August Blanche

Sønnen af syd og nord

August Blanche

Sønnen af syd og nord

Romantisk skildring fra Revolutionen i Paris 1848

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af August Blanche: *Sønnen af syd og nord* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of August Blanche: *Sønnen af syd og nord* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of*

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

Indledning
Madame Robert og hendes venner

Rejsende, som for første gang kommer til Paris og opholder sig der i nogle måneder, kommer til at opleve og erfare meget, han ikke før har vidst besked med, ja måske ikke engang har drømt om. Er han forfatter, vil han selvfølgelig gerne meddele, hvad han har set, til andre.

Jeg havde ikke været længe i Paris, før jeg begyndte at overveje, om det ikke skulle kunne lade sig gøre at skrive en roman med parisiske scener og blandt dem listigt indsmugle, hvad jeg havde at melde om mærkelige steder, kunst, litteratur osv.

Jeg havde ikke grundet længe, førend jeg havde fattet min beslutning.

Men nu gjaldt det at finde et emne at lave sådan en roman af.

En dag satte jeg mig op i en omnibus for at køre til Bicêtre, et af de største fattigforsørgelseshuse i Paris.

Lige over for mig i vognen sad en kvinde, som jeg straks kom i den livligste samtale med – ja, det gælder nu egentlig blot for min dames vedkommende, for jeg, der kun havde været kort i Paris, foretrak viselig at høre for at tale. For at forebygge al misforståelse skynder jeg mig at oplyse, at min dame var meget gammel, omkring de firs. Hun hed Antoinette Robert og havde været enke i tyve år. Hendes mand havde været kurér i Napoleons tid.

Da jeg var ganske fastende, spurgte jeg fru Robert, om der fandtes noget sted i nabolaget, hvor man passende kunne spise frokost. Hun var så venlig ikke blot at give mig anvisning på et sådant, men også selv at føre mig derhen, da vi var kommet ud af omnibussen, og vi sad snart sammen med en kalvepostej og en flaske vin imellem os. Jeg havde aldrig før drukket min vin sammen med en kvinde på firs år, men sjældent havde jeg drukket den med så megen fornøjelse, for fru Robert kredensede den med den ene interessante historie efter den anden. Hun var aldeles uudtømmelig, den gode fru Robert, men hun havde jo også et firsårigt liv at øse af.

Det varede ikke længe, inden jeg besøgte hende, og en gang traf jeg da et par veninder af hende. Den ene, fru Voguet, havde været amme for ingen ringere end den svensk-norske konge Karl XIV Johans søn og efterfølger Oskar I, og hun havde meget at fortælle om ham, der nu styrede to rigers skæbne. Da jeg nu ikke tænkte på at skrive en konges historie, ikke engang kong Oskars, kom jeg dog snart til fortrinsvis at beskæftige mig med den anden kvinde, der hed fru Lambert, var gift med en skrædder i Lyon og kun var på et kortere besøg i Paris. Hun overraskede mig snart ved at tale mit modersmål. Fru Lambert var altså svensk. Min nysgerrighed efter at få at vide, hvorledes hun var kommet til Frankrig, og hvorledes det var gået hende dér, blev øjeblikkelig tilfredsstillet. Hun og en yngre søster, som nu var død, var døtre af en sadelmagermester i Göteborg ved navn Ahlgren, som døde dér i 1825 til stor bedrøvelse for hans tvende efterladte døtre, som han, foruden et kært minde, til trods for, at han havde haft den største sadelmagerbedrift i Göteborg, kun efterlod en kapital af 3000 kroner.

Jomfruerne Ahlgren var ganske kønne og desuden ganske fornuftige og rådsnare. De havde tilfældigvis fået fat i nogle "Rejseindtryk", og af dem havde de fået at vide, at det er den letteste sag af verden for unge kvinder med eller uden kapital at blive gift i Paris, om ikke just med svenskere, så dog i alt fald med franskmænd, som heller ikke er at foragte.

De besluttede derfor at rejse til Paris. Først sørgede de for at blive erklæret myndige, og så købte de sig en fransk parlør, som de ivrigt studerede i. Derefter gav de sig på rejsen med deres veksler og parløren, som de hørte hinanden flittigt i undervejs, og de talte ret godt fransk indbyrdes.

Omsider kom de til Paris, hvor de snart fik arbejde. Den ældste, nuværende fru Lambert, som af sin salig fader, sadelmageren, havde lært at kante fodposer og stoppe vognhynder, gav sig i lag med at sy veste, stikke frakker, overfrakker osv. En skræddersvend, der arbejdede for den samme mester som hun, kom til at sætte stor pris på hendes blå øjne og lyse hår og endnu større på hendes færdighed i at føre nålen og hendes fingres ualmindelige styrke og udholdenhed, som hun kunne takke sin faders fodposer for. Han friede straks til disse sjældne fingre og fik så både hånden og de lyse lokker med i købet, for ikke at tale om øjnene.

Hr. Lambert, det var skrædderens navn, flyttede til Lyon med sin kone. De levede meget lykkeligt dér, for bedriften gik fortrinligt. Hr. Lambert havde næsten stadig 40 arbejdere på sit værksted, og der brændte som følge deraf omtrent lige så mange gasblus hver aften. Kort sagt, den forhenværende jomfru Ahlgren fortrød aldrig, at hun havde forladt sit fædreland.

Men hvorledes gik det vel med fru Lamberts søster? Ja, Marie Ahlgren var ikke på langt nær så dygtig som søsteren til at kante fodposer og stoppe vognhynder, men så besad hun til gengæld en ganske overordentlig færdighed i at pudse og polere metal. Spænder og knapper på hendes faders sadelmagerarbejde havde i sin tid gjort uhørt opsigt. Jomfru Marie vedblev at øve denne sin kunst i Paris og fik snart overmåde meget at bestille, for der er meget metal at pudse og polere også i Paris.

Navnlig gik der stort ry af hende på et mekanisk værksted i den sydlige del af staden. På dette værksted var der en værkfører ved navn Cambon, en ung mand af ædel holdning og drabeligt udseende, hvilket ikke er ualmindeligt blandt franskmænd. Jomfru Marie, som havde en varm og åben sans for alt, hvad der var smukt, ikke blot i metalfaget, men også i andre retninger, kunne aldrig møde den unge værkfører uden at blive blussende rød i hovedet.

Værkføreren satte som de fleste sydlændinge megen pris på blå øjne og lyst hår, og enden på det blev da, at de blev mand og kone. Begge blev meget fornøjede, og fru Cambon besværedes lige så lidt som fru Lambert af hjemve, og allermindst længtes hun efter Göteborg, hvor man ikke engang med forstørrelsesglas ville kunne opdage så køn og fortræffelig en fyr som værkføreren på det omtalte mekaniske værksted i Frankrigs hovedstad.

Men den salig hensovede sadelmagers skygge, som forgæves ledte efter den barnlige kærligheds kranse på graven i Göteborg, besluttede at kalde et af sine børn til sig for at kræve det til regnskab, og da Marie altid havde været hans øjesten, og han følgelig havde de største krav på hende, valgte han hende.

Efter fem års lykkeligt ægteskab døde fru Cambon i sin husbonds arme, med sit sidste blik fæstet på en fireårig søn, som ikke kunne begribe, hvorfor moder sov så længe, og hvorfor fader var så bedrøvet over hendes gode søvn.

Sønnen hed Armand. Når fru Lambert nævnede dette navn, undergik både hendes blik og hendes tunge en fuldstændig forvandling. Det første tilsløredes ikke mere af tårer, og på den sidste var der ikke mere nogen dæmper, som når hun fortalte om sin eneste søsters og sin ældste søns død. Hendes øjne lyste af stolthed og hendes tunge talte sværmeriets og begejstringens sprog. Armand var hendes helt, hendes afgud, skønt han kun var hendes søstersøn.

Jeg blev grebet af hendes begejstring, når hun fortalte om, hvorledes Armand Cambon i februardagene 1848 i spidsen for folket havde forsvaret flere barrikader og til sidst jaget kong Louis Philippes tapre og tro municipalgarde ud af rådhuset, som han derefter indtog og besatte; jeg delte hendes beundring, når hun fremdeles fortalte, hvorledes den samme Armand i junidagene ikke alene havde forsvaret rådhuset imod det samme folk, han havde anført i februar, men også erobret en mængde barrikader, der var opkastet og forsvaredes af de utallige vildledte arbejdere i St. Antoine. Armand var kort sagt en krigsgud, hvor som helst og når som helst han viste sig.

Men Armand var også en kærlighedsgud – der spillede et skælmsk smil om mosterens læber, når hun sagde det: Armand var den smukkeste knøs i Paris, ligesom han var den tapreste, han havde haft så mange eventyr med kvinder, og til sidst havde han – – –

Men jeg glemmer, at Armand Cambon, "sønnen af syd og nord", er helten i min roman, og at jeg ikke på forhånd i en kort indledning bør røbe begivenheder, som kræver mange blade. Det er altså fru Lambert, født Ahlgren, jeg har at takke for mit kendskab til Armand Cambon og hans skæbne, og mine læsere har med det samme hende at takke for romanen – hvis den da er noget at takke for.

Paris, den 20. januar 1851.

Forfatteren.

Første periode

Slutningen af året 1847

1. Messingkæden og femfrancstykket

En klar og mild decemberdag i året 1847 – Paris kan have mange klare og milde decemberdage – standsede en ung mand på Bastillepladsen i Paris, den plads, hvor folket den 14. juli 1789 stormede det gamle statsfængsel og jævnede det med jorden, og hvor i 1833 Julisøjlen rejstes som et stateligt mindesmærke over faldne barrikadekæmper og indviedes af en konge, som i begyndelsen måske var endnu taknemmeligere end folket. Den unge mand tog hatten af og satte den ned på brostenene. Han bar bluse og benklæder af meget fint rødternet bomuldstøj. Blusen, som i rige folder faldt ud over et højt hvælvet bryst, sammenholdtes om det smækre liv af et splinternyt lakeret læderbælte, hvis lille stålspænde funklede i solen som et brillantsmykke. Ynglingens skikkelse vidnede allerede set på afstand om kraft, poesi og en vis glad stolthed, egenskaber, der ikke sjældent findes under en bluse, især når denne bæres af en franskmand. På nærmere hold viste det sig, at han havde fine ansigtstræk, en meget lys hudfarve, ildfulde, skønt blå øjne og munden halvt åben på grund af den stadige talen og leen, samt smukke hvide tænder. Al denne ungdommens og sundhedens herlighed var indfattet i en ramme af yppige sorte lokker og bakkenbarter, som, kort studsede og vel plejede, mødtes under en hage med mørk skægbund. Den blonde hudfarve i forening med mørkt hår er noget ualmindeligt i syden.

Den unge mand var snart omringet af en mængde mennesker, for det var let at se på alle hans fagter, at han havde i sinde at holde en tale. Franskmanden og den franske kvinde, som begge er lige flittige og visselig ikke sløser tiden væk, gør

gerne holdt, når det gælder om at høre på en taler, uden at denne just på forhånd behøver at indtage dem ved et smukt ansigt eller en tiltalende figur, som tilfældet var med den omtalte unge mand. På hjørnerne af de store gader, og især på de åbne pladser, ser man hver time på dagen små flokke samlet om en eller anden gadetaler, hvis tunge er i uafbrudt bevægelse til bedste for de kunster, han har at vise, eller for de varer, han har at sælge.

Kvinderne i den folkehob, der nu samlede sig, syntes ikke noksom at kunne beundre den unge mands ansigt og holdning, mens de utålmodigt ventede på ordene fra hans læber, og mændene delte deres opmærksomhed imellem ham og hans hat, som der dog ikke var andet påfaldende ved, end at den i stedet for at sidde på hans hoved stod med pullen mod brostenene, mere end halvt fyldt med små pakker.

Omsider havde der samlet sig en så talrig tilhørerkreds, at den unge mand fandt, at han passende kunne begynde sin tale. Blandt de mange, der var stimlet sammen, sås også nogle personer af den såkaldte finere klasse, herrer og damer i udsøgt toilette, for i Frankrig elsker alle uden undtagelse talefriheden, og når magthaverne indskrænker den, hvilket rigtignok undertiden sker, er det blot, for at de selv kan få lejlighed til at tale så meget desto mere.

"Mine herrer og damer!" begyndte den unge mand, idet han holdt en af de små pakker, han havde taget op af hatten, frem for hoben, "mine herrer og damer! Frihedens værn og frihedens løn! Kan ingen af Dem gætte, hvad der er i denne lille, fordringsløse pakke? Ingen? ... Og dog har De, mine herrer,

øjne, hvis blikke kan knuse Frankrigs fjender, og De, mine damer, blikke, hvis stråler kan vække de døde til live."

"Bravo!" lød det fra de taknemmelige tilhørere. I Paris er man lige så lidt som andetsteds ufølsom for ros og smiger.

"Men jeg fatter grunden," vedblev taleren efter at have bukket nogle gange, "og jeg skynder mig at forklare den ... Vi står på et helligt sted ... Deres blikke, mine herrer, søger i denne stund mindet om de tre julidage, og hvorledes skulle De så kunne dvæle ved den ubetydelige genstand, jeg taler om ... Strålen i Deres øjne, mine damer, slukkes i dette øjeblik af tårer, fældede ved tanken om så mange ynglinges død, om så mangt et for tidligt jordet håb om kærlighed og huslig lykke."

"Men hvorfor beklage dem!" vedblev taleren med så mange fagter, at de ville have været tilstrækkelige for mindst et dusin nordboer; "de var arbejdere, som næppe havde en hvid tilovers til en klase druer (Hør! Hør!) ... De er helte med årtusinders udødelighed! (Bravo! Bravo!) ... Hvad de var, er vi nu ... Hvad de er nu, kan vi blive, i fald det gælder."

"Ja, ja!" lød det fra alle sider, mens Bastillepladsen genlød af håndklap.

"Jeg hører med henrykkelse, at de store minder begejstrer jer og finder genklang i eders hjerter", vedblev taleren med en glans i blikket og en varme i sine ord, som ikke kunne være andet end ægte; "men," tilføjede han smilende, "det er ikke nok at lovprise de døde, man må også, om ikke just lovprise, så dog i det mindste opmuntre de levende, og hvem fortjener vel mere at opmuntres end den fattige arbejder, som ikke har andet end sine hænders arbejde at leve af? Den, der kan dø for store ideer, bør ikke dø af sult!"

"Hør! rigtigt!" indrømmede de omstående.

"Det er blot for at give Dem en lejlighed til at give en sådan opmuntring, at jeg åbner pakken," sagde taleren, idet han lukkede den op og tog en messingkæde frem, som glimrede ganske kønt i solen, mens han holdt den så højt i vejret, at alle kunne se den.

"Å!" udbrød tilhørerne uden at røbe tegn til overraskelse.

Hentydningen til Julisøjlen og de faldne frihedshelte var altså ikke andet end indledningen til en forretning med messingkæder. Tilhørerne havde nok anet noget sådant, men det kommer franskmanden ud på ét, i hvilket øjemed man taler, når blot de patriotiske strenge anslås, der må så komme ud af det, hvad der vil, enten det nu bliver en guldkrone, der trædes i støvet, eller en messingkæde, der vises frem.

"Men det er ikke nok, at I beundrer varerne," begyndte taleren igen, "I må også købe dem ... En kæde, som blot beundres, men ikke købes, bliver, om den så er millioner værd, før eller senere et reb om den stakkels købmands hals, og beundrerne, som ikke køber, er bødlerne, der trækker strikken til."

"Å," lød det fra folkeforsamlingen på gaden.

"Heldigvis står jeg midt iblandt et stort og ædelt folk," vedblev købmanden, "et folk, som muligvis kunne falde på at hænge den, der smeder lænker til fri mænds arme ..."

"Ja, ja ... rigtigt!"

"Men ikke den, der knytter gyldne kæder til pryd for vore kvinders halse."

"Leve kvinden!" råbte nogle stemmer.

"Ja, leve kvinden!" istemte købmanden; "men hvorledes vil I, hun skal leve, når man ikke skatter hendes skønhed efter fortjeneste, når man ikke hylder hendes smag for det pyntelige, når man ikke ..."

"Giver hende kæder til en sou eller to," afbrød en af tilhørerne ham.

"En sou eller to?" gentog købmanden. "Hvad ville denne kæde koste, hvis den var til fals i en af byens store guldsmedebutikker, f. eks. hos Tossin Didiot i Richelieugade eller i Palais Royal, hvad ville den så koste? ... to hundrede, ja måske tre hundrede francs, for foruden metallet og arbejdslønnen måtte I så også betale eders part af den høje leje for butikken, de slebne spejlglasruder og de utallige gasblus, som giver de smukke sager en mange gange fordoblet glans ... Men jeg, der, som I ser, ikke har anden bod end hatten her, ingen anden rude end den klare luft, ingen anden belysning end solen, jeg kan måske sælge den for hundrede francs."

"Ikke mere end hundrede francs? ... Død og pine! Sikken en ædelmodighed!" råbte flere.

Men til trods for sælgerens ædelmodighed meldte der sig ingen køber.

"I mener, at hundrede francs er for lidt, men ingen vil belønne mig for min ædelmodighed," sagde købmanden; "stakkels folk, det er lettere at tage hjertet ud af livet på dig end at få hundrede francs ud af dine lommer ... jeg forlanger ikke dit hjerte, thi det tilhører fædrelandet (bravo!), jeg forlanger heller ikke hundrede francs, for hvem ejer vel hundrede francs i disse tider? (Hørt, ganske rigtigt! Hvem ejer hundrede sous i disse tider?) Tro ikke, at jeg går om blandt ruinerne af vor fordums

velstand med bind for øjnene. Skulle jeg være den eneste, som ikke kan se, hvorledes fortjenesten tager af dag for dag, hvorledes kreditten synker (Hør! Hør!), hvorledes butikkerne lukkes af mangel på købere, mens handelsretten ikke kan overkomme alle de fallitter, der anmeldes for den, hvorledes gaderne vrimler af arbejdere uden arbejde, uden brød (Hør! Hør! Hør!), hvorledes samfundet med ét ord iler sin undergang i møde, hvorledes ..."

"Rigtigt, hør! Bravo, bravo!" afbrød folkehoben ham.

"Det er slet ikke for kædernes skyld, han holder tale," bemærkede en af de jublende.

"Kæderne er ikke andet end et påskud," sagde en anden.

"Hvem er han? ... Hvad hedder han?" spurgte en tredje.

"Hvem han så er, så er det sandt, hvad han siger," sagde en fjerde.

"Ja vist, bravo," brølede de fleste.

"Disse bedrøvelige omstændigheder foranlediger mig til at nedsætte prisen til det halve," begyndte købmanden igen. "Altså, ikke en sou over halvtreds francs skal denne smukke kæde koste ... Nå, den er da så godt som fundet for femten francs ... Død og pine, sagde jeg femten ..., nå, lad gå ..., en franskmand står altid ved sit ord, når han da ikke har krone på hovedet eller ministerportefølje under armen."

"Bravo!"

"I råber bravo, men I køber ikke," sagde taleren, "men jeg forstår jer ... I er måske bange for, at denne kæde er af guld."

"Å, ha, ha!" lo de omstående, som nok vidste, at guldkæder ikke falbydes på gaderne.

"Jeg iler derfor med at rive jer ud af denne vildfarelse," vedblev taleren. "Jeg hører eder allerede spørge hinanden: hvad skal det vel føre til, alt det guld, man opdager i Californien? Vil Californiens skatte ikke snart oversvømme vort land? De vil aldrig kunne bestikke vort mod, besejre vor tapperhed eller fordunkle vor ære (Bravo! Bravo!) ... Men de vil nedsætte værdien af alt vort guld til intet ... Guldmennesket vil sulte ihjel på sit leje af dukater (Bravo!), mens de ringere metallers tilhængere svinger sig op på den trone, han uretmæssigt har bemægtiget sig (Ja! Ja!). Den, som bærer en krone af guld, skal bøje knæ for den, der bærer en kæde af messing. Derfor, mine herrer og damer, den af Dem, som en dag ønsker at se hele Børsen, Rothschild med, for sine fødder (Bravo! Bravo!), bør købe denne kæde for femten sous ... Hvem tør nu tvivle på, at min kæde er af messing!"

Der var ingen, som tvivlede på det, men heller ingen, der ville købe den, ingen, som ville give femten sous for en kæde, som, skønt den kun var af messing, alligevel var ganske køn og vidnede om megen dygtighed og smag hos den, der havde lavet den. Måske kom det af, at ingen af de tilstedeværende havde råd til at købe den, eller måske var man bange for, at når han fik den solgt, var det forbi med den kønne talers foredrag, som i så høj grad faldt i alles smag.

"Ikke engang femten sous!" sagde købmanden efter en stunds ophold. "Men så betænk dog en omstændighed til ... Forestil jer, at denne kæde virkelig var af guld, at I havde givet en to-tre hundrede francs for den, og så en dag tabte den, hvad var det dog ikke for et tab for ejeren eller ejerinden! ... Taber man derimod denne kæde, som kun koster femten sous, så

drejer det sig kun om femten sous ... Det var altså ikke engang et tab, det var tværtimod snarere en gevinst, en ren gevinst, lige så stor som forskellen imellem tre hundrede francs og femten sous ... Hvem skulle derfor ikke gerne ville have en kæde, som, når den tabes, bringer en gevinst af tre hundrede francs eller akkurat den sum, som en guldkæde ville koste?"

Publikum vedblev rigtignok at beundre den mærkværdige kæde, men der meldte sig stadig ingen spekulant; ingen ville tabe femten sous for at vinde tre hundrede francs.

"Men," begyndte sælgeren, som var langt fra at tabe modet, igen, "I hører daglig så megen tale om den store fordel, Frankrig har høstet og især nu høster af sine tab (Hør! Hør!), at det virkelig ikke undrer mig, om I ikke ret vil tro mig ... Hører man ikke hver dag visse af pressens organer, hører man ikke ministrene og deres tilhængere i Tingene uafladelig erklære, at den synkende kredit, den sygnende velstand i landet (Højere!) og den aftagende anseelse over for udlandet (Højere! Højere!) i virkeligheden og betragtet fra den højere visdoms synspunkt ikke er andet end de soleklareste beviser på landets lykke under en viis og fredsæl styrelse (Bravo! Bravo!), at affærerne i Spanien (Højere! Højere!) og affærerne i Schweiz (Højere! Højere! Højere!) ..."

Taleren brød af, for hans skarpe blik opdagede nogle politibetjente, som nærmede sig folkemængden. "Men der er nok ingen velsignelse ved Bastillepladsen i dag," begyndte han igen i en helt forandret tone, "og jeg kommer til at flytte min butik til en anden kant af byen ... til Tuilerierne måske; dér kan jeg måske håbe at finde den afsætning, Julisøjlen nægter mig (Nej, nej, nej!); men hellere, end jeg gør det," sagde han med

hævet stemme, "sælger jeg under prisen (Bravo! Bravo!) ... Ja, jeg sælger kæden for fem sous, så sandt jeg hedder Armand Cambon!"

Stærke bifaldsråb belønnede dette store bevis på patriotisme. De fleste begyndte at tage til lommerne. Måske fandt man, at man havde sat den unge mands tålmodighed på alt for lang en prøve, eller man mente, at fem sous ikke kunne være for meget for en kæde, der var holdt sådanne lovtaler over.

"Jeg giver fem sous for kæden!" råbte en sypige med en ivrighed, som om hun var bange for, at nogen skulle komme hende i forkøbet.

"Vent lidt, jeg giver fem francs for den," sagde en anden kvindestemme, som klang så melodisk, at den selv uden dette uventede og særdeles rundhåndede bud ville have draget alles opmærksomhed hen på den talende.

Lige over for den overraskede købmand stod der en ung pige i skønhedens første, friske blomstring. Hun holdt under armen en ældre herre med Æreslegionens bånd i knaphullet.

Lokkerne, der snoede sig frem under den lette sorte silkeflorshat, havde ikke haft nødig at være så mørkebrune for at fremhæve ansigtets blændende hvidhed, en alabastgrund, i hvilken morgenrøden havde indbrændt sin skønneste farve og ladet sit skær blive stående. Ved det første øjekast på de regelmæssige træk kunne man fristes til at tro, at det var den skønne billedstøtte af Psyche, der havde forladt sit fodstykke i kunstsamlingen i Louvre for fra Bastillepladsen at undersøge, om frihedens genius på søjlen måske skulle være hendes tabte Amor. Hendes dragt, som var fuldstændig moderne, rig og

elegant, viste imidlertid straks, at hun helt og holdent hørte nutiden til.

Vor heltinde – det er lige så godt straks at erkende, at dét er hun – havde den hvideste lille hånd, noget menneske kunne se, og det var let at se, for hun havde, enten det nu var tilfældigt eller af koketteri, taget den højre handske af. Et nyt femfrancstykke med kong Louis Philippes billede på skinnede i den ene hånd. Den smalle pegefinger med den klare, skære negl kunne næppe slå til til at skjule Hs. Majestæts anselige kæbeben. En skønnere hånd kunne en konges hoved ikke støtte sig til.

"Hvilken idé! Hvilken galskab!" hviskede manden med Æreslegionen hende i øret.

"I går gav jeg madame Furstenhoff ti francs for en lille blomst, og for en time siden gav jeg et femfrancstykke for en tærte hos Felix ved boulevarden," svarede hun lige så sagte.

Armand Cambon, ridderen af messingkæderne, nærmede sig, synligt overrasket.

"Det er virkelig min mening, at jeg vil give dem fem francs for Deres kæde," sagde hun. "Finder De det så underligt, De, som selv for et øjeblik siden forlangte hundrede for den?"

"Bravo! Bravo!" jublede hoben leende.

"For Guds skyld, prostituér os dog ikke," hviskede ridderen af Æreslegionen igen, forskrækket over den hæder og det bifald, der ydedes hans dame.

"Julia Grisi og Fanny Cerrito kunne jo næsten fristes til at misunde mig så meget bifald," svarede den unge pige leende.

"Ganske vist, skønne dame," stammede Cambon, idet han forlegen lod kæden glide frem og tilbage mellem fingrene, for

han kunne ikke skjule for sig selv, at det bifald, der nylig lød, for en ikke ringe del var blevet givet på hans bekostning, "ganske vist forlangte jeg hundrede francs; men De véd måske ikke, at i Paris må en stakkels arbejder som jeg tale meget for at sælge lidt."

"Men der er mange, der ikke taler så meget som De," sagde hun; "mange bruger ikke en fjerdedel så mange ord for guld, som De har brugt for messing."

"Det er sandt, det er sandt!" råbte mængden i munden på hinanden. "Cambon taler som Ledru Rollin ... Cambon burde være rigsdagsmand."

Ridderen af Æreslegionen stod som på nåle og trak uafladeligt i den unge dames mantille, hvorved han udsatte de kostbare brysselerkniplinger for virkelig fare.

"Ja, jeg nægter ikke, at jeg forlangte hundrede francs," svarede Armand ærgerlig, "men jeg forsikrer Dem, at jeg lige så lidt troede på muligheden af at få dem, som ..."

"Som De nu tror på de fem, jeg har budt," afbrød hun ham; "vær så god, her er pengene, må jeg få kæden, så er den sag jo afgjort."

Og med disse ord rakte hun hånden med sølvmønten frem.

"Jeg beder om forladelse!" sagde Cambon, idet han med et buk skød hendes hånd med pengene tilbage. "Denne kæde er allerede solgt ... solgt for fem sous til den unge pige dér, som De måske selv hørte."

"Rigtigt! Ganske rigtigt!" råbte hoben, der har lige så megen følelse for, hvad der er ret og billigt, som for gode indfald.

"Fortræffeligt, min herre," sagde damen, besjælet af samme følelse som alle de andre, "afgør så først forretningen med

hende, og kom så til mig ... De har uden tvivl flere kæder i hatten dér ... Men hav den godhed at skynde Dem!" tilføjede hun, noget ængstelig for sine kniplinger, som hendes utålmodige kavaler uafladeligt rykkede i.

Armand Cambon var ikke sen med at afgøre forretningen med sypigen, som rødmende rakte ham sine kobberskillinger. Så snart han havde givet hende kæden og sagt hende nogle artigheder, bl.a. om hendes smukke, sorte øjne, tog han sin hat op fra brostenene og gik igen hen til vor Psyche med femfrancstykket.

Sypigen skyndte sig af sted. Hun havde ikke for alt i verden kunnet bekvemme sig til at blive stående og se på, at en anden kvinde gav fem francs for en vare, som hun kun havde givet fem sous for. Men mens hun ilede bort, hængte hun kæden om en hals, som heller ikke var at foragte. Retfærdigheden kræver imidlertid, at vi tilføjer, at hun, mens hun flygtede så rask som en hind, ikke udelukkende helligede halsen og dens ny prydelse sin opmærksomhed; hun vendte tit hovedet og lod de store, sorte øjne hvile på messingarbejderen, og der er ingen tvivl om, at der stod taknemmelighed at læse i dem for den ros, han nylig havde givet dem.

Men Armand Cambon så ikke de sorte for de blå. Hvem ser efter natten, der flygter i vest, når man har himlen klar og lys i øst?

"En ordentlig købmand handler således, at køberen aldrig får grund til at fortryde handelen," sagde Cambon til himlen i øst; "når nu en køber giver mere for varen, end den er værd, så bliver overskuddet naturligvis enten en gave til købmanden eller et

tab for køberen ... Jeg vil ikke tage imod nogen gave, og jeg vil heller ikke have, at De skal lide noget tab."

"Å, jeg forstår Dem," sagde hun noget forlegen.

Fine og følsomme sjæle har altid let ved at forstå.

"Den dag, jeg får en francs for hver af mine kæder," vedblev arbejderen, "mener jeg at have gjort en god forretning, og de dage er snart talte ... En franc er derfor mere end nok."

"Men, min herre," afbrød hun ham, "det hænder jo lige så tit, og måske tiere, at De er nødt til at sælge under prisen, som for eksempel nu nylig, og så synes jeg, at De meget godt kunne ..."

"Om forladelse," sagde han, "når jeg gør det, så er det min egen skyld, og det skal ingen andre bøde for ... Altså, en franc for kæden, siden De vil være så god at købe den."

"Men hvorledes vil De da, jeg skal bære mig ad?" spurgte damen noget fortrædelig; "jeg har ikke mindre penge hos mig, og det vil være mig ubehageligt at få tilbage på dette femfrancstykke."

"Ja, jeg ved godt," svarede Cambon, "at De ikke bød på kæden, fordi De brød Dem om den, men fordi De syntes, det var synd, at den stakkels købmand skulle anstrenge sine lunger for ingenting ... Derfor er det også min skyldighed at hjælpe Dem til rette med sagen."

"Jeg er Dem meget forbunden for denne artighed," forsikrede damen.

"Jeg tager Deres femfrancstykke og beholder det," foreslog Cambon; "De får fem kæder for det, som De ikke beholder, men forærer, til hvem De vil ... Har jeg været så heldig at ramme Deres ønske?"

"Jeg takker Dem meget ... Men én af kæderne beholder jeg, og overlader så til Dem at give de andre, til hvem De vil."

Ridderen af Æreslegionen pustede og gned hænderne, som om han havde stået i flere graders kulde.

"Frøken, De er uendelig god," sagde Cambon. "Se dér står nogle unge piger, som sikkert synes godt om mine kæder, og som ville sætte endnu større pris på dem, i fald de fik dem af Deres egen hånd, som er så ... så ..."

Han ville sige fin og smuk, men brød af, for han havde en følelse af, at en sådan artighed ikke ville være på sin plads i hans mund her. Ridderlighed, høviskhed over for kvinder er franskmanden medfødt og udarter aldrig hos ham. Man kan være vis på at finde den under kludesamlerens lappede bluse såvel som under hofmandens stjernebesatte kjole.

Den unge dame rødmede, men ingen skygge over hendes purpurmund røbede fornem foragt for den halvkvædede vise. Hvorledes skulle man også kunne foragte en vise, som undseelse og fin følelse byder en ikke at synge til ende, men hvis melodi man kender så godt?

Der påfulgte imidlertid nogle øjeblikkes tavshed, under hvilken femfrancstykket udveksledes imod de fem messingkæder. Den unge dame havde fulgt retningen af købmandens finger, da han pegede på de piger i kredsen, som han mente havde lyst til kæderne. Uden at tænke videre over det, gik hun lige hen til de overraskede arbejderdøtre og uddelte sine klenodier, idet hun med det samme, uden at andre mærkede det, lod en guldmønt følge med hver kæde; men den femte gemte hun i den lille guldbroderede kurv, hun bar på armen.

Pigebørnene, der fik kæderne, blev ikke lidt glade, for messingkæder er i alt fald en ganske køn prydelse, især når der følger guld nok med til at forgylde dem med. De greb begge den smukke giverindes hænder og kyssede dem. En af dem, som var modigere og raskere end de andre, råbte:

"Frøken! Und os den lykke at kende Deres navn, for at vi kan indeslutte det i vore bønner."

"Adelaide," svarede den unge dame uden betænkning.

"Hvilken ubetænksomhed!" udbrød ridderen af Æreslegionen, som havde fulgt hende lige i hælene; "hvilken utilgivelig dårskab at kaste sit navn sådan ud midt på gaden til sådan nogle ..."

Var der nogen, der var ubetænksom og utilgivelig tåbelig i dette øjeblik, så var det ridderen af Æreslegionen. Sådan noget kan man tænke, om man vil, men man må vogte sig vel for at sige det højt i Paris.

Følgerne udeblev heller ikke.

"Sådan nogle!" gentog en "gamin", en gadedreng af den rigtige slags, som, hærdet ved gadeoptøjer med tilhørende indhug og kardæsker, ikke er bange for barsk tiltale fra en æreslegionsridder.

"Død og helvede!" brølede en kuldrager og lagde sine grove, sorte næver på ridderens skuldre.

"Vil man overfalde mig midt på gaden!" råbte ridderen og strittede imod; "er her ingen politi? ... kom her og hjælp mig, nogen af jer .... slip mig, I fordømte pak."

"Pak!"

Det var kronen på værket. Det var lunten til krudttønden!

"Ned med storborgeren! ... Ned med guldmennesket!" brølede hoben over hele Bastillepladsen.

Et øjeblik efter var ridderen skilt fra sin ledsagerinde og omringet af en mængde vilde skikkelser, som overdøvede hinanden med skrig, mens de trængte deres offer hårdere og hårdere.

Alt dette gik langt hurtigere for sig, end vi har kunnet nedskrive det.

Den unge dame stod bleg som den virkelige statue af Psyche og lige så ubevægelig forstenet som den. Omkring hende, ligesom for at beskytte hende, stod de fire piger, der nylig havde fået et så stort bevis på hendes venlighed. Men hovedfiguren i gruppen tænkte for øjeblikket kun på den fare, der truede en anden, og hendes bønfaldende blik søgte manden med messingkæderne, som om hun havde retmæssigt krav på hans deltagelse.

Dette blik søgte ikke forgæves, for hurtigt som pilen, som tanken, kastede Armand Cambon sig ind i stimlen, ligesom man kaster sig i bølgerne for at redde en druknende. Hans stærke arme havde snart skubbet de voldsomste til side, og han stod lige over for den ulykkelige ridder, som han øjeblikkelig trængte helt hen til og løftede op. Derpå nærmede han sig jernstakittet omkring Julisøjlen. Folkehoben holdt inde med sit angreb og lod ham komme frem i den tro, at den brave Armand Cambon umuligt kunne have andet i sinde end at spidde den forhadte storborger på de spyd, hvoraf stakittet bestod, et indfald, der var så nyt og i betragtning af stakittets egenskab af æresvagt omkring frihedsheltenes gravmæle så pikant, at det

uvilkårligt fremkaldte det enstemmigste og mest stormende bifald.

I stedet for, som de brave folk ventede, at spidde ridderen på lansespidserne, løftede Cambon ham imidlertid over dem og satte ham inden for stakittet, som, da vægteren, der havde sin post derinde, øjeblikkelig lukkede døren i lås, stik imod alles beregning blev et værn for den, hvis død og undergang det skulle have været.

Det var en streg i regningen, som naturligvis måtte blive signalet til et lige så enstemmigt som stormende mishag hos alle dem, der for et øjeblik siden ikke havde vejr nok i lungerne til jubelråb.

Armand Cambon havde forrådt folkets hellige sag; Cambon var en hemmelig tilhænger af storborgerne, for man plejer ikke at få fem francs af en fornem dame for en messingkæde, og man undlader ikke at spidde fornemme herrer, når man ikke søber af samme fad som de. Cambon var en spion, som ikke eftertragtede noget ringere end en politisergents indbringende bestilling, og Gud må vide alt, hvad den stakkels Armand Cambon nu var.

Truende stemmer hævede sig fra alle kanter imod vor helt, og truende arme lavede sig til at lade handling følge på ordene. Redningsmanden var lige ved at skulle bestige den reddedes bål.

Men Armand Cambon hævede sig på tåspidserne og råbte med en røst, der skar igennem stormen:

"Respekt for Julisøjlen! Respekt for juliheltenes grav!"

Folkehoben holdt inde og lod armene synke.

Sæt alle det franske folks lidenskaber i bevægelse og giv dem så stort spillerum du vil, der bliver endda altid en lille fjeder, man blot behøver at trykke på, for øjeblikkelig at stille stormen. Hvad hundrede tusinde bajonetter ikke ville kunne udrette, formår ofte et eneste ord. Kunsten består blot i at finde det rette ord.

"Respekt for Julisøjlen!" gentog Cambon, "og agtelse for ulykken, som tyr til søjlen for at finde beskyttelse!" tilføjede han.

Der påfulgte nogle øjeblikkes tavshed.

"Men han har skældt os ud for pak!" råbte en af hoben.

"Ja, ja, han har skældt os ud for pak!" gentog hele flokken.

"Et forfløjent ord er en bold, der altid springer tilbage på den, der har kastet den," sagde Cambon.

"Men når det en gang er sagt, må ordet straffes."

"Hvem skal straffe ham?"

"Vi! ... Død over storborgeren!"

"Hvem skal dræbe ham?"

"Vi! ... Død over pengemennesket!"

"Vi!" gentog Cambon. "Altså alle sammen! Tyve vil dræbe én, halvtreds dræbe én! Hundrede dræbe én! ... Men disse tyve, disse halvtreds, disse hundrede er ikke juliheltenes landsmænd."

Han havde rørt ved en ny fjeder. Der påfulgte igen et øjebliks stilhed. Stilheden er ikke altid et forbud på storm, den betyder tit, at eftertanken vågner.

"Men," bemærkede en ny røst i hoben, "men storborgeren vanærer Julisøjlen ved sin nærværelse."

"Ja, storborgeren vanærer Julisøjlen," istemte hele skaren.

"Nej, om så al verdens storborgere var samlede på denne plet," svarede Cambon, "de formår ikke at vanære Julisøjlen ... Den er hævet over alle partier."

"Men juliheltenes skygger kan ikke tåle storborgeren," indvendte en anden.

"Jo," svarede Cambon, "der findes ingen hævn hinsides graven."

I det samme hørtes en trommehvirvel, og et kompagni nationalgardister rykkede ind på Bastillepladsen. Politisergenterne, som havde følt sig for svage til at splitte folkemassen, der stadig voksede, havde sørget for at få soldaterne kaldt til hjælp, men nu var disse anstalter overflødige, for folk skiltes ad af sig selv uden ringeste opfordring, enten de nu var blevet overbeviste af den unge arbejders ord, eller de var kede af hele historien, som allerede begyndte at blive gammel.

Nogle minutter efter holdt en droske, Armand havde hentet, uden for stakittet. Han hjalp først ridderen af Æreslegionen op, som imidlertid glemte at takke sin redningsmand for ulejligheden, en uagtsomhed, som dog formodentlig bør tilskrives ridderens oprørte sindsstemning, for der skal virkelig ualmindelige begivenheder til, for at franskmanden skal glemme sit *"merci bien"* – mange tak.

Men hans dame gjorde hans fejl god igen.

"Jeg kan aldrig glemme denne dag," sagde hun halvt højt til Cambon, idet hun satte den lille fod på vogntrinnet og rakte ham den højre hånd, naturligvis for også at blive hjulpet op i

vognen, "og jeg vil aldrig glemme den, for den skal minde mig om en ædel dåd, minde mig om, hvad De har gjort for os."

"Hvad har jeg vel gjort?" sagde Cambon. "Den, der kan redde et menneskes liv og ikke gør det, er jo ikke stort bedre end morderen selv ... og for resten tror jeg ikke, det var så farligt, som det så ud til ... Folket er vant til at bære langt tungere byrder end nogle ubetænksomme ord, uden derfor at tage livet af sin modpart."

"Sig mig, hvorledes vi kan vise dem vor taknemmelighed uden at træde Deres finfølelse for nær," spurgte den unge, i manges øjne måske alt for romantiske pige. I vore dage er man altid romantisk, når man er naturlig, god og hjertelig.

"Ak, min Gud ... det er jo ingenting ... slet ingenting," stammede arbejderen.

"Skulle De nogen sinde trænge til os," vedblev hun, "ak, tilgiv mig ... skulle De nogen sinde længes efter ... at se, hvorledes de mennesker befinder sig, som har så megen grund til at tænke på Dem, så glem ikke navnet Géronnière ... glem ikke Rue d'Anjou St. Honoré nr. 35 ... og i fald ..."

"Hvor det varer længe med dig, Adelaide," lød ridderens ynkelige stemme fra vognen.

"Nu kommer jeg," svarede den unge pige, idet hun trådte op på vogntrinet; "og De glemmer ikke, hvad jeg har bedt Dem om?" sagde hun, idet hun vendte sig til arbejderen.

"Jeg glemmer ikke, at De har købt min messingkæde," svarede Cambon.

"Den kæde skal jeg gemme," forsikrede Adelaide og forsvandt i vognen.

"Og jeg … jeg har Deres femfrancstykke," hviskede Cambon, hvorpå han lukkede vogndøren og gav kusken tegn til at køre.

Vognen satte sig i bevægelse. Armand Cambon så længe efter den, men da den var forsvundet, så han på sit femfrancstykke.

2. I Rue d'Anjou St. Honoré

Denne gade er en af de smalleste og mindst befærdede i Paris. Der er kun få butikker i den, og de for det meste lave mure, af hvilke den indesluttes, tyder heller ikke på så mange beboere, at købmænd skulle kunne vente særlig fordel af at slå sig ned dér. Kort sagt, gaden gør i det hele et temmelig tarveligt indtryk og skal ikke give den fremmede synderlig store tanker om Paris, hvis det kvarter af byen er det første, han kommer ind i. Men kaster man så et blik ind igennem portene på disse lave mure, opdager man store fliselagte gårde og dertil svarende paladser, som ikke er synlige fra gaden af, men som ikke desto mindre snart bringer en på det rene med, at man er midt i hjertet af den såkaldte fornemme verden.

Den fornemme verden bor for det meste i nærheden af portene og i afsides gader, for dels er det behageligt at slippe fri for berøringen med det larmende liv i byens midte og, når man vil sove i fred, uhindret at kunne lade sprede halm på gaden, og dels er det ganske hensigtsmæssigt, når det begynder at koge i de store folkekvarterer, de egentlige revolutionsgryder, at kunne lukke sig inde bag fæstningsmure med solide egetræsporte, eller, hvis den sydende strøm skulle komme alt for nær, at have vejen til flugt så nær ved hånden som muligt.

Huset nr. 35 i Rue d'Anjou St. Honoré vender også med sin laveste mur med indkørselsporten ud til gaden, hvorfra man først kommer ind i en stor gård, som man må over, før man når ind til hovedbygningen, et virkeligt palads med en bred slotstrappe, der fører op til den fyrsteligt udstyrede lejlighed, som den gang beboedes af hr. Géronnière, en af Frankrigs mest

ansete bankierer, og hans sekstenårige broderdatter, den samme unge dame, vi nylig så forøge sit kostbare toilette med en messingkæde fra Bastillepladsen. Hr. Géronnière ansås for en af pariserbørsens vældigste piller, med en pengekasse til fodstykke af lige så ualmindelig størrelse som soliditet, det var der kun én mening om. Selve pillen var der derimod delte meninger om, for mens han selv ikke mindre end hans beundrere – hvornår savner en rig mand beundrere? – fandt, at den var fuldkommen stærk og værdig nok til foruden at bære Børsen også at bære en finansministerporteføljes tunge byrde, delte hverken kongen eller andre denne anskuelse, og hr. Géronnière, som i alt andet hyldede Louis Philippes vise politik, var meget ked af, at de således ikke stemte overens i ét og alt. Æreslegionens ridderbånd var jo nok en ganske køn prydelse, men det var dog ikke nok, pillen måtte have noget at bære på, der svarede til dens rige forgyldning, ellers var det ikke rigtig efter kunstens regler, syntes han.

Hr. Géronnière havde haft en ældre broder, hvis død han uden tvivl ville have begrædt, i fald han havde efterladt sig en formue, der svarede til hans egen. Den ulykkelige havde imidlertid kun efterladt sig en kapital, der gav 10.000 francs i rente, og en datter, der ikke godt kunne regnes med til formuen.

Adelaide Géronnière var både fader- og moderløs, for hendes moder var død førend faderen. Hendes onkel tog hende i huset. Han var selv både barnløs og ugift, for han havde aldrig kunnet finde en kvinde, der var lige så rig som han.

Men efterhånden, som Adelaide blev ældre – hun var kun tolv år, da faderen døde, og kønnere, for et tolv års pigebarn er

sjælden kønt, vandt hun mere og mere indpas i onklens hjerte. Siden det nu én gang er så, tænkte han, at den sande fortjeneste ikke kan bane sig selv vej i denne verden, ikke engang når den understøttes af penge, som dog ellers formår alt, så vil jeg smykke den med et par blå øjne og en frisk purpurmund, for ikke at tale om al forgyldningen. Adelaide er smuk som en gudinde, og hun bliver rig som Géronnière den Yngre … hvad skulle da vel være lettere for mig end at få hende gift med en mand, hvis ord har vægt nok til at overbevise høje vedkommende om nødvendigheden af at bringe statens finanser på en bedre fod? Adelaide skal gøre et godt parti og på den måde blive en bro imellem Rue d'Anjou St. Honoré nr. 35 og nr. 48 i Rue de Rivoli, hvor finansministeren har sin residens, en bro, ad hvilken jeg i mag skal gå ind til finanserne og udødeligheden. Man vil måske nok vrøvle om, at jeg har min broderdatter at takke for taburetten … som om alt det bryderi var noget at takke for … hvad vinder jeg egentlig? En ministerplads med al dens ærgrelse, besvær og fortræd. Hvad giver jeg for den? Skønhed og penge til min broderdatters mand, penge og rang til broderdatteren. Partiet er sandelig ikke lige. Men man var statsborger, førend man blev forretningsmand … jeg har kun én gæld at indløse, det er min gæld til fædrelandet. Laffitte ofrede hele sin formue for at skabe julimonarkiet, jeg vil ofre noget for at støtte det.

Altså kun noget; hr. Géronnière tog sig vel i agt for at sige alt. Han svigtede aldrig sine grundsætninger. Symmetri skulle der være i alt, også i rigdommens forhold til æren.

Omtrent en times tid efter optrinnet på Bastillepladsen genfinder vi ridderen og hans broderdatter hver i sin store, rigt

forgyldte lænestol foran den kostbare marmorkamin i Géronnières kabinet. Et bål af bøgebrænde brænder lystigt i kaminen og kaster sit røde skin ud på de små marmorsøjler, der bærer den rigt forgyldte marmorplade med det vældige taffelur med de to forgyldte riddere af massivt sølv, af hvilke den ene er ved at kaste den anden af sadlen. Hvor ofte har hr. Géronnière ikke ladet sit blik hvile på denne lige så kostbare som betydningsfulde gruppe – for hvad betyder disse riddersmand vel andet end hr. Géronnière, der kaster hr. Dumon, den daværende finansminister, af sadlen.

Hr. Géronnière bar naturligvis hverken hjelm eller skjold, skønt han, som alt oftere bemærket, var ridder, men for ansigtets vedkommende kunne det alligevel godt se ud, som om han nylig havde været med i en dyst, for der sad en stor skønhedsplet midt på hans næse og en endnu større på hans højre øre, alt sammen friske minder fra hans eventyr på Bastillepladsen.

"Guds død," mumlede bankieren, "det gør utåleligt ondt ... det manglede blot, at der skulle komme ar efter disse sår," tilføjede han ængsteligt.

Som vi allerede ved, var det ikke krigsminister-porteføljen, vor ridder eftertragtede. Det kan måske gå an for en krigsminister at bære krigens mærker på sit ansigt, men en finansminister må være glat i ansigtet som is.

"Og alt det bryderi, al den fortræd for dine narrestregers skyld!" vedblev han ærgerlig.

"Mine narrestreger!" gentog Adelaide. "Hvor kan De dog sige det, kære onkel?"

"Jo, var det ikke din indstændige anmodning, der bragte mig til at gå med dig hen at se på Julisøjlen?" spurgte bankieren.

"Jeg takker Dem, fordi De har været så god at skaffe mig den at se en gang ... hvilket herligt mindesmærke! Storhed og smag i skøn forening ... Hvilken henrivende udsigt der oppe fra! Hvilken mørk højtidelighed i gravene neden under!"

"Et dejligt mindesmærke!" sagde onklen spottende, "et gravminde over oprørere ... et rart eksempel for efterkommerne!"

"Onkel synes ikke om Julisøjlen? ... men den er jo et værk af kongen selv, og kongen har onkel jo altid holdt så meget af."

"Holdt så meget af? ... kan måske nok være ... før i det mindste; men nu ... og for resten vil jeg sige dig, mit barn, at meningen med denne Julisøjle kun var at stoppe munden på de radikale og at gøre det gode folk lykkeligt og tilfreds og så videre."

"Det må være et meget fordringsløst folk, siden der ikke skal mere til for at gøre det lykkeligt og tilfreds end et mindesmærke over dets døde," bemærkede den unge pige.

"Jeg ville ønske, at alt det øvrige pak lå under den!" sagde bankieren.

"Da undtager De dog forhåbentlig den unge, raske mand, der reddede Deres liv før?" bemærkede bankierens broderdatter.

"Sådan en folkeforfører, en værdig staldbroder af de folk, som har alt at vinde, men intet at tabe!" sagde ridderen; "det skulle ikke undre mig, om han i dette øjeblik sad forvaret bag lås og slå."

"Så var det da vor skyldighed i næste øjeblik at få ham løs," sagde Adelaide.

"Bah!"

"Det var meget ubetænksomt af mig, at jeg ikke fik at vide, hvor han bor ... Heldigvis husker jeg hans navn."

"Hvorfor er det så heldigt?"

"Jo, for jeg vil forhøre, om nogen af det navn skulle være blevet arresteret."

"Og om nu så var?"

"Så skal han straks sættes i frihed," erklærede den unge pige, "og De, onkel, skal være den første, der forkynder ham, at han er fri ... De skal lige så lidt stå i hans gæld som i nogen andens ... For det første skal De sætte ham i stand til at sælge kæder af guld i stedet for kæder af messing ... ikke sandt, det vil De nok, kære onkel?"

"Det skal jeg vel vogte mig for," svarede bankieren ... "Det er dog forskrækkeligt, jeg tror, min næse er helt ophovnet!"

"Men onkel, mindes jeg ret, hørte De selv med synlig tilfredshed på den unge mands tale," sagde Adelaide.

"Jeg skulle have hørt på den med tilfredshed?" spurgte bankieren.

"Ja, onkel, og mere end én gang læste jeg bifald i Deres øjne ... og sluttede deraf straks, at det ikke helt og holdent var ugrundet, hvad den unge mand sagde."

"Det samfund er at beklage," svarede onklen, "i hvilket en sådan folkeforfører kan optræde, uden at nogen mand med dannelse og indsigt tør påstå, at det er løgn, alt, hvad han siger."

"Det er altså sandt, at ..."

"Ja, det er sandt," afbrød bankieren hende med dæmpet stemme. "Den almindelige kredit er alvorligt truet ... Den farlige krise har allerede slugt hele hærskarer af små kapitalister og

nærmer sig med raske skridt de større, som vil komme til at gå samme vej, hvis de ikke i tide er på deres post. Nej, uden en ny finansminister går det aldrig," tilføjede han med den selvtillid, som altid er ejendommelig for små mennesker.

Han havde imidlertid ret i, at den økonomiske tilstand i Paris ved slutningen af år 1847 var fortvivlet. Ødelagte købmænd og håndværkere, som ikke kunne opfylde deres forpligtelser, diskontører, som dels rømte bort, dels hængte sig, fordi de ikke kunne bære det ansvar, de havde påtaget sig, og endelig en bank, som var oversvømmet med papirer til et beløb af over 40 millioner francs, papirer, som i virkeligheden var værdiløse, da ingen kunne indløse dem. Kommer nu hertil den store politiske forvirring, skal ingen kunne sige, at revolutionen i 1848 kom som en overraskelse.

"Så er det måske også sandt, at byen vrimler af arbejdsløse arbejdere?" spurgte Adelaide, "og at alle disse ulykkelige mangler brød?"

"Vist er der en mængde arbejdsløse arbejdere ... Det er jo klart, at når fabrikkerne lukkes, er arbejderne uden arbejde ... Men at de mangler brød, er en overdrivelse, for staten har nylig sluttet akkord om, at de fattige skal kunne købe deres brød til den sædvanlige pris, det vil sige for halvdelen af, hvad det ellers ville koste."

Også heri havde bankieren fuldkommen ret. Brødet var fra tre sous pundet, hvilket var den sædvanlige pris, steget til seks, og staten havde derfor sluttet overenskomst med bagerne om, at de skulle levere de fattige brød for tre sous pundet, resten skulle så erstattes bagerne af staten, en erstatning, der alene for Paris' vedkommende løb op til en 8-9 millioner francs. Men

hvor den fattige og arbejdsløse arbejder skulle få de tre sous fra, som han dog måtte have for at kunne købe et pund brød, det kunne staten lige så lidt sige eller give anvisning på som hr. Géronnière.

"Og hvad mente han med affærerne i Spanien?" spurgte den nyfigne unge pige.

"Affærerne i Spanien!" gentog bankieren, idet han heftigt sprang op. "Affærerne i Spanien er nogle af de ulyksaligste, Frankrig nogen sinde har indladt sig på ... Hertugen af Montpensiers giftermål med en spansk prinsesse, som måske vil blive arving til den spanske krone, vil i en nær fremtid styrte Frankrig i en ny krig med England, en krig, som må ødelægge al vor handel."

Det er tilgiveligt, at en børsmatador kun tænker på handelen, for han kan måske tjene penge ved alle andre ulykker, men handelens ruin må også blive hans. Det var de spanske affærer, der uopretteligt forstyrrede det hidtil gode forhold imellem Louis Philippe og børsmændene og bevirkede, at de, om ikke ligefrem arbejdede imod ham, så dog i det mindste lod ham forsvarsløs i farens stund.

"Og hvad skal så alt dette tjene til?" vedblev bankieren; "jo, kun til at skaffe en prins af huset Orleans en krone ... Hvad tænkte den kloge Louis Philippe på? Hvad tænkte den ellers så udmærkede Guizot på? ... Dér ser man følgen af ikke at have en finansminister ved sin side med tilstrækkelig klart blik på fremtiden til at kunne se, hvad der vil kunne ske, og med tilstrækkelig stærk tunge til at kunne forebygge ulykkerne i tide!"

Bankieren næsten skreg de sidste ord ud, som om han derved ville vise, hvad han i et sådant tilfælde ville have været mand for.

Bankieren havde ligesom messingarbejderen på Bastillepladsen fuldkommen ret, både hvad den økonomiske og den politiske stilling angik. Men hvad den vordende finansminister Géronnière tænkte at gøre for at råde bod på ulykken, det talte hans navne bankieren ikke om. Hvad messingarbejderen tænkte, det viste revolutionen i 1848.

"Og så Schweiz," vedblev Adelaide, som rigtig havde kastet sig over politikken, "han sagde også noget om affærerne i Schweiz, denne arbejder, og det gjorde også et dybt indtryk på de brave folk."

"Alt, hvad der er imod regeringen, gør indtryk på pakket," sagde bankieren kort og satte sig.

"Pakket havde altså uret i det kapitel?" spurgte Adelaide leende.

"Det er kun et slumpetræf, når det en enkelt gang har ret," sagde onklen skødesløst.

"Men hvori består nu denne uret?" vedblev Adelaide med en næsten uudholdelig nysgerrighed.

"Sådant noget forstår du ikke, mit barn," erklærede onklen uden videre omsvøb.

"Det er jo netop derfor, jeg spørger, bedste onkel," bemærkede broderdatteren.

"Havde regeringen handlet lige så klogt og rigtigt i alt andet som i den sag, kunne man virkelig ønske den til lykke," sagde bankieren, som omsider begyndte at give efter.

"Hvad er det da, regeringen har gjort?" blev den unge pige ved.

"Hvad det er?"

"Ja."

"Du vil vide, hvad regeringen har gjort i schweizerstridighederne?"

"Ja, umådelig gerne, i fald onkel vil være så god at sige mig det."

"Den har ganske simpelt understøttet sine trosfællers sag," sagde Géronnière.

"Hvilke trosfæller?"

"Katolikkerne i Schweiz, begriber du vel."

"Men det er jo egentlig jesuitterne i Schweiz, som er skyld i hele røret, efter alt, hvad jeg har hørt og set."

"Har du hørt og set det?"

"Ja, i aviserne, som onkel selv studerer hver dag, og som jeg også undertiden kigger i."

"Det går virkelig for vidt, når pigebørn i din alder læser aviser."

"Det kan gerne være, men … da ulykken nu én gang er sket … så synes jeg, at …"

"At du bør have at vide, om det er jesuitterne, der er mestre for alt det?"

"Ja vist, kære onkel."

"Nå, om det nu også var jesuitterne, hvad var der så vel ved det?"

"Å Gud, ikke andet, end at så var jo også hr. Guizot og hr. Duchâtel og kongen selv …"

"Hvad var de?"

"Jesuitternes trosfæller," svarede den uforfærdede pige.

Onklen fo'r op fra stolen og så sig om med ængstelige blikke.

"Er du fra forstanden?" råbte han.

"Men, bedste onkel, det følger jo af sig selv, at ..."

"Tys, tys, barn ... det er ikke ting, man kan lege med," vedblev han med stigende uro.

Hvad mon grunden kunne være til bankierens uro? Var han måske en af de hæderlige forretningsmænd, der hemmeligt havde fået i kommission af den franske regering at sælge våben og ammunition til jesuitterne for dermed at knuse en statsforfatning og en samvittighedsfrihed, der århundreder igennem havde stået urokkelig som de skyhøje bjerge, der som et værn omgiver Schweiz' smilende dale? Den fuldt begrundede formodning om, at der dreves en sådan handel, havde i høj grad bidraget til den dom, den almindelige mening fældede over Louis Philippe og hans ministre.

Adelaide Géronnière havde måske i sinde at falde sin onkel til besvær med endnu flere spørgsmål i politikken, men hun blev forhindret i det af en tjener, som kom for at melde hertugen af Beaudreuil.

Den nævnte hertug var allerede inden for døren, inden tjeneren endnu havde fået sagt hans navn. Han var en høj mand på tredive år, med et smukt, men meget blegt ansigt. Hans holdning var statelig, men stiv, hans blik mat, men bydende. Han syntes at være en mand med stor handlekraft, men uden dybere følelse. Der var noget af en havørn i hele hans væsen. Når han nærmede sig, var det, ligesom man følte de kolde pust af to store vinger, våde af havets skum og tåge.

Hertugen holdt i hånden en overordentlig smuk blomsterbuket, som han rakte den unge pige, hvis ene hånd han i det samme førte til sine læber med en vis fornem fortrolighed.

Han havde ret til at give hende denne blomsterbuket, han havde ret til således fortroligt at kysse hende på hånden, for Adelaide Géronnière, den rige bankiers og æreslegionsridders broderdatter og eneste arving, var hertug Rigobert de Beaudreuils trolovede brud og skulle om nogle uger være hans hustru.

3. I den zoologiske have

Vi forlod Armand Cambon på Bastillepladsen med hans femfrancstykke i hånden. Han var gladere, end om han havde solgt hele sit lager, for han tænkte på den smukke dame, der havde talt så længe med ham og til sidst budt ham velkommen i nr. 35 i Rue d'Anjou St. Honoré.

Mangen vil måske anse det for uforskammet af Armand Cambon, at han turde tænke på en pige, som ikke blot var ung og smuk, men også gik klædt i silke og fløjl og oven i købet holdt en ridder af Æreslegionen under armen. Men når fyrster drømmer om gudinder, grever om prinsesser og borgere om adelige frøkener, så kan en fattig arbejder vel også have lov til at drømme om en bankiers broderdatter, og desuden kan standsforskellen vel ikke have så farlig meget at betyde i et land, hvor folk uden bukser har båret prinsessers hoveder på lansespidser og halshugget adelsmænd i tusindvis, – det er da i alt fald også en slags tilnærmelse, hvor meget man end kan indvende imod måden, hvorpå den sker.

Cambon tog kursen mod syd ad Austerlitz-broen til, en af de en og tyve broer, der fører over Seinefloden. Den er opkaldt efter det store slag, franskmændene vandt over russerne og østrigerne den 2. december 1805, men Cambon tænkte hverken på Austerlitz eller Napoleon, da han gik over broen; han skulle lige til at dreje ind på Boulevard de l'Hopital, da han hørte sit navn råbe af en stemme, som nærmest mindede om en kanonvogns buldren, når den kører over en træbro. Cambon fo'r sammen og vendte sig om. Der er stemmer, som man kan have

hørt de hundrede gange, og som dog får en til at fare sammen den hundrede og første.

Den skikkelse, Cambons øje faldt på, var en sådan røst værdig. Fyren, hvis alder syntes at være omkring de fyrretyve år, hed Simon og var vintapper af profession, men gik også under navn af Isbjørnen, dels på grund af sine usædvanlige kræfter, dels også fordi han stadig gik i lyse klæder, hvortil hørte hvid filthat med bred skygge og usværtede sko. Han var en ren kæmpe af vækst, men hans ansigt var smukt og udtryksfuldt, som det i reglen er tilfældet med franskmændene. Sorte øjne, krum næse, stor mund med stærke, hvide tænder, sort, busket skæg, men tyndt hår på hovedet, hvilket heller ikke er ualmindeligt hos franskmænd omkring de fyrretyve år. Omtrent således findes Isbjørnen beskrevet af de forfattere, der har skildret enkelthederne i pariserrevolutionens historie, i hvilken han optrådte som en lige så ivrig som frygtet kæmpe. Han havde lige fra sin første ungdom nydt stor anseelse i folkekvartererne, for de lavere folkeklasser har stor respekt for legemlig styrke, og denne giver her en mand betydelig overlegenhed over hans kammerater.

"Hvad går der af dig i dag, lille Armand," råbte kæmpen til den unge arbejder, "siden du hverken kan se eller høre? ... Har en eller anden sypige fordrejet hovedet på dig ... er hun rendt fra dig? ... eller har du måske ikke andet at bide i end dine læber?" spurgte han og rakte en bred hånd ud, fuld af stegte, rygende kastanjer.

Stegte kastanjer er et af den lavere pariserbefolknings bedste næringsmidler, og i de egentlige folkekvarterer er der næppe et

hus, i hvis port man ikke finder en lille flyttelig ovn, på hvis bliklåg der stadig ristes kastanjer til de forbigåendes tjeneste.

"Tak, Simon, jeg er ikke sulten," svarede Armand, idet han venlig skød den brede hånd tilbage.

"Så er du, som jeg nylig sagde, enten forelsket, eller din kæreste har været dig utro, lille Armand," mumlede Isbjørnen, tyggende på de forsmåede kastanjer, som han puttede i munden uden at skrælle dem. "I tider som disse, da ingen har råd til at spise, burde alle mennesker være forelskede … Da Madelone levede, den stakkels Madelone, som, om jeg havde haft råd til det, skulle hvile på den pæne kirkegård under et gravmonument lige så kønt som Casimir Périers, var der dage, da jeg slog mig igennem med en sou … Madelone vidste ikke, hvad troløshed ville sige," tilføjede han leende på sin vis, "og hun var en ulykke for enhver, der kom hende nær, den stakkels Madelone … En underofficer i linjen dristede sig en gang til at kigge på hende gennem sin lorgnet, men jeg slog lorgnetten ind i det højre øje på ham, så han måtte lære sig til at sigte med det venstre, enten det så var mænd eller kvinder, han lagde an på … En skriver prøvede en gang at trykke hendes hånd, og jeg knuste hans fingre, så at han hverken kunne skrive eller give håndtryk mere … Den stakkels Madelone var, som sagt, en ulykke for alle og enhver … men hvad gjorde det? Hun var en lykke for mig, og det var min sandten ikke den mindste lykke, at jeg blot havde nødig at se og høre hende for at glemme både mad og drikke."

"De holdt meget af Madelone, kære Simon?" spurgte Armand adspredt.

"Om jeg holdt af hende ... det kan både underofficeren med lorgnetten og skriveren med fingrene bevidne ... to vidner er allerede meget, men tre er endnu mere."

"Tre?"

"Ja, tre!" svarede Isbjørnen med en stemme, der næsten tabte sig i den skærende lyd af to hårdt sammenbidte tandrader.

"De to er bekendte, og den tredje bliver det snart," sagde Simon med et hånligt smil. "Men hvor agter du dig hen, lille Armand?"

"Til Bicêtre," svarede Armand adspredt.

"Har du i sinde at spise din faders ration i dag?"

"Nej, jeg har solgt hans kæder og vil derfor bringe ham hans penge."

"Hvor meget har du at give ham?"

"Mellem seks og syv francs."

"Og det på en eneste dag?"

"Ja."

"Det er fanden til karl, den gamle ... han tjener mere på én dag end købmændene i Palais Royal i en hel uge, og jeg græder da lige så lidt over det ene som over det andet."

"Farvel, kære Simon!"

"Allerede? ... Stop, lille Armand! ... Du kommer tidsnok til Bicêtre ... der er længe, til det bliver mørkt og man tænder lygterne for at oplyse pragten på den ene side og elendigheden på den anden."

"Farvel ... jeg har ikke set min fader i to dage, og han kan uden tvivl ikke begribe, hvor jeg bliver af."

"Åhøj! Du må gå med mig," erklærede Isbjørnen, idet han greb Armands ene arm.

"Hvorhen?"

"Ser du ikke, at vi er lige uden for den zoologiske have?"

"Og hvad så?"

"Jeg agter mig derind for at byde min fader elefanten nogle kastanjer, nikke til mine brødre bjørnene og se, hvorledes min fætter løven sluger en levende glente."

"En levende glente?"

"Ja, det skulle jeg mene ... Herskaberne i den zoologiske have lever lige så højt som herskaberne i St. Germain."

"Velbekomme ... men jeg må gå."

"Vær nu ikke stædig, lille Armand ... Din fader kan nok få pengene alligevel, inden han falder i søvn i aften ... jeg har aldrig set et menneske være så ivrig efter at blive af med penge ... eller er du måske bange for, at jeg skal stjæle dine lumpne seks eller syv francs?" spurgte Isbjørnen leende.

"Hvad er det for historier, kære Simon?"

"Nå, så kom da! ... betænk, en levende glente, du!"

Om det nu var af nysgerrighed efter at se, hvorledes en løve bærer sig ad med at sluge en levende glente, eller han i virkeligheden ikke var så ivrig efter at give det kære femfrancstykke fra sig, er ikke let at afgøre, nok sagt, han fulgte med Isbjørnen ind i den zoologiske have.

Jardin des Plantes, som den zoologiske have kaldes, er, om end just ikke den smukkeste have i Europa, som franskmændene selv påstår, så i det mindste den rigeste, for den har blomster fra ikke mindre end fire verdensdele, den har et rigt museum for den, der elsker naturhistorien, et stort menageri af de mærkeligste vilde dyr og tre store linde- og kastanjealléer, plantet af den udødelige naturforsker Buffon,

som fra 1763 til sin død 1788 var direktør for haven, så at det er hellig jordbund, man vandrer på.

Jardin des Plantes er dog ikke på langt nær så besøgt af franskmændene selv, som man skulle tro. Haven ligger med al sin pragt tit ganske øde og ser ud, som om den sørgede over, at menneskene, for hvis skyld den har smykket sig, bliver borte; den synes stundom ligesom at føle trang til at lytte til mildere stemmer end vilddyrenes og at betragtes af blidere blikke end løvens og tigerens. Men franskmanden er i almindelighed som alle andre folk kun lidet taknemmelig for den skønhed, naturen byder; han foretrækker boulevardernes kvælende hede for skyggen under Buffons linde, han vil hellere ses end se, og når han en gang imellem ser, så ser han hellere ind ad butikkernes moderne spejlglasruder end på jordens gammeldags blomstertæppe.

Men fattigfolk forsmår ikke Guds gaver, de glemmer ikke Jardin des Plantes' linde, skønt de næppe véd af, at Buffon har plantet dem. De leger og danser under træernes kroner, taknemmelige imod en natur, som alligevel ikke har givet dem så lidt, og træerne drysser til gengæld taknemmelige deres bedste blomster over de dansendes hoveder og tilvifter arbejdets og sliddets børn helsen og kraft.

Disse gensidige beviser på taknemmelighed og kærlighed kan dog kun gives i folkets fritimer, når arbejdet eller bekymringerne hviler. Den dag, da Armand Cambon og Isbjørnen trådte inden for jernstakittet, der omgiver Jardin des Plantes, var der, med undtagelse af dem selv og dyrevogterne, ikke et menneske i haven, hvilket vakte Cambons opmærksomhed, for der plejede i reglen ikke at gå nogen dag,

uden at i det mindste en eller anden fremmed eller rejsende fra provinserne besøgte haven for at se de vilde dyr.

"Her er svært tyndsået i dag," sagde Cambon leende, "og endda inviteres man på en levende glente."

"Ja, det er mærkværdigt," svarede Isbjørnen skødesløst.

"Har man ikke slået plakater op om så sjælden en begivenhed?" spurgte Armand; "havde man gjort det, ville den halve by jo allerede have været her ... og har man ikke gjort det, hvem skal så betale glenten?"

"Klokken er ikke mere end to, og det er først klokken tre, dyrene fodres," oplyste Simon; "der kan endnu komme flere folk, end hele haven kan rumme ... Hvis det kan more dig, kan vi jo imidlertid gå ind og se, hvad de har at byde de øvrige herskaber i dag, for de skal formodentlig ikke alle have fuglesteg ... det er kun dyrenes konge, der bliver sådan trakteret ... det er kun konger, der får deres føde levende."

Under denne samtale havde de nærmet sig menageriet, hvor løven, tigeren og andre af de farligere rovdyr holdtes i forvaring. Disse dyr har hver to bure, af hvilke det ene vender ud til haven, hvorfra man kan se dem vanke uroligt frem og tilbage i deres snævre fængsler, snart stikkende snuderne og snart poterne ud imellem de stærke jernstænger. Et rækværk uden for dette bur forhindrer imidlertid den uforsigtige tilskuer fra at komme gitteret for nær, hvilket ikke er tilfældet med det andet bur inde i selve bygningen; der kan man komme helt hen til gitteret, og det er i virkeligheden ikke så farligt, da dyrene om dagen for det meste opholder sig i det yderste bur. Kun om natten, og når vejret er for koldt, samt når de skal

fodres, drives de ind i det inderste, som ved en dør står i forbindelse med det andet.

Hvert enkelt dyr har således et indre gemak, hvor det sover og spiser, og et ydre kabinet, hvor man kan gøre det sin opvartning, uden at det har nødig at frygte for, at dets majestæt skal blive kompromitteret ved nogen fortroligere tilnærmelse. Men ligesom man er nysgerrig efter at se, hvorledes kongelige personer bærer sig ad med at få mad, vil man også gerne tage skovens majestæter, og særlig løven, i øjesyn, når de holder taffel. Det er klart, at løven er den glubskeste af dem og følgelig får de største stykker kød. Storheden indgyder altid ærefrygt og er altid sig selv lig, med eller uden manke, i pels eller guldgalloner.

Vogterne i den zoologiske have tjener visselig ikke så få francs om dagen ved at føre fremmede omkring og vise dem alle stedets mærkværdigheder, men ingen tjener dog så meget som dyrenes kammerherre og hovmester – det er en bestilling, der er næsten lige så indbringende i menageriet som i paladset.

Da Isbjørnen og hans ledsager trådte ind i det store galleri, hvortil de indre bure vender ud, fandt de en sådan hovmester i fuld færd med at rette an til dyrenes taffel. En stor kurv fuld af friske rå kødstykker stod midt på gulvet, men den levende glente kunne Cambon ikke se noget til.

"God dag, Mathieu! hvordan har De det?" spurgte Isbjørnen hovmesteren, en mand på samme alder som han, men af et langt mindre menneskeligt udseende end den tobenede isbjørn.

Drevne hovmestre efteraber altid så vidt muligt deres lader og måde at være på, som de opvarter. Det er indlysende, at den,

der daglig omgås med løver, tigre og hyæner, også vil tilegne sig noget af deres omgangstone. Det så næsten ud for Armand, der aldrig før havde været inde i dette galleri, som om hovmesteren, som han stod dér og bøjede sig ned over kødkurven, var i lag med sin egen middagsmad. Stivere ansigtstræk i forening med lumskere øjne havde han aldrig set.

"Isbjørnen," mumlede dyrenes taffeldækker, uden at tage øjnene fra kurven, "kommer for at hilse på sine kammerater i bjørnegraven derude."

"Nej, jeg kommer for at takke Dem for sidst, brave Mathieu," svarede Simon.

"Nå, for i morges?"

"Rigtigt ... De har altså ikke glemt vort væddemål?"

"Hvornår glemmer man, hvad man har til gode?"

"De har altså allerede vundet?"

"Jeg er så vis på det, at jeg allerede har købt snus til den sølv-snusdåse, som De satte imod min store sølvbeslagne merskumspibe."

"Jeg har rigtignok ikke købt tobak til piben endnu," sagde Isbjørnen, "men jeg er alligevel vis på, at min lille dåse kommer til at følge mig i graven, – i fald det da ikke bliver nødvendigt at sælge den for begravelsesomkostningernes skyld."

Med disse ord tog Isbjørnen en splinterny sølv-snustobaksdåse frem, som, skønt den var af mindste slags, alligevel var ganske køn. Armand betragtede dåsen med nogen forundring, for han havde aldrig før set et sådant stykke i Isbjørnens labber eller blot kunnet tænke sig, at denne kunne lægge sig sådan en luksusgenstand til. Selv dyrenes hovmester værdigedes at flytte sine øjne fra kødkurven til den omhandlede

lille dåse, og Armand syntes, at de ligesom fik en mildere glans ved at se på den.

Man siger, at ord og tårer formår meget i denne verden; men hvad er vel deres magt i sammenligning med metallets!

"Nå, når skal sagen afgøres?" spurgte dyrenes hovmester, idet han lagde sit ansigt i de sædvanlige folder, for dåsen var igen vandret ned i Isbjørnens lomme.

"I dag, om De så vil," svarede denne.

"Så lad det blive i dag da," sagde den anden med et smil.

En dyrevogter burde aldrig smile; hans smil minder alt for stærkt om tigerens glade iver, når den vejrer sit bytte. Armand vendte uvilkårligt sine øjne fra ham til sin ven Simon. Også dennes læber åbnede sig til et smil, men det mindede om tigerens tilfredshed, når den har indhentet sit bytte. Det sidste syn var ikke mere tiltalende end det første.

"Hvornår begynder gildet?" spurgte Armands ledsager efter en stunds tavshed.

"På slaget tre som sædvanligt," svarede dyrevogteren.

"Og kødet bliver ikke lagt ind i burene, førend jeg kommer?"

"Nej, ikke førend klokken tre, som sagt."

"Bliver vi de eneste, der kommer til at beundre herskabets gode appetit?"

"Kan ikke tro det ... plejer altid at være nogen, som interesserer sig for mine børn."

"Men der er ingen, som interesserer sig så meget for deres fader som jeg."

"Det er sandt ... der er mange, som har budt mig snus, men endnu har ingen budt mig en dåse."

"Far vel, til vi ses."

"De skal være hjertelig velkommen. Undskyld, at jeg ikke følger Dem til døren."

"Ikke sandt, De ville ønske, De havde sådan en bjørn som mig i Deres menageri?"

"Sådan en bjørn? ... jo vist, på den betingelse, at han i det mindste én gang om ugen gjorde så kønne kunster som den, De agter at gøre i dag."

Isbjørnen fo'r sammen og fæstede sit gennemborende blik på dyrevogterens ansigt, som om han ville trænge helt ned på bunden af hans sjæl, men da han formodentlig ikke opdagede andet end sin egen sølvdåse der, nikkede han fornøjet til ham, tog Armand under armen og forlod i selskab med ham galleriet uden for rovdyrenes spisestuer.

"Hvad var det for et væddemål, De talte om?" spurgte Armand, da de var kommet ud i haven.

"Giv blot tid, så får du det nok at se, lille Armand," svarede Isbjørnen, idet han blinkede fornøjet.

"Altså en overraskelse?"

"Ja vist ... hvad er fornøjeligere end overraskelser?"

"Og den levende glente, som jeg ikke så noget til?"

"Men som du skal få at se ... det kan du stole på, lille Armand ... du skal få den at se," forsikrede Isbjørnen, idet han gned sine labber.

"De venter Dem megen fornøjelse af den levende glente, kære Simon?"

"Det kan du bande på ... tænk dig glenten, også et rovdyr med kløer, der ligesom løvens drypper af blod, når den slår dem i duen, den stakkels, uskyldige, værgeløse due, som ..."

Isbjørnen brød pludselig af. Armand så yderst forbavset på ham. Hvornår havde han vel før hørt denne tordenstemme lyde så blødt og rørende? Hvornår havde han vel før set disse øjne, som altid udtrykte de vildeste trusler eller den koldeste ligegyldighed, knibe sig sammen som for at hindre tårer fra at bryde frem?

"Ja, du skal få glenten at se," vedblev Isbjørnen i sin sædvanlige tone, "når den inde i løveburet forgæves slår med vingerne for at slippe løs ... hvordan den flagrer fra den ene side til den anden, hvordan den basker med vingerne mod jernstængerne, så at fjerene fyger omkring den, hvordan den, med løvens svælg gabende under sig, rede til at sluge den, flyver op i den tro, at den har Guds frie himmel over sig, men i stedet støder nakken mod burets loft, hvordan den, bedøvet af slagene, daler og til sidst forsvinder, forsvinder i et nu, uden at nogen kan sige, hvornår det skete, eller hvor den blev af, så at man skulle tro, at den var fløjet bort gennem en eller anden skjult åbning i buret, hvis ikke en og anden blodig fjer, der stikker frem af løvens næsten lukkede gab, åbenbarede os dens skæbne ... Hvad siger du om sådant et syn? ... Kan man ikke le munden af led ved sådan en komedie?"

Og kæmpen ledsagede disse ord med en skoggerlatter, så vældig, at de to elefanter, som mændene just var i nærheden af, vendte deres uhyre hoveder til den side, lyden kom fra.

Elefanterne har ligesom de øvrige dyr i Jardin des Plantes deres eget lokale, men det er naturligvis en langt større bygning med et betydelig højere stakit.

"God dag, fatter!" råbte Isbjørnen til den største af dem. "Jeg tror, du er vokset for hver gang, jeg ser dig ... Nå, hvad godt har

du at sige i dag?"

Elefanten strakte til svar sin snabel ud igennem stakittet.

"Ganske den samme lektie som før," sagde Isbjørnen, "evig og altid den samme vise:

Brød, brød
til min død!

og når du blot får brød, slår du dig til tåls ... finder dig i, at man spærrer dig inde, finder dig i, at man griner ad dig ... for en bid brød får man dig til at falde på knæ for at lade alle disse dværge, som du kunne puste omkuld, komme op på din ryg; for en bid brød glemmer du dine fædres land, glemmer, at du en gang har været fri, og at glemme det er det utilgiveligste af alt ... Hvad ser du i denne elefant, lille Armand? ... jo, du ser folket, folket, folket! ... Fald så på knæ da, fald ned på alle fire, for du skal have en kastanje af mig, du stolte, prægtige folk!"

Med disse ord lagde han en kastanje i den tragtformede tryne på elefantens snabel, hvorpå den øjeblikkelig førte gaven op til den med stødtænder af en halv alens længde forsynede mund.

"Men prøv at lægge en sten i trynen på den," sagde Armand, "eller en blykugle!"

"Nå ja, hvad så?" Sagde Simon; "så bliver han gal i hovedet og hvæser med snablen, og måske sprøjter han os en stråle vand i ansigtet ... men brækker han pælene? Vælter han palisadeværket for at knuse spotterne under sine fødder? Både når han er vågen, og når han sover, viser han sine vældige tænder, men støder han til med dem? Gennemborer han sine undertrykkere med dem? ... Nej! tusind gange nej! ... og dog er han så stor og stærk, at han ville knuse mig, der dog ikke er nogen dueunge, lige så let som jeg slår en gedehams i kvas ... Ja, det er folket,

folket, folket! ... men tys, holdt der ikke en vogn uden for haveporten?"

Isbjørnen bøjede hovedet til højre og lyttede. Armand fulgte hans bevægelser med øjnene for af dem at gætte sig til, hvad der foregik i dette menneske, hvis væsen altid var besynderligt, men som dog aldrig havde vist sig så besynderligt som ved denne lejlighed.

"Nej, anderledes er det med løven, med tigeren, med leoparden," begyndte Isbjørnen igen sine betragtninger; "de bider i jernstængerne; de ryster de bure, man har indespærret dem i, med deres stærke poter; de er, skønt de holdes i fængsel, en skræk for deres bødler; de lader sig ikke bestikke eller lokke til knæfald af de smuler, man kaster til dem ... Ræk dem et stykke kød og glem at trække hånden tilbage, og de sluger begge dele ... Det er også folket, men ikke sådan, som det er, men som det burde være."

"Og hvad har de så for det?" spurgte Armand. "Jo, gittere af jern i stedet for af træ, og i stedet for at tæmme dem med føde, tæmmer man dem med gloende jernstænger eller med sult, som er endnu værre end stål og ild. Luk porten for elefantgården op, luk op for løvens, tigerens og leopardens bure, slip dem løs alle sammen ... de vil begynde med at sønderrive deres undertrykkere og ende med at sønderrive hinanden ... Nej, Simon, folket er ikke den rå fysiske kraft, hverken den kraft, der lader sig bestikke af en bid brød, eller den, der bider i en lænke ... folket er den kraft, som behersker jorden, og mod den hjælper hverken lænker eller tyranner ... Det styres, fordi det vil styres, og når det styres slet, undertrykkes og endda synes tålmodigt at bære sit åg, så er det kun, fordi det

ruger over en bedre måde at styres på, men som først må slå rod og modnes ... Folket behøver ikke at forhaste sig, for det ved, at det aldrig kan gå til grunde, og at dets kraft lige så lidt som naturens og tidens kan tage af ... Forskellen mellem os to, kære Simon, er, at mens De tror på evige lænker, tror jeg på evig frihed; mens De tror, at folket enten fejt tåler eller raser til ingen nytte, glad når det en gang imellem kan sønderrive en af sine fangevogtere, tror jeg derimod, at folket ikke tåler, men blot venter, ikke sønderriver, men blot straffer."

Nu hørtes tydeligt larmen af en vogn, som holdt uden for porten til Jardin des Plantes. Armand Cambon gav ikke synderlig agt på den, men desto mere var dette tilfældet med hans ledsager, som tog Armand under armen og trak ham med sig, idet han råbte:

"Nå, lille Armand, nu er det tid at se, hvorledes dyrene spiser til middag ... Kom, kom! ellers er den levende glente slugt, inden vi kommer derhen, og det ville jeg sørge over i alle mine dage, eller rettere sagt, den kunne undfly løvens gab, og det ville gå mig endnu mere til hjerte."

Mens han sagde dette, satte han af sted i en sådan fart, at det endog kunne have gået an for en løve, og den unge mand, som, selv om han ville, ikke havde kunnet rive sig løs fra den jernhånd, der holdt hans arm omsluttet, måtte følge med i samme fart.

Det varede derfor ikke mange minutter, førend de nåede det hus, de nylig havde forladt. Men inden de endnu havde rørt ved døren til galleriet, fik de øje på to kvinder, som også styrede derhen imod. Isbjørnen syntes næppe at lægge mærke til dem, men Armand Cambon kunne ikke lade være at se nøje på dem,

navnlig på den ene af dem, hvis udseende og toilet langt overstrålede ikke blot den andens, men også de fleste andre kvinders – dog naturligvis med undtagelse af hin ene, som havde givet ham femfrancstykket og budt ham velkommen i Rue d'Anjou St. Honoré. Den dame, vi for øjeblikket taler om, så rigtignok ikke ud til at være så ung som hun på Bastillepladsen, men hun var lige så smuk, ja måske smukkere, i det mindste i deres øjne, som sætter det vellystigt yppige over det jomfrueligt rene. Hendes store, kulsorte øjne, hendes stærkt krummede næse, hendes svulmende overlæbe, som hvælvede sig svagt ud over underlæben, hendes fine, skære, måske noget for yppige kinder, hver med sit lille forføreriske smilehul, hendes noget tilbagekastede, men stolt bårne hoved, hvis hår, der kappedes i farve og glans med ravnens fjederham, var opskrabet og tabte sig under de hvide, med små roser prydede blonders rige folder, der sad og koketterede imellem hovedet og den mørkegrønne, af en stor hvid fjer ombølgede fløjlshat, rimeligvis for at lade panden fri, en pande, som, hvilende på to buer af de smukkeste sorte øjenbryn, syden nogen sinde har tegnet, ikke syntes at behøve andet end sin egen højhed og glans for at fortrylle og kue –, alt vidnede om en dronning i skønhedens rige, som var sig sin magt fuldt bevidst, men ikke havde tid til at mindes sine tidligere triumfer for de nye trofæer, dagens eller øjeblikkets sejre lagde for hendes fødder. Den sorte, med hermelin bræmmede kåbe af det fineste silkefløjl, der omgav den høje skikkelse, var ikke videre, end at den bekvemt kunne trækkes sammen om midjen, når det faldt dens ejerinde ind – og hun var rig også på sådanne indfald – at lade verden noget mere end blot ane, hvilke herlige former der skjultes under den.

Hendes ledsagerinde var ganske vist både ung og smuk, og hendes toilette ville have vakt mere end én borgerdatters misundelse, men man så snart, at hun hørte til den slags kvinder, hvis hele liv går ud på at opdage og tilfredsstille en herskerindes nykker, kort sagt, en tilværelse halvt i fortrolighed, halvt i slaveri, som føler sig uendelig betydningsfuld ved et smil om herskerindens mund, og synker sammen til intet ved en sky på hendes pande.

Det var disse to kvinder, Cambon og Isbjørnen gik til side for, da de nærmede sig døren til galleriet.

"Nu er det vor tur at gå ind," erklærede Isbjørnen, da damerne var forsvundet; "vi kommer i godt selskab, som du ser."

"Hvem mon vel den fornemme, smukke dame kan være?" spurgte Armand med tilgivelig nysgerrighed.

Isbjørnen hørte ikke spørgsmålet, for han var allerede inde i galleriet, hvorhen også Armand øjeblikkelig fulgte ham, grebet af en uro, han ikke kunne forklare.

"Vi kommer vel ikke for sent?" spurgte damen med hermelinskåben dyrevogteren.

Denne krummede sig som en boa-slange, for han drømte om mindst en louisd'or.

"Til at se dyrene få deres middagsfoder?" sagde han; "nej, frue ... klokken mangler endnu en halv time i tre."

"Så meget des bedre," sagde hun; "jeg ser, at burene endnu er tomme."

"Før klokken tre plejer jeg ikke at åbne døren imellem burene," sagde han med et sideblik til galleriets dør, som om

han håbede på endnu flere besøg, eftersom hans drøm om guld ikke helt kunne kvæle hans følelser over for sølv og kobber.

"Å, hvad det dog er for en fornøjelse at se de stolte, smukke dyr, når de styrter ind for at få deres føde!" forsikrede dyrevogteren med den størst mulige ømhed i stemmen, for han vidste af gammel erfaring, at de fornemme damer altid viser sig særdeles taknemmelige mod dem, der er deltagende og ømme imod de stakkels dyr. "Har fruen imens lyst til at se på, at jeg lægger føden ind i burene?"

"Ja."

"Vil De være så nådig at følge med."

Dyrevogteren gik hen til døren til galleriet for at begynde med de bure, der var nærmest ved den. Han kunne ikke dy sig for at åbne denne dør for at se, om der ikke skulle være nogle francs- eller sousstykker i anmarch, men da der ingen viste sig, lukkede han den med et suk og rettede hele sin opmærksomhed mod det første bur.

Imens havde den fine dames store øjne, formodentlig i mangel af dyr at se på, søgt de mennesker, der foruden hende og hendes ledsagerinde var inde i galleriet. Af disse mennesker var Armand Cambon det, der stod hende nærmest, for Isbjørnen stod ubevægelig foran løvens bur et godt stykke derfra. Det var derfor ganske naturligt, at Armand blev det eneste mål for disse store øjne, for dyrevogteren havde de rimeligvis allerede set sig mætte på.

Armand Cambon, som havde bøjet sig så dybt for de milde blå øjne på Bastillepladsen, udholdt uden ringeste forlegenhed de store sorte øjnes ild, og det uagtet de så både længe og stift på ham.

Hvor længe han havde kunnet holde ilden ud, er ikke let at afgøre; dyrevogteren hævede sin stemme imidlertid og drog derved alles opmærksomhed hen på sig, undtagen Isbjørnens; han syntes at være groet fast, hvor han stod.

Uden for hvert bur lå der allerede et stykke kød, større eller mindre efter burets herres rang og fordringer. Dyrevogteren, som allerede havde besørget denne retfærdige fordeling, inden tilskuerne trådte ind, havde derfor nu kun at åbne burene og kaste det stykke, der tilkom hver især, derind, uden videre valg og beregning. Han kunne derfor uden videre begynde på sin sædvanlige forelæsning over rovdyrenes madlyst, mens han lagde portionerne ind. Han var utrættelig i sin veltalenhed over dette emne; men en franskmand, som taler meget – og det gør de alle –, må også tale meget om sig selv – og det gør de også alle. Han udviklede, hvorledes dyrene viste ham en underdanighed, der kun kunne sammenlignes med den, de i Paradisets dage viste vore stamforældre, hvorledes han ved sin daglige omgang med løven og tigeren havde fået den førstes styrke og den sidstes smidighed, skønt han naturligvis af agtelse for sin næstes liv og lemmer hverken anvendte den ene eller den anden. Han udledte i hovedsagen sit herredømme over disse ellers så uregerlige dyr fra den mildhed og høflighed, han bestandig behandlede dem med. Aldrig var han gået ind i deres bure og havde forstyrret dem, når de var søvnige og ville have nattero; aldrig havde han som andre af jordens mægtige revet brødet, eller rettere sagt kødet, ud af munden på dem, når de var sultne og ville æde.

Dyrevogteren sluttede sin forelæsning med en rørende tirade om, hvorlunde han, skønt han var ægtemand og familiefader,

var nødt til at give afkald på familielivets glæder for helt og holdent at kunne hellige sig til sine yndlinge i Jardin des Plantes, hvorved åbenbart al omsorg for hans og hans families forsørgelse i fremtiden måtte tilsidesættes, så at han ville have den sørgeligste alderdom i udsigt, hvis der ikke gaves ædle mennesker, som med kærlighed til naturhistorien forenede tilbørlig gavmildhed imod den, som havde viet hele sit liv til denne vigtige videnskab.

Dyrevogteren sluttede nu sin forelæsning, under hvilken han var gået fra bur til bur og havde lagt den for hvert dyr bestemte portion ind; kun løvens part lå endnu uden for dens bur.

"De undrer Dem vist over, frue," sagde han med et dybt buk for damen med hermelinskåben, "at jeg endnu ikke har dækket for løven."

"Ja, jeg ser det," sagde hun; "hvorfor har De ikke gjort det? ... Dyrenes konge burde have først af alle, synes jeg."

"Ganske vist," indrømmede dyrevogteren, "men ... ja det er en kostelig historie ... det vil sikkert more fruen at få noget at se, som man ikke altid får at se her i galleriet, og jeg priser mig lykkelig ved at have noget nyt at byde, navnlig i dag, da Himlen har forundt mig så fornemme tilskuere eller rettere tilskuerinder."

"Hvad er det da?"

"Jo, den herre dér," oplyste dyrevogteren, idet han pegede på Isbjørnen, som nu var kommet hen ved siden af de samtalende, "den herre dér og jeg har indgået et væddemål."

"Et væddemål?"

"Ja, et væddemål ... Jeg ved ikke, hvorledes han har båret sig ad med at studere naturhistorie," sagde dyrevogteren med stort

eftertryk på det sidste ord og lige så stor overlegenhed i lader og miner, "men han påstår, at når man på én gang rækker løven et stykke kød og et stykke brød, vil den forsmå kødet og sluge brødet."

Armand så noget forbløffet på Isbjørnen, for han havde ventet at få noget at høre om den levende glente og hørte nu i stedet for det tale om et stykke brød.

"Det lyder i det mindste utroligt," sagde damen; "hvad mener du, Denise?" tilføjede hun leende, idet hun vendte sig til sin ledsagerinde.

"Jeg har aldrig før hørt, at løver æder brød, frue," svarede Denise.

"Og hvad tror De, min herre?" spurgte hun Armand Cambon.

Om det virkelig interesserede den smukke og uden tvivl fornemme dame at få at vide, om løven hellere åd brød end kød, eller hun blot var nysgerrig efter at se, om den unge mand, som hun mere end én gang havde set på, tog sig lige så godt ud, når han talte, som når han tav, skal vi ikke kunne sige.

Armand gjorde et buk, som ikke engang ville have klædt en markis ilde, og svarede:

"Frue, det turde være en mislig sag at vove at fælde dom i denne vigtige sag, navnlig i nærværelse af en så grundig naturhistoriker som hr. Mathieu."

Med disse ord gjorde Armand et komisk dybt buk for dyrevogteren, som uden videre tog komplimenten for gode varer, for hvem kunne vel her drage hans vidnesbyrd i tvivl?

"I fald jeg ville sige en overflødig artighed," vedblev Armand, "ville jeg vove den påstand, at løven kun på én betingelse ville foretrække brødet for sin sædvanlige føde."

"Tal!" sagde den smukke dame; "hvornår anser en dame artigheder for overflødige?"

"Den ville vælge brødet," sagde Armand, "når en hånd så smuk som Deres, frue, rakte den det."

Mens han sagde dette, skævede Armand til Isbjørnen, hvis ansigt i det samme flammede af vild glæde.

"Ha, ha, ha!" lo dyrevogteren, "det tror jeg nok ... Løven ville tage brødet for håndens skyld, men med det samme ville den også tage hånden ... ha, ha, ha!"

"Hu!" gyste damen, idet hun trak sin lille hånd til sig, som om hun allerede følte vilddyrets tænder i den; "men," tilføjede hun, idet hun hurtigt fattede sig, og med blikket fæstet på Armand, "men De vil vel ikke gå så vidt i Deres artighed, at De vil bede mig vove forsøget?"

"Det bevare Gud mig for!" svarede Cambon, hvorpå han tilføjede med mere end sædvanligt eftertryk: "jeg vil endog på det alvorligste råde Dem til, når dyrene er kommet ind, ikke at komme burene nærmere end på to alens afstand og, hvad særlig løvens bur angår, ikke at blive stående så meget som et sekund ved det."

Armand skævede på ny ubemærket til siden og så Isbjørnen stå med opspærret mund og vanvittige blikke, der helt og holdent gjaldt hans ven Armand Cambon. Denne kunne ikke længere skjule for sig selv, at Simon havde noget forfærdeligt i sinde imod damen med fløjlsmantillen.

"Og hvorfor skal jeg mere end andre holde mig i afstand fra burene og især fra løvens?" spurgte hun.

"Jo ... jo, det forekommer mig, som løven i højere grad må have et godt øje til Dem end til nogen anden," svarede Armand.

"Ha, ha, ha!" lo dyrevogteren, som glemte, at en så højrøstet protest ikke kunne være andet end en uartighed.

Isbjørnen vendte sit ansigt bort, smånynnende på en vise.

"Du hører, Denise," sagde damen, "at selve dyrenes konge gør kur til mig."

"Hvad underligt var der vel i det?" sagde Denise og nejede dybt; "hvor mangen fyrste blandt menneskene har ikke allerede gjort det!"

"Men hånden har de alligevel ikke taget," hviskede hun, ikke uden en vis, halvt ærgerlig trækning om den smukke overlæbe.

"Og heller ikke hjertet," hviskede ledsagerinden.

"Sikke historier!" udbrød endelig dyrevogteren, idet han målte Armand med sit overlegne blik, "har man nogen sinde hørt mage! ... Løven, mit ældste og smukkeste barn, skulle ikke have et lige godt øje til alle! Løven, min alderdoms eneste glæde, skulle altså være lige som de andre monarker, der blot har smag for nogle få og foragter alle andre!"

I slutningen af 1847 begyndte næsten alle, lige ned til dyrevogterne i Jardin des Plantes, at hælde til oppositionen.

"Men Guds død!" råbte han, "her står jeg og snakker og glemmer, at klokken allerede har slået tre ... hør bare ... hyænen begynder at tude; hun er sikrere end solskiven i Palais Royal, for hun siger, hvad klokken er slået, hvad enten det er mørkt eller klart i vejret."

Vi har allerede fortalt, at der imellem hvert indre og ydre bur var en hel væg med en dør i. Denne dør åbnedes, når man trak i et tov, der hang ned fra loftet foran hvert af burene.

Dyrevogteren trak i det ene tov efter det andet, idet han gik fra bur til bur, hvilket gik meget hurtigt.

Og det ene dyr efter det andet styrtede fra det ydre bur ind i det indre, med en fart og en lyd, som mindede om ørkenens sandhvirvler.

Et eneste bur stod tomt, nemlig løvens, for døren til det var endnu ikke blevet åbnet.

Mens nu de tre af de tilstedeværende vidner til dyrenes madlyst, nemlig damen med fløjlskåben, hendes kammerjomfru og Armand Cambon, som fulgte dem, så, hvad der var at se på, og gjorde deres bemærkninger over det, gik dyrevogteren hen til sin ven Isbjørnen med to jernspid, et i hver hånd.

"Nå, Simon, er De så klar?" spurgte han, idet han rakte Isbjørnen det ene; "De tager dette spid, og jeg det andet ... på spidsen af det, De har, stikker vi kødstykket, på spidsen af mit brødet, for at De ikke skal kunne sige, at jeg har taget luven fra Dem ved mit herredømme over dyret ... Når det er gjort, stikker vi spiddene ind på én gang og lukker mellemdøren op ... Hugger løven først i Deres spid med kødet på, så snuser jeg af sølvdåsen ... hugger den derimod først i mit med brødet på, så ryger De af merskumspiben ... er det ikke ærligt spil, hvad?"

Isbjørnen gik tankefuld frem og tilbage, brummende som en virkelig bjørn. Var han måske endnu ikke enig med sig selv?

"For Fanden! De har da vel ikke betænkt Dem?" sagde dyrevogteren meget ilter, for han frygtede virkelig for denne ulykke, og det plagede ham så meget mere, som han allerede længe havde betragtet dåsen som sin ejendom og virkelig var meget ilde ved, at Simon endnu havde den i lommen.

"Nej, det er umuligt!" vedblev han, "løven sluger før sig selv, end Isbjørnen går fra sit ord ... og desuden er der jo vidner på

det, og det var jo oven i købet ikke mig, men Dem, kære Simon, der foreslog væddemålet. Det er for resten heller slet ikke så sikkert, at jeg vinder det ... jeg er virkelig selv noget ængstelig ved det, for det er såmænd nok muligt, ja endog ganske rimeligt, at løven bider på en anden krog i dag ... Man kan min sandten også blive ked af at æde kød hver evige dag ... Det nye er så fristende, så uimodståeligt ... Men det er nu lige meget ... De kan aldrig tænke Dem, hvor jeg er punktlig, når det gælder om at holde mit ord ... i det kapitel er jeg ligefrem urimeligt stædig."

"Nå, og hvem har sagt Dem, at jeg tænker på at bryde mit?" råbte Isbjørnen; "handl mere og tal mindre, kære Mathieu ... hvor har De Deres kniv?"

"Her," svarede Mathieu, idet han trak en stor foldekniv op af lommen.

"De kan vel begribe, at man ikke kan få hele dette store stykke ind imellem tremmerne."

"Hvem begriber ikke det, kære Simon," svarede Mathieu, idet han skar så lille et stykke af, at det i mag kunne stikkes ind imellem burets jernstænger.

"Vel," sagde Simon, idet han stak sit spid i det afskårne stykke.

"Ja vel så," sagde dyrevogteren, idet han greb det andet spid, "men hvor har De nu Deres brød?"

Isbjørnen følte først uden på den ene lomme og så på den anden, hvorpå han med et udtryk af stor forundring stak hænderne ned i dem begge.

"Hvad er nu det!" sagde han; "hvor kan jeg have gjort af mit brød ... har jeg tabt det?"

"Hvad for noget!" råbte dyrevogteren, så lang i ansigtet som en orangutang.

"Kan jeg have forlagt det et eller andet sted?"

"Hr. Simon!"

"Har nogen stjålet det ud af lommen på mig?"

"Hr. Simon ... De søger udflugter!"

"Jeg ved bestemt, at jeg for en halv time siden købte mig et ganske friskt brød."

"De er ingen mand af ære, hr. Simon."

"Jeg gav to sous for det lige så vist som én."

"To sous lige så vist som én ... Å, jeg forstår Dem, De gav ikke engang én sou."

"Å, nu ved jeg det ... jeg gav i tanker elefanten det alt sammen ... Nej, sikken et fæ jeg dog var!"

"Ja, det vil jeg ikke nægte ... men jeg tror ikke, De gav elefanten noget, hr. Simon."

"De beskylder mig altså for løgn, hr. Mathieu?"

"Ja, det er løgn, at De havde brødet."

"Tror De, at jeg vil gøre nar af Dem, hr. Mathieu?"

"Nej, men De vil snyde mig for sølvdåsen."

"Jeg kunne slå ribbenene i stykker på Dem, hr. Mathieu!"

"Hvad! ... i mit eget hus, og i så mange vidners nærværelse, hr. Simon?"

"Og stikke det ene af Deres ribben efter det andet ind i løvens gab."

Løvens og tigerens jævning i styrke og smidighed gjorde ængsteligt et skridt tilbage. Isbjørnene er berygtede for deres styrke, især når de går på to ben og hedder Simon.

"Men jeg ønsker ikke, vi skal skilles som uvenner, hr. Mathieu," sagde Isbjørnen.

"Det ville også gøre mig meget ondt, hr. Simon," erklærede dyrevogteren i en noget mere fornøjet tone.

"Jeg skynder mig øjeblikkelig ud og køber et nyt brød," foreslog Isbjørnen.

"Hvad, De vil gå deres vej!" sagde dyrevogteren, som igen kom ud af sin glade stemning.

"Nu mistror De mig igen, kære Mathieu."

"Jeg mistror Dem ikke, aldeles ikke ... men De kommer ikke igen, hr. Simon."

"De er uforbederlig ... Nu vel da, så skal jeg ikke røre mig af pletten."

"Og brødet?"

"Det kan De selv købe; her har De tre sous til det."

"Umuligt! ... det er mig forbudt at forlade galleriet, når her er folk inde."

"Ja, så kan jeg ikke hjælpe Dem," erklærede Simon og vendte sin ven ryggen.

"Men kunne Deres ven der henne ikke gå i Deres sted?" foreslog dyrevogteren.

"Jo, det var den rette at sende ... han kom såmænd aldrig igen, for han synes ikke om, at jeg taber min snusdåse, min rare sølv-snustobaksdåse ... Han mener mig det så godt, den brave Cambon."

"Den fordømte sølv-snustobaksdåse," mumlede dyrevogteren, uden dog at miskende dens værd.

Skulle da han selv, hr. Mathieu, hvem de ædleste af alle firbenede skabninger var betroede, nødes til at svigte sin pligt

for det ulyksalige bestikkelsessystem, der som slutstenen på alle ulykker havde hvilet centnertungt over landet allerede i flere år!

"Fordømte bestikkelsesvæsen!" sukkede Mathieu; "men," tilføjede han, idet han betragtede sagen fra forskellige synspunkter, "er bestikkelsen ikke udgået fra, og vedligeholdes den ikke af selve styrelsen? Er det ikke enhver embedsmands pligt at handle i styrelsens ånd? Hvorledes skulle det vel ellers gå med enigheden og den fasthed og styrke, der er så nødvendig for en styrelse, der vil udrette noget her i verden. Er det nødvendigt for menneskenes lykke at gå uden om samfundets love, må det også være lige så nødvendigt for dyrenes vel at gå uden om den for dyrevogteren i Jardin des Plantes udfærdigede instruktion. – Nå ja, så går jeg selv da," sagde regeringens tro tilhænger; "men ... men ..."

"Men De lukker naturligvis døren til galleriet godt af," afbrød Isbjørnen ham leende, "for den muligheds skyld, at jeg måske virkelig kunne komme til at fortryde væddemålet ... Men det beder jeg Dem om, køb det friskeste og blødeste brød, De kan få."

"Frue!" sagde dyrevogteren til damen med den hvide fjer, "undskyld, at jeg går min vej nogle minutter ... det er for det væddemåls skyld, som min ven, til trods for alle mine uegennyttige bestræbelser, endnu stadig holder fast ved ... men jeg kommer straks tilbage, og det vil da være mig en særdeles stor ære at kunne vise Deres Nåde et skue, som uden tvivl vil blive af stor betydning for naturhistorien, den vigtigste af alle den menneskelige videns grene."

Mens Mathieu holdt denne tale til fruen, sagde Simon til kammerjomfruen:

"Jomfru, jeg er noget vred på Dem ... De har ganske fordrejet hovedet på min ven ... han glemmer mig og følger alle deres skridt, som om jeg slet ikke var til ... Det undrer mig ikke, for De er den smukkeste kvinde, han har set, ja, smukkere end mange af de markiser og hertuginder, der allerede har kastet deres øjne på den smukkeste knøs i Paris ... Men De er lige så god som smuk, De må ikke drive gæk med den stakkels fyrs følelser."

I det samme forlod dyrevogteren galleriet, efter at han dog først havde advaret sine gæster imod at komme burene for nær, mens han var borte. At han lukkede døren forsvarligt i lås efter sig og stak nøglen i lommen, skete lige så meget af gammel vane som af hensyn til hans kære snustobaksdåse.

"Hvor gik dyrevogteren hen?" spurgte Armand sin ven Isbjørnen.

"Naturligvis hen at hente sin levende glente," svarede denne ganske roligt.

Jomfru Denise, som næsten var mere god end smuk, ville visselig ikke drive gæk med den kønneste knøs i hele Paris. Det var formodentlig for at overbevise ham om dette, at hun begyndte en alvorlig samtale, der var fri for ethvert spor af koketteri, idet hun til emne valgte tigeren, uden for hvis bur de tilfældigvis stod, og hvis gode madlyst de beundrede i fællesskab.

Tigeren er ikke noget dårligt samtaleemne. Tigeren er et så grumt dyr; tigerhjertet er blevet til et ordsprog. Der gaves mennesker, som behandlede deres medskabninger på samme måde som tigeren sit bytte. Men tigeren er også et fornemt dyr,

og det var også navnlig fornemme folk, der øvede denne grumhed imod alle deres undergivne. Kort sagt, jomfru Denises tale var ikke blot smuk, men også i fuldkommen republikansk ånd, så at den unge mand ikke kunne andet end føle sig højst tiltalt af den, især da læberne, den kom fra, havde en så frisk farve, og tænderne, der jævnligt kom til syne imellem dem, skinnede med en så blændende hvidhed.

Isbjørnen, som så sin unge ven optaget på en så behagelig måde, nærmede sig imidlertid den fornemme dame og sagde med meget dæmpet stemme:

"Hvis det kan more fruen at se, hvorledes løven tager sig ud, når den kommer ind, har jeg dyrevogterens tilladelse til at åbne døren til dens bur."

"Ja, det var morsomt," svarede damen og skyndte sig efter Simon, som ikke tøvede med at berede hende denne fornøjelse.

Hun så da også, til sin ubeskrivelige tilfredshed, den galante kæmpe trække i tovet, så, hvorledes døren til det yderste bur som følge deraf gik op og løven, en af de største, der nogen sinde har rystet Numidiens skove med sit brøl, med et eneste sæt fo'r ud til det indre burs jernstænger, som den berørte med sin brede snude.

Løven er altid storartet og frygtelig, men aldrig dog i så høj grad, som når den er vred. Det var den nu, og hvem kan undres over det? Den vidste, at spisetimen var kommet, den eneste glæde, den havde at trøste sig ved over den tabte frihed; den hørte, hvorledes dens langt underordnede ulykkeskammerater i de tilstødende bure hvæssede deres tænder ved at gnave ben; den vejrede lugten af middagsmåltidet, ja den så det oven i købet ligge uden for buret og kunne alligevel ikke nå det. Denne

hensynsløshed mod skovenes konge var for stor til at kunne tilgives, det var for grov en forhånelse imod en ædel fange, for dristig en spøg med en stor ulykke, og alt dette kunne kun sones med blod.

Intet under derfor, at øjnene rullede så vildt, at manken rejste sig så ulykkevarslende, at den forreste del af kroppen bukkede sig ned imod gulvet med det store hoved hvilende på de fremskudte labber, at halen kastedes højt i vejret, så den næsten beskrev en bue over ryggen, piskede luften og burets sidevægge med de vældigste slag, og at dette dumpe brøl lod sig høre, som er signalet til kamp, betegner orkanens udbrud.

Løvens brøl ville straks have vakt Cambons opmærksomhed, hvis ikke de andre dyrs lader og bevægelser, navnlig deres, hvis bure han havde nærmest ved sig, havde lagt beslag på hans øjne og øren; hvad Denise angik, så havde hun kun øjne og øren for "den smukkeste knøs i Paris."

Men hvad betyder vel disse underlige lyde og lader, hvormed dyrene afbryder deres måltid? – jo, når skovenens konge bliver vred, kommer der uro i dyrenes verden; da ruller hyænen sig angstfuld på jorden, da lader tigeren sit bytte ligge og flyr, og slangen snor sig med lynets fart omkring træets stamme for at søge ly i den løvrige krone.

"Se, jomfru, se!" råbte Armand til Denise, idet han pegede på tigerens bur, "hvad går der af tigeren? Den glemmer rent at æde ... og se, de andre lader også æden ligge og løber uroligt frem og tilbage i deres snævre rum ... se! se!"

"Å, hvor det ser dejligt ud! Forfærdelig skønt!" lød den fornemme dames stemme noget derfra.

Armand kastede et blik til den side og så damen med fløjlsmantillen stå næsten halvt bøjet foran løvens bur i omtrent en alens afstand. Hun slog hænderne sammen og klappede, som om hun var på komedie.

Bag ved og over hende sås Isbjørnens plumpe skikkelse ligesom en knudret træstamme over en blomst, der, stolt af sin skønhed, udfolder sig ved dens fod.

"Hvad ser hun på? hvad er det, hun klapper ad?" spurgte Armand sig selv; "buret er jo tomt ... men når det er det, hvad mærkeligt kan der så være på færde?"

Cambon kastede igen et blik på sin ven Simon, og det forekom ham da, som om den knudrede stamme, i stedet for at byde den fine blomst læ, begyndte at lude mere og mere forover, så det så ud, som den var ved at falde.

I det samme hørtes et nyt brøl, langt stærkere og forfærdeligere end det forrige. Alle dyrene istemte det. Det var en frygtelig koncert, der opførtes i dyrenes galleri.

Stammen vakler virkelig, den falder, og i faldet berører to af dens grene ligesom tilfældigt blomsten, omslutter den fra begge sider og bøjer dens stilk og krone forover – over imod løvens bur, over imod jernstængerne, som allerede er duggede af det åndedrag, der gløder så forfærdeligt derinde.

Atter et brøl, der ryster hele huset, men denne gang blandet med menneskers angstråb. Et svært slag og et endnu sværere fald ... Stammen er faldet, men ikke forover, som dens retning tydede på, men til siden som følge af en ydre kraft.

Den stolte rose, hvis krone under et uimodståeligt tryk allerede har fået sine blade ind mellem burets jernstænger, er i samme øjeblik revet bort derfra og hviler afmægtig i Armand

Cambons arme, mens han endnu kæmper med dyrenes konge om byttet.

Løven, hvis hvasse tand kom et sekund for sent til at begrave sig i den fornemme dames ansigt, har med sin imellem jernstængerne fremstrakte lab grebet fat i hendes tykke silkeklædning.

Nu skal det vise sig, om silkeormens og silkevæverens forenede værk står sin prøve.

Trådene brister, takket være den sidstes vindelyst, og den nye St. Jørgen falder baglæns om på galleriets stengulv med sin reddede prinsesse i favnen, mens den nye drage lader sit raseri gå ud over et stykke silketøj, som den snart har revet i trævler.

I samme øjeblik styrter dyrevogteren ind i galleriet. Han har et brød i hånden; det er et brød på et pund, men hans opspærrede mund synes stor nok til at kunne sluge det i én mundfuld; hans øjne, der er lige ved at springe ud af hovedet på ham, stirrer på de forskellige grupper.

Derhenne længst borte sidder Isbjørnen på stengulvet med hånden på den ene tinding, blødende af det dybe sår, han har fået i faldet; her, noget nærmere ved dyrevogteren, ligger Armand Cambon, halvt bedøvet af det slag, hans nakke har fået, og oven på ham, endnu indesluttet i hans arme, den fine dame i afmagt; dér, nærmest ved dyrevogteren, står Denise, bleg og ubevægelig som en marmorstøtte, og dér står, nej, der raser løven, slidende med sine forfærdelige tænder i silketrådene. Og alt dette under et kor fra de mange bure, som der endnu aldrig var hørt mage til.

"For Djævlen, hvad er dette her?" lød endelig dyrevogterens første spørgsmål.

"Det véd jeg virkelig ikke," svarede Isbjørnen, idet han rejste sig op fra gulvet; "jeg lider jævnligt af den faldende syge, og den kom over mig, lige som løven trådte ind i buret ... jeg burde aldrig gå hen og se på vilde dyr ... jeg kan ikke tåle det, mærker jeg."

"Hvem i alle djævles navn har sluppet løven ind?" lød det andet spørgsmål.

"Det véd jeg heller ikke," oplyste Isbjørnen, "i fald den ikke er kommet ind af sig selv ... De har vist glemt at lukke døren ... det var meget uforsigtigt af Dem, hr. Mathieu."

"For Satan, hvem har givet løven silke at æde?" lød det tredje spørgsmål.

Uden at afvente svaret på dette spørgsmål styrtede den fortvivlede dyrevogter hen til løvens bur og begyndte at stikke kødstykkerne ind ved hjælp af spiddet, mens han udøste en strøm af forbandelser, som det sig hør og bør for en rigtig dyrevogter. Efter at han nogenlunde havde stoppet munden på dyrenes konge og mildnet hans vrede, vendte han sig om for at traktere sin anden konges undersåtter med noget mere af samme slags.

Men de påtænkte forbandelser døde hen på hans læber, for de, der skulle have haft dem, var allerede borte. Med undtagelse af dyrevogteren og hans dyr var der ikke et levende væsen i hele det store galleri. Hvem skulle altså kunne give ham forklaring over, hvorledes løven var kommet ind i buret og hvem der havde ment at kunne stille dens sult med silke, og endelig hvad alle disse stående og liggende grupper havde at betyde, som han nys havde set? Han kneb sig i næsen og rykkede sig i håret for at

overbevise sig om, at han var vågen. Han mærkede, at han var det, men hvorledes skulle han få gåden løst?

Sagen var, at mens Mathieu fodrede løven og velsignede føden på sin manér, havde Armand Cambon, der snart var kommet til sig selv igen, hjulpet af Denise, som dog ikke evigt kunne blive stående som en marmorstøtte, båret den fornemme dame ud. De bar hende, som stadig var besvimet, til hendes vogn, fik hende ved yderligere bistand af en forfærdet tjener sat ind i den, og trukket af to ægte fuldblodsheste havde den snart Jardin des Plantes bag ved sig.

Armand Cambon, som ingen havde anmodet om at følge med, blev naturligvis stående, men da han vendte sig om, faldt hans blik på Isbjørnen, som heller ikke fandt sig foranlediget til yderligere at se på sjældne dyr.

De to venner så en stund på hinanden, skønt med lidet venlige blikke.

"Ubegribeligt!" brød endelig Simon tavsheden; "jeg véd ikke, hvad der gik af mig ... det var en svimmelhed, der greb mig ... havde du ikke været, min raske knøs, var jeg sikkert blevet anledning til en stor ulykke," tilføjede han med et udtryk, som ikke var uden ironi.

"Ulykkelige!" råbte Armand heftigt, "De ville begå et mord! ... et mord!"

"Tys! Skrig ikke sådan op!" formanede Isbjørnen ham, idet han så sig om; "hører du ikke, at jeg blev svimmel, og at ..."

"De ville myrde et menneske, forsætligt myrde et menneske!" vedblev Armand med stigende harme; "en mand som De, Simon, begå et mord! ... og på en kvinde, en svag, værgeløs

kvinde ... Det er ikke blot gyseligt, det er skændigt! ... der gives ikke ord stærke nok til at betegne en sådan udåd!"

"Du er tosset, lille Armand, med dit evindelige mord og mord ... hvor skulle her vel kunne være tale om mord ... hvor kan man myrde, når man står i et bur med jernstænger på en arms tykkelse foran sig? ... En eller et par skrammer, det havde da været det hele ... et øje eller en næse mindre i det allerhøjeste ... Hvor mange har ikke måttet hjælpe sig igennem verden uden at have hverken øjne eller næse og uden at have udveje til at købe sig ny? ... Du er en nar, kære Armand, som ikke ved, hvad du selv siger."

"Og så, at De ville gøre mig til Deres medskyldige!" vedblev den vrede unge mand; "for hvad var vel meningen med at lokke mig ind i dyregalleriet? ... hvad andet end at få en med, som kunne holde besværlige tilskuere optaget, for at De så meget mere uhindret kunne begå Deres niddingsdåd ... Ja, rul kun med øjnene! ... Det var en niddingsdåd, ulykkelige!"

"Du kan takke mit venskab med din gamle far," sagde Isbjørnen med halv kvalt stemme, for galden begyndte at koge i ham, "for at de ord, du dér sagde, ikke bliver de sidste, du kommer til at sige i denne verden!"

"Jeg er ikke bange for Dem!" svarede Armand rolig og løftede sin højre arm; "denne arm, som hindrede Dem i at begå den ene forbrydelse, skal også hindre Dem i at begå den anden."

"Så tak da Himlen, når du ikke vil takke mig," sagde Simon, "fordi den gav dig lejlighed til at redde en smuk kvinde, og det oven i købet en fornem og rig dame, som vil kunne lønne sin redningsmand med lige så mange guldkæder, som du har solgt kæder af messing."

Armand vendte med foragt Isbjørnen ryggen og gik.

"Lille Armand!" råbte Simon efter ham, "hils din gamle far, og pral så af, at du har reddet den levende glente!"

4. Et levende billede

Armand Cambon havde haft det held at gøre to gode gerninger på én dag. Klokken et havde han på Bastillepladsen reddet en bankier fra at sønderslides af folket, og klokken tre i Jardin des Plantes revet en fornem dame ud af løvens klør. Disse bedrifter, som næsten på én gang havde værnet om rigdommen og den fornemme byrd, ville have været mere end tilstrækkelige til, inden aftenen bredte sine vinger over den store stad, at gøre ham til en helt i verdens øjne, for ikke at tale om romanen; men for at dette skulle være blevet tilfældet, min kære Armand, måtte du rigtignok i stedet for en rødternet bluse til to francs have båret en spadserefrakke til mindst hundrede, som dog ikke behøvede at være betalt.

Så havde du ikke haft nødig at blive stående på Bastillepladsen og se på, hvorlunde bankieren kørte sin vej uden så meget som at have budt dig hjem til middag; så var du måske kommet til at føre hans smukke broderdatter til bords, havde fået plads imellem hende og onklen, og – hvem ved! – måske ville du, vel at mærke, hvis broderdatteren havde været fri for giftermålsbryderier og sat stor pris på sin onkel, og denne havde været fri for statsbryderier og sat mindre pris på sine penge, måske ville du, siger jeg, i kompagni med din skønne naboerske have kunnet begynde en kærlighedsroman, som var endt med et festligt optog til vogns til Madeleine-kirken.

Men havde du haft kjole på, havde du ikke været i Jardin des Plantes i selskab med en fyr som Isbjørnen; så havde du heller

ikke haft det held at redde en kvindes liv eller et smukt ansigt, som tit er hende mere værd end livet.

Bar den første bedrift ingen frugt, så vil den sidste derimod blive så meget følgerigere, for uden dig ville dette strålende ansigt, i stedet for nu rimeligvis med velbehag at sole sig i et forgyldt spejl, have været begravet under tykke bind for siden, når disse en gang var tagne bort, at begrave sig i det dybeste mørke, af frygt for, at man ved synet af det skulle gyse tilbage som for en uhyggelig ruin.

Er du nysgerrig efter at se din fremtids misundelsesværdige skæbne, Armand, så lad dit blik vandre did, hvorhen vi peger med vor tryllestav, og stands med bankende hjerte og tilbageholdt åndedræt foran dette

Levende billede:

(En kvindes boudoir, pragtfuldere, end en uindviet blot kan tænke sig det. Silke og guld, spejle og krystaller i blændende strålebrydninger. En seng, som taber sig i en sky af snehvide omhæng, mellem hvilke der hist og her funkler snore og kvaster af guld. På det blændende silketæppe en kvinde, hvis mindste blik fordunkler boudoirets pragt, og hvis mindste bevægelse får tilskuerens hjerte til at gløde. Foran sengen en anden kvinde, på knæ og holdende et forgyldt sølvfad, hvorpå man ser rubinglødende krystalflasker med propper af guld og duftende af østerlands herligste parfumer. Stilheden afbrydes kun af urets dikken. Det er omgivet af gratier og vellystige kærlighedsguder, som dog ikke formår at bringe tiden til at standse, hvor sødt de end smiler til den.)

Men billedet er ikke blot levende, det taler også. Hør en gang:

Fruen:

Denise! Jeg vil være ene i aften og tager ikke imod nogen.

Denise:

Slet ingen?

Fruen:

Nej! … man ville lægge mærke til min sindsbevægelse, man ville spørge mig om årsagen til den … Jeg vil ikke vise nogen den første, for at slippe for at forklare den sidste.

Denise:

Fruen befinder sig nu meget bedre.

Fruen:

Meget bedre? … Jeg befinder mig fuldkommen vel … Træk gardinet mere til side, her er noget for varmt inde.

Denise *(idet hun adlyder befalingen)***:**

Himlen være lovet, at det endte så vel.

Fruen:

Hvilket?

Denise:

Begivenheden i Jardin des Plantes naturligvis … Blodet stivner i mine årer blot ved tanken om det.

Fruen:

Hvilken begivenhed?

Denise *(ser forundret på sin herskerinde)***:**

Hm!

Fruen:

Å, du mener løven.

Denise:

Jeg tænker også på den unge, raske mand, som …

Fruen:

Den unge, smukke mand, ville du nok have sagt … Ja, du har smag, Denise … Han var en Adonis i bluse, som selve kærlighedsgudinden ikke ville foragte … Du interesserer dig meget for den unge, smukke mand?

Denise:

Jeg vil bede for hans vel, så længe jeg lever … Han har reddet en person, som jeg ville ofre tusind liv for, om jeg havde dem.

Fruen:

Hvem er det, han har reddet?

Denise *(atter forundret)***:**

Hende … hende, som uden ham nu ville have været løvens bytte.

Fruen:

Hvilken snak, kære Denise … Er Jardin des Plantes da en af Afrikas skove, hvor løver og tigre springer løse omkring og sluger deres bytte, når og hvor de kommer over det?

Denise:

Har man da aldrig hørt tale om ulykker i Jardin des Plantes? … Det er ikke længe siden, at …

Fruen:

Du overdriver altid, tåbelige pige.

Denise:

O, havde fruen set, hvad jeg så!

Fruen:

Hvad så du da?

Denise:

Et syn, som vil vise sig for mig i drømme og forstyrre min søvn.

Fruen:

Det skal der en hel del til, min gode Denise … Nå, lad os så høre, hvad du så da.

Denise:

De kunne ikke se ham, manden, der stod bag ved Dem … det var et uhyggeligt menneske.

Fruen:

Jeg mindes, at han ikke var blandt de elskværdigste.

Denise:

Han havde bestemt ondt i sinde imod Dem.

Fruen:

Mod mig? … Jeg havde jo ikke den ære at kende ham, og det samme vil han utvivlsomt sige om mig.

Denise:

Det så ikke des mindre ud, som om han med vilje skubbede fruen over imod det forfærdelige bur.

Fruen:

Med vilje? … du raser … Rimeligvis var han lige så nysgerrig som jeg, og jeg forsikrer dig, det var virkelig værd at se … Prægtige dyr, de løver!

Denise:

Måske nok at se, men ikke at komme nær … Fruen havde imidlertid sit ansigt helt henne ved jernstængerne … O, min Gud!

Fruen:

Det er meget muligt, jeg kan ikke så lige huske det.

Denise:

Nej, for De var faldet i besvimelse.

Fruen:

Snak! … Jeg var blot noget bedøvet af den ubehagelige lugt … det var ikke mit boudoir, min gode Denise.

Denise:

Så var det, at den unge, uforfærdede mand …

Fruen:

Den unge, smukke mand … å, nu kommer det interessanteste.

Denise:

Så var det, han styrtede frem og med et eneste slag slog jætten til jorden.

Fruen *(leende, rejser sig over ende, støttende sig på albuen)*:

Jætten! … Bedre og bedre … Du udmaler jo et billede fra eventyrets og ridderskabets tider … Så tager du vel fra mig, Denise? … I stedet for at falde i søvn ved dine mundtlige fortællinger om dagens begivenheder skal jeg læse mig i søvn i dine noveller i *La Presse* eller en anden avis … Ja, jeg mister dig, men litteraturen vinder, det skal være min trøst.

Denise: *(fortsætter uden videre)*:

Og da han havde kastet jætten om, greb han dem, og hurtigere end lynet rev han …

Fruen:

Hurtigere end lynet … fortræffeligt, fortræffeligt!

Denise:

… rev han Dem bort fra buret lige i det øjeblik, da løven skulle til at slå sin tand i Deres ansigt, i det smukkeste ansigt, som …

Fruen:

Fortræffeligt! … Du bør ikke glemme mit ansigt i dine romaner.

Denise:

Men løven havde fået fat i Deres kjole … O, det var frygteligt!

Fruen:

Min smukke, ny silkekjole, fru Barennes mesterstykke … Men du skal ikke sørge over den, Denise … Denne forøgelse af dit toilette vil nedslå modet hos alle dine rivalinder i La Salle Valentine.

Denise *(kysser sin frue på hånden)*:

Ak, frue, hvor De er god, god som en engel! … Hvorledes skal jeg nogen sinde kunne vise Dem min taknemmelighed? … og denne smukke, kostbare kjole må jeg virkelig have?

Fruen:

Ja, men kom ikke løverne for nær … de herrer har en måde at tage erindringer på, som virkelig bringer vort toilette i

uorden … Men du blev vist ikke færdig med din smukke historie … eller er romanen slut med den afrevne garnering?

Denise:

Da løven havde revet garneringen af, faldt den unge mand baglæns om på stengulvet.

Fruen:

Og jeg med naturligvis, eftersom jeg ikke fulgte med garneringen?

Denise:

Ja, frue.

Fruen:

Fy, Denise! jeg i armene på en bluse! det duer slet ikke til at stå i romanen … Hør, mit barn!

Denise:

Hvad befaler fruen?

Fruen *(med alvor)***:**

Af din taknemmelighed for den nye kjole følger naturligvis, at du ikke med et eneste ord omtaler denne begivenhed til nogen … jeg ikke spille en rolle mellem løver og tigre og mellem mennesker, der sagtens ikke er stort bedre end de … Heldigvis kender ingen af heltene i denne komedie mig … du er den eneste, der kender mig … du ved også, at jeg holder ord, når jeg siger, at så snart jeg mærker, at nogen har den fjerneste anelse om, at den smukke dame, som han med blusen rev ud af løvens gab, var mig, så er du for bestandig skilt både fra mig og mine kjoler.

Denise:

Frue, jeg skal tie som en mur.

Fruen:

Og hvad selve begivenheden angår, som du med dine romantiske anlæg har overdrevet betydeligt, så vil jeg gøre dig opmærksom på, at for det første er en løve i bur ikke det samme som en løve ude i skoven, at for det andet en løve i bur først må brække mindst tre tykke jernstænger over, førend den kan komme til at æde et menneske, og at for det tredje en hvilken som helst anden mand havde kunnet gøre sine sager lige så godt som din helt ... ja, jeg er oven i købet overbevist om, at den modbydelige dyrevogter havde gjort dem meget bedre, for han var næppe faldet på gulvet og havde trukket mig med sig, hvilket var lidet passende og meget uartigt.

Denise:

Men, frue ...

Fruen:

Du må vel indrømme, at hvis den grimme dyrevogter var blevet den lykkelige, der havde revet mig bort fra buret, så var du aldrig faldet på den idé at gøre ham til helten i din roman.

Denise *(forlegen)***:**

Frue ...

Fruen *(med dæmpet, fortroligere stemme)***:**

Hvad derimod angår ... Kom nærmere, Denise!

(Denise nærmer sit hoved til sin frues.)

Fruen *(hviskende og med en vis fugtig glans i blikket)*:

Hvad derimod den unge, smukke mand angår, så …

Denise *(ivrig)*:

Den unge mand!

(Man hører en klokke ringe.)

Fruen *(heftig)*:

Der kommer nogen … skynd dig, Denise! … Du hørte, at jeg ikke tager imod nogen i aften.

Denise:

Men hvis det nu er hertugen?

Fruen:

Lige meget.

Denise:

Fruen er altså ude at køre sig en tur?

Fruen:

Nej, men jeg tager ikke imod!

(Denise skynder sig ud.)

Fruen *(alene)*:

Denise er ikke så dum … Han var virkelig fortryllende, denne helt i menageriet … hvilket smukt og regelmæssigt ansigt! hvilken kraftig og ædel holdning! hvilken mild glans i det åbne blik! hvilken klang i hans mandige stemme!

(Hun støtter tavs, men tankefuld hovedet imod hånden.)

Hvad betyder denne tankefuldhed? Hvad kan vel en så smuk og af lykken så begunstiget kvinde tænke på i denne stund?

Tænker hun på den store fare, hun nylig svævede i, og som hun så heldigt blev frelst fra?

Nej, hun har jo lige og med fuld overbevisning søgt at bevise, at der ikke var den ringeste fare.

Tænker hun på en måde at belønne den fattige arbejder på, fordi han, idet han troede på farens virkelighed, rev hende ud af den?

Nej, hun har jo, skønt hun var overmåde forsonligt stemt imod løven, udtalt sin fortrydelse over arbejderen, fordi han ikke havde så megen sans for det passende, at han slap hende, før han faldt.

Hvad tænker hun da på?

Måske tænker hun på, at der er meget, som går an i virkeligheden, men som ikke går an i romanen.

5. Bicêtre

Det er nu på tiden, at vi skynder os efter Armand Cambon, der fortsatte sin gang til Bicêtre. Han tænkte – det må vi lade ham – ikke det mindste på sine to gode og berømmelige gerninger; han tænkte hverken på de sorte øjne i Jardin des Plantes eller på de mørkeblå på Bastillepladsen. Han holdt sig beskedent til det lavere dyrerige, tænkte udelukkende på en bjørn og en glente, og den første var hvid, og den anden var levende, men han kunne ikke begribe, hvad den ene havde at gøre med den anden.

Han havde kendt Isbjørnen fra barnsben. Mere end én gang havde drengen siddet på hans skød, og mere end én gang havde Bjørnen trakteret den lille Armand med kastanjer og druer. Han havde lært ham at slås med hænder og ben på én gang, en kunst, som man i Paris tager formelig undervisning i til en franc timen, han havde lært ham at hugge og bruge skydevåben, i nødsfald kolben med, for Isbjørnen, som debuterede i revolutionen 1830, var hjemme i mange andre kunster end den at trille vinfade. Armand var taknemmelig for alle disse velgerninger og vidste desuden, at hans fader satte stor pris på Isbjørnen. Derfor gjorde det ham ondt at finde en morder i ham, og det en morder af den grummeste art, for hvad kan vel tænkes grummere end at kaste levende mennesker for vilde dyr?

Men hvad mon Isbjørnen vel mente med den levende glente? Han havde jo endog opfordret Armand til at prale for sin fader af, at han havde reddet hende. Damen i hermelinskåben og den levende glente måtte altså være én og den samme, hvilket var

Armand endnu ubegribeligere, eftersom han næppe havde set nogen smukkere kvinde end denne dame, men derimod adskillige glenter, som i grimhed og rovbegærlighed havde været hinanden så lige som den ene burre den anden.

Hans fader måtte kunne råde denne mørke og uhyggelige gåde; han skyndte sig derfor det bedste, han kunne, var snart uden for fæstningsvolden og stod endelig ved Bicêtres port.

Bicêtre! – Der har været den tid, da navnet Bicêtre var det uhyggeligste ord, det franske sprog havde, da den blotte lyd af det fik manden til at blegne, mens hustruen skjalv og det livlige barn brat blev stille; da den adelige forfører, hårdt trængt af den borgerdatters forældre, som han havde forført, kun behøvede at hviske dette ord for at jage dem på flugt; for ordet betød på én gang vanvid og brøde, tårer og blod og indesluttede i sig alt, hvad livet har af ulykke, elendighed og rædsel. Bicêtre, som blev bygget af en engelsk biskop på Louis den Helliges tid, var først et karteuserkloster; hvor der er munke, er der også fanger; den sidste perle i rosenkransen løber over i en lænke. Efter nogen tids forløb forlod munkene Bicêtre, som derefter beboedes af fyrster. Men fangerne blev ikke flyttet, de vedblev at befolke de underjordiske celler, hvor vandet nåede til midt på livet. Hvad Bastillen var for adelen, var Bicêtre for borgerstanden og de lavere folkeklasser. Det nittende århundredes menneskevenner gør sig med urette til af at have opfundet cellesystemet, som de nu har så travlt med at gennemføre. Det har været til og i brug længe før deres tid, og navnlig i Bicêtre, hvor hele menneskealdre er blevet henlevet i ensomhed og tavshed uden andet selskab end samvittigheden og Gud.

Men til trods for cellesystemet voksede fangernes antal stadig, og de kunne ikke længere rummes i de overfyldte kælderhuler. Fyrsterne veg for en gangs skyld pladsen for deres undersåtter og flyttede fra Bicêtre, som så for størstedelen blev taget i brug til fængsler. Resten af lokalerne overlodes til afsindige. Forbrydelsen og vanviddet blev naboer. Men Bicêtre åbnede ikke blot sine porte for dem, der kom med pas fra loven eller lægevidenskaben. Vilkårligheden i form af "kongelige befalinger" sendte snart en mængde uskyldige derhen, der enten dømtes som forbrydere, fordi de havde for megen dyd, eller erklæredes for vanvittige, fordi de havde for megen forstand. Bicêtre var med ét ord et rædslens hjem, og spøger det noget steds i verden, så burde det spøge dér.

Hvad nu Bicêtre i vore dage angår, så findes der vel et hospital for åndssvage børn, men for øvrigt er hele stedet indrettet til en forsørgelsesanstalt for fattige gamle, samt for folk, der ved skade på lemmerne er blevet vanføre til arbejde. De forsørgedes antal beløber sig til omtrent 4000, alle mænd. Salpêtrière, en anden fattigforsørgelsesanstalt, huser omtrent 5000 kvinder. Begge disse anstalter bliver ypperligt bestyret. Besøg Bicêtre, og dine tænder vil løbe i vand ved synet og duften af de vældige stege, der vendes af kokke, så fine og pyntelige, som om det var en konges køkken, de færdedes i; gå en gang igennem de store sale, hvor de fattige ligger hver i sin med rene omhæng og lagener forsynede seng, uden at den svageste, usunde luft støder din næse, takket være de vellugtende urter på sengenes bund og den rigelige forsyning med ventiler; gå ind i deres spisesale, hvor de gamle sidder ti sammen ved et bord med deres sunde, veltillavede kost og deres

flaske vin for sig, og du vil sige, at mangen en håndværker i vore byer ville takke sin Gud, om han havde sådant et middagsmåltid til sig og sine. Glem heller ikke at tage sygeværelserne i øjesyn. Du finder dér læger, sygeplejersker og lægemidler i overflod, men du finder også en sygekost, som ikke engang ville blive sendt tilbage fra en rig mands sygeseng, for den anses for det bedste af alle lægemidler.

Der er således i alle måder sørget godt for de gamle i Bicêtre, men man må nu dog ikke tro, at lediggang hører til dagens orden dér. Ethvert fattiglem, der optages i anstalten, har ganske vist ret til fuld forsørgelse uden at have nødig at arbejde, men for den, som vil arbejde, er der både lejlighed og opmuntring til det. Den, der vil arbejde, kan for femten sous om måneden leje sig et rum på anstalten af tre alens længde og halvanden alens bredde, som han helt og holdent er herre over, så længe han betaler sin leje til tiden. Her indretter han sit værksted og arbejder efter bedste evne, for han ved, at hvad han tjener, helt tilhører ham selv. Der er jo så mange gode ting at få for de skillinger, han således tjener, og det smager naturligvis kun så meget bedre, fordi han selv har tjent dem.

Hvem skulle derfor ikke gerne ville leje sig et sådant lille lokale og have sit eget lille værksted, som foruden de nys nævnte herligheder oven i købet skænker adspredelse, bedre helbred og et gladere humør? Den, som ikke kan arbejde og ikke vil, betragtes også af de andre som et meget besynderligt og lastværdigt væsen, og det anses for en stor skam at have mistet retten til eget lokale ved forsømmelse med at betale sin leje.

Således går det til i Bicêtre, og derfor træffer man dér folk, som, skønt de står med det ene ben i graven, alligevel med

taknemmelige blikke smiler til den sol, der endnu stråler så smukt over den gamles sidste vinterdage.

Armand Cambon gik over den store, smukke gård lige hen til den særlige bygning, hvori de små værksteder, vi nys har omtalt, findes. Han var snart inde på den smalle sti, der deler den lille fabriksby i to lange kvarterer. Til begge sider sad de gamle ved deres arbejde, nogle sysselsat med at lave kamme af ståltråd i alle mulige former, andre med at raspe horn til knapper, atter andre med at karte fæhår for, når de var blevet så bløde og løse, at de kunne hegles som hør, at sælge dem til sadelmagerne til at stoppe madrasser med.

Armand var vel kendt der på stedet, og livlige hilsener lød både fra højre og venstre.

"God aften, Cambon!"

"Hvordan går det, kære Armand?"

"Hvad siger man i Paris?"

"Avisen lægger ikke fingrene imellem."

"Nå, brænder det så snart løs?"

De gamle i Bicêtre er alt andet end konservative.

Armand Cambon nikkede til højre og venstre uden at svare, for han så sin fader, hvis værksted var længst borte, rejse sig fra sin stol, åbenbart i den hensigt at gå sønnen i møde, og det ville han hindre.

Den, der blot så den gamle Cambon, når han sad ned, så hans friske, smukke hoved på en kæmpes skuldre, Armand nikkede til højre og venstre, ville ikke kunne begribe, hvorfor han var i Bicêtre. Men så man ham stå eller gå, forstod man det nok, for den gamle Cambon, som ikke havde en eneste rynke i panden eller et eneste hvidt hår på sin halvtredsindstyveårige

isse, havde i stedet for de ben, naturen i sin tid havde givet ham, men som en kanonkugle i revolutionen 1830 havde revet bort, to af træ, som han havde givet sig selv.

Disse ben vidnede om megen kunstfærdighed, men han, som gik på dem, havde da også før den nævnte revolution været værkfører på en større mekanisk fabrik. Som krøbling kom han på Bicêtre, hvorved det også blev ham muligt at anvende den lille spareskilling, han havde samlet sig ved sit arbejde, på sin søns opdragelse. I Bicêtre lavede barrikadeinvaliden ringe, ørenlokker, urnøgler og kæder af det reneste messing, han kunne opdrive, havde god afsætning og ganske god fortjeneste, så at det ikke ville have varet længe, førend han havde samlet sig en ny spareskilling, hvis han ikke havde ment, at han burde gøre alt for at udvikle og forædle sin Armands gode åndelige anlæg, mens Isbjørnen påtog sig at udvikle og styrke legemskræfterne.

Armand var ganske lærenem. Faderen havde bestemt ham for guldsmedehåndværket, men da han ønskede, at hans navn en gang skulle stråle ved siden af Benvenuto Cellinis og andre kunst-guldsmedes, lod han ham også lære at tegne, oven i købet efter levende modeller. Armand gjorde også ualmindelige fremskridt og holdtes allerede for en af de dygtigste guld- og sølvarbejdere i Paris. Han udførte de ypperligste kunstværker i begge disse ædle metaller og var ivrigt søgt af alle forretningsmænd i den retning. Det var først hen imod slutningen af 1847, at han, som så mange andre arbejdere, savnede arbejde, for da ingen havde lyst eller råd til at købe noget, så lønnede det heller ikke umagen at lave noget. Armand hjalp derfor sin fader med messingkæderne og solgte dem også,

som vi allerede ved, på gader og torve. Vi har hørt ham tale for sine varer med den veltalenhed, der er så ejendommelig for franskmanden, og som for os træge nordboer tager sig ud som ordgyderi. Armand blandede, som vi også har hørt, mange sidehug til regeringen ind i sin snak, hvoraf man kunne formode, at han talte lige så meget i de revolutionære ideers interesse som i faderens. Fremtiden vil vise, hvorvidt denne formodning er grundet.

Alt det kunne Armand, men det er ganske vist ikke meget for helten i en roman. Bedre havde det måske været, om han havde kunnet sætte guld- og sølvskåle over styr i stedet for at lave dem, som det er tilfældet med så mange helte. Det eneste, hvori han for øjeblikket ligner dem, er, at han ikke har noget at tage sig for, og det får nogenlunde trøste de mest romantiske blandt vore læsere; man kan jo så vente en hel del eventyr af ham, eftersom han har rigtig god tid til det. Han har, som vi ved, allerede haft et par stykker, og i fald han lever, kommer der nok flere. For øjeblikket er han optaget af at føre faderen tilbage til hans stol, for han vil, at den gamle skal holde godt hus med de stumper ben, kanonkuglen har levnet. Armand er en brav søn, og han elsker sin fader over alt i verden. Hidtil har han ikke haft andre at elske, for sin moder mindes han kun dunkelt som en kvinde, der det ene øjeblik ruskede ham ret eftertrykkeligt i parykken og i det næste kyssede tårerne bort af hans øjne, når han havde grædt for meget.

Dog, han havde også et andet minde om sin moder, en bøn, hun havde lært ham, og som han siden gentog hver aften, skønt han i mange år ikke vidste, hvad ordene betød, for den var i et

sprog, der var lige så fremmed for ham som for alle andre franskmænd; den var svensk og lød således:

Gud, som har os børn så kær,
se til mig, som liden er!
Hvordan så end sig lykken vender,
alt er dog i dine hænder.

Skønt Armand, som sagt, ikke forstod et ord af den, bad han den dog hver aften, inden han lagde sig til at sove, med den dybeste andagt, for han havde opdaget, at han sov allersødest på den, og at han i reglen drømte om sin moder, som talte med ham i det samme fremmede sprog, som bønnen var i, men som han dog alligevel altid så godt forstod.

Armand var franskmand på fædrene side, svensk på mødrene, han var *sønnen af syd og nord*.

"Velkommen, mere end sædvanlig velkommen, min dreng!" råbte faderen, idet han endelig satte sig; "jeg har været urolig for din skyld ... ja, det er virkelig sandt ... meget urolig, min kære Armand!"

"Hvorfor det da, fader?" spurgte Armand ivrigt, for han tænkte på sine to eventyr.

"Jeg havde en sælsom drøm forleden nat ... en ganske mærkværdig drøm."

"Ikke andet end en drøm, fader?"

"Man skal ikke bryde sig om drømme, mener du ... nå ja, jeg tror heller ikke meget på drømme, skønt det altid er uret at forkaste, hvad man ikke bestemt ved ingenting betyder."

"Nå, hvad drømte du så?"

"At jeg sprang over Seinen ved Pont-Neuf og Henrik den Fjerdes billedstøtte."

"Sprang over Seinen?"

"Ja, det var jo kun en drøm, hører du nok," sagde faderen, idet han smilende så ned på sine træben; "men jeg syntes, at Seinen var rød som af blod, og at Henrik den Fjerdes billedstøtte var gennemsigtig som en ånd ... Jeg mindes også, hvorfor jeg gjorde det vældige hop ... jeg syntes nemlig, at din moder, min kære, blåøjede Marie, stod på den anden side af floden og vinkede ad mig."

"Og talte du også med moder?"

"Hun tiltalte mig, idet hun pegede på den røde flod: 'Pas på, at vor lille Armand ikke falder i den røde flod, for den, der falder i den, vinder aldrig til land,' sagde hun, og jeg hørte det så tydeligt, som jeg nu hører dig."

"Ja, det var en løjerlig drøm."

"Men det er dog ikke det mærkeligste ved den."

"Hvad er det da?"

"At jeg for mange år siden havde omtrent den samme drøm ... det var natten imellem den 25. og 26. juli 1830."

"Natten imellem den 25. og 26. juli 1830? ... Natten før julirevolutionen, fader?"

"Ja ... da var Seinen også rød."

"Og Henrik den Fjerdes billedstøtte så ud som en ånd?"

"Det husker jeg ikke ... men din moder stod også den gang på samme side og vinkede ad mig."

"Og hun sagde?"

"Ganske det samme som i nat: 'Pas på, at vor lille Armand ikke falder i den røde flod, for den, der falder i den, vinder aldrig til land.' Dagen efter brød revolutionen ud og røvede mig

begge mine ben og satte Karl den Tiendes krone på Louis Philippes hoved."

"Og tror du da, at der nu vil udbryde en ny revolution?"

"Jeg ikke blot tror det, jeg er overbevist om det," svarede den gamle Cambon med dæmpet røst; "men denne overbevisning hviler på noget ganske andet end en drøm ... jeg har haft denne overbevisning længe."

"Men, stakkels fader!" sagde Armand, idet han klappede ham kærligt på skulderen, "denne gang har du ingen ben at miste."

"Men så har du et par, som er så meget kraftigere ... Armand, glem ikke din moders advarsel."

"Og hvem skal tage Louis Philippes krone?" spurgte Armand næsten hviskende; "en skygge af Henrik den Fjerde måske? ... ingen skygge kan bære en krone ... det er forbi med kongedømmet, fader!"

Der påfulgte nogle minutters tavshed, under hvilken fader og søn syntes fordybet hver i sine egne tanker, vel vidende, at de nærede samme mening, skønt de ligesom var bange for at udtale et håb, som udfaldet kunne gøre til skamme.

"Hvem skal anføre jer?" spurgte faderen omsider, stadig med dæmpet stemme; "hvor har I jeres Lafayette?"

"Vi har ingen Lafayette til at anføre os," svarede Armand, "men heller ingen Lafayette til at råde os ... ingen Lafayette, som midt under folkets sejre omfavner en prins og råber: 'Se, her er den bedste republik!' ... nej, fader, det har vi heldigvis ikke."

"Tys! ... men endnu et ord i anledning af min drøm ... hvornår var du sidst i Faubourg du Temple?"

"I forgårs."

"Hvem førte forsædet?"

"Hr. Albert."

"Godt hoved ... har let ved at tale ... tænker meget for andre ... mest dog for sig selv ... Lyt til hans tale, men lad dig ikke rive for stærkt med af, hvad han siger ... Byder han dig at gøre to skridt, så gør dem, men så forsigtigt, at du uden at vakle kan gøre ét tilbage ... hvor ét er nok, er to altid for meget ... Den, der kan indtage og fylde en plads med ét skridt, kommer galt fra det, når han tager to, for det andet fører enten tilbage eller ud over målet, og begge dele er lige uheldige ... Glem ikke, at det bedste altid er det godes fjende ... Kast ikke det sølvstykke, du har i hånden, fordi du ser et guldstykke og hellere vil have det, for mens du løber efter det, som du måske aldrig får, mister du det, du havde ... Seinen kan gerne være blodig rød én dag, men ikke to ... forstår du mig?"

"Ja, jeg forstår dig."

"Jeg er ikke bange for kampen, men for sejren ... det er lettere at så end at høste ... slet ingen kunst at strø sædekornene ud, men ikke så ringe en kunst at bjærge aksene ... Mens bonden i sin enfoldighed tærsker for strået, æder fuglene de spildte korn på marken."

Armand trykkede sin faders hånd.

"Besøger Louis Blanc aldrig jeres sammenkomster?"

"Undertiden ... han tør ikke komme så tit; det ville vække politiets opmærksomhed."

"Alberts ord er kun et ekko af Louis Blancs stemme ... men når stemmen råber ét ord, råber ekkoet to, ja tre ... Derfor fæster et fornuftigt menneske aldrig helt lid til ekkoet."

"Og Louis Blanc?"

"Louis Blanc er igen et ekko af arbejdets røst og undergivet de samme love … Du ser derfor, min kære Armand, hvor nødvendigt det er aldrig at handle blot efter ørets kommando … Undersøg sagerne nøje og tænk dig godt om … Det er ikke nok, at din sag er retfærdig, det må også være muligt at føre den igennem … en eneste fejltagelse i den henseende tager kræfterne fra retfærdigheden for århundreder … Den, der kommer større ladning i bøssen, end den kan tåle, mister både bøssen og hånden … dér har du i få ord hele vor første revolutions historie."

"Tak for dine råd, fader."

"Endnu et ord med hensyn til samme drøm: hvor talrig er den legion, du har under din befaling?"

"Lige tre hundrede, fader."

"Og du er fuldkommen sikker på alle disse tre hundrede?"

"Lige så sikker som på mig selv."

"Og de er alle på alder med dig?"

"Jeg har nøje fulgt dit råd, fader … de er alle på alder med mig."

"Godt, i den alder er man ikke forræder … de unge og de gamle bliver aldrig forrædere, for de første har alt at håbe af livet og de sidste intet … Midalderen er farligst, ikke blot fordi den nærer misundelse imod ungdommen og foragt for alderdommen, men også fordi den har opdaget, at meget, ja måske det meste af, hvad den har håbet, ikke har vist sig på den lige vej, og derfor mener, at det bør søges ad krogveje … Min søn! sky som pesten alt, hvad der kan drive dine venners indbildningskraft ud over den grænse, fornuften sætter, og

mind dem tidlig og silde om, at jorden ikke ejer noget bedre end en klar og fast forstand under en ungdommelig isse."

"Jeg skal ikke glemme det, fader."

"Og opdager du en eller anden, som, efter at være blevet mindet om de farer, overilelse kan styrte jer i, ikke forandrer sig til det bedre, så stryg hans navn af jeres lister og luk jeres dør for ham."

"Men en udelukket ven er en farlig fjende."

"Det har du ret i ... Opløs derfor hele legionen og erklær, at du helt og holdent opgiver planen ... lad dig ikke under nogen som helst betingelse formå til at blive ved."

"Men sæt nu, at legionen ikke opløser sig, men vælger en anden anfører?"

"Så lad den det!"

"Og jeg?"

"Du hverver igen folk, og henvend dig så fortrinsvis til dem af dine tidligere kammerater, der mest hørte efter og fulgte dine råd, men undgå alle dem, der ikke gjorde det ... På den måde, Armand, renser du din legion for dem, der ellers før eller senere ville sprænge den ... du renser den uden at have nødig at støde nogen for hovedet."

"Og de vil følge mig?"

"Ja, når de mærker, at du er den fornuftigste ... Ungdommen er sjældent fornuftig i sine handlinger, men ved sit instinkt for alt, hvad der er ædelt og godt, drages den til alt, hvad der er fornuftigt ... Hvor har I jeres våben og ammunition?"

"Hos mig."

"Godt! ... og alt er vel forvaret?"

"Ja."

"Men i fald nu politiet alligevel skulle komme på spor efter stedet og opdage det farlige opbevaringsrum?" spurgte faderen med et bekymret blik.

"Der står en krudttønde i kælderen og en brændende lygte ved siden af," svarede Armand.

"Det vil sige?"

"At trappen ned til kælderen for den uindviede er en trappe til graven."

"Og du?"

"Jeg! ... jeg står ved krudttønden med lygten i hånden ... det er mig, der sørger for begravelsen."

"Og selv bliver begravet med det samme!" mumlede den gamle Cambon med dump stemme og bøjet hoved.

"Hvad tænker du på, fader?" spurgte ynglingen, idet han så faderen kærligt ind i øjnene.

"Jeg tænker på min drøm," svarede denne; "jeg tænker også på, at et hjerte her i Bicêtre ville briste, og at man ikke så lige går hen og laver sig et hjerte, sådan som man kan lave sig et par ben."

"Men i fald verden beherskedes af sådanne tanker, hvordan gik det så til sidst med verden selv? ... tænkte du på et hjerte, der ville briste, fader, den dag du mistede dine ben?"

"Å, det er en helt anden sag, når stormklokken lyder fra Notre Dame," sagde barrikade-invaliden med funklende øjne, "når trommehvirvlerne farer gennem gaderne som slanger med ildtunger, når kanonkuglerne borer sig ind i barrikaderne, når Marseillaisen toner fra levendes og døendes læber, når ..."

Den gamle Cambon tav, for han så nogle af sine kammerater nærme sig til hans værksted.

"Har du solgt meget i dag?" spurgte han for at tale om noget andet.

"Ja," svarede Armand, idet han tog sine små pakker frem og lagde pengene på bordet, det mærkværdige fem-francstykke ikke at forglemme, som naturligvis, om end af andre grunde, var lige så mærkværdigt i faderens øjne.

Det følger af sig selv, at Armand ikke kunne undgå at omtale sit eventyr på Bastillepladsen, og det følger også af sig selv, at han beskrev den unge pige med de blå øjne med mere end almindelig varme.

"Tag dig i agt, Armand," sagde faderen, som syntes, at ordene blev alt for varme. "Ingen har i alle sine dage gjort så dårlige forretninger som kærligheden, og den er vist ikke heldigere i Frankrig end i andre lande ... Til trods for vor tresindstyveårige kamp imod standsfordommene, og skønt det hedder sig, at kampen er endt og freden sluttet til vor fordel, står slaget endnu over hele linjen ... Hvor mange gange har du hørt, at en håndværkers søn har ægtet en adelsmands datter, eller at en adelsmands søn har giftet sig med en datter af en af vor klasse? Du træffer det knap nok i romanerne, for omend en og anden af dem fremstiller et inderligt forhold imellem to unge af forskellig stand, så ender romanen alligevel i reglen med at gøre borgersønnen eller borgerdatteren til et forbyttet eller forsvundet barn, som genkendes enten på et diamantkors, den lille har båret på brystet, eller på et broderet våben på svøbet."

Armand var ærgerlig på sig selv over den rødme, der hvert øjeblik fo'r op i hans kinder, mens faderen talte, og han var derfor glad over, at han havde et eventyr endnu at ty til. Han skyndte sig derfor, efter at han havde overgivet faderen dagens

indtægt, at fortælle begivenheden i Jardin des Plantes, hvilket han gjorde med stor udførlighed og med mange sidehug til Isbjørnen.

Den gamle Cambon hørte med megen opmærksomhed på ham og lod ham fortælle færdig uden at afbryde ham en eneste gang.

"Til sidst bad han mig hilse dig, fader," endte Armand sin beretning, "og sige, at jeg havde reddet den levende glente."

"Den levende glente!" gentog den gamle Cambon tankefuld.

"Jeg havde derfor i sinde straks al spørge dig om, hvad det skulle betyde," sagde Armand, "men vi kom til at tale om så mange andre ting."

"Simon sagde dig ikke, hvad damen hed?"

"Nej, han lod ikke engang til at kende hende ... Så meget er vist, at hun ikke kendte ham."

"Det var en meget smuk dame, siger du?"

"Ja."

"Høj?"

"Ja."

"Og hun så fornem ud?"

"Ja, hun så ud til at være vant til at befale."

"Prægtigt klædt naturligvis?"

"Som en fyrstinde."

"Ja, det må være hende," sagde den gamle Cambon, stadig tankefuld.

"Hvem, fader?"

"Hør, hvad jeg nu vil fortælle dig."

"Jeg hører med den største nysgerrighed."

"Isbjørnen har altid været et besynderligt menneske," begyndte den gamle Cambon; "i modsætning til andre mænd med kæmpekræfter har han altid været heftig, trættekær og rede til at slå til ved den ringeste anledning, og sådan, som han var, da jeg først lærte ham at kende, er han endnu den dag i dag ... Nu som før er han forstædernes skræk, og han er den eneste, der har forstået at sætte sig i respekt hos politibetjentene og politisoldaterne, som jævnligt ser igennem fingre med hans forvovne streger og voldsomme fornøjelser, da han altid er til deres tjeneste, når det gælder at spore tyve og mordere op, som han lettere end nogen anden både får færten af og griber ... Ingen skal imidlertid kunne sige om ham, at han står i politiets tjeneste, for i alle andre henseender volder han det bryderier nok ... det er kun for selv at kunne gøre, hvad han vil, at han undertiden gør politiet en villighed eller giver det en håndsrækning ... For resten er Isbjørnen en brav fyr, og, skønt man har meget at indvende imod den brug, han gør af sine knyttede næver, har man dog aldrig haft noget at sige om hans fingre. Jeg har, som du ved, altid stået på en god fod med ham og holder af ham til trods for al hans vildhed."

"Det ved jeg, fader."

"Isbjørnen var omtrent på din alder, da julirevolutionen udbrød," vedblev barrikadeinvaliden, "og han kæmpede ved min side. Jeg så ham alene slås med seks kæmper af Karl den Tiendes schweizergarde og hugge dem alle ned med sin kølle, en af de frygtelige køller, de bruger til at slå vinfade sammen med. Jeg så ham bløde af flere sår og bad ham trække sig tilbage for at lade sig forbinde. 'Snak,' svarede han; 'jo mere blod man mister, des svalere får man det, og jo svalere man har det, des

sikrere uddeler man sine hug,' og for hvert ord stadfæstede han sin påstand ved at knuse et hoved eller splintre et ben. Da jeg faldt, ramt af kanonkuglen, var Isbjørnen ved min side. Han løftede mig op og bar mig bort i sin venstre arm, mens han vedblev at svinge sin dræbende kølle med den højre."

"Ja, han reddede dit liv, fader!" råbte Armand, "og derfor skal jeg elske ham, så længe jeg lever."

"Jeg har allerede fortalt dig, hvorledes han bragte mig til huset, hvor de satte benene af ... han holdt på mig, mens de gjorde det, og jeg mindes godt, hvor han brummede, mens det stod på, over den fordømte kanonkugle, navnlig fordi den hindrede ham i at tage del i striden. Til trods for de smerter, jeg led, kunne jeg ikke lade være at le af ham, for mens han sådan brummede, kastede han stadig sine vrede blikke på mig, som den, der egentlig var skyld i det hele ... men han forlod mig dog alligevel ikke, førend operationen vel var overstået."

"Den brave mand!" sagde Armand dybt bevæget.

"Så vendte han tilbage til striden og blev længe borte. Da han kom igen, havde han kun skaftet til køllen i hånden og så meget misfornøjet ud. 'Hvordan er det med dig, Simon?' spurgte jeg. 'Skidt! Usselt!' svarede han og slængte skaftet fra sig, 'men det er min egen skyld; hvorfor tog jeg ikke to køller! I begyndelsen gik det, Gud ske lov, ganske godt og heldigt for mig – jeg har aldrig haft det så gemytligt, så længe jeg kan mindes, men køllen sprang; det kommer der ud af, at de ikke er af jern, som jeg altid har sagt de burde være. Hvorfor havde jeg dog ikke taget to køller!' Imidlertid måtte Isbjørnen, som var ét stort sår over hele kroppen, også lægge sig og lade sig forbinde. Han bandede skæbnen, som havde givet mennesket et skind, som

den mindste knappenål kan give rifter, mens bøflen har fået en hud, der trodser geværkugler. Til sidst faldt han i feber og fantaserede stadig om bøffelskind og to køller."

"Ja, han er en kæmpe uden lige," sagde Armand med blussende kinder.

"Men denne kæmpe uden lige," vedblev den gamle Cambon, "denne jætte, der ikke kendte til nåde og barmhjertighed, denne mand, som ikke ville vige tilbage for en klippe, lod sig alligevel lede af den svageste hånd og blev tam ved det mindste ord fra en ung kvindes læber."

"Det var Madelone," sagde Armand, "Madelone kunne få ham til, hvad det skulle være."

"Det er ikke let at sige, hvilke kunster hun brugte for at tæmme denne vildbasse," sagde den gamle Cambon, "men at ingen bjørn i den grad har danset efter et menneskes pibe, som Isbjørnen efter Madelones, det var jeg ofte vidne til. Hvor mange gange har jeg ikke set denne kolos stå over for dette fine, lille væsen som en skoledreng over for læreren! Jeg har set ham, når Madelone var meget vred, ligge på knæ for hende og kysse hendes små hænder, og det med en ømhed og et galanteri, som ikke ville have gjort nogen hofmand på Louis den Fjortendes tid skam. Han turde ikke gøre et skridt uden Madelones tilladelse; han vovede ikke at trække vejret, når han var bange for, at det kunne forstyrre hende, for bjørne trækker ikke vejret som almindelige mennesker. Forstæderne burde have skænket Madelone en hæderskrans til tak for de mange arme og ben, hun reddede fra ødelæggelse i de fire år, hun levede sammen med Simon!"

"Men hvorfor i alverden giftede Simon sig ikke med Madelone?" spurgte Armand.

"Simon ville nok gifte sig med Madelone, men Madelone var for klog til at gifte sig med Isbjørnen. 'Det er aldeles nødvendigt," hørte jeg hende tit sige, "at jeg står på sådan en fod med Simon, at jeg når som helst kan forlade ham, uden at han har ret til at fordre, at jeg skal komme tilbage til ham'. Madelone havde ret. Den blotte tanke om, at hun kunne forlade ham, gjorde Isbjørnen så spag som et lam. Han havde hellere mistet begge sine øjne end sin Madelone, og det uagtet Madelone næsten hver dag skændte på ham og endog, efter hvad naboerne påstod, nu og da gav sine prædikener mere eftertryk ved hjælp af en ørefigen med sin lille hånd. Man bør imidlertid ikke gå i rette med Madelone for disse ørefigener, for de hørte formodentlig med til dressuren."

"Men, fader, hvornår kommer vi til den levende glente?" spurgte Armand noget utålmodig, for det var snart på den tid, hvor han måtte forlade Bicêtre.

"Nu kommer jeg til den," svarede faderen. "Den smukke Madelone havde foruden sin færdighed i at tæmme vilde dyr også en forbavsende færdighed i at vaske kniplinger. Man påstod, at hun ikke havde sin overmand i det kapitel. Som følge heraf var Madelone naturligvis søgt af en mængde fornemme og rige damer, som trængte til hendes arbejde og derfor betalte det ganske rigeligt. Hun tjente da også gode penge, så hun kunne holde sit værelse som et dukkeskab, og hendes garderobe var så nydelig, som man kunne se den. Isbjørnen var ikke lidt stolt, når han søndag formiddag spadserede i Champs-Élysées med Madelone, som for det meste havde sin lille sorte fløjls

spencer på, kantet med kniplinger, og en smuk kjole af lyseblåt taft, for Madelone syntes altid bedst om lyseblåt taft, ja om al slags taft for resten ... Nå, Gud trøste Isbjørnen, når han så ikke gik, som det sømmede sig for en kavalér, der havde den lykke og ære at gå med sådan en dame, som oven i købet havde en hue på, så koket og besat med kniplinger, at den havde kunnet tjene som skilt for Madelones håndtering. Det var næsten pudsigt at se Isbjørnen trippe af sted på sine umådelige fødder ved siden af Madelone, hvis hånd altid hvilede på hans arm, da hun ikke kunne nå at få hele sin arm ind under hans. Madelone skændte aldrig på Isbjørnen, når de var ude, men hun havde en egen måde at rynke næsen på, denne næse, hvis skønhed Isbjørnen kunne sidde hele dage og holde lovtaler over. Det forstår sig af sig selv, at Isbjørnen ikke gerne ville se rynker på sådan en næse."

"Men den levende glente, kære fader?" Mumlede Armand, som vidste, at faderen altid blev meget vidtløftig, når han talte om sin ven Isbjørnen.

"En dag for omtrent to år siden – det var den gang, du var i Lyon –," vedblev den gamle Cambon med noget alvorligere ansigt, "tog Madelone sin lille kurv på armen og gik op i et meget fornemt hus – gaden husker jeg ikke. Efter at være gået igennem en lang række fine værelser kom hun ind i et lille kabinet, som var endnu finere end noget af de andre. Midt på gulvet stod en ung, meget smuk dame i rejseklæder, og ved hendes fødder lå en stor, kostbar hund af udsøgt skønhed og med ualmindelig store tænder. Den fornemme dame var meget vred, for hun stod på springet til Italien og skulle være rejst for godt en halv time siden, men var nødt til at vente på alle sine

kniplinger, som Madelone havde haft til vask. Madelone, der som de fleste små fruentimmer var meget kort for hovedet, erklærede ganske frejdigt, at hun i stedet for et misfornøjet ansigt og vrede ord havde fortjent både ros og ekstrabetaling, fordi hun leverede kniplingerne, som hun først havde modtaget for to dage siden, så tidligt færdige. Den fornemme dame, der som de fleste høje fruentimmer var meget stolt af sig, sendte tavs Madelone et hånligt blik, hvorpå hun begyndte at undersøge kniplingerne meget nøje."

"Og så?"

"Hun kasserede helt og holdent Madelones vask og klagede bittert over sine kostbare kniplinger, som hun erklærede var uhjælpeligt ødelagte, idet hun brugte en mængde udtryk, som måtte såre den bedste kniplingsvaskerske i Paris på det dybeste."

"Og Madelone?"

"Madelones øjne blev først store af forbavselse og derefter små af gnistrende vrede. Hun erklærede i en mængde heftige udtryk, at den fornemme dame ikke forstod sig mere på vask end hunden, der lå på tæppet. Det ville utvivlsomt være en stor uartighed at spørge en fornem dame, om hun selv havde vasket for eksempel det lille kniplingslommetørklæde, hun holder i hånden, men at påstå, at hun ikke forstår sig på vask, er næsten endnu værre. Hun greb også den lille klokke, der stod på bordet, og begyndte at ringe heftigt, formodentlig i den hensigt at lade den uforskammede kaste på døren, men ingen af tyendet viste sig, formodentlig var de alle optaget af forberedelser til rejsen, så at de ikke hørte klokken. Madelone blev ude af sig selv af vrede, da hun begreb damens hensigt, og

erklærede, at den fornemme dame ikke havde mere forstand end hunden ved hendes fødder. Fornemme damer sætter ganske vist megen pris på deres hunde og mener ikke sjældent, at de har mere forstand end folk i almindelighed, men da de ved folk i almindelighed aldrig tænker på sig selv, var det naturligt, at den høje dame i rejseklæderne blev i lige så høj grad ude af sig selv af vrede som den fornærmede Madelone."

"Og hvad blev følgen af det? ... O, jeg aner det allerede."

"Den fornemme dame blev ved at ringe, uden at nogen syntes at høre det, og imedens Madelone lydeligt lo ad hendes afmægtige raseri. Jeg sagde nylig, at der lå en stor hund ved damens fødder, men glemte at sige, at den allerede, da de første skyer viste sig på dens herskerindes pande, havde rejst sig, udslynget truende blikke og vist tænder ad Bjørnens elskerinde. Men hvorledes skulle Bjørnens elskerinde eller rettere hun, som forstod at tæmme Bjørnen, kunne frygte for en hunds blikke og tænder ... Den fornemme dame taber imidlertid al sin tålmodighed, hele sin besindelse og giver hunden et tegn."

"Du gode Gud!"

"Hunden kaster sig med panterens smidighed over den stakkels Madelone, som i samme øjeblik ligger på gulvet med ansigtet blødende af flere sår, for da den fornemme dame, som straks fortrød sin grumhed, gav sin hund kontraordre, var det allerede for sent."

"Å, nu forstår jeg, hvad han mente med den levende glente!" Sagde Armand. "Stakkels Madelone, stakkels Simon!"

"Isbjørnens raseri er ikke til at beskrive," vedblev den gamle Cambon; "men hvorledes skulle han få hævn? Den fornemme dame var rejst efter at have sendt Madelone en seddel på nogle

hundrede francs som plaster til hendes sår. Isbjørnen kastede sedlen i ilden, for han tænkte kun på blod. Han ville have fulgt den fornemme dame til verdens ende, men hvorledes kunne han vel forlade sin ulykkelige Madelone? Hun kom sig dog alligevel den gang, men énøjet blev hun, så længe hun levede, og et stort, dybt ar vansirede den smukke næse. Et års tid efter blev hun syg igen, enten det nu var af fortvivlelse over at have mistet sin skønhed eller af sorg over sin bjørns trøstesløshed, for han kunne aldrig glemme hverken Madelones ulykke eller den levende glente, som han stadig kaldte den fornemme dame. Denne gang kom Madelone sig ikke. Hun døde i armene på sin bjørn, som også selv bar hende til graven. Han tog hendes ligkiste under den ene arm og bar den lige så let, som et almindeligt menneske bærer et barn. Efter begravelsen kom han herhen og forskrækkede de gamle her på anstalten sådan med sin voldsomme sorg, at de var nær ved at få slagtilfælde alle sammen. Han brølede som ti bjørne, og det nyttede ikke alt, hvad jeg gjorde for at trøste ham; han har ikke kunnet trøste sig endnu."

"Du ved vel, hvad den fornemme dame hedder?" spurgte Armand.

"Nej ... Isbjørnen har aldrig villet sige mig det ... For øvrigt bad han mig om aldrig at omtale den virkelige årsag til Madelones ulykkelige skæbne; formodentlig har han haft sine grunde til det; måske troede han derved at kunne bringe sit offer på den tro, at det hele allerede var glemt, for at hans hævn så meget sikrere kunne ramme hende. Jeg er overbevist om, at det har været hende, du så i Jardin des Plantes. Hun er altså kommet tilbage til Paris, men hun skal tage sig i agt for

Isbjørnen, for han er ikke af dem, der lader sig afskrække af et mislykket forsøg. Han vil ikke slå sig til ro, førend den fornemme dame er blevet lige så ilde tilredt, som den stakkels Madelone var."

"Det var dog vist ikke hendes mening, fader, at det skulle gå så galt."

"Det tror jeg heller ikke ... men man skal i alt fald ikke hidse glubske hunde på folk; især er det slemt, når den, der gør det, er rig eller fornem, og den anden fattig og ubetydelig, for så kan det let falde en ind, at forbrydelsen lige så meget hidrører fra foragt som fra overilelse."

"Hvem kan vel nægte det, fader? ... men man må dog imidlertid advare damen ... vidste man blot hendes navn og bopæl."

"Jeg skal tale med Isbjørnen," sagde den gamle Cambon; "stædig er han, det er sikkert nok, men jeg kunne dog måske nok finde en eller anden side hos ham, der er følsom for andre indtryk end hævnens ... Men, min kære Armand, det er på tide, at du går, inden her bliver lukket ... God nat, min dreng! Gud velsigne dig, og kom igen i morgen! God nat, mit barn!"

Faderen omfavnede sin søn, og denne var ved at gå, da faderen kaldte på ham. Armand standsede.

"Det kostede dig nok ikke så lidt at give det femfrancstykke fra dig," sagde faderen smilende; "jeg så det godt, kan du tro."

Armand blev rød og så forlegen ud.

"Så tag det da, min dreng," sagde faderen, idet han rakte sin søn sølvstykket, "tag du det kun og gem det, i fald det kan være dig til nogen fornøjelse ... I din alder gemmer man så meget,

som ikke engang er en franc værd, men som man alligevel ikke ville give fra sig for tusind."

"Å nej, behold det, fader!" sagde Armand, idet han skød pengestykket fra sig, "det er jo barnagtigt."

"Det glæder mig, at du er fornuftig," sagde den gamle Cambon, idet han stak femfrancstykket i lommen igen; "men," tilføjede han med et blik efter den bortilende yngling, "gid det nu også blot måtte vare ved."

6. Spøgelseshuset i Rue St. Étienne des Grés

Ovennævnte gade, der har sit navn af en kirke, som blev bygget i det niende århundrede og jævnet med jorden i det attende, blev i året 1846 ikke blot genstand for nysgerrighed og forbavselse i Frankrig, men bragte også i andre lande vand på deres mølle, der tror på overnaturlige begivenheder, for beretningen om de mærkværdige ting, der sagdes at gå for sig i den, gik fra de franske blade over i næsten alle udenlandske aviser.

I det nævnte år skulle der åbnes en ny gade mellem Rue St. Étienne des Grés og Rue Soufflot, i hvilken anledning der blev sendt arbejdsfolk derhen, men ved det første spadestik i jorden overraskedes arbejderne af en mængde sten, der ramlede ned over hovederne på dem og sårede nogle af dem.

Stenene kom fra en lille have, i hvilken der lå et mindre stensat hus, som den gang beboedes af en skomager og hans kone, meget fattige, men fromme og stille folk. Haven og det lille hus blev meget nøje undersøgt, men det blev ikke opklaret, hvorledes det hang sammen med stenkastningen.

Politiet, som snart fik nys om sagen, indfandt sig på stedet, men spøgelset havde lige så lidt respekt for politiet som for arbejdsfolkene; stenkastningen blev ved. Man satte vagt både i det lille hus og i haven, men ingenting hjalp. De, der stod uden for plankeværket omkring haven, så tydeligt, hvorledes stenene kom farende derinde fra, højt over plankeværket, men de, der stod nedenfor, så hverken sten eller folk, der kastede sten. Hele Paris' befolkning, som snart fik nys om dette uforklarlige spøgeri, strømmede i flere uger til bemeldte gade, og der var

ingen, som ikke havde set sådanne forheksede sten flyve igennem luften, men hvem der havde kastet dem, var og blev en hemmelighed, som det endnu ikke var lykkedes nogen at afsløre.

Intet kan længe bevare nyhedens interesse i Paris, ikke engang spøgelseshistorier. De nysgerriges tal blev ringere og ringere, og snart talte man slet ikke mere om det lille hus i Rue St. Etienne des Grés. Men de, der ejede huse i nærheden af spøgelseshuset, jamrede sig ynkeligt, for alle deres lejere flyttede; ingen ville bo i et nabolag, hvor svære sten helt og holdent fornægtede deres natur og fløj igennem luften som fugle.

Som følge heraf stod ikke alene spøgelseshuset med dets have øde, men også fire eller fem af de tilstødende ejendomme. Denne for værterne højst beklagelige tingenes tilstand varede til efteråret 1847, da det endelig lykkedes dem at finde to personer, som med mod til at trodse spøgeriet forbandt lyst til at bo gratis i rummelige lejligheder. Værterne havde gerne givet penge til for at få nogen til at flytte ind i deres øde huse, i håb om på den måde efterhånden at få folk lokket tilbage.

Den første af de to – flere meldte der sig ikke –, som påtog sig det menneskekærlige hverv at lindre husværternes kval, var Armand Cambon, hvis dristighed gik så vidt, at han satte bo i selve det berygtede spøgelseshus. Den anden var en præst på omtrent tredive år med blegt ansigt og sort hår. Han flyttede ind i det hus, der lå tættest ved plankeværket omkring spøgelseshusets have. Hvorfor han netop valgte dette hus, som var endnu uanseligere end selve spøgelseshuset og oven i købet nærmest ved det, mens de fjernere og bedre indrettede

ejendomme blev stående ledige, kunne ingen begribe. Mange mente imidlertid, at præstens forkærlighed for det hus, han havde valgt, måske kunne have sin grund i dets noget klosteragtige bygningsmåde. Man vidste, at der i gamle dage havde været både en kirke og et kloster i gaden, så at det ikke var umuligt, at dette hus kunne være en rest af klosteret. En katolsk præst må naturligvis altid føle sig hjemme i et kloster, og spøgelser bør naturligvis endnu mindre skræmme ham end andre mennesker. Vievand og korsets tegn har til alle tider været ufejlbarlige midler om ikke imod Djævlen, så dog i det mindste imod ånder og spøgelser.

Men hvad der kunne bringe så ung og køn en knøs som Armand Cambon, der desuden ikke var præst, til at slå sig ned i så øde et hus som spøgelseshuset i haven, var langt uforklarligere. I Paris opholder man sig imidlertid ikke længe over, hvad andre folk tager sig for, og de to eneboere fik derfor snart lov til helt og holdent at passe sig selv, hvilket de også begge syntes særdeles vel tilfreds med.

Vinduerne i det værelse, Cambon beboede, vendte ud til den del af haven, hvortil der var udsigt fra vinduerne i præstens lejlighed. Denne kunne altså uden vanskelighed se, når Cambon havde lys i sin stue, ligesom Cambon kunne se, når der var lys hos præsten.

De to naboer syntes slet ikke at kende noget til hinanden, og ingen af dem gjorde mine til at nærme sig den anden for at mildne eneboerlivets ensformighed. Måske de heller ikke rigtig troede på hinandens ensomhed.

Præsten, som ikke sov hver nat, måtte således let kunne se, hvorledes skyggerne af flere hoveder stundom tegnede sig på

gardinerne for Cambons vindue, ligesom Cambon, der heller ikke var nogen syvsover, ikke kunne undgå undertiden at bemærke flere hoveder bag præstens rullegardiner. Hvorvidt den ene nabo spekulerede på, hvad alle disse hoveder i den andens lejlighed ved nattetid havde at betyde, ved vi ikke, men vi er dog mest tilbøjelige til at tro, at ingen af dem brød sit hoved med det, da nysgerrighed, som allerede bemærket, ikke hører til franskmændenes almindeligste svagheder.

De eneste i Paris, der kan beskyldes for nysgerrighed, er politiet og dets åbenbare eller hemmelige tjenende ånder; men så længe der er mennesker at spionere efter, vil spøgelserne uden tvivl få lov til at færdes i fred fra den kant, og da nu Rue St. Étienne des Grés var spøgelsernes hovedkvarter, så beæredes denne gade meget sjældent med besøg af politibetjentene, som havde mere end nok at tage vare på i de folkerigere kvarterer i den umådelige by.

Det er dog mere end sandsynligt, at politiet, i fald det havde fået nys om den samtale, Armand nylig havde haft med sin fader i Bicêtre, øjeblikkelig ville have skyndt sig hen til spøgelsernes hovedkvarter og ikke forladt det, inden det var kommet på det rene med, hvad alle de mange hoveder havde at betyde, som hans gejstlige nabo undertiden så skyggerne af. Det ville da have opdaget en af de farligste klubber, forsynet med lige så mange arme som våben, og ville som følge heraf have gjort et af de heldigste kup, det nogen sinde kan gøre. Men politiet havde ikke den ringeste anelse om noget. Det havde rigtignok både hørt og set sten blive kastede af usynlige magter, men kunne umuligt tiltro disse evne til at bygge barrikader.

Om politiet ville være kommet til et lignende resultat hos Cambons gejstlige nabo, ved vi ikke, men i reglen kan man tage for givet, at katolske præster ikke indlader sig i sammensværgelser imod en regering, der indskrænker folkets frihed samtidig med, at den begunstiger og understøtter jesuitterne.

Det var en aften omtrent otte dage efter de i de foregående kapitler skildrede begivenheder, at Armand Cambon trådte ind i det skumle hus, han beboede. Han kom fra sin fader, for der gik sjældent nogen dag, uden at han besøgte ham.

Han satte nøglen i låsen for at lukke døren til sit værelse op, og mærkede så, at der var noget, der stod imod. Han følte efter, hvad det var, og fik fat i en ganske lille billet, der duftede af kostbar parfume. Da han var kommet ind i sin stue, tændte han i en fart lys og læste følgende af en damehånd pynteligt skrevne linjer på det fineste rosenrøde papir:

> Hr. Armand Cambon!
> En dame, som interesserer sig meget for Dem, ønsker at tale med Dem i morgen. Hvis De vil mødes med hende, må De underkaste Dem de vilkår eller forsigtighedsregler, hun nødes til at foreskrive Dem, og som De som mand af ære bør respektere. Klokken otte i morgen aften venter en vogn med to heste for på Dem på Vendômepladsen, nord for søjlen. Et maskeret kvindeligt tyende vil åbne vogndøren for Dem og sætte sig ind i vognen hos Dem. Når hun har bundet Dem for øjnene, hvilket De også må finde Dem i, vil hun føre Dem til den dame, som De vil se vover meget

> for at kunne skænke Dem et møde, som mere end én dødelig ville misunde Dem. Lydighed, forsigtighed og tavshed!

Billetten havde ingen underskrift.

Man behøver ikke nødvendigvis at have tyveårigt blod i sine årer for at blive mere end almindelig varm ved sådan en billet. Men Armand var sammensvoren, førend han blev elsker. En sammensvoren må være kold som is, selv om han står midt i en glødende vulkan.

"Kan det være en snare?" spurgte han sig selv, "og i så fald, hvad er meningen med den? ... Man vil måske narre mig bort fra min bolig for under min fraværelse at anstille en undersøgelse ... Men hvis det virkelig er det, man vil, hvad skal så alle de omstændigheder til? ... Jeg er jo borte det meste af dagen, så hvis man havde nogen anelse om ... Nej, det er ingen af politiets tjenende ånder, der har skrevet denne billet ... ingen politisergent skriver på rosenrødt papir og holder så fin parfume ... Men hvem kan det da være? ... Det er en dame, og oven i købet en fin dame ... Jeg ved kun to, som muligvis kunne interessere sig for mig, i det mindste kun to, som har råd til at holde vogn med to heste for og kammerjomfru med maske for ansigtet ... Men hvem af de to er det? Milde blå øjne kan umuligt skrive sådan en billet, men måske nok de sorte gnistrende ... det ligner ganske sorte øjne ... Ja, det er min dame fra Jardin des Plantes, det er jeg vis på. Jeg er ikke så blind, at jeg ikke skulle have set, hvordan hun så på mig den dag, og nu er hun rørt af taknemmelighed, fordi jeg har revet hende ud af løvens gab ... men bør jeg gå ... bør jeg blindt kaste mig ind i et eventyr, som kan have ganske betænkelige følger? ... Men den smukke dame

har sikkert haft en hel del ulejlighed med at skaffe sig at vide, hvor jeg bor, og det røber, hvor magtpåliggende det er hende at træffe mig, og hvor ubegrænset hendes taknemmelighed er … Det ville derfor være en skam af mig ikke at komme, så meget mere som hun lader en vogn holde på Vendômepladsen i morgen alene for min skyld. Det vidner om mere end almindelig velvilje, det viser en erkendtlighed, som … De milde, blå øjne har min tro ikke så meget som lagt to halmstrå over kors for at … Jeg begynder virkelig at tro, at sorte øjne tyder på meget følsommere og ømmere hjerter … Men jeg må heller ikke være uretfærdig imod de blå … Et uskyldigt hjerte ville ikke sende heste og vogn ud i skumringen for at hente en mand og ville heller ikke bruge maskerede kammerjomfruer, som binder tørklæder for øjnene af en ung mand, og ville fremfor alt ikke lade sig forlyde med, at den gunst, man viser en mand, ville vække misundelse hos mere end én dødelig … Nej, jeg bør ikke indfinde mig på Vendômepladsen, jeg vil ikke være et blindt redskab for en fornem dames nykker; jeg har virkelig meget vigtigere ting at tænke på … Men var det ikke mit bestemte forsæt et advare denne dame imod de snarer, Isbjørnen yderligere ville kunne stille for hende? Hændte der hende en eller anden ulykke fra den side, ville jeg så ikke med grund bebrejde mig selv, at jeg ikke i tide havde underrettet hende om faren? … Jo, det bliver nødvendigt, at jeg møder, det er af yderste vigtighed, at jeg redder den smukke ubekendte fra Madelones sørgelige skæbne."

Således drøftede Cambon sagen ved sig selv, mens han gik op og ned ad gulvet i sin lille, tarveligt møblerede stue. Pludselig fo'r han sammen og standsede. En ganske ny tanke havde

grebet ham. Han skyndte sig hen til døren, lukkede den af og ilede så hen til vinduet og rullede gardinet ned. Derpå flyttede han sengen ud fra dens sædvanlige plads og stillede den hen foran døren, og flyttede et skab fra dets plads ved den ene sidevæg hen til vinduet, så at dette helt dækkedes af det.

Efter at have truffet disse forsigtighedsregler tog han lysestagen og gik derhen, hvor sengen havde stået. Her lagde han sig på knæ og undersøgte gulvplankerne meget nøje. Han fandt snart i en fin sprække en ståltråd, som med vilje syntes at være bøjet ud over en af plankerne. Han rørte forsigtig ved ståltråden, rettede den ud og stak den derpå ned i sprækken, så at den ikke mere var til at se. Formodentlig for at forvisse sig om, at den ikke længere var i sprækken, tog han en nål op af lommen og stak den ned i det samme hul, som ståltråden nylig havde udfyldt. Nålen gik uhindret både ned og op. Derefter gav han sig i lag med en anden planke, hvor han tog fat i en jernslå, der var så godt gemt, at den næsten ikke var til at opdage. Efter at have berørt den stak han et knivsblad ned i en sprække og lukkede på denne måde en luge op, som lige var stor nok til, at et menneske kunne krybe ned igennem den.

Cambon tog lyset og steg ned gennem denne åbning. Han befandt sig nu i en kælder, der var så lav, at han måtte krybe for at kunne bevæge sig dernede. Han famlede efter noget på stengulvet og fik igen fat i ståltråden, som han nylig havde stukket ned igennem gulvet. Idet han yderst forsigtig passede på, at han ikke kom til at røre med benene ved denne tråd, som syntes at strække sig helt hen til enden af kælderen, krøb han i samme retning, mens han holdt lyset ud foran sig og stadig med øjnene fæstede på den mærkværdige ståltråd.

Ståltråden tabte sig i en væg. Denne væg blev også genstand for Cambons særlige opmærksomhed. Ved skinnet af lyset fandt han også på den en lille slå, som han tog fat i. Derpå trykkede han med hånden på muren, og følgen heraf var, at fire sammenføjede sten af murens tykkelse drejede sig indad, så at der fremkom en åbning, så stor, at Cambon kunne krybe igennem den efter at have sat lyset fra sig i den lave kælder.

Cambon var nu kommet ind i en kælder, der var meget dybere og længere end den, han nys havde forladt, og som svagt oplystes af et skin, der syntes at komme fra dybet. Efter at være steget ned ad en ti-tolv trappetrin, befandt Cambon sig snart på en temmelig fugtig grund. Han nærmede sig det sted, hvorfra lysskæret kom, og bøjede sig frem over en åben lygte, som han forsigtigt trak hen til sig, og hvis lille glasdør han lukkede. Derefter undersøgte han lygtens håndtag, hvortil der var fastgjort en ståltråd, formodentlig den samme, vi før omtalte, og som gik igennem begge kældrene. Cambon løste den fra lygtens håndtag og begyndte derpå at se sig om i det underjordiske rum.

Tæt ved det sted, hvor lygten havde haft sin plads, stod der en fjerding. Cambon standsede foran den, tog nogle små pakker op af lommen og lagde dem i fjerdingen. Den var allerede fuld, og de pakker, der nu kom til, dannede en top på den. Efter at han således havde tømt sine lommer, holdt han lygten i vejret og gik lige så forsigtigt langs med væggene, idet han lod lygtens skin falde på dem; det åbenbarede en mængde geværer, pistoler, lanser og sabler, som dels hang på væggene, dels stod støttet op til dem.

Det var et fuldstændigt rustkammer, Armand Cambon stod i. Den unge mand syntes at fryde sig ved synet af alle disse mordredskaber. Snart trak han en sabel og huggede til højre og venstre ud i luften med den, snart spændte han hanen på et gevær eller en pistol; snart prøvede han, om spidsen på en lanse sad så fast, som den skulle. Kort sagt, han syntes at mønstre sin våbensamling med stor forkærlighed.

Han havde allerede undersøgt eller prøvet tolv våben af forskellig art og skulle lige til at have fat på det trettende, en bøsse med dobbelt løb, da han i en fart trak hånden tilbage uden at røre ved bøssen og vendte blikket mod den fjerneste af kælderens vægge.

"Igen den samme støj!" mumlede han; "det er nu fjerde aften, jeg har hørt den ... Hvad kan det vel være for et rum, der støder op hertil? ... Hvem er det, der færdes i det, og hvad har man for derinde?"

Cambon stod længe tavs og holdt råd med sig selv. Endelig tog han sin beslutning. Han nærmede sig væggen, hvorfra den lyd kom, som nu for fjerde gang havde vakt hans opmærksomhed og forundring, og lagde sig ned med øret tæt op til den. Han blev længe liggende i denne stilling.

"Det lyder ganske, som om der blev hamret på metal," sagde han efter en stunds forløb. "Formodentlig er der en kælder derinde ligesom denne ... men hvordan kommer man ned i den? ... Nedgangen er ikke fra det hus, jeg bor i ... men fra hvilket da?"

Cambon huskede nu på, at af de nærmeste huse var for øjeblikket kun ét beboet, nemlig det, der lå lige over for plankeværket om hans have. En del af den kælder, hvori

rustkammeret befandt sig, lå under haven, og det var ikke umuligt, at denne kælder kun ved en mur var skilt fra en anden, som strakte sig under den samme have og på en eller anden måde stod i forbindelse med grunden, hvorpå det nævnte hus lå.

I dette hus boede, som vi allerede ved, en præst, der lige så lidt var bange for spøgelser som Cambon.

Armand vedblev at lytte, og han blev fuldkommen bestyrket i sin tro, at lyden kom fra metal, der blev hamret.

Efter nogen tids forløb ophørte denne lyd, og der påfulgte nogle minutters stilhed.

Cambon blev imidlertid på sin lyttepost. Nogle minutter efter syntes han, at han hørte en anden lyd, der lignede den, der fremkommer, når en jerndør lukkes op, hviner på rustne hængsler og lukkes igen. Så blev der atter stille.

Cambon blev liggende med øret op til væggen et godt kvarters tid, men der vedblev at være ganske stille.

"Skulle den, der nylig var derinde, være gået sin vej?" spurgte han sig selv; "hidrørte den lyd, jeg hørte, virkelig fra en jerndør, som min hemmelighedsfulde nabo har åbnet og lukket i lås igen efter sig?"

Han blev stående endnu et kvarters tid ved muren, men der hørtes stadig intet derinde fra.

Efter således at have overbevist sig om, at der i øjeblikket ikke var noget levende væsen derinde, gav han sig til nøje at undersøge selve væggen for at se, hvorvidt de to kældre, der lå så nær op til hinanden, havde nogen fælles dør eller luge. Krybende på hænder og fødder famlede han sig frem langs med

væggen, idet han sørgede for, at hver en plet på den blev nøje undersøgt.

Man kan tænke sig, hvor overrasket han blev, da han opdagede, at der på muren, helt nede ved jorden, fandtes en slå ganske ligesom den, der var på den luge, hvorigennem han var kommet ind i rustkammeret fra den lavere kælder udenfor.

Cambon rejste sig, skyndte sig hen til sin våbensamling og udsøgte sig et par små pistoler og en lang dolk. Pistolerne puttede han i baglommen, men dolken brugte han til at skrabe jorden bort med, der hindrede slåen fra at kunne trækkes fra. Da det var gjort, tog han fat i jernblikket, slåen sad i, for det var virkelig en luge, også dannet af sammenføjede sten, han havde opdaget. Da han havde fået den op, stak han den lange dolk derind. Den mødte ingen modstand.

Han havde nu altså skaffet sig adgang til kælderen, hvorfra han havde hørt lyden komme. Men det er ikke nok at have fundet indgangen; man må også undersøge, hvad mærkeligt der vel kan være derinde.

Og det ikke blot af nysgerrighed, forsigtighed byder også, at man gør det, for sådan en kælder som Cambons, med sådant et indhold, kan ikke sikres tilstrækkeligt.

Cambon er slet ikke glad over den opdagelse, han har gjort; han er meget nærmere ved at skælve for den, og han sveder angstens sved ved den blotte tanke om så farligt et naboskab.

Der er imidlertid ikke et øjeblik at spilde. Han må tage tiden i agt, mens den hemmelighedsfulde nabo er borte – for at han virkelig er borte, slutter han ikke alene af stilheden, men også af mørket derinde.

Men sæt nu, han kom tilbage, mens Cambon var der, hvad så? Armand ville sikkert blive betragtet som en lige så uvelkommen som uventet gæst.

Hvad kunne der komme ud af det andet end en kamp på liv og død imellem de to naboer?

Cambon gyste – ikke for kampen, ikke engang for sin egen død, men ved tanken om, at han måske kunne blive nødt til at dræbe et menneske for at bevare en hemmelighed, som, når den blev røbet, ganske vist ville medføre ikke blot hans egen, men også tre hundrede tapre ynglinges undergang, for ikke at tale om selve den sag, man havde væbnet sig for, og som var Cambon endnu helligere end hans og hans kammeraters liv.

Han tøvede ikke længe. Han udvidede åbningen og skubbede først lygten ind.

Derefter krøb han selv igennem hullet. Så snart han var kommet derind, var han øjeblikkelig på benene, med lygten i venstre hånd og dolken i højre, klar til at forsvare sin plads eller dø.

Men alt var stille derinde. Ingen lyd nåede hans øre og ingen arm løftede sig imod hans bryst.

Han var alene. Så meget bedre tid og lyst havde han til at se sig om.

Den kælder, Armand nu stod i, var lige så høj og bred som rustkammeret, men betydelig længere og strakte sig, som han allerede havde formodet, under haven og var altså kun en fortsættelse af den anden.

Armand gik lige frem, til han stødte på en jerndør, der var stænget udvendig fra, og gennem hvilken den hemmelighedsfulde nabo utvivlsomt var forsvundet.

Cambon gav sig ikke tid til at spekulere over, hvor denne dør yderligere førte hen, men begyndte straks at undersøge sidevæggene.

Han stødte med foden mod noget, der hævede sig op fra jorden, og da han holdt lygten hen over det, så han, at det var en transportabel jernovn, omgivet af en mængde digler, alt således indrettet, som guldsmedene bruger det til smeltning af de ædle metaller.

Det skinnede fra bunden af diglerne, og Cambon havde ikke vanskeligt ved at genkende det ædle metal.

Overrasket over dette syn fortsatte han sin opdagelsesrejse.

Et udbrud af forbavselse undslap hans læber, da han nærmede sig til den anden sidevæg, for tæt op til denne lå der en skinnende bunke – ligefrem en bunke – guld og sølv.

Havde han fundet en skat, som man måske en gang i middelalderen havde gemt i denne kælder, en skat, som i så fald utvivlsomt havde tilhørt det kloster eller den kirke, der den gang lå der ovenover?

En skat var det, og det oven i købet en stor skat, men den så slet ikke ud til at skrive sig fra middelalderen.

Der var knive og gafler, flødekander og sukkerskåle, dåser og fade, armbånd og urkæder osv., men alt sammen af så nymodens former, at Cambon, da han havde fået set nærmere på herligheden, ikke var vis på, om ikke flere af disse kostbare stykker var gået igennem hans egne hænder og havde fået deres form af ham; han genkendte i alt fald flere af de mest søgte fabrikanters stempler. Adskillige stykker var imidlertid ældre. Deres ejermand var altså ikke nogen ensidig beundrer af det gamle eller det ny.

Hvad der dernæst vakte Armands opmærksomhed, var, at adskillige stykker, til trods for det kostbare arbejde, der var anvendt på dem, var sammenklemt eller sønderslået på en højst skånselsløs måde, hvoraf det lå nær at slutte, at det egentlig var metallets værdi, det kom ejermanden an på. Cambon kunne ikke undertrykke et suk ved synet af den ødelæggelse, der var blevet øvet på så mange smukt opfundne ting, der havde kostet så meget arbejde.

Men øjeblikket egnede sig ikke til sørgmodige betragtninger over måden at behandle kunstværker af guld og sølv på.

Det er klart, at Cambon først og fremmest ønskede svar på følgende spørgsmål: hvem er den lykkelige ejer af alt dette guld og sølv? hvorfor har han båret det ned i kælderen? og endelig, hvorfor vil han smelte det om?

Det er en tyv, var Cambons første svar, en tyv, som har stjålet på flere steder og slæbt alle sine tyvekoster sammen her for at smelte dem om og så efterhånden afhænde dem.

Men, blev hans andet svar, det kan også være nogen eller nogle, som af frygt for en forestående revolution har gemt al denne rigdom her, ligesom man plejede at gøre i gamle dage, og nu vil smelte den om for lettere at kunne skjule den eller føre den med sig.

Begge dele var lige mulige.

Men hvem var vel i sidste tilfælde ejeren, eller, i fald ejeren af så meget guld og sølv holdt sig selv tilbage, hvilket kunne være rimeligt nok, hvem var så kommissionæren?

Husene i nabolaget var ganske fordringsløse, og nogle af dem havde, som vi ved, så dårligt et rygte på sig som følge af spøgelseshistorien, at ingen ville bo i dem, ikke engang husfrit.

Det var derfor ikke rimeligt, at nogen af de ulykkelige værter for egen regning kunne sidde inde med så meget guld og sølv. En af dem måtte altså være kommissionær for skattens ejer.

Men kun den, der rådede over det hus, kælderen hørte til, kunne være den pågældende kommissionær, og hvad kunne det vel være for et hus?

Der var ingen ejendom nærmere end den, præsten boede i ganske alene, og hertil kom, at kælderen, som hvælvede sig under haven, netop strakte sig i retning af dette samme hus. Det måtte altså være præsten, som havde fået dette kostbare liggendefæ i forvaring af en eller anden patron eller af et af sine skriftebørn.

Men kunne det også være præsten, der havde skaffet smelteovnen og diglerne derned? Kunne det være ham, der havde hamret disse smukke, kostbare arbejder sønder og sammen? "Utvivlsomt, for vore præster kan gøre, hvad det skal være," tænkte Cambon i sin fromhed, idet han huskede på, at han undertiden om natten havde set skyggerne af adskillige hoveder på sin gejstlige nabos rullegardin, hvoraf han allerede på forhånd havde sluttet, at den gejstlige mand ikke stod så ene i verden, som det syntes.

For resten, hvem kunne egentlig så lige vide, om præsten ikke selv var ejer af skatten? Intet var, som sagt, umuligt for de sorte fædre, som fra Arilds tid havde forstået at skaffe sig verdsligt gods så godt som nogen lægmand.

Så meget var under alle omstændigheder sikkert, at skatkammerets ejermand ikke kunne være mindre ængstelig for dette, end Cambon var for sit rustkammer.

Men Cambon kunne ikke slå sig til ro i dette skatkammer eller i al evighed gruble over, hvem der var dets ejer. Efter at han på ny havde kastet et blik over kostbarhederne, krøb han igen ind i sin egen kælder og skød meget omhyggeligt slåen for lugen; og ikke nok med det, han stak to svære sabler ned i jorden ved lugen og stemmede deres fæster imod slåen for yderligere at sikre den og spærre adgangen, i fald det skulle falde skatkammerets ejer ind at ville aflægge ham et genbesøg i hans rustkammer.

Efter at dette vel var besørget, befæstede Cambon ståltråden ved lygten, som han åbnede og igen stillede på dens plads ved fjerdingen. Derefter tog han en af de små pakker, der dannede toppen på fjerdingen, og hældte noget, der så ud som krudt, ud på jorden imellem denne og lygten. Ved at undersøge fjerdingen nærmere ville man ved bunden af den have opdaget et lille hul, hvorfra der løb nogle sorte korn ud, som forenede sig med dem, Cambon havde drysset på jorden. Efter endnu en gang at have kastet et prøvende blik på, hvad han således havde gjort, krøb Armand tilbage, ind i den lave kælder, som han ligesom før passerede på alle fire og stadig med øjnene fæstet på ståltråden. Da han var kommet til den første luge, førte han med så stor forsigtighed, at han ligefrem rystede på hånden ved det, ståltråden gennem det fine hul i lugen og bøjede enden af den omkring en af plankerne. Derefter hævede han sig i armene og steg op i sit sovekammer, hvorefter han lukkede lugen så omhyggelig, at selv om man ikke havde set hans blege ansigt, ville man blot af måden, han lukkede den på, have forstået, at der knyttede sig noget højst vigtigt og farligt til denne luge.

Efter at have stillet alt i den sædvanlige orden, klædte han sig af og gik i seng. Det var langt ud på natten, men inden han lagde sig til at sove, læste han den lille, duftende, rosenrøde billet, han havde fået fra den ubekendte skønne, igennem adskillige gange, skønt han allerede kunne den udenad.

Endelig slukkede han lyset og sov.

Han drømte om bunker af guld og sølv, så store som bjerge og bevogtet af sorte drager. Han drømte om barrikader, der mindst var lige så høje, og på hvilke han selv stod i blod til midt på livet ombølget af krudtdamp; han syntes, han så en engel svæve over sit hoved med en duftende, rosenrød billet i venstre hånd og en laurbærkrans i højre, men englen havde ikke ravnsorte lokker, men det blødeste brune hår, og dens øjne var ikke sorte som natten, men de mildeste mørkeblå, man kunne se. Endelig syntes han, at nogen krøb ind under hans seng og rev den skjulte luge op uden først at støde den betydningsfulde ståltråd ned. Han hørte et forfærdeligt knald og følte sig slynget op i luften, højt over Notre Dame.

Han vågnede, satte sig over ende i sengen og tørrede angstsveden af sin pande.

"Å, Gud ske lov, det var kun en drøm," hviskede han og lagde sig ned igen.

Han sov ind igen, men hvad han drømte denne gang, ved vi ikke.

7. Vendômepladsen

Vendômepladsen, som danner en ottekant eller rettere sagt en firkant med afskårne hjørner, er i og for sig en af de smukkeste i Paris. Dens bedste pryd er imidlertid Vendômesøjlen, et, i det mindste hvad det ydre angår, værdigt sidestykke til Julisøjlen, men mens denne sidste er et lysende minde om en ærefuld frihedskamp, er hin et stateligt mindesmærke, rejst af en ærefuld despotisme. Den er et værk af Napoleon den Store og indviedes i 1810 for at forevige mindet om den franske hærs bedrifter i felttoget 1805. Den er ligesom Julisøjlen helt og holdent af bronze, støbt af 1200 erobrede malmkanoner, 107 alen høj. Både fodstykket og søjlen er prydede med figurer og fremstillinger, der har hensyn til bedrifterne i 1805. På toppen knejser Napoleons statue.

Det er indlysende, at denne søjle allerede må gøre en imponerende virkning, set ved dagens lys fra Tuilerierne eller boulevarden, ikke blot på grund af dens betydning som mindesmærke, men også ved dens størrelse og heldige beliggenhed, men den tager sig heller ikke ilde ud, når månen kaster sin sølvglans på den største krigers ansigt, verden har set. Man undlader da heller aldrig, når man kommer over Vendômepladsen i måneskin, at hæve sit blik til det stolte bronzebillede.

Få betragtede den imidlertid vistnok med så megen andagt som Armand Cambon, som allerede havde indfundet sig på mødestedet, skønt klokken endnu ikke var mere end syv. Cambon så ikke blot Napoleon på søjlen, Napoleon på ærens tinde, han så også Bonaparte på klippen i oceanet, hvor den

lænkede kondor led sin straf, ikke så meget fordi han havde rystet Europas troner, som fordi han som en troløs søn havde forrådt sin moder republikken. Cambons andagt gjaldt her udelukkende den store, omend forskyldte ulykke, oceanet en gang havde været vidne til uden at have andet at svare på den faldne helts klager med end brølende bølger og hånende vindpust.

Cambon vendte omsider sine øjne fra søjlen, for det trætter i længden at stå og kigge 107 alen op i vejret, især når man, som tilfældet var med Cambon, har hvidt, stivet halstørklæde og meget stive flipper på. Det er jo nemlig en given sag, at man ikke kan møde barhalset, når man er budt til en fornem dame, og da det heller ikke går an at komme med bluse på, er det klart, at man tager en fin sort kjole med tilhørende vest og benklæder på, i fald man har det. Vor helt mødte i fuld galla, ja han havde endog et par hvide handsker i den ene kjolelomme – der var jo ingen grund til at tage dem på endnu, eftersom klokken jo ikke var mere end syv, og man godt kan beundre Vendômesøjlen uden at have hvide handsker på. Og selv om man føler sig rørt over, hvad man ved en sådan lejlighed ser eller tænker på, er det slet ikke nødvendigt at tage det hvide, smukt strøgne lommetørklæde, man har i den anden kjolelomme, frem og krølle det til; man tørrer ganske simpelt tåren bort med fingeren, for i mørke er alting "comme il faut".

Men Armand havde noget i sine bukselommer, som ikke er "comme il faut", hverken ved dagens lys eller i mørke. Han havde nemlig i den ene en dolk og i den anden en terzerol med to løb, begge ladte, hver med sin lille nette kugle.

Det var ganske vist ikke nips, som man plejer at bringe med til damer, men Armand var en forsigtig general. Den anonyme billet, den ventende vogn, den maskerede kammerjomfru og bindet, han skulle have for øjnene, det var jo meget interessant alt sammen, men det var ikke klart spil, eller det røbede i alt fald en frygt på den ene side, som følgelig kunne forudsætte fare på den anden. Kort sagt, Armand fandt det i sin orden, at han havde forsynet sig med disse små våben, som det er så let at skjule, når der er fred og ingen fare, og som man kan have så megen nytte af, når det gælder.

Det er en gammel sandhed, at tiden aldrig går så langsomt, som når man venter på noget behageligt. Klokken var endnu ikke mere end et kvarter til otte, og vor helt havde fundet det kvarter, han allerede havde tilbragt på Vendômepladsen, længere end en almindelig time, skønt han havde forslået tiden med i tankerne at repetere Napoleons historie. Imidlertid gik han op og ned ad den smukke plads, hvor der ingen mangel var på spadserende af begge køn.

Ved et hjørne var en mand, der ville sælge gamle klæder, i færd med at holde et af de sædvanlige lange og blomstrende foredrag til anbefaling for sine luvslidte pjalter for en tilhørerkreds af en snes mennesker. Sælgeren havde et blegt og magert ansigt, men hans krop syntes at være ualmindelig tyk og fed. Ved nærmere eftersyn viste det sig dog, at dette kom af, at han havde hele sit varelager på sig.

Efterhånden, som han solgte og blev af med sine varer, blev han selv tyndere og tyndere. Til sidst havde han gjort så gode forretninger, at han ikke havde andet på end skjorte og

underbukser. Således udstyret bortfjernede han sig med hænderne fulde af penge under publikums skoggerlatter.

Armand lo med, men i det samme mærkede han, at en i hoben rørte ved hans ene side. Han greb øjeblikkelig derhen og kom lige tidsnok til at få fat i en hånd, i hvilken han opdagede sin egen lille terzerol.

"Hvad skal det betyde?" spurgte han håndens ejer, der syntes at være en mand af de såkaldte bedre klasser.

"Jeg beder om forladelse!" stammede denne, idet han kastede terzerolen; "men ... men det forekom mig besynderligt, at De går med sådant noget på gaden," tilføjede han, idet han luskede af.

"De havde nok hellere set, at det havde været en pengepung," mumlede Cambon, idet han, selv noget forlegen, bukkede sig og tog terzerolen op, som han hurtigt stak til sig.

Han skønnede nok, hvad det var for en fyr, han havde haft fat i, men han vogtede sig vel for at yppe spektakler med en tyv, som i stedet for en pung finder en ladt pistol i sin næstes lomme.

Næsten lige så glad som lommetyven over, at ingen politibetjent havde været vidne til dette optrin, gik han over på en anden side af pladsen med det forsæt for fremtiden at passe bedre på sine lommer. Han gik atter nogle gange op og ned.

Tilfældigvis faldt hans blik på to mandspersoner. Da måneskinnet faldt på deres ansigter, var det meget let for ham at skelne deres træk. Den ene var den uheldige lommetyv; hans ledsager syntes Cambon også, han skulle kende. Han havde en lavpuldet, bredskygget hat og en meget lang frakke på, sådan som de franske præster plejer at bære dem.

Cambon standsede og tænkte sig om.

Hvor havde han vel før set dette blege, sortskæggede ansigt i forbindelse med den lange sorte frakke?

Pludselig gik der et lys op for ham. "Skulle det være ham? … nej, det er umuligt! … og dog lignede han min nabo, præsten ved Rue St. Étienne, så meget, at jeg næsten turde gøre min ed på, at det var ham."

I det samme slog et tårnur otte.

Armand Cambon skyndte sig øjeblikkelig hen til den side af Vendômepladsen, der ligger nord for søjlen.

Der holdt ganske rigtigt en lukket vogn. Ved den halvt åbne vogndør stod en kvindelig skikkelse med kåbe og hat på, fra hvilken sidste der bølgede et folderigt slør.

Cambon gik frejdigt hen til denne kvinde, som, idet hun trak sløret noget til side, syntes at se stift på ham.

"Venter De nogen, herre?" spurgte hun med sagte stemme.

"Ja," svarede Armand, som forgæves søgte at få den ubekendtes ansigt at se – det var skjult af en sort maske.

"Hvem venter De?" spurgte hun på ny.

"Jeg venter på en vogn med to heste for, som på slaget otte skulle holde nord for Vendômesøjlen," svarede Cambon, "samt på en maskeret dame, som ville bede mig tage plads hos sig i vognen."

"Rigtigt," hviskede damen, "De er manden … vær så god at stige ind!"

Med disse ord slog hun vogndøren helt op og gjorde med hånden et lige så yndefuldt som let forståeligt tegn til den unge mand.

"Tak," svarede Armand høflig, "men De tillader mig vel at hjælpe Dem op først."

"De er meget artig," sagde hun, idet hun modtog hans fremrakte hånd.

Den maskerede dame sad nu i vognen.

"Med Deres tilladelse vil jeg altså tage plads ved Deres side," sagde Cambon, idet han rask sprang ind i vognen og satte sig hos den ubekendte.

"Har De været så god at lukke vogndøren?" spurgte hun.

"Ja, men det er overflødigt, hører jeg, for nu bliver den lukket i lås udvendig fra."

"Det er kusken."

"Det er en forekommende kusk, frøken."

"Så-å?"

"Nu er vognen i kuskens magt og jeg i Deres," sagde Cambon muntert.

"I min?"

"Ja."

"Hm – vi får at se."

I det samme satte vognen sig i bevægelse.

8. Den maskerede

Vognen rullede rask af sted. Cambon mindedes ingen sinde at have kørt i så magelig en vogn. Da han imidlertid heller aldrig havde været ude at køre sammen med en kvinde med maske på, fandt han situationen højst ejendommelig og besynderlig. Det er ikke nok at komme mageligt af sted, man må også kunne holde og stå ud af vognen, når man vil, og det var Cambon på det rene med, at han ikke kunne, da nøglen til vogndørens lås rimeligvis lå i kuskens lomme.

Armand blev afbrudt i sine betragtninger i den anledning ved et suk. En beleven kavalér spørger ikke gerne sin dame, hvorfor hun sukker, men man kan svare på samme måde, og det gjorde vor helt.

Armands suk gjorde i det mindste den virkning, at det løste den maskerede dames tungebånd, som en stund havde været temmelig fast bundet.

"Min herre, De har hidindtil meget beredvilligt underkastet Dem de befalinger, der er blevet givet," sagde hun.

"Meget beredvilligt?" svarede Cambon, "det tror jeg ... Man byder mig tage plads i en vogn, som en prins gerne kunne køre i; man giver mig en ledsagerinde, som – jeg beder Dem stole på mit hjertes oprigtighed – må være meget elskværdig, at dømme efter, hvad jeg allerede har set, eller rettere sagt, af hvad jeg ikke har set ... Der er min tro ikke mange af min stand, der har oplevet en sådan lykke."

"Men min Gud, jeg glemmer jo helt at ..."

"Hvilket?"

"De mindes vel endnu et vilkår?"

"At jeg skal bindes for øjnene ... hvem skulle vel kunne glemme noget så vigtigt?"

"Vær så god at tage dette tørklæde ... De skal selv binde det for øjnene."

"Tror De da, jeg gør det lige så ærligt, som hvis De selv gjorde det?"

"Ja, det tror jeg."

"Men i det hele taget ved jeg egentlig slet ikke, hvad det skal gøre godt for ... Hvis det er meningen, at jeg ikke må se, hvor vi kører hen, så ved De jo selv, at jeg ikke i fjerneste måde har gjort mine til at trække jalousierne ned ... Nysgerrighed hører ikke til mine svagheder."

"Jeg ved nok, at det ikke behøves for øjeblikket ... men da det nu én gang er bestemt foreskrevet, så ..."

"Så bør man adlyde punktlig ... For at de ikke skal få ubehageligheder for min skyld, tager jeg tørklædet og skynder mig at efterkomme den vigtige forskrift."

"Vær så god."

Hun rakte ham et blødt, parfumeret silketørklæde, hvis duft uvilkårlig mindede om den rosenrøde billet.

"Det var måske ikke faldet mig så let at adlyde," sagde Cambon, mens han bandt det for øjnene, "i fald De ikke havde den sorte maske på."

"Hvorledes det?"

"Da jeg ikke er så lykkelig at kunne se Deres ansigt, kan det komme mig ud på ét, om jeg har bind for øjnene eller ikke," svarede Armand med franskmandens sædvanlige galanteri.

"De er alt for artig," sagde den maskerede med et nyt suk.

Cambon ville gerne have grebet hendes hånd, for hun sukkede så kønt, men det er uklogt at trykke kammerjomfruens hånd, når man har udsigt til at kunne trykke hendes herskerindes, og Cambon var en ganske fornuftig fyr.

Der blev en lille pause. Endelig brød Cambon den kedelige tavshed.

"Jeg sagde nylig, at jeg ikke er nysgerrig," sagde han, "og det er heller ikke min agt at handle imod min natur ..., men uden at forsynde mig for meget over for mig selv eller at gå andres finfølelse for nær, turde jeg måske spørge, hvorledes det har været en ubekendt muligt at komme under vejr med, hvor jeg bor?"

"Ja, De bor meget afsides, min herre."

"Ganske vist."

"Og hvad der er endnu værre, De bor i et uhyggeligt kvarter af byen."

"De mener på grund af de spøgelseshistorier?"

"Ja, kan der tænkes noget uhyggeligere sted, end hvor spøgelser huserer?"

"Jeg indrømmer, at spøgelser ikke er et selskab, som ..."

"Og De ... De, som bor i selve spøgelseshuset og i den have ... o min Gud! ... jeg ryster endnu, når jeg tænker på, at jeg ..."

"Måtte spadsere igennem den uhyggelige have," fortsatte Cambon, "og så gå ind i den ikke mindre uhyggelige gang for at stikke den skønneste lille billet ind i låsen på den grimmest mulige dør ... Tro mig, jeg indser tydeligt, hvilken ængstelse det må have voldt Dem."

"Man havde søgt Dem to dage i træk," forsikrede den maskerede.

"Ja så, to dage i træk ... hvor jeg dog allerede har gjort meget besvær."

"Men da man aldrig traf Dem hjemme, besluttede man at efterlade nogle linjer."

"De mest fortryllende linjer!" råbte Cambon.

"Så disse linjer har allerede gjort Dem så lykkelig?" sagde den maskerede, ikke uden en vis sørgmodighed i udtrykket, som Cambon godt mærkede, for når man er berøvet synet, tiltager hørelsen i styrke.

"Det forstår sig," svarede han, "når man får en billet fra en dame ..."

"Som man ikke kender."

"Det er just det pikante ved sagen ... Hvem ved, om det ville være lige så interessant, i fald man kendte hende, for ..."

Armand tav pludselig, for da hans følesans var lige så fin som hans hørelse, mærkede han ganske tydeligt, at en lille hånd trykkede hans.

Men Cambon tog sig vel i agt for at besvare håndtrykket. Bestandig den samme sindighed – bestandig en søn af norden.

"Man var imidlertid bange for, at nogen anden end De skulle opdage billetten," tog den maskerede på ny til orde, idet hun tog hånden fra den utaknemmelige.

"Det havde ingen fare," svarede Armand, "det er fordelen ved at bo i hus med spøgelser ... De kan være vis på, at der er ingen andre, der beærer mig med besøg, end folk, der er nødt til det."

"Har De da slet ingen venner?" spurgte den maskerede deltagende.

"Det ville det være meget utaknemmeligt af mig at påstå ... men hvad betyder vel venskab for en dødelig i sammenligning

med frygten for de udødelige?"

"Alle Deres venner er altså bange for spøgelser?"

"Jeg ved i det mindste én, som ikke er det."

"Og hvem er det?"

"Den, som i min fraværelse havde mod til at putte billetten ind i låsen."

"Ah, De regner altså mig blandt Deres venner?" spurgte den maskerede med et vist liv.

"Det var altså virkelig Dem?"

"Ja, min herre."

"Og De vil ikke sige mig, hvorledes De bar Dem ad med at finde min skumle og afsides bolig?"

"Intet er umuligt for os kvinder."

I det samme holdt vognen.

"Er vi ved målet?" spurgte Armand.

"Ja, herre."

"Og hvad har jeg nu at gøre?"

"De skal naturligvis stå ud af vognen."

"Og så?"

"Følge med mig."

"Og bindet?"

"Lader De blive siddende."

"Hvor længe?"

"Til man beder Dem tage det af."

Nu hørte Armand vognen blive åbnet udvendig fra.

"Vil De behage at række mig Deres hånd," sagde den maskerede.

"Ah, De er allerede stået ud," svarede Cambon, idet han rakte sin hånd frem, hvorpå den øjeblikkelig blev grebet af en anden.

"Så, nu er De nede."

"Jeg takker forbindtligst ... Det fordømte bind, som nøder mig til at gøre en dame så megen ulejlighed."

"Bryd Dem ikke om det, men vær så god at følge med mig."

"Jeg adlyder ... et barn lader sig ikke villigere lede end jeg ... Jeg gad se den mand, der mere blindt ville lyde Deres befalinger."

Ført af den lille hånd skred Armand Cambon fremad, så forsigtig, som det sømmer sig for en blind.

"Nu er vi ved en trappe," meddelte hans ledsagerinde.

"Er den meget høj?"

"Kun fire trin ... Den fører til en have."

"Nu er vi altså i haven?" spurgte Armand, da han havde passeret de fire trin.

"Ja, lad os gå videre."

Armand hørte vinden lege let med træernes grene, mens han gik fremad.

"Nu kommer vi til en lille bro," sagde hans ledsagerinde.

"Ja så, en lille bro ... Sådanne små broer er nydelige ... hvor fører denne hen?"

"Over en dam."

"Og der svømmer svaner i dammen ... det bliver mere og mere romantisk."

"Holder De meget af svaner?"

"Om jeg holder af svaner? ... du gode Gud, jeg sværmer for svaner ... Men hvor kommer vi nu hen?"

"Vi er ved en anden trappe."

"Ja så, – der er mange trapper i denne have."

"Men denne fører nedad."

"Fører den nedad? ... det kommer der ud af at have trapper, der fører opad."

"Gå forsigtigt!"

"Denne have synes ikke at være beregnet på blinde."

"Det er rimeligt nok."

"Det er vel også første gang en blind går her?"

"Tror De det?" spurgte hans ledsagerinde med en stemme, der forekom Cambon noget ironisk.

"Ah! det er altså ikke første gang! De leder i sandhed også den blinde med en færdighed, som røber både øvelse og vane, frøken!"

"Min herre!"

"Jeg beder tusind gange om forladelse! Men hvor er vi nu? ... ved en ny trappe, tror jeg."

"Deres formodning er fuldkommen rigtig ... men den fører opad og er meget høj."

"Vi kommer altså op i et hus?"

"Ja, min herre."

"Det var prægtige trappetrin, brede og riflede som i et palads."

"Det er også et palads."

"Så meget des bedre."

"Hvorfor det?"

"Eftersom der for det meste bor fornemme damer i paladser."

"De længes altså meget efter fornemme damer?" spurgte hans ledsagerinde med det samme sørgmodige udtryk, som da de sad i vognen.

"Ja, i fald de nærer samme deltagelse for fattigfolk i almindelighed som for mig."

"Deltagelse, siger De?"

"Ja, er det ikke deltagelse at hente en fattig arbejder hjem til sig i en vogn og at ..."

"Binde ham for øjnene."

"Det vidner om en deltagelse, som vil bevare sit inkognito, en deltagelse uden krav på taknemmelighed eller gengæld."

"Ha ha!"

"De finder det morsomt, tror jeg!"

"Tys, min herre, tys!"

"Det er altså ikke nok, at jeg er blind ... De forlanger også, at jeg skal være stum."

"Ja ... nu kommer vi til en dør."

"Og gennem døren kommer vi ind i et værelse ... det er jo fuldkommen i sin orden."

Armand hørte sin ledsagerinde stikke en nøgle i en lås og lukke den op.

"Følg nu med og pas godt på," sagde hun med sagte stemme.

"Jeg følger," svarede Armand lige så sagte og lod sig lede af den samme hånd, som han under vandringen mere end én gang havde følt skælve i sin uden at kunne forklare sig grunden til det.

Armand, som altid havde følt megen deltagelse for skælvende kvinder, kunne ikke lade være at give sin ledsagerinde et trøstende håndtryk, for han var også en søn af syden. Hans gode hjerte blev også belønnet, for han syntes, han kunne se den maskeredes ansigt stråle af glæde gennem masken.

Det varede ikke længe, førend de på ny stod foran en dør.

"Nu er vi ved målet," hviskede den maskerede til den blinde.

"Så meget des bedre," svarede denne, "jeg har virkelig fået nok af at lege blind."

"Når De er kommet ind i værelset ved siden af," sagde den maskerede, "er De så god at blive stående, hvor jeg forlader Dem."

"De vil altså forlade mig?"

"Ja, min herre," svarede hun med dette sørgmodige udtryk, som allerede tidligere havde vakt Cambons opmærksomhed, og som stemte så godt med den lille hånds skælven.

"Og hvad skal jeg så?" spurgte Armand.

"Blot vente, til man beder Dem tage bindet af," svarede hun.

"Og De er vis på, at man vil bede mig om det?"

"Ja, vist så."

"Men hvem vil bede mig om det?"

"Slå Dem til tåls ... det får De nok at se ... Kom nu, min herre!"

Dette "Kom nu, min herre" blev sagt i så ynkelig en tone, at Armand virkelig følte sig ganske underlig til mode.

"Den dame har ikke blot maske for ansigtet," tænkte han, "hun skjuler også en følelse, hun ikke kan få bugt med."

Han fik imidlertid ikke lang tid til at tænke på dette, for han følte sine fødder gynge på et elastisk tæppe, mens hans sanser næsten bedøvedes af den paradisiske duft, der ombølgede ham.

"Glem ikke at beholde bindet på, til man befaler Dem at tage det af," sagde hans ledsagerinde højt, men denne gang med en stemme, som ved sit udtryk af kold ligegyldighed stak betydeligt af imod den tone, hun før havde talt i, både mens de kørte og siden, da de gik sammen.

Armand hørte hende fjerne sig, han hørte en dør blive lukket op og i.

Så blev der stille som i en grav.

Armand blev stående uden at røre sig, stum og med bindet for øjnene. Endnu bad ingen ham om at tage det af. Hvor længe skulle han blive stående således?

9. Fra nord til syd

Den blinde ro, hvori den unge mand måtte holde sig, blev en hel del pinefuld, så meget mere, som den stærke duft og den kvælende hede i værelset drev blodet op i hovedet på ham.

Han var derfor lige ved at henvende sig til stedets ukendte guddom med anmodning om at få sine øjnes lys tilbage, da en stemme, ganske tæt ved ham og klar som en klokkes klang, sagde:

"De er en ægte ridder, unge mand! ... uden at kende Deres dame adlyder De blindt hendes befalinger ... De er prøvet tilstrækkeligt, jeg tillader Dem at tage bindet af."

Armand var ikke sen til at adlyde denne befaling, men den forvirring, som duften, heden og bindet nylig havde bragt ham i, var for intet at regne i sammenligning med den berusende overraskelse, der bemægtigede sig hans hjerne ved det syn, som nu viste sig for hans stirrende øjne.

Han så sig omgivet af den mest udsøgte østerlandske pragt, men spejle, lysekroner, væggenes silkedraperier og tæppets broderier fordunkledes helt at det billede, han havde lige for sig, så nær ... så lyksalig – eller ulyksalig nær.

Lige over for ham, ikke mere end to alen borte, stod en meget lav og meget bred sofa af purpurfarvet plys med små indvævede guldblomster, på hvis svulmende hynder sås en ung kvinde, som var iført en dragt af brusende kniplinger, og hvis hals og halvt blottede barm kunne henrive selv en søn af norden ved sin yppighed og blændende hvidhed.

Den skønnes nakke var skjult under en fin hvid hue, hvis folderige blonder helt og holdent dækkede hendes hår,

misundeligt dølgende hver eneste lok, som om denne del af hendes yndigheder ikke behøvedes for at skaffe hende sejren. Men det var ikke blot håret, hun havde anset det for nødvendigt at skjule; øjnene, næsen og den øverste halvdel af kinderne var dækket af en halvmaske af sort silkefløjl. Det spejdende blik havde kun panden, munden og hagen og deres nærmeste omgivelser at fryde sig ved, men man kunne virkelig være tilfreds med, hvad man allerede således så, for hver enkelt af de dele af ansigtet, der var synlige, ville have været nok for mangen en kvindes behagesyge.

Hvad der også gjorde en del til at forvirre sydens søn, var de små, højvristede, af guldbroderede tøfler omgivne fødder, der hvilede over kors på en skammel, som stod ved sofaen, betrukket med hvidt atlask og kantet med sølvfrynser, samt de snehvide, blændende hænder, af hvilke den ene støttede den tilbagelænede nakke, mens den anden hang ned over sofakanten, som om den lige var blevet kysset af en tilbedende elskers læber, men var blevet i den samme stilling, fordi den endnu ikke var blevet tilbedt tilstrækkeligt.

Men hvad der fremfor alt satte kronen på denne kvindes trolddomsmagt, var de lyn, der uophørligt udslyngedes fra fløjlsmaskens øjenhuller. Det var en farlig, alt besejrende ild, så meget farligere måske, fordi den kom fra et maskeret batteri.

Den bedårende skønne syntes at nyde den unge mands forvirring og forlegenhed.

"Ak, hvilket smukt barn!" sagde hun ved sig selv; "han bliver rød som en pige ... men det klæder ham nydeligt ... Den kvinde, der fanger denne rødme i et kys, må få purpurlæber, om de så

før har været så blege som sne ... og den kvinde, som i forvejen har purpur nok, må få læber af ild."

"Min herre," sagde hun højt, "De kommer ude fra den mørke aften og har nylig været hyldet i bindets nat ... De kommer pludselig ind i et rigt oplyst værelse og lader bindet falde ... hvad er da mere naturligt, end at Deres øjne blændes og Deres sanser forvirres ... Men tag plads i lænestolen ved siden af divanen her, hvis De er for undselig til at sætte Dem på skamlen ved mine fødder ... så bliver de fri for lysekronens skær, som generer Dem, og får i stedet mit ansigt eller rettere sagt min maske, som ikke kan gøre Dem noget, at se på. Tag plads her, stakkels knøs!"

Armand Cambon rørte sig ikke af stedet.

"Nej, frue," sagde han, "det er ikke den pludselige afveksling fra aftenens mørke og bindets nat til Deres kroners store lys, der har slået mig med forvirring og overraskelse ... det er Dem selv, frue, det er Deres uforlignelige skønhed, der har bragt mig ud af ligevægt, og dog ... dog ..."

"Men hvorfor sætter De Dem ikke, min ven?" spurgte den skønne; "hvorfor afbryder De den smukke kompliment, De var ved at sige mig, med det kedsommelige: dog, dog?"

"Jeg tænkte på, at jeg i aften har oplevet det mærkværdigste eventyr i hele mit liv," sagde Armand.

"De har ikke levet så længe, unge mand! ... men hvad er det da, De finder så mærkværdigt?"

"Det er jo en maskerade fra begyndelsen til enden," svarede sønnen af nord, idet han endelig tog sig sammen.

"Ah, De holder ikke af sorte masker! ... men hvor kan De tale om enden? Er De mand for at sige, hvorledes den bliver?"

tilføjede hun med det mest forføreriske smil, der nogen sinde har spillet om en kvindes læber.

"Den, der førte mig herhen, var maskeret ... den, jeg føres til, er maskeret," vedblev Cambon.

"Ved Gud!" udbrød damen, idet hun heftigt rejste sig fra sin halvt liggende stilling, "jeg tror næsten, De for alvor forlanger en forklaring af mig! ... Nå," tilføjede hun noget sagtmodigere, "De er et barn, ganske ukendt med verden ... jeg må vel blive Deres læremester ... Men lad mig ikke fjerde gang bede Dem sætte Dem!"

Hun ledsagede disse ord med en bevægelse med hånden mod stolen, der var uimodståelig. Cambon satte sig.

"Men du gode Gud, hvad ser jeg?" udbrød masken, stirrende på en af Cambons lommer.

Sagen var, at idet Armand tog plads i den anviste lænestol, kom tilfældigvis kolben på hans dobbeltløbede terzerol til at stikke frem.

"De bærer våben hos Dem! De gør mig næsten bange," vedblev hun, idet hun så noget mistænksomt på sin gæst.

Stammende og rødmende sagde Cambon, at i en tid, da partierne næsten stod væbnede over for hinanden, havde han anset det for mest hensigtsmæssigt at tage våben med, da han begav sig ud på et eventyr, hvis virkelige natur han ikke på forhånd kunne bedømme, for i nødsfald at kunne forsvare sig, hvis han blev angrebet.

"Hvilken barnagtighed!" udbrød den skønne; "giv mig Deres terzerol."

"Jeg bør lade Dem vide, at den er ladt, og altså farlig i en uøvet hånd."

"Så læg den bort, læg den på bordet dér!"

Cambon lagde våbnet på bordet og indtog sin plads i lænestolen.

"Fra det første øjeblik, jeg så Dem," begyndte den skønne, "forekom det mig, at De ikke ret tilhørte den klasse, Deres bluse angav ... Hvem ved så lige, hvad slags notabilitet De kan være! ... Enten er De en røveranfører fra, Gud må vide hvilke skove, eller også en prins af en eller anden sidelinje ... De ved, vi har ingen mangel på sådanne prinser ... er det for eksempel ikke almindelig bekendt, at Emile Girardin kunne kalde Louis Philippe for onkel, og at redaktøren af "La Presse" kunne kysse vor dydige prinsesse Adelaide på hånden og råbe: Min moder, min ømme moder! giv mig et rige i stedet for en avis at styre!"

"Ah, De er legitimist, frue!" sagde Cambon. "Jeg kom med bind for øjnene til en smuk dame, hvis navn jeg ikke har den ære at kende ... men selv om jeg skal gå herfra på samme måde, er jeg nu endda på det rene med, at jeg befinder mig i St. Germain."

"De er ikke så meget barn, som jeg troede," sagde damen leende; "men hvoraf slutter De, at jeg er legitimist?"

"For nogle år siden bragte jeg, på min principals anmodning, et sølvservice til en rig dame, som boede ved Chaussé d'Antin. Hun fortalte mig, at greven af Chambord, legitimisternes fører, hverken var hertugen af Berrys eller hans gemalindes søn, men ganske simpelt en søn af deres kusk, og at hertuginden, som seks uger efter hertugens mord udgaves for at være i velsignede omstændigheder, havde taget dette barn til sig som sit og hertugens for derved at berøve republikanerne og orleanisterne

frugten af deres formentlige anslag imod bourbonernes dynasti."

"Hvilken skændig usandhed!" udbrød damen heftigt; "men det er ikke første gang, jeg hører den."

"Det tror jeg gerne, for historien er meget gammel, og man har endog skrevet hele bind fulde om den ... Men ved De, hvad jeg svarede den rige dame i Chaussé d'Antin?"

"De viste hende skarpt til rette, ikke sandt?"

"Nej, jeg sagde blot: De er orleanist! ... og jeg sagde det af samme grund, som jeg nylig sagde til Dem: De er legitimist!"

"Og De er diplomat, min herre! ... Men hvilken af de to historier tror De nu mest på, om jeg tør spørge?"

"Frue, jeg er republikaner," svarede Cambon med varme; "jeg bryder mig kun lidt om de skandaler, den ene kongelige gren drysser den anden over med ... I mine øjne er alle prinser lige uægte, når talen er om at styre et folks skæbne, om at styre et land."

"Å, De er virkelig stor, selv i Deres vildfarelser!" sagde den skønne, idet hun ildfuldt trykkede hans hånd.

Sydens søn følte hele sit væsen flamme under dette håndtryk; men han trak ikke sin hånd tilbage. Det er forbavsende, hvor let man i syden vænner sig til den stærkeste hede.

"Men lad os dog endelig lade politikken fare," vedblev hun; "den er for en dames boudoir, hvad nordenvinden er for blomsterbedene ... De ytrede nogen misfornøjelse med den maskerade, jeg har indbudt Dem til, og jeg lovede Dem en forklaring ... Hør opmærksomt efter, for jeg forsikrer Dem, min ven, der er ikke mange, jeg ville værdige at give en forklaring over min handlemåde."

"Jeg er meget taknemmelig for Deres godhed," sagde Cambon med tilbageholdt åndedræt, for hånden, denne lille, bløde hånd, blev varmere og varmere.

"Når en dame tager maske på," begyndte hun, "er det enten, fordi hun vil skjule et stygt ansigt, eller også af indre, måske endnu vigtigere grunde ... For at berolige Dem beder jeg Dem være overbevist om, at det første ikke er grunden i dette tilfælde," tilføjede hun med et smil, der var mægtigt nok til at overbevise den største tvivler; "det beror på Dem selv, om De i en fremtid, som måske ikke er så langt borte, vil få det ansigt at se, som nu må skjule sig for Dem."

Hun sendte i det samme den unge mand et blik, som satte både hjerte og hjerne i brand.

"Derpå til de andre, vigtigere grunde," begyndte hun igen. "De kan måske bebrejde mig mange ting, men De skal ikke kunne bebrejde mig mangel på oprigtighed ... De er et naturens barn ... Jeg vil også søge at være naturlig ... Jeg traf en gang ved et tilfælde sammen med Dem, mødte Dem, så Dem ..."

"Jeg ved det," afbrød Armand hende smilende.

"De ved det? ... De skulle vide det! ... Umuligt!" råbte damen med synlig forbavselse.

"Jo, jeg ved det, fordi det var ved samme lejlighed, jeg første gang havde den ære at se Dem."

"Endnu en gang, det er umuligt! ... Ved hvilken lejlighed skulle det have været?"

"I Jardin des Plantes ... er det ikke rigtigt?"

"I Jardin des Plantes! ... hvornår?"

"For en otte dages tid siden."

"Jeg har ikke været i Jardin des Plantes i de sidste fire år."

"I fire år! ... altså heller ikke for otte dage siden?"

"Nej, min herre!" forsikrede damen med et udtryk af fuldkommen sanddruhed.

Cambon så forbløffet på fløjlsmasken.

Var det da ikke Jardin des Plantes? Ikke St. Germain? ... skulle det måske være Bastillepladsen? Var det måske St. Honoré?

Nej. Bastillepladsen har ikke så brændende sorte øjne; St. Honoré har ikke så yppige, forføreriske former. Den stolte Julisøjle er kun seksten år. Den stolte, om ikke stoltere Vendômesøjle er meget ældre.

Men når det nu hverken er den ene eller den anden, hvem er det så?

"I Himlens navn, hvem er De da?" spurgte nordens søn, idet han voldsomt rev sin hånd løs og temmelig uartigt sprang op fra stolen.

Armand Cambon havde lige til nu stået i den formening, at det var damen fra Jardin des Plantes, han besøgte, men gjorde altså nu den opdagelse, at han var hos en fuldstændig fremmed kvinde. Hendes brændende blikke, der lynede ud fra hullerne i den sorte maske, som dækkede over det halve af hendes ansigt, gav hele hendes skikkelse et dæmonisk udtryk. Armand Cambon kunne ikke frigøre sig for den tanke, at han stod over for et ondt væsen, hvis farlige magt måtte bekæmpes med helt andre våben end dolken og terzerolen. Med ét ord, sønnen af norden så for første gang i sit liv spøgelser.

"Stille, til jeg har talt ud!" bød damen med en Junos strenghed om en Venus' mund; "De river Deres hånd fra mig og flyr for mig ... De er mindre end et barn, De er en tosse ... De er mindre end en tosse, De er en mand uden mod."

Havde hun da læst i hans tanker?

Armand søgte at samle sin kraft til et trodsigt, udfordrende blik, men det lykkedes ham ikke. Han var endnu under dæmonens indflydelse; endnu tilhørte han mere syd end nord.

"Jeg så Dem," begyndte damen igen efter en stunds tavshed; "jeg syntes godt om Deres mandige, kraftige holdning, om Deres ædle, sjælfulde ansigt ... Deres dragt røbede arbejderen, men Deres holdning mindede ikke om en mand af hoben ... Jeg tænkte, De var en bedre skæbne værd, og jeg ville overøse Dem med, hvad jeg, hvad alle andre forstår ved lykke, for jeg var ked af alle disse betitlede og dekorerede afgudsdyrkere, hvis hele fortrin ofte er et værk af skrædderens eller parykmagerens kunst ... Med ét ord, jeg ville have en mand efter mit sind, en mand, der er ufordærvet både på sjæl og legeme, en mand, som til gengæld for den lykke, jeg bød ham, ville skænke mig sin taknemmelighed, sin fulde hengivenhed ... Men førend jeg handlede, ville jeg prøve ham, for jeg ville ikke begå nogen fejltagelse, som gjorde mig latterlig i verdens øjne; jeg ville ikke, i fald De var en forfængelig praler, udsætte mig for Deres og Deres kammeraters spot ... Derfor har jeg taget disse forsigtighedsregler, min herre, derfor bærer jeg denne sorte maske, som De ikke kan tåle, fordi den afvæbner Dem over for mig."

Under denne tale havde den opbragte Juno rejst sig fra sin guldbroderede divan og kastet en blå silkekåbe over sine snehvide skuldre. Hun gjorde vel i dette, for hvorfor skulle man holde Olympens pokal for læber, der endnu aldrig havde følt tørst efter dens nektar?

"Vi har begge taget fejl," vedblev hun med dette smil, som folk, der er vant til at sejre, aldrig opgiver, selv når de besejres; "De, da De rev hånden bort fra Deres lykke, jeg, da jeg spildte dens dråber på en gold jordbund ... Nu har De forstået mig, og nu kan De gå ... Jeg har set Deres ansigt, men jeg skal tie ... De har ikke set mit, og De tier også."

"Og selv om jeg havde set Deres ansigt," sagde nordens søn med en ubeskrivelig mild stemme, for den kom fra det mildeste hjerte, "ville jeg endda have tiet og taget min hemmelighed med mig i graven."

Han var imod sin vilje blevet rørt over hendes åbne, uforbeholdne tilståelse; måske følte han sig også noget smigret ved den, for hvilken mand i syden eller norden hører ikke gerne sin ros fra så skønne læber.

"Jeg tror Dem, ligesom jeg tror alle andre," sagde dæmonen med et halvt bittert, halvt hånligt smil; "De har imidlertid atter Deres frihed ... Vognen, der bragte Dem herhen, venter for at bringe Dem tilbage."

"Det er meget venligt af Dem at tilbyde mig at køre," sagde Armand, som følte sin egenkærlighed noget såret ved således ligefrem at blive vist bort, "men," tilføjede han, idet han lod sit blik løbe omkring i værelset, "men ..."

"Hvad søger De?" spurgte den nu kun lidet gæstfri værtinde.

"Bindet," svarede nordens søn, "ah, der er det."

"Men det er sandt, jeg har gjort Dem ulejlighed en hel aften," sagde hun, "jeg har måske revet Dem bort fra Deres arbejde og derved påført Dem et tab, som jeg ikke gerne vil have på samvittigheden. Hvad kan jeg gøre for Dem? ... Sig mig oprigtigt, hvad De ønsker."

"Jeg ønsker, at De vil være så god at lade pigen, som førte mig herind, føre mig ud igen, for det er vanskeligt at finde vej ned ad trapper og over broer med bind for øjnene ... Det følger af sig selv, at jeg må gå, som jeg kom, for til trods for min forsikring om at ville bevare Deres hemmelighed, ville De alligevel ikke tro mig ... og selv om De troede mig, er visheden dog altid bedre end troen."

"Jeg takker Dem for Deres finfølelse ... Men De skal modtage denne lille ring som et minde om den besynderligste maskerade, De har været på i Deres liv."

Med disse ord tog hun en kostbar diamantring af sin finger.

Armand gik hen til den smukke dame, men i stedet for at modtage den kostbare gave, skød han høfligt den fine hånd fra sig og sagde:

"De skal ikke give mig denne ring, for De kunne muligvis en gang i tiden få ubehageligheder af det ... Selv om ingen af dem, jeg kommer i berøring med, får at vide, at den har siddet på Deres smukke finger, ville man dog undre sig over, hvor jeg havde fået den fra ... Tiderne er virkelig sådanne, at den arbejder, der har mere end sit tarvelige daglige brød, næsten betragtes som en mistænkelig person ... Derimod er jeg sikker på, at De uden frygt kan modtage noget af mig."

"Af Dem?" udbrød damen i høj grad forbavset.

"Ja, jeg tror endog, at De med stor tilfredshed vil modtage min gave," sagde Cambon smilende.

"Og denne gave består i?"

"Dette lille, smukke stykke papir," svarede han, idet han rakte hende den bekendte rosenrøde billet.

"Ah!"

Hun greb hurtigt efter billetten, men hånden kom ikke så rask tilbage, for hendes lille finger havde berørt den unge mands hånd.

"Jeg takker Dem, ja, jeg takker Dem!" sagde hun halvt hviskende og tilføjede derpå ved sig selv: "Hvilken karakter! hvilket hjerte ... hvor det er skade! hvilket tab!"

"Og nu byder mine øjne Dem god nat," sagde nordens søn, idet han lagde silketørklædet sammen til et bind for at binde det for øjnene.

"Men hvorledes gik det til," begyndte damen igen, efter at hun flygtigt havde gennemløbet billetten, "at De indfandt Dem til mødet blot efter en billet uden underskrift og skrevet med en hånd, De ikke kendte?"

"Jeg troede, at billetten var fra damen i Jardin des Plantes," svarede Armand.

Der havde i nogle minutter været temmelig mørkt i fløjlsmaskens øjenhuller, men nu begyndte det at lyne ud fra dem lige så livligt som før.

"Den dame i Jardin des Plantes beskæftigede altså Deres tanker meget? ... hun var altså meget fortryllende?"

"Ganske vist var hun fortryllende, men ..."

"Hun var heller ikke maskeret som jeg," afbrød den skønne ham leende.

Det er utroligt, hvor let en kvinde kan komme over det brede svælg imellem vrede og blidhed, imellem sorg og glæde.

"Det var ikke det, jeg ville sige," bemærkede nordens søn; "jeg tænkte mindst på hendes skønhed, da jeg gik for at træffe hende i den overbevisning, at det var hende, der havde skrevet billetten."

"Hvad tænkte De da på?" spurgte damen.

"Jeg ville benytte mig af lejligheden til at advare hende."

"For hvad?"

"For en stor fare, der svæver over hendes hoved."

"For en fare, siger De?" spurgte damen, idet hun gjorde et skridt frem på gulvet.

"Ja, for en stor fare, som jeg sagde."

"Og som skulle true ..."

"Som truer min dame i Jardin des Plantes."

"Hvem truer hende? hvorfor trues hun? og hvori består denne fare?"

Disse spørgsmål, der kom næsten på én gang, røbede langt mere end almindelig nysgerrighed. Cambon kunne heller ikke lade være at kaste et par ivrigt spejdende blikke på sin værtinde.

"De vil ikke sige, hvori denne fare består?" vedblev hun med forøget heftighed.

Armand tav, for han var i dette øjeblik mere øje end øre.

"Denne fare er altså ganske ny?" begyndte hun igen.

"Nej, den er gammel ... den er allerede to år gammel."

"To år, siger De? ... Og hun ved alligevel intet om den, mener De?"

"Ja, først for otte dage siden begyndte den at gå over fra plan til virkelighed."

"Otte dage? ... Og det var i Jardin des Plantes, at den først begyndte at blive virkelig?"

"Ja."

"Men det er Deres pligt, min herre ... De må sige mig alt."

"Ja, jeg må sige det, når jeg en gang træffer hende," sagde Cambon. "Men når det er, som De siger, at faren begyndte for

otte dage siden, hvorfor har De da ikke allerede underrettet hende om den?"

"Jeg ved hverken hendes navn eller adresse ... Jeg kan forsikre, at der ikke er gået nogen dag, uden at jeg har været grebet af den dybeste uro for hendes skæbne ... Jeg har strejfet omkring overalt, jeg har besøgt de offentlige spadseregange, har løbet op og ned ad boulevarderne, men alt forgæves ... De kan derfor forestille Dem min glæde, da jeg fik Deres billet, for jeg tog det for givet, at det var hende, der havde skrevet den."

"Hvorfor tog De det for givet?"

Det var et vanskeligt spørgsmål at svare på. Han kunne ikke påstå, at sorte øjne er mere opsatte på hemmelige møder end blå. Heller ikke vovede han at sige, at de var taknemmeligere, for derved gav han det jo udseende af, at han ventede nogen taknemmelighed. Men man kan altid finde på noget.

"Jeg troede," svarede Cambon omsider, "at damen i Jardin des Plantes var nysgerrig efter at få at vide, hvorfor man lod løven og ikke Himlen øve hævnen."

"Løven! ... O, min Gud, det var altså ... Og De vil ikke sige mig det mindste."

"Jeg har allerede sagt for meget."

"For meget, siger De?"

"Eftersom det kun vedkommer den dame, talen er om ... eftersom hun selv er skyld i, hvad der er sket og måske senere vil ske."

"Hun selv!" råbte Cambons værtinde urolig og åbenbart i strid med sig selv.

"Eftersom det er hende, som ved sin grumhed ..."

"Grumhed?"

"Ja, ved sin egen grumhed har draget den sky sammen, som vil udslynge lynet over hendes hoved."

"Og De vil intet sige mig?"

"Nej, ikke Dem," svarede nordens søn.

"Menneske, De gør mig vanvittig!" mere skreg end sagde den maskerede, som – ikke længere var maskeret.

Den sorte fløjlsmaske blev revet fra det smukke ansigt, den nylig havde skjult, og kastet langt ud i værelset, hvor den faldt ned på det forgyldte bords marmorplade og nu dækkede en lille gruppe af Sevres-porcelæn, der forestillede de tre gratier.

"Ah! jeg anede nok, at det var Dem!" udbrød Armand sjæleglad, for i stedet for den frygtede dæmon så han nu et bekendt ansigt.

"Jeg har opgivet mit eneste værn," sagde damen fra Jardin des Plantes med svag, næsten angerfuld stemme, "og fra dette øjeblik af beror mit rygte kun på Deres ære."

"Og det er sikkert," forsikrede nordens søn, idet han nærmede sig sofaen og greb den skønnes hånd; "De kan stole på mig som en søster på sin broder ... De må tilgive mig, i fald de ord, jeg nylig brugte, var for hårde."

"De er en ædel mand!" hviskede damen, idet hun hældede sit hoved mod Armands skulder og lagde sin ene arm om hans hals, rimeligvis fordi hun, rystet af den heftige sindsbevægelse, trængte til støtte, eller måske også for at vise, i hvor høj grad en kvinde kan tilgive og glemme.

Men man behøver ikke at stå, når man har divaner og lænestole. Værtinden tog plads i divanen og gæsten i lænestolen. Men en høflig værtinde sidder ikke selv i sofaen og byder gæsten en stol. Hun bad da også straks sin gæst forlade

stolen for at tage plads – ikke i sofaen, hvilket ganske vist havde været høfligt, men på den lille sølvskammel, hvilket ikke blot var endnu høfligere, men også fortroligere. Den skønne ikke blot bad sin gæst om at flytte sig, men hjalp ham også med det, og han flyttede gerne, da lænestolen var ham for blød og varm.

Men det værste var, at han med det samme flyttede helt og holdent fra norden til syden.

"Hertuginde de Vallière havde en konge for sine fødder," sagde den skønne, efter at han havde indtaget den plads, hun ønskede, "men jeg har en republikaner for mine ... og jeg ville ikke bytte republikaneren for kongen."

Armand trykkede et taknemmeligt kys på den skønneste hånd i verden, for det lader sig ikke nægte, at han følte sig smigret. Men han sad jo ikke på skamlen blot for at føle sig smigret og udtrykke sin taknemmelighed, men også for at fortælle, og skønt han ikke blev mindet om det, begyndte han omsider.

Han gjorde først rede for Isbjørnens anslag imod den stolte dame med hermelinskåben i Jardin des Plantes. Derefter gik han to år tilbage i tiden. Da han kom til optrinnet imellem den fornemme dame, vaskerpigen og hunden, så han skarpt på sin dame i sofaen. Han havde imidlertid ikke nødig at anstrenge sine øjne synderlig, for hun, som han betragtede, havde sit ansigt næsten helt op til hans, naturligvis for bedre at kunne høre, hvad han fortalte. Han så imidlertid ud til at være tilfreds med sin forskning, for selv om den skønne i begyndelsen ikke mindedes den skæbnesvangre begivenhed, eftersom hun havde tilbragt de to mellemliggende år i Italien, hvorfra hun nylig var kommet tilbage, viste hun dog, da hun var kommet fuldt på det

rene med den, en sådan deltagelse og en sådan anger over, hvad der var sket, at Armand, som aldrig havde ventet at træffe nogen velvillig stemning hos fornemme folk over for simple folk, virkelig blev dybt rørt ved det.

Hvad ville den skønne ikke have givet for at kunne have gjort det skete usket! Men da gjort gerning ikke står til at ændre, ville hun i det mindste give en stor sum penge til et prægtigt gravmonument over den stakkels Madelone og en endnu større til et hi til Isbjørnen, og Gud ved alt, hvad denne nye Magdalena ville give.

"Men hvis han nu ikke slår sig til tåls med, hvad jeg vil gøre for ham?" spurgte hun endelig.

"Det må han," svarede Cambon, "jeg skal tale med ham, og min fader skal også tale med ham."

"Men hvis han nu ikke vil lyde Deres råd ... De har jo selv, min ædle ven, beskrevet ham som et af de uforsonligste mennesker på jorden ... Det er jo forfærdeligt at vide sig i stadig fare for at blive overfaldet af sådant et vilddyr! ... Burde man ikke melde sagen til politiet?"

"Hvad tror De, politiet kunne gøre ved den sag?"

"Det kunne have et vågent øje med det slemme menneske."

"Ingen har lettere ved at trække om med politiet end han."

"Så burde man lade ham arrestere ... Intet skal være mig lettere end at få en arrestordre udfærdiget."

"Men han har jo endnu ingen fortræd gjort Dem," indvendte Cambon.

"Vil De da, at jeg skal vente, til han virkelig har gjort det?" svarede hun.

"Men jeg har jo sagt Dem, at jeg nok skal klare det hele ... der ligger megen vægt på det monument på Madelones grav ... det vil gøre ham blid og mild, det er jeg vis på."

"Men hvis han nu ikke bliver blid og mild? ... Nej, det sikreste er straks at lade ham arrestere."

"Men betænk, at han er min faders gamle ven, at han også har været min fra min første barndom af."

"Så må jeg rejse fra Paris ... De vil altså, Armand, at jeg skal forlade Paris?"

"De skulle forlade Paris af den grund! ... Nej, nej! jeg skal nok våge over Dem, og så længe jeg kan røre mig ..."

"Men De vil ikke altid være mig så nær ... Ak jo, det må De ... De, som har reddet mig fra det ene vilddyr, skal også befri mig fra det andet ... Ja, fra denne stund ... O, min Gud!"

Den skønneste blandt kvinder var i dette øjeblik også den uroligste, og hvem kan undres over det? Det gjaldt jo hendes liv, ja endnu mere, det gjaldt hendes skønhed, for det var åbenbart den, Isbjørnen truede. Kan man da undre sig over, at hun i sin angst slog de runde arme om den unge mands hals og trykkede hans hoved tæt op til sin barm, der bølgede i den voldsomste uro.

"Fra nu af må De ikke forlade mig," sagde hun sværmerisk, idet hun lagde sin brændende kind til Armands, der også var temmelig glødende; "og De kan det ikke, for De skal elske mig, som jeg elsker Dem ... det er salighed at vide sig elsket af dig!"

I det samme faldt ligesom ved et tilfælde den fine kniplingshue af det skønne, urolige hoved, og en fylde af rige lokker bølgede ned over Armands varme ansigt, ligesom en nat i syden sænker sig ned over dagen i det øjeblik, den er mest

optaget af at nyde himlens gløden, rosernes pragt og havets urolige vover.

Men langt fra at fly denne nat tyr man tværtimod gerne til den, for i folderne af dens hemmelighedsfulde kåbe finder man hvilens sødme og drømmenes brogede verden; man glemmer, at det har været dag, at det atter vil blive det; man har nok i tavsheden, stjernerne og drømmen.

Om Armand havde formået selv at rive sig ud af drømmen og som en anden Josef fly denne moderne fru Potifar, får stå hen. Døren gik op, og en kvindestemme råbte:

"Frue, frue!"

Kabinettets skønne herskerinde fo'r op som en, der pludselig vækkes af søvne; hun kastede igen silkekåben over sine skuldre og fløj hen til døren.

"Frue! Hertugen!" råbte den samme stemme som før.

"Hertugen!" gentog damen indenfor.

"Ja, han vil øjeblikkelig tale med markisen."

"Sagde du ikke, at jeg ikke tager imod nogen?"

"Jeg sagde oven i købet, at fruen var kørt ud."

"Nå?"

"Han troede det ikke ... Hertugen er kommet igennem haven og har set vognen, som holder der."

"Hvem har bedt ham gå igennem haven?"

"Hertugen siger, han kommer for at få mundtligt svar på den billet, han sendte markisen for to timer siden."

"Ah, det er sandt, billetten ... ja, jeg ved besked."

"Det skal være meget vigtigt."

"Ja, jeg husker det nok."

"Hvad skal jeg svare hertugen?"

"Bed ham vente på mig i salonen ... og kom så her tilbage ... skynd dig!"

Damen med silkekåben vendte sig derpå fra døren med fingeren på munden, tilsyneladende hensunket i dybe tanker.

Sydens søn, som under den nys anførte korte samtale havde stået ved det forgyldte bord med hånden på marmorpladen, betragtede urolig sin værtinde.

"De har intet at frygte, min ven," sagde hun smilende.

"Jeg er kun urolig for Deres skyld, frue," sagde Armand.

"Enfoldige barn," svarede hun.

I det samme blev der banket på døren.

"Det er mig, frue; hertugen venter i salonen."

Damen gik hen til døren og skød en slå fra, hvorpå døren gik op, og en kvinde trådte ind, i hvem Armand genkendte sin ledsagerske.

"Har du haft masken på, da du tog imod hertugen?" spurgte stedets herskerinde.

"Nej, jeg tog den på nu, da jeg gik ind; jeg troede, at ..."

"Det er overflødigt, Denise; vi er begge forrådte, som du ser," sagde hun leende.

Denise tog masken af, og Cambon genkendte den anden kvinde fra Jardin des Plantes.

"Du giver ordre til at spænde hestene fra."

"Hr. Armand kører altså ikke?" spurgte Denise med en stemme, der forekom Armand noget bævende.

"Nej, og hr. Armand går heller ikke, for han spiser til aften hos mig."

"Har fruen mere at befale?" spurgte Denise næppe hørligt.

"Nej."

Denise nejede dybt og fjernede sig meget bleg.

Derpå nærmede den fortryllende værtinde sig sin gæst, som næppe nok kunne hverken høre eller se.

"Og hvad tror De bliver dens skæbne, som hverken går eller kører?" spurgte hun.

Armand svarede ikke.

"Kom!" bød hun, greb hans hånd og førte ham gennem en blinddør ind i et andet værelse, endnu finere og pragtfuldere end det første, for det var det boudoir, vi før i det levende billede viste læseren, mens vor helt var på vejen til Bicêtre.

"Jo, min ven," gav den skønne endelig til svar, "hans skæbne bliver at vente her, mens jeg i salonen giver en hertug hans afsked."

"Fru markise!" stammede Armand, idet han førte begge hendes hænder til sine læber.

"For verden er jeg markise Eulalie d'Estelle," svarede hun, "men for Dem, for dig er jeg kun Eulalie ... De skal blive lykkelig, min ven!... De skal få at se!"

Markise Eulalie d'Estelle kyssede guld- og sølvarbejderen Armand Cambon og forsvandt så gennem blinddøren. Var dette kys blevet givet i Louis XV's dage, ville markise Eulalie d'Estelle være blevet brændemærket for det, under den store revolution i rædselsregimentets tid ville det have bragt Armand under guillotinen. Når yderlighederne mødes og afsliber hinanden, tager menneskeligheden sin ret. Har man ikke vundet andet ved den første revolution, så har man i det mindste vundet det, at man kan kysses uden først at spørge stamtavlen om lov.

10. Tilbage fra syd til nord

Sydens søn var nu alene. Han trak vejret dybt, for det var længe siden, han havde fået åndet ordentlig ud; han gned sine øjne, for det var længe siden, han havde kunnet se klart for sig. Men alt forgæves. Han lignede en drukken, som med omtåget blik og rystende hånd griber efter det sidste glas, bange for at falde, før det er tømt til sidste dråbe.

Hans omgivelser egnede sig heller ikke til at gøre ham ædru. Boudoiret var rigtig nok ikke på langt nær så oplyst som kabinettet, for der brændte kun et rosenrødt spermacetlys midt i den store krystallysekrone. Men netop derved fik hele værelset et højst sælsomt og hemmelighedsfuldt udseende, for fra midten af loftet, hvor den forgyldte bronze-hånd, der bar kronen, var fastgjort, udgik ligesom stråler de mange fine skygger af de gyldne bånd eller tråde af bronze, som med deres slebne krystalkugler bar kronens underdel. Skyggerne aftegnede sig først på loftet, hvorpå de, idet de brødes i rette vinkler ved gesimsen, bredte sig ned over de med lyseblåt silke betrukne vægge og over møblerne, til de atter brødes neden for panelet og fra alle fire sider løb sammen over det brogede tæppe på gulvet og samlede sig i en stor mørk kreds på tæppet lige under kronen.

Boudoiret lignede, således afgitret af disse skyggestråler, et stort kunstfærdigt forarbejdet fangebur, mellem hvis sorte stænger der tindrede et broget virvar af tylls kniplinger og silke damask, af sølv og guld i alle mulige brydninger og vidunderlige former.

Alt røbede vellyst, men talte også om lænker; alt mindede om paradiset, men også om slangen; alt spåede nydelse, men også død.

Armand var en ny Odysseus i Calypsos grotte, med den forskel, at Armand ikke havde kraft til at forlade fristerinden, ja ikke engang lysten til det var endnu vågnet hos ham.

Armand søgte for at samle sig at kaste et prøvende kenderblik på de guld- og sølvarbejder, hvorunder toiletbordet bugnede, men på sølvlåget af hver en æske, på guldproppen i hver en krystalflaske så han sirenens hvide fingre, som han nys havde holdt i sin hånd og sat sine brændende læber på til pant på evigt slaveri. Han nærmede sig den gyldne forhøjning, hvorpå sengen stod, for at overtyde sig om, at denne perle blandt møbler ikke var vidunderligere end alle andre af samme slags; men idet han trak det hvide, med silkefrynser prydede omhæng til side, studsede han, for det forekom ham i halvmørket, at et levende ansigt stirrede ham i møde fra sengens indre, og da han forundret så op mod sengehimlen, mødte han det samme ansigt, det samme stirrende blik.

Da han havde overbevist sig om, at det kun var hans eget billede, sengens spejlvæg og spejltag gengav, fordunklet af de sælsomme skygger, lagde han sin hånd på silketæppet, hvis svulmende overflade snart gav efter for den. Han så sin hånd synke; men ikke blot hånden, hele hans ydre og indre menneske fulgte med, hans planer for fremtiden, faderens billede og moderens minde, hele hans fædrelandskærlighed, hele hans ære sank ned i den bløde silkegrav og kunne ikke komme op igen, for skyggegitteret, som dækkede gravens åbning, forvandlede sig lidt efter lidt til virkelighed, forvandlede sig til

et gitter af jern, som samvittighedsnag havde smedet, og som ingen anger formåede at bryde.

Stakkels Odysseus! du har ingen gudinde, hvis hånd beskyttende svæver over dit hoved, ingen hustru, som i det fjerne hjem væder væven med længslens blodige tårer. Stakkels Odysseus, du er for evigt fanget på Calypsos fortryllende ø!

Pludselig brydes nogle af trylleburets gitterstænger, en dør åbnes tæt ved sengen, og en kvinde viser sig på boudoirets brogede tæppe.

Er det nymfen, som søger sin Odysseus for med den udødeliges kærtegn at døve den dødeliges kval? Er det markise Eulalie d'Estelle, som efter at have givet en hertug afsked kommer for at lægge den gyldne lænke om den frie arbejders hals?

Nej, det er ikke nymfen, det er ikke markisen; det er – o himmel, hvor prosaisk! – det er Denise, markisens kammerjomfru!

"Tilgiv mig, hr. Armand!" sagde hun med skælvende stemme, "tilgiv mig."

Armand, som mere genkendte hende på den ængstelige stemme end på ansigtet og figuren, som var i den samme mystiske belysning som alt andet i boudoiret, kunne ikke begribe, hvad han havde at tilgive markisens kammerjomfru.

"Hr. Armand," begyndte hun straks igen, ligesom hun ikke havde ventet noget svar, "De undres vistnok over, at jeg kommer her ind i markisens boudoir?"

Armand, som i aften havde set ganske anderledes mærkværdige ting, end at en kammerjomfru kom ind i sin frues boudoir, så slet ikke ud, som om han undrede sig.

"At jeg kommer sådan, uden at De eller nogen anden har kaldt på mig."

Armand havde tænkt på adskilligt, men at kalde på kammerjomfruen var dog ikke faldet ham ind.

"De elsker altså markisen!" sagde Denise med halvkvalt røst, idet hun opfattede hans tavshed som et tegn på, at han var misfornøjet med hendes komme; "ja, De elsker hende højt!"

Armand fo'r voldsomt op af den dvale, han befandt sig i. Disse ord "elsker markisen" og "elsker hende højt" klang ikke rigtig harmonisk i hans øren. Også han havde som andre unge mennesker dannet sig en forestilling om kærligheden, men da han selv havde et rent og ufordærvet sind, i det mindste før rejsen til syden, så havde han også næret de reneste og mest ophøjede tanker om kærligheden. Den sydende vulkanske følelse, som nu havde grebet ham, stemte kun lidet med dette rene, ophøjede begreb ... han følte godt, at det ikke var den gode ånds røst, der lød i hans sjæl, men han havde ikke kraft nok til at lukke sit øre for den ondes.

"Så vil det gå Dem, som det allerede er gået så mange andre," vedblev Denise, "men med Dem er det synd, for De er så god, så uskyldig."

"Hvordan er det gået så mange andre?" spurgte Armand, idet han gik et skridt hen imod den besynderlige kammerjomfru.

"Elskes og forskydes, favnes og foragtes, nyde og dø!" svarede Denise i en spåkvindes uhyggelige tone, "det er den lod, der er blevet så mange andre til del, og de har endda været både rige og mægtige, mens De, hr. Armand ..."

"Mens jeg?" spurgte denne, idet han atter gjorde et skridt hen imod hende.

"Mens De, som hverken er rig eller mægtig, når De har skænket det eneste, De ejer, Deres ærlige, umistænksomme hjerte, bort og får det knust tilbage, ikke vil have andet end Deres dybe sorg og grænseløse fortvivlelse tilbage."

"De tror altså, at markisen ...?"

"Ikke ligner de fleste andre kvinder, for mens de byder en kærlighed, som begynder på jorden og ender i himlen, begynder hendes kærlighed med himlen og ender på jorden, ja under jorden."

Den unge mand følte en kold gysen gennemfare sin sjæl, for der var en vis overensstemmelse imellem spåkvindens ord og den anelse, der, som vi ved, havde grebet ham, inden Denise trådte ind i det mystiske værelse.

Men hvad betyder vel en sørgelig anelse for den, der står til halsen i et hav af fortryllelse!

"Og dog er hun så dejlig!" udbrød sydens søn; "hendes blik så klart, hendes mund så varm, hendes tale så ildfuld ..."

"Når luften er klar, er Seinen det også," svarede Denise, "og man ser den skinnende sol og den blå himmel i dens vand ... Men kast Dem ud i den, og De vil blive narret både for sol og himmel."

"Men hvad bringer Dem til at bedømme Deres herskerinde således, hende, som ..."

"Som overvælder mig med venlighed og tillid?" afbrød Denise ham; "ja, jeg forstår nok, at De undrer Dem."

"Hvorfor har de ikke, når De kender markisens karakter, advaret de mange andre?" vedblev Armand.

"De spørger, hvorfor jeg ikke har advaret de mange andre?" spurgte Denise.

"Ja."

"De spørger ... og hvad vil De, jeg skal svare Dem på dette? ... o, min Gud!"

"De skal svare, hvad sandt er ... Intet går forud for sandheden, især i så kilden en sag som denne ... Altså, hvorfor har De kun advaret mig?"

"Ja, hr. Armand ... Men jeg har jo allerede sagt Dem det."

"Hvad har De sagt?"

"At jeg syntes, det var synd for Dem."

"Hvorfor mere for mig end for andre ... er det ikke lige meget synd, hvem det så er, der bliver bedraget og forrådt?"

"Jo, men ..."

"Men?"

"Men det er, fordi jeg ikke ... Vidste De blot, hvor forlegen De gør mig med Deres spørgsmål, hr. Armand."

"Tal rent ud ... De sætter min tålmodighed på alt for hård en prøve, efter at De først har gjort alt for at vække og pirre min nysgerrighed ... De må sige mig alt, hvis jeg ikke ..."

"Hvis De ikke?"

"Hvis jeg ikke skal anse Dem for en uværdig, der bagtaler Deres frue og lyver for mig."

Denise fo'r forskrækket tilbage med hånden trykket imod sit bryst, for Armand havde sagt disse ord med gnistrende øjne og næsten sammenbidte læber.

"Nu vel," svarede hun med svag stemme og nedslagne øjne, "det er, fordi det gør mig mere ondt for Dem end for de mange andre."

"Tal tydeligere, jeg forstår Dem ikke."

"Fordi jeg nærer en ... en følelse for Dem, som jeg ikke har næret for mange andre ... ikke har næret for nogen anden ... ja, hr. Armand," tilføjede hun med større mod, "ikke for nogen anden i hele verden."

Den unge mand veg et skridt tilbage. Han mindedes nu den maskeredes suk og håndtryk i vognen, hendes suk og håndtryk, mens de gik igennem haven. Han huskede nu også samme persons varme tale om tigerhjertet i Jardin des Plantes. Han lagde alt dette sammen med hendes skiften farve fra bleghed til blussende rødme, da hun trådte ind i værelset, og med hendes nedslagne øjne og stammende tunge nu, og af alle disse omstændigheder i forening uddrog han så den slutning, at markisens kammerjomfru ganske simpelt var blevet forelsket i guld- og sølvarbejderen Armand Cambon.

Nu havde Armand, hvor uerfaren han end var, imidlertid hørt tale om, at den blonde kærlighed har en yngre søster, en brunette, som hedder skinsyge, og at denne, lige fra det øjeblik af, da der var mere end én Adam og én Eva på jorden, uafladelig har voldt sin ældre, skønnere søster fortrædeligheder, uden at bryde sig om at spare hverken på løgn eller skandale.

Armand var for høflig til at sige kammerjomfruen sin hjertens mening lige op i ansigtet; han nøjedes derfor med, idet han smilede på en vis fornem måde, der var en markises elsker værdig, at sige markisens kammerjomfru følgende temmelig fade kompliment:

"Jeg føler mig meget smigret ved Deres venlige opmærksomhed, men jeg indser ikke, hvorledes jeg har gjort mig fortjent til den."

"Å, han tror mig ikke! Han tror mig ikke!" sagde den fortvivlede Denise, som nok vidste, hvad sådan en fornem tone betød.

"Men bedste jomfru Denise," vedblev markisens elsker, "De forlanger, at jeg skal tro så umådelig meget og vil ikke bevise det mindste."

"De forlanger beviser?"

"Ja, det er vel det mindste, jeg kan forlange af Deres forstand for at kunne tro på Deres hjerte."

"Og om jeg nu kan bevise, hvad jeg har sagt?"

"Så opfylder De virkelig mit ønske," svarede Cambon med den samme fornemme lethed.

"Om jeg nu f. eks. fortalte Dem, at markisen er gift?" spurgte Denise, idet hun så sin kontrapart stift i øjnene.

"Gift!" gentog Cambon uden at styrte til jorden. "Jeg troede, hun var enke."

En søn af syden forbavses desværre sjældent over, at hans elskerinde er gift; forbavses han, så er det nærmest over en kammerjomfru, der finder noget forbavsende i et sådant forhold. Vi nødes til at tilstå, at den time eller halvanden, vor helt havde tilbragt imellem vendekredsene, ikke havde været sund for hans sædelige grundsætninger. Det gør os ondt, for hvem vil ikke gerne i sin helt se et mønster på alle dyder?

"Bor markisens mand her i huset?" nøjedes han med at spørge.

"Nej."

"Han er altså på rejse? ... Det er mærkværdigt, at de, der har de kønneste koner, altid er de største turister."

"Nej, han opholder sig for tiden i Paris."

"Han er i Paris og bor ikke sammen med sin hustru!" sagde Cambon med noget roligere samvittighed. "Forholdet imellem de to ægtefæller er altså ikke det allerbedste."

"Ikke det allerbedste?"

"Naturligvis, siden de lever adskilte."

"Adskilte og dog uadskillelige."

"Hvad behager?"

"Som jeg siger … De bor ikke sammen og ses dog daglig … den herre, markisen i dette øjeblik taler med i salonen, er ingen anden end hendes mand."

"Hertugen?"

"Ja, hertugen er markisens mand."

"Men hvorfor kaldes markisen da ikke hertuginde?"

"Fordi ingen ved, at de er gift, undtagen præsten og jeg, som først fik det at vide for en time siden, skønt rigtignok ikke af dem selv."

"De er altså hemmeligt gifte?"

"Ja, og det må være sket i Italien, hvorhen de fulgtes ad for to år siden, og hvor markisen blev i to, men hertugen kun i ét år."

"Han rejser fra sin hustru – det var meget slet og strafværdigt af ham … Hun rejser efter ham for at opfylde sin pligt som hustru, – deraf slutter jeg, at fejlen ikke er på hendes side."

"Jeg sagde heller ikke, at forholdet var det allerværste."

"Nå, så indser jeg heller ikke, hvorfor …"

"Og et bevis på, at de kommer ganske godt ud af det med hinanden, er, at hertugen i disse dage agter at gifte sig."

"Offentligt med markisen … Det er jo alt sammen, som det bør være."

"Nej, ikke med markisen, men med en anden kvinde, som naturligvis ikke aner, at hertugen allerede er gift."

"Med en anden kvinde!" råbte Armand, der stod som fastnaglet til tæppet.

"Og markisen ikke blot tillader ham det, men råder ham endog til det," erklærede Denise.

"Hun råder ham til det!" råbte Armand.

"Jeg er villig til at dø når som helst på, at det er sandt, hvad jeg har sagt."

Armand tog sig voldsomt sammen og begyndte at måle gulvet med lange skridt. Omsider standsede han lige over for Denise, som slet ikke så ud til at være forskrækket over hans forandrede sindsstemning.

"Men det er jo nedrigt," sagde han, "det er jo den største skurkestreg imod en tredje, et groft brud på naturens og samfundets love! ... Nej, det er umuligt! ... De lyver – ja, De lyver, kvinde!"

"Jeg lyver ikke," svarede Denise med fast stemme, "og jeg skal bevise det, for jeg vil ikke stå som en løgnerske for Dem."

Med disse ord tog hun et papir i form af en billet frem og rakte Cambon det.

"Læs," sagde hun, "og overbevis Dem med egne øjne ... Mens De var alene med markisen, fandt jeg på gulvet i salonen denne billet, som hun i sin utålmodighed efter at træffe Dem har glemt at brænde, som hun ellers plejer at gøre ved de breve, hun får ... læs, læs! og sig så, at jeg har løjet."

Armand stod lige under lysekronen med billetten i den ene hånd og øjnene fæstede på den.

Havde Denise forstået at læse i et menneskes ansigt – og det gør kammerjomfruer i reglen – ville hun i Armand Cambons marmorblege træk, mens han læste billetten, have opdaget den yderste forfærdelse i forening med den dybeste harme, der nogen sinde har fyldt et dødeligt bryst. Denise så måske ikke alt dette, men hun så alligevel nok til at blive bange, og hendes forskrækkelse gav sig luft i et dybt suk, for hun så i Armands ansigt kun en elskers smerte, og det var bittert nok for hende, som ikke var så heldig at være hans elskerinde.

"Den levende glente! den levende glente!" mumlede Armand imellem tænderne.

Denise havde studeret fuglenes og Isbjørnens naturhistorie for lidt til at kunne forstå, hvad den unge mand mente med *den levende glente*.

"Ha! de skurke!" udtrykte Armand sig tydeligere; "men jeg skal rive masken af dem, jeg skal knuse dem! … jeg vil …"

Han gjorde i det samme et skridt hen imod blinddøren, der førte ind til kabinettet.

Denise, som nu begyndte at forstå ham, fløj efter ham, greb hans arm og hængte sig fast ved den.

"Ulykkelige!" råbte hun, "vil De myrde mig? vil De myrde dem selv? … De vil dræbe mig, som har røbet hemmeligheden, de vil dræbe Dem, som kender den! … Jeg er ikke den første kvinde, hendes forfølgelse og hævn rammer, og De bliver heller ikke den første mand! … I himlens navn, vær rolig!"

Armand betvang sin heftighed, for han følte medlidenhed med den stakkels kammerjomfrus forfærdelse, men rolig blev han ikke.

"Jeg må ud, jeg må bort fra denne røverkule!" råbte nordens søn; "men ikke fordi jeg er bange for røverne, men fordi jeg vil forhindre den afskyelige brøde, de vil begå ... Jeg må ud!"

"Stille, jeg besværger Dem! tal sagte," bad Denise; "hvad agter De at gøre? ... Giv mig billetten tilbage!"

Cambon stak den i sin brystlomme.

"O, De vil altså forråde mig!" jamrede Denise, vridende sine hænder.

"Nej, ingen skal få at vide, at De har givet mig dette brev," forsikrede Armand, "ingen skal få at vide, hvad De har fortalt mig ... Vær derfor rolig, min gode pige!"

"Men hvad har De i sinde at gøre med denne ulyksalige billet?" spurgte Denise, noget trøstet ved hans venlige ord.

"Hvad jeg så end gør med den, skal De aldrig på nogen som helst måde blive indblandet i sagen ... Men er De da nødt til at blive længere i dette uhyres nærhed?"

"Ak, jeg er bundet til hende med de stærkeste bånd," bekendte Denise; "uden Dem var jeg måske blevet hendes medskyldige; men mit venskab, min ømhed for Dem var stærkere end min hengivenhed for hende ... Og dog ville jeg kunne trodse hendes vrede, i fald jeg blot ... i fald jeg vidste ... ak, hr. Armand!"

"Men hvorledes skal jeg komme ud herfra uden at møde hende?" spurgte Armand, som nu begyndte at få god grund til at trække sig tilbage; "for jeg bør ikke træffe hende."

"Nej, nej! De bør ikke træffe hende, De bør ikke se hende mere!" indrømmede Denise ivrig, som om hun frygtede, at et nyt møde kunne forandre alt; "men hun vil blive rasende over, at jeg har givet Dem lov til at gå."

"Hvorledes skulle De kunne hindre mig, om De så tog alle hendes lakajer til hjælp? ... Jeg er en mand og oven i købet bevæbnet ... markisen ved, jeg har våben hos mig ... Sig hende, at jeg med terzerolen for brystet af Dem har tvunget Dem til at åbne døren."

"Men hvad skal jeg finde på at sige som grund til, at De er gået?"

"Sig, at jeg befandt mig ilde, at jeg var ærgerlig over, at hun var gået fra mig, at jeg var rasende over, at hun blev så længe i salonen hos den anden, den kæltring, den nidding! ... sig, hvad De vil."

"Så skynd Dem da!" sagde Denise, idet hun åbnede den dør, hun var kommet ind ad, "fra denne forstue fører en trappe ned til haven ... Men hvordan skal De finde vej i sådant et mørke? ... Ak, turde jeg blot følge Dem, turde jeg ..."

"Nej, nej," sagde Armand; "jeg har øjne som en kat, som en tiger ..."

"Ak, den tiger, hr. Armand!" sukkede Denise, idet hun tænkte på menageriet og deres første møde, "den tiger!"

"Ja, den tiger!" istemte Armand; "men slip mig nu, bedste Denise, hun kunne komme."

"Ja, ja, hun kunne komme ... Gud fri os for det, kære Armand ... Men hvorledes kan jeg træffe Dem for at underrette Dem ... for at sige Dem ..."

"Det er givet, at vi ses ... Nå, her er altså forstuen, som ..."

"Ak, Armand!"

"God nat, min gode pige! ... jeg skal aldrig glemme ... nå, der har vi det første trin."

"Jeg ville gøre alt for Dem, Armand!"

"Hvor De er god ... og trappen fører ned til haven, siger De?"

"Og De vil aldrig glemme mig, kære Armand, vel?"

"Stol på min taknemmelighed ... Her er rækværket ... god nat, god nat!"

"Troskab i liv og død," lovede den begejstrede kammerjomfru.

"Skrig, så tror hun, jeg vil gøre Dem fortræd," sagde Armand, idet han fo'r ned ad trappen.

Det var nu ikke længere muligt for nogen menneskelig magt at få nordens søn tilbage til syden. Han havde allerede gjort så mange rejser frem og tilbage på en eneste aften, og nu var han helt og holdent frosset fast ved nordpolen.

Der hvilede det dybeste mørke over haven. Armand kunne ikke finde vej, men han sprang over rabatter og hække uden at gøre anden fortræd end at ødelægge sine klæder, for blade og blomster var allerede fejet bort af efterårsstormene, og til sidst sprang han over havemuren. Regnen og stormen morede sig med hans flagrende lokker, for hans bedste hat lå i kabinettet som et tarveligt bytte for den skønne erobrerske.

Vor helt var, hvad det ydre angik, i den ynkeligste forfatning, men en indre stemme holdt ham skadesløs for alle hans ofre og gjorde ham glad og tilfreds med sig selv. Langt fra at sørge over den bedrøvelige ende, det havde taget med hans eventyr, der var begyndt så glimrende, var han tværtimod glad over det, og i sin glæde velsignede han natten, regnen og stormen.

11. Madelone får sit gravmæle

Paris, hvor alt er anlagt i stor målestok, har naturligvis også en oplagsplads for vin, som svarer til alt det øvrige. Denne plads ligger i nærheden af Jardin des Plantes, over og under jorden, på en grund, der fordum har tilhørt et kloster, og som indbefatter en strækning af omtrent 200.000 kvadratalen. Inden for det høje, smukke jernstakit finder man her flere udmærket smukke og hensigtsmæssigt indrettede bygninger, dels beboelseshuse, dels pakhuse, samt ikke færre end 49 store kældre, i hvilke der skal være plads til 175.000 vinfustager.

Morgenen efter den nat, da Armand Cambon sprang over hække og havemure, så man ham iført sin sædvanlige røde bluse ilsomt færdes imellem vinfustagerne på denne oplagsplads, spejdende og spørgende efter Isbjørnen, for som vi ved, arbejdede denne i vinfaget. Han havde ikke gået længe, før han opdagede sin forhenværende lærer i kunsten at slås med benene. Han stod lænet op til et vinfad og modtog sin fostersøn med et mørkt blik.

"God morgen, fa'r Simon!" råbte Armand, idet han greb en af de groveste hænder i verden.

"Hvad er der på færde?" brummede Isbjørnen, idet han trykkede ynglingens hånd så hårdt, at det næsten var for meget til et hjerteligt velkommen eller som udtryk for en tilfreds sindsstemning.

"Guds død!" sagde Cambon, og pustede på sin højre hånd, "De har sovet dårligt i nat, kære Simon."

"Så," svarede Isbjørnen, idet han vendte sig fra sin forhenværende elev og greb en umådelig håndspage eller

løftestang, med hvilken han begyndte at rulle det fad, han havde lænet sig til; "så jeg har sovet dårlig ... Din pusten på fingrene tyder dog på, at den søvnløse nat i det mindste ikke har gjort mig mat i hænderne."

"De er en bjørn, Simon, men derfor har De ikke nødig at vise tænder eller bruge labberne," sagde Cambon, noget ærgerlig over sin gamle vens plumphed. "Gjorde jeg Dem Deres ret, lod jeg være at fortælle Dem den fornøjelige nyhed, jeg kommer med, og som egentlig er skyld i, at jeg har opsøgt Dem i dag."

"En fornøjelig nyhed ... Å Fanden!"

"Jo vist, en meget fornøjelig nyhed."

"Så er vel Guizot blevet hængt eller Louis Philippe halshugget?" spurgte Isbjørnen, mens han vedblev at trille vinfadet.

"De forlanger for meget på én gang, kære Simon ... Den nyhed kan jeg ikke glæde Dem med ... Men jeg har en anden, som vist vil fornøje Dem endnu mere."

"Og det er?"

"De husker vel nok, at jeg for nogle dage siden besøgte Dem og talte med Dem om en vis sag?"

"Nå, den historie, som din fa'r også har snakket vidt og bredt om ... Hør nu, lille Armand, du kan hilse din fa'r fra mig og sige, at han skulle lave sig et hoved af træ i stedet for det, han har, for det kunne nok være, at det blev slået sønder og sammen med det første."

"Simon, De lader være at håne min fader," sagde den gamle Cambons søn.

"For hvis jeg gør det, så æder hans søn mig," afbrød Isbjørnen ham med en hånlig latter.

"Det var en dårlig kost den," sagde Armand.

Isbjørnen, som nok selv vidste, hvad han duede til, brød sig ikke om at svare på denne bemærkning, men fortsatte roligt sit arbejde.

"Jeg har altså ingenting at svare den levende glente?" spurgte Armand, idet han også vendte sig om og lod, som om han ville gå sin vej.

"Den levende glente!" brølede Isbjørnen, idet han slog med knyttet næve på vinfadet, så det knagede i det. "Hvad er det, du siger om den levende glente?" spurgte han så med et gennemborende blik.

"Jeg havde adskilligt at fortælle om hende," svarede Armand, "men De er virkelig så ubændig og vanskelig, at jeg næppe ved, om jeg skal tilfredsstille Deres nysgerrighed i den henseende."

"Skulle du tilfældigvis have truffet den levende glente?" spurgte Isbjørnen med blikke, der mere og mere fik mistænksomhedens lurende præg.

"Ja, jeg har oven i købet været hos hende ... hvad siger De til det, fa'r Simon?"

"Du har været hos hende, siger du?"

"Ja."

"Hvornår?"

"I går."

"Og hvordan gik det til, min dreng? ... hvordan kom du til at besøge hende? ... hvordan fik du at vide ... Å!" råbte Isbjørnen, idet han slog sig for panden, "nu forstår jeg det, nu forstår jeg det."

"Hvad er det, De forstår?"

"Det var altså for at tage mig ved næsen, at den ræv af en dyrepasser forleden dag kom til mig og ville have at vide, hvem du var, hvad du hed og hvor du boede ... Og jeg sagde ham det alt sammen uden at mærke hagen ... Ja, jeg er et asen og burde gå på fire og ikke på to ... Jeg burde trække vinfade i stedet for at trille dem ... Men førend jeg lader mig spænde for, skal jeg dog slå hovedet i stykker på min ven, dyrepasseren i Jardin des Plantes."

"Det skulle De have gjort noget før, kære Simon," sagde Armand, "nu er det ingen nytte til ... jeg har jo den levende glentes adresse, ligesom hun har min ... Hvorfor skulle De være den eneste, der vidste, hvor hun bor?"

"Det har du ret i, lille Armand," indrømmede Simon, som i dette øjeblik mere lignede en ræv end en bjørn. "Der kan du se, det gik dog, som jeg spåede, at hun var taknemmelig imod sin velgører og bød dig til sig for at belønne dig for din brave opførsel ... hvor mange nævefulde louisd'orer gav hun dig så, min dreng? ... Men du fik nok mere end guld, din skælm ... nå, nå, se ikke så arrig ud, de smukke øjne hørte jo i visse måder dig til, eftersom det var dig, der reddede dem ... Den levende glente hugger vist ikke øjnene ud på alle og enhver; hun kan vist også kysse med næbbet og klappe med vingerne ... Med ét ord, du har al årsag til at være fornøjet, lille Armand."

"De er en løjerlig fyr, Simon," sagde Armand med et strengt blik; "De er i flere henseender lige så godhjertet som modig, og dog gyser De ikke tilbage for at lægge onde råd op imod en svag kvinde ... De anser den, der hidser en hund på et svagt menneske, for en stor forbryder, mens De selv ikke tager i betænkning at udsætte et andet lige så svagt menneske for en

løves tænder ... De vil straffe den ringere forbrydelse med en større ... Ved Gud, jeg kender Dem ikke mere igen, kære Simon."

Isbjørnen slog tavs øjnene ned. Måske følte han sig truffet af sin forhenværende elevs ord.

"Tror De ikke, at der gives et andet og langt smukkere middel til at forsone den stakkels Madelones skygge?" spurgte Cambon.

Isbjørnen vedblev at stirre ned i jorden.

"Om jeg nu kunne tilbyde Dem et sådant middel?" vedblev Armand.

"Og det er?" spurgte Simon med svag stemme og skævede til ham.

"Om jeg nu havde et smukt hi til Isbjørnen og et endnu smukkere gravmæle til Madelone?"

Isbjørnen spærrede øjnene op.

"Til Madelone?" gentog han næsten hviskende.

Simons stemme blev altid så mild og køn, når han tale om Madelone – det var også en frugt af den dødes formaninger og lærdomme, mens hun var i live.

"Ja," svarede Armand; "da jeg i går talte med markisen om sagen, var hun straks villig til at give Dem ti tusind francs og desuden fem tusind til et gravmæle til Madelone."

"Hvorfor ti tusind til mig?" spurgte Isbjørnen; "hvorfor ikke lige så godt ti tusind til gravmælet? Hvorfor ikke helst det alt sammen til Madelone?"

"Det bliver naturligvis Deres egen sag," svarede Armand; "når De har fået pengene, kan De jo bruge dem til, hvad De vil ... ikke sandt?"

"Jo vist ... det må kunne blive et stateligt gravmæle for femten tusind francs ... Nå, har du allerede fået pengene, lille Armand? ... Dine lommer ser vel slunkne ud, synes jeg."

"Endnu ikke, men jeg har hendes løfte, som ..."

"Nå, bare hendes løfte," afbrød Isbjørnen ham, "bare hendes løfte! Haha, lille Armand."

"Jeg indrømmer, at da jeg i morges stod op af min seng," sagde Cambon, "stolede jeg ikke meget på det løfte, hun gav mig i går; ja, jeg havde endog mine gode grunde til at tro, at det ville blive ved løftet ... Men da jeg for en time siden kom hjem fra Bicêtre, hvor jeg var gået hen for at tale med fader, sad denne lille billet i låsen på døren til mit kammer."

Cambon tog en lille rosenrød billet frem og viste sin ven Isbjørnen den.

Denne kastede et begærligt blik på den og greb rask efter den med sin brede hånd, lige som han selv ville studere den.

"Nej, læs du den, lille Armand," sagde han, idet han atter tog hånden til sig, "jeg har noget svært ved at læse så fin skrift i dag ... mine øjne er ikke rigtig gode i den sidste tid."

Armand læste billetten for ham. Den lød som følger:

> Hr. Armand Cambon!
>
> Deres hastige bortgang i går havde til følge, at der ikke blev truffet nogen bestemt aftale angående Deres gamle ven, som unægtelig fortjener den varmeste deltagelse, for hvem ville ikke føle medlidenhed med så stor en ulykke og opbyde al sin evne for så vidt muligt at mildne den? Man har derfor ment at burde erklære, at hvad der i går blev lovet, i dag skal holdes til punkt og prikke. De mindes vel, at løftet i går grundede sig på Deres egen tanke, Deres eget

råd; og da man må formode, at ingen bedre end De kender den hæderlige, om end noget originale mands krav, så føler man sig forvisset om, at hvad man nu gør for ham, vil blive modtaget af ham med glæde, og denne glæde vil da også deles af den, der har skrevet disse linjer.

"Læs slutningen en gang til, lille Armand," bad Isbjørnen med et særdeles fornøjet ansigt.

Armand opfyldte hans ønske og sagde så:

"Indrøm nu, fa'r Simon, at der ikke er mange glenter, der skriver så kønt for sig."

"Det har forbavset mig," indrømmede Isbjørnen; "så findes der altså også ære og samvittighed i den klasse."

"Og når så dertil kommer den dybe anger, som ..."

"Ja så, hun angrede det også?" afbrød Simon ham; "hun begræd den stakkels Madelones skæbne?"

"Ja, og til bevis for det har vi jo hendes egenhændige skrivelse."

"Står hendes navn under billetten?"

"Nej."

"Det var besynderligt."

"Hun kan have mange grunde til ikke at sætte sit navn på ... det kan også være et bevis på en fordringsløs velvilje."

"Har du nogen sinde før set en fornem dame rejse et gravmæle på en fattig vaskerpiges grav?"

"Nej, kære Simon."

"Du skal have tak, min dreng, fordi du rev hende bort fra løvens tænder," sagde Isbjørnen, idet han greb sin unge vens hånd og trykkede den forsigtigere end for lidt siden; "du skal

have tak, fordi du slog mig i gulvet ... Madelone vil også en gang takke dig, for det var en ædel kvinde, du reddede!"

"En ædel kvinde!" mumlede Armand imellem tænderne, for han tænkte på en anden billet, han havde i en anden lomme.

"Madelone har tilgivet hende," vedblev Isbjørnen, "for Madelone får et gravmæle på Père-Lachaise ... det er tydeligt, at det må være på Père-Lachaise."

"På Père-Lachaise, ja vist så."

"Og det skal blive et stolt gravmonument ... Et ordentligt gravkapel med muret grav, og så stor ..."

"At De også en gang kan få plads i den, kære Simon," sagde Armand rørt, for Isbjørnens øjne funklede med fugtig glans.

"Ja, og selve kapellet skal være så rummeligt ..."

"At De om helligdagene kan sidde der inde, for hver helligdag går De derhen med Deres kranse."

"Ja, ja, jeg vil gå derhen om hverdagene også ... det skal være min eneste fornøjelse, for det er ..."

Isbjørnen tav og vendte sig bort. Meget stærke mennesker er som regel meget bange for at lade andre se den bevægelse, der undertiden overvælder dem. De skammer sig over, hvad der tværtimod burde være en ære for dem og menneskeheden.

"Det glæder mig inderligt, og det vil også glæde min fader, at De føler Dem lykkeligere end før," sagde Cambon.

"Ja, der må kunne gøres noget for femten tusind francs ... noget, som er bedre end det meste af den slags ... det må kunne blive lige så smukt et gravmæle som mangen en storborgers."

Også denne omstændighed bidrog meget til Isbjørnens glæde. Han havde, som vi ved, meget at udsætte på storborgerne, og den luksus, hvormed de søgte at forevige de

døde, var ham ikke den mindste torn i øjet. Men når det gjaldt Madelone eller ham selv, var det slet ingen luksus, så var det tvært imod den naturligste ting af verden endog at have det pragtfuldeste gravmæle på hele jorden, eller i det mindste et, der var lige så prægtigt som de forhadte storborgeres. Mennesket bliver altid sig selv ligt, det var i alt fald ikke forbeholdt Isbjørnen at kuldkaste den grundsætning.

"Men hvad mener hun med *din pludselige bortgang*?" spurgte Simon efter en højtidelig pause; "det ser jo ud, som du har haft alt for travlt med at komme af sted."

"Ja, det synes så," svarede Armand noget forlegen og adspredt.

"Det var da løjerligt ... gå sin vej, førend man har fået fuld besked om det, man er kommet for ... Hvis jeg ikke kendte dig så nøje, ville jeg tro, du havde været noget ligegyldig ved, hvad der angår mig og Madelone."

"Men da De nu kender mig, kan De ikke tro det," svarede Armand undvigende. "Så meget er imidlertid vist, at De har god grund til at være tilfreds med, hvad jeg har gjort."

"Ja, du har ret, min dreng ... Sig derfor frem, hvis jeg kan gøre dig en tjeneste; hvad det så er, om det så skulle være at storme Tuilerierne ganske alene, skal jeg gøre det."

"Den tid kan vel også komme en gang," svarede Armand leende, "og så er jeg vis på, at Isbjørnen ikke er den mand, der kryber i skjul i Madelones gravmæle."

"Gud død, lille Armand!" råbte Simon, idet han rystede begge Armands hænder, "jeg skal også have kranse til en ny Julisøjle ... Men hvor skal du hen?"

"Klokken er mange, og jeg har en hel del at udrette andetsteds."

"Nå, far vel da, min dreng ... Men hør lidt, lille Armand?"

"Hvad ønsker De?" spurgte Armand, idet han standsede.

"Denne hersens lille billet."

"Nå?"

"Har du brug for den?"

"Vil De have den?"

"Ja, jeg har fået en idé, ser du."

"Hvad er det?"

"Jeg vil lægge den i en lille æske af sølv og lægge den under grundstenen til Madelones gravkapel."

"Det var en smuk tanke, fa'r Simon! ... De vil derved betegne, at gravkapellet er vokset op af et angerfuldt hjerte."

"Noget i den retning," svarede Isbjørnen, idet han blinkede venligt.

"Så tag den," sagde Armand og gav ham den lille billet.

"Hvornår kan jeg træffe dig?"

"Jeg går til Bicêtre i eftermiddag."

"Jeg går også derhen."

"Godt ... så vi træffes der."

"Hvad tid?"

"Klokken seks, til den tid må jeg være færdig med mit dagværk."

"Jeg med. Altså klokken seks hos din fader ... Han skal råde mig, hvilken kunstner jeg skal henvende mig til for at få en tegning til monumentet ... det skulle gerne være noget sådan for sig selv."

"Jeg ved allerede, hvem min fader vil give Dem anvisning på."

"Hvem da?"

"Hvad siger De, Simon, i fald jeg nu allerede har tegningen i hovedet?"

"Du? ... umuligt, lille Armand!"

"Hvorfor skulle det være umuligt? De ved jo, at jeg kan tegne, og at jeg har gjort tegninger til flere arbejder både i guld og sølv."

"I guld og sølv? ... det er en helt anden sag ... Nej, min dreng, jeg må henvende mig til en af de større kunstnere."

"Hvad? ... De vil henvende Dem til dem, der tegner for storborgerne?"

"Hvad gør det? ... Hvad har kunsten med storborgervæsenet at gøre?"

"Det er sandt nok ... Men de store kunstneres tegninger koster penge, jeg derimod ville gøre Dem en tegning for gammelt venskabs skyld."

"Man ser ikke på louisd'ordrerne, når der er tale om Madelones gravmæle," indvendte Isbjørnen, som for hendes skyld syntes at have glemt hele sin folkelighed.

Simon var virkelig på vej til at blive en ægte storborger. I Frankrig så vel som anden steds har forfængeligheden spillet folkeligheden mere end ét puds.

"Nå, vi tales vel videre ved," sagde Cambon; "hovedsagen er imidlertid, at Madelone får sit gravmæle."

Derefter fjernede Armand sig og var snart kommet Isbjørnen ud af syne.

Denne stod og lænede sig til sit vinfad og kastede et blik på de andre fustager rundt omkring, men aldrig havde hans blik hvilet på dem med sådan en andagt.

Måske troede han, han stod på Père-Lachaise, en af de smukkeste kirkegårde i verden, en hel by af mindesmærker af marmor og bronze? Måske så han sig omgivet af alle disse statelige monumenter over de navnkundigste franskmænds grave? Nej, det var ikke disse minder om Frankrigs hæder, Isbjørnens tanke dvælede ved, nej, han sad i et gravkapel, hvis mage i storhed og skønhed ingen endnu havde set, han bandt på kranse, hvis blomster jorden endnu ikke havde båret, han talte med et genfærd, for hvis fødder de berømte digteres og heltes skygger nedlagde deres lyrer og sværd.

De andre arbejdere kunne ikke begribe, hvad der gik af Isbjørnen, som han sad der uden at røre sig, stirrende frem for sig; men så meget begreb de, at når en kammerat som Isbjørnen ikke tager sig andet for end at sidde på vinfadene, så bliver der adskillig flere fade at rulle for de andre, og det lader sig ikke forene med, hvad ret og billigt er.

De nærmede sig derfor også fra alle sider deres kammerat, som stadig sad hensunken i sine drømmerier. De spurgte først høfligt, hvordan det var muligt, at så stærk en arbejder som Isbjørnen kunne blive træt så tidligt på dagen. Men da de intet svar fik, begyndte de at puffe til den drømmende kolos. Eftersom nu vinarbejdere ikke puffer som almindelige dødelige, er det en selvfølge, at drømmeren måtte blive forstyrret i sine betragtninger. Isbjørnen begyndte da også at se sig om og at rulle forfærdeligt med øjnene, uden dog at røre sig af stedet.

At rulle med øjnene er ikke det samme som at rulle vinfade, hvorfor kammeraterne fandt for godt at knibe deres ven i arme

og ben for at bringe liv og bevægelse i disse for en arbejder så nødvendige legemsdele.

"Guds død!" brølede endelig Isbjørnen, idet han rettede sig i sin fulde højde.

"De sidder fadet sønder og sammen, Simon," forsikrede en af kammeraterne.

"Ja, ja," svarede Isbjørnen, "hovedsagen er, at Madelone får sit gravmæle."

"Er det hovedsagen?" råbte de med føje forundrede arbejdere.

12. Isbjørnen får også sit hi

Klokken var halv otte om aftenen, da Isbjørnens plumpe skikkelse viste sig på Place de l'Étoile. Han gik ind i en bagerbutik.

"For en sou brød," sagde han uden at hilse eller blot så meget som se på bageren, og da han havde fået og betalt, hvad han havde forlangt, gik han uden at sige farvel, hvilket højligt forbavsede bageren, der, både da han kom og gik, hilste ham med det sædvanlige "god aften, min herre". Bageren kendte Isbjørnen meget godt, for han var på den tid vel kendt af alle, men han havde endnu aldrig set ham uhøflig, hvilket en franskmand yderst sjældent er.

Isbjørnen gik derpå ind i en anden bod tæt ved, hvor der handledes med viktualier.

"For en sou smør," sagde han, idet han rakte sit brød frem, men for resten var lige så uhøflig mod viktualiehandleren, som han havde været mod bageren. Viktualiehandleren greb en kniv og tog et lille stykke smør, som han smurte på brødet. Isbjørnen betalte og gik. Viktualiehandleren sagde sit "god aften, min herre" for døve øren. Simon gik sin vej, mens han spiste på sit smørrebrød.

Isbjørnen fortsatte sin vandring, til han standsede ved et likørudsalg, der er meget bekendt i Paris under navnet sølvdisken. Det var blevet åbnet for en snes år siden med en fordringsløs disk med træplade, hvorpå der ikke serveredes andet end blommelikører til to sous glasset. Efter to års forløb veg den omtalte træplade pladsen for en plade af tin, der er det almindelige i sådanne udsalg. Men det varede ikke mange år,

førend tinpladen måtte fortrække for en ny af sølv, takket være likørerne til to sous. Sagkyndige anslår den til en værdi af 15.000 francs. Men denne kostbare disk er ikke et prægtigt låg på en dårlig forsynet pengekasse, for denne anslås, også af sagkyndige, til at være mindst sine 400.000 francs værd, takket være de samme likører til to sous. Ingen skal nu tro, at likørerne er dårlige. Tvært imod! Når man siger til den smukke madame Moreau, at hendes likører er uovertræffelige, bliver hun slet ikke overrasket, hun ved det så godt. Hun har som barn spejlet sig i sølvdisken, for det var hendes moder, der lod den lave, men hun kunne ganske sikkert, inden hun døde, spejle sig i en af guld, om hun ville, uden at have nødig at gøre andet for det end sælge sine likører til to sous.

"God aften, hr. Simon!" sagde madame Moreau, idet hun skænkede den berømte blommelikør op.

Isbjørnen var altså kendt på stedet.

Ja, han var mere end det, han havde været en daglig kunde, lige fra trædisken blev stillet op for tyve år siden.

"I aften kommer De fem minutter senere end ellers," bemærkede madame Moreau uden at synes stødt over, at Isbjørnen ikke gengældte hendes hilsen.

Isbjørnen plejede hver aften klokken halv otte at indfinde sig ved sølvdisken og drikke sin likør. Det havde han gjort uafbrudt i tyve år; ikke engang Madelones sygdom, død og begravelse havde afholdt ham fra det.

"Men i Himlens navn, hvad er der i vejen med Dem i dag, hr. Simon?" spurgte madame Moreau, forbavset over sin kundes uforklarlige tavshed.

"Hvad behager, madame?" spurgte han, da han havde tømt sit glas.

Madame Moreau var ellers ikke den kone, der spurgte to gange om det samme, for hun var ikke vant til at vente på svar. I dette tilfælde gjorde hun dog en undtagelse, for med Isbjørnen var det en anden sag, han havde givet hendes moder handsel på trædisken, handsel på tindisken og handsel på sølvdisken, og der havde, som vi ved, været velsignelse ved det. Hun var endog så taknemmelig over det, at hun gentog sit spørgsmål tredje gang.

"Hvordan går det, hr. Simon?" sagde hun.

"Dårligt," svarede Isbjørnen endelig, idet han satte sig på en stol og så ned mod gulvet.

"Dårligt, hr. Simon?" spurgte madame Moreau med virkelig deltagelse.

"Meget dårligt, madame Moreau," gentog Isbjørnen, kendeligt besværet af spørgsmålene.

Madame Moreau havde for megen takt til at spørge videre, og desuden havde hun fuldt op at gøre med at lyksaliggøre kommende og gående gæster med blommelikør.

Men hvorfor kom dette "dårligt" på en dag, der havde bragt et løfte om ikke mindre end 15.000 francs til et gravmæle til Madelone?

Klokken halv seks havde Isbjørnen indfundet sig i Bicêtre, hvor han præcis klokken seks skulle møde Armand. Mens de ventede på denne, drejede talen sig uophørlig om det vordende gravmonument. Den gamle Cambon, som havde set en hel del i sine dage, havde mange gode råd og oplysninger at give. Han gjorde med en blyant et ret genialt udkast, som godkendtes ikke

blot af nogle andre sagkyndige gamle, der var blevet tilkaldt ved rådslagningen, men også af Isbjørnen selv, som var den vanskeligste af dem alle. Han var endog gået ind på, at det vigtige værk skulle overdrages Armand, og der manglede nu ikke andet end højtideligt at meddele ham denne beslutning.

Men klokken blev halv syv, uden at der kom nogen Armand, den blev syv, og han var hverken at høre eller se. Den unge guld- og sølvarbejder var bekendt for sin punktlighed, så at man hengav sig til allehånde nedslående gisninger og mørke anelser i anledning af, at han blev borte.

Isbjørnen, som naturligvis var uroligere end alle de andre, kunne ikke længere holde det ud, men forlod Bicêtre, idet han gik den vej, han vidste, Armand plejede at gå ad. Han mønstrede alle og enhver, han mødte, men ingen lignede den, han søgte. Således kom han forbi porten til Jardin des Plantes.

"Å, der er Isbjørnen!" råbte en stemme fra porten.

Simon standsede og så en mand stå i porten.

"Hvad er det?" brummede han.

"Snuser De endnu lige så meget som før, Simon?" spurgte manden.

"Hvad behager?"

"Eller rettere sagt, hvad slags dåse snuser De nu af, for jeg antager for givet, at De ikke uden mit minde snuser af min sølvdåse?" vedblev manden, vor gamle bekendt, dyrepasseren i Jardin des Plantes.

Isbjørnen værdigede ikke hr. Mathieu noget svar, men satte foden frem for at gå videre.

"Har De set noget til hr. Carlion i dag?" spurgte dyrevogteren.

"Hr. Carlion?" gentog Isbjørnen, idet han standsede; "hvorfor skulle jeg have set noget til ham?"

"Ja, hvor ved jeg det?"

"Nå, hvorfor spørger De da?"

"Fordi han har spurgt efter Dem."

"Hvornår?"

"I middags."

"Hvad vil han mig?"

"Det siger han Dem nok selv," svarede dyrepasseren med et vist eftertryk på ordene.

"Jeg har ingenting at snakke med hr. Carlion om," sagde Isbjørnen.

"Ingen har noget at snakke med hr. Carlion om," sagde dyrepasseren, "men hr. Carlion har så mange, han skal have snakket med."

"Det kommer ikke mig ved."

"Heller ikke mig, Gud være lovet ... ha, ha, ha, hr. Simon."

"Hvad griner han ad, han gamle ravn?"

"Hvad er det egentlig, ravnene er så glade ved?" spurgte den humoristiske dyrepasser.

"De er et fæ, Mathieu," sagde Isbjørnen, som ikke opfattede det vittige i bemærkningen.

"Men jeg snuser dog lige godt af min egen dåse, hr. Simon ... ha, ha, ha!"

"Vent bare lidt, så skal jeg give Dem Deres dåse, hr. Mathieu," sagde Isbjørnen, idet han gik hen imod sin gamle ven med knyttet næve.

Det var ikke den slags dåser, hr. Mathieu havde et godt øje til. Han trak sig derfor hastig tilbage inden for porten og blev ikke

ret længe stående der. Da Isbjørnen kiggede ind ad porten, var der ingen at se, og han gik derfor videre, idet han ligesom før nøje betragtede enhver, han mødte, men med lige så lidt udbytte.

Dette i forbindelse med hans ordskifte med dyrepasseren forværrede mere og mere hans sindsstemning, som allerede i forvejen var dårlig nok, og han kunne derfor med føje svare på madame Moreaus venlige spørgsmål, som han gjorde.

"Her har været nogen og spurgt efter Dem i dag," sagde madame Moreau.

Isbjørnen så lidt overrasket på sølvdiskens ejerinde, for han mindedes dyrepasserens ord.

"Det var lige før," vedblev hun, "det er ikke fem minutter siden, lige på slaget halv otte, den tid, De altid plejer at komme på."

"Og hvem var det, der spurgte efter mig?"

"Hr. Carlion."

"Hr. Carlion? Han har altså også søgt mig hos Dem, madame Moreau?"

"Ja, som jeg siger."

"Og De ved ikke, hvad han kan ville mig?"

"Nej, hr. Simon; men ... å, se der kommer han ... nu kan De selv spørge ham."

Isbjørnen så hen til døren og fik straks øje på en mand, som lige trådte ind. Han havde en lang mørkeblå frakke på med forsølvede knapper, i hvilke man så et skib, byen Paris' våben. Desuden bar han kårde og trekantet hat. Han havde imidlertid næsten ikke behøvet at være således uniformeret, for at man skulle kunne se, at han var politisergent; der manglede ikke

meget i, at man straks kunne slutte det af hans ualmindelig høje skikkelse, smukke ansigt og stolte holdning. Franskmændene er i almindelighed små, men deres politibetjente er sande kæmper, og dertil udsøgte og stovte karle.

Hr. Carlion nikkede venligt til Isbjørnen som til en gammel ven og gik derpå hen til sølvdisken, hvor han drak sin blommelikør ligesom alle andre mennesker og betalte sine to sous for den.

"De har spurgt efter mig, hr. Carlion," sagde Isbjørnen.

"Ja, hr. Simon," svarede politisergenten med samme venlighed, "jeg har virkelig tænkt mere på Dem i dag, end jeg plejer."

"Meget forbunden! ... Men De har ikke blot tænkt på mig, De har også søgt mig, hører jeg."

"Det vil jeg ikke sige; jeg har kun sådan i forbigående spurgt om Dem hos Deres bekendte."

"De har altså noget at sige mig?"

"Ganske vist."

"Er det meget vigtigt?"

"Ikke så meget for mig som for Dem, hr. Simon."

"Er det en hemmelighed?"

"Å nej, vi kan godt tale om tingene her, hvis madame Moreau ikke har noget imod det," sagde politisergenten, idet han satte sig på en stol ved siden af Isbjørnen.

"Nå?"

"Er De nysgerrig?"

"Det er tydeligt."

"De aner måske, hvad det er?"

"Hvad?"

"Har De talt med Deres ven Armand Cambon i dag?" spurgte politisergenten.

"Ja, vel har jeg talt med ham," svarede Isbjørnen, idet han så stift på hr. Carlion.

"Så formoder jeg, at han allerede har sagt Dem ..."

"At?"

"At en vis fornem dame interesserer sig meget for Dem."

Isbjørnen gjorde store øjne. Madame Moreaus øjne blev også større end sædvanlig.

"Men det ved De jo allerede fra Deres ven, Armand Cambon," vedblev politisergenten.

"Ja," svarede Isbjørnen, skælvende af glæde, "ja, han har fortalt mig ..."

"At markise d'Estelle vil gøre noget for Dem," afbrød hr. Carlion ham, idet han blinkede med øjnene.

"For mig? ... ja, ganske vist ... men egentlig var det for ..."

"Ja, jeg forstår Dem ... jeg hører, at Cambon allerede har sagt Dem alt ... Nå, hvad siger De selv til det?"

"Hvad jeg selv siger?" Sagde Isbjørnen; "De kan nok begribe, hr. Carlion, at markisens godhed har rørt mig i højeste grad ... og at jeg, langt fra at føle nogen uvilje imod hende ..."

"Ja, De har jo rigtig nok næret megen uvilje imod markisen," sagde politisergenten, "den havde endog nær kunnet blive farlig for hendes liv ... det kunne være blevet en slem historie for hende, den i Jardin des Plantes."

"Den i Jardin des Plantes! ... hvad er det for en historie?" spurgte Isbjørnen, som var for klog til at bekende en farve, som en politisergent havde spillet ud.

"Tror De ikke, jeg kender den?" sagde denne; "De har altid sådan nogle underlige ideer, hr. Simon ... De kan da nok begribe, at markisen har fortalt mig det hele, og også den unge Cambon ..."

"Hvad har han fortalt?"

"Det samme som markisen ... Det kan De da også nok begribe."

"Har han fortalt ... Armand Cambon skulle have fortalt Dem ..."

"At hr. Simon nærer stor forkærlighed for løverne i Jardin des Plantes."

"Ha!" råbte Simon, idet han slog sin knyttede næve imod sin brede knæskal, så at den lille madame Moreau hoppede i vejret fra sin stol bag sølvdisken.

"Men Gud, hvor De dog altid tager på veje," bebrejdede politisergenten ham med den venligste stemme; "er De nu vred på den flinke fyr, som De snarere burde takke, for det, markisen nu agter at gøre for Dem, er i alt fald hans værk."

Isbjørnen blev roligere, for hans tanke vendte tilbage til gravmælet.

"De er altså tilfreds med, hvad markisen har lovet Dem?" spurgte politisergenten.

"Ja, og min taknemmelighed vil aldrig ophøre," forsikrede Isbjørnen.

"Det lader sig høre, det kan jeg lide," sagde hr. Carlion; "jeg sagde også straks, at De med største taknemmelighed ville opfylde hendes ønske."

"Ak ja, hvor kan markisen tvivle om det?" sagde Simon med et virkelig ophøjet smil.

"I begyndelsen gjorde hun det dog."

"Det er ikke muligt," sagde Isbjørnen næsten leende; "så må hun jo tro, jeg er en virkelig bjørn."

"Det var heller ikke så helt frit for, at hun gjorde det," sagde politisergenten; "men da Cambon på Deres vegne højtideligt forsikrede, at hun derved opfyldte Deres hjertes inderligste ønske ..."

"Ja, det kunne han såmænd godt forsikre," afbrød Isbjørnen ham med stigende munterhed.

"Så blev hun til sidst helt overbevist og tvivlede ikke længere," vedblev politisergenten.

"Men der er én ting, der undrer mig," sagde Isbjørnen.

"Og hvad er det?"

"At hun har henvendt sig til Dem i den sag."

"Finder De det så underligt?"

"Ja."

"Jeg skulle mene, at markisen har ret til at henvende sig til hvem hun vil."

"Ganske vist, men ..."

"Og for resten kan det jo være Dem det samme, når det blot bliver, som De ønsker."

"Nå, ja ja da ... Det er altså Dem, hun har betroet dette hverv."

"Ja, og De kan være vis på, at jeg ikke skal forsømme noget, der kan bidrage til, at sagen får det heldigst mulige udfald."

"Godt ... så får jeg vel rette mig efter det."

"Det er klart, hr. Simon."

"Så har hun altså givet Dem pengene?"

"Ja."

"Hele summen?"

"Ja."

"Femten tusind francs?"

"Var det så meget?" spurgte politisergenten synligt overrasket.

"Ja vist var det femten tusind francs," forsikrede Isbjørnen ivrigt.

"Og hun har lovet Dem så meget?"

"Ja ... vent lidt ... her skal De selv se," svarede Simon, idet han tog den lille rosenrøde billet frem, Cambon havde givet ham om formiddagen; "her er markisens egenhændige skrivelse."

"Og der står femten tusind francs?" spurgte hr. Carlion, atter blinkende med øjnene.

"Nej, jeg ser, at der ikke står angivet nogen sum," svarede Isbjørnen.

"Nå?"

"Men Armand Cambon sagde, at hendes løfte gik ud på den sum, jeg har nævnt."

"Og Armand Cambon har sagt femten tusind?"

"Ja, hr. Carlion."

"Det må være en misforståelse; markisen påstod, at den unge mand selv havde foreslået det hele og beregnet, hvad det ville koste."

"Det er imidlertid, som jeg har sagt."

"Men så meget kan der jo ikke behøves, kære hr. Simon."

"Ganske vist kan det gøres for mindre ... Nå, det er lige meget, når det blot bliver pænt og værdigt," sagde Isbjørnen, føjeligere, end man skulle have ventet af ham.

"Nå, er De så klar da?" spurgte politisergenten.

"Klar? ... vist er jeg klar," svarede Isbjørnen glad igen.

"Straks?"

"Ja vel, på minutten, om så skal være."

"Jeg tænkte det nok ... Men ... men hvor har De Deres sager?"

"Sager? ... jeg har rigtig nok et udkast på tapetet, men ..."

"Udkast? ... De har altså selv lavet Dem en rejserute ... så meget des bedre ... men hvor har De Deres vadsæk?"

"Vadsæk? ... er De gal, hr. Carlion?" råbte Isbjørnen leende.

"Hvem er gal?"

"De, mener jeg i al ærbødighed."

"Men ved De da ikke, at toget til Lyon går klokken halv ti?"

"Hvad kommer det mig ved, hr. Carlion?"

"De må jo først rejse til Lyon," oplyste politisergenten.

"Hvorfor det? ... Man får jo arbejdet gjort lige så godt, ja bedre her i Paris ... hvad skal jeg så i Lyon? ... Det er jo noget vås, min bedste hr. Carlion."

"Hvor kan De sige det, kære hr. Simon ... Fra Lyon går det jo videre til Marseille."

"Marseille!"

"Og derfra på dampskib til Algier."

"Algier! Hør, hvad er meningen med alt dette?" spurgte Isbjørnen, som nu ikke rigtig vidste, om han skulle le eller ærgre sig over politisergentens løjer, for det anså han naturligvis det hele for; men at gøre løjer med Madelones gravmæle var allerede et stift stykke i hans øjne.

"Men har den brave Armand Cambon da ikke sagt Dem, at De skal rejse i aften klokken halv ti?" spurgte politisergenten.

Isbjørnen tav og så på ham.

"Har han ikke sagt Dem, at markisen betaler Deres rejse til Algier?"

Isbjørnen tav fremdeles uden at tage øjnene bort fra hr. Carlion.

"Vist har han så," påstod denne hårdnakket, "det er jo fra ham selv, forslaget kommer, og De sagde jo nylig selv, at De var tilfreds med det … hvad går der nu af Dem, hr. Simon?"

"Og Madelones gravmonument?" spurgte Isbjørnen endelig med svag stemme. – "Madelones gravmonument?" gentog han med dump, men tydelig stemme.

"Hvad mener De?"

"Den levende glente!" mumlede Isbjørnen, idet han stod op fra sin stol og gik hen til sølvdisken.

Politisergenten rejste sig også og fulgte efter ham.

"En likør til, madame!" sagde Isbjørnen, idet han tørrede sveden af panden med sit frakkeærme.

Madame Moreau tog likørflasken, men glemte at skænke ved at se på Simons blege ansigt.

"Men i Himlens navn, bedste hr. Carlion, hvad betyder alt dette?"

"Det var nok egentlig mig, der skulle stille det spørgsmål, madame," sagde hr. Carlion; "tænk Dem blot: en fornem dame, som altid har vist hr. Simon megen gunst og nåde, får at høre, at han er ked af Paris og det besværlige arbejde, han har her, og at han har lyst at rejse til Algier og slutte sig til kolonisterne dernede, som befinder sig så overordentlig vel i dette frugtbare og dejlige land, hvor man aldrig ved, hvad kulde er …"

"Men får så meget mere af heden," afbrød madame Moreau ham; hun havde aldrig hørt Simon klage over kulde, men så nu ganske tydeligt, at han var blussende varm.

"Denne fornemme dame," vedblev politisergenten, "giver mig en sum penge til at bestride hr. Simons rejse med; og jeg har allerede købt billet til ham."

"Men det ser jo ud til, at hr. Simon slet ikke er belavet på at rejse," bemærkede den brave madame Moreau.

"Ja, er det ikke mærkværdigt?" sagde politisergenten, "og dog har hans bedste ven Armand Cambon, som madamen vist kender, ikke blot belavet ham på det, men også selv meddelt den fornemme velgørerinde hans ønske og senere, at han gik ind på planen ... Følgen heraf er da også, at jeg ikke blot har taget billet til ham, men også har forhørt mig og med meget besvær fået opspurgt en pålidelig rejsekammerat til ham, for at han ikke skulle komme til at kede sig for meget på den lange rejse ... ja, ikke nok med det, jeg har også skaffet en egenhændig ordre fra politipræfekt Rabuteau."

"Her er mine to sous for likøren," sagde Isbjørnen, idet han kastede pengene på sølvdisken.

"Men De har jo ingen likør fået ... jeg har glemt at skænke den til Dem," sagde madame Moreau.

Isbjørnen syntes ikke at høre, hvad hun sagde, for han gjorde et skridt hen imod døren.

Men politisergenten gjorde også et skridt og kom imellem Isbjørnen og døren.

"Vil De forbyde mig at gå?" spurgte Simon med et hånligt smil.

"Hørte De ikke, at jeg har politipræfektens egenhændige ordre," sagde Carlion, idet han tog et papir frem og holdt det op for øjnene af Isbjørnen.

"Hr. Carlion," sagde denne, "vil De være så venlig at flytte Dem, ellers ..."

"Ellers?"

"Går jeg lige over Dem, og det vil ikke bekomme Dem vel, for jeg har dobbelte såler i mine sko," sagde Isbjørnen.

"Men De går vel ikke over politipræfektens ordre, skulle jeg tro?"

"Jeg går over Tuilerierne med, om så skal være, hvis de er mig i vejen."

"De er for tung til at slå saltomortaler, hr. Simon ... ikke engang De er smidig nok til at springe over seks mand med bajonetter på geværerne."

Med disse ord gjorde politisergenten igen et skridt baglæns hen imod døren. Isbjørnen fulgte ham ikke, for han hørte våbenlarm og opdagede i den åbne dør flere mænd i municipalgardens uniform.

"De har gjort Dem en hel del ulejlighed, hr. Carlion," sagde Isbjørnen.

"Det er ingen ulejlighed, der er værd at tale om, hr. Simon," svarede politisergenten med et buk. "De er for resten ikke den første betydelige person, der har forladt Paris under dækning."

"Men De glemmer, at jeg 1830 ganske alene slog mere end to dusin af Charles X's schweizergarde til jorden, og det var karle, der alle sammen var deres halve hoved højere end Deres gardister," sagde Isbjørnen.

"Hvem kan glemme det?" sagde hr. Carlion; "men den gang var De en uforstandig og hidsig yngling, mens De nu er en fornuftig, ældre mand."

"Det er altså meningen, at jeg skal føres fra Paris med vold?" spurgte Isbjørnen.

"Med vold? Gud bevare os, hr. Simon!"

"De vil uden forhør og dom slæbe mig til Algier?"

"Hvor kan De dog tro sådant noget om os?"

"Men i fald jeg nu vægrer mig ved at følge med? ... I fald jeg protesterer imod dette angreb på den personlige frihed?"

"I fald det er et angreb på den personlige frihed, er det klart, at De må protestere."

"Nu vel, jeg protesterer!"

"Det må ske skriftligt."

"Godt, jeg gør det skriftlig."

"Det er i sin orden; men protesten må dateres fra Algier."

"Hr, Carlion!" brølede Isbjørnen truende.

"Klokken er allerede halv ni, og De ved, at toget går klokken halv ti."

"Der skal en gang blive krævet blodig gengæld for denne vilkårlige færd."

"Det kan gerne være, men rejsen kan ikke opsættes af den grund."

"Det er en af de sorteste rænker, der nogen sinde er smedet."

"Hvad er en tur til Algier imod en tur ind i løvens gab?"

"Ha, hr. Carlion!"

Isbjørnens blik vankede søgende om i butikken og standsede endelig ved sølvdisken, som han tog et tag i med sine brede næver. Madame Moreau, der med synlig angst havde fulgt Isbjørnens blikke og bevægelser, lagde sine runde arme over sølvdisken som for at beskytte den, skønt der ingen grund var

til at frygte for, at han skulle kunne løfte den massive sølvplade, selv om den ikke havde været nittet fast til disken.

"Gør Dem ikke ulykkelig, hr. Simon," bad hun, "det er måske ikke så slemt, som De forestiller Dem ... men en unyttig modstand ville både være afsindig og styrte Dem i ulykke for evigt."

"Madelone! Madelone!" mumlede Isbjørnen, idet han slog sig for panden med den knyttede hånd.

"Er det det, De er bekymret over, stakkels Simon," sagde madame Moreau med den inderligste deltagelse, "så kan De være rolig; så længe jeg lever, skal der ikke ligge visne kranse på Madelones grav."

Et taknemmeligt blik fra Isbjørnen belønnede madame Moreau for hendes trøstende løfte. Derpå vendte han sig til politisergenten og municipalgardisterne, hvis bajonetter glimtede imod hans bryst.

"Jeg følger med," råbte han, "fordi jeg vil det ... fordi jeg behøver dette nye lovbrud for at få listen over Deres hæderlige bedrifter fuld ... Før mig over havet, til Afrikas ørkener! Jeg skal komme igen, og så ve, ve jer alle!"

Med disse ord overgav han sig med knejsende hoved til vagten og forsvandt med den.

Sålunde fik Isbjørnen også sit hi.

13. Ved billetkontoret

Men hvorfor kom Armand Cambon ikke til Bicêtre klokken seks, som aftalen var? Hvorfor brød han sit højtidelige løfte til Isbjørnen? Hvor kunne han glemme noget så vigtigt som Madelones gravmonument?

Armand Cambon kunne ikke komme til Bicêtre klokken seks. Han kunne ikke komme klokken syv og heller ikke halv otte, ja rimeligvis slet ikke den aften, for han stod i række udenfor teatret i l'Académie Royale (nu Nationale) de Musique.

Den opstilling, her er tale om, havde varet i flere timer. Armand var i en af de bageste rækker, altså et godt stykke fra billettørens hul, som endnu ikke var åbnet, og næsten døv af at høre på programsælgernes råb. Han så næsten alle sine sidemænd købe enten tekst eller program. Stykket, der skulle gives, hed *Djævlens Violin*.

"Hvad er *Djævlens Violin* for en opera?" spurgte han sin sidemand.

"Ved De ikke, at det er en ballet?" svarede denne med et medlidende blik på den vankundige.

"Nej, min herre!"

"Så ved De altså heller ikke, at denne ballet i aften går for første gang?"

"Nej."

"Måske heller ikke, at Fanny Cerrito skal optræde i den?"

"Nej."

"Hm!"

Armand Cambon havde altså i stedet for at holde sit løfte til sin fordums lærer stillet sig i række, uden at vide, hvilket stykke

der skulle opføres og uden at kunne give Fanny Cerrito skylden. Han var altså en lidenskabelig teatergænger!

"Hun skal være noget aldeles overordentligt, denne italienske danserinde," begyndte hans sidemand igen.

"Ja så," svarede Armand temmelig ligegyldig.

"Hun skal endog være bedre end Maria Taglioni og Fanny Elsler."

"Ja så."

"De synes ikke videre om balletter, lader det til, min herre?" sagde sidemanden noget overrasket.

"Å jo, såmænd," svarede Cambon med et blik, der viste, at naboen havde ret i sin formodning.

"De holder måske mere af musik?" spurgte denne; "er De en stor beundrer af operaen?"

"Det kan jeg just ikke sige," svarede Cambon meget adspredt.

"Hm!" mumlede hans sidemand, som fandt, at det var spildt ulejlighed at tale med sådan en barbar.

Men når Armand Cambon hverken brød sig om operamusik eller ballet, hvad havde han så at gøre i rækken uden for operahuset? Hvorfor tog han pladsen op for en anden, som bedre end han forstod at skønne på disse Himlens gaver, og det oven i købet nu, da han vidste, at man ventede ham med længsel i Bicêtre?

"Det kan let ske, at vi ingen billetter får i aften," sagde hans sidemand.

"Ingen billetter!" gentog Armand heftigt; "De tror, at ..."

"At alle billetterne godt kan være solgt, inden vi når frem til hullet."

"Hvordan det? hvor kan De tro det?" råbte Cambon med en iver, der godt kunne forandre hans sidemands tanker om hans kærlighed til operamusik og ballet.

"Jo," svarede denne, "for det første har vi over hundrede personer foran os."

"Og så ...?"

"For det andet har der hele formiddagen igennem været stærk efterspørgsel efter billetter ... Det er rimeligt nok, at der kun er nogle få stykker tilbage, hvis der overhovedet er flere."

"De tror altså, at vi måske ingen billetter får?" spurgte Armand, næsten med hjertet i halsen.

"Jeg siger blot, at utroligt er det ikke ... jeg fortryder, at jeg ikke tog en til forhøjet pris i formiddags."

Armand Cambon forlod øjeblikkelig sin plads, som straks blev optaget af den ene af hans bagmænd. Det var da godt, vor helt endelig blev fornuftig; han kan endnu nå Bicêtre, før der bliver lukket.

Men den unge mand skynder sig ikke til Bicêtre. Han farer blot forbi opstillingen og standser ved de første rækker.

Han ved godt, at det ville være forgæves at prøve på at liste eller trænge sig ind der; men der er folk, som stiller sig op uden at tænke på at købe billetter. De står som regel i de første rækker og praler højrøstet af deres held, men når hullet så bliver åbnet, lusker de gerne forbi uden at benytte sig af deres held. Stundom går deres forretninger dog bedre, for det er simpelt hen på forretningernes vegne, de står der, de er altid rede til at afstå deres heldige plads til en eller anden, der er opsat på at få billet og villig til at betale dem en godtgørelse for deres ulejlighed, større eller mindre, efter omstændighederne.

Det var en af disse forretningsmænd, Armand Cambon henvendte sig til.

"Tror De, der er flere billetter, min herre?" spurgte han.

"Til hvilken plads, min herre?"

"Til parterret for eksempel."

"Til parterret? Jo, der er, min herre."

"Mange?"

"Mange? ... hvor kan De tro det, min herre, når Fanny Cerrito danser! Er der et dusin stykker tilbage, kan man prise sin lykke."

"De er altså dog vis på, at der er et dusin stykker tilbage?"

"Vis? ... Hvor kan man være vis i sin sag, når Fanny Cerrito danser? Hun optræder første gang i *Djævlens Violin,* min herre ... *Djævlens Violin* ... Det er en ballet, min herre!"

"Hvor mange er De da vis på, der er?" spurgte Armand utålmodigt.

"Jeg vil ikke vove min lillefinger på, at der er et dusin, men jeg tør vove min hals på, at der i det mindste er otte ... Ja, hvorfor har De ikke passet at komme i god tid, min herre? Hvorfor står De ikke stillet op fra morgen til aften, når Fanny Cerrito skal danse? Hvad er Taglioni, hvad er Elsler i sammenligning med hende? ... Nej, der kan ikke være flere end otte, min herre."

Forretningsmanden stod i fjerde række og ville altså blive den syvende eller ottende, der kom til.

"Jeg vil købe Deres plads," sagde Cambon.

"De vil ... ja, det forundrer mig aldeles ikke ... men jeg svarer dem, som jeg svarede den tyvende – for De er den en og tyvende, der har villet købe denne fortræffelige plads ... Men hvad har De dog tænkt på, at De ikke før ..."

"Nå, hvad svarede De den tyvende!" spurgte Armand, stampende af utålmodighed.

"At jeg selv en gang måtte se dette uforlignelige talent, som har set hele Europa, hele Amerika for sine fødder … Det bliver måske den eneste gang, hun kommer til at optræde, i det mindste erklærede hun selv ved prøven i dag – jeg har det fra min broder, som er ved maskineriet, min herre – at hun mener, hun først vil kunne optræde igen om en måned … hun står et helt kvarter på den ene tåspids, min herre, uden at nogen holder hende om livet, og mens hun gør det, spiller hun på violin, – det er netop Djævlens violin. – ja, det bliver en mageløs forestilling! Splinterny dekorationer, malede af den store Desplechin, De skulle bare se nogle skyer, og en himmel, og en solopgang! Solopgangen er af den store Thierry; man kunne give fem francs bare for himlens skyld, min herre!"

"Hør nu, vil De sælge Deres plads, eller vil De ikke?" spurgte Cambon med stigende uro.

"De er en stor beundrer af Fanny Cerrito, og det gør Deres smag ære, min herre!" sagde forretningsmanden; "De vil klappe med varme og kraft, for De er en mand i Deres bedste alder, og jeg under hende denne hyldest … jeg vil ikke berøve hende den og er derfor ikke utilbøjelig til at afstå min plads til Dem."

"Nå, og prisen?"

"Jeg ytrede, at jeg har en broder, som er ansat ved maskineriet; jeg kan måske endda få hende at se – få hende at se imellem kulisserne, min herre."

"Prisen, prisen!"

"Tyve francs … å, om forladelse, jeg mente tredive."

"Her er én franc," sagde Armand, som af egen erfaring kendte afstanden imellem at forlange og at byde.

"Men betænk dog," sagde forretningsmanden, der var lige så erfaren og følgelig aldeles ikke blev stødt, "betænk dog, at da *Djævlens Violin* første gang opførtes i Mailand, var der sådan en trængsel ved indgangen til operahuset, at tyve mennesker blev klemt ihjel ... tyve mennesker, min herre, foruden kvinder og børn!"

"En franc," gentog Cambon.

"Ti, lad det være ti da," sagde forretningsmanden og så sig om efter flere spekulanter. "Ved De da ikke, at Fanny Cerrito ..."

"Ikke en sou over én franc," erklærede Armand.

"Så tag den for fem da!"

"Nå, nu bliver der endelig lukket op," sagde en stemme i første række.

"Ikke trænge på dér! Hvad har De dér at bestille?" råbte en politibetjent til Cambon.

"To francs, det er mit sidste bud," hviskede Armand til forretningsmanden.

"Lad gå da," svarede denne, idet han overlod Armand sin plads. "To francs for sådan en danserinde! ... jeg ødelægger mig, men det er kunsten, jeg ofrer mig for ... Man vil misunde Dem, men beklage mig, men en martyrs lod er skønnere end den lykkeliges ... Farvel, min herre."

Martyren fjernede sig med hånden på hjertet og tofrancstykket i lommen. Armand var så fornøjet, som om han havde gjort den bedste forretning i verden; han ville hellere have solgt sin sidste bluse end undværet en billet i aften ... og

dog var han ikke nogen beundrer hverken af balletten eller af musikken og tilbad heller ikke Fanny Cerrito.

14. I parterret

"*Djævelens Violin*, fantastisk ballet i to akter og seks tableauer," stod der på det program, Armand Cambon købte, da han trådte ind i teatret. Han syntes imidlertid ikke at være meget opsat på at få de oplysninger, programmet indeholdt om stykket; det så nærmest ud, som om han havde købt det i tankeløshed, eller fordi det skulle så være, og ikke for at studere de optrædende personers navne, for han ikke så meget som kastede et blik i det. Hans øjne dvælede udelukkende ved første etage, som om han ventede at opdage en eller anden bekendt der.

Men hvorledes kunne han, den simple arbejder, have bekendte på en plads, som kostede otte francs? Det var jo næsten utænkeligt. Hans øjne var ikke des mindre stadig på opdagelsesrejse; han begyndte helt henne ved scenen, løb hele etagen igennem, til han nåede scenen igen, sprang så over til den anden side og begyndte forfra, og det gjorde han ikke en gang eller to, men hele seks gange. Han havde lige begyndt for syvende gang, da orkestret begyndte introduktionen til balletten med pauker og basuner. Alles blikke rettedes mod tæppet, alles undtagen Armand Cambons; hans øjne syntes nu at have fundet, hvad de så længe havde søgt, og var ufravendt fæstede på en gruppe, der sad i en loge på højre side i første etage.

Denne gruppe bestod af bankier Géronnière, dennes broderdatter Adelaide og hendes forlovede, hertug Rigobert de Beaudreuil, alle personer, som læseren allerede har gjort et flygtigt bekendtskab med i begyndelsen af denne fortælling.

Armand Cambon havde kun øje for den fortryllende Adelaide, som hun sad der imellem bankieren og hertugen. Det forekom ham, at bankierens arving og hertugens brud rettede sin kikkert mod parterret, og særlig mod hans egen ubetydelige person. Skulle han lade sig mærke med, at han kendte hende igen? Skulle han hilse på den smukke og rige pige? Nej, det ville være taktløst, det passer sig ikke, at en billet til fire francs hilser på en til otte. Adelaide kunne jo ikke vide, at Armands billet i virkeligheden kostede ham ti francs, idet de fire gik til billetkassereren, de to for hans plads i fjerde række i køen og de fire i leje af den dragt, arbejderen var nødt til at optræde i, eftersom en bluse ikke er et passende kostume i så fornemt et teater, ikke engang i parterret.

Armand kendte godt Adelaide igen, men kendte hun ham? Han syntes vel, at der spillede et venligt smil om hendes læber, han troede også at mærke, at hun hviskede noget til sine naboer, og at disse derpå rettede deres kikkerter imod ham, men han fik ikke tid til at forvisse sig om det, for i det samme gik tæppet op, og alles blikke vendte sig mod scenen. Balletten begyndte.

Armand var måske den eneste, der ikke fulgte balletten med udelt opmærksomhed. Hans tanker og blikke vandrede frem og tilbage imellem scenen og første etage. Mere end én gang forvekslede han heltinden på scenen, den fortryllende Helene – Fanny Cerrito, den berømte danserinde – med Adelaide, sig selv med heltindens elsker, den berømte violinspiller Urbain, hvilket var så meget mærkeligere, som han ikke kunne spille violin, hr. Géronnière med heltindens fader, grev de Vardeck, og, hvad der var meget uartigt, hertug de Beaudreuil med den skinbarlige

Fanden selv, der optrådte på brædderne under navn af Doktor Matheus. Fanny Cerritos henrivende dans fik ham dog til sidst til så temmelig udelt at henvende sin opmærksomhed på, hvad der foregik på scenen, men så snart tæppet faldt for første akt og bifaldsstormen brød løs, lettede han atter sine øjne mod første etage.

I det samme så han Adelaide og begge hendes kavalerer hilse på nogen lige overfor. Han fulgte retningen af deres blik, og skønt han ikke hilste som de, blev han måske nok så overrasket som nogen af dem.

Han opdagede nemlig, at fire pladser på venstre side i første etage, som hidtil havde stået ledige, nu var blevet besat af to damer og to herrer. Af disse fire personer kendte han kun den ene, men denne ene, strålende som en prinsesse og skøn som deri skønneste, var markise Eulalie d'Estelle.

Alles øjne i parterret, som hidtil havde været rettede mod dét sted på højre side i første etage, hvor den smukke Adelaide sad, vendte sig nu til venstre for at stirre på den alt fordunklende markise.

Armand havde længe svært ved at få sine øjne fra hende, og det var ikke uden en vis stolthed han tænkte på, at dette fortryllende væsen, som alle var enige om at hylde, aftenen i forvejen havde trykket ham til sit bryst, kysset hans læber og beruset ham med sin glødende ånde, og at hun helt havde kunnet været hans.

Hun sætter den store elfenbenskikkert for sine farlige øjne, hun begynder at mønstre hele dette publikum, som hylder hendes skønhed; hun forsmår heller ikke parterret, hvor man

næsten vrider halsen af led for at kunne se op til hende. Man skal ikke kaste vrag på noget her i verden.

Men hvorfor dvæler hendes øjne så længe ved en enkelt plads i dette parterre? Hvorfor overgydes hendes ansigt af en så blussende rødme? Hvorfor skælver den fine hånd, hun holder på elfenbenskikkerten med?

Armand slog øjnene ned, idet han ligeledes rødmede og blev forstemt, for han følte sig truffet af det lyn, der skød sig ud fra kikkerten ligesom ilden af en bøssepibe.

"Stakkels kvinde!" sagde Armand ved sig selv, "hun rødmer ... Er det end ikke af blufærdighed, så er det i det mindste af undseelse ... det var heller ikke rigtigt af mig at stirre så vedholdende på hende ... hun har dog været god imod den stakkels Simon."

Armand vidste endnu ikke noget om Isbjørnens påtænkte rejse til kolonierne i Algier.

"Jeg vil derfor med et blik takke hende på Isbjørnens vegne," vedblev Armand ved sig selv og så atter op til venstre i første etage.

I det samme så han hende rette kikkerten mod gruppen lige over for hende, mens hendes læber krusedes af et smil, så stygt, så ondt til trods for den skønne mund, det spillede om, at Cambon uvilkårligt vendte sig bort og så til højre side i stedet for, for at rense sine øjne i Adelaides jomfruelige blik.

Men inden hans øjne nåede hende, faldt de på hertugen, som ligeledes syntes at betragte markisen med et smil, der lignede det, den skinbarlige Djævel i balletten satte op i det øjeblik, da han lige havde fået den stakkels violinvirtuos i sine garn.

Det tog sig for Cambons stærkt ophidsede fantasi ud, som om der stod gnister ud fra de to imod hinanden rettede kikkerter, og at de mødtes lige over parterret og der samlede sig til en ring, i hvilken han syntes at genkende Adelaides blegnende skikkelse.

Blodet strømmede ham til hovedet, hans tindinger bankede, og han bed tænderne sammen. Han rejste sig fra sin plads og strakte armene ud til begge sider, som om han ville styrte de to dæmoner ned, rive masken af dem for hele verdens øjne og derefter trampe dem til støv under sine fødder.

"Å, min herre, vær så god at sætte dem ned," lød en stemme bag ved ham, "ser De ikke, at tæppet er oppe?"

"Guds død," tilføjede en anden stemme ved siden af ham, "De stak mig i øjet med Deres finger ... De må jo enten være fuld eller gal."

"Om forladelse!" svarede Cambon og satte sig ned med to indvendige forbandelser.

Balletten gik nu sin gang, til spillemanden og den skønne Helene var blevet lovlige kærestefolk, da tæppet faldt, for at hele personalet kunne klæde sig om til brylluppet. Når Armand så op til højre, fandt han Adelaides opmærksomhed fuldstændig optagen af den rørende handlings gang; så han til venstre, fandt han til sin forargelse markisen ivrigt spøgende og leende med en af sine kavalerer. Da tæppet faldt efter den effektfulde slutningsscene, så han atter op til venstre for at se, om markisen nu dog ikke fulgte stykket med større interesse. Hun morede sig stadig med sin kavaler, men hvad der endnu mere overraskede Cambon, var, at denne, mens han talte med hende, ufravendt stirrede på Adelaide Géronnière, hvilket Cambon så

meget mindre syntes om, som bemeldte kavaler foruden adskillige ordener havde det stateligste ansigt, man kunne se, og som det ravnsorte over- og fipskæg klædte aldeles fortræffeligt. Armands blik faldt tilfældigvis på den herre, der sad ved siden af ham med de mange ordener; han havde også flere sådanne hæderstegn, men hans ansigt var ikke på langt nær så smukt og karakteristisk som den andens. Ikke des mindre iagttog Armand ham længe og nøje, for hans træk forekom ham bekendte, uden at han dog kunne mindes, hvor han før havde set ham.

Da herren med kikkerten ihærdigt vedblev at stirre på gruppen lige over for, uagtet han havde den skønneste dame i salen ved sin side, fandt Armand det imidlertid nødvendigt at se samme steds hen, hvor nysgerrig han end var blevet med hensyn til den anden herre. Det fornøjede ham dog ikke synderligt at se bankierens broderdatter smile til den uhyggelige, blege hertug ved siden af hende.

"Med forlov, kender De den fornemme dame der oppe?" spurgte den sidemand, hvis øjne han nylig havde været ved at gøre fortræd.

"Jo, det er frøken Adelaide Géronnière," sagde Armand, "en broderdatter af bankieren af samme navn."

"Frøken? ... Jeg troede, hun var gift," bemærkede sidemanden noget forundret.

"Hvoraf slutter De det?" spurgte Armand, som fandt, at Adelaide endnu var for ung til at gifte sig.

"Af hendes frækhed," svarede sidemanden ugenert.

"Min herre!" fo'r Armand op, klar til at stikke begge øjnene ud på sin sidemand.

"Ja, jeg ved nok, at de ugifte også kan glo på mandfolk i dusinvis, når de blot er dygtig rige eller fornemme ... de gifte har jo privilegium på at glo på dem alle sammen."

"De kan umuligt mene den unge dame i første etage til højre," sagde Armand.

"Nej, hun sidder på venstre side ... det er hende, der har denne baron Saint-Bris på slæbetov."

"Å, De mener markise d'Estelle," sagde Cambon, fuldkommen beroliget.

"Nå, så det er en markise ... ja, jeg tænkte nok, det var noget af den slags."

"Men hvad er baron St.-Bris for en?" spurgte Armand nu.

"Ham med over- og fipskægget og de mange ordener, og som sidder ved siden af markisen, han bor i Hotel de Bade ved Boulevard des Italiens ... han har de smukkeste heste i Paris og louisd'orer nok til at købe hele boulevarden for ... De strømmer her ind nu, alle de rige døgenigter fra provinserne ... men så meget des bedre ... jo flere bær, des mere er der at sylte."

Armand så noget nærmere på sin sidemand, men han havde ikke set ham før, hvilket ikke forbavsede vor helt, som godt vidste, at der var flere demokratiske sektioner i Paris end hans.

"Så kender De måske også den anden ridder?"

"Hvem?"

"Ham, som sidder ved siden af St.-Bris."

"Nå, ham med den klumpede næse og de aflange øjne?"

"Ja, netop ham."

"Ham kender jeg ikke, men jeg synes ikke, han ser videre ridderlig ud."

"Å!" udbrød Armand, idet han igen begyndte at iagttage den omhandlede person med stor opmærksomhed. Nu kendte han ham igen. Herren med den klumpede næse og de aflange øjne var den samme herre, som dagen i forvejen havde visiteret Armands lommer på Vendômepladsen.

"Nå, nu får vi endelig slutningen af balletten," sagde sidemanden, idet han ligesom alle andre, Armand Cambon ikke engang undtaget, vendte sig om mod scenen. Vor helt fik altså ingen tid til at anstille betragtninger over det påfaldende i, at lommetyve optrådte i selskab med så fornemme folk.

Fanny Cerrito overgik i slutningstableauet sig selv, og det stormende bifald, hvormed hendes præstationer helt igennem var blevet modtaget, var for intet at regne imod det, der brød løs, da balletten var til ende. Også den let bevægelige Cambon var fuldstændig revet med og arbejdede med hænder og ben som en gal i sin henrykkelse over hendes dans; han arbejdede med ti lejede klapperes kraft, selv efter at Fanny Cerrito havde været fremkaldt tre gange, og tæppet faldt.

Det kom han imidlertid til at fortryde, for i sin henrykkelse glemte han at se op til højre i første etage, hvor han ellers havde haft sine øjne næsten hele tiden under stykkets opførelse. Da han endelig, træt både i arme og ben, så derop, var Adelaide og hendes ledsagere borte.

Et udråb af bestyrtelse undslap hans læber, og han styrtede ud af parterret, puffende enhver til side, der var ham i vejen, og uden at mærke de puf, han fik til gengæld. Det var lige ved, at han var kommet galt af sted med politibetjentene, for de tåler ikke andre knubs, end dem, de selv uddeler.

Da Armand endelig var kommet ud på gaden, løb han ind imellem vognene med fare for at blive kørt over; men den ene vogn rullede bort efter den anden, uden at den stakkels arbejder fandt den eller dem, han søgte.

Han slog sig for panden, langt hårdere end helten i balletten havde gjort, da han var allerværst i knibe, han så endnu traurigere ud end den skinbarlige djævel havde gjort, da han sank i afgrunden, narret for sit bytte. Han forbandede *Djævelens Violin*, hvilket endda kunne være hvad det var, men han gjorde det, som værre var, han forbandede selve Fanny Cerrito. Det var heldigt, hun ikke vidste noget af det, for hun var i forvejen gnaven nok over, at hun ikke var blevet fremkaldt mere end tre gange, ligesom hendes fortræffelige mand, der havde spillet den omtalte djævel, var gnaven over, at man ikke havde gjort stads nok af ham. Markisen var forbitret på Adelaide, ikke fordi hun havde talt så fortroligt med hertugen, men fordi bankierens broderdatter havde båret en smukkere og sikkert også dyrere buket i brystet end markisen. Bankieren var i dårligt humør, fordi han i teatret havde fået øje på finansministeren, hr. Dumon, som han følte sig overbevist om stod i vejen for fædrelandets sande vel og ære.

Ja, sådan går det i verden. Næppe er den sidste tone fra orkestret død hen, førend vrøvlet begynder igen og tager oprejsning for de få flygtige timers glæde.

15. Billetten

Næste morgen bankede Armand Cambon på porten i huset nr. 35 i Rue d'Anjou St. Honoré. Porten sprang op, men Armand blev stoppet af portneren, en mand, der var grånet i sit kald, og som hverken havde det blideste ansigt på eller bød ham det venligste god morgen.

"Hvad er der nu igen?" brummede han.

"Er hr. Géronnière hjemme?" spurgte Armand, hvis bryst arbejdede voldsomt efter den stærke gang.

"Ja, det kan De vel nok begribe."

"Er frøken Géronnière også hjemme?"

"Hør, min herre," sagde portneren, "tror De, hr. Géronnière er kuldrager og frøkenen sypige, siden De spørger, om de er hjemme klokken otte om morgenen?"

Cambon blev flov og svarede ikke.

"De husker måske ikke, hvor mange gange De var her i går?" vedblev portneren.

"Det kan nok være, jeg ikke så lige husker tallet, min herre," svarede Armand.

"Men jeg husker det," sagde portneren, "thi for Deres skyld måtte jeg lukke porten otte gange op om formiddagen og fire om eftermiddagen ... i alt tolv gange, det vil sige mindst elleve gange for mange."

Disse ord ledsagede portneren med en håndbevægelse, der aldeles utvetydigt viste vor helt ud på gaden.

"Men, min bedste herre, hvad kunne jeg gøre ved, at hverken hr. Géronnière eller hans broderdatter var hjemme i går? ... De ved jo, at det var dem, jeg spurgte efter."

"Men hvorfor leverer De ikke Deres kort?"

"Jeg svarer, som jeg svarede i går, at jeg aldrig plejer at levere kort."

"Og jeg siger også ligesom i går, at hverken hr. Géronnière eller frøkenen tager imod folk, der ikke har kort at levere ... Men om forladelse, her er noget koldt i porten."

"Ganske vist ... lad os altså gå indenfor, min herre; jeg antager, der er varmere inde hos Dem."

"Jeg har lige nylig tændt op ... Far vel, min herre."

"De glemmer nok, at jeg har en vigtig hemmelighed at meddele hr. Géronnière eller hans broderdatter."

"Og hvad er det for en hemmelighed, om jeg må være så fri at spørge?"

"Sådan en gammel hædersmand som De ved vel nok, at hvad man fortæller uvedkommende personer ikke længere er nogen hemmelighed."

"Ja så, uvedkommende personer!" gentog portneren, idet han med et foragteligt smil gik hen imod sit lukaf.

"Når De går, vil De så ikke være så venlig at smække porten i efter Dem," sagde portneren, idet han gik ind.

Armand havde ikke andet at gøre end at opfylde portnerens anmodning, hvorpå han gav sig til at slentre frem og tilbage på det smalle fortov, trøstende sig med visheden om, at denne gang skulle de, han søgte, ikke undgå ham.

På slaget ti bankede Cambon igen på porten, som straks blev lukket op, for ikke alle portnere er så heldige at have deres vinduer ud til gaden; havde portneren i nr. 35 haft det, er der ingen tvivl om, at vor helt ville være kommet til at banke forgæves.

"Guds død! er det Dem igen?" sagde portneren med om muligt endnu barskere miner end forrige gang.

"Hr. Géronnière er hjemme, og frøkenen også," forsikrede Armand.

"Er De vis på det?"

"Ja, heldigvis for os begge findes der kun én udgang på denne ejendom."

"Og hvad så videre?"

"Da klokken er slået ti, må de også være stået op."

"Og deraf følger?"

"At jeg nu endelig kan få den ære at gøre dem min opvartning."

"De tager fejl ... Hr. Géronnière står ikke op førend klokken tolv."

"Så meget des bedre."

"Hvad behager! ... så meget des bedre?"

"Ja, for mit ærinde gælder egentlig ikke ham, når jeg ret besinder mig."

Med disse ord forlod Armand portneren og gik lige over gården. Portneren stod en stund ærgerlig og forbavset og uden rigtig at vide, hvad han skulle tænke om denne lige så dristige som hårdnakkede fyr. Men inden han havde indhentet Armand, havde denne banket på porten til selve beboelseshuset og var allerede blevet lukket ind, så at han nu lykkelig og vel var udenfor portnerens enemærker.

"Kunne jeg få frøken Géronnière i tale?" spurgte Armand en tjener i rigt liberi, som vel havde åbnet porten, men derefter straks stillet sig i vejen for ham.

Tjeneren målte arbejderen fra top til tå uden at forhaste sig med svaret. Armands tarvelige påklædning var just heller ikke særlig egnet til at opmuntre en herskabstjener.

Armand gentog derfor sit spørgsmål med en vis pukkende utålmodighed, så at svaret ikke godt kunne udeblive.

"Det tror jeg ikke," svarede tjeneren tvært, idet han gjorde en lige så utvetydig håndbevægelse ud imod gården, som portneren ud imod gaden.

"Vær så god at høre først, hvad jeg har at sige," sagde Armand, der var blind for alle sådanne håndbevægelser.

"Hvem skal jeg have den ære at melde?" spurgte tjeneren med en hånlig mine.

"Frøkenen kender sikkert ikke mit navn ... Vil De derfor ganske simpelt sige hende, at en person, der har en højst vigtig meddelelse at gøre hende, ønsker at tale med hende straks."

"Kom igen ved nytårstid, før giver vi ikke noget," svarede tjeneren med det grin, der er ejendommeligt for fornemme eller rige folks tjenere.

"Hørte De ikke, hvad jeg sagde?" råbte Armand, blodrød i ansigtet, idet han trængte tjeneren op imod væggen; "hørte De ikke, at det var noget særdeles vigtigt, jeg har at sige Deres frøken?"

"Min herre! bruger De vold?" sagde tjeneren blegnende, for vreden virker så forskellig på de forskellige mennesker.

"De søger anledning til strid ved at fornærme mig," vedblev Armand, "men jeg strides aldrig med uforskammede knægte, dem tugter jeg, min herre! ... Jeg føler en brændende lyst til at slå et dusin tænder ind på Dem."

"Mm herre! De tør vove ..."

"At puffe Dem ind i væggen, så De kommer til at stå som en gipsfigur i en niche," sagde Armand, "ja, det tør jeg vove ... Det er vel en ære, de aldrig har drømt om?"

Tjeneren havde virkelig aldrig drømt om en sådan ære, men da han heller ikke tragtede efter den, begyndte han at skrige af alle kræfter, og en velnæret tjener har selvfølgelig en god hals at skrige med.

"Hvad er der på færde?" hørtes en kvindestemme spørge på trappen ovenfor.

Armand slap tjeneren, som han havde taget fat i og rusket nogle gange, hvorpå han skyndte sig op ad trappen, på hvis øverste trin der viste sig en ung, velklædt og net kvinde.

"Å, er det Dem, min herre," sagde hun, "Dem, som var her i går og ..."

"Spurgte efter frøkenen," afbrød Armand hende; "ganske rigtigt, det er mig."

"Ja, jeg ser det ... Nå, min herre?"

"Hr. Géronnière har et råt og plumpt tjenerskab ... men heldigvis er dette ikke tilfældet med hans broderdatter ... Jeg smigrer mig derfor med, at De allerede har meldt Deres frøken mine besøg."

"Om forladelse, men jeg har glemt Deres navn."

"Og derfor har De også glemt at melde mine besøg ... heldigvis er det endnu ikke for sent ... Mit navn er Armand Cambon, et navn, som Deres frøken rimeligvis ikke mindes. Det er derfor bedst, De siger hende, at den person, som hun for fjorten dage siden købte messingkæder af, ærbødigst anmoder om en samtale, hvis opsættelse kunne medføre den største fare."

"Den største fare … for hvem?"
"For Deres frøken, frøken Géronnière."
"Og frøkenen har købt messingkæder?" spurgte kammerjomfruen forbavset.
"Det synes at overraske Dem endnu mere end den fare, der truer Deres frøken."
"Min Gud, De siger det i en tone, som …"
"Som er alvoren selv … jeg beder Dem tro, at det er så … Men undskyld, jeg har meget travlt."
"Det kan vel ikke være Deres mening, at De vil tale med frøkenen nu lige straks?"
"Har jeg da udtrykt mig så utydeligt? Nu straks, nu på øjeblikket må jeg træffe hende."
"Men hun tager aldrig imod nogen før klokken tolv," forsikrede kammerjomfruen.
"I dag må hun tage imod klokken ti … å, min Gud, den er allerede et kvarter over."
"Men frøkenen har endnu ikke gjort toilette."
"Så må hun straks gøre det … For resten behøves der ikke noget stort toilet for at tage imod en person, der sælger messingkæder."
"De er det mærkværdigste menneske, jeg nogen sinde har set," bemærkede kammerjomfruen.
"Hvorfor det?"
Kammerjomfruen vidste ikke, hvad hun skulle svare, eller hvori det mærkværdigste egentlig lå, men hvad hun vidste med sikkerhed var, at den unge mand var den smukkeste knøs, hun nogen sinde havde set, hvilken omstændighed Cambon også havde at takke for, at hun så artigt bad ham vente i entréen,

mens hun gik ind for at melde ham og, som hun forsikrede, anvende hele sin indflydelse for at skaffe ham adgang til en dame, der ikke engang modtog markiser og hertuger før klokken tolv.

Armand Cambon havde ventet en halv times tid, da kammerjomfruen atter viste sig og bad ham følge med. Vor helt strøg håret fra panden med et melankolsk blik på sin bluse, som han havde været nødt til at tage på, da han, som vi vide, havde fået sin eneste søndagsdragt ødelagt på tilbagetoget gennem markisens have, og hans kasse ikke tillod ham at leje fine klæder to dage i træk. Det er mærkeligt nok, men i ens fejreste alder, der i og for sig er så frisk og smuk, tænker man en hel del mere på sine klæder end i alderdommen, da det måske nok så meget kunne gøres nødigt.

Armand fulgte imidlertid sin tækkelige vejviserske gennem flere rigt møblerede værelser, til hun bad ham vente i et mindre forværelse. Det kunne også betragtes som et slags atelier, for henne ved vinduet stod et staffeli af mahognitræ indlagt med perlemor, med tilhørende palet og pensler, alt røbende en dame, der syslede med malerkunsten. Et hvidt, broderet klæde, der var kastet over staffeliet, skjulte selve billedet. Kammerjomfruen forsvandt, og da hun kom igen, var bankierens broderdatter med. Frøken Géronnière trådte ind i værelset med et fortryllende smil, klædt i en lyseblå taftsdragt og med opskrabet hår, som det den gang var mode. Armand følte sig slet ikke forlegen ved hendes komme; det er kun den slette, der bliver forlegen over for uskyldigheden, i det mindste i begyndelsen, eller til han er sikker på ikke at blive gennemskuet.

"Det glæder mig at se Dem igen," begyndte Adelaide, idet hun selv tog plads i en lænestol og bød ham den, der stod den nærmest.

Kammerjomfruen forlod værelset på et vink af sin frøken.

"Undskyld at jeg bliver stående," sagde Armand, som fandt, at den elegante lænestol og blusen ikke ret passede sammen; "det falder mig lettere at tale, når jeg står op ... Når jeg synker ned i sådan en lænestol, er det ligesom jeg skulle kvæles."

Den unge arbejder tænkte måske på markisens farlige lænestole.

"Som De vil," sagde Adelaide; "jeg hører, at De har søgt os flere gange i går?"

"Ja, lige fra klokken halv tolv om formiddagen til halv fem om eftermiddagen," svarede Armand, "i det hele tolv gange, som portneren rigtigt har talt."

Adelaide så noget forundret på en kavaler, der havde gjort så mange visitter på én dag på ét og samme sted, uden at have været indbudt en eneste gang.

"Jeg havde ikke glemt den store tjeneste, De viste mig og min onkel for en fjorten dages tid siden på Bastillepladsen," forsikrede Adelaide, "og jeg havde derfor ventet, at De havde besøgt os før; min onkel havde også ventet det."

"Hvorfor ventede De og Deres onkel, at jeg skulle besøge Dem?" spurgte Armand.

"For at vi kunne få lejlighed til på en eller anden måde at vise Dem vor erkendtlighed," svarede bankierens broderdatter.

"Ja så," sagde Armand, ikke uden en vis fortrydelse; "man ventede altså, at jeg skulle indfinde mig her for at tale omtrent som så: giv mig så og så mange sous eller francs, fordi jeg har

opfyldt en menneskelig pligt! ... Gode Gud! vil lykkens skødebørn da aldrig lære at forstå, at folket i dets kamp mod nød og bekymring også er tilgængeligt for andre følelser end egennytte?"

Den skæreste purpurrødme farvede Adelaides kinder, og hun slog øjnene ned. Det var ikke første gang, hun følte sig grebet af den unge arbejders klare og alvorlige stemme. Hun havde ikke glemt optrinnet på Bastillepladsen, havde mere end én gang talt om det til sine venner og med megen begejstring skildret den lige så modige som smukke bluseridder, ligesom hun trofast havde gemt messingkæden som et minde om det eneste eventyrlige øjeblik, hun endnu havde oplevet i sit ellers så rolige og sorgfrie liv. Hun havde heller ikke glemt den uegennyttighed, han den gang lagde for dagen, og at denne havde stillet ham endnu højere i hendes øjne. Derfor skammede hun sig over sin ubetænksomme ytring og fandt hans bebrejdelse vel fortjent.

"Men det er uret af mig at gøre Dem bebrejdelser," sagde Armand, "for De er opdraget i den samme ulykkelige vildfarelse med hensyn til den arbejdende klasse som alle de andre ... men alle de andre er ikke så gode som De, frøken ... de er stolte og hovmodige, men det er De ikke, det både ser og ved jeg ... De andres uretfærdighed og foragt vækker ingen anden følelse hos mig end medlidenhed, for jeg ved, at den dag vil komme, da hele deres velfærd vil være afhængig af det folks ædelmodighed, som de nu foragter ... Men hvad De tænker og siger, gør et langt dybere indtryk på mig, for jeg ville så gerne have, at De skulle nære bedre tanker om os, som, til trods for vort hårde arbejde og vor endnu hårdere fattigdom, dog elsker vort fædreland og

måske er nok så ivrige for, hvad der er ærligt og godt, som de, der lever hele deres liv imellem forgyldte spejle og gobelins tapeter."

Da Adelaides blik omsider faldt på den unge moralprædikant, var det i begyndelsen fugtigt og glinsende som af en tåre, men ved slutningen af hans prædiken lynede der en mild vrede i det, for selv om man er rettænkende nok til at tåle en retfærdig bebrejdelse, føler man sig dog noget såret, når den, der gør den, dvæler alt for længe ved sit emne, navnlig når moralprædikanten tilhører en samfundsklasse, man er vant til at anse for ringere end den, man selv tilhører. Det er allerede ikke så lidt, når en vordende hertuginde rødmer af anger og skamfuldhed over en ubetydelig arbejders ord. Armand burde have ladet sig nøje med denne sejr for ikke at gå tabt af dens frugter ved skånselsløst at forfølge den. For et menneske som Adelaide er en halv kvædet vise mere end nok, og man kan gerne overlade til dets egen forstand og følelse at gøre resten.

"Min herre," sagde Adelaide med et udtryk i stemmen, som Armand ikke havde ventet, "hvad var da grunden til Deres besøg i går og i dag?"

Armand, som havde stået med armene støttet på den lænestol, han ikke ville sætte sig i, tog dem hastigt bort og gjorde et skridt tilbage.

"Grunden!" mumlede han næppe hørligt.

"Ja, der må vel være en grund," sagde Adelaide, som havde gode øren.

"De forudsætter altså stadig den samme grund, som De nylig behagede at udtale?" spurgte Cambon i en tone, der slet ikke var *comme il faut*.

"Men hvad giver Dem dog ret til stadig at tænke ondt om mig?" spurgte Adelaide.

"Jeg skulle tænke ondt om Dem, frøken!" sagde Armand.

"De har jo, lige fra De kom, næppe gjort andet end sige mig bebrejdelser," bemærkede den unge dame ganske korrekt.

"Jeg skulle ikke have sagt Dem andet end bebrejdelser?" stammede Armand med en enfold, der heller ikke var *comme il faut*.

"Behageligheder var det i det mindste ikke," sagde den unge pige med et lune, der røbede, at hendes gode hjerte havde vundet overhånd.

"Jeg tror min sandten også, De har ret, frøken," indrømmede Armand, som endelig begyndte at indse sin enfoldighed og desuden følte sig henrevet af den unge piges forandrede sindsstemning.

"Nå, det var vel da," sagde Adelaide, stadig muntert. "De var her tolv gange i går, siger De?"

"Ja."

"For at træffe min onkel?"

"Nej, for at træffe Dem, frøken ... ingen andre end Dem."

"Ja så, kun mig ... Nå, jeg håber, De tror mig, når jeg byder Dem et hjerteligt velkommen, for jeg har, som jeg nylig sagde, virkelig ventet Dem."

"De har ventet mig!" sagde Armand med et strålende blik, som måske havde været i sin orden, når det var kommet fra en markis' eller en millionærs øjne.

"Ja, hr. Cambon, og ved De hvorfor?"

"Nej, frøken."

"Først for atter at takke Dem for Deres smukke gerning på Bastillepladsen, og jeg håber, at De, til trods for Deres alt for strenge finfølelse, ikke forsmår et taknemmeligt ord, der kommer fra et oprigtigt hjerte."

"Ak nej, et sådant ord ville være min højeste løn, i fald jeg havde krav på nogen," råbte Armand med en varme, der endog meddelte sig til Adelaides kinder.

"Og så var det også for en anden årsags skyld," sagde Adelaide i en lidt ærgerlig tone, for hun kunne ikke begribe, hvad hun blev rød i hovedet for, og man bliver så tit ærgerlig over, hvad man ikke forstår.

"Og denne årsag?" spurgte Armand noget nedstemt ved hendes tone.

"Jeg har lovet at skaffe mine bekendte lige sådanne kæder som dem, jeg købte af Dem."

"Kæder!" gentog Armand, fuldstændig nedstemt, "ja så, De vil købe flere messingkæder."

"Ja, jeg vil skaffe Dem af med alle dem, de herefter har at sælge ... jeg vil være Deres eneste og stadige kunde, og det må da være mere tilfredsstillende for Dem end at spilde tiden med at falbyde dem på gader og torve, uden måske at få en eneste solgt en hel dag igennem ... Jeg har – det bør De tro, når jeg siger det – den største agtelse for folket, som vi talte om, og som De mener at burde tage i forsvar imod mig, skønt jeg aldrig, i det mindste aldrig med vidende og vilje, har forulempet eller søgt at gøre nogen fortræd ... Men uden at såre Dem eller dette folk kan jeg vel sige, at De ikke synes at have så overdrevent mange kunder iblandt det ... jeg hørte Dem jo tale

så kønt for Deres kæder i over en time, uden at nogen meldte sig som køber."

"Ak, de har ingen ting at købe for," sagde Armand.

"Så var det ikke rigtigt af Dem at friste dem med så mange smukke og bedårende talemåder."

Cambon slog forlegen øjnene ned.

"Det er for min fader, jeg sælger kæderne," sagde han efter en pause, "min fader er krøbling og lem på Bicêtre ... jeg er egentlig guldsmed, men da jeg i en måneds tid har været uden arbejde, anvender jeg min ledige tid til at sælge, hvad han laver."

"Det er meget smukt af Dem," sagde Adelaide, idet hun med synligt velbehag betragtede den unge mand. "Hvor mange kæder har De at sælge i dag?"

"Ingen, frøken."

"Ingen? ... Har Deres fader da ingen færdige?"

"Jo, det tror jeg nok ... men ... men, det har virkelig truffet sig så, at jeg ikke har solgt en eneste siden den dag på Bastillepladsen."

"Jeg beder Dem imidlertid være så god, så snart De kan, at bringe mig alle dem, Deres fader har færdige, og med det samme sige ham, at jeg køber alt, hvad han herefter har at sælge."

"De er en engel, frøken."

"En engel, fordi jeg køber kæder!" sagde Adelaide smilende, "De stiller ikke store fordringer til englene, hr. Cambon ... Men nu til en sag, der angår Dem selv ... De sagde, De var guldsmed ... De har utvivlsomt nu og da tænkt på at blive Deres egen mand."

"Nu og da? ... det er en tanke, der kommer, så snart en mand tænker på sin fremtid."

"Det tror jeg nok ... Men jeg ved, at en arbejder med tomme hænder ikke kommer synderlig langt."

"Hvorledes mener De?"

"En dygtig arbejder bør ikke kunne have vanskeligt ved at finde en mand, der kan sætte ham i gang eller hvad det hedder ... Ville det såre Deres finfølelse, hr. Cambon, i fald jeg skaffede Dem en sådan mand, som ikke skænkede, men lånte Dem så stor en sum, som de mener at behøve for at kunne indrette dem et selvstændigt værksted med hvad dertil hører?"

Armand svarede ikke. Det simpleste spørgsmål er ikke altid det letteste at svare på.

"Det er der jo slet ikke noget ualmindeligt i," vedblev hun, "det behøver jo slet ikke at føres denne taknemmelighed til regning, som De har så meget imod ... ikke sandt?"

Armand svarede heller ikke nu, men hans øjne hvilede med dyb rørelse på den ædle pige.

"Og dette gode hjerte skal jeg knuse!" tænkte han, "denne rene, milde sjæl skal jeg måske for evigt styrte i sorg og fortvivlelse! ... O, min Gud! hvorledes skal jeg kunne få det frem, jeg har at sige hende!"

"Det overrasker Dem måske," vedblev Adelaide, "at jeg, en uerfaren pige, kommer med et sådant forslag ... De tvivler måske også på, at en kvinde i min alder og mine vilkår altid kan holde, hvad hun lover ... jeg vil derfor sige Dem, at jeg gifter mig i morgen."

"Ja, jeg ved, De tænker på at gifte Dem i morgen," sagde Armand med dump stemme.

"Hvordan? De ved det? ... Så ved De vel også, at det er hertug de Beaudreuil, der bliver min mand?"

"Ja, jeg hår hørt det."

"Mit første ønske til min mand skal være, at ... men tror De da, at hertugen vil afslå min bøn?" tilføjede hun leende.

"Den er endnu ikke skabt, der ville kunne afslå, hvad De beder om, frøken," udbrød Armand, "men hertug de Beaudreuil vil ikke komme til at høre på nogen bøn fra Dem."

"De overrasker mig, De gør mig urolig! ... Hvad er meningen med dette?" spurgte Adelaide og stirrede på den unge mand, hvis ansigtstræk afspejlede den dybeste uro.

"De vil hverken komme til at bede ham om noget til mig eller til nogen anden," svarede han.

"Hvad siger De, min herre?" spurgte den unge dame, som anede, at der var noget ondt i vente.

"De bliver ikke hertug de Beaudreuils frue," svarede Armand, men denne gang med så tydelig en stemme, at Adelaide ikke gik glip af et ord.

"Hvad vil alt dette dog sige?" spurgte hun, idet hun heftigt rejste sig fra lænestolen.

"Har Deres kammerjomfru da ikke sagt Dem, at jeg havde noget yderst magtpåliggende at tale med Dem om?"

"Nej."

"Har hun ikke, da hun meldte mig, sagt, at De trues af en stor fare?"

"Nej, nej."

"Tror De ellers, jeg ville have patruljeret hele dagen i går her i gaden og så mange gange udsat mig for portnerens og tjenernes uartighed? ... Jeg blev, fordi man hvert øjeblik ventede

Dem og Deres onkel hjem ... Endelig fik jeg at vide, at De skulle i teatret ... jeg gik også derhen i det håb, at jeg måske kunne træffe Dem der."

"Ja, jeg mindes, at jeg så Dem ... Men så sig mig dog i Himlens navn ..."

"Det var min agt at passe Dem op, når De steg til vogns, men jeg kom for sent."

"Men hvorfor piner De mig med alle disse omsvøb?" spurgte Adelaide med stigende uro.

"Jeg ved ikke, hvem der pines mest i dette øjeblik, De, som endnu ikke kender omfanget af den fare, der truer Dem, eller jeg, som ved, at det, jeg har at sige Dem, vil ramme Deres gode, uskyldige hjerte som det hårdeste slag ... Fat Dem derfor på det værste, søg at forsone Dem med tanken om en stor ulykke, som dog er for intet at regne i sammenligning med den, der ville være blevet Deres lod, i fald De var blevet gift med hertugen."

"Min Gud, hvilken mængde overflødige ord!" råbte Adelaide; "hvorfor skulle jeg ikke blive hertugens hustru?"

"Fordi hertugen er en skurk, som ikke engang er værdig til at få en kårde igennem livet af en ærlig mand ... Bekræftelsen på, hvad jeg har sagt, finder De i denne billet, som jeg priser mig lykkelig ved at være kommet i besiddelse af og at kunne give Dem, inden det er for sent."

Med disse ord rakte Armand hende den billet, Denise havde givet ham.

Adelaide støttede sig til lænestolen, mens hun læste den. Armand så, hvorledes farven i hendes ansigt uophørligt vekslede. Til sidst faldt billetten ud af hendes hånd, og hun selv sank om i lænestolen med begge hænder for ansigtet.

Armand hørte, hvorledes hun forgæves søgte at kvæle den krampagtige hulken, og så, hvorledes hendes bryst arbejdede voldsomt under det lyseblå taft. Han gik hen til hende og tog det skæbnesvangre papir op, som lå ved hendes fødder; men han anså sig hverken for at være berettiget eller i stand til med ord at forstyrre den dybe sorg eller at standse disse tårer.

Adelaide rejste sig imidlertid snart, så sig om med ro, stolthed og fasthed og spurgte:

"Hvorledes er De kommet i besiddelse af denne billet?"

Intet spørgsmål kunne være naturligere og komme mindre uventet, skulle man synes, og dog rødmede Cambon af forlegenhed, da det blev gjort. Det faldt ham af let forståelige grunde vanskeligt ærligt at bekende alle kortene i dette spil. Han fortrød derfor, at han ikke i tide havde forberedt sig på svaret.

Adelaide syntes overrasket både over hans rødme og over, at svaret lod vente på sig.

"Jeg har fået den hos markise d'Estelle, til hvem den også er adresseret," svarede vor helt omsider, meget ærgerlig på sig selv for den forræderske rødmen.

"Ja, jeg så, at den er adresseret til hende," sagde Adelaide, "De kender altså markisen personligt?"

"Ja, frøken."

"Og De har været hjemme hos hende?"

"Ja, men kun én gang," skyndte Armand sig at svare.

"Hvornår var De hos markisen?" spurgte Adelaide med en alvor og sikkerhed, som ville have gjort en politiembedsmand ære.

"I forgårs."

"Og da fik De billetten?"

"Ja."

"Men da det ikke let lader sig tænke, at De har fået den af markisen selv, falder det mig vanskeligt at forstå, hvorledes den er kommet i Deres hænder."

"Jeg fik den ikke af hende selv," var alt, hvad Armand, som virkelig var i knibe, kunne finde på at sige.

"Jeg har for gode tanker om Dem til at kunne tro, at De har bemægtiget Dem et brev, som ikke tilhørte Dem, af almindelig nysgerrighed," sagde Adelaide, stadig med blikket fæstet på den unge mand.

Armand rødmede igen, for han syntes i dette blik at opdage en mistanke, der modsagde hendes ord, og denne opdagelse jog ham blodet til hovedet.

"Hvis De virkelig nærer så gode tanker om mig," sagde han noget nedstemt, "viser De mig i virkeligheden kun simpel retfærdighed ... Jeg håber aldrig at komme til at opleve den dag, da min nysgerrighed overvinder min æresfølelse."

"De har misforstået mig, hvis De tror, at jeg miskender den ... De har fået billetten af en anden?"

"Ja."

"Men De vil ikke sige mig, hvem denne anden er?"

Den stakkels unge mand kom igen i forlegenhed, for han havde jo lovet Denise, at hun ikke skulle blive blandet ind i denne mislige sag, og selv om han ikke havde lovet det, ville han alligevel aldrig have bragt hende i nogen forlegenhed. Desuden var det ham modbydeligt at skulle stå for Adelaide som en person, der stod på en fortrolig fod med markisens kammerjomfru; han havde endog været bange for, at hun skulle

tro, han stod i noget nærmere forhold til markisen. Heldigvis forstod han sig så meget på krigskunsten, at han vidste, at man ofte halvvejs vinder slaget straks ved at gå angrebsvis til værks, mens den, der beslutter sig til at indskrænke sig til at forsvare sig, allerede halvvejs har tabt. Han greb derfor nu selv sagen an.

"Er dette brev ikke skrevet af hertug de Beaudreuil?" spurgte han.

"Jo, det er hertugens hånd ... o, min Gud!" svarede Adelaide med et udtryk i blik og stemme, som viste, hvor hård striden var imellem hendes stolthed og smerte.

"Og er det ikke skrevet til markisen?"

"Det er skrevet til markisen ... men hvad skal de spørgsmål til?"

"Jo, frøken, for når det forholder sig så, er hovedsagen jo klar, og hvad anden oplysning kan De så kræve eller behøve af mig? Kunne jeg give mere, skulle De ikke have nødig at gøre mig flere spørgsmål ... De må undskylde mig, men jeg kan ikke sige mere uden at blotte den, jeg først og fremmest må takke for, at det er blevet mig muligt at afsløre dette nedrige rænkespil, som går ud på at ødelægge Deres fremtids ro, hele Deres livs lykke."

Adelaide støttede panden imod sin højre hånd, mens hun i tavshed overvejede, hvad hun skulle gøre. Endelig gik hun hen til væggen og trak i en klokkestreng. Lidt efter viste hendes kammerjomfru sig i døren.

"Er hertugen kommet?" spurgte Adelaide.

"Ja, frøken, han er inde hos herren," svarede kammerjomfruen.

"Har hertugen spurgt efter mig?"

"Ja."

"Hvad svarede du ham?"

"At frøkenen endnu ikke tager imod."

"Ved han, at der er nogen inde hos mig?"

"Det tror jeg ikke."

"Er der andre end hertugen inde hos min onkel?"

"Nej, frøken."

"Det er godt ... Du kan vente i salen, Colette."

Kammerjomfruen gik, efter dog først at have sendt Cambon et overrasket blik.

"Min herre," sagde Adelaide, idet hun atter vendte sig om til den unge mand, "har De brevet?"

"Ja, vil De have det, frøken?" spurgte Cambon, idet han rakte hende billetten.

"Tak," svarede hun, tog imod den og løb den atter igennem.

"Har De lejlighed til at komme her hen i morgen, i fald jeg ønsker det?" spurgte hun.

"Jeg er rede til når som helst at gøre alt, hvad De befaler, for så vidt det står i min magt," sagde Cambon.

"Det er ingen befaling, min herre ... det er kun et ønske, en ulykkeligs bøn, som ..."

"Hvad tid ønsker De, jeg skal komme?" afbrød Armand hende ivrigt.

"Om formiddagen, hvis De vil være så god ... det er muligt, at jeg da vil trænge til Dem."

"Hvad tid?"

"Klokken tolv, hvis De da har lejlighed ... De skal ikke straks gå her op, men vente på min kammerjomfru, som så skal føre Dem til mig."

"Præcis klokken tolv skal jeg være her ved huset, og jeg forlader ikke min post, førend kammerjomfruen er kommet."

"Jeg takker Dem endnu en gang, min herre, ja, jeg takker dem af mit inderste hjerte."

"Jeg har bedrøvet Dem dybt, frøken!"

"De har reddet mig, ligesom De har reddet min onkel ... Men jeg er Dem dog endnu større tak skyldig end han, for ham har De kun frelst fra døden, men mig ... O, De har ret, det var en forfærdelig skæbne, man havde tiltænkt mig ... jeg skal aldrig glemme, hvad De har gjort for mig, aldrig, så længe jeg lever ... og Himlen vil gøre, hvad jeg ikke kan, lønne Dem, som De fortjener, for hvad De har gjort."

Hun rakte den unge mand sin hånd. Han greb den og fæstede sit brændende blik på den. Sådan en lille, blændende hvid hånd er meget smuk at se på; det burde Armand have ladet sig nøje med i stedet for, hvad han nu gjorde, nemlig overvældet af en lidenskab, hvis navn og betydning han endnu næppe kunne fatte, først at føre den til sit bryst og derpå til sine læber, der brændte som ild.

Følgen blev da også, at Adelaide skyndsomst trak sin hånd tilbage og næsten bestyrtet stirrede på den unge mand, der var som i den syvende himmel, som han nu kom ud af i en fart.

"Om forladelse!" stammede han sønderknust og nærmede sig døren. Det stod for ham, som havde han ved sin uforsigtighed ikke blot tilintetgjort alt det værd, den tjeneste, han havde vist den unge pige, kunne have, men også føjet en ny sårende krænkelse til den smerte, hendes hjerte allerede led under.

Han vidste knapt, hvorledes han kom ned ad trapperne og ud på gaden; han tænkte ikke på andet end det ulykkelige håndkys.

Var der i dette øjeblik kommet en vogn kørende på gaden, var han ikke gået af vejen for den, men havde ladet en arm eller et ben køre over på sig som en velfortjent straf for den dumhed, han havde begået, eller for at få den fortrydelse, han nu følte, til at vige pladsen for en virkelig smerte. Til alt held for vor helts arme og ben var der ingen vogn i gaden; han fortsatte derfor i god behold sin gang, fuldt og fast bestemt på for fremtiden at sørge for at have sin fornuft ved hånden, når det gjaldt om at kysse unge damer på hånden. Han følte sig nogenlunde rolig efter at have fattet dette gode forsæt, men havde han kunnet ane følgerne af sin uforsigtighed i hele deres omfang, havde han ikke så let slået sig til ro.

16. Mere om billetten

Mens Armand Cambon talte med Adelaide Géronnière, sad hertug de Beaudreuil i bankierens kabinet i livlig samtale med denne.

"Klokken er allerede slået elleve," sagde hertugen; "jeg er måske til ulejlighed ... De skal vel gøre toilette, for jeg antager, at De ikke forsømmer at indfinde Dem i de deputeredes kammer, som i dag har sit første møde."

Det følger af sig selv, at en mand med så mange millioner som Géronnière også var en af folkets kårne mænd.

"Mødet åbnes først klokken to, ved De," svarede bankieren, "så jeg har god tid."

"Kamrenes møder denne gang får uden tvivl stor betydning for Frankrig, større måske, end mange tænker sig," sagde hertugen.

"Ganske vist," indrømmede bankieren, "de bliver af stor betydning."

Der skulle ikke nogen særlig profetisk gave til at se og indrømme det. Nationen havde tydeligt nok tilkendegivet, at den stod slagfærdig over for styrelsen og blot ventede på, at dens repræsentanter skulle træde sammen, for at stormen kunne bryde løs.

"Jeg er nysgerrig efter at høre, hvorledes kongens trontale bliver," sagde bankieren.

"Louis Philippes tale," rettede hertugen.

Denne rettelse røbede hertug de Beaudreuils politiske trosbekendelse. Legitimisterne tog sig vel i agt for at bruge

ordene "konge" og "trontale," når der var tale om andre end deres kongsemne, den såkaldte Henri den Femte.

"Denne gang kommer De til at stemme med mindretallet, hr. Géronnière," sagde hertugen.

"Tror De det, hr. Hertug?"

"Ja."

"Hvorfor tror De det?"

"Jo, jeg synes, jeg har mærket, De hælder stærkt til den side."

"Jeg både vil og vil ikke," sagde bankieren, som sad temmelig urolig.

"De vil?"

"Ja, fordi jeg i mange henseender misbilliger ministeriets politik," svarede bankieren.

"De vil ikke?"

"Fordi jeg er kongen af hjertet hengiven, han har altid været Børsens ven, en beskytter for de store kapitaler, disse de faste og eneste grundpiller for nationens ære og velstand."

"De er altså vedblivende en blind beundrer af orleanisten?" spurgte hertugen.

"Jeg forstår at gøre forskel på kongen og hans ministre," svarede bankieren.

"Men De forstår ikke at skille kongen af med ministrene," bemærkede de Beaudreuil.

"Hans stædighed i at beholde dem er ubegribelig," indrømmede Géronnière.

"De anser ministrene for uduelige og skadelige for landet ... Deres skarpe blik, hr. Géronnière, har ikke kunnet undgå at se det ... Men hvad vil De nu gøre, i fald Louis Philippe, døv for sine

bedste venners råd, beholder sit ministerium uden den ringeste ændring? ... hvad vil De så gøre, min kære hr. Géronnière?"

"Hvad jeg så vil gøre?" gentog bankieren med en vis højtidelighed, ligesom om det hele kom an på ham.

"De vil rokke ved dette ministerium," vedblev hertugen, "og deri handler De utvivlsomt, som det sømmer sig for en god patriot ... Men mens De rokker ved det af alle kræfter, mærker De, at Louis Philippe med uløselige bånd er knyttet til dette ministerium, og at han følgelig må følge med det i faldet ... Hvad gør De så? ... Jo, De anvender nu alle Deres kræfter på at skyde ministeriet tilbage til den plads, De før ville styrte det ned fra ... De redder derved unægtelig Louis Philippe, men De redder med det samme et ministerium, som hele Frankrig afskyr, og De selv hader."

"Som jeg hader? ... ganske vist ... men ... kongen må for mig gerne beholde Guizot; han er, når jeg undtager den spanske affære, ellers en stor statsmand, som ..."

"Men Guizot slipper aldrig Dumon", sagde hertugen, pirrende ved bankierens ærgerrighed, som han godt kendte. "Så længe Guizot er udenrigsminister, er Dumon finansminister, det er lige så sikkert, som at Guizot kommer til at råde for sejlene, så længe Louis Philippe sidder til rors."

"Han må tvinges til det," erklærede Géronnière heftigt, for det var hans ømme side, der var rørt ved.

"Hvem må tvinges?"

"Kongen," svarede bankieren.

"Og hvad skal han tvinges til?"

"Til at afskedige sit gamle ministerium og vælge sig et nyt."

"Men hvem skal tvinge ham til det?"

"Vi," svarede Géronnière, idet han rejste sig op og stolt draperede sig i sin statelige slåbrok, "vi, hans venner, vil tvinge ham."

"Hvorledes det?"

"Når kongen ser, at hans eget parti, hans egne venner, erklærer sig imod hans ministre, vil han ikke længere vove at støtte dem."

"Ganske sandt ... men måden? måden?" vedblev hertugen og fæstede sit ørneblik på bankieren.

Spørgsmålet om måden syntes at sætte denne i en ikke ringe forlegenhed.

"Jeg vædder på," begyndte hertugen igen, "at den demonstration, De tænker på, er ganske den samme som den, jeg og mine venner vil deltage i, naturligvis i samme hensigt som De."

"Og hvori består denne demonstration?"

"De er en fin diplomat, hr. Géronnière," sagde de Beaudreuil leende; "De lader, som om De har glemt, at der er tale om en ny reformbanket Note 1)."

"Ah!"

"Nå?"

"Men reformbanketterne går jo ud på at ændre valgloven," bemærkede bankieren, "at udvide valgretten til fordel for de klasser, der hidtil har været udelukket fra den?"

"Og hvad så videre?"

"Jeg og mine venner skulle altså optræde imod vore egne interesser?"

"Ja, hvad så? ... Gør jeg og mine venner ikke også det, når vi deltager i reformbanketten? Tror De ikke, vi har vort skind lige

så kært som De Deres?"

"Jo, og derfor undrer det mig, at ..."

"Nej, det undrer Dem ikke," afbrød hertugen ham, "for De ved meget godt, at reformbanketten blot er en demonstration, som begynder med at true vore rettigheder, men som skal ende med ministeriets fald ... Tror De, at Thiers og Odilon Barrot, reformbanketternes ophavsmænd, mener andet med dem?"

"De har måske ret," indrømmede bankieren alvorligt grundende.

"Og da jeg har ret, vil jeg sikkert hverken komme til at savne Deres eller Deres venners navne på listen til banketten," sagde hertugen.

"Det vil vække umådeligt opsigt," sagde den indbildske bankier.

"De er en af flertallets grundpiller i deputeretkammeret og som følge deraf en af de mest upopulære mænd i Frankrig," sagde de Beaudreuil, "men fra det øjeblik af, da De deltager i reformbanketten, er De en af de mest populære."

"Hvad vil kongen sige?"

"Hvad han vil sige, ved jeg ikke, men jeg ved, hvad han vil gøre."

"Hvad vil han da gøre?"

"Han vil gøre de mest populære mænd til sine ministre," svarede hertugen med en betydningsfuld blinken til bankieren.

Bankierens ansigt strålede, og han blinkede lige så betydningsfuldt til hertugen.

"Men han vil anse mig for en utaknemmelig mand," indvendte han, "kongen har vist mig så megen opmærksomhed, overøst mig med så megen nåde."

"Hvad!" råbte hertugen, "en mand som De føler Dem smigret af Louis Philippes nåde!"

"Vist ikke, på ingen måde," svarede bankieren, "men jeg har agtelse for kongens person ... han har sådant et godt hjerte."

"Ludvig Philippe et godt hjerte! ... å pyt, hr. Géronnière."

Bankieren så noget forundret på hr. de Beaudreuil.

"Når man fortæller mig, at Louis Philippe er en viis regent," sagde denne, "siger jeg: glem ikke Frankrigs ødelagte politiske og økonomiske stilling; når man fortæller mig, at han har et godt hjerte, så siger jeg blandt andet: glem ikke prinsen af Condé."

Her blev samtalen imellem hertugen og bankieren afbrudt af Adelaide, som trådte ind i kabinettet med den skæbnesvangre billet i hånden.

Hertug de Beaudreuil ilede sin brud i møde med al den livlighed, man kan vente af en brudgom dagen før brylluppet, og rakte hånden frem for at gribe hendes.

Men brudgommen studsede, for den hånd, han søgte, blev hastigt draget tilbage, og hans brud vendte foragtelig sit blik fra ham.

Adelaide gik lige hen til sin onkel, som stirrede forbavset på dem begge.

"Vil onkel være så god at læse dette brev," bad hun, "og at læse det højt, for det angår hertugen lige så meget som os, ja, måske endnu mere."

"Frøken," sagde hertugen, "tillad mig at bemærke, at Deres adfærd overrasker mig."

"Deres overraskelse kan umuligt være større, end den, der har grebet mig," svarede Adelaide med værdighed.

"Men hvad vil alt dette sige?" spurgte bankieren og vejede billetten i sin hånd.

"De holder svaret i Deres hånd, kære onkel," sagde hans broderdatter.

"Markise Eulalie d'Estelle," læste bankieren på udskriften; "det er Deres håndskrift, hr. hertug!"

"Min!" udbrød hertugen, idet han ilsomt nærmede sig bankieren.

Adelaide ilede hen og stillede sig imellem dem.

"Hørte De ikke, min herre, at min onkel skal læse den højt?" spurgte hun.

"Jeg prøver forgæves at løse denne gåde," sagde hertugen; "hvad der kan læses højt for mig, må jeg vel også kunne læse selv ... et brev, skrevet med min hånd, må vel udelukkende være min ejendom, skulle jeg mene."

"De tager fejl, min herre," svarede Adelaide, "dette brev tilhører markise d'Estelle ... skønt det ved en hændelse og uden min medvirkning er kommet i mine hænder, er det endnu stadig hendes ejendom."

Hertugen bed sig i læben og tav. Hans blikke søgte ligesom Adelaide bankierens ansigt, mens denne var optaget af at studere billettens indhold uden at læse den højt.

Hvis det er et bevis på en statsmands storhed, at han aldrig hverken rødmer eller blegner over noget her i verden, stadfæstede hr. Géronnière på ingen måde de gode tanker, han nærede om sig selv i denne retning. Hverken Adelaide eller hertugen havde nogen sinde tænkt sig, at bankierens ellers så udtryksløse ansigt kunne blive så farverigt, som det nu var. Hans kinder var snart hvide som alabast, snart røde som

ridderbåndet på hans slåbrok, læberne var blå og partiet omkring øjnene gulgrønt.

"Vil onkel ikke læse højt," spurgte Adelaide, som ikke syntes videre overrasket over det rige farvespil i onklens ansigt.

Med synligt skælvende knæ nærmede bankieren sig hertugen og gav denne billetten uden at sige et eneste ord.

Hertugen kastede sig over billetten som ørnen over sit bytte, men Adelaide udstødte et angstskrig, da hun så den i hans hånd, som frygtede hun, at han skulle tilintetgøre den.

Hertugen kastede et blik på indholdet. Både bankieren og hans broderdatter syntes, at der ligesom bredte sig en mørk sky over hans ansigt, men den spredtes snart igen, og han så atter så rolig ud, som om der slet ingen ting var på færde.

"Og det er denne billet, der har sat Dem i sådant et oprør?" spurgte han med et halvt medlidende, halvt foragteligt smil.

Bankieren og hans broderdatter så tavse på hinanden.

"Det er denne billet, De med så megen højtidelighed beder Deres onkel læse højt, frøken, men som De ikke vover at læse højt, hr. Géronnière?" vedblev hertugen. "Nu vel, så skal jeg læse den op, og jeg skal ikke springe en linje, ikke et ord over ... Men De må undskylde, at jeg ikke kan dele Deres overraskelse."

Han læste derpå med høj og tydelig røst følgende:

> Eulalie!
> Svaret fra Rom er kommet. Pater Angelini er, som jeg ventede, gået ind på alt. Han lover ikke blot at tie, men også at udslette ethvert spor, som kunne røbe vort hemmelige giftermål for verden. Jeg skriver for at meddele Dem dette samt for at bede Dem om at være hjemme i aften klokken 9, da jeg agter at besøge Dem. De ved, hvor

meget vi endnu har at tale om, og der er ingen tid at spilde. Dagen er bestemt; den 29. fører jeg Adelaide Géronnière til alteret. Jeg behøver ikke at gentage, hvor vigtigt det er for os begge, at denne historie ikke opsættes længere. Er vi først i hus, behøver vi ikke at frygte for stormen. Forsigtighed byder, at De øjeblikkelig tilintetgør denne billet.

Den 26. december.

Rigobert.

Således lød denne billet, som allerede og med god grund havde sat så mange mennesker fluer i hovedet, men som helt og holdent syntes at forfejle sin virkning på hertugen, der dog var den, man nærmest skulle tro, den måtte gøre indtryk på. Beaudreuil havde læst den op fra begyndelsen til enden uden at ryste på hånden eller skælve i stemmen.

Bankieren og Adelaide blev ved at stirre på hinanden. Hvorledes skulle de forklare sig dette?

"En så dybt krænkende mistanke dagen før brylluppet giver ingen borgen for fremtidig lykke," sagde hertugen, "og fra dette øjeblik af er vor forbindelse en umulighed. Men inden jeg for bestandig forlader dette hus, må jeg vide, hvem der har skrevet denne billet, og hvorledes den er kommet i Deres hænder."

"De har altså ikke skrevet den?" spurgte Adelaide, idet hun anstrengte sig for at gennemskue hertugens ansigt, der mere og mere antog marmorets kulde og hårdhed.

Hertugen svarede med en latter, der klang af stolthed og foragt.

"Når De, frøken," sagde han, idet han vendte sig til Adelaide, "tror mig i stand til at begå en forbrydelse, beviser det, at de gode tanker, man i Deres alder sædvanlig nærer om menneskeheden, ikke har slået så dybe rødder i Deres hjerte, som ønskeligt var; men det røber også mangel på kendskab til livet, og derfor kan man måske undskylde Dem ... Men at De, hr. Géronnière," vedblev han, idet han vendte sig til bankieren, "med Deres verdenserfaring ikke gennemskuer denne handling, som er et bedrageri fra ende til anden, og ser, at den er et værk enten af en eller anden rival, som jeg ikke kender, eller af nogen, som af politiske grunde har ment at burde vove alt for at bryde forbindelsen mellem vore familier, det har overrasket mig, det er det eneste, der har forbavset mig."

"Nej, hr. hertug!" udbrød Géronnière, "jeg har ikke et øjeblik ladet mig føre bag lyset ... det var blot håndskriftens forbavsende lighed, der overraskede mig ... jeg tænkte straks ligesom De, at en eller anden hemmelig fjende af os begge havde skrevet Deres hånd efter for ved en offentlig skandale at ødelægge det gode forhold, der hidtil har bestået imellem os, og som jeg håber fremdeles skal vedblive at bestå ... Adelaide er kun et barn, og hende må De derfor tilgive."

"Jeg har tilgivet hende," svarede hertugen, "men hendes mistillid har, selv om den så kun varede et øjeblik, for evigt sønderrevet alle ømmere bånd imellem os."

"Og vore fjender skulle have den triumf!" udbrød bankieren. "Aldrig! Aldrig!"

"Jeg holder endnu dette papir i min hånd," vedblev hertugen med samme ro; "jeg ville kunne tilintetgøre det og derved berøve Dem det eneste bevis på min formentlige forbrydelse ...

Men jeg skal ikke tilintetgøre det ... tag det, hr. Géronnière ... Nu kan De, når som helst De vil, anlægge sag imod mig," tilføjede han med et smil, der var uskyldigheden værdigt.

Bankieren, der havde modtaget billetten, sønderrev den og kastede stumperne på gulvet.

"Ulykkelige, hvad gør De?" råbte hertugen, idet han samlede stumperne sammen, "De har berøvet os det eneste middel til at opdage, overbevise og straffe den skurk, der har forfalsket min håndskrift og efterskrevet mit navn."

"Og De kan tro," sagde bankieren, "at jeg vil gøre denne skandale offentlig! ... Indser De ikke, at vore fjender, så snart denne hændelse blev offentlig bekendt, ville kaste sig over den og give den en fortolkning, som passede for deres onde hensigter? ... Blev de slået ved det første angreb, ville de søge at hævne sig ved et nyt."

"De har friet en stor forbryder for lovens arm, hr. Géronnière," sagde hertugen, "men De skal ikke fri ham for min ... Min kårde skal vide at finde ham, om han så end har skjult sig i afgrunden."

"De, hertug Beaudreuil, skulle plette Deres kårde med en uslings blod!" udbrød bankieren; "det tillader jeg aldrig ... Kom, Adelaide," vedblev han, idet han tog sin broderdatters hånd, "kom og bed hertugen om tilgivelse for din ufornuftighed, så glemmer han nok dette ubehagelige optrin, det er jeg vis på! ... Jeg ville hellere ofre halvdelen af min formue end tillade, at denne hændelse fik nogen indflydelse på vore planer til fælles lykke ... Intet i verden skal hindre mig i i morgen, som bestemmelsen var, at følge jer til borgmesteren og derfra til Madeleine-kirken."

"Men jeg," sagde Adelaide, idet hun drog sin hånd ud af onklens, "jeg følger hverken med til borgmesteren eller til Madeleine-kirken."

"Adelaide," sagde hertugen med mildhed i stemmen og en tåre i øjet, "De behøver ikke at nedværdige Deres læber ved at lade dem udtale en sådan dom ... Jeg har jo allerede sagt, at Deres mistanke ikke giver nogen borgen for vor fremtidige lykke, og at vor forbindelse derfor, just derfor, er en umulighed."

Note 1:

Reformbanketter kaldtes 1847-48 de politiske fester, ved hvilke den franske oppositions medlemmer modarbejdede regeringen, navnlig ved at virke for en forandring i valgloven. Det første af disse gilder holdtes den 9. juli 1847; omtrent 1200 valgmænd og deputerede af alle samfundsklasser tog del i det.

17. Place de la Concorde

Place de la Concorde er det smukkeste punkt i Paris og måske den mest storartede plads i verden. Midt på torvet knejser en firsindstyve fod høj ægyptisk obelisk, et vældigt mindesmærke, dannet af en eneste sten og over 3000 år gammelt. Når man står ved dette oldtidsminde, som Paris har Louis Philippe at takke for, som det i det hele taget skylder ham mange prægtige bygninger, smukke paladser o.l., har man til alle sider udsigt til pragtbygninger, der tilsammen danner en helhed, man ikke kan noksom beundre.

Place de la Concorde betyder "Enighedspladsen". Det er et betydningsfuldt navn, som tager sig godt ud på en offentlig plads, men når det ingen magt øver på folk, der færdes på den, har det kun lidt at betyde. Det havde enhver, der var til stede på Place de la Concorde den 28. december 1847, den dag kamrene åbnedes, kunnet sige sig selv.

Pladsen var overfyldt med mennesker, soldater og civile. De første stod opstillet i to rækker fra deputeretkammerets palads hen til Tuilerierne. Mod disse rækker brødes den bølgende masse af civile som floden mod kajerne. Tre fjerdedele af denne folkemasse var arbejdere, men arbejdere uden arbejde og uden brød. Under sådanne omstændigheder finder den slags mennesker ikke megen opbyggelse i at se på fine køretøjer, mæskede tjenere og velnærede heste. De lider alle Tantalus' kvaler uden som denne at have forsyndet sig imod guderne. Deraf kommer den bitterhed, de føler og giver luft ved synet af deres bedre stillede medskabninger. De betragter enhver, der

har spist frokost, ligegyldigt om det er et menneske eller en hest, som en fjende.

En glimrende ekvipage kørte langsomt frem igennem folkemassen op imod deputeretkammeret.

"Hvem er det, som kører dér?" spurgte en bleg og forsulten arbejder.

"Det ved jeg ikke," svarede en anden, der så lige så medtaget ud, "jo, vent lidt, jeg ved det ... Det er en eller anden minister, som skal op i deputeretkammeret og tale og stemme imod formindskelse af arbejdstiden og forhøjelse af arbejdslønnen. Men i morgen køber han sig et palads ved Boulevard Italienne for de penge, han enten selv har stjålet af statskassen eller fået i bestikkelse for at give andre lov til at plyndre den."

"Hvis han var på vejen til pairskammeret, ved De så, hvad jeg ville anse ham for?"

"Nej."

"Jo, for en ny hertug Praslin, som i dag korser sig over folkets usædelighed og i morgen med egen hånd saver sin kone, sine otte børns moder, ihjel ... så giver man ham en dosis gift for at redde ham fra skafottet, for det er kun for fattige folk."

"Tror De virkelig, at hertug Praslin fik gift?" sagde en tredje leende.

"Ja, fik han ikke?"

"Er der nogen, der har set den fornemme morders lig?"

"Nej, det er der ingen, der har."

"Ingen har set det, og ingen har kunnet se det."

"Hvordan det?"

"Ganske simpelt, fordi morderen hemmeligt blev skaffet af vejen ... Jeg tør vove hovedet på, at han i dette øjeblik trøster sig

i fremmed land under et andet navn."

"Den stakkels hertug ... at måtte gå i landflygtighed på sine gamle dage."

"Dejlig landflygtighed den, med 50.000 francs om året."

"Og sin hustrus genfærd til at holde sig med selskab."

"Hertug Praslin var altså heldigere end grev de Mortier," sagde en fjerde.

"Å, ja, grev de Mortier ... og han tog dog ikke livet af sin kone."

"Det er sandt nok, men han skar alligevel sin kone dybere i hjertet end hertugen sin."

"Ja, det er sandt nok ... han gjorde bare nogle snit i halsen på sin seksårige datter for at ærgre moderen ... det var jo bare for at ærgre moderen, han ville dræbe barnet ... Hvad fornemme folk dog kan hitte på!"

"Det kommer der ud af en god opdragelse."

"Og hvis det nu var lykkedes ham, tror så nogen, man havde fået hans skafot at se?"

De omstående lo.

"De tror det ikke? Men hvad mente De med, at hertug Praslin var heldigere end grev de Mortier?"

"Jo, hertugen var så fornuftig at smøre haser i tide, men greven blev; og ved De, hvad følgen blev af det?"

"Han blev naturligvis fængslet, ført for retten og dømt," lød det spottende svar.

"Nej, han blev erklæret for gal og behandlet som sådan."

"Hvem sagde det ... Lægerne måske?"

"Nej, hvis jeg ikke husker fejl, turde ikke engang grevens egen læge give ham attest for, at han var gal ... Men grevens familie påstod, at han var det."

"Grevens familie! ... ha, ha, ha!"

"Og jeg påstår, at grevens læge havde uret, og at familien havde ret."

"Hvad for noget? Hvorfor det?"

"Jo, var det ikke tosset af ham, at han ikke bjærgede sig i tide, sådan som hertugen gjorde?"

"Men hvis nu en fattig mand myrdede det halve Paris, tror De så, han blev erklæret for gal?" spurgte en.

"Nej, nej," svarede flere.

"Og hvorfor ikke?"

"Formodentlig fordi man har så gode tanker om den fattiges forstand."

"Sig snarere, fordi man har så gode tanker om hans arme."

"Hvad mener De?"

"Jo, jo stærkere arme man har, des dygtigere er man til at ro på galejerne."

"Nå sådan."

"Derfor er det jo klart, at man ikke kan sende andre end de fattige på galejerne."

"Men man sender dem også til skafottet."

"Naturligvis ... den, der ikke har råd til at forsone Himlen med vokslys, må forsone den med blod ... De fattige har mere af blodet end af vokslysene Note 2)."

"Men det er mærkværdigt, at Himlen, som har fuldt op af stjerner, kan sætte så stor pris på vokslys," sagde en.

"Det er ikke så mærkværdigt," sagde en anden, "for Himlen har ingen præster til at velsigne stjernerne, men hver eneste kirke i Frankrig har mindst et dusin til at velsigne vokslysene."

"Sandt nok ... Hvem der havde lige så nemt til brødet som præsterne."

"Ja, se der er nu f. eks broder Léotade."

"Hvem er broder Léotade?" spurgte en, der hidtil ikke havde blandet sig i samtalen.

"Hvem er De, som ikke kender broder Léotade?" spurgte hans sidemand.

"Han kender ikke broder Léotade!" råbte alle forbavsede.

"Har De aldrig hørt tale om Djævelen?" spurgte en.

"Jo, Gud bevares, hvem har ikke hørt tale om ham."

"Men ikke om pater Léotade?"

"Jeg er nylig kommet til Paris, så ..."

"Nå ja, det må jeg tro ... Broder Léotade var en stor prædikant, som alverden skulle hen at høre ... Men det var ikke nok at høre ham, når han stod på prædikestolen, man ville også høre ham i hans private bolig ... En aften går en from og smuk pige på femten år ind til broder Léotade for at få hans velsignelse ... Hvad der skete indenfor klostermuren, ved kun Gud, men hvad alle mennesker ved, er, at den stakkels pige ikke kom levende ud igen, men blev fundet kvalt uden for klostret om morgenen."

"Broder Léotade blev dog anklaget og dømt for at have krænket og myrdet det stakkels barn," sagde en af de omstående; "havde han været af hertugelig eller grevelig familie, havde man nok set igennem fingre med ham."

"Broder Léotade hørte til den mægtigste familie i verden," sagde en anden, "han var munk, og alle munke og præster gjorde, hvad de kunne, de søgte dels at bestikke, dels at skræmme både vidner og dommere."

"Men det lykkedes ikke?"

"Nej, for alle præsterne er legitimister, som Gud og hver mand ved, og "Pæren" Note 3) har ingenting imod, at man slår hovederne af dem."

"Og sådanne mennesker skal prædike Kristi lære!"

"De prædiker den, som de har opfattet Mesteren."

"Og hvordan har de opfattet ham?"

"De har opfattet ham ikke som de fattiges Gud, men som jesuitternes og jødernes konge."

"Det er sandt!" råbte flere.

"Men tror nogen, at Gud længe kan tåle dette?" spurgte en.

"Nej, nej!"

"Og hvad gør Gud, når han ikke længere tåler det?"

"Han straffer."

"Ja, ja!"

"Og hvornår straffer han?"

"Snart! ... Ned med pærerne! Ned med kapitalisterne! Ned med præsterne!"

"Ja, ja, ned med dem alle sammen!"

"Og frem for alle ned med Lou..."

"Tys! ... Ser De ikke politibetjentene!"

Således lød talen på Place de la Concorde, og den blev mere og mere højrøstet og bitter for hver gang nogen, som enten tilhørte de fornemme klasser eller gejstligheden, viste sig. Tvedragt og had glødede på Enighedspladsen.

Hertug Praslins dolk, dryppende af hans hustrus hjerteblod, grev Mortiers kniv, hvormed han skar halsen over på sit seksårige barn, broder Léotades strikke om halsen på den femtenårige pige hørte til tidens tegn, hvoraf man mente at

kunne slutte, at der forestod en stor almindelig ulykke. Når folk i samfundets højeste klasser søler sig i forbrydelser, der hører til sjældenhederne selv i de allerlaveste, og når magten glemmer, at lighed for loven er statens stærkeste grundpille, og gør alt, hvad den kan, for at fri sådanne forbrydere for den fortjente straf, så knager det i samfundets fuger, så revner grundmuren, og vold, strid og rædsel nærmer sig.

"Er det længe siden, kongen kørte til deputeretkammeret?" spurgte en bedre klædt person sin sidemand ovre på den anden side af torvet.

"Det er en times tid siden; han må snart komme tilbage, tænker jeg," svarede sidemanden.

"Det var vel det sædvanlige optog, kan jeg tænke?"

"Ja vel ... Først red der seks karabinierer med spændte pistoler."

"Og så seks kyrasserer med dragne sabler?"

"Ja, og så tolv lansenerer omkring den jernbeslåede vogn."

"Og til sidst en eskadron kyrasserer, klar til at hugge ind."

"Ganske som sædvanlig altså."

"Således kører den bedste af alle republikker, som Lafayette kaldte Juli-kongen."

"Og så kører han desuden igennem en opstilling af fire tusind bajonetter."

"Det beviser, at han har nok af dem."

"Ja, hvor skulle han kunne have knapt med bajonetter, når han har råd til at sende 30.000 til jesuitterne i Schweiz?"

"Bravo! Bravo!" lød det fra de omstående.

"Jeg gad vide, hvordan så trontalen lyder."

"Jeg tør vædde på, at jeg kan den udenad."

"Hvad for noget?"

"Lad os høre da."

"Den består af to afdelinger; den første går ud på at forlange civillisten forhøjet."

"Så Juli-kongen har ikke nok i sine tolv millioner foruden alt det, hans prinser får!"

"Nå, og så den anden afdeling?"

"Det er en begæring om en bevilling til kanoner til fæstningsværkerne omkring Paris, naturligvis med mundingerne vendt ind imod den urolige og utaknemmelige by."

"Jo, jo ... borgerkongen, som begyndte med at omgive sig med republikanske institutioner, ender med at omgive sig med fæstningsværker."

"Bravo! Bravo!" skreg tilhørerne.

"Og valgreformen?" spurgte en.

"Er der noget fornuftigt menneske i Frankrig, der tror, at kongen og hans ministre vil gøre noget for den?"

"Nej, nej, ingen, ingen!"

"Vi beholder altså pairs-kammeret, denne skygge af et overhus, som kongen, når han vil, kan beherske blot ved at udnævne nye medlemmer, der stemmer som han vil."

"Vi beholder altså deputeretkammeret, der kun består af embedsmænd, som ministrene kan udnævne og afsætte, når det falder dem ind."

"Kun 300.000 valgmænd i et land med 36 millioner indbyggere!"

"Et pengeregimente behersker det ærefuldeste folk i verden!"

"Et parlamentarisk skinregimente med nogle få mænd i spidsen ... det er alt, hvad vi har for vore revolutioner, vore tårer, vort blod!"

"Ja, ja, Guds død!"

"Ned med Guizot! Ned med Lou..."

"Tys ... tag jer i agt for politiet."

"Aha, dér kommer ..."

"Vær så god og gør plads dér."

"Af med hattene!"

Folkehoben gjorde plads for en høj, noget førladen mand med et smukt, skønt noget stolt ansigt. De, der trængte sig frem i nærheden af denne mand, blottede deres hoveder som tegn på deltagelse og ærbødighed.

Manden gengældte, til trods for sin stolthed, hilsenerne med en livlighed, der viste, hvor meget det var ham om at gøre at bevare folkets gunst.

Den populære mand standsede, da han fik øje på en ung, bluseklædt mand, der var kommet til at stå tæt ved ham.

"Hr. Armand, hør et ord!" hviskede han den bluseklædte i øret.

"Jeg er til tjeneste, min herre," svarede arbejderen med et dybt buk.

"Så følg med."

Herren og den bluseklædte fjernede sig fra trængslen og standsede først i Rue de Rivoli, hvor de, hviskende og seende sig opmærksomt om, begyndte følgende samtale.

"Har De fået den billet, jeg sendte Dem i formiddags?" spurgte manden.

"Nej, jeg har ikke været hjemme siden i morges tidlig," svarede Armand.

"Så har min tjener taget den med igen, for jeg havde forbudt ham at aflevere den, i fald De ikke var hjemme ... Så var det heldigt, jeg nu traf Dem selv."

"Hvad ønsker De, min herre?"

"I nat får De to nye kister sendt."

"Vel."

"De kommer ved midnat."

"Godt, jeg skal ikke lægge mig til at sove."

"Den ene indeholder nogle udmærkede jagtgeværer."

"Vel."

"Den anden er fyldt med krudt ... vær forsigtig, når De tager imod den og bærer den ind."

"Ja, min herre."

"Det var det, billetten handlede om; men den handlede om én ting til."

"Og det var?"

"Et vigtigt hverv, man har overdraget Dem."

"Og det er?"

"De må rejse, hr. Armand."

"Rejse!" udbrød denne just ikke synderlig glad.

"I morgen eller allersenest i overmorgen."

"Så snart?"

"De vil måske ikke rejse?"

"Min vilje er altid underordnet min pligt."

"Godt! ... Det blev enstemmig vedtaget at overdrage Dem det hverv, for De er på én gang den kækkeste og pålideligste."

"Jeg håber, at jeg skal vise mig dette gode omdømme værdig."

"Det ved jeg ... Men er der noget vigtigt, som for øjeblikket binder Dem til Paris, så ..."

"Det er der ganske vist," svarede Armand med tanken på Adelaide Géronnière, "men pligten går fremfor alt."

"De kan tænke over sagen og give mig Deres svar i morgen inden klokken tre."

"Hvor skal jeg rejse hen?"

"Til Lyon og nogle andre byer, der står i forbindelse med os ... Men mere om det i morgen, i fald De bestemmer Dem til at rejse ... Ilden nærmer sig til svovltråden, minen springer snart."

"De kommer fra deputeretkammeret, min herre?"

"Ja."

"De har hørt trontalen?"

"Ja."

"Tør jeg spørge ..."

"Om trontalen ... De vil vide, hvorledes den stridshandske ser ud, som borgerkongen har kastet for sit folks fødder?"

"Det er altså en stridshandske?"

"Ja," svarede manden med slet skjult tilfredsstillelse, "ja, det er en stridshandske, med en skændsel for Frankrig i hver eneste maske ... Folket vil ikke et øjeblik tøve med at tage imod udfordringen ... Det bliver storm, men den sidste, håber jeg, og så bliver himlen klar og ren for bestandig."

"Gud give det," sagde Armand.

"Borgerkongen kalder medlemmerne af oppositionen for fjender og forblindede mennesker; han stempler enhver ven af reformen som en forræder imod fædrelandet ... der er altså over 35 millioner forrædere i dette land."

"Eller også kun én!" råbte Armand med funklende øjne, "en med krone på ... derfor: leve republikken!"

"Tys ... De glemmer, hvor De er ... De kommer altså i morgen klokken tre."

"Jeg kommer."

"Og så får jeg Deres bestemte svar?"

"Ja."

"Farvel, hr. Armand!"

"Farvel, hr. Ledru Rollin!"

"Kongen kommer, kongen kommer!" lød det fra Place de la Concorde.

"Kongen leve! Kongen leve!" råbte nogle stemmer.

"Leve reformen! Leve reformen!" lød det fra alle sider.

Den kongelige vogn med sin dækning kørte langsomt frem imellem soldaternes rækker. Klokken var omtrent fire om eftermiddagen, og decemberdagens sol var ved at gå ned.

"Leve reformen! Leve reformen!" skreg folk bag ved soldaterne.

I vinduet på den kongelige vogn, der var tæt omringet af dragoner, skimtedes nu og da imellem bajonetterne og hjelmene omridsene af et gammelagtigt ansigt med store hængende kæber og grå bakkenbarter. Udtrykket i dette ansigt talte tydeligt nok: "Skrig kun, I afmægtige! jeg har sejret over mine fjender, og alt bøjer sig for min visdom, for min rigdom."

O, hvorfor hviskede ikke en god ånd ham i øret: "Konge, hvad har al din visdom og rigdom at betyde, når du kun har kanoner og bajonetter til grundvold og ikke folket!"

Den synkende sol kastede sine stråler på Louis Philippes ansigt, og et øjeblik så det ud som forklaret, men et øjeblik efter

var solen borte, og kongens ansigt var gråt i gråt.

Inden den kongelige vogn havde nået Tuilerierne, var alle gaslygterne på Place de la Concorde tændt for ikke at tale om de utallige blus, der forvandlede Champs-Élysées til et lyshav.

Det kongelige tog lignede et ligtog.

Og det var det omtrent også, for det var sidste gang, Louis Philippe kørte fra deputeretkammeret til Tuilerierne, det var sidste gang han tog afsked med den nedgående sol på Place de la Concorde.

Da syv uger senere en halvfjerdsindstyveårig gubbe med ludende hoved og skælvende knæ sneg sig ud på den samme plads fra den lille bagport i den søndre havemur omkring slottet, var denne gubbe ikke mere Louis Philippe. Det var kun en skælvende skygge af en af verdens mægtigste konger.

Note 2:
Vokslysene: Læseren ved uden tvivl, at katolikkerne bringer vokslys som forsoningsofre. Jo flere lys, des vissere kan man være på forsoningen, og des kortere tid tager den. Det må indrømmes, at det er forsoning for godt køb.

Note 3:

Pæren: Øgenavn til Louis Philippe.

18. Teaterbilletten

Da Armand Cambon, som straks efter samtalen med Ledru Rollin havde begivet sig på hjemvejen, nåede sin øde bolig, fik han øje på en hyrevogn, der holdt uden for porten til den lille have, der omgav det bekendte spøgelseshus.

Det gav et sæt i ham, for da der ikke boede andre i huset, var det klart, at det var ham, besøget gjaldt. Der er så mange, der benytter hyrevogne, det er blandt andet undertiden tilfældet med politiets tjenende ånder, og visitter af den slags folk kan umuligt være behagelige for et menneske, der ved nattetid modtager kister med våben og krudt.

Armand, som sikkert havde haft lejlighed til at anstille den slags betragtninger, nærmede sig vognen med stor forsigtighed, begunstiget af mørket, for da man ikke gerne lyser op for spøgelser, var gaden ikke synderlig vel forsynet med lygter.

"Hvem venter De på?" sagde han halvhøjt til kusken.

Det er akkurat lige meget, hvad landsmand en kusk er, man kan altid være vis på, at hver gang vognen holder, falder han i søvn. Armand måtte derfor gentage sit spørgsmål noget tydeligere, idet han understøttede det med et ryk i den sovendes frakke. Det hjalp imidlertid ikke; næst efter folk med en god samvittighed er der ingen, der sover så godt som kuske i almindelighed og hyrekuske i særdeleshed.

"Å, hr. Armand!" råbte en behagelig kvindestemme inde fra vognen.

Vor helt blev overrasket, men beroliget, for politibetjente kendes ikke på en blid røst eller i det hele taget en behagelig

måde at udtrykke sig på.

Han gik derfor hen til vogndøren, men inden han var nået derhen, blev den skudt op indvendig fra, og ved det svage skin fra en lygte i nogen afstand opdagede Armand et velskabt ben, der ledte efter trinnet.

Vor helt skyndte sig at hjælpe det smukke ben til rette og havde snart den tilfredsstillelse at hjælpe en smækker og tæt tilsløret dame helt ud på gaden.

"Ak, Armand!" vedblev damen, idet hun slog sløret til side, "når De vidste, hvor længe jeg har ventet på Dem! ... når De vidste, hvor urolig jeg har været! Jeg var bange for, De aldrig var kommet hjem ... og nu, De er hjemme, er jeg også bange ... Ak, hr. Armand!"

"Vær rolig, bedste frøken," bad Armand, mens han så høfligt som muligt søgte at befri sig for hendes arme, som hun næsten havde slynget om hans hals.

"Hvorfor siger De frøken?" sagde damen med et bebrejdende udtryk i stemmen; "kald mig slet og ret Denise. De kender mig vel nok igen?"

"Ganske vist," svarede Armand, som, selv om han ikke havde hørt markisens kammerjomfrus stemme, ville have genkendt hende på hendes fagter og lader, "ganske vist, Denise ... Men hvad skylder jeg den ære at ..."

"De aner altså ikke, hvad jeg har at sige Dem, Armand? ... Er det muligt, at De ikke aner det?"

"Hvorledes skulle jeg kunne det? ... Men så fat Dem dog og smuds ikke Deres fine kjoleærme til på min våde bluse ... det har regnet en god stund, skal jeg sige Dem."

"Å Gud, har det regnet! det har jeg slet ikke mærket."

"Det tror jeg nok, De, som har kørt ..."

"Stakkels mand, hvor De er våd! ... lad mig tørre Dem af!"

Og med en opofrelse, som var det bedste hjerte værdig, blev Denise ved at gennembløde sine silkeærmer og sit fine kniplingslommetørklæde for at befri den stakkels knøs for regndråberne.

"De er alt for god, kære Denise, men ..."

"Men hvorfor går De ikke med paraply i sådant et vejr? ... Jeg har to."

"Har De to?"

"Ja, kæreste ven, jeg har to, begge af silke, den ene er sort med hvid stang."

"Med hvid stang!" udbrød Armand halv fortvivlet, "men så sig mig dog ..."

"Jeg ville så gerne give Dem denne paraply," erklærede Denise med al den ømhed, en kammerjomfru kan lægge for dagen, "hvor det ville glæde mig, kære Armand."

"Jeg er Dem uendelig forbunden for Deres godhed," svarede Armand noget tvært, "men det ville også glæde mig at få at vide, hvorfor De beærer mig med et besøg på denne tid af dagen."

"Min Gud, hvor De er kold!" råbte Denise noget stødt.

"Er jeg kold?"

"Som sten, som is!" vedblev kammerjomfruen noget fortrædelig.

"Sådan er jeg altid i regnvejr," erklærede vor helt.

"Så lad os gå ind," foreslog Denise, "for jeg har vigtige ting at tale med Dem om ... regner det her, så hagler og lyner det hjemme."

"Jeg er nysgerrig efter at høre, hvad De kan have at fortælle," sagde Armand, idet han bød sin dame armen, som hun ikke var sen til at tage imod.

"Hu, hvor her er mørkt inde," sagde Denise, da de var kommet ind i arbejderens kammer, og mens han ledte efter svovlstikker.

Hvad ville Denise have sagt, i fald hun havde vidst, at hun stod på en vulkan, som kunne brænde af, hvad øjeblik det skulle være, og kaste hende op til kuplen på Pantheon?

"Det har De ret i ... det er ingen sal til at byde damer ind i," svarede han.

"Ak, hvorfor ikke?" spurgte Denise, som let havde forsonet sig med mørket, "der gives øjeblikke, da den mørkeste hytte kan blive en lysets bolig ... Ak, Armand!"

Når en hytte og et hjerte begynder at spøge i en fransk kammerjomfrus hoved, er det galt fat.

"Ganske vist, men så må man kunne sørge bedre for oplysningen, end jeg kan," svarede Armand, idet han tændte sin lampe, som langt fra at forvandle kammeret til en lysets bolig snarere gjorde det endnu uhyggeligere, idet den røbede alle dets skrøbeligheder.

Vor helt havde slet ikke lyst til at sværme med markisens kammerjomfru, han syntes tværtimod at gøre sig al mulig umage for at forstyrre hendes blide drømme. Der er da heller ikke noget så modbydeligt som en, der hårdnakket vedbliver at erklære os en kærlighed, vi ikke kan dele.

"De er lykkelig, De, som kan spøge," bemærkede Denise sukkende.

"Men som dog også kan være alvorlig, når det gælder at vise sig taknemmelig," sagde Armand i følelsen af, at man burde trøste en gæst, som sukker. "De har haft megen ulejlighed for min skyld, Denise. I går morges tidlig måtte De igen køre her hen ... Jeg var jo så uheldig ikke at være hjemme."

"De har altså fået markisens brev?"

"Ja tak."

"Forstår De meningen med den billet?"

"Er den så vanskelig at forstå? ... Den handlede ganske simpelt om en person, som markisen for lang tid siden har handlet grumt imod, og som hun nu har lovet at give en slags oprejsning."

"Ja, jeg husker det ... det drejede sig om denne Simon ... De siger, at markisen har lovet ham oprejsning, og det er nok muligt ... men har hun givet den? Og i fald hun har givet den, hvori består den så? Og er han, der skulle have den, tilfreds med den?"

"De minder mig om, at jeg ikke har hørt fra Simon siden i går morges ... Jeg skal besøge ham i morgen tidlig for at høre ... Men det lader til, kære Denise, at De tvivler om markisens gode mening?"

"Da markisen gav mig billetten med befaling til straks at bringe Dem den, lo hun så ... så ... nok sagt, jeg tror, at meningen er alt andet end god ... Så meget er vist, at samtidig med, at jeg kørte til Dem, kørte hun til politipræfekten."

"Hvad skulle hun hos ham?"

"Hvor ved jeg det? ... Men det ved jeg, at man ikke kører til politipræfekten for sin fornøjelses skyld."

"Hvorfor ikke det? ... Politipræfekter er jo også mennesker, og Deres skønne frue synes at interessere sig for hele menneskeheden ... Men sig mig en gang, hvem er denne baron St. Bris, jeg så i går i følge med markisen i teatret?"

"De var altså virkelig i teatret i går?" spurgte Denise med et besynderligt blik på den unge mand.

"Ja, hvad mærkeligt er der i det?"

"Det er altså sandt, at De var der!" sagde kammerjomfruen blegnende.

"Har jeg ikke lov til at gå i teatret lige så vel som alle andre? ... Men jeg så også en anden herre i følge med markisen, en herre, som, hvis jeg ikke tager fejl, sad meget for nær ved hendes juveler ... Men hvad fejler De, bedste Denise? ... hvad tænker De på?"

Denise svarede ikke. Dybt hensunket i tanker, men med blikket fæstet på sin vært, syntes hun ikke at have hørt, hvad han sagde. Det er også galt fat, når en fransk kammerjomfru falder i tanker.

"De kendte altså allerede frøken Adelaide Géronnière?" spurgte Denise næppe hørligt, men uden at tage sine øjne bort fra Armand.

Denne rødmede og syntes at blive noget forlegen ved dette spørgsmål.

"Å Gud!" stønnede kammerjomfruen igen.

"Hvorfor spørger De, om jeg allerede kendte frøken Géronnière?" spurgte Armand, atter ærgerlig på sig selv for sin ufrivillige tilbøjelighed for den røde farve.

"Og De har allerede vist hende hertugens billet til markisen?" spurgte Denise.

"Ja."

"Hvornår?"

"I formiddags ... det var virkelig på høje tid, skulle jeg mene."

"Å, jeg er meget ulykkelig!" udbrød Denise med tårer i øjnene.

"Har markisen da nogen mistanke om, at det er Dem, jeg skylder dette vigtige fund?"

"I fald hun havde det, tror De så, jeg nu sad her? ... Tror De, jeg så havde været blandt de levendes tal? ... Jeg har vovet meget for Deres skyld, Armand, ja overmåde meget!"

"Det tvivler jeg ikke om ... Men når hun ingen mistanke har til Dem, hvorfor er De da så urolig?"

Denise begyndte at hulke; som følge deraf greb Armand, der følte deltagelse med hendes sorg, hendes hånd, og som følge deraf begyndte Denise at hulke svagere.

"Nej, det kan ikke være muligt, jeg kan ikke tro det!" sagde Denise og støttede sig til sin vært.

"Hvad kan De ikke tro?" spurgte Armand, som følte sig meget generet ved denne stilling.

"At De hele aftenen ikke havde Deres øjne fra hertugens forlovede."

Armand trykkede kammerjomfruens ansigt heftigt til sit bryst, for at hun ikke skulle opdage de roser, der på ny farvede hans kinder, og han holdt den taknemmelige pige i denne stilling så længe, til de var borte igen.

"Men så fortæl dog, hvad der er sket hjemme hos Dem, Denise," sagde Armand, idet han lige så heftigt skød kammerjomfruens ansigt fra sig; "De sagde nylig, at det både haglede og lynede derhjemme."

"I middags kom hertugen til markisen og talte længe med hende i enrum," begyndte Denise noget roligere.

"Ja så! ... nå, videre!" udbrød Armand utålmodigt.

"Da hertugen var gået," vedblev Denise, "ringede markisen på mig, og jeg skyndte mig naturligvis ind til hende."

"Videre, videre!"

"Hun spurgte mig, om jeg endnu huskede den unge mand, jeg for nogle aftener siden havde ført til hende ... Om jeg huskede Dem! Ak, Armand! Hvor skulle jeg kunne glemme Dem!"

"Det forstår sig ... Jeg er dem taknemmelig for så megen ... Men hvad sagde hun mere?"

"Hun sagde, at De ... men det er jo tosset snak!"

"Ja, ja ... men hvad sagde hun?"

"At De var forelsket i hertugens forlovede, forelsket til raseri ... kan man tænke sig noget tåbeligere?"

"Nej, nej, det kan man ikke," sagde Armand, idet han bukkede sig ned og lod, som han søgte noget på gulvet. "Men hvad sagde hun mere, kære Denise?"

"At hun selv i går havde set, hvorledes De hele aftenen stirrede på frøken Adelaide, men at hun dog først nu havde kunnet bekvemme sig til at tro på Deres vanvittige tilbøjelighed ... Er det muligt, Armand, at De har kunnet sidde og stirre på frøken Géronnière en hel aften igennem?"

"Hvor kan De tro det, Denise? ... Hvor kan De tro, man har øje for nogen anden, når man har Fanny Cerrito for sig ... De kan ikke tænke Dem, hvor hun danser dejligt."

"Så hun danser så kønt, kære Armand?"

"Guddommeligt, kære Denise!"

"Hvor jeg længes efter at få hende at se! ... Armand, lad os følges hen at se hende."

"Ja vel ... jeg havde lige i sinde at foreslå det."

"Å, hvor De er god! ... Altså i aften ... hun optræder i aften, har jeg set i avisen."

"I aften er det umuligt, men i morgen eller i overmorgen, allerbedst i overmorgen," foreslog Armand, som kom i tanker om, at han til den tid ville være på vejen til Lyon.

"Altså i overmorgen ... hvor jeg længes efter i overmorgen!"

"Jeg med ... Men jeg synes, De sagde, at markisen nu var overbevist om, at det har sin rigtighed med min vanvittige kærlighed til frøken Géronnière."

"Ja, hun sagde oven i købet, at Deres ulykkelige kærlighed havde fået Dem til at begå en forbrydelse."

"En forbrydelse!"

"Ja, en grov forbrydelse ... tænk, hvilken lav og nedrig beskyldning."

"Og hvori skulle den forbrydelse bestå?"

"Jo, for at hindre hertugens giftermål med Deres elskede skulle De ... men De ser jo selv, at alt, hvad hun har sagt, kun er noget, hun har fundet på for at tilintetgøre virkningen af billetten, som hun naturligvis tror De har taget hos hende."

"Hvad siger hun, jeg har gjort?"

"Jo," svarede Denise leende, "hun siger, De har skrevet hertugens hånd efter, og ..."

"Skrevet hertugens hånd efter!" udbrød Armand, idet han rejste sig fra stolen.

"Og skrevet, at han og markisen er hemmeligt gift ... Så havde De vist dette brev, som De fortalte, De havde fundet hjemme

hos hende, til frøken Adelaide, for at få hende til at slå op med hertugen ... At alt dette er et påfund af hertugen og markisen for at slippe ud af kniben, ved jo ingen bedre end jeg."

"Det er et djævelsk påfund," mumlede Armand, idet han gik op og ned ad gulvet, mens hans øjne sprudede ild som en tigers, "et djævelsk påfund, men som heldigvis intet fornuftigt menneske kan fæste lid til," tilføjede han noget roligere; "og selv om man kunne, vil intet være mig lettere end at gendrive det."

"Men man vil gøre alt muligt for at få det til at tage sig troværdigt ud; man har allerede sine garn ude," sagde Denise.

"Tal, tal!" bad Armand, idet han atter tog plads på stolen ved siden af Denise.

"Ja, man har sat sine garn ud for at fange Dem, stakkels Armand," vedblev den bedste af alle kammerjomfruer, idet hun atter forfaldt til sin hældende stilling, som slet ikke var den, Armand syntes bedst om, "og det stærkeste garn skulle hedde Denise ... Men vær rolig, elskede ven! Denise vil måske nok fange Dem, De slemme mand, men aldrig hilde Dem, aldrig!"

"Jeg forstår ikke et ord af, hvad De siger," udbrød Armand; "forklar mig derfor i Himlens navn, hvad De mener med de garn, man vil sætte for mig?"

"Markisen lovede mig en ganske anselig sum penge, hvis jeg ville udføre det hverv, hun gav mig."

"Og hvori bestod det?"

"Jeg skulle straks gå til frøken Géronnière og sige hende ..."

"Hvad?"

"At Armand Cambon har været min elsker."

"Hvilken skændighed!" udbrød Armand med opbrusende heftighed.

Denise stirrede forbavset på den uartigste af alle kavalerer.

"Og at han har besøgt mig hver aften et helt år igennem," vedblev hun.

"Det er afskyeligt!" vedblev Armand i sin blinde iver.

Denise blegnede. Det skulle altså være så afskyeligt, at en simpel arbejder var elsket af en markises kammerjomfru, af en pige som Denise, der, selv uden hjælp af markisens garderobe og sminkekrukker, ville have gjort opsigt både på *Bal Mabille* og andre offentlige steder.

"Forstå mig vel, kære Denise," skyndte Armand sig at tilføje, for han indså straks, hvor uartig han havde været; "De med Deres uplettede rygte skulle lyve Dem selv på, at De havde en elsker, som besøgte Dem hver aften! – Hvem ville ikke gerne være elsket af Dem?" vedblev han. "Men var det alt, hvad De skulle sige til frøken Géronnière?"

"Ak nej," svarede Denise, nogenlunde trøstet ved de sidste ord; "jeg skulle også sige, at i den sidste tid havde De begyndt at vise mig mindre ømhed end før, ja, at De endda havde vist mig ligegyldighed og foragt ... Markisen er et slet menneske, er hun ikke, Armand?"

"Meget slet ... men bliv ved, bedste Denise ... Hvorfor skulle De sige det?"

"Jo, for ved et tilfælde havde De fået frøken Adelaide at se, og så var De blevet så fortryllet af hende, ligefrem vanvittigt forelsket i hende ... Det ville jo også være vanvid, kære Armand?"

"Vist ville det det ... og hvad så?"

"Jo, siden havde De, forblindet af Deres ulykkelige lidenskab, som De var, ikke tænkt på andet end på at få hendes forbindelse med hertugen brudt ... Blandt andet havde De bedt mig vise

Dem en af de billetter, hertugen havde sendt markisen, for hertugen, som var markisens forretningsfører, stod naturligvis i stadig brevveksling med hende ... Jeg havde så i min svaghed ikke kunnet modstå Deres bøn, men havde givet Dem sådan en billet, som De straks havde taget uden at ville sige mig, hvad brug De ville gøre af den."

"Og med denne billet som forskrift havde jeg så skrevet den anden, som jeg bragte frøken Géronnière?" tilføjede Armand; "ja, De har ret, Denise, de har sat garn ud, men jeg behøver blot at røre ved dem for at få alle maskerne til at springe."

"Endelig skulle jeg, som endnu elskede Dem," vedblev Denise, "bede frøken Géronnière og hendes onkel om tilgivelse for Dem, som jeg også nok ville opnå, dels af deltagelse for mig, dels af medlidenhed med den ulykkeligste af alle lidenskaber."

"Og enden på denne smukke historie skulle så være, at den bedragne i morgen rakte bedrageren sin hånd," tilføjede Armand. "Finder man et par større misdædere end hertugen og Deres markise i nogen røverkule?"

"De er forfærdelige," indrømmede Denise.

"Men kan De forklare, hvorfor markisen er så opsat på at få hertugen gift med frøken Géronnière?"

"Både hertugen og markisen skylder, så vidt jeg ved, masser af penge bort, mens frøkenen skal være den rigeste pige i Frankrig."

"Jeg forstår det ... Bankierens broderdatter skal betale hertugens gæld og hertugen markisens ... Det er alt sammen meget let at forstå."

"Men ved De, hvad følgen bliver af, at jeg nu er her i stedet for, som markisen tror, at være i Rue d'Anjou?" spurgte Denise.

"De går glip af de penge, hun har budt Dem, men Deres gode samvittighed vil give Dem fuld erstatning, for De har opfyldt Deres pligt både som menneske og kristen."

"Jeg tør aldrig mere komme hjem, aldrig komme for markisens øjne."

"Det forstår jeg også nok ... hvorledes skulle De også kunne vedblive at tjene sådan et utyske!"

"Da jeg var forberedt på, hvorledes det ville gå, har jeg også taget alt, hvad jeg ejer, alle mine kostbarheder, med i vognen," sagde Denise med et smægtende blik på sin vært.

"De har taget med Dem, siger De ...?" udbrød Armand forskrækket.

"Ja, og jeg har sparet en hel del sammen i de år, jeg har været hos markisen," forsikrede Denise med en vis tilfredsstillelse; "ak!" tilføjede hun med al den varme, en fransk pige kan lægge for dagen, "hvorfor har jeg ikke millioner at give Dem! ... hvorfor er jeg ikke rig som Adelaide Géronnière!"

"I Himlens navn, kom dog til Dem selv!" bad Armand, som blev mere og mere forfærdet; "hvorfor skulle De give mig millioner? Hvorfor skulle De give mig noget som helst?"

"Fordi De skal elske mig, som jeg elsker Dem!" udbrød Denise, idet hun slog armene om guldarbejderens hals, "fordi vi aldrig vil skilles, fordi vi skal være de lykkeligste mennesker på jorden! ... Ja, min ven, min elskede, vi skal blive lykkelige som Himlens engle!"

Guldarbejderen arbejdede af alle kræfter for at slippe ud af dette halsbånd.

"Kom til Dem selv, kære Denise!" udbrød han under dette arbejde; "De ved ikke, hvad De siger! ... Jeg nærer ganske vist

den største hengivenhed og agtelse, det varmeste venskab for Dem ... jeg ville vove mit liv for Dem, hvis det kom an på det ... Derfor må jeg være oprigtig imod Dem, for det ville være en brøde at bedrage Dem. – Jeg nærer en broders ømhed for Dem, men at elske Dem er mig umuligt ... Kom til Dem selv, se ikke så forfærdelig på mig, kære Denise! ... Jeg kan ikke skænke Dem min kærlighed, jeg kan ikke gifte mig med Dem! ... men så længe jeg lever og ånder, skal jeg ..."

Denise udstødte et skrig, som havde kunnet jage alle den berygtede gades spøgelser på flugt, og fo'r op fra stolen som stukket af en slange.

"Å, det er altså sandt!" skreg hun; "De elsker en anden! De elsker Adelaide Géronnière! Ja, De elsker hende, kun hende!"

Armand kunne ikke skjule sin forlegenhed; den gød olie i den ild, der fortærede kammerjomfruen.

"Hun havde altså ret, markisen," vedblev Denise. "De elsker bankierens broderdatter og hertugens brud! ... De elsker hende til raseri! ... Og jeg dåre, som ikke straks så det! ... Ve mig! Men," tilføjede hun med uhyggelig bestemthed, "ve også hende! ve Dem! ve os alle!"

Denise svøbte silkekåben om sig og gjorde et skridt hen imod døren.

"Således må De ikke gå, stakkels pige!" sagde Armand med en medlidenhed i stemmen, der fik den ulykkelige Denise til at tøve, "De må ikke forlade mig i denne tilstand ... hør mig endnu en gang, Denise ... jeg besværger Dem, hør mig!"

Han greb hendes hånd og førte hende tilbage til stolen, som hun sank om på i krampagtig gråd.

"Vidste De, hvor disse tårer brænder mig på hjertet, gode pige," sagde han, "ville De ikke pine mig, som De nu gør ... Lad os tale fornuftigt sammen om, hvad der er at gøre i denne fortvivlede sag ... vi må vel kunne finde på råd ... Gud være lovet, nu græder De ikke mere!"

Denise havde hørt op med at græde. Smilet havde atter taget plads på hendes læber og jagede med solstrålens fart tårerne på flugt.

"Ak, Armand," hviskede hun, idet hun atter hældede sig frem imod ham, for han havde taget plads lige over for hende.

"Vær dog fornuftig," sagde han, idet han lænede sig tilbage; "er der da ingen middelvej imellem kærlighed og had?" tilføjede han ganske troskyldigt.

Enfoldige dødelige! Der gives ingen middelvej. Ilden vil enten lyse og varme eller brænde og ødelægge.

"De elsker mig altså dog?" vedblev kammerjomfruen.

"Jeg bad Dem jo om at være fornuftig," sagde den unge mand, som nu havde så let ved at være det, da han ikke var forelsket i den, han ville lære fornuft; "lad os blot tænke på Dem ... Jeg indser nok, at De ikke kan vende tilbage til Deres frue ... Men hvorledes skal vi i en hast finde et passende sted, hvor De kan være? ... De kender vel nok en eller anden kone eller pige, De kunne bo hos, til De havde fundet en anden plads, hvilket ikke kan falde vanskeligt for en så dannet, god og smuk pige som Dem, Denise ... Jeg skal selv forhøre mig i morgen ... De kan stole på, at jeg ikke skal slå mig til ro, førend jeg har fundet en familie, som med glæde vil tage imod Dem ... Vær derfor rolig og slå Dem i det mindste til ro til i morgen eller i overmorgen ...

Ak, min Gud, hvad siger jeg? ... I morgen må jeg rejse bort, det er jo sandt!"

"Hvad! De vil rejse bort i morgen!" råbte Denise, idet hun igen fo'r op fra stolen.

"Ja, desværre ... jeg fik ordre til det for et par timer siden."

"Ja så! De vidste altså i forvejen, at De skulle rejse i morgen? De vidste det, inden jeg kom?"

"Ja, kære Denise; det er et ærinde af største vigtighed, og som ikke tåler den ringeste opsættelse."

"Og hvor længe tror De, De bliver borte, hr. Armand?"

"Måske nogle uger, gode pige ... Men det skal alligevel ikke hindre mig i ..."

"Ja så ... nogle uger! ... De agter at blive borte nogle uger?" spurgte Denise med et spottende smil om de blege læber, for hendes ansigt var ligblegt.

"Ja," svarede Armand, forbavset over alle de spørgsmål om samme sag.

"De vidste, at De skulle rejse i morgen og blive borte i nogle uger, og indbød alligevel mig til at gå i teatret med Dem i overmorgen!" sagde kammerjomfruen med et ubeskriveligt udtryk af harme.

At indbyde nogen til at gå med i teatret i overmorgen, når man har i sinde at rejse bort i morgen og ikke at komme igen før om nogle uger, er under almindelige forhold i og for sig en betænkelig sag. Men når den, man inviterer, er en kvinde og oven i købet en fransk kvinde, som elsker skuespil måske højere end sit liv, så bliver det en forbrydelse. Føjer man nu hertil den omstændighed, at den indbudne betragter den indbydende som sin vordende ægtemage, så bliver det forfærdeligt, så

meget mere som statens love, der ikke har kunnet forudsætte eller ane muligheden af en sådan forbrydelse, heller ikke har kunnet fastsætte nogen straf, hvorved den muligvis kunne sones.

Armand blev overmåde flov, hvilket ikke var så underligt.

"Og jeg, som ville ofre mig selv for en sådan mand!" mumlede Denise imellem tænderne med et blik til døren.

Armand begyndte stammende på en forklaring, men Denise gav sig ikke tid til at høre den til ende. Med en panters smidighed sprang hun hen imod døren og forsvandt.

Efter nogle øjeblikkes overvejelse skyndte Armand sig efter hende ud i forstuen, gennem haven, og kom lige tidsnok til at se markisens kammerjomfru springe ind i vognen og trække døren i efter sig, hvorpå vognen rullede af sted med mere end almindelig hurtighed.

Vor helt blev stående lidt i porten. Han ventede måske, at Denise skulle vende tilbage. Så ventede han forgæves. "Hvis hun nu kører til Rue d'Anjou," sagde Armand ved sig selv. "Nå, lad hende køre! ... jeg skal være der i morgen ... og de skal tage sig i agt, hvis de kommer frem med den historie om mig! Det er utænkeligt, at noget fornuftigt menneske kan fæste lid til den ... Men det løfte om den teaterbillet var alligevel en stor dumhed!"

Med disse ord vendte han sig om for at gå ind i haven.

19. Spøgelseshusets nabo

Lige idet vor helt skulle til at gå ind i haven, faldt hans blik tilfældigvis på det andet hus, der vendte ud til den og, som vi ved, beboedes af en præst, der var lige så lidt spøgelsesræd som guldarbejderen.

Over porten til dette hus dinglede en lygte, hvis dirrende skin næppe forslog til at oplyse forsiden; men da den hang højere end havens plankeværk, faldt der også et skær fra den ud i haven.

Armand så, at et af præstens vinduer var åbent og fik øje på et hoved i det. Det var der nu i og for sig ikke noget mærkeligt i, men hvad der var påfaldende, var, at dette hoved hvert øjeblik hævede sig og syntes at rette sine blikke mod et vist punkt i haven og ved tegn eller bevægelser at røbe en hemmelig forståelse med bemeldte punkt, og det skønt Armand vidste, at den yderst tarvelige lille have ikke indeholdt noget som helst mærkeligt, der kunne være genstand for nysgerrighed, ikke engang ved dagens lys. Der havde længe ikke været gjort noget ved den, og de mosgroede frugttræer og kastanjetræer, der fandtes i den, stod nu, i december, fuldstændig nøgne; der var heller ikke en eneste fuglerede i nogen af deres kroner, som havde kunnet tildrage sig hovedet opmærksomhed, i fald dettes ejer, som efter Armands mening ikke kunne være nogen anden end hans nabo præsten, måske var en beundrer af fuglenes bygningskunst.

Vor helt, som, skjult af porten, kunne se uden selv at ses, søgte ivrigt genstanden for bemeldte hoveds opmærksomhed og mente omsider at have fundet den.

Midt i gangen imellem haveporten og indgangen til spøgelseshuset stod der et plumpt hugget fodstykke af sten, temmelig højt og bredt, og som rimeligvis fordum havde båret en billedstøtte.

Armand gav sig ikke synderlig af med oldforskning og havde ikke gjort sig videre ulejlighed for at udfinde, hvad meningen oprindelig havde været med den omtalte stenstøtte, som for øvrigt hverken bar nogen indskrift eller udmærkede sig ved skønhed. Det forekom ham imidlertid bestemt, at det netop var den, hans nabo så på og gjorde tegn til.

Armand fandt sig derfor også opfordret til at hellige fodstykket sin opmærksomhed; til trods for mørket var det ikke helt spildt ulejlighed, da det just var på den side, skæret fra naboens lygte faldt.

Hvad der da først overraskede vor helt, var, at han ved støttens fod opdagede eller troede at opdage en fremspringende spids sokkel, som han aldrig før havde lagt mærke til, og hans overraskelse steg, da han så denne sokkel røre sig, trække sig sammen og forsvinde.

Han havde næppe tænkt over dette mærkelige forhold, førend han syntes, at også fodstykkets forside havde fået en ganske uforholdsmæssig tilvækst, omtrent et kvarter i bredde, en tilvækst, som imidlertid også forsvandt lige så hurtigt, som den var kommet.

Men hvor hastigt den end forsvandt, havde Armand dog fået indtryk af, at den i høj grad lignede et menneskehoved, og denne opdagelse bragte ham på den tanke, at soklen, han nylig havde set, muligvis kunne have været en menneskefod.

Det var altså et menneske, der skjulte sig bag fodstykket. Et menneske, der således skjuler sig, er en mistænkelig person, og mistanken formindskedes ikke ved den hemmelige forståelse, der syntes at være imellem stedet, hvor han holdt sig skjult, og vinduet med præstens hoved i.

Skønt Armand i de sidste to dage havde haft adskilligt andet at tænke på, havde han dog ikke glemt optrinnet på Vendômepladsen, hvor han havde set sin nabo i selskab med en lommetyv. Han havde derfor ikke de bedste tanker om denne nabo.

Vor helt, der lige så lidt var bange for mennesker som for spøgelser, tænkte først på at gå lige løs på det omtalte fodstykke for at tage den mistænkelige person nærmere i øjesyn og så handle efter omstændighederne. Da han imidlertid ved nærmere eftertanke fandt, at fodstykket var så bredt, at der gerne kunne være hele tre personer skjult bag ved det, besluttede han at vælge en vej, der førte mindre lige, men nok så sikkert til målet.

Han forlod porten, men i stedet for at gå ind i haven, sneg han sig stille og smidig som en kat uden om haven langs med plankeværket og kom på denne måde om på en anden side af haven, til en slags smøge, der dannedes af plankeværkerne om denne og en anden have, og som var næsten ufremkommelig som følge af en mængde grus og sten, der var blevet kastet der ned.

Her bukkede Armand sig ned og løsnede nogle planker, hvorved der fremkom et hul så stort, at et menneske af hans størrelse kunne krybe igennem det ind i haven.

Det var ikke første gang, Armand benyttede denne hemmelige indgang; gennem den plejede han at slæbe de kasser med våben og ammunition ind, som blev betroet ham til opbevaring. En fæstning som hans måtte jo nødvendigvis også være forsynet med to udgange for påkommende tilfælde skyld.

Det varede ikke mange sekunder, førend Armand var inden for plankeværket. Efter at han forsigtigt havde skudt plankerne til rette igen, så at den hemmelige indgang skjultes, lagde han sig ned og krøb på hænder og fødder langs med en stikkelsbærhæk, der strakte sig fra plankeværket hen til den gang, i hvilken fodstykket stod.

Efter lykkelig og vel at være nået hen til selve spøgelseshuset, tog han sig dog vel i agt for at søge til den rigtige indgang, men valgte i stedet den modsatte side. Det var den, vinduet i hans værelse vendte ud til. Det oplystes af lyset på bordet derinde. At slå en rude i stykker, stikke armen ind og åbne vinduet og derpå springe ind i værelset var et øjebliks sag.

Da han var kommet derind, slukkede han straks lyset og sneg sig i mørket på tåspidserne først hen til det sted, hvor han havde sine skarpladte terzeroler, og derpå hen til døren, ved hvilket der stod en svær rusten sabel, som det altid havde været et behageligt tidsfordriv for Isbjørnens discipel at øve sig i at håndtere.

Forsynet med disse våben, og som følge deraf betydelig bedre oplagt, nærmede han sig atter vinduet, hvis skodder han stængede. Derpå gik han atter hen til døren og blev stående og lyttede dér.

Der var ikke noget usædvanligt at høre.

Armand havde ventet, at der skulle være kommet et eller andet ud af, at han slog vinduesruden i stykker, men da alt vedblev at være stille, åbnede han døren og gik ud i den snævre forstue, hvis vægge han nøje undersøgte med spidsen af sin sabel.

Der var intet i vejen for, at han kunne nå ud til porten. Han standsede et øjeblik dér og kastede et spejdende blik ud i haven.

Da han nu var på den anden side af fodstykket, opdagede han med lethed ikke blot én, men to mænd, der lå sammenkrøbet op til fodstykket uden at røre sig.

Han var en ti til tolv alen fra dem.

"Hvem søger De, mine herrer?" spurgte Armand.

Ved den første lyd af hans stemme rejste de to mænd sig pludselig og på én gang, ligesom ramt af et elektrisk stød, og viste sig nu i deres fulde højde.

"Jeg vil gøre Dem opmærksom på," vedblev Armand, "at jeg har en pistol i hver hånd, og at jeg fyrer på den første, der rører sig af stedet ... Derfor ikke et eneste skridt hverken fremad eller til siden, førend jeg giver lov til det ... Fremdeles må jeg oplyse Dem om, at mine kugler træffer sikkert i fem og tyve alens afstand, hvilket er omtrent det dobbelte af den, jeg nu er i ... De ser, jeg taler oprigtigt og ligefremt til Dem ... Svar mig nu lige så oprigtigt: hvem søger De?"

De to mænd stak hovederne sammen ligesom for at holde råd.

"Vejret tillader mig ikke at vente længere," forsikrede Armand, "og det er desuden trættende i længden at stå her og sigte. Skynd Dem derfor lidt og kom med svaret."

Der kom imidlertid intet svar.

"De er stumme, som om mine kugler allerede havde forseglet Deres munde," begyndte vor helt igen; "havde jeg villet, havde De allerede hver især haft en af mine kugler i hjertet ... men det skal De ikke være bange for ... jeg sigter ikke efter brystet, bare efter maven ... Skal jeg vente længere på svar, trykker jeg løs, og en kugle i maven sætter liv i den stummeste tunge."

"Min herre!" svarede endelig en af mændene, "vi forstår ikke, hvor De kan falde på at ville skyde på folk, der ikke har gjort Dem noget."

"Ja, enhver har nu sine indfald," svarede Armand, "De vælger at lægge Dem i baghold på andre folks grund for at røve eller myrde ... jeg foretrækker at skyde på røvere og mordere, så snart jeg kommer over dem."

"Men hvor kan det falde Dem ind, at vi skulle ville røve og myrde?" spurgte den anden mand.

"Vi var noget trætte og søvnige og gik blot ind for at sove lidt," tilføjede den første.

"Sove på den våde jord," spurgte Armand; "det er ikke muligt, at så flinke folk som De har nødig at underkaste Dem sådanne ubehageligheder, især når De, som jeg har grund til at formode, har en god ven så tæt ved, ham i huset derhenne, som jeg nylig så ligge i vinduet ... Jeg skulle have set meget fejl, hvis han ikke oven i købet gjorde tegn til Dem, men om det var for at bede Dem komme op til ham eller blive liggende her nede, kan jeg ikke så lige sige ... Var det det sidste, han mente, var det uforsvarligt gjort af en kristen, især af en, der bærer den sorte kjole."

"Vi forstår ikke, hvad De mener med alt dette, min herre," forsikrede den første af mændene.

"Vi kender hverken Dem eller Deres nabo," forsikrede den anden, "men hvad vi ved, er, at De har taget ganske fejl af os, og at De kan komme til at stå til ansvar, fordi De har truet os med våben i hånd."

"Vær derfor så god at lade os gå i fred, hvis De ikke ønsker, at vi skal råbe om hjælp," tilføjede den første; "De har ingen ret til at behandle os, som De gør."

"Jeg vædder hundrede mod én på, at I ikke lukker munden op for at kalde fremmede folk til hjælp," sagde Armand, "og jeg vædder tusind mod én på, at I begge har knive hos jer, der er skarpe nok til at skære halsen over på en stakkels djævel med, mens han ligger i sin seng."

"De skal blive krævet til ansvar for så grov en beskyldning," sagde den ene.

"Så råb og skrig det bedste, I har lært," sagde Armand, "for det er mit fulde og faste forsæt ikke at lade jer slippe ud af haven, førend jeg i det mindste har pryglet jer igennem, så godt jeg kan ... råb og skrig derfor, mens I endnu har tid til det."

De to mænd stod så stumme som den sten, de støttede sig til.

"Jeg vidste nok, I ikke ville råbe så højt, at himlen faldt ned ved det," sagde Armand. "Nu skal vi se, hvad for våben sådanne helte som I plejer at bære."

Med disse ord gik han lige hen imod de to mænd, med faste skridt og opmærksomme blikke både ligefrem og til siderne, med sablen i højre hånd og en terzerol i venstre.

Inden han var kommet halvvejen, syntes han imidlertid, han hørte en raslen fra den ene side af haven, hvilket bragte ham til at standse og lytte.

"Hvad går her for sig? Hvad i Himlens navn er her på færde?" spurgte en mandsstemme fra samme side.

Armand vendte ansigtet til den side, stemmen kom fra, og de to mænd så imidlertid deres snit til at slippe bort fra stenen og smøre haser.

Armand ville til trods for mørket forfølge de flygtende, men følte sig standset af en, der greb i hans højre arm.

"Hvad er her på færde? Hvorfor er De bevæbnet?" spurgte den samme stemme.

Armand genkendte sin nabo præsten.

"Hvorfor hindrer De mig i at gribe de to ugerningsmænd?" spurgte Armand.

"Hvilke ugerningsmænd?" spurgte præsten.

"De, der nylig lå skjult her, og som benyttede sig af Deres komme til at løbe deres vej."

"Der har altså været ugerningsmænd i Deres have?" sagde præsten, "det er en anden sag ... lad os så skynde os efter dem."

Med disse ord slap han Armands arm.

Den unge mand løb hen til haveporten, men kunne ikke opdage dem, han søgte. Derimod hørte han trin af nogle, der løb bort.

Armand vendte om og mødte præsten, som var fulgt efter ham.

"Jeg lå i mit vindue," sagde denne, "da jeg på én gang hørte en heftig ordstrid i Deres have ... derfor kom jeg her ned ... hvad var det for folk, her var?"

"De kender dem altså ikke?" spurgte Armand, idet han gik helt hen til sin nabo.

"Det er vanskeligt i mørke at kende folk nede i haven, når man selv står oppe i vinduet, og endnu vanskeligere ville det have været, hvis de, De nylig var i klammeri med, var forbrydere, som De påstår."

"Hvorfor det?"

"Folk af min stand har ikke at gøre med andre forbrydere end dem, vi af og til må berede til døden i fængslerne."

"Ja så, kun i fængslerne ... ikke på Vendômepladsen for eksempel?" spurgte Armand.

"Vendômepladsen? ... jeg forstår ikke, hvad De mener."

"Jeg mener, at jeg mødte Dem på Vendômepladsen forleden aften."

"Det kan godt være; men hvad vedkommer det denne sag?"

"Jo, ikke så lidt, for jeg så Dem i selskab med en person, som nogle minutter i forvejen havde forsøgt at stjæle af min lomme."

"Det var da besynderligt, skønt ganske vist ikke umuligt. Jeg kommer jævnligt på Vendômepladsen, da nogle af mine bekendte bor der ... Det kan godt hænde, at jeg, når jeg færdes dér eller andetsteds, møder folk, som just ikke opfører sig på bedste måde ... men ved De da ikke, at en præst må komme i berøring med alle slags mennesker? ... Tror De, det er lutter engle, der søger til skrifte hos ham?"

"Lommetyven var altså et af Deres skriftebørn, hr. pastor?"

"Men, min søn, når De virkelig vidste, at det var en lommetyv, De så mig sammen med, hvorfor greb De ham så ikke? ... Hvorfor angav De ham ikke til den nærmeste politibetjent? ... De så mig i så farligt selskab, og advarede mig ikke ... Tror De da, at en lommetyv har mere respekt for en præsts lommer end for andre folks? ... Sæt nu, jeg var blevet

bestjålet, hvem havde jeg så haft at takke for det næst efter tyven?"

Armand tav noget forlegen, for, som læseren mindes, havde han haft sine gyldige grunde til ikke at lade tyven på Vendômepladsen anholde.

"Enten har De fuldstændig taget fejl, min søn, eller også er De ikke rigtig klog," vedblev præsten, "ellers begriber jeg ved Gud ikke, hvor De har kunnet falde på, at jeg er i ledtog med lommetyve og den slags folk."

"Men hvad betød da de tegn, jeg så Dem gøre til de to gavtyve fra vinduet?" spurgte Armand.

"De ved ikke, hvad De siger, unge mand! ... Gjorde jeg tegn til dem?"

"Jeg så det fra min port, og jeg så det ganske tydeligt, for lygten var ikke mere end en alen fra Deres hoved."

"De er ikke ved Deres fulde fem ... jeg så ganske vist, at der var folk i haven, og stak hovedet ud for at se, om det var de samme, som ..."

"Som hvad?"

"Som jeg allerede så mange nætter har set i Deres have."

"Hvad for noget! Har De før set gavtyve i min have?"

"Jeg ved ikke, om Deres venner fortjener dette stygge navn."

"Mine venner, siger De?"

"Ja, det må vel være Deres venner, siden jeg stadig ser Dem tage så venligt imod Dem."

Armand studsede.

"I begyndelsen forekom det mig rigtignok temmelig besynderligt, at de altid kom om natten," vedblev præsten, "men den unge mand har forretninger ude af huset om dagen, tænkte

jeg så, og har derfor kun tid til at modtage besøg om natten. At de var Deres venner, var jeg så meget mere overbevist om, som jeg tit så dem bringe kister og kufferter med, der, så vidt jeg i afstand kunne skønne, lod til at være tunge og vel forsynede ... Tyve plejer, som De nok ved, snarere at føre fra huset end til huset ... den slags folk kunne det derfor ikke være."

Armand følte angstsved på sin pande. Der var altså folk, der udspejdede ham om natten, nærede mistanke til ham og måske allerede havde opdaget, hvad ingen uindviede måtte vide.

"Som det sømmer sig en god borger og ven af lov og orden," vedblev præsten, "tænkte jeg først på at underrette vedkommende politikommissær om disse natlige sammenkomster, men jeg opgav snart denne tanke, for en præst har ikke at gøre med andre hemmeligheder end dem, der betros ham ... Jeg blander mig heller aldrig i andres anliggender."

"De personer, De har set hos mig om natten," tog Armand endelig til orde, "er arbejdere uden arbejde ligesom jeg selv ... Vi kommer sammen for i fællesskab at overveje, hvorledes vi skal afhjælpe vor bekymring for fremtiden ... De kister, De har set dem bringe med, indeholder deres værktøj, og politikommissæren ville derfor kun have gjort en dårlig fangst hos mig."

"Det er jeg også overbevist om," sagde præsten meget sagtmodig.

"Men jeg ved ikke, om det samme ville blive tilfældet, hvis politikommissæren aflagde Dem et natligt besøg," sagde Armand, idet han tænkte på skyggerne af de mange hoveder, han havde set på naboens gardin.

"De mener, at jeg også har sammenkomster hjemme hos mig," svarede præsten; "jeg har lige så liden grund til at nægte denne påstand som De ... Nævn mig en samfundsklasse, som ikke nu for tiden slutter sig sammen ... Præstestanden har heller ikke høstet gyldne frugter af julirevolutionen ... vi har også vore bekymringer ... Vore bekymringer angår dog ikke blot vor egen fremtid, men hele menneskeslægtens ... Men det er sent, det er på tiden, vi går hver til sit ... Det glæder mig imidlertid, at jeg har gjort Deres bekendtskab, om jeg end just ikke kan rose Dem for overdreven høflighed ... Gud være med Dem, min søn."

Præsten gjorde nogle gange korsets tegn og hævede velsignende sine arme, hvorpå han med langsomme, men faste skridt forlod haven.

Armand fulgte ham med øjnene, så længe han kunne se ham, og lyttede efter hans skridt, så længe han kunne høre dem.

Derpå forlod han selv haven og gik ind i sit kammer, optaget af mangehånde urolige tanker.

Både Denise og de to mænd var snart fuldstændig glemte, og han tænkte ikke på andet end den besynderlige nabo og den nye fare, der truede ham fra den kant.

20. Tågeskikkelser

Den næste dag var en af dem, der om vinteren ikke er så sjældne i Paris, da man så at sige svømmer i tåge, og politiet sætter vagt ved kajerne for at hindre folk i at gå ud i Seinen. Tågen var næsten uigennemtrængelig. Man kunne næppe se en hånd for sig, end sige hvor man gik eller stod. Man går da heller ikke ud sådan en dag, når man ikke er nødt til det. Det er ikke let at finde vej i den parisiske labyrint i sådan en tåge.

Armand Cambon, som havde gode grunde til at være ude den dag, vidste vel, at han for øjeblikket, omtrent klokken ti om formiddagen, befandt sig i forstaden St. Germain, men han vidste ikke, hvad det var for en gade, han famlede sig frem i, han kunne ikke se at læse navnet på hjørnerne, og han mødte ingen, der kunne oplyse ham om det.

Endelig stødte han næsen imod et hestehoved og følte i det samme nogen træde ham på foden.

"Om forladelse!" sagde en stemme.

"Jeg be'er, er det ikke hr. Albert?" spurgte Armand, som kendte stemmen.

Albert var mekaniker og en stor beundrer af Ledru Rollin og Louis Blanc.

"Hvem kender mig i denne tåge?" spurgte stemmen.

"Jeg, Armand Cambon," sagde denne, hvis næse i det samme stødte imod en andens.

"Å, nej virkelig! ... Ja, nu ser jeg endelig," sagde Albert, idet han trykkede Armands hånd.

"Vil De ikke være så god at sige mig, hvor på lav jeg er," sagde Armand; "jeg er gået vild og ved ikke, om det er den anden eller

tredje gade fra Seinen, jeg er i."

"Det er den tredje."

"Er De vis på det?"

"Det må jeg vel være, siden min kusk holder uden for det hus, jeg skal op i."

"Hvad nummer har det hus?"

"82."

"Nej, virkelig ... Så er jeg ikke gået så meget vild, som jeg havde troet ... Men er det ikke i nr. 82, hr. Lamartine bor?"

"Jo, det er just ham, jeg agter at besøge."

"De hos Lamartine?" spurgte Armand noget forundret.

"Ja, hvad så?"

"Lamartine er en stor forfatter og en ædel mand, men er han ikke legitimist?"

"Å, han er ikke mere legitimist end De og jeg; han er for stort et geni og for meget franskmand til at ofre på absolutismens alter."

"Men ..."

"Men De undrer Dem måske over, hvad jeg kan have at gøre hos Lamartine?"

"Ja, hvorfor ikke tilstå det?"

"Vi har hørt, at Lamartine agter at deltage i den reformbanket, oppositionen med Odilon Barrot i spidsen agter at afholde i begyndelsen af det nye år," meddelte Albert, "og det er for at høre, om dette rygte er sandt, at Ledru Rollin har sendt mig til ham."

"Nå ja, så bør jeg ikke opholde Dem længere ... Men det er sandt, et ord i fortrolighed, hr. Albert!"

"Hvad har De at sige?"

"Lad os hviske."

"Vel ... her er mit øre ... kom så kun frem med alt, hvad De har på hjertet."

"Det går ikke an at sende mere hen til mig om natten," hviskede Armand.

"Hvorfor ikke det?" hviskede Albert.

"Jeg er bange for, man er på spor efter vor hemmelighed."

"Guds død!"

"Eller rettere sagt, at man mistænker os for at have noget hemmeligt for."

"Ja, det kommer ud på ét ... Men hvorfra ved De ..."

"Jeg har ikke tid nu til at forklare mig nærmere ... men det er bedst at være forsigtig."

"Naturligvis ... Men hvad er der at gøre?"

"Få et andet rustkammer."

"Måske!"

"Træffer De hr. Ledru Rollin i dag før jeg, så vær så god at sige det til ham."

"Det forstår sig ... Men hvordan er det, skal De ikke rejse?"

"Jo, i morgen."

"Og lokalet?"

"Står for min regning."

"Og nøglerne?"

"Giver jeg Dem."

"Godt ... Har De mere at sige mig?"

"Nej."

"Så farvel da."

"Farvel. Og held og lykke, hr. Albert!"

Armand fortsatte sin vej ad det søndre fortov, til han nåede det første hjørne; så drejede han af til venstre, ind i en anden gade. Han havde ikke gået mange skridt i denne, før han stødte voldsomt imod en anden tågeskikkelse; men både han og den glemte at bede om forladelse.

Manden var sort klædt fra top til tå. Armand kendte ham; det var hans nabo.

"God morgen," sagde denne med et venligt smil.

Armand gengældte hilsenen, men ikke slet så venligt.

"Det er da et afskyeligt vejr," sagde præsten.

"Og De er ude i det?" sagde arbejderen.

"En præst og en læge må færdes i alle slags vejr, min søn!"

"Det er De imidlertid ikke de eneste, der må, som De ser," bemærkede Armand.

"Jeg ser, at De heller ikke er bange for tågen," sagde præsten.

"Jeg er ikke bange for noget som helst, kan jeg forsikre Dem."

"Det vidner om en god samvittighed."

"Ikke altid ... Der er også dårlige samvittigheder, som ikke er bange for noget."

"Den tro har religionen ikke lært Dem, min søn."

"Ikke religionen, men nogle af dens præster."

"Ja så! Farvel, min søn."

"Farvel, hr. pastor."

Dermed gik Armand videre; men pludselig faldt der ham noget ind; han standsede og vendte sig om.

I det samme forekom det ham, at han så omridset af et mørkt legeme gennem den tykke, men alligevel lyse tåge, og at dette omrids nærmede sig mere og mere, uden at Armand

kunne høre lyden af trin. Han tog derfor sagen over tværs og gik lige løs på skyggen.

Pludselig og med et råb af overraskelse stødte han atter sammen med sin nabo, der så ud til at være endnu mere overrasket ved dette nye møde.

"Nå, De går efter mig, ærværdige fader!" udbrød Armand.

"Ja, jeg glemte at sige Dem tak for i nat," sagde præsten.

"Å, selv tak!"

"Jeg håber, De har sovet uforstyrret?"

"Nej, jeg har slet ikke sovet ... jeg har haft et møde hos mig igen i nat," sagde Armand.

"De har en lykkelig natur, min søn ... De sover aldrig og er alligevel aldrig søvnig."

"Aldrig," svarede Armand; "jeg har en mærkværdig evne til at holde mig vågen ... læg Dem det vel på sinde, i fald De skulle tvivle om min årvågenhed."

"De er meget elskværdig, min søn!"

"Men jeg tåler ikke, at nogen følger i hælene på mig," svarede Armand.

Præsten værdigede ikke denne bemærkning andet svar end et medlidende smil.

Armand lo også på sin vis og skiltes så for anden gang fra sin nabo. Han standsede ikke, før han stod udenfor porten til et stort hus i samme gade. Han trak i klokkestrengen, og porten gik op.

"Markise d'Estelle bor jo her?" spurgte han portneren, som kom imod ham i den høje, hvælvede port.

"Ja ... men hvad vil De?" var det mugne spørgsmål, hvormed portneren besvarede hans.

Armand eller rettere sagt hans bluse havde uheld med sig hos alle fornemme portnere.

"Hun bor naturligvis på første sal?" vedblev Armand.

"Ja ... men hvad vil De? ... Hvem er De? Jeg kender Dem ikke," vedblev portneren.

Vor helt havde ganske vist en gang før været i dette hus, men da var han både kommet og gået igennem haven og havde følgelig ikke haft lejlighed til at gøre portnerens bekendtskab.

"Hvad er det egentlig, De vil?" blev husets nidkære vogter hårdnakket ved.

"Ingen ting, min ven," svarede Armand kort og skyndte sig op ad den brede, lyse trappe, der førte op til første sal.

Portneren, der følte sig særlig forarget over at blive kaldt "min ven" af en fyr i rødternet bluse, fo'r efter ham, men standsede midt på trappen, da han så Armand på det øverste trin knytte næven ad ham. Han vidste af erfaring, at bluser, hvad kulør de så har, lige så ofte taler ved hjælp af knyttede næver som med munden, og da portneren særlig havde sin styrke i denne, vendte han om, formodentlig for at overveje med sin kone, hvorledes man skulle behandle en "ven", der knyttede næven imod en markises portner.

Armand ringede på døren deroppe, og den blev lukket op af en tjener i fornemt livré.

"Vær så god at sige til markisen, at Armand Cambon beder om at få hende i tale," – på denne simple måde optrådte Armand overfor en markises tjener.

Tjenere har to forskellige slags mål, de måler forskellige folk med. Simple folk måler de fra isse til fodsål, fine folk fra bukselommen til højre hånds fingerspidser. Det er tydeligt, at

vor helt måtte måles på den førstnævnte måde, eftersom der ikke er bukselommer i bluser og følgelig heller ingen pung.

"Hvad har De med mit hår og mine sko at bestille?" spurgte Armand, som ikke syntes om sådan at blive taget mål af.

"Hvem er De?" spurgte tjeneren temmelig forbløffet.

"Hvem jeg er? ... Jeg er en, der skal tale med markisen," svarede Armand, idet han trængte sig ind i forstuen.

Det hjalp. Tjeneren gik med et dybt buk for at melde ham. Lidt efter kom han tilbage, slog begge dørene til salen op og bad herren være så artig at trine indenfor.

Armand befandt sig i en temmelig stor sal, prydet med buster af de gode gamle tiders regenter, statsmænd og krigere. Imellem figurerne fik han øje på en, som han ganske vist holdt for levende, men som for resten var lige så ubevægelig og hvid i ansigtet som marmorbusterne. Det var Denise.

"Jeg skal føre herren ind," sagde hun med skælvende stemme til tjeneren.

Denne fjernede sig. Da han var borte, styrtede kammerjomfruen hen til Armand og sagde med en af angst halvt kvalt stemme:

"Gode Gud! hvad vil De her?"

"Jeg vil tale med markisen."

"De kommer for at forråde mig!"

"Det har jeg ikke tænkt på."

"For at fortælle, at jeg var hos Dem i går, og hvad jeg sagde til Dem."

"Har De ikke andet at frygte, kan De være rolig, jomfru."

"Og det kan jeg stole på? ... De vil ikke gøre mig ulykkelig?"

"De kan være vis på, at jeg ikke er så uforsonlig som De, gode Denise."

"Men hvad vil De da hos markisen?" spurgte hun, endnu tvivlende – hun havde ganske vist ikke glemt teaterbilletten.

"Jeg beder Dem være ganske tryg, jeg har endnu aldrig brudt et løfte," svarede Armand, som syntes aldeles at have glemt den omtalte billet.

"Så kom, jeg skal føre Dem ind til markisen," sagde Denise; "men jeg bliver i værelset ved siden af og lytter efter, hvad De siger til hende ... Bryder De Deres løfte, lader De hende med et eneste ord forstå, at der har været den fjerneste forbindelse imellem os, forlader jeg øjeblikkelig dette hus og styrter mig i Seinen."

"Seinen skal ikke have mig at takke for så smukt et bytte," sagde Armand smilende, "men vent endelig ikke med at føre mig til Deres frue, som jeg oprigtig talt gerne gad se i Seinen."

Denise gik foran Armand igennem nogle prægtige værelser, hvorpå hun åbnede en dør, som hun lukkede efter Armand, der nu befandt sig idet samme værelse, han en gang før havde været i.

Markisen lå, iført en morgendragt af lysegult taft, på den lille sofa i den samme forføreriske stilling som forrige gang. Formodentlig var denne måde at vise sig på, når hun gav audiens, blevet hende en vane. Armand var dog ganske rolig, for denne gang havde han ikke bind for øjnene, hverken for legemets eller sjælens.

"De har ønsket at tale med mig," sagde markisen, som denne gang ikke bad sin gæst sidde ned.

"Ja, frue."

"Hvad vil De?"

"Vide, hvorfor De har ladet den stakkels Simon sende til Algier."

"I fald jeg siger, at jeg har gjort det for at skille ham fra et sted, som naturligvis bestandig må minde ham om det store tab, han har lidt, så tror De mig formodentlig ikke," sagde markisen og legede med en hårlok, der havde listet sig ned på hendes barm.

"Nej, frue," svarede Armand koldt.

"Men når jeg siger, at jeg på denne måde har villet befri mig for et udyr, som bestandig truede min personlige sikkerhed, så tror De mig måske."

"Ganske vist ... Men med tilladelse, hvad betød den sidste skrivelse, jeg havde den ære at modtage fra Dem?"

"Den betød, hvad jeg tænkte den gang."

"Og siden?"

"Skiftede jeg sind ... Vi kvinder er bekendte for vor ustadighed."

"Men hvorfor lod man Simon forstå, at det var efter hans eget ønske og mit råd, at man sendte ham til Algier? ... De hører, at jeg ved besked ... Jeg har også i morges tidlig været der henne, hvor Simon blev arresteret."

"Ja så, har man sagt det?"

"Ja, og jeg tror også, jeg aner grunden."

"Så meget des bedre."

"For uden vanskelighed at få en tilladelse fra politipræfekten til at føre Simon til Algier, var det måske nødvendigt at give hans eget ønske som påskud."

"Det er muligt, at formen krævede det."

"Fremdeles var man måske bange for, at den frygtede mand skulle komme tilbage, og Simon er virkelig ikke den, der længe lader sig holde på et og samme sted ... Når han kom hjem, ville han hævne sig."

"På mig naturligvis."

"Nej på mig, som har hånet ham så skrækkeligt i hans ulykke."

"Derfor er det jo bedst for Dem med, at han aldrig kommer tilbage," sagde markisen med isnende kulde.

"De er en forfærdelig kvinde, frue!"

"Det er ellers ikke den almindelige mening, min herre ... Har De ellers noget at sige?"

"Jeg siger, at De må anvende Deres indflydelse for at skaffe den stakkels mand tilbage."

"De mener altså, at jeg har megen indflydelse?"

"Ja, desværre ... Det står ilde til i et land, hvor andre indflydelser end religionens, moralens og lovenes kan gøre sig gældende ... Jeg troede ikke på muligheden af at sætte et magtsprog igennem i vore dage, men jeg mærker, at alting begynder at kunne lade sig gøre ... Men hvorom alting er, frue, De må skaffe Simon tilbage, ellers ..."

"Ellers anlægger De sag imod mig eller sætter mig i aviserne?"

"Måske ... men inden jeg gør det, henvender jeg mig til hertug de Beaudreuil," sagde Armand med et gennemtrængende blik på markisens ansigt; "jeg vil i det mindste prøve på at vinde ham for Simons sag."

Armand sagde dette ikke blot for at true, men også for at bringe billetten på tale, mens han endnu havde

kammerjomfruens historie i frisk minde.

"De mener altså, De er vel anskrevet hos hertugen?" spurgte markisen uden synlig forvirring.

"Man behøver ikke at være vel anskrevet hos folk for at komme til at indvirke på dem," sagde Armand.

"Men De er mere end almindelig slet anskrevet hos ham, hvad De ikke bør finde så underligt."

"Ja så, nu er vi inde på kapitlet om den mærkelige billet, som ..."

"Som De tog med Dem, da De kom igennem min kammerjomfrus værelse forleden aften."

"Og som hertugen har skrevet til Dem," tilføjede Armand kort, skønt han undrede sig over, hvorfor markisen talte om sin kammerjomfrus værelse.

Markisen brast i en højrøstet latter.

"Er det Deres mening med den latter at lade mig forstå, at hertugen ikke har skrevet denne billet?"

"Spørg min kammerjomfru," svarede hun stadig lystig.

"Deres kammerjomfru? ... Hvad skulle hun vel kunne oplyse i denne sag?"

"Adskilligt, i fald hun ville ... Unge mand, de har været meget nær ved at bringe en ganske net pige i St. Lazare Note 4) ... Men de republikanere kan nu gøre, hvad det skal være."

"Vil De måske påstå, at Deres kammerjomfru har lavet denne ubehagelige skrivelse?"

Markisen svarede med et nik, der kunne betyde hvad som helst.

"I så fald er der kun én ting, der undrer mig."

"Og det er?"

"At Deres kammerjomfru, når hun har begået en sådan forbrydelse, endnu er i Deres hus i stedet for at være på vejen til St. Lazare."

"En kvinde tilgiver gerne en forbrydelse, som har sin grund i kærlighed."

"Kærlighed?"

"Ja, er det så utænkeligt, at en kammerjomfru kan elske en hertug?"

"Deres kammerjomfru skulle være forelsket i hertug de Beaudreuil! ... Og hun beviser sin kærlighed ved at skrive falske breve i hans navn!"

"De ved altså ikke, at den mest glødende kærlighed forvandles til det mest glødende had, når den forrådes? ... Men jeg glemte, at De er et barn, som endnu ikke kender verden."

"Det er troligt nok, at De ikke har så ganske uret i dette ... Men én ting vil jeg dog bede Dem ikke at glemme."

"Og det er?"

"At jeg ikke er lettroende som et barn ... Men ikke nok dermed: det er også mit faste forsæt at søge at oplyse alle andre, der muligvis er lige så lettroende, som De anser mig for at være."

Markisens sorte øjne slyngede et blik så flammende og vildt som lynet imod den unge mand.

Armand satte et trodsigt smil op imod dette lyn.

"De tror mig altså ikke?" spurgte hun, da hun havde genvundet sin kulde.

"Nej," svarede Armand uden videre omstændigheder.

Markisen syntes at grunde over noget. Derpå rakte hun den ene arm ud imod marmorbordet, greb en forgyldt klokke og

ringede.

Denise trådte bleg og skælvende ind.

"Denise," sagde markisen efter længe at have betragtet den forskrækkede pige, "der er nu igen tale om denne billet, som allerede har voldet så meget bryderi ... Den unge mand dér tror, det var et brev fra hertugen til mig ... forholder det sig således?"

Denise så ynkelig ud; hendes læber bevægede sig, uden at der kom en lyd over dem.

"Svar, Denise," vedblev markisen; "har hertugen skrevet denne billet?"

"Nej, frue," svarede kammerjomfruen endelig, idet hun stirrede på gulvtæppet.

"Er der mere, De ønsker, jeg skal spørge den stakkels pige om?" sagde markisen til Armand.

"Jeg ville naturligvis gerne have at vide, hvem der har skrevet den," svarede denne.

"Og De forlanger, at jeg skal stille hende dette spørgsmål i en fremmeds nærværelse?"

"Ja, i fald De mener at burde overtyde mig om sagens virkelige sammenhæng."

"De driver Deres ubarmhjertighed vidt, min herre," sagde markisen med et medlidende blik på kammerjomfruen. "Denise, du må sige den unge mand, hvem der har skrevet den."

"Jeg!" udbrød Denise, idet hun snart så på markisen, snart på Armand, mens hun rystede over alle lemmer.

"Du har intet at frygte, mit barn," vedblev markisen; "du har min tilgivelse og behøver ingen andens ... Jeg tror heller ikke, hr. Armand har grund til at være mere uforsonlig imod dig end jeg, for at han har taget billetten og vist frøken Géronnière den og

derved sat verden i oprør, det er ikke din fejl, men hans ... Vær altså uden frygt, men tilstå overfor ham, hvad du har bekendt for mig, at det er dig, dig selv, der har skrevet denne skæbnesvangre eller rettere sagt tåbelige billet."

Denise vred sine hænder, som om hun skulle vride dem af led.

"Skynd dig, pige," vedblev markisen med høj og bydende røst; "det er dig, der har skrevet den."

"Ja," stammede Denise næsten tilintetgjort.

"De! De!" udbrød Armand, idet han bestyrtet så på kammerjomfruen.

"Min herre," sagde markisen, "jeg håber ikke, De anser Dem for berettiget til at gøre den stakkels pige bebrejdelser ... Jeg venter også af Deres ridderlighed, at De ikke omtaler denne begivenhed til nogen, hvem det så end er. Den er, som jeg nylig oplyste Dem om, kun en følge af en barnagtig skinsyge."

"Men," sagde Armand, "men ..."

"Hvad ville De sige?"

"Er frøken Géronnière blevet oplyst om dette?"

"Naturligvis."

"Om sagens rette sammenhæng?"

"Det undrer mig, at De blot kan spørge om det ... Denise har villet gifte sig med en hertug," tilføjede hun leende, "og det var smukt af hende; men De, min herre, tror, at en markise, når hun gifter sig med en hertug, har nødig at gøre det hemmeligt, og det er tåbeligt af Dem ... Hvad Deres ven, hr. Simon, angår, kan det måske være nok med den sansekage, jeg allerede har givet ham ... jeg vil derfor anvende min indflydelse for at få ham tilbage ... Og nu farvel, min herre!"

Armand bukkede, men tøvede, for han var optaget af at studere den fortvivlede kammerjomfrus ansigtstræk.

"Gå ind i sovekammeret, Denise, jeg vil klæde mig på," befalede markisen.

Denise gik med vaklende skridt over gulvet og forsvandt gennem døren til sovekammeret.

I dette øjeblik viste den samme tjener, der havde lukket op for Armand, sig og meldte baron St. Bris, som straks efter trådte ind og gik hen til markisen, der smilede ham forbindtlig i møde.

"Følg den herre ud!" sagde markisen til tjeneren, idet hun husvalede vor helt med den høfligste håndbevægelse til afsked.

Armand, som ikke var tilfreds med det lidet sigende løfte, markisen havde givet ham angående Simon, havde rigtig nok endnu et og andet, han gerne ville have talt med hende om, men da hendes afskedshilsen var så temmelig tydelig, fjernede han sig med et stift buk.

"Nå, hr. baron!" sagde markisen til den nys ankomne, men med en mund, som ikke længere smilede.

"De har ladet mig kalde, frue ... hvad befaler De?" spurgte baronen, idet han tog plads på stolen ved siden af divanen.

"De så jo den person?"

"Ja, jeg vidste allerede, at han var her."

"Og dette farlige menneske lader de uslinge undslippe," vedblev markisen.

"Det er forskrækkeligt, så travlt man har haft med at underrette Dem om det," sagde baronen.

"Nå, hvad er her nu at gøre?" spurgte markisen højst urolig.

"Vær De rolig, frue! ... inden i aften er han ophørt at være farlig."

"Inden i aften," gentog markisen, som slet ikke så ud til at føle sig beroliget.

"Inden middag, ville jeg sige," rettede baronen sig, "ja inden en time ... Men hvad ville han hos dem?"

"Inden en time, sagde De?"

"Inden mindre end en time," svarede baronen og legede med sit smukke, sorte overskæg.

Markisen så ud til at være roligere og lo igen.

Note 4:

St. Lazare: Et forbedringshus for kvinder.

21. Mere om tågeskikkelser

Armand fulgte efter tjeneren, som med ærbødig ivrighed slog dørene op for ham.

Den djærve måde, hvorpå arbejderen havde behandlet markisens tjener, da han kom, havde snart bragt denne på den tanke, at Armand slet ikke var den, han gav sig ud for, men noget meget fornemmere, måske endog en forklædt prins, og han var blevet yderligere bestyrket i denne tro ved at se, hvor koldt Armand havde besvaret markisens artige afskedshilsen, hvilket næppe nogen anden end en meget højt stående person ville vove.

Armand lagde dog ikke mærke til tjenerens ærbødige holdning, for han grublede over den historie, markisen nylig havde fortalt ham. Han havde ingen grund til at tro, at kammerjomfruens hjerte var bedre end hendes frues. Det kunne gerne være, at hele historien var den førstes værk.

Armand, som ikke havde været synderlig fornøjet over kammerjomfruens historie den foregående dag, syntes endnu mindre om markisens nu. I den første optrådte han rigtig nok som en simpel falskner, men denne beskyldning mente han uden vanskelighed at kunne afvise; i den sidste figurerede han derimod ligefrem som en nar og det i dobbelt henseende, og denne plet indså han, at det var umuligt at aftvætte, forudsat dog at historien var sand.

Da han var kommet ud i forstuen, forstyrredes han i sine grublerier af tjeneren, som bukkende sagde:

"Det var kedeligt, min herre, at De ikke tog Deres kappe op med, så at jeg kunne have varmet den, inden De tog den på ...

det er et skrækkeligt vejr i dag."

"Min kappe?" sagde Armand forbavset, for han havde aldrig i sine dage ejet et sådant klædningsstykke.

"Ja, min herre, for jeg tager for givet, at De ikke er gået ud i sådant et vejr uden overtøj, eller skulle De virkelig ikke have andet på end den tynde bluse? ... Jeg beder om forladelse, men det er noget uforsigtigt og kunne have farlige følger."

"Ikke for den, der er vant dertil."

"De skulle være vant til at gå i bluse?" sagde tjeneren og blinkede som en sleben tjener, der er vant til at blive indviet i hemmeligheder, plejer at blinke. "Deres Velbårenhed undskylder vel, at jeg vover at tvivle?"

Tjeneren anså det for hensigtsmæssigt at lade den formentlige stormand forstå, at han havde gennemskuet masken, for det tilfælde at han skulle ville strække sit inkognito så vidt, at han ville gå uden at give drikkepenge.

"Min herre, De har vel ikke i sinde at lave sjov med mig?" udbrød Armand ærgerlig.

"Gud bevare mig!" svarede tjeneren, idet han forskrækket trådte et skridt tilbage.

"Nå, hvad er det så, De vrøvler om en kappe eller hvad det var for noget?" vedblev Armand.

"Herre Gud, jeg troede, at tjeneren, som venter på Dem udenfor porten, bar Deres kappe."

"Tjeneren! ... Hvis tjener?"

"Deres naturligvis ... Jeg syntes oven i købet, der var to."

"To? ... De siger, der var to tjenere, som ventede på mig?"

"Hvem skulle de ellers vente på?"

"Hvornår så De dem?" spurgte Armand, som nu begyndte at blive opmærksom.

"Jeg var nede i porten for lidt siden og lukkede den op."

"Og der så de?"

"To personer, som stod udenfor, og som jeg ikke kendte."

"Og de sagde, at de var mine tjenere?"

"Nej, jeg fik heller ikke spurgt dem ad, for de trak sig i en fart tilbage ... Men jeg tog for givet, at ..."

"Men har den herre, som nylig kom, ingen tjenere?"

"Baronen? ... Jo, vel har han det ... men det var ikke hans, for dem kender jeg nok."

Armand gik hen til vinduet i forstuen, som vendte ud til gaden, og så ud, men han så ikke andet end den tykke, uigennemtrængelige tåge.

"God morgen," sagde han efter at have tænkt sig om et øjeblik, og gik så ned ad trapperne.

"God ..." fik tjeneren sagt, men "morgen" blev borte, for hans højre hånd, som efter gammel vane kom frem, fik imod sædvane ingen ting.

Han gjorde en grimasse, som syntes at sige: "Gud bevare os for sådanne prinser!" eller: "Gives der nogen unyttigere skabning på jorden end en gerrig prins?"

Da Armand kom ned i porten, traf han portneren stående udenfor døren til sit lukaf, mindst lige så ydmyg og bukkende som tjeneren, fra hvem de gode tanker om den formentlige prins havde bredt sig til porten.

"Befaler herren, at jeg skal lukke porten op?" spurgte han med et smil, der i det allermindste var en franc værd.

Armand stod tavs med højre hånd om hagen som en mand, der søger efter en fornuftig beslutning.

"Det er uden tvivl en god bestilling, De har, hr. portner," sagde Armand endelig, idet han tog hånden fra hagen, hvilket viste, at han havde taget sin beslutning.

"En fortræffelig bestilling, min herre," svarede portneren, "så god som man kan ønske sig den ... det er lutter fornemme folk, her kommer ... så der vanker altid hæderlige drikkepenge til portneren ... jeg forsikrer Dem, min herre, det er sjældent, at nogen giver mig mindre end en franc for min ulejlighed med at lukke porten op ... for det meste får jeg to, ja, jeg får såmænd somme tider fem ... det bliver en ganske køn skilling mellem år og dag ... Men det kan også nok gøres nødig, min herre ... man har jo en stor og fattig familie, otte personer at sørge for hver dag, og var der ikke meget højtstående folk, som hertuger og prinser, min herre, som undertiden, ja temmelig ofte, giver mig en louisd'or, ville det ..."

"Og De bor formodentlig også godt?" afbrød Armand portneren, som havde en langt mere populær og let fattelig måde at udtrykke sig på end tjeneren.

"Å ja, det går an," svarede portneren. "Det kan måske more herren at se, hvordan en stakkels fyr som jeg bor," tilføjede han, idet han med et dybt buk åbnede døren til lukafet, "så får jeg måske også den ære, den nåde at vise Dem min hustru."

"Det skal glæde mig at se hende," sagde Armand, der hele tiden havde set hendes knoklede ansigt gennem glasruden i døren.

Armand trådte ind i lukafet og så sig om derinde.

"Kammeret er just ikke videre langt og heller ikke videre bredt," sagde portneren, "men her er dejlig højt til loftet."

"Og så har De et stort vindue med dejlige klare ruder i," sagde Armand, som særlig rettede sine øjne derhen.

"Næst efter et par gode øjne må en portner have et par gode ruder," sagde portneren.

"Naturligvis ... Om forladelse, madame, men kunne jeg ikke få lov til at tænde en cigar?" spurgte Armand konen.

"Tusind, min herre, om De behager," svarede hun, idet hun skyndte sig hen efter et bundt svovlstikker, der stod på kaminpladen.

Armand stak først hånden i den ene lomme og så i den anden.

"Hvad er det!" udbrød han og trak den tomme hånd op igen; "nej, hvor det dog var ærgerligt ... jeg har tabt mit cigarfutteral!"

"Herre Gud, det var måske et kostbart futteral!" råbte portneren og hans kone næsten som med én mund.

"Å ja såmænd ... Jeg ville ikke have mistet det for halvtredsindstyve francs ... det var af sølv med små guldstifter i."

"Sølv med guldstifter i!" udbrød de deltagende portnerfolk.

"Hvis tjeneren har fået fat i det ... Tro De mig, herre, sådan et stykke giver såmænd ingen fra sig," sagde konen frit og utvungent.

"Nej, nu husker jeg det," sagde Armand; "inden jeg gik ind ad porten, tog jeg futteralet op og lagde en halvrøget cigar i det ... så puttede jeg futteralet i lommen ... det troede jeg i det mindste, men det er mere end rimeligt, at jeg er kommet til at putte det ved siden af og tabe det på gaden."

"På gaden?"

"Så er det tabt, for der er sikkert gået adskillige her forbi, siden herren kom ind."

"Men det kunne også være, at ingen har set det på grund af den tykke tåge," mente Armand.

"Det er min sjæl ikke umuligt!" Indrømmede portneren med strålende ansigt, "man kan næppe se noget i en halv meters afstand ... Tænk, om det lå der endnu!"

"Nå, hvad står du og tænker på?" råbte konen til sin mand. "Ud med dig og led efter det! ... Har du ingen ben, har du ingen arme? ... Ud med dig ... Å Gud, sikken mand jeg har! ... en mand, som bare tænker!" og så puffede hun sin kære mand ud af døren.

"Jeg husker, at jeg puttede futteralet ned lige udenfor Deres vindue," råbte Armand efter ham; "led omhyggelig dér; har jeg tabt det, må det bestemt ligge der."

"Ja, ja," svarede portneren, idet han skyndte sig ud på gaden.

Armand ilede hen til vinduet, hvorhen portnerkonen fulgte ham, åbenbart lidet fornøjet over den plads, han valgte sig.

"Jeg har ikke meget håb om, at De får det igen," sagde hun, "for tjeneren var lige nylig ude på gaden."

"Ja så," sagde Armand uden at forandre stilling.

"Men at herren vil gå sådan klædt, skønt det ikke er karnevalstid," bemærkede konen leende.

"Hvorfor skulle jeg ikke det?" sagde Armand, mens han anstrengte sine øjne for at se igennem tågen.

" Å," svarede portnerkonen, "vi er da heller ikke blinde ... hvorfor skulle vi være mere blinde end andre? ... De tager mig

vel ikke fortrydeligt op, at jeg hellere siger 'Deres Velbårenhed' til Dem end det simple 'min herre'?"

Mens hun sagde dette, nejede hun den ene gang efter den anden med stor alarm, formodentlig for at lede Armands opmærksomhed bort fra vinduet.

"Nå, nu ser jeg Deres mand," sagde Armand; "nu er han ved at lede udenfor vinduet."

"Stakkels gamle, se, hvor han kryber," sagde portnerkonen, "men jeg aner, at det er forgæves ... Kunne han nu bare putte det til sig, uden at den anden mærker det," tilføjede hun for sig selv.

Armands øjne fulgte imidlertid slet ikke portneren, der famlede om på gaden, men to skygger, der hver fra sin side nærmede sig skattesøgeren. Det var ham ikke muligt på grund af tågen at skelne deres ansigter, men så meget så han, at da de var kommet portneren så nær, at de næsten rørte ved ham, trak de sig tilbage langt hurtigere, end de var kommet, og forsvandt så aldeles. Denne opdagelse syntes imidlertid at være vor helt nok, for han vendte sit ansigt fra vinduet, hvilket indbragte ham et hjerteligt og venskabeligt smil fra portnerkonen.

Lidt efter kom portneren tilbage med et temmelig flovt ansigt. Portnersken så stift på ham og blev lige så lang i ansigtet som han.

"Ja, det er bestemt den usling af en tjener, der har fisket det op," udbrød hun.

"Og jeg, som har fået mine bukser helt ødelagt!" knurrede portneren med et ynkeligt blik på vor helt, hvorved han ville give ham at forstå, at der er tilfælde, hvor der kan blive tale om findeløn, selv om intet er fundet.

"Mine venner," sagde Armand, "lad os ikke længere tænke på den bagatel."

"Bagatel?" gentog portneren; "et par splinternye bukser! ... Å herre Gud!"

"Herren kan let kalde det for bagatel," kom portnersken ham til hjælp, "men min gamle var så glad over sine bukser, for han havde fået dem af mig på sin halvtreds års fødselsdag."

Hele portnerens kostume så snarere ud til at være en gave fra det lykkelige pars bryllupsdag.

"Så De ingen folk på gaden?" spurgte Armand.

"Jo, der var et par mandspersoner."

"Kendte De dem?"

"Nej, herre ... Gud ved, hvad jeg skal have på på søndag!" jamrede portneren, som bestemt havde sat sig for, at han ville have erstatning for det cigarfutteral, han var gået glip af.

"Skammer du dig ikke for sådan at hyle for herren," irettesatte konen ham; "du kan da nok tænke, at herren ikke vil have, at du skal miste det ringeste ... det kan du da nok begribe."

Armand var imidlertid døv både for mandens klager og konens trøst og lyttede blot til sine tanker, der sagde som så: Disse mandspersoner venter ikke på nogen anden end dig; det er klart, at de har ondt i sinde; vejret er dem meget gunstigt, og hertil kommer, at en ubevæbnet, hvor stærk og modig han end er, uundgåelig må komme til kort imod to bevæbnede og resolutte karle. Det ville derfor være overmåde dumdristigt at begive sig ene og ubevæbnet ud på denne gade.

"Herren har kanske ikke småpenge?" spurgte den betænksomme portner, som udledte den unge mands tankefuldhed af dette.

"Kender De en præst ved navn Bredôt?" var Armands uventede svar på portnerens spørgsmål.

"Broder Bredôt?" råbte portnersken; "skulle vi ikke kende den Guds mand!"

"Kommer han tit her?"

"Jeg tror kun, han har været her to gange," svarede portnersken.

"Hvornår var han her sidst?"

"Sidst, lad mig se ... jo, det er sandt, han gik lidt førend De kom, herre ... De må have mødt ham i porten, synes jeg."

"Han gav mig tre francs," tilføjede portneren; "de er alle sammen så gentile og gavmilde imod os."

Armand, for hvem det ene lys gik op efter det andet, forlod sin plads ved vinduet og begyndte at gå op og ned ad gulvet.

"Så De noget til en vogn, da De var udenfor?" spurgte han sin vært,

"En vogn?"

"Som holdt i nærheden af dette hus?"

"Nej, det gjorde jeg ikke, herre ... De venter altså Deres vogn?"

"Å nej, det er sandt, den skulle jo vente på mig i Rue de l'Université," sagde Armand.

"Hvorfor just der?"

"Fordi havemuren vender ud til den gade."

"Så De ved, at man også kan komme ud den vej?"

"Skulle jeg ikke vide det, jeg, som har gået den så mange gange?" sagde Armand med et smil, som vist forhøjede portnerfolkenes gode tanker om ham ikke så lidt; "De har formodentlig nøglen til den lille port?"

"Nej, den har markisen altid oppe hos sig," svarede portneren; " befaler De, jeg skal gå op og hente den?"

"Hvor kan De tro, det kunne gå an? ... Det behøves for resten heller ikke, jeg har altid selv en nøgle hos mig; jeg må blot bede Dem om at følge mig igennem haven, ellers kan jeg gå vild i tågen og falde i en af dammene."

"Jeg skal med fornøjelse følge Dem, herre ... jeg priser mig lykkelig ved at kunne være Dem til tjeneste."

"Så skynd Dem!" sagde Armand og gik ud i forstuen.

"Slip ham ikke, før du har fået en louisd'or i det allermindste," hviskede portnerkonen til sin mand.

"Vær du rolig, gamle," hviskede manden til sin viv.

Ført af den erfarne portner kom vor helt heldigt over de små broer og gennem gangene imellem hækkene.

"Her har vi endelig den lille port," sagde vejviseren; "er De nu vis på, at Deres vogn venter her udenfor?"

"Ja, vel er jeg det."

"Åhøj!" skreg den ivrige portner. "Er vognen der?"

"Tys, De skræmmer hestene; De kan gerne løbe løbsk!"

"Det er da ubegribeligt, at han ikke svarer," sagde portneren.

"Hvor kan De forlange, at man skal kunne høre i sådan en tåge?" sagde Armand.

Portneren så forbavset på vor helt, for han havde aldrig før hørt, at tågen slår sig på ørene.

"Nøglen passer ikke, jeg har taget en fejl nøgle," sagde Armand; "men det gør ingen ting ... Vær så god at lægge Dem ned på alle fire."

"Hvad for noget!" udbrød portneren; "skal jeg lægge mig ..."

"På alle fire."

"Alle fire? ... men, min herre ..."

"Kan De da ikke begribe, at jeg må stå op på Deres ryg for at komme over muren?"

"Det er ganske vist det nemmeste ... men ... men, min herre ..."

"Nå, lad det nu bare gå lidt rask," sagde herren og trykkede portneren til jorden.

"Nå ja, siden det er Dem," stønnede portneren, idet han liggende på alle fire strakte arme og ben, så meget han kunne, mens han hævede ryggen, så at den lignede en bro, alt i den prisværdige hensigt at gøre det så let for Armand som muligt at komme op på muren. Det gik da også uden den ringeste vanskelighed.

"Nu har jeg ødelagt frakken med," sagde portneren, idet han atter rejste sig på to.

"Så passer den jo til bukserne," trøstede Armand.

"Dette her ville jeg ikke have gjort for nogen anden, om han så havde budt mig tyve louisd'orer for det," forsikrede portneren, som fandt det rigtigst at begynde sådan, at der var noget at slå af på, i fald det imod forventning skulle vise sig nødvendigt.

"Hør nu, min ven," sagde Armand, "gå nu straks op til markisen og fortæl hende, at De har hjulpet mig over havemuren, så giver hun Dem flere drikkepenge, end De har fået hele året igennem ... Og nu farvel, min brave ven, hils Deres kone."

Dermed forsvandt Armand og lod portneren stå stiv som en marmorstøtte med fremrakt hånd. Men såsom håbet er det sidste, der forlader et menneske, kom den brave mand lidt efter lidt til sig selv igen og slog sig til ro ved den tanke, at markisen,

hvis gavmildhed han vel kendte, nok ville give ham gode drikkepenge, om de end ikke blev så glimrende, som herren havde udmalet dem. Han gik derfor beroliget tilbage gennem haven og var snart ved sin kære port.

Den var åben, og en stor karet holdt udenfor. Portneren kendte straks markisens vogn, og da han deraf sluttede, at hun var ved at køre ud, fik han travlt og ilede med en ynglings lethed op ad trapperne til første sal.

Da han kom indenfor, så han, at han virkelig var kommet i det sidste øjeblik.

Markisen stod midt på gulvet i et toilette, som om hun ville til Tuilerierne, og Denise var i færd med at hænge hermelinskåben om sin frues skuldre. Baron St. Bris stod nærmere henne ved døren med hatten i hånden og skulle lige til at have sin kappe på, som en tjener stod med bag hans ryg.

"Jeg skal hilse Deres Nåde så flittig fra Hans Højvelbårenhed," begyndte portneren ufortøvet, for der var ingen tid at spilde; "han befalede mig at melde Deres Nåde, at jeg har hjulpet ham over havemuren, og han sagde, at jeg ville få drikkepenge af Deres Nåde for det."

Markisen og baronen, kammerjomfruen og tjeneren stirrede forbavsede på portneren, som pustede ganske forskrækkeligt, for han havde ikke fået trukket vejret, siden han var ved foden af trappen.

"Hans Højvelbårenhed havde glemt nøglen til haveporten hjemme," vedblev portneren, "men jeg lagde mig på alle fire, og det gik som en dans, kan Deres Nåde tro ... Men det er sandt, Hans Højvelbårenhed har tabt et cigarfutteral af sølv med guldstifter," tilføjede han med et mistænksomt blik på tjeneren.

"Hvad er det, De siger, menneske?" udbrød markisen.

"Han er fuld," mente baronen.

"Jeg skulle have drikkepenge af Deres Nåde for det," vedblev portneren, "det bad Hans Højvelbårenhed mig at sige."

"Hvad for en højvelbårenhed?" spurgte markisen. "Hvem mener De?"

"Ham, jeg hjalp over havemuren, og som jeg lå på alle fire for ..."

"Er manden fra forstanden!" udbrød markisen.

"Kan De da ikke sige, hvad det er for en højvelbårenhed, De mener?" spurgte baronen.

"Den samme, som for lidt siden var oppe hos markisen," svarede portneren.

"Har her været nogen herre og søgt mig i dag?" spurgte markisen tjeneren.

"Ikke det, jeg ved, frue," svarede tjeneren, "hvis ikke ..."

"Jo, det var Dem, der sagde, han var en fornem herre," afbrød portneren ham, "De sagde det til min kone nede i porten ... Hvor fandt De cigarfutteralet?"

"Ti stille," befalede markisen sin utrættelige portner. "Tal De, Gaudin! Hvad betyder alt dette? Hvem mener han med denne højvelbårenhed?"

"Jeg tror næsten, han mener den unge mand, der nylig gik herfra," svarede tjeneren.

"Hvad for noget? ... Den unge arbejder! ... Er det ham, De kalder Hans Højvelbårenhed?" spurgte markisen leende.

"Fyren med den rødternede bluse kalder De for højvelbårenhed!" sagde baronen ligeledes leende.

"Arbejderen ... ham i blusen," stammede portneren, med hvis ansigt der foregik en ubeskrivelig forandring, "han var en simpel arbejder! ... å Gud! ... ikke andet end en simpel arbejder!"

Det ynkelige og latterlige kunne ikke fremtræde i inderligere forening, end det i dette øjeblik gjorde i portnerens person. Hvor han vendte sig hen, så han da også kun leende ansigter – der var ikke den ringeste udsigt til drikkepenge.

"Og jeg, som fulgte ham gennem haven og lod ham krybe op på min ryg!" klagede portneren næsten grædende.

Denise vedblev at le, og tjeneren lo, så han måtte holde sig på maven, men både markisen og baronen blev pludselig alvorlige.

"Haven!" sagde markisen; "hvad ville han i haven?"

"Han sagde, han havde sin vogn holdende udenfor haveporten, den usling! Han sagde, han havde nøglen til porten, og at han var gået den vej mange gange før, den kæltring!"

Markisen blev gulgrøn i ansigtet.

"De fulgte ham igennem haven, siger De?" sagde baronen med dybe rynker i ansigtet.

"Ja, jeg var et asen," indrømmede portneren, "og da vi kom til porten, som var lukket af, tvang han mig til at lægge mig ned, og så krøb han op på min ryg og fra min ryg op på havemuren, den nidding!"

"Og hvad så?" spurgte markisen og baronen på én gang, idet de vekslede et blik, som var uforståeligt for alle andre.

"Så sagde han, at markisen ville give mig drikkepenge, og så sprang han ned."

"På gaden?"

"Ja, og alt det har han bare gjort for at gøre nar af mig ... men vent blot, vent blot!"

"Altså en anden vej," mumlede baronen, idet han bed tænderne sammen.

"En anden vej," sagde markisen med endnu dumpere stemme, hvorpå hun med et rasende blik vendte sig imod vinduet, formodentlig for at skjule sin sindsbevægelse for de andre.

Havde portneren haft blik og følelse for andres kvaler end sine egne, ville han kunne have trøstet sig med den hævn, han, uden at vide af det, havde fået over dem, der nylig havde lét af ham; men han så ikke andet end de drikkepenge, han var gået glip af, og sin gemalinde, som han endnu havde i behold. Hvad var vel latteren på første sal i sammenligning med den storm, der ventede ham i portnerlukafet!

Med ét ord, tilstanden i den skønne markises hus var temmelig beklagelig. Den eneste, der var grund til at ønske til lykke, var unægtelig Armand. Det kan undertiden have sine fordele at gælde for en forklædt prins.

22. Madeleinekirken

Et kvarter før den aftalte tid var Armand i Rue d'Anjou, udenfor bankier Géronnières hus.

Han havde stået der en halv times tid, uden at der var kommet bud fra bankierens broderdatter. Tågen var vel begyndt at lette, men var dog endnu så tæt, at Armand anså det for sin skyldighed at tage sin post lige ved selve porten, for at det bud, han ventede på, des lettere kunne få øje på ham.

Han brændte af utålmodighed efter at træffe den unge pige, dels for at tilbyde hende sin tjeneste, i fald hun atter havde brug for den, dels for at få fuldstændig oplysning om, hvilke midler man havde brugt for at tage brodden af den skæbnesvangre billet, i fald den, hvad Armand for sit vedkommende slet ikke tvivlede om, var ægte, dels også for at fortælle hende, hvad der var hændt ham selv, siden sidst de sås, da han var ganske overbevist om, at markisen havde del i de to forskellige anslag, han havde været genstand for, og som han var vis på på en eller anden måde stod i forbindelse med hovedintrigen. Desuden følte han trang til at udsone den fejl, han havde begået, da han ved afskeden den foregående dag havde trykket og kysset hendes hånd på en måde, som naturligvis måtte såre en pige som Adelaide. Mindet om den forbavselse og vrede, han den gang troede at læse i hendes ansigt, havde fulgt ham siden og ikke forladt ham under de eventyr, han havde været indviklet i i det forløbne døgn. Alt det ville han nu sone ved den yderste opmærksomhed på sig selv og den dybeste ærbødighed for hende. Med ét ord, alt skulle blive så godt og fortræffeligt igen, eller, rettere sagt, lige så underligt og håbløst som før. Evig

skulle kløften bestå imellem hende, den rige, fejrede arving, og ham, den fattige, foragtede arbejder, men evig skulle også den følelse, han bar for hende, svæve over svælget, ren som svanen, men mere stille end den.

Rumlen af vognhjul forstyrrede vor ven i hans romantiske betragtninger. Da han for tågen ikke kunne se hestene eller vognen, trak han sig nærmere op til porten. Snart blev imidlertid heste og vogn synlige, og Armand fik lejlighed til at betragte dem på nært hold, for vognen standsede lige udenfor bankierens port.

Kusken, en statelig herre i rigt liberi, sad ubevægelig på sin buk, småbandende over tågen. Vor helt beundrede de høje, stolte heste og den umådelig store vogn, til han blev afbrudt ved larmen af en anden vogn, som også snart viste sig, holdt bag ved den første og var næsten lige så fin som den. Der kom en tredje og straks efter en fjerde vogn, som ligeledes standsede og holdt i række. Så blev der stille i gaden.

Armand blev urolig og skulle lige til at spørge en af kuskene, hvem der skulle køre i de fire vogne, da porten knirkede på sine hængsler og to tjenere i samme liberi som den første kusk trådte ud på gaden og nærmede sig den første vogn, hvis dør de åbnede.

Vor helt listede sig frem for bedre at kunne se, for alt viste sig ligesom bag et hvidt flor.

Han så to personer stige op i den forreste vogn. Den ene var en herre, hvis ansigt han ikke kunne skelne, men han syntes heller ikke at gøre sig synderlig ulejlighed for det, for hans blikke søgte udelukkende den anden, en kvinde, der bar et hvidt slør, næsten lige så langt som hun selv; det var kastet tilbage og

bølgede ned over en hermelinbræmmet kåbe af sort fløjl, og Armand kunne derfor se profilen af hendes ansigt, idet hun steg op i vognen.

Han så, kvalte med møje et udbrud af bestyrtelse, som var ved at undslippe hans læber, og trak sig derpå skyndsomst tilbage.

Fra dette øjeblik af så han intet af, hvad der videre foregik. Først da den sidste vogn var kørt fra porten, kom han nogenlunde til sig selv igen.

Hans øren fulgte lyden af de bortrullende vogne, og snart fulgte også hans fødder dem.

Efter en kort kørsel standsede vognene foran et stort hus i samme gade. Armand nærmede sig den sidste vogn.

"Hvorfor holder De?" spurgte han kusken.

"De skal jo op til borgmesteren først Note 5)," svarede denne.

"Og hvor kører De så hen?"

"Til Madeleine-kirken naturligvis," var kuskens noget vrantne svar; "men tag Dem i agt for den nærmer hest, min herre, den slår, og De kunne komme galt af sted."

"Man kan komme værre af sted," tænkte Armand, idet han gik forbi vognene; han bøjede om til venstre i Rue St. Honoré, fulgte denne gade og var snart ude på Madeleine-pladsen med dens smukke kirke i græsk stil.

Vor helt styrede over imod kirken.

"Hr. Armand!" hørte han en stemme bag ved sig sige.

Armand vendte sig om og mødte for anden gang denne dag hr. Albert.

"Det var godt, jeg traf Dem," sagde denne, "jeg gik lige og tænkte på Dem."

"Hvad er til tjeneste?" spurgte Armand adspredt.

"Min Gud, hvor De er bleg!" udbrød Albert. "Er De syg?"

"Jeg fryser lidt ... den ubehagelige tåge ... Hvad ønsker De, hr. Albert?"

"Jeg kommer lige fra Ledru Rollin, som jeg har fortalt, hvad De sagde mig i morges."

"Nå, og han?"

"Blev naturligvis lige så urolig som jeg ... Men De fik ikke sagt mig, hvem det er, der udspionerer os."

"Jeg er bange for den præst, der bor i mit nabolag, denne såkaldte broder Bredôt."

"Ham, De en gang før har talt om?"

"Ja."

"Nå?"

"Den karl forekommer mig mistænkelig i mere end én henseende ... det skulle undre mig, om han er, hvad han synes at være."

"De tvivler om, at han er præst? ... Men så vidt jeg husker, har De beskrevet ham som en fyr med et modbydeligt lumskt ansigt?"

"Beskrivelsen er pålidelig, kan jeg forsikre Dem."

"Guds død, hvor kan De så tvivle om, at han er præst?"

"Jeg har imidlertid denne præst mistænkt for at stå i forbindelse med mordere," sagde Armand, "og vist er det, et jeg en gang har set ham i selskab med en lommetyv."

"Jeg vil mindes, at De også har fortalt det."

"Så husker De også den kælder, jeg har opdaget ved siden af vor," sagde Armand, "og hvori jeg fandt en mængde guld og sølv ... Jeg troede først, det var betroet gods, men nu ..."

"Nu?"

"Nu tør jeg vove min hals på, at det er tyvekoster, og at broder Bredôt er dragen, der ruger over dem."

"Men det er jo utroligt!"

"Det var måske i sin orden at meddele en politikommissær vor opdagelse," foreslog Armand.

"Er De gal?" udbrød Albert.

Armand så forundret på Albert. "Indser De da ikke," vedblev denne, "at en politiundersøgelse, som begyndte i tyvekælderen, kunne ende i vor, der ligger lige ved siden af; eller tror De måske, at den hellige broder ville lægge fingrene imellem, når vi havde bragt ham i kløerne på politiet? ... Så længe vi tier, tier han også, det kan De stole på."

"Men denne hemmelige forståelse med sådan en karl forekommer mig afskyelig," sagde Armand.

"Muligvis overfor moralen, men ikke overfor politikken," svarede Albert.

"Og de stakkels folk, der mister deres guld og sølv, som vi måske kunne redde for dem?" spurgte Armand, som ikke turde diskutere om politik med Albert, der var Ledru Rollins og Louis Blancs højre hånd.

"Folk, der har guld og sølv at miste, er mindre at beklage end folk, der ikke har en bid brød at spise," sagde Albert, "og det er de folk, vi arbejder for. Det ville være lige så stor en fornøjelse for mig som for Dem at se tyven på galejerne, men kan det kun ske ved, at De og jeg kommer til at gøre ham selskab, opgiver jeg dog gerne den fornøjelse."

"Der gives dog ét middel til at opnå det ene uden at udsætte sig for det andet," mente Armand, "nemlig, så snart det lader

sig gøre, at flytte våbenforrådet et andet sted hen."

"Et temmelig dristigt middel, – men vi skal tænke på det, mens De er borte, for det er jo bestemt, at De rejser i morgen?"

"Jeg rejser i dag, helst i dag," svarede Armand ivrigt.

"I dag ... så meget des bedre ... De er altså virkelig parat til at rejse i dag?"

"Ja, nu har jeg ingen ting mere at gøre her," sagde Armand i en bedrøvet tone og med et lige så bedrøvet blik på Madeleinekirken.

"Ledru Rollin bliver glad, når han får det at høre."

"Og jeg med, når jeg først er vel herfra," sukkede Armand.

"Hvor går De nu hen, hr. Armand?"

"Ind i kirken."

"De er lykkelig, som har tid til at gå i kirke," sagde Albert smilende.

"Meget lykkelig," sagde Armand også smilende, men ikke så fornøjet som Albert.

De to sammensvorne tog afsked med hinanden, hvorpå Armand gik hen til den høje trappe, der fører op til kirken, og ved hvis fod der holdt flere strålende ekvipager.

"Her er vel stor messe i dag?" sagde han til en af kuskene.

"Nej, men stort bryllup," svarede kusken.

"Og brudeparret er allerede inde i kirken?"

"Nej, men man venter det hvert øjeblik."

"Brudgommen er vel en rig borger?"

"Det er en hertug, min herre," svarede kusken med en vis andagt.

Armand blev stående på det nederste trin, for han ville ikke gå ind, førend han havde set de fire vogne komme. Mens hans

blik vankede om på pladsen, standsede det ved en statelig vogn, der kom kørende og holdt ved jernstakittet, der omgiver kirken. En herre og en dame steg ud af den, det var baron St. Bris og markise d'Estelle. De gik op ad trappen, forbi vor helt, som uvilkårligt gyste ved synet af dem. De så ikke ham eller lod, som om de ikke så ham.

Omsider viste de fire vogne sig på pladsen, og Armand skyndte sig ind i kirken.

Foruden de fornemme herskaber, der sidder oppe ved alteret i forgyldte lænestole, betrukket med blå silke, er der fuldt op af folk i den rummelige kirke. Alle retter deres blikke mod det festlig smykkede højalter og venter utålmodigt på det glimrende brudepar.

Endelig slås kirkens bronzedøre op. Orgelet toner. Alles blikke vender sig mod indgangen for at få et glimt af bruden, hvis skønhed og rigdom man kender eller har hørt omtale.

Armand havde, da han trådte ind i kirken, uden just at vide hvorfor, ønsket at bane sig vej så nær op til højalteret som muligt, men ved indgangen til den træskranke, der er rejst omtrent femten skridt fra den store kirkedør, for at holde dem tilbage, der ikke i forvejen har skaffet sig siddepladser der indenfor, var han straks blevet standset af folk, der var kommet ind i kirken før han, og som havde taget plads udenfor skranken. Forsøget på at trænge sig frem imellem dem mislykkedes, og han havde så meget mindre grund til at gøre et nyt forsøg, som deres ret til at stå nærmest ved skranken var ubestridelig. Han måtte altså nøjes med den plads, han havde, og trøste sig med håbet om i det mindste at være blandt de første, der fik bryllupstoget at se, når det kom ind i kirken.

Men selv dette håb så det kun småt ud med, for folk omkring ham nøjedes ikke med at have spærret ham ude fra skranken, men syntes også at have i sinde at trænge ham længere til siden, hvorved al mulighed til at se kunne blive ham afskåren.

Armand var imidlertid ikke den mand, der så let lod sig trænge bort fra en plads, han havde foresat sig at beholde. Skønt det var høje og bredskuldrede folk, han havde om sig, veg han ikke en hårsbred fra sin plads.

"Min herre, De trådte mig på foden," sagde en af dem, en grov, grim fyr med rød knebelsbart.

"Om forladelse, min herre," sagde Armand, "men jeg træder øjeblikkelig på den anden med, hvis De ikke står stille."

"Min herre, De vil nok bore Deres albuer ind i ryggen på mig," sagde en anden, som ikke var mere tiltalende end den første, skønt han havde sort skæg.

"Min herre, hvis De en gang til prøver på at trænge mig tilbage, borer jeg Dem lige ind i ribbenene," svarede Armand.

Den sortskæggede bøjede sig over imod den rødskæggede og hviskede noget til ham, som Armand ikke kunne høre. De andre omkringståendes øren nærmede sig den samme mund for at høre med.

Dette vakte vor helts mistanke, for det forekom ham, at det kun kunne være ham, der blev hvisket om.

"Skulle det måske være et nyt komplot?" spurgte han derfor så højt, at hans tvetydige omgivelser måtte høre det.

Ørene trak sig i en fart tilbage fra den sorte mund.

"Stille der henne og gør plads for hertugen og hertuginden!" lød en kraftig stemme fra kirkedøren.

Den kraftige stemme tilhørte den ene af de to kæmpemæssige vagter, der åbnede bryllupstoget, og hvis trekantede, udpyntede hatte og gyldne stave ragede op over alles hoveder.

Der opstår en fortvivlet trængsel, navnlig ved indgangen til skranken, men det lykkes ikke des mindre Armand at komme iblandt de forreste.

Hertug de Beaudreuil, sort klædt og dekoreret med flere ordener, fører sin brud ved hånden. Brudekjolen er naturligvis af hvidt atlask, sløret, en eneste brabantsk knipling, er fastgjort under den krans af orange-blomster, der pryder det skønne hoved – brudene i syden bærer ikke myrtekranse. I hver orangeblomst funkler en diamant som en dugdråbe, og på brystet bærer hun et brillant-smykke, som kunne have gjort hundrede familier lykkelige.

Armand, som ikke er nogen beundrer af silke og juveler, fæster sit blik på brudens ansigt. Som følge af trængslen kan hun ikke undgå at stryge tæt forbi den unge arbejder, og hendes øjne falder på ham. Det blik, hun skænker ham, varer ikke længere end tre sekunder, men udtrykker ikke des mindre tre vekslende følelser: Forbavselse, foragt og til sidst medynk.

Vor helt, hvis opmærksomhed disse hurtigt skiftende udtryk ikke er undgået, gør et skridt fremad som for at følge efter hende, uden dog at have nogen anelse om, hvad han så vil gøre, men føler sig i samme nu fastholdt på sin plads af flere hænder, der griber hans arme bagfra så fast som skruestikker. Han vender hovedet og kaster et rasende blik på dem, der står bag ved ham, men ingen af dem synes at føle sig truffet af det, skønt hans arme stadig er som i jern. Først da bryllupstoget er

nået indenfor skranken og lågen lukket efter det, får han sin frihed igen.

Orgelet toner fremdeles; så forstummer det. Bryllupsmessen begynder, ringene veksles, sangen istemmes, og højtideligheden er forbi. De kæmpemæssige vagter hæver deres gyldne stave og bryllupstoget sætter sig i bevægelse hen imod kirkedøren.

Trængslen udenfor skranken begynder igen. Armand, som under hele højtideligheden har haft en fornemmelse af, at han mere end brudeparret er genstand for de nærmest ståendes opmærksomhed, lader sig heller ikke nu trænge tilbage, til trods for de forsøg, der gøres på det.

Atter strejfes han af den raslende atlaskes kjole, atter møder han brudens blik, som vender sig fra ham omtrent med det samme udtryk som før.

Armand står med hånden på hjertet og den bitreste sorg præget i sit ansigt.

Bruden standser pludselig og vender sig om, efter at hun er kommet et skridt eller to forbi ham. Måske angrer hun det foragtelige blik, hun har besvaret den unge mands dybe smerte med.

Armand vender sit blik imod himlen, idet han giver hende et advarende tegn med hånden.

Bruden blegner og river sin hånd ud af brudgommens.

Men i det samme styrter de personer, der under hele ceremonien i kirken har bevogtet alle Armands bevægelser, sig frem foran ham, så at han ikke længere kan se hverken bruden eller hendes omgivelser.

Folkemassen trænger på; Armand rives med af strømmen og kommer endelig ud af kirken i samme øjeblik, som de elegante vogne kører bort. Han tøver nogle minutter på trappen, et bytte for mange bekymrede tanker. Endelig går han ned på pladsen og forsvinder blandt mængden.

Klokken fem om eftermiddagen er han på vej til Lyon.

Note 5:

Til borgmesteren først: I Frankrig går der en borgerlig vielse hos mairen forud for den kirkelige.

Anden periode

Februar 1848

1. Koncerten i Rue de l'École de Médecine

Den gade, hvis navn er anført i overskriften til dette kapitel, ligger på den sydlige side af Seinen og er en af de snævreste og mørkeste i Paris. Med møje arbejder dagslyset sig ind imellem de høje huse, hvis sorte mure bidrager til skummelheden. Man er nær ved at kvæles af de usunde dunster, der stiger op fra begge sider af gaden; derfor bliver den fremmede der heller ikke længe, men der er dog tre huse, han bliver stående lidt ved, skønt der ikke er noget i deres ydre, der særlig vækker opmærksomhed; men det er historiske huse.

I det ene boede Danton, republikkens løve, som man kunne kalde ham, styrkens og grusomhedens mand; herfra førtes han den 31. marts 1794 til fængslet, som han forlod få dage efter for at lægge sit hoved på guillotinen.

I det andet, ikke langt derfra, boede Marat, republikkens hyæne, for han var mere blodtørstig end stærk; hele hans magt beroede på den almindelige forestilling om hans skånselsløshed. Her faldt han den 13. juli 1793 for Charlotte Cordays dolk, den unge, smukke pige fra Caen, som efter at have gjort sin gerning gik til skafottet som en martyr.

I det tredje hus, skrås over for Marats, boede en af republikkens sjakaler, skomageren Simon, særlig bekendt som Louis den 16.s søns fangevogter. På denne mørke trappe har den ulykkelige prins mange gange siddet badet i tårer, til han, opskræmmet af den grumme skomagers hæse røst, skyndte sig op til nye mishandlinger og lidelser, som først døden befriede ham for.

Også til Julirevolutionen gav denne gade sit bidrag. Den 28. juli 1830 drog en talrig flok unge arbejdere ud fra dens mørke skød, anført af den syttenårige d'Arcole. De ville over Grèvebroen for at angribe rådhuset, der blev holdt besat af Charles X's schweizergarde, men standsede ved synet af den troppestyrke, der stod opstillet på den modsatte side af floden og beskød broen med kardæsker. Da griber den unge d'Arcole en trefarvet fane og råber til sine kammerater: "Jeg hedder d'Arcole og min moder bor i Rue l'École de Médecine nr. 10 ... bliv hendes alderdoms støtter, som mit døde legeme bliver en støtte for Frankrigs frihed!" Med disse ord styrter han frem gennem kugleregnen og planter fanen midt på broen, men falder så død om, truffet i brystet af hundreder af kugler. Hans kammerater og hævnere følger ham, og det lykkes dem, skønt først efter stort mandefald, at storme broen og derefter at indtage rådhuset, hvilket var det første og vigtigste tab, bourbonens tropper led. Broen, den unge helt faldt på, fik navn efter ham og hedder Arcole-broen.

Denne gade var også med i revolutionen 1848, hvilket læseren selv kan overbevise sig om, i fald han vil behage at følge med os op i et hus dér, hvor vi træder ind i en temmelig rummelig sal i første etage.

Der er ikke andre møbler derinde end en mængde bænke, der står så tæt, at man kun med møje kan trænge sig frem imellem dem. Foran hver bænk og fastgjort til den står en pult, der er lige så lang som bænken.

På pultene ligger store bøger, der ser ud som nodebøger.

Nærmest ved den inderste væg, i hvilken en lille dør fører ind i et andet værelse, står på en slags forhøjning en lænestol, foran

hvilken der ligeledes er anbragt en pult.

En aften midt i februar 1848 var bænkene i denne sal besat med mænd, der alle, at dømme efter deres udseende og klædedragt, tilhørte den bedre del af samfundet. En ganske ung, spinkel mand med et smukt formet, sjælfuldt ansigt stod og støttede sig til lænestolen med ansigtet vendt imod bænkene.

Den unge mand holdt en lang tale, som forsamlingen hørte på med stor opmærksomhed. Den endte således:

"De forblindede! De indser ikke, at just ved at gøre det klart, at trældommen er kongedømmets forudsætning og betingelse, gør de republikken til det eneste mulige i Frankrig. Fra det øjeblik, de har kastet masken, har de tabt al evne til at indgyde Frankrig en eneste af de følelser, der knytter et folk til en konge!

Mennesket, som har modtaget magten af Guds hånd, har erobret den tilbage fra de regeringer og partier, der havde bemægtiget sig den. Mennesket, som har kuet naturen, som har fængslet elementerne, mennesket, som ved sin ånd behersker vandet, ilden, luften, havet, vindene, ja selv himlens ild, er fra nu af ukrænkelig i sin suverænitet. Det ville være galskab at forgribe sig på den.

Trældommen er kun et spøgelse. Friheden er fremtidens liv og sandhed!"

Da den unge taler tav, læste han bifald i sine tilhøreres blikke, skønt ingen hånd løftede sig og ingen mund åbnede sig for at give dette bifald luft. Tavsheden var kun en følge af forsigtighed.

Taleren bukkede ærbødigt for forsamlingen, synligt smigret ved dens bifald.

Der var især nogle hoveder, han lod sine øjne hvile på, som for at overbevise sig om, hvor vidt de delte de andres tanker. De nikkede fornøjet og opmuntrende til ham, omtrent som når læreren belønner og opmuntrer eleven med et blik.

Efter nogle minutters ophold ville den unge mand fortsætte sit foredrag, da der hørtes fire slag, som rettede alles opmærksomhed imod døren.

"Det er Armand Cambon," sagde en af tilhørerne.

"Han varskoer os," sagde en anden, idet han skyndte sig hen til døren og lukkede den op.

Armand Cambon trådte ind i salen med uro malet i sit ansigt.

"Jeg har hørt trin af soldater på gaden," sagde han, "og set geværløb blinke."

"Tror De, det gælder os?" spurgte en af forsamlingen, en midaldrende, noget fed mand med smukke ansigtstræk, der bar præg af overlegenhedens berettigede selvfølelse.

"Jeg er bange for det," svarede Armand.

"Godt!" sagde den anden; "sæt så nøglen i døren og tag selv plads indenfor ... Men for Guds skyld, lad os dog igen få Deres glade ansigt at se, hr. Armand, for ..."

"Stille," afbrød denne ham hviskende, "jeg hører trin på trapperne."

"Jeg kan ingen ting høre," sagde en; "De tager vist fejl."

"Men De hørte vel, hvad den unge mand sagde," sagde en anden; "derfor stille."

"Ja, tys, tys" hviskede de andre.

Det kan imidlertid være hensigtsmæssigt at kaste et blik udenfor og se, hvad der foregår på gaden og trappen, for at

overbevise os om, hvor vidt vor helt har taget fejl eller ikke.

Udenfor porten stod en afdeling municipalgardister med gevær ved foden, og op ad trappen listede fire personer sig med lydløse skridt; den ene var civilklædt, og de tre andre bar politibetjentenes velbekendte uniform.

Trappen og forstuen oplystes af en lille gaslampe.

Den civilklædte pegede noget overrasket på nøglen, der sad i, og lagde derpå øret tæt op til døren for at lytte.

De tre politibetjente stod bag ved ham og rakte også hovederne frem imod døren, men var for resten så ubevægelige, som om de havde været af sten.

Den civilklædte vendte sig pludselig om og kastede et yderst forbavset blik på politibetjentene, der ligeledes så forbavsede på hinanden.

Sagen var, at der hørtes den afskyeligste, øresønderrivende lyd derinde fra, ganske som den, der opstår, når alle instrumenterne i et fuldstændigt orkester stemmes på én gang.

"Hvad er det?" sagde den civile, "er vi gået fejl?"

"Huset nr. 15," svarede en af politibetjentene, "på første sal, kun én dør i forhuset ... vi er gået rigtigt."

"Ja, vi er gået rigtigt," istemmede de to andre politibetjente.

"Men det lader til, man vil til at musicere derinde," sagde den civile.

"Det var en helvedes musik," sagde en af betjentene.

"Ja vel," svarede den civile, "måske det også er lutter djævle, der spiller."

Derpå lukkede han døren op og trådte ind.

Politibetjentene fulgte ham, dog ikke længere end til tærsklen.

Salen så omtrent ud, som vi før beskrev den, for alle de tilstedeværende sad endnu på deres pladser. Den eneste forandring, der var at se, bestod i, at alle nodebøgerne på pultene nu var slået op, og at hvert medlem af forsamlingen havde et musikalsk instrument i hånden, en fløjte, en klarinet, en violin osv.

Taleren, som nu sad i lænestolen, holdt en bue i højre hånd, mens hans blikke hvilede på nodebogen foran ham.

Den græsselige musik forstummede, da den civilklædte mand trådte ind, og alles ansigter vendte sig imod ham, uden dog at røbe tegn på nogen ubehagelig overraskelse.

Armand, som stod nærmest ved døren, var naturligvis den første, der blev genstand for den civilklædtes opmærksomhed.

Den unge arbejder bukkede dybt for den fremmede.

"Hvad skylder jeg æren af selve politikommissærens besøg?" spurgte han.

Politikommissæren, en høj mand i sine bedste år og med et par øjne, som man næsten kunne læse i, hvad embedsgerning, han havde helliget sig til, betragtede forsamlingen med et pedantisk forskende blik, og vendte sig så til Armand.

"De er nylig kommet tilbage til Paris," sagde han.

"For nogle dage siden," svarede Armand.

"De kommer sidst fra Lyon."

"Når De ved, jeg har været i Lyon, ved De vel også, at jeg har været i Marseille og Rouen?"

"Ja, min herre ... De rejste for at få arbejde i disse byer?"

"Ja, min herre ... Men da jeg ikke fik noget, vendte jeg tilbage til Paris."

"Og De er kommet rask og blomstrende tilbage, som jeg ser … Hverken rejsen eller manglen på arbejde har taget på Dem … De har en lykkelig natur, unge mand."

"Jeg har arbejderens natur, og arbejderen har kamelens … Han kan sulte og tørste, enten han har arbejde eller ej … Var det ikke så, hr. Didier, ville byen sikkert være kommet til at begrave mindst fyrretyve tusind arbejdere i de tre sidste måneder … og det blot i Paris."

"De studerer statistik, De fordyber Dem i tabeller, unge mand."

"Det er ingen sag at studere statistik og fordybe sig i tabeller, når tabellerne står levende på hvert torv, ved hvert gadehjørne."

"Da de kom til Paris, flyttede De ikke hen i Deres gamle bolig i Rue Etienne."

"Nej, for mit værelse blev optaget af en anden, da jeg rejste."

"Af Deres ven, hr. Albert."

"Af min ven, hr. Albert, siden De ønsker at vide det."

"Som alligevel ikke bor der."

"Ikke det? … Ja, det undrer mig ikke, for det er ikke det behageligste nabolag … Men, min herre, jeg indser ikke, hvad alt det vedkommer mig."

"Jeg har længe holdt øje med Dem, unge mand."

"Å, så forstår jeg, hvorfor alting så længe har været så ubehageligt for mig."

"Hvad mener De?"

"Jeg mener, at når visse øjne følger en stakkels synder, går det altid skævt for ham."

"Det var et sandt ord, Armand," råbte flere af de tilstedeværende leende.

Politimanden bed sig i læben og mønstrede vor helt med et blik, der retfærdiggjorde både Armands og de andres ufordelagtige tanker om hans øjne.

Armand holdt det imidlertid ud med stor ro.

"Imidlertid bor De nu selv her," begyndte politikommissæren igen.

"Ja, jeg har to værelser til leje i dette hus."

"To værelser! en arbejder uden arbejde, uden brød?"

"Å bevares, mine fordringer går ikke videre end til det lille kammer indenfor salen, for salen selv, kan De nok tænke Dem, hr. Didier, er ganske overflødig for min ringe person."

"Nej, den er ikke overflødig, så mange gæster, som De har."

"Jeg!" sagde Armand leende; "De, som er så alvidende, hr. Didier, ved altså ikke, at jeg lejer denne sal ud til disse herrer, som kommer her en gang om ugen for at musicere?"

"Ja så, for at musicere!" gentog politikommissæren leende på sin vis.

"Ja, og de herrer påstår, at det er et af de bedste musiklokaler i Paris."

Politikommissærens forskende blik fo'r igen hen over forsamlingen. Det var tydeligt at se, at han var blevet skuffet i sine forventninger. Man havde måske fortalt ham, at dette hus var et tilholdssted for den slags folk, som griber til våben for at skaffe sig brød med magt, når de ikke har noget.

"Mine herrer," sagde han omsider, henvendt til dem alle, "det kan ikke være Dem ubekendt, at politipræfekten på det strengeste har forbudt alle hemmelige sammenkomster."

"Politipræfektens forordninger er meget tydelige," svarede den korpulente herre med det overlegne udseende, idet han

rejste sig fra sin bænk; "men i fald dette var en hemmelig sammenkomst, havde De næppe fundet nøglen siddende i døren, hr. Didier."

"Men Gud bevares, jeg tror såmænd, De har en violin i hånden, hr. Marrast!" udbrød politikommissæren.

"Hvorfor overrasker det Dem så meget?"

"En stor advokat, der spiller på violin!" sagde Didier med sit højst ejendommelige smil.

"De mener altså, at advokater ikke kan være musikalske," sagde Marrast; "hvis De vil behage at vente lidt, skal jeg give Dem bedre tanker om os ... Sig mig blot, hvad De helst vil have, en solo af Auber eller en kvartet af Halévy? ... Vi kan også opvarte med *Robert af Normandiet*."

"Og De, hr. Marie, blæser klarinet, ser jeg," vedblev politikommissæren, henvendt til en anden herre.

"De skal også få det at høre, hvis De ønsker det," svarede Marie, idet han bladede i sin nodebog; "det er slet ingen kunst, når man bare kender noder og forstår sig på klapperne."

"Og hr. Guéronnière, som er blevet orkesterdirigent," sagde politikommissæren til den unge mand, der havde holdt foredrag.

"Jeg sætter en ære i at beklæde denne post," forsikrede orkesterdirigenten uden at se op fra noderne.

"Hvad siger De da om mig, som blæser fagot?" spurgte en anden med ravnsort hår og koparret ansigt.

"Å, hr. Crémieux!" udbrød politikommissæren; "jeg tror min sandten, at hele "National"s redaktion har slået sig sammen til et harmonisk selskab."

"Kan det være en hemmelighed for Dem, at der altid har hersket harmoni på vort blad?" spurgte Crémieux.

"Har De ikke et opmuntrende ord til mig?" sagde en mand af kæmpemæssig vækst og med tykt, sort skæg, idet han rejste sig med en fløjte i hånden.

"Fløjten er netop et instrument for Dem, hr. Caussidière," sagde Didier; "der er så mange smuthuller på fløjten."

"Men jeg vædder på, at hvor åleagtig De end er, kan De dog ikke smutte igennem et eneste af dem," svarede Caussidière.

Politikommissæren vendte sig foragtelig bort fra fløjtenisten.

"Behag at tage plads, min herre," sagde Armand, som kom ud fra det inderste værelse med en stol, som han stillede bag ved politikommissæren.

"Det var herligt, hr. Armand," sagde Marrast; "vi håber på at beholde hr. Didier hos os hele aftenen ... De kan stole på, De skal få en fortrinlig musik at høre ... Det vil blive en behagelig nyhed for en mand, som er indviet i alle kunster undtagen de skønne."

"Naturligvis," sagde Didier, idet han satte sig; "Her mangler blot Louis Blanc til violoncellen og Ledru Rollin til kontrabassen, så var alt i behørig orden."

"Det er en dårlig musikus, som tror, at Ledru Rollin og Louis Blanc hører til vort orkester," sagde Marrast.

"Ja, spil De kun, mine herrer," sagde Didier, "jeg er lutter øre."

Orkesteranføreren slog med buen i pulten.

"Har De alle stemt?" spurgte han.

"Ja," råbte nogle.

"Nej," råbte andre.

"Så stem," sagde orkesteranføreren.

Man begyndte igen at stemme, og det lød om muligt endnu græsseligere end før. Den mand, der stemte paukerne, dundrede, så at vinduesruderne klirrede.

Politikommissæren havde lovet for meget, da han sagde, han ville være lutter øre. Han vred sig på stolen og holdt hænderne for ørene. Sådan en musik kunne jage Fanden selv på flugt, og en politikommissær er kun et menneske.

"Hold op! Hold op! Det er nok!" råbte han, næsten døv. "Jeg kan ikke holde det ud ... nok, nok!"

Orkesteranføreren slog igen i pulten, og der blev stille i salen.

"Undskyld, hr. Didier," sagde han; "jeg forstår nok, at Deres øre kan lide ved sådanne disharmonier, men det kommer af, at De ikke er musiker ... Jeg har set Meyerbeers øjne lyne, når hans orkester begyndte at stemme ... Nu er der vel stemt nok?" spurgte han sit kapel.

"Nej, nej," svarede flere.

"Så stem!" befalede den hærdede musikdirektør.

"Nej, nej!" skreg politikommissæren af fuld hals, "nu er det mig, der har ordet; jeg stævner Dem alle for Instruktionsdomstolen til i morgen formiddag klokken tolv."

"Hvad vil De anklage os for?" spurgte Marast. "Er det, fordi vi søger at stemme godt, hvilket endnu ikke er forbudt? ... Men hvorfor så just vælge Instruktionsdomstolen? ... Hvorfor ikke hellere Musikkonservatoriet eller Opéra Comique, hvilket dog måske var det fornuftigste i en sag som denne?"

"Jeg har ikke i sinde at anklage Dem for Deres smukke musik," svarede Didier, "men for den lille, vakre tekst til den."

"Og teksten er?"

"Oprøret og republikken," svarede politikommissæren med et gennemborende blik på forsamlingen.

"Når De tror det, bør De blive og høre på musikken," sagde Caussidière med sin dumpe bas, "vi er i lag med tredje akt af *Robert af Normandiet* og skal just begynde dér, hvor afgrundens ånder råber på en fyrste."

2. Opera-maskeraden

En fransk maskerade er den umaskerede glæde. Masker og kostumer synes dér mindre at være bestemt til at skjule ansigtstræk og narre folk end til at give lystigheden en slags ret til at gå over til kådhed og glæden til at gå over stregen.

Alt er tøjlesløst, kådt og vildt, og at tælle alle de satirens pile, der krydser hinanden, ville være det samme som at tælle dråberne i den regnbyge, der går hen over vort hoved.

Men pilene afskydes uden vrede og modtages uden at vække tanker om hævn. Glædens alt omfattende guddom læger i det samme, den sårer.

Verdensforagten og flegmaen må gerne, når de træder ind i en fransk maskeradesalon, den første med rynket pande, den anden med søvnige blikke, råbe: "Det er galskab, lutter galskab!" Men i næste øjeblik er de bestemt lige så gale som alle andre, og dagen derpå prøver de ikke engang på at forklare sig grunden til forvandlingen, der spiller for deres erindring som en broget drøm.

Ja, den er henrivende, denne vilde leg, denne stormende dans, som raser der på teatrets brædder, belyst af blus i tusindvis, der blænder øjet, mens øret fortrylles af den herligste musik. Men hvor stærk og taktfast denne musik end er, den arbejder dog forgæves på at bringe takt og orden i den brogede skare.

"Å, hvilken pragt, hvilket liv!" råbte en høj, smækker skikkelse i pjerrotdragt, som lige var kommet ind i den umådelige operasal og standset på det øverste trin af den trappe, der fører ned til de dansende, hvorfra han med store øjne betragtede den

brogede skare, der hoppede vildt om imellem hinanden; "hvilken pragt! hvilket liv ... Nej, jeg har aldrig set mage!"

"Hvad var det, jeg sagde?" sagde en anden Pjerrot, der var trådt ind i følge med den første; "du troede, stakkels Felix, at Lyon var det bedste på jorden."

"Ja, du har ret, Armand," sagde den første; "Lyon er en stjerne, men Paris, Paris er solen ... Ja, her vil jeg komme til at more mig! ... Hør, hvor de ler dernede! Se de morsomme figurer! Haha, haha, haha," råbte det unge menneske, idet han svang pjerrothatten flere gange over hovedet.

For straks at præsentere den glade knøs fortæller vi, at han er vor helts kødelige fætter. Hans fader, skrædder Lambert i Lyon, er gift med en søster til Armands afdøde moder.

"Pas nu på, kære Felix, at du ikke bliver borte i vrimlen," sagde den ene tyve års knøs faderligt advarende til den anden.

Men Felix, som nu var mere øje end øre, gjorde et skridt nedad for så hurtigt som muligt at komme ned iblandt de hoppende, da hans fart blev fremskyndet ved et ydre, højst uventet middel i den grad, at han ikke blot kom ned ad alle trappetrinene med ét sæt, men også styrtede næsegrus ned på gulvet, hvor han lå så lang han var under almindelig jubel både fra de dansende og tilskuerne.

Felix var dog øjeblikkelig på benene igen og sprang hen imod trappen, bandende under masken. Men lige som han satte foden på det nederste trin for at gå op, blev han stoppet af en municipalgardist, som stod på post ved trappens fod.

"Om forladelse, min herre," udbrød denne, "men vil De ud, må De gå en anden vej; denne fører blot ind."

For at forebygge trængsel og uorden er det nemlig ordnet således, at der er forskellige veje for kommende og gående. Den, der står på trappen, kan derfor spille dem, der går ned, adskillige puds, uden at de kan gøre ham noget for det.

"Det var Dem, der puffede til mig," råbte lyoneseren til en maske, der stod midt på trappen og lo højere end alle de andre. Det var en ung kvinde i debardeurdragt, flunkende ny og noget anstændigere end de fleste andre debardeurers.

"Utaknemlige Pjerrot," svarede debardeuren, "har du nogensinde hørt sommerfuglen klage over, at den fik vinger?"

"Vinger! ... Hvilke vinger?" spurgte Felix, som ikke begreb, hvorledes man kunne tale om vinger til en, der lige var dumpet på næsen.

"Dem, du mistede, da du faldt," svarede debardeuren; "jeg har givet en fem-seks stykker vinger før dig, og de flyver endnu omkring i salen ... Men du, stakkels Pjerrot, bliver en puppe alle dine dage."

"Det var i alt fald meget upassende," brummede Felix, der var noget stikken.

"Var det upassende?" råbte debardeuren. "Vent lidt, så skal du se løjer."

En kæmpehøj skikkelse viste sig i det samme midt på trappen, klædt i skind og med et tigerhoved som hjelm samt en stor messingråber i hånden. Denne maske gik med langsomme og tunge skridt ned ad trappen, men pludselig så Felix ham fare ned ad den med et fortvivlet sæt og falde om på gulvet med et brag som en pille, der vælter.

Kæmpen var snart på benene igen og styrtede ligesom Felix imod trappen, brølende som en løve og truende med

messingråberen, men han blev også stoppet af municipalgardisten og måtte ligeledes vende om med uforrettet sag.

Felix havde ikke blot set den flyvende kæmpe, men også den smukkeste lille sko flyve i luften, og da denne ikke kunne være mindre end foden, der bar den, fandt han, at den ikke på langt nær var så frastødende at se som at føle. Han begyndte da også at betragte den smukke debardeur med større forsonlighed.

Armand, som havde været vidne til begge optrin, der er meget almindelige hos debardeurer, havde imidlertid meget opmærksomt lyttet efter debardeurens stemme. Hun lettede lidt på sin maske, formodentlig for at få vejret efter anstrengelsen, og Armand fik derved lejlighed til at se hendes ansigt, som han syntes at blive behagelig overrasket af.

"Pjerrot skulle ikke klage," sagde han, idet han gik hen til debardeuren, "han burde snarere betragte det hele som en gunst af skæbnen, skønt farten imod sædvane gik mere ned ad end op ad ... Men, smukke debardeur, jeg syntes nok, jeg straks kendte dig igen på stemmen."

Debardeurens sorte øjne, der lynede gennem masken, rettede deres ild imod Armand.

"Og hvem tilhører da min stemme?" spurgte hun.

"Den, som jeg hørte én gang, men forgæves ventede at få at høre én gang til."

"Dobbelte Pjerrot, med maske for ansigtet og maske for ordene!" svarede debardeuren.

"Dit døbenavn begynder med C," sagde Armand.

"Og det andet bogstav?"

"Er O."

"Ja! ... Men hvem er da du?" spurgte debardeuren, synlig overrasket.

"Lån mig din arm og lad os gå bort fra trappen."

"Men hvem er du, og hvad vil du?"

"Kom!"

Armand gik ned ad trappen med debardeuren under armen.

Hans fætter Felix var blevet erobret af en anden debardeur og var allerede midt i den stormende vals.

"Har De endnu Deres misundelsesværdige plads hos hertuginde de Beaudreuil?" spurgte Armand sin debardeur, da de standsede nedenfor orkestret, hvilken plads Armand havde valgt for i den stærke musik at finde et værn imod nysgerrige øren.

"De ved altså, at jeg er hos hertuginde de Beaudreuil!" sagde debardeuren, på ny overrasket.

"Jeg vidste blot, at De har været hos hende, men nu ved jeg, at De er der endnu ... De er lykkelig, jomfru Collette ... Men ... men, hvordan står det til med hertuginden?" spurgte han, drevet af en uimodståelig nysgerrighed.

"Det var et løjerligt spørgsmål," sagde debardeuren, som næppe fattede, hvad en hertuginde de Beaudreuil kunne have at gøre med en Pjerrot på Opera-maskeraden.

"Ganske vist, såfremt det er sandt, at alle nygifte er lykkelige."

"Men ... men hvad interesse har De for den stakkels hertugindes forhold?"

"Aha, De har røbet Dem ... hun er altså ikke lykkelig! ... Men hvor kunne hun også være det!" sagde Armand, som i sin iver ikke betænkte, hvorvidt en sådan ytring var passende.

"De gør mig ganske forskrækket, min herre!" råbte debardeuren, idet hun slap sin kavalers arm. "Men De benytter Dem for meget af Deres inkognito," vedblev hun; "De har sagt ting til mig, som De ikke burde tale om med maske på."

Armand tog masken af.

"Armand Cambon!" råbte debardeuren, glad overrasket.

"De husker altså mit navn ... De kender mig igen?"

"Men hvor har De opholdt Dem i de sidste to måneder?"

"Man har altså spurgt efter mig?" sagde Armand med tilbageholdt åndedræt.

"Vi har virkelig ønsket at se Dem, men De var ligesom forsvundet fra jordens overflade."

"Hvem har ønsket at se mig?" spurgte Armand uden at lægge skjul på sin glæde.

Debardeuren så noget forundret på vor helt.

"Er det hertuginden?" vedblev han.

"Samme dag, hertugen og hertuginden kom hjem fra kirken, spurgte hun efter Dem."

"Og hvad ville hertuginden mig?"

"Det ved jeg ikke; men så meget ved jeg, at straks efter den hemmelige samtale, de nygifte havde, da de var kommet fra kirke, bad hertuginden mig om at se at opspore Dem."

"De havde altså en hemmelig samtale?"

"Ja, som jeg sagde."

"Men De ved måske ikke ..."

"Hvad talen var om ... nej! ... Men fra det øjeblik har hertugen og hertuginden næppe talt sammen."

"De lever altså adskilte?"

"De bor i hus sammen, men hver i sin etage, og hertuginden fører det ensomste liv ... Jeg anede straks, lige fra det øjeblik, jeg så Dem, hr. Armand, at De på en eller anden måde var indviet i denne mørke familiehemmelighed ... De kan måske oplyse mig om ..."

"De husker ikke, om hertuginden nævnede mit navn, inden hun begav sig til borgmesteren for at lade sig vie til hertugen?" spurgte Armand i stedet for at svare.

"Nej ... men hvorfor skulle hun just nævne Deres navn da?" spurgte Collette, hvis nysgerrighed var i stigen.

Armand ville ikke tilfredsstille den, eller også hørte han ikke hendes spørgsmål, for han så tankefuld og grublende ud, hvilket åbenbart ikke behagede debardeuren.

Orkestret tav, og den vilde vals hørte op.

"Skønne debardeur, De skylder mig oprejsning," sagde en ungdommelig stemme tæt ved.

Armand kendte sin fætter på stemmen.

"Hvad forlanger du, ulykkelige Pjerrot?" sagde debardeuren.

"Var du en mand, ville jeg kræve dit liv," svarede Felix.

"Fortræffeligt, Pjerrot ... Men såsom jeg nu ikke er en mand ..."

"Så fordrer jeg den næste *française*."

"Å, en dans er tit mere end livet."

"En tåbe den, som ikke forlanger det meste," sagde Felix og målte debardeurens henrivende skikkelse med sine blikke.

"Vel, jeg er din," sagde hun, idet hun rakte Felix hånden, rimeligvis mere fornøjet ved at få en dansende end en grublende Pjerrot til kavaler.

"For hele maskeraden?" spurgte Felix henrykt.

"Du er dristig ... lad os nu først se, hvorledes du fører dig i françaisen."

Derpå kastede Pjerrot og debardeuren sig ind i trængslen. Armand blev stående, til orkestret begyndte på françaisen; så ville han over til en anden side af salen, da nogen slog ham på skulderen.

Han vendte sig om og så Albert, en person, som læseren vil mindes, vi har truffet et par gange på vor helts vej i løbet af denne fortælling. Albert var umaskeret og i almindelig sort dragt.

"Velkommen til Paris," sagde Albert.

"Det glæder mig at se Dem, min herre," svarede Armand.

"Jeg tør næppe smigre mig med det," sagde Albert noget ironisk; "det har snarere forekommet mig, som om De undgik mig."

"Hvor kan De tro det?"

"De har ikke besøgt mig, siden De er kommet tilbage til Paris."

"Men De ved vist alligevel, at jeg har gjort rede for min rejse på behørigt sted."

"Det ved jeg, og vi har al mulig grund til at være tilfreds med Dem."

"Så meget des bedre," svarede Armand kort.

"Men det lader ikke til, at De er fornøjet med os."

"Hvorledes det?"

"Jo, siden De har opgivet 'La Réforme' og er flyttet ind i 'Le National'."

Vi må oplyse, at "Le National" og "La Réforme" var to republikanske blade, der udkom den gang, og af hvilke det

første redigeredes af Marrast, det andet af Ledru Rollin.

De støttede sig begge til mægtige partier, af hvilke det første bestod af de mest dannede, det sidste fornemmelig af arbejderklassen, hvorfor dette også, i det mindste i henseende til antallet, var det stærkeste.

"De gør løjer med mig, når De taler om min flytning fra den ene avis til den anden," svarede Armand; "De ved jo bedre end nogen anden, at jeg desværre savner al evne til at være forfatter."

"De lader, som om De ikke forstår mig, hr. Armand, skønt De meget godt ved, hvad jeg mener."

"Og det er?"

"At De, efter tidligere ivrigt at have tjent os, nu tjener Marrast og hans venner."

"Det er ikke personer, men sager, jeg har tjent og tjener ... Den sag, der forekommer mig klarest og rimeligst, vier jeg min ubetydelige tjeneste, og det af hele min sjæl."

"Vor sag skulle altså hverken være klar eller rimelig?" spurgte Albert med et medlidende smil.

"Dette sted er just ikke det heldigste til en samtale som denne," bemærkede Armand.

"Jeg indrømmer, at der er stor forskel imellem 'Le National' og 'La Réforme'," sagde Albert.

"Så-å!"

"Når den sidste handler, snakker den første ... Men det er ikke med åben mund og armene over kors, målet nås."

"'Le National' vil vide at handle, når tiden kommer, og skal også nå målet, uden som 'La Réforme' at have lovet mere, end den kan holde."

"Den visdom har De lært udenad i 'Le National'."

"Jeg har stavet mig den til på mine rejser i provinserne ... Skønt jeg selv er arbejder, indser jeg ikke, hvorledes blot halvdelen af de forhåbninger, De har vakt hos arbejderklassen, skal kunne opfyldes ... At trække tordenskyer sammen på himlen uden i tide at skaffe sig lynafledere, er en visdom, jeg ikke kan fatte."

"Men forstår De da ikke ..."

Samtalen, som var blevet ført hviskende, afbrødes ved at françaisen var forbi.

Armand fandt snart sin fætter arm i arm med hertugindens kammerjomfru; begge var demaskerede.

"Ved De, jeg er virkelig rigtig forelsket i Deres fætter," hviskede Collette Armand i øret.

Felix behøvede ikke at tale om sin forelskelse; den lyste ud af hans øjne, af hele hans ansigt. Men han var da også værd at misunde; han havde en af de smukkeste piger på maskeraden under armen.

"De ved altså allerede, at han er min fætter?" spurgte Armand.

"Ak, jeg ved mere end det," svarede hun; "den stakkels fyr har ingen kæreste endnu, skønt han har været hele tre dage i Paris – og det er Deres skyld, hr. Armand."

"Hvorledes det?"

"De følger ham overalt med en hovmesters strenghed, De lader ham ikke gøre et eneste skridt ... De vil forvandle en yngling, der er skabt til helt, til en olding."

"Helt! ... Min fætter allerede en helt?" sagde Armand smilende.

"Ja vist så ... Han har allerede to dueller på halsen," sagde Collette.

"Den ene på kårde og den anden på sabel," tilføjede Felix stadig lystig. "Men se de løjerlige figurer der henne," tilføjede han; "åhøj!"

"Men hvad skal det sige?" udbrød Armand, som ikke delte sin fætters glade sindsstemning.

"To af de fyre, jeg hjalp ned ad trappen på samme måde som Deres fætter, vovede nylig at gå i rette med mig for min hjælpsomhed på en noget ubehagelig måde; men Deres fætter ... Å, han er en fortræffelig fyr."

"Men han kan jo hverken føre sabel eller kårde ... De kan da ikke forlange, jomfru, at den stakkels knøs skal lade sig slå ihjel som et værgeløst dyr."

"Å, du skal få at se," afbrød Felix ham, "du skal være min sekundant, du ... Nej, men se den tosse der ... ha ha!"

"Det er jo sjældent, at nogen falder i en duel," bemærkede Collette med et ængsteligt blik på sin kavaler.

"Når og hvor skal du møde dine modstandere?" spurgte Armand sin fætter.

"Jeg skulle møde dem begge to i Boulogne-skoven i morgen formiddag, den ene klokken 9, den anden klokken 10," svarede Felix; "jeg tænker, det kan slå til; på en time må jeg vel kunne blive færdig med den ene, inden jeg skal i lag med den anden ... Men inden jeg går derhen, må jeg have nogle lektioner, nogle gode råd af dig ... Skal det være polka eller mazurka, søde Collette?"

"Mit første råd er, at du så snart som muligt viser mig dine modstandere, for som din sekundant har jeg adskilligt at afgøre

med dem før affæren, som oprigtig talt ikke er til at spøge med."

"Dér står den ene," sagde Collette og pegede på en umaskeret Pjerrot tæt ved dem med trefarvede bånd om den høje røde hue.

"Ham!" råbte Armand; "ham kender jeg ... Vent et øjeblik her, mens jeg taler med ham."

Armand nærmede sig den omtalte Pjerrot.

"Hr. Eugène," sagde han, "De er blevet udfordret."

"Ja, Gud ske lov," svarede pjerroten. "De kommer lige til pas til at blive min sekundant, i fald det kan more Dem."

"Til hvad tid er mødet bestemt?"

"Klokken 9 ... Det er længe siden, Himlen undte mig den fornøjelse."

"De må give afkald på den fornøjelse for denne gang," sagde Armand.

"Guds død! ... De forlanger for stor en vennetjeneste, hr. Armand!"

"Den mand, De skulle slås med, er min fætter."

"Følgelig en mand med mod i brystet og arme af stål, hvis han da slægter Dem på ... Så meget des bedre ... De tænker at slukke min tørst, men pirrer den blot yderligere."

"De ved, jeg nærer den dybeste agtelse for Dem," sagde Armand.

"Ligesom jeg for Dem," svarede Eugène.

"Jeg kunne vove livet for Dem, i fald det kom an på det."

"Jeg med for Dem ... Men jeg forstår ikke ..."

"Men til trods for alt mit venskab for Dem nødes jeg til at slås med Dem, hr. Eugène."

"Med mig?" råbte denne forbavset.

"Klokken otte i morgen tidlig."

"Men hvorfor? Hvorfor?"

"For at hindre Dem i at slå min fætter ihjel klokken ni."

"Men det er jo rent ud galskab!"

"Det er simpel nødvendighed ... Min fætter er fulgt med mig fra Lyon, hvor han har sine forældre ... Jeg har lovet dem at tage ham under min varetægt, så længe han er i Paris, og kan derfor ikke sende ham hjem som lig ... For resten ville kampen imellem Dem blive meget ulige ... De er en mester til at bruge alle slags våben, han har næppe nogen sinde ført en kårde."

"Men jeg indser i alt fald ikke, hvorledes det kan blive en grund til duel imellem os to."

"Jeg skal nok finde en anledning, hvis jeg bliver nødt til det."

"Hvorledes det?"

"Ved nu på stedet offentlig at fornærme Dem."

"Fornærme mig? Hvad mener De?"

"Jeg nødes til at træde Dem på foden eller give Dem en ørefigen ... De kan selv sige, hvad De har mindst fortræd af."

"Fy, min ven! ... Folk som vi kan mødes med kårder og pistoler, men aldrig med fødderne og næverne ... Jeg må opgive fornøjelsen i morgen ... Men Guds død, det er jo Deres fætter, der har udfordret mig!"

"Han vil prise sig lykkelig ved at have udfordret Dem uden at have gjort bekendtskab med Deres kårde."

"Det var i det hele taget en lumpen anledning," sagde Eugène for at trøste sig.

"Nu blot et forsonligt ord til den smukke debardeur, hvis spøg De måske har optaget for alvorligt ... Min fætter var, som

De vil se, klogere, og derfor har han også gjort en ganske køn erobring på denne maskerade."

Under disse ord førte vor helt sin ven hen til Felix og debardeuren og præsenterede hr. Eugène for dem som en ung student, der allerede var bekendt i en vid kreds for sine glødende sange til frihedens og republikkens ære.

Eugène vendte sig først til kammerjomfruen og hilste hende med et elegant vers til kvindens pris, som Collette, forsonet og henrykt, applauderede af hjertens grund; Felix tog sin udfordring tilbage og inviterede på champagne i stedet for blod til alles store tilfredsstillelse.

"Men hvor har vi nu den anden?" spurgte Armand.

Kammerjomfruens blik fløj igennem salen og standsede omsider ved en kæmpemæssig skikkelse, der stod midt på gulvet med armene over kors, omgivet af en mængde andre masker.

"Der har vi ham," sagde Collette, "den uforskammede! Han ville rive masken af mig, kan De tænke, og havde sikkert også gjort det, hvis ikke Deres fætter havde forhindret det ... Det gav anledning til en ordstrid, som endte med, at han udfordrede Deres fætter."

"Ja så, det var ham, der udfordrede ... De mener ham dér med tigerhovedet?"

"Ja, er det ikke en afskyelig maske?"

"Og med messingråberen i hånden?"

"Ja ... han ser min tro ikke forsonlig ud ... Nu skal vi se, om De kan få tigeren dresseret, om De kan få ham så langt som jeg."

"Ja, De fik ham jo til at gå på næsen, men De er også uimodståelig, jomfru Collette."

"Det siger Deres fætter også."

"De sætter hans dom over min," sagde Armand leende.

"Ak, hr. Armand, hvad havde der ikke kunnet blive af Dem!" råbte Collette; "men De glemmer, at De er ung, derfor glemmer ungdommen også Dem ... Ved De, De er blevet meget gammel, siden jeg så Dem sidst, hr. Armand ... Men skynd Dem nu og få det i orden, for når jeg nærmere tænker over det, ville jeg dog ikke så snart have lysene i kirken tændt til Deres fætters begravelse."

"Jeg skal prøve på det," sagde Armand, "gå I imidlertid ned i restaurationen til højre og vent på mig, jeg skal snart være hos jer."

"Ja, ja, til champagnen!" råbte lyoneseren, meget opsat på at få nogle af sin faders penge sat i omløb.

Armand forlod atter sit selskab og gik hen imod kæmpen, som omflagredes af en mængde masker, der spøgede med ham uden at få deres spøg besvaret. Svarede han nu og da, skete det gennem råberen, hvorved hans stemme fik en yderst dump og umusikalsk klang. Hans dragt røbede, set på nærmere hold, alt andet end finhed og harmoni; den syntes snarere beregnet på at frastøde end på at tiltrække. Hovedet var bedækket med en slags hjelm af mølædt tigerskind, der måske en gang havde gjort tjeneste som bundtmagerskilt; kroppen var hyllet i en luvslidt ulveskindspels, der nedentil var øget med en anden slags skind, så at den nåede helt ned til fødderne, på hvilke han bar lodne sko, der svarede til det øvrige. Masken var af filt og skjulte hver en plet af ansigtet med knappe åbninger for munden og øjnene.

Med ét ord, hele skikkelsen gjorde et ubehageligt indtryk på Armand, og han forestillede sig næsten med gru sin fætter over for en sådan modstander. Det var ham derfor også temmelig modbydeligt at give sig i samtale med denne vildmand, men nøden bød det. I Frankrig leger man ikke med udfordringer. Fejhed er en af de synder, som dér mindst kan tilgives.

Orkestret spillede op til en ny dans, og de masker, der havde samlet sig om kolossen, spredte sig. Han gik hen imod den ene væg, formodentlig for at sætte sig på en af bænkene. Armand fulgte efter ham og indhentede ham.

"Skovenes fyrste!" begyndte Armand. "Tigerens hud og ulvens pels røber grumhed og blodtørst, men lammeskindsbræmmen forneden vidner om mildere følelser ... Må jeg rette nogle spørgsmål til Dem?"

Kæmpen var standset og havde vendt sig om imod Armand; han så lidt på ham og nikkede så til svar.

"Hvem skulle tro," vedblev Armand, "når man ser dig vandre så fredelig om her, at du har i sinde at sluge et lam i Boulogne-skoven i morgen kl. 10. Det påstår imidlertid rygtet. Taler det sandt?"

Tigerhovedet nikkede igen.

"Men rygtet påstår også, at det er tigeren, der har udfordret lammet, og at dette har taget imod udfordringen, fordi det mere lyttede til sit mods end til forsigtighedens stemme ... er det også sandt?"

Samme stumme svar.

"Det er uværdigt for skovens fyrste, som ene slagter hele hjorder, at vælge sig et enkelt lam til modstander ... Det er derfor for at redde hans ære, på samme tid som jeg beskytter

mit lam, at jeg, hjordens hyrde, beder tigeren tage sin udfordring tilbage og nøjes med det venskabelige forlig, jeg tilbyder på lammets vegne."

Kæmpen satte sin råber for munden, og Armand hørte følgende ord:

"Når ræven kommer til tigeren for at bede for lammet, sluger han først ræven og så lammet."

Dette uhøflige svar overraskede vor helt noget. Han tøvede imidlertid ikke med at svare på tiltale.

"Hvornår hørte man, at ræven var så enfoldig, at han gik til tigeren for at gå i forbøn for nogen?" sagde han; "en helt anden sag er det med hyrden ... han kaster sig åbent og uforfærdet imellem det vilde dyr og hjorden ... Du ser i mig denne hyrde, og jeg forbyder dig at røre mit lam."

"Vel!" svarede kæmpen gennem råberen; "tigeren æder helst menneskekød, selv om det er af en usling."

"De har for stort et gab til at have nødig at bruge råber og for store poter til at gå på bal med," sagde Armand, idet han temmelig eftertrykkeligt trådte kæmpen på den ene fod. Kolossen gav et brøl fra sig, idet han truende hævede råberen

Armand fo'r et skridt tilbage, mindre dog af frygt for den truende råber end af overraskelse over brølet.

"De kræver oprejsning, antager jeg?" spurgte han, idet han så stift på sin vilde modstander.

"Ja," svarede tigerhovedet gennem messingråberen.

"I morgen i Boulogne-skoven?"

"Ja."

"Klokken otte ved de fire bøge?"

"Klokken otte ved de fire bøge ... Hvad slags våben?"

"Vælg selv."

"Sabel."

"Sabel … godt! … på gensyn," sagde Armand og vendte tigerhovedet ryggen.

3. Enden på maskeraden

Armand forlod tankefuld maskeradesalen og gik ned i restaurationen, hvor han fandt sine venner meget oprømte ved champagneflasken, som de allerede havde tømt halvt.

"Nå?" spurgte Collette med et uroligt blik på Armand.

"Alt er afgjort," svarede denne; "Felix kan sove roligt hele dagen i morgen, uden at hans ære lider noget ved det."

"Og De selv da?" vedblev Collette, idet hun så stift på Armand, som om hun anede den virkelige sammenhæng.

"Også rolig, håber jeg," svarede han muntert.

"Må det blot ikke blive for roligt," sagde Collette og rystede på hovedet; "det er mig, der er skyld i alt dette, og jeg bebrejder mig selv af ganske hjerte min barnagtige kådhed ... Felix," tilføjede hun med fugtige øjne, "De har en ædel fætter, jeg drikker et glas på hans velgående."

"Ja, ja, Armands skål!" råbte lyoneseren med hævet glas; "men mere champagne, mere champagne!"

"En sang, hr Eugène, en sang," råbte Collette med funklende øjne.

Eugène rejste sig med det skummende glas i hånden og sang, i begyndelsen med halv dæmpet røst, men efterhånden højere og højere, en sang til frihedens pris med omkvædet: "Leve republikken!" der istemtes af en mængde personer ved de øvrige borde.

"Mine herrer, mine herrer! Min Gud, min Gud!" råbte restauratøren, idet han ligbleg styrtede frem fra skænken, "vil De gøre mig ulykkelig? Leve kongen! Leve Louis Philippe!" skreg

han, så han blev blå i ansigtet ved det, "leve kongen! leve kongen!"

"Leve kongen!" istemmede en halv snes opvartere, mens koret gentog omkvædet: Leve republikken.

"Hvem råber Leve republikken?" skreg en politibetjent, der kom styrtende ind i restaurationen.

"Skynd dig, skynd dig!" skreg en anden, der fulgte ham i hælene; "skynd dig ned efter vagten; der er optøjer oppe i salen ... Carlion er blevet myrdet! skynd dig, skynd dig!"

"Hvem er Carlion?" spurgte en af gæsterne.

"En af politisergenterne," sagde en opvarter.

"Ikke mere end én? ... Ned med dem alle sammen!" råbte gæsterne, og alle stormede til døren, idet de kastede politibetjentene til side.

For at forklare, hvorledes det hang sammen med de optøjer, for hvis skyld politibetjenten havde råbt på vagten, må vi fortælle, at der midt under den livligste "scottish", straks efter at Armand havde forladt maskeradesalen, var optrådt en ny karaktermaske.

Det var en figur af overnaturlig længde og tykkelse, indhyllet fra øverst til nederst i en hvid domino, der overalt var besat med sorte fløjlstunger, så at dragten lignede en hermelins kåbe. I stedet for hoved havde denne figur en mægtig gul pære, på hvilken der var anbragt et par grå bakkenbarter. Øverst oppe sad en krone af guldpapir, fra hvis midte der stak ti lange udspilede fingre af malet pap frem.

Figuren gjorde stor opsigt, og flere forlod endog dansen for straks at tilfredsstille deres nysgerrighed.

Blandt de mange masker, der flokkedes om denne figur, var også kæmpen med tigerhovedet, som ved hjælp af sin råber og sine stærke arme snart var kommet så tæt hen til den, at han kunne nå den med hænderne.

"Hvem er du?" spurgte tigerhovedet.

"Jeg er Europas store rigspære Note 6)," svarede den hvide domino.

"Ha, ha, ha! Ha, ha, ha!" lo de omstående.

"Må jeg stille dig nogle spørgsmål?"

"Ja, du, men ingen andre."

"Hvorfor kun jeg?"

"Fordi du forener kroppen af en ulv med hovedet af en tiger og følgelig må være den hellige alliance."

"Der mangler blot rævens hale," sagde en; "var den der, var det hele komplet."

"Ganske sandt," sagde de andre.

"Hvornår var det, du først kom på den grønne gren?" spurgte tigerhovedet.

"I 1830, ved du jo nok ... Men det er sandt, på den tid ville du ikke vide synderlig af mig at sige ... du huskede ikke på, at man må være grøn, førend man kan blive moden ... eller du troede måske ligesom det enfoldige folk, at jeg ville blive ved at være grøn alle mine dage."

"Nej, det troede jeg dog ikke."

"Modnes man for tidligt, falder man af," sagde pæren, "men sker det lidt efter lidt og i naturens orden, bliver man nok siddende i fred ... På den måde er jeg endelig blevet så gul, blød og mør, at jeg kan se den hellige alliance i ansigtet uden at rødme."

"Det kan du ganske vist, dyrebare rigspære ... Men hvad er det for nogle lange fingre, der skyder op fra din krone?"

"Kender du ikke dem igen? Det er jo mine egne."

"Men hvorfor strækker du dem sådan op imod himlen?"

"Efter at jeg har raget alt, hvad jeg kunne få fat i på jorden, til mig og taget alle de løfter, jeg måtte give fra mig i 1830, tilbage, søger jeg nu af al magt at få tag i den guddommelige ret."

"Hvad vil du med den?"

"Jo, når jeg får den, kan jeg blive kandiseret, rigtig legitim, sådan som du, hellige alliance."

"Du skal få den, for du er værdig til den ... Du er renset ved Polens blod og helliget af jesuitterne."

"Når blot den ikke lader vente for længe på sig."

"Hvordan det?"

"Jo, jeg er bange for det."

"Hvad er du bange for?"

"Jo, at hvis jeg længe skal sidde sådan fuldmoden i al min nøgenhed, kan jeg til sidst komme til at skamme mig."

"Du skamme dig? ... Det er umuligt!"

"Ja, det er umuligt!" gentog flere masker leende.

"Vi arresterer Dem i lovens navn!" råbte i det samme to stemmer, og to stærke arme slog ned, den ene på pærens, den anden på tigerhovedets skuldre.

Stemmerne og armene tilhørte to høje politibetjente, som havde banet sig vej imellem de talrige tilhørere og altså også havde haft godt af samtalen imellem rigspæren og tigerhovedet, en samtale, hvis blodige spot over kongen de opfattede lige så klart som alle de andre, skønt den virkede helt anderledes på dem.

"Hvad, gør man vold på karnevalsfriheden!" råbte skikkelsen med tigerhovedet, idet han stødte den politibetjent, der havde lagt hånden på hans skulder, fra sig med en sådan fart, at han tumlede baglæns over imod nogle kvindelige masker, der blev stødt omkuld og slemt forslåede.

Da deres skrig lød igennem salen, holdt orkestret op med at spille, og der blev et øjebliks tavshed, under hvilken man så maskerne på galleriet rejse sig og strække hals for at se, hvad der var på færde nede i salen.

"Til våben! Man overfalder ubevæbnede borgere, man myrder værgeløse kvinder! Til våben!" skreg kolossen med tigerhovedet med skingrende stemme.

På dette råb, der så uhyggeligt afbrød stilheden, og som hørtes helt ude i korridorerne og foyererne, fulgte en almindelig tumult.

"Til våben! til våben!" lød det fra alle sider, fra alle kanter og kroge i den store sal.

Politibetjenten, der var blevet stødt omkuld, var dog snart på benene igen. Han trak sin sabel og fo'r atter ind på masken med tigerhovedet, men inden han havde nået at få gjort brug af sit våben, fik han sådant et slag med messingråberen i hovedet, at han atter faldt om, denne gang blødende og bevidstløs.

Næsten i samme øjeblik lå også hans kammerat, som havde lagt hånd på masken med pæren, strakt til jorden og trampet under fode af den, der havde kastet ham omkuld.

De øvrige politibetjente, tilligemed de ved dørene posterede municipalgardister, trak ligeledes blank, men da de var for svage til at modstå angrebet af de hundreder af masker, der kastede bænke, violinkasser og hvad der ellers var ved hånden,

efter dem, trak de sig hen til en af væggene, for der at afvente den forstærkning, der var blevet sendt bud efter ved begyndelsen af optøjerne.

Imidlertid søgte alle maskerne at slippe ud af salen under skrig og jamren af dem, der blev trampet og klemt. Da forstærkningsbataljonen endelig kom, var der næppe andre end kvindelige masker tilbage i salen, hvor alt bar spor af uordenen og striden.

Således endte den sidste operamaskerade i februar 1848.

Det var også den sidste under kongedømmet.

Note 6:

Rigspære: Vi minder om, hvad der er nævnt i det foregående, at "Pæren" var et af kong Louis Philippes øgenavne.

4. I Boulogneskoven

Klokken var ikke mere end syv om morgenen, da to unge mænd standsede ved l'Arc de Triomphe de l'Étoile, den stolte Triumfbue, et minde fra kejsertiden, som i sin slags ikke overgås af noget andet.

"Hvis De synes, kan vi hvile os lidt her," sagde den ene af de unge mænd.

"Som De behager," svarede den anden. "Vi har god tid."

"Men svøb kappen bedre om Dem, hr. Armand, så man ikke ser de fordømte sabler."

"De holder ikke af sabler, hr. Eugène?"

"Hvem kan holde af sådanne våben? ... Jeg hader alt, hvad der ikke er, hvad det synes at være, lige så meget som jeg skatter det, der er mere, end det giver sig ud for ... Ser sablen ikke langt frygteligere ud end kården?"

"Måske for den, der ikke er kender."

"Kan De sige mig, hvad godt man kan bruge en sabel til? ... De svarer, den er det nemmeste redskab til at berøve sin stakkels næste et øre, en næse eller en arm."

"Det er godt nok det," mente Armand.

"Det er lumpent," mente derimod Eugène, "sådan at lemlæste et menneskeligt væsen; det er grusomt og unaturligt."

"Jeg indrømmer, at kården er reellere, for man dræber lettere med den ... men det er da ikke mindre grusomt og unaturligt."

"Ikke det? ... Hvad er naturligere end at dø? ... Men at slæbe sig hele livet igennem som et seks- eller syv-ottendedels menneske, det er unaturligt ... jeg for mit vedkommende ville da aldrig være i tvivl om, hvad jeg skulle vælge ... Det er da også

Gud ske lov yderst sjældent, man slås med sabel her i Frankrig ... Jeg gad vide, hvad det kan være for en barbar, der har udfordret Dem på dette gammeldags instrument ... De sagde, at De ikke kendte ham."

"Han var maskeret, men han så ud til at have en arm, der nok kunne føre en sabel."

"Hvorfor ikke lige så gerne en forhammer? ... Men sæt nu, han var blandt dem, politiet arresterede i nat?"

"Jeg tvivler om, at politiet har gjort nogen større fangst, og desuden så min modstander ikke ud til at lade sig tage så let ... Men sig mig en ting, hr. Eugène!"

"Hvad da?"

"Er De vis på, De ikke er kendt på restaurationen, hvor De sang for?"

"Jeg ikke kendt? ... Jeg er meget bekendt hos alle restauratører i Paris, og især hos ham i operahuset, såsom jeg har drukket min meste vin dér, og dermed burde han lade det være kvit!"

"De skylder ham penge ... så meget des værre."

"Hvorfor det?"

"Han vil straks skynde sig at angive Dem for politiet."

"Tværtimod, han vil ikke angive mig, for han sætter større pris på sine penge end på kongen og beundrer kun Louis Philippes billede, når han ser det på louisd'orer eller femfrancstykker."

"Men der kunne være nogen af gæsterne ..."

"Det er mere rimeligt ... Men hvad vil De, jeg skal gøre?"

"De har slægtninge i Versailles ... kunne De ikke skjule Dem hos dem i nogle dage?"

"Guds død! Jeg skulle rejse fra Paris ... og det netop i disse dage, da jeg har det bedste håb om at få mine sange at høre til akkompagnement af geværsalver og kanonskud? Nej, nej, Guds død! ... Man ved, at jeg har kærlighedsgudinden i brystet, vinguden i struben og sangens gud i hovedet, nu skal jeg vise, at min arm hører krigsguden til."

Han gav sig til at nynne en af sine viser, og de to unge mænd satte sig atter i gang og standsede først ved de fire bøge i Boulogne-skoven.

"Der er ikke spor af Deres sabelhugger at se endnu," bemærkede Eugène.

"Klokken har ikke slået otte endnu," sagde Armand, idet han lænede sig med albuen til et træ.

"De synes at være noget urolig, hr. Armand."

"Jeg kan ikke nægte det."

"De fortryder, De ikke valgte kårde eller pistol?"

"Det kommer mig ud på ét ... det er endog bedst, det er, som det er."

"Nå, så indser jeg ikke, hvad der kan gøre Dem urolig."

"Jeg tænker på, at nu om nogle øjeblikke skal to mennesker falde vildt ud imod hinanden og slås blodigt, skønt de i det hele taget ikke har noget udestående med hinanden."

"Heldigvis kommer denne tanke altid for sent."

"Heldigvis, siger De?"

"Ja, for hvis den tanke altid kom os i forkøbet, ville modet og tapperheden til sidst for evigt komme i reserven ... Verden ville blive en støvet høresal fuld af blege tænkere."

"Af fornuftige mennesker."

"Hvem ville slå lyren i den kolde forstands rige? ... Poesien og sangen ville dø ud, når de aldrig havde lejlighed til at besynge heltemodets sejr over undertrykkelsen, dydens over lastens ... Å, se hvor kønt morgensolen titter frem mellem træstammerne der henne."

"Jeg synes, jeg ser et par mennesker der henne," sagde Armand, idet han gik bort fra sit træ.

"Ja, jeg ser dem ... dér har vi altså endelig vor velynder ... Kom med Deres sabler, så skal jeg gå ham i møde og byde ham dem, som man byder en hertuginde fra St. Germain et par liljer."

Eugène tog sablerne og gik nynnende hen imod de ankommende, hvis skikkelser viste sig større og større.

5. Duellerne

Vor helt tog frakken af og hængte den på en gren. Derpå kastede han et blik på de nyankomne og fandt Eugène i samtale med den ene af dem, mens den anden stod ubevægelig nogle meter derfra.

Lidt efter vendte Eugène tilbage med begge Armands våben i den ene hånd og med noget, der så ud til at være svært at bære, under den anden arm.

"Det er nogle dejlige hertuginder at byde liljer," sagde Eugène, da han var kommet hen til Armand; "begge Deres nette småsabler er kasseret ... Tror De, min ven er skrædder, siden De kommer med synåle? spurgte den hæderlige sekundant mig ... Hvad synes De om disse pallasker?"

"De er temmelig tunge, men for øvrigt ganske hensigtsmæssige," svarede Armand, idet han greb den ene sabel og svang den i luften.

"Hensigtsmæssige? ... Ja til at fælde træer med ... Men De har ikke nogen dårlig arm, ser jeg ... De svinger den tingest med sjælden lethed."

"Det er heller ikke første gang, jeg håndterer sådanne våben," mumlede Armand med et sideblik til det sted, hvor hans modstander stod.

"Jeg er nysgerrig efter at se, hvorledes man parerer med sådan en jernstang."

"De skal snart få det at se, hr. Eugène ... Vær derfor så god at sige til sekundanten, at jeg tager imod våbnene, og afmål pladsen ... Det er køligt, og jeg trænger til at varme mig ... Kender De hans sekundant? Har De set ham før?"

"Jeg kende ham?" sagde Eugène, ikke uden et vist aristokratisk smil; "han havde ikke haft nødig at sige mig, at han og hans ven ikke er skræddere, for de har vist aldrig i deres dage haft bedre klæder imellem hænderne end dem, de har på ... Den ærede herres ansigt bar også tydelige mærker af de idrætter, der øves på kajerne og broerne ... Hvad derimod Deres modstander, kæmpen der henne, angår, så har jeg endnu ikke haft den ære at se hans ansigt, men ..."

"Ja, jeg syntes nok, han var maskeret," sagde Armand.

"De kan imidlertid være sikker på, at han ikke er nogen forklædt prins; jeg er virkelig bange for, det er ganske simple folk, vi har at gøre med."

"Simple folk?" gentog Armand. "Hvad tænker De på, hr. Eugène! De, en republikaner, en folkedigter, taler så foragtelig om de lavere klasser!"

"For Fanden! De har ret ... Man glemmer så let sådan noget i det praktiske liv."

Eugène gik atter hen til modpartens sekundant, hvorpå de i fællesskab efter skik og brug afmålte pladsen og bestemte de punkter, hvorfra de to duellanter skulle gå hinanden i møde. Da alt dette var bragt i orden, trak sekundanterne sig tilbage og overlod pladsen til de stridende.

Disse nærmede sig langsomt hinanden og standsede omtrent i en sabellængdes afstand.

Armand vendte imidlertid spidsen af sin sabel imod jorden i stedet for at stille sig en garde.

"Min herre," sagde han, men så sagte, at kun den, han talte til, kunne høre ham, "inden vi begynder har jeg nogle ord at sige Dem, som De må høre tålmodigt på."

Kæmpen rystede uvilligt på hovedet og hævede den forfærdelige sabel.

"De fortsætter maskeraden," sagde Armand uden at forandre stilling, "og jeg aner Deres grunde til det ... Når De ved det, bør De også tro, at jeg aner, hvem De er."

"Så meget bedre," svarede kæmpen; "dæk Dem, min herre."

"Jeg skal ikke forsømme det," svarede Armand, "men De må høre mig, inden det måske bliver for sent."

"Forsvarer De Dem ikke, hugger jeg Dem ned som en hund!" råbte kæmpen.

"Fy, Simon!" sagde Armand, "de ord var uværdige for så tapper en mand som Dem."

"Så giv Dem selv skylden derfor, elendige!" brølede kæmpen, idet han i det samme førte et hug over Armands hoved uden at give denne tid til at hæve sit våben for at parere det.

Armand undveg hugget ved en rask volte til siden. Kæmpens klinge trængte dybt ned i jorden.

"At sådan en gammel mester til at slås med sabel endnu ikke har aflagt de tåbelige primer," sagde Armand roligt og stillede sig endelig *en garde*.

"Han flygter, den usling!" råbte kæmpens sekundant, som tog Armands spring for et forsøg på flugt.

"Min herre," sagde Eugène, "det er aldeles nødvendigt, at De for øjeblikket tier ganske stille."

"Hvorfor det?"

"Jo, uglernes tid kommer først om natten."

"Hvem siger det?"

"Jeg, med Deres tilladelse ... Jeg ser måske ikke ud til at kunne være så dristig?"

"I det mindste skulle man ikke se det på Deres fødder," sagde sekundanten med et hånligt grin, der trak munden op til ørene.

Eugène var, som poeter i almindelighed, pirrelig overfor kritikken, hvad enten denne gik ud over de fødder, hans vers eller han selv havde fået at gå på; han var måske endnu pirreligere for de sidstes vedkommende, da disse var ualmindelig flade og brede i forhold til de tynde ben og lignede svanens mere, end den glade poet vist skøttede om.

Han blev derfor flov, og da han i øjeblikket ikke kunne finde noget passende svar, hverken på vers eller i prosa, tog han de to kasserede sabler op fra jorden og kastede den ene hen for sekundantens fødder.

Denne, en plump og firskåren vindrager, greb sablen, satte spidsen på neglen af sin venstre tommelfinger, svingede den og balancerede med den i nogle sekunder for at vise sin foragt for sådant noget legetøj. Så greb han den ved fæstet, og så gik uglen løs på svanen.

Imidlertid skiftede Isbjørnen og hans fordums discipel drøje hug. Simon sparede hverken på terzer eller kvarter, så vel hele som halve, både i hug og stød. Armand, som endnu blot forsvarede sig, samlede sine parader, så de dannede en stadig cirkel, på hvis omkreds Isbjørnens sabel hamrede forgæves.

Simon var heftig, men Armand rolig, og hvornår vejer ikke ro op imod styrke? Armand så, at hans gamle ven i sin blinde iver ofte huggede à tempo, som det hedder, dvs. faldt ud uden at dække sig. Det er temmelig farligt, for mislykkes et sådant hug, har man givet sig uhjælpelig blot for modpartens, som ingen parade mere kan møde og afbøde.

Vor helt, som ikke ville gøre sin gamle ven fortræd, men heller ikke længere ville fortsætte kampen, besluttede at benytte sig af sin modstanders uforsigtighed. Efter at have afpareret et sådant hug, faldt han lynsnart ud og gav sin gamle lærer et hug over den højre hånd, så han i det mindste for en stund måtte sænke sin klinge.

Dette ophold benyttede Armand til at sige følgende:

"Simon! De gør uret ved at være vred på mig, og De må høre mig, førend De dømmer. Jeg forsikrer ved alt, hvad helligt er, at jeg er uskyldig i den ulykke, De måske anklager mig for, og at jeg selv er blevet lige så skammelig bedraget som De ... Jeg forsikrer også, at jeg har gjort alt, hvad der stod i min magt, for at udvirke Deres frihed, og at ..."

Isbjørnen hævede til svar sin tunge sabel, og skønt blodet vældede ud af hans hånd og farvede både hæfte og klinge, anfaldt han på ny Armand med om muligt endnu større heftighed.

"De ved ikke, hvad De gør!" råbte Armand, idet han med urokkelig koldblodighed afparerede huggene, der haglede ned; "nej, De er en gal mand ... og det samme råber Madelone fra sin grav ... Hører De ikke hendes stemme? ... Hun råber: Simon forstyrrer min fred i Himlen, som han forstyrrede den på jorden."

Den tunge sabel faldt ud af Simons hånd.

Et barn ville kunne have afvæbnet ham med dette trolddomsord. Han førte sin blødende hånd op til øjnene; der blandede sig tårer i blodet.

Armand kastede sin sabel langt bort og nærmede sig den nu så svage mand.

Kampen imellem de to sekundanter var allerede endt en god stund forinden. Arbejderens trodsige styrke havde måttet bide i græsset for poetens overlegenhed i at håndtere våbnet.

Da Simon og Armand hånd i hånd nærmede sig dem, fandt de arbejderen siddende på jorden og folkedigteren bøjende sig over ham, i færd med at forbinde hans højre øre, der blødte af et dybt sår.

Arbejderen så imidlertid langt fra lidende ud, men syntes med stor andagt at lytte til den sang, poeten sang, mens han forbandt ham.

"Ubegribelige folk," sagde digteren, da han var færdig; "forunderlige folk, som man den ene dag må besynge og den næste hugge ørene af på."

6. Et sygebesøg

Noget senere på formiddagen holdt en vogn uden for det bekendte hus i Rue d'Anjou. En tjener med pudret hår og hvide silkestrømper sprang ned fra sin plads bag på og åbnede den våbensmykkede dør. Hertug de Beaudreuil steg ned, støttende sig til den bukkende tjeners skulder. En let, urolig rødme bedækkede hans ellers sædvanlig blege kinder, mens han gik ind ad den åbne egetræs port, men det var et ubeskrivelig mildt blik, han sendte portneren, der krummede sig næsten helt ned til jorden.

"Hr. Géronnière er upasselig, hører jeg," sagde hertugen.

"Herren var ikke rigtig rask i nat, da han kom hjem," svarede portneren.

"Det er vel hans sædvanlige ildebefindende?" spurgte hertugen og rystede på hovedet.

Portneren gloede på hertugen med et dumt blik.

"Det ser næsten ud til, min ven, at De ikke ved af, at Deres herre i den sidste tid har lidt af svimmelhed og blodstigning til hovedet," sagde hertugen.

"Jo, jeg tror nok ... jeg husker nok ..." forsikrede portneren, ivrig efter at fjerne mistanken om, at han ikke skulle vide besked med, hvad der angik hans herre.

"Men jeg har hørt, at han skal være bedre nu."

"Ja, Deres Velbårenhed, meget bedre."

"Himlen være lovet," sagde hertugen med et blik op mod porthvælvingen, og idet han slog kors for sig.

"Amen!" hviskede portneren, idet han ligeledes slog kors for sig.

"De elsker Deres herre, og det gør Dem ære," sagde hertugen, idet han lod en guldmønt glide over i portnerens hånd.

"Deres Velbårenhed!" stammede denne med strålende ansigt og slog et nyt kors med den hånd, han havde fri.

Hertugen gik videre over gården og op ad trappen.

"Herren er syg, hører jeg," sagde han til tjeneren, der lukkede døren til forstuen op.

"Ja, Deres Velbårenhed, i nat har han ikke haft det godt," svarede denne, idet han først bukkede og så trak på skuldrene.

"Jeg har længe frygtet, at det ville gå sådan," sagde hertugen og rystede atter på hovedet.

Tjeneren så på hertugen med et blik, der ikke var kløgtigere end portnerens.

"Som De ved, har Deres herre i nogen tid af og til lidt af svimmelhed og tryk på hjernen ... jeg har rådet ham til at være forsigtig og ikke blive så længe oppe om aftenen, som han ellers plejer."

"Ja, herren bliver meget for længe oppe om aftenen," indrømmede tjeneren, som ikke havde noget imod at komme tidligt i seng.

"Og det kan ikke være sundt for en mand, der lider af blodkongestioner."

"Nej, vist ikke, vist ikke," istemmede tjeneren; "det bekommer også altid herren ilde bag efter," tilføjede han, vel vidende, at ingen brav tjener bør være uvidende om sin herres plager.

"Jeg antager, at der straks er blevet sendt bud efter doktor Levisière?" sagde hertugen.

"Ja, Deres Velbårenhed, og han kom øjeblikkelig," sagde tjeneren.

"Hvornår var doktoren her sidst?"

"For to timer siden, men vi venter ham hvert øjeblik."

"Godt ... Men hvorfor er der ikke lagt halm på gaden uden for huset?"

"Det sagde doktoren ikke noget om."

"Det var ubetænksomt af doktoren ... Lad det straks blive gjort."

"Deres Velbårenheds befaling skal øjeblikkelig blive efterkommet."

"Tak," sagde hertugen og lod en guldmønt glide over i tjenerens hånd.

"Deres Velbårenhed er altid så god, så nådig," stammede denne.

"Min godhed, min nåde beror udelukkende på den opmærksomhed og kærlighed, De viser Deres herre ... Han er imidlertid bedre?"

"Herren har fået ind at sove på i morges og ligger nu på sengen."

"Gud være lovet!" udbrød hertugen og slog kors for sig, idet han gik videre, ind gennem værelserne.

Han fandt bankieren indhyllet i sin kostbare slåbrok liggende på sengen. Hr. Géronnière forsøgte at rejse sig, da hertugen trådte ind, men denne tvang ham på den venligste måde til at blive liggende og tog plads ved siden af sengen.

"De må ikke anstrenge dem," bad hertugen, "men jeg ser til min inderlige glæde, at det ikke står så dårligt til, som jeg i begyndelsen frygtede ... Deres bud gjorde mig næsten bange ... Hvornår følte De Dem først ilde tilpas?"

"På vejen hjem fra baron St. Bris," svarede bankieren ganske mat; "jeg er bange for, jeg tog for meget til mig ved buffeten … jeg har aldrig godt af at spise så sent om aftenen."

"Hvordan havde De det da?"

"En ulidelig mavepine."

"Det kan nok være, De har spist for meget til aften … Den brave baron er næsten alt for god en vært … Men det kan også være, det er *la grippe*, De har fået; den anfalder alle mennesker uden nåde og uden forskel … Har De taget noget ind?" spurgte hertugen, idet han betragtede bordet ved sengen, hvor der ingen medikamenter var at se.

"Doktoren gav mig et lille pulver, som straks stillede smerterne og skaffede mig søvn … Da han sidst var her, mente han, jeg kunne stå op om et par timer."

"Det tænker jeg også … De ser jo slet ikke dårlig ud."

"Å, der skal meget til, inden det tager på mig," sagde bankieren, som imidlertid var dødbleg.

"De kan have fuldkommen tillid til doktor Levisière … Han har, som De ved, været min læge, lige siden jeg sidst kom til Paris, og jeg agter heller ikke at søge til nogen anden, hvis jeg skulle blive syg … Han har rigtig nok endnu ikke noget navn, men jeg er næsten bange for de store navne i lægevidenskaben … De vover alt for meget i tillid til deres berømmelse, og desuden hindrer deres store praksis dem i at hellige deres patienter den fornødne omhu."

"Jeg er meget vel fornøjet med Levisière og takker Dem, fordi De har anbefalet mig ham … Hvordan har min niece, hertuginden, det?"

"Jeg lod spørge til hendes befindende, inden jeg kørte til Dem, og ville med det samme meddele hende Deres upasselighed, men hun var allerede kørt til Luxembourg som sædvanlig ... Hun forsømmer aldrig de skønne kunster."

Hertugen drog et dybt suk og stirrede mørkt ned på tæppet foran sengen.

"Stakkels de Beaudreuil," sagde bankieren deltagende, idet han greb hans hånd.

Hertugen sukkede igen, idet han taknemmelig gengældte bankierens håndtryk.

"Hun er altså uforbederlig!" sagde bankieren. "Hverken Deres tålmodighed eller mine formaninger formår noget!"

"Dette ulykkelige forhold gnaver på mit livs fineste tråde," forsikrede hertugen, "og jeg kan snart ikke længere holde det ud ... Havde jeg endda det håb, at ..."

"Den uværdige!" afbrød bankieren ham; "det er altså blevet en fiks idé hos hende at tro om Dem ..."

"Ak, det er ikke det, jeg frygter," sagde hertugen, "var det blot det ... men ..."

"De vedbliver altså at mistænke hende? ... Men er De da ikke selv kommet under vejr med noget?"

"Ikke andet, end hvad jeg fortalte Dem forleden dag ... det var, som De ved, kun mine tjenere, som ..."

"Og De har igen set baron St. Bris møde hende på alle hendes promenader, set ham i Luxembourgs gallerier, hver gang hun er der?"

"Å, jeg er meget ulykkelig!" udbrød hertugen med et tredje suk, endnu dybere end de foregående.

"Men har De da ikke sagt hende ..."

"Hvor skulle jeg kunne have kraft til det?"

"Men hvorfor vil De da ikke tillade mig at sige hende, at spørge hende ..."

"Jeg havde tænkt at bede Dem om i dag eller i morgen at ..."

"Nå, endelig! Ja, jeg skal sige hende besked, den skændige ...!" sagde bankieren vred.

"I Himlens navn, De må ikke forivre Dem! Deres helbred kunne lide ved det." sagde den betænksomme slægtning. "Lad os tale om noget andet ... De har vist ikke haft kraft til at læse aviserne for i dag, jeg ser, de ligger sammenlagte på Deres bord."

"Nej, jeg har ikke læst dem ... Men hvordan står sagerne? Hvordan går det?"

"Uro på overfladen, i dybet og i luften," svarede hertugen. "Deres navn på listen til reformbanketten den 22. har gjort en forbavsende, skønt ingenlunde uventet virkning."

"Fortæl, fortæl!" råbte bankieren ivrigt.

"For det første har de mest ansete af Børsens medlemmer skyndt sig at tegne sig, da det blev bekendt, at De stod på listen."

"Ja, det vidste jeg ... Det var jeg vis på," sagde bankieren med den mest selvtilfredse mine.

"For det andet har alle ministrene været kaldt til Tuilerierne, netop i den anledning."

"Hvornår?"

"I forgårs nat."

"I anledning af mit navn?"

"Naturligvis ... Deres navn har for megen vægt til ikke straks at vippe den anden vægtskål i vejret."

"Ministrene samledes for at træde af?" spurgte bankieren med sundhedens farve på sit ansigt. "Og deres afsked er blevet modtaget af kongen? ... Det er jo klart, at det må være så."

"Ja, hvorledes det hænger sammen med det, ved jeg ikke."

"Nogle af dem må vel i alt fald være røget af pinden, og finansministeren kan da vel ikke være blevet," sagde hr. Géronnière, der, som vi ved, var mest uforsonlig stemt imod finansministeren.

"Det ved jeg ikke noget om."

"Ikke det," sukkede bankieren, idet han modfalden sank tilbage på sengen.

"Derimod fortæller man ..."

"Hvad?"

"At regeringen har i sinde offentligt at anklage dem, der har sat sig i spidsen for banketten."

"Store Gud!" skreg bankieren, idet han forfærdet fo'r op fra sengen.

"Den agter at sætte Odilon Barrot under tiltale."

"Og mig!" afbrød bankieren ham, idet han atter sank tilbage i puderne.

"Thiers og ..."

"Og mig!" jamrede bankieren. "Men," tilføjede han, idet han atter fik lidt mod, "jeg havde jo ligesom Odilon Barrot forbeholdt mig, at kongens skål skulle drikkes ved bordet! ... Har De ikke sagt dem det, hertug? ... Kongens skål først og fremmest."

"Jeg tvivler på, at man vil vove at anklage Dem."

"De har ret, man vil ikke vove det ... Kongen vil ikke tillade det, for han ved, at jeg og alle mine venner, mine mægtige

venner, er ham og hans dynasti hengivne med liv og blod."

"Der var imidlertid dog måske grund til at tage sine forholdsregler," sagde hertugen, "for selv om De ikke bliver sat under offentlig anklage, kunne regeringens uvilje alligevel blive skadelig for Deres private affærer, som for eksempel det jernbaneselskab, De står i spidsen for."

"Ja, ja!" råbte bankieren med den ynkeligste stemme; "jernbaneselskabet! ... Å Gud! ... De kunne gøre nogle indskrænkninger i reglementet til skade for mig ... Ja, jeg anede straks, at jeg ville komme til at fortryde, at jeg skrev mig på den liste ... jeg fortrød det lige straks ... Men hvad skal jeg gøre? Råd mig, råd mig, bedste hertug!"

"Kunne De på en eller anden måde trække Dem ud af legen uden dog at støde oppositionen for hovedet."

"Ja vist, uden at støde oppositionen for hovedet; det forstår sig, man må gå diplomatisk til værks."

"Ganske vist."

"Men hvad skal jeg da gøre? ... Hjælp mig; jeg ved hverken ud eller ind," sagde hr. Géronnière med en oprigtighed, der ikke vidnede om særlige anlæg for en ministerpost.

"Jeg tror at have fundet et middel," sagde hertugen med en eftertænksom mine.

"Så kom med det."

"Deres nuværende upasselighed kunne blive et ypperligt påskud."

"De siger noget ... ja, de tog ligefrem de ord ud af munden på mig."

"Føler De Dem stærk nok til at skrive nogle linjer efter mit diktat?"

"Til hvem?"

"Til ... til hr. Poilly, der, som De ved, har at gøre med denne velsignede reformbanket."

"Vær så god at flytte mit skrivetøj her hen, så skal jeg prøve på det."

Hertugen lagde en lille portefølje på sengen, tog et ark papir frem, dyppede en pen og rakte bankieren den.

"Jeg er klar," sagde denne efter at have sat sig op i sengen.

Hertugen dikterede:

> Min kære ven!
> I de sidste måneder har jeg nu og da lidt af svimmelhed og blodstigning til hovedet, og da min læge anser det for nødvendigt, at jeg i nogen tid holder mig inde og tager medicin, må jeg bede Dem være så god at underrette komitéen for reformbanketten om det, for det tilfælde at jeg, af nys anførte grund, ikke ser mig i stand til at tage del i den!
>
> Paris, den 19. febr. 1848.
>
> Deres hengivne
>
> *A. Géronnière.*

Da bankieren havde skrevet dette brev, brast han i skoggerlatter. "Svimmelhed og blodstigning til hovedet," sagde han; "jeg ville ønske, at alle var så klarhovedet som jeg."

"Det er vist nok," sagde hertugen, "men De forstår nok, at man ikke må spare på kulørerne, når man vil gøre den tilbørlige virkning."

"Men vi har skrevet den 19. i stedet for den 20.," bemærkede bankieren. "Det må tage sig ud, som billetten var skrevet i går, ellers kunne man let falde på, at den egentlig daterer sig fra det sidste ministerråd … Jeg skal personlig bringe hr. Poilly den og sige, at jeg allerede fik den af Dem i går, men at jeg har glemt at sende ham den."

"Godt," sagde bankieren, lagde billetten sammen, skrev udenpå og gav hertugen den.

"Doktor Levisière," meldte tjeneren i døren.

En midaldrende mand med koparret ansigt og glasagtige øjne trådte ind i værelset.

Efter at have bukket for hertugen nærmede han sig den syge.

"De ser ud til at have det bedre?" sagde han.

"Ja, jeg har sovet og har ikke mere disse smerter i underlivet."

"Deres puls, min herre."

"Her," svarede patienten, idet han rakte armen frem; "hvordan synes De om den?"

"Godt … Og De har ingen videre smerter følt?"

"Nej, som jeg sagde, jeg føler mig meget bedre."

"Godt … Jeg har et nyt pulver med, som De må tage ind," sagde lægen med et flygtigt sideblik til hertugen.

Hertugen rejste sig fra sin stol og gik hen til vinduet, hvor han blev stående og så ned i gården.

Doktoren skænkede vand i et glas og kom et pulver, som han havde taget op af lommen, i det.

"Vær så god, min herre, at rejse Dem lidt op, så at De kan tage dette," sagde han.

"Det smager vel ikke for slemt?" spurgte bankieren, idet han med doktorens hjælp løftede hovedet fra puden.

I det samme lægen førte glasset op til bankierens mund, vendte hertugen sig hastigt bort fra vinduet. Hans ansigt var forfærdelig blegt.

"Vent lidt," sagde han hviskende, men dog så højt, at det kunne høres helt hen til sengen.

Lægen, som holdt glasset i den ene hånd og støttede bankierens hoved med den anden, vendte sit ansigt om imod hertugen og kastede et blik på ham så skinnende som en lurende slanges.

Efter nogle øjeblikkes indre, men synlig strid nikkede hertugen og vendte sig atter om imod vinduet, idet han borede sine negle ind i vinduessprossen. Så blev han stående, til han hørte trin på tæppet bag ved sig.

"Han faldt straks i søvn," sagde en stemme bag ved ham.

"Ja så," sagde hertugen og blev stående.

"Jeg vil sige til tjenerne, at ingen må forstyrre ham, mens han sover," vedblev stemmen.

"Ja, gør det," fik hertugen presset frem fra sine blege læber.

Derefter hørte han sovekammerdøren blive lukket op og i.

Da han endelig vendte sig om fra vinduet, fandt han sengeomhænget trukket for og vandglasset stående tomt på bordet ved siden af sengen. Lægen var borte.

7. Boulevarderne

Mens hertug de Beaudreuil var på sygebesøg hos hr. Géronnière, spadserede hertugindens kammerjomfru, den smukke Collette, på Boulevard de la Madeleine.

Den fortryllende debardeurdragt, der havde vakt så megen opmærksomhed og så megen uro på den foregående nats maskerade, bar hun naturligvis ikke nu, men hendes toilette var en hertugindes kammerjomfru værdigt og tiltrak sig mere end én kavalérs opmærksomhed.

Collette var ikke blind for den opsigt, hun gjorde, men hendes egne blikke vandrede dog fornemmelig ud over Madeleine-pladsen og blev gladere og mere strålende, efterhånden som en ung mand, som hun allerede havde genkendt på frastand, kom nærmere og nærmere.

Den unge mand var ingen anden end hendes kavaler fra maskeraden, Armands fætter, Felix Lambert.

Hr. Lambert, faderen, var skrædder, og det en stor skrædder, i det mindste for Lyon, og hans søn, som han havde sendt til Paris for at gøre navnet og forretningen ære, var følgelig klædt som en fin kavaler. Den fine Collette nærede derfor slet ingen betænkeligheder ved at tage ham under armen, så meget mere, som han også ellers var en af de smukkeste knøse, man kunne se. Hans store blå øjne, der mindede om hans nedstammen fra norden på mødrene side, kunne ikke være den sortøjede Collette ligegyldige.

"De er præcis, kære Felix," sagde Collette rosende; "klokken har endnu ikke slået et."

"Ak, jeg ville være kommet længe før," sagde Felix, idet han ømt trykkede hendes arm, "men min fætter var ikke hjemme, da jeg kom, og jeg måtte jo vente på ham."

"Er han kommet hjem?"

"Ja, Collette."

"Uden at der var hændet ham noget ondt?"

"Han var lige så frisk og sund som jeg, og han blev også snart lige så glad, for da jeg sagde ham ..."

"Nå, De udrettede altså mit ærinde ... jeg var næsten bange for, De skulle glemme det."

"Jeg skulle glemme, hvad De havde bedt mig om!"

"Hvad sagde De da?"

"Det, De havde bedt mig om at sige, naturligvis, at Armand skulle være i det store galleri i Luxembourg i dag klokken halv to."

"Og han blev glad, siger De?"

"Han omfavnede og kyssede mig som en gal mand ... Men hvad er det da for en lykke, der venter ham i Luxembourg?"

"Det er ikke min hemmelighed ... det må være Dem nok, Felix, at det ikke er mig, der venter ham i Luxembourg."

"Det er mere end nok, det er en sand lykke for mig, søde Collette, for Armand var den farligste medbejler, jeg kunne få."

"Hør, nu må vi ind og spise kager, inden vi går videre," sagde Collette.

Collette fulgte de fornemme pariserdamers eksempel. Deres første morgenbesøg, enten de er til fods eller til vogns, gælder som regel konditoren, i hvis strålende og vel forsynede butikker de ofte sætter hinanden stævne og spiser deres "savarin," den ypperste af alle franske kager.

Felix og Collette trådte ind i et sådant konditori, hvis spejlglasvægge og spejlglasdisk mangedobbelt afspejlede de pyramider af duftende postejer og kager, der stod opstillet ved siden af hinanden på deres fade af glas eller sølv.

Der var allerede flere, yderst elegante damer der inde; nogle sad ved små, runde marmorborde, andre stod ved disken eller gik op og ned ad gulvet, alle sammen spiste de savarin og talte om politik.

"Greven, Deres mand, agter at tage del i reformbanketten?" spurgte en. "Ja, frue, og markisen?"

"Ja, frue."

"Men går det egentlig an at være med til en banket, som så mange borgerlige tager del i?"

"Å, hvad betyder det? ... Slider vi ikke alle sammen den silke, borgeren væver, og går vi ikke alle med sko, som borgeren har lavet? ... Det er godt, man har de brave folk ... Ingen skal falde på at mistænke mig for republikanske anskuelser; men jeg ville være med til at råbe Leve Republikken, i fald det kunne jage sådan en forskrækkelse i vor murer, at han faldt på hovedet ned fra det stillads, han så uretmæssigt er krøbet op på."

"Bravo, bravo!" sagde de fornemme damer, idet de tog deres kager i munden for også at kunne klappe i hænderne.

"Mureren" var et af legitimisternes øgenavne til Louis Philippe, som fandt megen fornøjelse i murerhåndværket og ofte krøb op på stilladserne for så nær som muligt at studere murerarbejdet på de slotte, han enten lod bygge eller istandsætte.

"Men har De hørt, at kongen har forbudt ..."

"Kongen!" afbrød flere stemmer den talende. "Hvem siger kongen? ... Er der nogen anden konge end Henri den Femte?"

"Om forladelse, jeg mente den grå hat!" sagde den ubetænksomme.

"Den grå hat, den grå hat!" istemmede alle leende.

Det var også et af Louis Philippes øgenavne, som han havde fået på grund af, at han plejede at gå med grå hat.

"Gid jeg måtte leve den dag, da jeg så den grå hat falde med det grå hoved, der sidder under den," råbte en ualmindelig sølvklar stemme.

"Sikken en haj af et fruentimmer!" hviskede Felix til Collette.

"Se dog en gang på den haj for løjers skyld," hviskede Collette, "hende dér med den kornblå fløjlshat og den hvide fjer."

"Hun er ubeskrivelig dejlig," sagde lyoneseren, "kender De hende, Collette?"

"Det er markise d'Estelle," svarede kammerjomfruen.

Samtalen imellem de fornemme damer var imidlertid gået i stå, enten fordi man for øjeblikket ikke kunne finde på flere indfald, eller, hvad der er nok så rimeligt, fordi man var bange for de to fremmede personer, der også gjorde sig til gode med savarin.

Felix og hans dame havde imidlertid fået nok, hvorfor de betalte og gik.

"Det var da nogle afskyelige fruentimmer," sagde lyoneseren.

"Og de er endda de gudfrygtigste i hele Frankrig," sagde Collette; "i hele fastetiden smager de ikke en bid kød, ja ikke en gang mælk og æg, med ét ord ikke det mindste af dyreriget; det ville blive anset for en gruelig synd ... Men hvor skal vi nu gå hen, Felix?"

"Hvor De vil, Collette."

"Jeg har fri til klokken fire, før kommer hertuginden ikke hjem ... Lad os gå videre over boulevarderne."

Med Boulevard de la Madeleine begynder den række boulevarder, der strækker sig i en længde af en god halv mil, og om hvis bredde man kan gøre sig en forestilling, når vi siger, at ikke ret mange af vore hovedgader kan måle sig med deres fortove. Denne kæmpegade har overalt en overflod af pragtfulde hoteller, rige magasiner, glimrende caféer, teatre og andre offentlige bygninger at opvise.

I midten er der en asfalteret vej for kørende og ridende med træer på begge sider, som beskytter fortovene.

Skade kun, at barrikadekampenes ild har hærget så slemt i de smukke kastanjetræers kroner.

"Hvor det er kedsommeligt!" sagde Collette. "De eleganteste butikker er lukkede; det må betyde noget; jeg vil spørge den købmand dér, som er ved at lukke sin, hvor det kan være."

"Det ser jo ud, min herre," sagde hun til denne, "som om det var forbi med handelen for i dag, og vejret er dog så dejligt og boulevarden fuld af spadserende."

"Forbi med handelen for i dag?" gentog købmanden med et mørkt smil. "Hvorfor ikke lige så gerne sige forbi for uger eller måneder? ... Kalder De det dejligt vejr, når det trækker op til torden? Kalder De det for, at folk er ude at spadsere, når hele byen er i oprør? ... Og alt det," tilføjede han, mumlende imellem tænderne, "for nogle ministres skyld, som ikke vil opgive Deres lønnede pladser, og en konge, som ..." Slutningen af hans tale døde hen i et "Guds død!" idet han gik ind i sin butik og stængede døren indvendig.

De unge elskende gik videre og anstillede betragtninger over de personer, de mødte; der var også nok at anstille betragtninger over.

"Hvad er der på færde?" spurgte Collette en bluseklædt mand.

"Å," svarede han, "der bliver læst et manifest op, som bestyrelsen for reformbanketten har udstedt ... Det er noget, der er værd at høre på ... Bravo, bravo!" råbte han, skønt han var så langt borte, at han umuligt kunne høre, hvad der blev læst.

"Men hvad står der i det manifest?" spurgte Felix.

"Jeg har allerede læst det i aviserne for i dag," sagde en anden bluseklædt mand; "det er en opfordring til alle borgere til, til trods for regeringens forbud, at indfinde sig på Madeleine-pladsen på tirsdag for at følge de deputerede til Champs-Élysées, hvor banketten skal holdes ... Jeg skal komme, det kan De stole på ... alt, hvad der kan trække vejret, skal møde ... Leve reformen!"

"Leve reformen!" istemmede tusinde stemmer.

Felix og Collette banede sig med møje vej gennem trængslen og nåede endelig frem til den lille hovedvagt ved Boulevard Bonne-Nouvelle. Her måtte de atter gøre holdt, standset af en ny folkemasse, der havde samlet sig midt på boulevarden.

"Hvad er det, der bliver læst op?" spurgte Collette, som hørte en stemme midt i trængslen.

"Det er politipræfektens proklamation," svarede en arbejder; "han forbyder os at samles på tirsdag for at deltage i den store demonstration imod regeringen ... Men om jeg så skal springe over otte rækker bajonetter, skal jeg med, og hele Paris skal med. Ned med politipræfekten! Ned med Guizot! Ned med Duchâtel! Ned med dem alle sammen!"

"Ned med politipræfekten! Ned med ministrene!" skreg folk, mens stumperne af den sønderrevne proklamation fløj over hovederne på dem.

"Det tegner til at blive en varm dag på tirsdag," sagde Felix til en ung soldat af vagten, der stod ved siden af ham. Denne tav, men rystede på hovedet og trak på skuldrene. Hvorfor? Måske af misfornøjelse med en stilling, der så ofte tvinger soldaten til af pligt at forsvare, hvad han ikke kan fatte eller elske.

Omsider kom Collette og hendes ledsager ind på Boulevard du Temple, det egentlige folkelivs tumleplads, den folkerigeste og følgelig også den livligste og mest støjende. Man ser næppe der andet end teatre, caféer og restaurationer. Om aftenen blændes man af lysmasserne og døves af trompeters og klarinetters gennemtrængende lyd, af trommers og cymblers bulder, af dyretæmmeres, linedanseres og akrobaters råb, som kalder mængden til deres provisoriske teatre.

"Nej, hvor her er øde i dag!" udbrød Collette, som savnede det liv og røre, der sædvanlig hersker her. "Hvor er dog alle mennesker henne?"

Collette kiggede ind i de snævre, dybe gader, der førte til denne boulevard fra folkekvartererne, fabriksarbejdernes og håndværkernes mørke, men travle reder. Hist og her så man vel en enkelt arbejdsklædt mand; men hvor var de tusinder henne, som ellers dag og nat vælder frem fra de snævre gader ud på boulevarden, ligesom floderne løber ud i det fælles hav?

"Det kan aldrig være rigtig fat," sagde Collette, som vidste god besked om, hvorledes det var gået til ved julirevolutionen 1830, med et mørkt blik og idet hun klyngede sig tættere op til Felix; "når disse gader er øde og denne boulevard tom, koger og

syder det i folkekvartererne; så er hver skorsten dér et kuglestøberi, hvert skur et laboratorium ... så går slibestenen rundt i hver port og hvæsser sabler og knive, og kvinderne plukker charpi eller laver bind ... så, så ... å Gud!"

"De tror altså, det bliver til alvor, Collette?" spurgte Felix, der som fremmed endnu ikke forstod at tyde de tegn, der gjorde så stærkt indtryk på hans ledsagerinde.

"Kom, lad os gå over Boulevard Beaumarchais, lige hen på Bastillepladsen," sagde Collette, "måske er der livligere dér ... Jeg bliver så underlig til mode her."

Boulevard Beaumarchais har ingen luksus at opvise, ingen butikker og kun få spadserende. Den er for det meste lige så øde, som dens nabo Boulevard du Temple er livlig. Men den dag, denne modsigelsernes dag, var der røre nok på den. En prægtig regimentsmusik klang fra Bastille-pladsen og nærmede sig mere og mere, og snart fyldtes boulevarden af den ene kolonne infanteri efter den anden. Så langt øjet rakte, funklede en skov af bajonetter.

Men højt over den knejsede Julisøjlen med frihedens gyldne billede.

"Å, dér kommer de nye tropper," sagde Collette, "de skal forstærke garnisonen ... Inden i morgen aften er der 70.000 soldater i Paris, siges der ... Sikken en mængde! Det er, som om det aldrig skulle høre op! ... Lad os gå til side og vente, til de er kommet forbi."

Med flyvende faner og klingende spil marcherede regiment efter regiment forbi dem.

"Du har jo alderen til at være soldat, Felix," sagde Collette.

"Ja, men jeg trak mig fri," svarede lyoneseren, "og det var heldigt det."

"Hvorfor det?" spurgte Collette noget forundret. "Jeg for mit vedkommende ville ikke have noget imod at tage dig under armen, når du havde den blå uniformsfrakke på, og det ville være mig en særlig fornøjelse at holde trit med de røde bukser."

"Hvorfor tror du, at disse væbnede skarer er kommet til Paris?" spurgte Felix med et mørkt blik, der aldeles ikke harmonerede med hans blå øjne og hans ellers så glade ansigt.

"Formodentlig for at holde styr på folkekvartererne og forstæderne, for at kvæle oprøret, hvis det skulle vove sig frem fra sine uhyggelige reder," svarede hertugindens kammerjomfru.

"Ved du, hvad min fætter Armand ville svare på dette spørgsmål?"

"Nej."

"Han ville svare: de kommer for at forsvare nogle enkeltes uretfærdighed imod millioners billige krav ... de kommer for at beskytte undertrykkerne, mens de slagter deres undertrykte brødre! ... Jo, det var heldigt, jeg ikke blev soldat."

"Men jeg begriber endnu ikke, hvorfor du egentlig anser det for at være så heldigt," spurgte Collette nysgerrig.

"Var jeg blevet soldat, ville jeg sikkert ikke komme til at hvile der henne ... der under!"

Der var noget dumpt i lyoneserens stemme, da han sagde disse ord, og der fo'r ligesom en hvid sky over hans blomstrende kind.

"Men Gud, hvad mener du?" udbrød Collette, idet hun klyngede sig heftig og urolig til ham; "hvad mener du med der

henne, der under?"

"Ser du ikke søjlen?" råbte Felix, "ser du ikke, hvor frihedens billede luer i solen!"

Ynglingens kinder glødede atter, og hans øjne flammede. Den hvide sky var flygtet – flygtet til pigens kinder.

8. Luxembourg

Slottet Luxembourg, der blev grundlagt i begyndelsen af det sekstende århundrede, men først blev færdigt i begyndelsen af det syttende, ligger i forstaden St. Germain, omtrent midt i den del af Paris, der ligger syd for Seinen.

Viserne på slottets ur viste et kvarter over et, da Armand Cambon bøjede af fra Rue de Tournon og gik op i den østlige fløj, der ligesom den vestlige er overladt til udstilling af indenlandske fremragende, endnu levende maleres og billedhuggeres værker; efter kunstnernes død flyttes deres arbejder til Louvre.

Det så rigtig nok slet ikke ud, som om Armand gæstede Luxembourg for at nyde dets kunstværker, i det mindste efter uroen i hans blik og den vekslende farve på hans kinder at dømme, men han standsede dog foran et billede i salen udenfor det store galleri, et billede, som da også ville have tildraget sig opmærksomheden, selv om det allerede den gang havde haft sin plads blandt de gamle skolers mestre i Louvre, hvor det nu findes.

Det var svenskeren Wickenbergs med rette så berømte vinterstykke. Armand havde aldrig set en nordisk vinter, og den sne, som længe dækker jorden, og den is, som gør søer og floder farbare for mennesker, hører til sjældenhederne i Paris; men ligesom man kan skønne, at et portræt er lykkedes, selv om man aldrig har set originalen, således kan man også dømme om naturtroskaben i et billede af et landskab, man aldrig har set.

Armand stod længe foran dette billede; det forekom ham, som kunne han spejle sine urolige øjne i den blanke is; eller

også følte han trang til at svale sig i den kolde luft og ventede måske, at vinterskyen, der syntes at glide trægt hen over landskabet, skulle opløse sig i sne og falde ned over hans hede pande og glødende kind.

Da opfangede hans øre lyden af slotsuret, som slog halv. Han vendte sig fra billedet og gik langsomt ind i det store galleri. Han gik forbi en gruppe kunstnere af begge køn, der sad ved deres staffelier lige indenfor døren til den sal, hvorfra han kom, i færd med at kopiere, og først, da han næsten var kommet helt igennem galleriet, standsede han ved synet af en dame, der ligeledes var i færd med at kopiere. Hun bar en simpel sort silkekjole og havde ingen andre prydelser på hovedet end det tykke, kastanjebrune hår, der var sat op i en tæt krans i nakken.

Hun var ivrigt optaget af sit arbejde og delte sin opmærksomhed imellem et maleri på væggen og det lærred, hun havde for sig. Kunstnerindens ansigt var noget blegt, men dog både ungt, smukt og lyste tillige af den begejstring, som et inderligere forhold til kunsten altid vækker.

Armand betragtede dette ansigt med samme andagt som den, hvormed den rettroende katolik ser på Maria-billedet i en kirke.

Han havde stået således i nogle minutter, da kunstnerinden endelig kom til at se hen på ham.

Armand bukkede ærbødigt og gjorde nogle skridt hen imod hende.

"Velkommen, hr. Armand!" sagde hun, idet hun skød staffeliet noget til side, formodentlig for at skjule sit arbejde for nysgerrige blikke.

"De har gjort mig den ære at bede mig komme," sagde Armand.

"Collette, min kammerjomfru, fortalte mig, at hun havde truffet Dem, og da jeg længe har ønsket at tale med Dem ..."

"De har altså virkelig ønsket at tale med mig?" afbrød Armand hende, uden at kunne lægge bånd på den glæde, som hendes forsikring voldte ham.

"Ja ... De ved, at vi ikke har talt sammen siden den dag i slutningen af forrige år, da De besøgte mig."

"Ja, frue ... Jeg indfandt mig dagen efter udenfor Deres onkels hus, som De havde befalet mig ... men De havde formodentlig glemt, at De havde bedt mig om at komme."

"Nej, jeg havde ikke glemt det ... men ..."

Hertuginden tav, som om en ubehagelig erindring bandt hendes tunge.

"De havde ikke glemt det?" sagde Armand. "Dog, hvad magt ligger der vel på, om De glemmer eller husker en så ubetydelig person som mig!"

"Deres ord er noget bitre, hr. Armand ... Men De har grund til det ... Jeg har været utaknemmelig og uretfærdig imod Dem ... jeg har derfor fortjent bebrejdelser både af Dem og af mig selv."

"Nej, nej," sagde Armand ivrigt, "det har aldrig været min mening at bebrejde Dem noget og endnu mindre at være bitter imod Dem, frue ... Skulle jeg atter have gjort noget, som sårer Dem, beder jeg Dem tilgive mig, for jeg er en ulykkelig mand, som undertiden ikke ved, hvad han siger eller gør."

Armands iver skrev sig fra erindringen om det øjeblik, da han så ubetænksomt havde trykket Adelaides hånd til sit bryst

og sine læber. Han fandt måske det nærværende øjeblik passende til at gøre undskyldning for dette misgreb.

"Men," tilføjede han, idet han indså, at undskyldningen næppe var bedre end selve fejlen, og derfor gjorde vold på sig selv for at bryde den trolddomsring, der på ny begyndte at lægge sig om hans fornuft, "men da De har haft den godhed at ville se mig igen, vover jeg at bede Dem om en gunst."

"Tal," sagde Adelaide, ikke uden en vis ængstelse over hans heftighed.

"Turde jeg håbe, at De vil svare mig oprigtigt på nogle spørgsmål?"

"Ja, jeg skal svare Dem oprigtigt," sagde hun.

Armand så sig om. De øvrige kopierende kunstnere sad, som vi allerede har sagt, nærmere ved døren, for langt borte til at høre hans samtale med hertuginden, og desuden syntes de alt for optaget af deres arbejde til at kunne have nogen opmærksomhed for, hvad der foregik udenfor deres kreds.

"De erindrer vist, at jeg gav Dem en billet, da jeg sidst havde den ære at tale med Dem," begyndte Armand.

"Ja," svarede hertuginden.

"Da De havde fået og læst den, var De overbevist om, at hertugen havde skrevet den."

"Ja, det var jeg."

"Men dagen efter, på Deres bryllupsdag, havde De fået andre tanker om billetten."

"Ja," svarede hertuginden med svag stemme, som om det faldt hende hårdt at indrømme dette.

"De troede, den var forfalsket?"

Hertuginden slog forlegen øjnene ned.

"Men hvem troede De da havde ... Å nej, jeg trætter Dem med mine spørgsmål, jeg plager Dem måske?"

"Nej, nej ... bliv ved."

"Hvem troede De, havde skrevet denne billet?"

Hertuginden tøvede, synlig oprørt, med svaret.

"Jeg har to historier om den ting," sagde Armand, "og jeg famler i mørke imellem dem begge ... Var det ... når De blot ikke taber tålmodigheden! ... var det en mand eller en kvinde, De havde mistænkt for at have begået falskneriet? ... Var det, for at tale tydeligere, markise d'Estelles kammerjomfru, De anså for den skyldige?"

"Markise d'Estelles kammerjomfru?" gentog hertuginden noget forundret.

"Store Gud, det var altså mig, De mistænkte!" udbrød Armand både med vrede og smerte; "det var altså den første af de to historier, man havde fortalt Dem ... det er markisens kammerjomfru, der har sagt Dem, at jeg har skrevet hertugens hånd efter ... nu er det hele mig klart ... nu gennemskuer jeg hele dette sorte rænkespil fra ende til anden."

"Men hvad vil De da ..."

"Jeg kendte denne nedrige plan, inden den blev sat i værk," sagde Armand.

"De kendte den, siger De?"

"Ja, jeg hørte den før De af kammerjomfruens egen mund ... men hvor kunne jeg tro, at denne djævelske plan ville lykkes!"

"Men i hvilket forhold stod De da til markisen og hendes kammerjomfru?" spurgte hertuginden.

"Det skal jeg sige Dem," svarede Armand og afgav derpå en med eksemplarisk samvittighedsfuldhed affattet forklaring af

sit forhold til de to kvinder, lige fra hans første møde med dem i Jardin des Plantes til det øjeblik, da det var lykkedes ham ved hjælp af den ulykkelige portners ryg at undgå det baghold, der var lagt for ham udenfor markisens hus.

"Hvert ord af, hvad jeg her har sagt, er sandhed," sagde Armand, da han var færdig, "og hvad De end tænker om mig, en forbryder skal De dog ikke anse mig for ... Å Gud, at De kunne tro mig skyldig i en forbrydelse!"

Hertuginden havde hørt på Armands fortælling med en blanding af deltagelse og rædsel.

"Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle tro," svarede hun, "eller rettere sagt, jeg savnede al evne til at tænke hin ulykkelige dag, der endnu står for mig som en uhyggelig drøm ... Men jeg husker, at min ulykkelige vildfarelse blev bestyrket ved den underlige forklaring, De den gang gav af, hvorledes De var kommet til billetten."

"Ak, jeg kunne jo som mand af ære ikke røbe en kvindes svaghed," sagde Armand.

"Jeg forstår det nu," sagde hertuginden; "men denne omstændighed bevirkede i forbindelse med Deres ... Deres besynderlige opførsel ..."

Hertuginden fuldendte ikke sætningen.

"Jeg ved, hvad De mener!" afbrød Armand hende blegnende, for der var gået et nyt lys op for ham, og han gyste ved det.

Læseren mindes måske, at den historie, Denise havde fået pålæg om at fortælle bankierens broderdatter, væsentligst gik ud på, at Armand i sin blinde og voldsomme lidenskab for frøken Adelaide selv skulle have skrevet den omhandlede billet i den hensigt derved at hindre hertugens og Adelaides giftermål.

Denne historie var hidtil forekommet Armand alt for tåbelig til at kunne blive troet. Hvad havde nu særlig bidraget til, at den var blevet troet alligevel? Hvad andet end denne fordømte kyssen på hånden, som han øjeblikkelig havde fortrudt.

Hvorfor skulle Adelaide ikke tro på denne blinde, voldsomme lidenskab, som man fortalte hende om, når hun lige havde set det uforkasteligste bevis på den?

Det var de spørgsmål, som Armand i denne stund gjorde sig selv.

"Ak," sagde han bedrøvet, "at have forsyndet sig imod den ærbødighed, man er Dem skyldig, er allerede i og for sig selv en brøde, og hvorfor skulle De ikke tro mig i stand til den ene brøde lige så vel som til den anden? ... Jeg har altså fremmet det sorteste rænkespil, jeg har bidraget til dens ulykke, som jeg gerne ville ofre livet for tusinde gange!"

"De bør ikke give Dem skylden for min ulykke," svarede hertuginden, "for hvorfor mistroede jeg Dem, den eneste, der viste mig deltagelse og hengivenhed? Var der nogen fornuftig grund til det? ... Men sådan er vor skæbne, denne skæbne, som ikke des mindre lovprises og misundes i så høj grad ... Omgivet af kolde egoister, af frænder, der ingen beskyttelse yder os, af venner uden venskab, antager vi efterhånden deres karakter og sind ... Med dem begynder vi snart blindt at mistro det gode og lige så blindt at stole på, hvad der er ondt, og gøre vore beregninger derefter ... Mistro og beregning, det er alt, hvad vi lærer, det er den grundvold, hvorpå vi bygger vort liv, glimrende på overfladen, men tomt og øde indenfor. – Og falder så en gang skællene fra vore øjne," vedblev hun efter en pause, "er det i reglen for sent. Da jeg efter ceremonien i Madeleine-kirken

mødte Deres blik og så det advarende tegn, De gav mig, da tænkte jeg: Dette blik kan ikke bedrage, denne hånd kan ikke begå falsk ... Jeg skønnede, at jeg, som havde dømt Dem uhørt, selv var blevet dømt, men uden håb om nogen sinde at få min dom tilbagekaldt ... Min samtale med hertugen efter hjemkomsten fra kirken bestyrkede mig yderligere i denne uhyggelige overbevisning ... Ængstelig og ydmyg gik han ind på min begæring om at få lov til at leve udelukkende for mig selv og til uforstyrret at hellige mig til den kunst, jeg har elsket fra min barndom, og som ville kunne give mig nogen erstatning for et glædestomt liv ... Jeg har fundet den og takker Himlen, som har givet mig sans for det skønnes åbenbaring på jorden ... Denne taknemmelighed er så stor, at jeg har glemt at klage over manglen på det talent og geni, som giver kunstnerens værker evighedens præg og bærer hans navn frem gennem tiderne!"

Hertuginden tav. Armand stod med foldede hænder og vovede ikke at afbryde denne tavshed.

Det er overflødigt at udmåle dybden af den deltagelse og smerte, hvormed han havde hørt på denne ulykkelige og dog så ydmyge kvindes ord. Han følte hendes sorg mange gange fordoblet i sit bryst uden at finde en eneste gnist af den trøst, der syntes at give hende ro.

Han vedblev at anklage sig selv for at have medvirket til hendes ulykke, og han svor i sit hjerte en hellig ed, at han ville vie hele sit liv til hendes tjeneste og trodse den største fare, der truede med at forstyrre hendes fred, idet han med fryd drømte om det øjeblik, da han med sit blod kunne sone den fejl, han måtte have begået.

"Imidlertid var jeg meget urolig over, at jeg slet ikke hørte noget fra Dem i disse måneder," begyndte hertuginden igen; "jeg ville se Dem, ville tale med Dem, vise Dem, at jeg ikke længere var utaknemmelig og uretfærdig imod Dem ... Jeg tænkte også på at bede Dem om at begrave denne ulykkelige historie i den dybeste hemmelighed, for jeg ville ikke føje en ny skandale til de mange, der i løbet af så kort tid har nedsat den stand, hvortil jeg nu ulykkeligvis hører, i folkets øjne ... Den stakkels menneskehed vinder ikke altid ved, at den strenge retfærdighed tilfredsstilles ... En forbrydelse kan straffes, men hvem formindsker den afsky, den vækker hos de gode? Og hvem fjerner virkningen af det dårlige eksempel, den giver de slette? I denne sag er det kun mig, der lider, og jeg giver både den og mig selv i Guds hånd. – Jeg har nu truffet Dem," vedblev hun, "og dette møde har beredt mig megen glæde ... De vil ikke mere anse mig for uretfærdig og utaknemmelig ... utaknemmelig! ... Å, De vil aldrig tillade mig at vise mig taknemmelig, De vil aldrig unde mig den glæde ... Med Deres gode hjerte og klare forstand vil De dog ikke fatte, at det er en af menneskets ypperste glæder at betale sin gæld!"

"Jo," svarede Armand med dæmpet stemme, "men det er også en glæde uegennyttig at tjene uskylden og dyden."

"Jeg får da nøjes med at indeslutte Dem i mine bønner," sagde hertuginden, idet hun rakte den unge mand sin højre hånd, mens hun dækkede sine øjne med den venstre.

Armand bøjede sit ansigt over denne fine hånd uden at vove at berøre den hverken med sin mund eller sine hænder.

Hastigt drog hertuginden sin hånd tilbage og pressede den hårdt imod sit bryst, der bevægede sig voldsomt under det

tynde, elastiske silketøj.

En brændende tåre var faldet ned på denne hånd fra Armands øje.

9. Ridder Roderik, skøn Angelica og uhyret

Der fulgte en længere pause efter optrinnet imellem hertuginden og arbejderen. Den første sad endnu på stolen ved staffeliet, som hun støttede sin arm til, mens hendes hoved hvilede i hånden. Armand havde ærbødigt trukket sig til side og stod og så på et af malerierne.

I begyndelsen så han ikke synderlig på det – det var et søstykke ved måneskin af Tanneur – men til sidst forekom det ham, at den mørke forgrund af havet stemte i høj grad med hans eget liv, som forekom ham at trænge betydeligt til nogle stråler af det lys, der fra baggrunden bredte sig ud over havet imellem de natlige skyer og gav det et skær så fortryllende og forførerisk, at man følte sig fristet til at gribe det med hænderne, om man så skulle forgå i dybet ved det.

"De elsker malerkunsten?" spurgte en stemme, ved hvis klang hav og måneskin og det hele øjeblikkelig forsvandt som skyggerne for middagssolen.

Han vendte sig til den side, hvorfra lyden kom, og så hertuginden stå et par alen fra ham.

Hendes bryst bølgede ikke mere, og hendes blik var roligt. På hendes pande, der nylig havde været præget af den bløde, kvindelige følelse, tronede nu den kvindelige værdighed i hele dens majestæt, uden at der var spor at opdage af den kamp, som denne forandring havde kostet.

Armand, som mere havde lyttet efter klangen end hørt spørgsmålet, svarede ikke.

"De udøver måske selv denne skønne kunst?" vedblev hertuginden uden at oppebie svaret.

"Denne skønne kunst!" gentog Armand, som ikke havde så let ved at komme ud af sin drømmetilstand; "nej, nej," tilføjede han straks efter, "jeg har rigtig nok lært mig til at tegne noget og driver billeder i sølv og guld ... men jeg ved ikke, om jeg derfor tør sige, at jeg udøver en skøn kunst."

"Hvorfor skulle De ikke turde det? ... Bærer ikke Benvenuto Cellini sin laurbærkrans med lige så god ret som en Rafael, en Correggio? ... Har De før været i Luxembourgs galleri?"

"For nogle år siden var jeg her oppe, men desværre ganske flygtigt ... I Louvre har jeg derimod været ofte."

"Luxembourg indeslutter, som De måske ved, for størstedelen kun indenlandske, levende kunstneres arbejder, men de fortjener også nok opmærksomhed ... Hvad siger De f. eks. om det billede, jeg forsøger at kopiere?"

Der udspandt sig nu en samtale imellem hertuginden og arbejderen, som vi ikke kan opholde os ved, skønt der faldt mange træffende bemærkninger om dette og andre af galleriets kunstværker, ikke blot fra den fint dannede og kunstforstandige dame, men også fra Armand, hvis skarpsindighed og sunde sans vi jævnligt har set prøver på.

Omsider standsede de foran et maleri af Ingres.

"Jeg forstår ikke emnet i dette billede," sagde Armand.

"Emnet er taget af et digt af Ariosto," forklarede hertuginden. "Skøn Angelica er lænket til en klippe, og et havuhyre nærmer sig for at sluge hende, da i det samme ridder Roderik kommer jagende på en bevinget hest, støder sin lanse i uhyrets gab og befrier den skønne ... Hvad synes De om det billede?"

"Jeg synes, at der skal ikke meget heltemod til for at overvinde et hvilket som helst uhyre, når man har en vinget hest

til hjælp," sagde Armand; "ridderen burde have haft nok i sin lanse og sit sværd ... som det nu er, er der ingen fare, i det mindste for ham selv, og uden en sådan fare kan hans bedrift vel næppe kaldes en heltedåd."

"De har måske ikke så ganske uret," sagde hertuginden; "men hvad ser jeg?" vedblev hun, idet hun flyttede sit blik fra maleriet til Armands ansigt. "Det er virkelig overraskende! ... Hvad mener De om ridderens ansigt, hr. Armand?"

"Å jo," svarede han, "det er smukt, men stift, ungt, men koldt."

"Det mener jeg med ... Men ved De, hvad der overraskede mig?"

"Nej, frue."

"Jeg synes, ridderens ansigt ligner Deres en hel del ... det vil sige med undtagelse af det stive og kolde."

Armand blev blodrød helt op til ørene.

"De har også anlæg til at blive en Roderik," sagde hun smilende; "De har jo allerede trodset en sirene og overvundet, Gud ved, hvor mange kykloper ... men De har handlet mere uegennyttigt end Roderik, for De havde ingen Angelica."

"Ak, i fald det gjaldt Dem, skulle jeg ikke vente på den bevingede hest!" råbte Armand rask og med strålende øjne.

"Jeg tror Dem," svarede hertuginden hjertelig; "i én henseende i det mindste ligner min skæbne Angelicas ... ligesom hun er jeg lænket til en klippe ... men," tilføjede hun spøgende, "jeg er dog lykkeligere end Angelica, for jeg har intet uhyre at frygte."

Armand så i det samme hertuginden hilse på nogen bag ved ham.

Han vendte sig om og fik øje på en elegant, dybt bukkende kavaler, der stod i nogen afstand fra dem.

"Om forladelse, frue," sagde Armand, idet han urolig vendte sig til hertuginden; "De synes at kende denne herre."

"Ja," svarede hertuginden uden at dele den unge mands uro.

"Baron St. Bris?"

"Ja, baron St. Bris."

"Og han omgås Dem?"

"Ikke just mig, men hertugen, hos hvem han er en daglig gæst ... Jeg møder ham ofte på spadseregangene, og han er næsten hver dag her oppe i galleriet."

"Å Gud, han kommer ofte her!" sagde Armand med virkelig angst.

"Men hvorfor er De så urolig?"

"Jeg tror, jeg nylig sagde Dem, at jeg har set denne baron i markise d'Estelles selskab."

"Jeg mindes det ... men jeg indser ikke, hvorfor ..."

"Hertugindens vogn holder udenfor slottet," afbrød baron St. Bris dem, idet han kom hen til dem.

"Nå, så er det på tide for mig at tage hjem," sagde hertuginden.

"Men, frue, jeg må forberede Dem på, at der er megen uro i gaderne," sagde baronen.

"Hvorledes det?"

"Der er adskillige folkehobe i bevægelse," sagde baronen, "min cabriolet måtte køre mange omveje for at nå her hen."

"Tror De, der er nogen fare på færde?" spurgte hertuginden noget ængstelig.

"Ikke for os," svarede baronen, "men jeg siger det blot, for at hertuginden ikke skal blive forskrækket, hvis der skulle opstå noget uvæsen på hjemvejen."

"Det var måske ikke af vejen, om jeg ...," sagde Armand, som ikke kunne bekæmpe sin uro, "hvis det ikke er upassende, vil jeg gerne følge efter hertugindens vogn for at ..."

"Jeg beder tusind gange om forladelse, min herre," sagde baronen, "men De gør hertuginden alt for forskrækket ... Jeg tror, at min beskyttelse vil være tilstrækkelig, i fald hertuginden ikke forsmår den ... For resten har hertuginden tjenere – dér ser jeg allerede én af dem."

En tjener i rigt liberi trådte ind i galleriet og nærmede sig stedet, hvor de stod.

Uden at afgøre spørgsmålet imellem sine to kavalerer skyndte hertuginden sig hen til sit staffeli, hvorhen tjeneren fulgte hende.

Baron St. Bris tøvede heller ikke længe hos Armand, men fulgte efter hertuginden.

Armand, som derimod ikke forlod sin plads foran Ingres' maleri, så hertuginden give sin tjener nogle befalinger, hvorpå denne tog staffeliet og hvad dertil hørte, og bar det alt sammen ud af galleriet, formodentlig ind i det værelse, der er overladt de kopierende til at opbevare deres sager i.

Han så fremdeles den galante baron hjælpe hertuginden hendes zobelbræmmede fløjlspels på og derpå byde hende armen, som hun dog til Armands store trøst ikke tog imod.

Endelig så han dem sætte sig i bevægelse for at forlade galleriet.

Idet hertuginden gik forbi vor helt, fulgt af sin kavaler, besvarede hun hans noget bedrøvede afskedshilsen med et hjerteligt og opmuntrende blik.

Baronen hilste også meget høfligt, om end just ikke slet så hjertelig og opmuntrende.

Armand så dem forsvinde, og da han heller ikke havde nogen grund til at blive længere i Luxembourgs galleri, besluttede han også at gå sin vej.

Men inden han gik, kastede han på ny et blik på Ingres' maleri og sagde ved sig selv:

"Hvem ved, om ikke uhyret alligevel er til, og måske nærmere, end nogen tror!"

10. Hertugen og markisen

Den næste formiddag, den 21. februar, sad markise d'Estelle i sit boudoir og lyttede utålmodigt til, hvad hendes tjener, der stod midt på gulvet, havde at fortælle.

"De sagde, at hertugen var ved at køre ud?" spurgte hun.

"Ja, frue ... Lige som jeg kom, steg herren i vognen."

"Men han ville dog komme snart?"

"Ja, når han kom tilbage fra sit første besøg."

"De ved ikke, hvem han skulle besøge?"

"Nej, frue."

"Hvad nyt er der ellers?"

"En stor nyhed, frue, som hele Paris taler om."

"Og det er?"

"Der bliver ikke noget af reformbanketten."

"Hvad siger De? ... Ikke noget af reformbanketten!" råbte markisen ubehageligt overrasket.

"Flere af oppositionens medlemmer havde møde hjemme hos hr. Odilon Barrot tidligt i morges."

"Nå?"

"Og dér har man besluttet at opgive banketten."

"De uslinger!" mumlede markisen ved sig selv. "Ved man grunden?" spurgte hun højere.

"Man er bange for, at regeringen ..."

"Hvad?"

"At regeringen med magt skal sætte sig imod alle folkeforsamlinger både på Madeleine-pladsen og andre steder."

"Bange! ... Vidste man ikke det i forvejen? ... Har man ikke belavet sig på det? ... Ja så, det er altså af frygt for politiet, man

har opgivet banketten!"

"Ja, man vil ikke give anledning til blodsudgydelse blandt folket, siger man."

"Så ... man skælver allerede ved det blotte glimt af bajonetterne?"

"Der er også noget at skælve for, frue ... der marcherer stadig nye regimenter ind i byen."

"Hvad nyt fra folkekvartererne og forstæderne?"

"Hele natten igennem har folkehobe været i bevægelse, det påstår man i det mindste."

"Og hvad så videre?"

"Man har råbt: Leve reformen!"

"Og bygget barrikader, kan jeg tænke."

"Det har jeg ikke hørt noget om, frue."

"De gode folk har altså glemt kunsten," mumlede hun ærgerlig ved sig selv; "men råbe, det kan man, bare råbe, råbe, ligesom om Paris' og Jerichos mure var et og det samme ... Hvilken usselhed! hvilken fejhed!"

"Har fruen mere at befale?"

"Nej."

"Jeg kan altså gå?"

"Ja ... nej, vent lidt ... er der uddelt mange fattigtegn i dag?"

"Kun tyve, frue."

"Å!" sagde markisen fornøjet; "hvor mange blev der uddelt i går?"

"Halvtreds."

"Og i forgårs?"

"Hundrede og tyve."

"Hvor mange tror De, der vil blive uddelt i morgen?"

"Det skal jeg have vanskeligt ved at sige."

"I morgen bliver det kun ti."

"Det er meget muligt, frue."

"Og i overmorgen måske ingen ... Har De hørt, hvorledes det er hos vore naboer?"

"Nej, men jeg antager, at det er ligesom hos os, for jeg har ikke mødt en eneste fattig i dag på gaderne i St. Germain ... Men det er sandt, man er i færd med at sætte portene i stand i alle huse, sætte nye låse og stænger for ..."

"Tror De, at nogen fare kan true en port, der daglig åbnes for de fattige og nødlidende?"

"Der er så mange fattige og nødlidende, der ikke er kommet ind ad den port," svarede tjeneren, idet han trak på skulderen.

"Det er jo ikke muligt at gøre vel imod alle ... Hvordan er det nu med vor port?"

"Den er nylig gjort i stand."

"Godt ... så kan De gå ... Jeg tager ikke imod andre end hertugen i formiddag."

"Som fruen befaler," svarede tjeneren, hvorpå han fjernede sig.

"Når de fattige ikke henter deres billetter, er alt håb endnu ikke ude," sagde markisen ved sig selv, "når de forsmår suppen, er det fordi de lugter stegen ... velbekomme! ... Den gamle stenbuk i Tuilerierne har længe ligget på fadet og ventet."

Markisen rejste sig hastigt fra divanen og lyttede; hun syntes, hun hørte trin i værelset ved siden af.

Døren til boudoiret åbnedes, og hertug de Beaudreuil trådte ind.

Hans kinder var blegere end sædvanlig, hans pande mørk, og øjenlågene lå stive og tunge som bly ud over øjnene.

Uden at hilse på markisen kastede han sig i en af lænestolene ved divanen og sank helt ned i den.

"De er ikke i godt humør i dag, kære hertug," begyndte markisen, "og det undrer mig ikke ... Jeg læser i Deres ansigt bekræftelsen på, hvad min tjener lige har sagt mig."

"Hvad," udbrød hertugen ængstelig, "hvad er det, Deres tjener har sagt? ... Hvad er det, man har sagt Dem?"

"Ja, det er reformbanketten, naturligvis," svarede markisen, "denne banket, som der ikke bliver noget af."

"Reformbanketten ... ikke andet," sagde hertugen noget roligere.

"Nej, men det er nok, synes jeg ... Den storartede demonstration bliver altså til bare ord, ligesom alle de tidligere ... jeg kunne næsten have forudsagt det."

Hertugen tav og gjorde heller ikke mine til at ville tale.

"For et par dage siden mente De, at Henri den Femte ville komme til at holde sit højtidelige indtog i Paris om fjorten dage," fortsatte markisen, "men nu ... det skal virkelig more mig nu at høre Deres mening om denne sag ... Men hvad går der af Dem i dag, kære hertug? ... Hvad betyder dette mørke ansigt og denne stumhed? Enten har De glemt Deres sædvanlige belevenhed hjemme, eller også har De efterladt et lig i Boulogne-skoven."

"Et lig!" mumlede hertugen dumpt.

"De har aldrig været rigtig elskværdig," sagde markisen, "men i dag er De det måske mindre end nogen sinde."

"Er De vis på, at ingen lurer i værelset ved siden af?" spurgte hertugen.

"Jeg har ikke vænnet mine folk til at lure," svarede markisen.

Hertugen rejste sig og gik hen til begge dørene, åbnede dem og forvissede sig om, at der ingen var skjult bag ved dem, hvorpå han atter tog plads i lænestolen.

"Jeg kommer fra Géronnière," sagde han.

"Ja så, Géronnière?" sagde markisen. "Jeg havde i øjeblikket glemt ham, skønt det var for hans skyld, jeg havde bedt Dem komme ... Men det er tilgiveligt, om man i disse tider glemmer sine bedste venner ... De nævner imidlertid hans navn, og jeg tager straks anledning deraf til at spørge, hvorledes hertugindens onkel befinder sig?"

"Han er død!" svarede hertugen med skælvende, næppe hørlig stemme.

"Død!" gentog markisen næsten lige så sagte, men aldeles ikke skælvende.

Hertugen lod sit blik løbe nogle gange om i boudoiret, som om han var bange for, at der skulle være en tredjemand til stede, hvorpå han sank tilbage i sin tidligere tilstand, der nærmest lignede en dvale.

Markisen legede med en lok, hun havde trukket frem over tindingen.

"Og De er vis på, han er død?" spurgte hun efter en pause.

Hertugen slog øjnene op og betragtede markisen uden at svare.

"Til trods for alle lægens bestræbelser?" vedblev hun med isnende kulde.

Hertugen rystede i tavshed på hovedet og lukkede øjnene.

"Ved den klogskab, hvormed De så at sige har ladet Géronnière selv underrette verden om sin nært forestående dødelige afgang, har De sparet verden for overraskelsens smerte," vedblev markisen.

Hertugen var stadig et tavst, men veltalende billede på elendighed.

"De er en kujon, hertug de Beaudreuil!" sagde markisen. "De er et levende billede af hele det parti, De tilhører ... Modig og stolt som en ørn, når det gælder om at tage en beslutning, kryber De straks sammen og bliver til en myg i handlingens øjeblik ... De burde stråle af sejr og lykke, men ser ud, som om De var dømt fra livet. Jeg forstår ikke, at jeg nogen sinde har kunnet elske Dem."

"Den kærlighed har været min ulykke," sagde hertugen og tørrede sin pande.

"Utaknemmelige!" sagde markisen, idet hun trak en anden lok frem.

"Hvad har jeg at takke Dem for?" spurgte de Beaudreuil med et bittert smil

"De millioner, som De arver efter Deres frues onkel," svarede hun skødesløst.

"De har været og er endnu mit livs onde engel," sagde hertugen.

"Hør nu, hr. hertug!" sagde markisen. "Jeg kaldte Dem en kujon, og hvert af Deres ord, hver af Deres miner giver mig ret ... Men De fortjener dette navn i dobbelt henseende ... Jeg forstår nok, at man føler nogen uro efter en gerning som den, De har udført, for jeg vil ikke nægte, at den er mislig ... En Géronnière har dog haft lunger at ånde med ligesom et andet

menneske, hvor ynkelig han end ellers var ... Men at De, som har haft mod til at smede nøglen til den lås, der hidtil har skilt Dem fra de mange millioner, bag efter, når De har lukket låsen op, synker sammen som en nervesvag olding, det er ikke en mand værdigt, hvis forfædre med sværd i hånd har plyndret Italiens og Spaniens skatkamre, brændt deres byer og slagtet deres indbyggere ... Men ikke nok med det ... for at give Deres beklemte bryst luft, for at husvale Deres samvittighed, gør De ikke alene mig til Deres medskyldige, men vil vælte hele skylden over på mig! ... Det er at drive fejheden ud over alle tilladelige grænser, det er at være en dobbelt kujon. – Det turde derfor måske ikke være af vejen, min kære hertug," vedblev markisen, "at opfriske Deres erindring om, hvad der er foregået, da jeg nødig vil have, at De skal blive i den vildfarelse, at det er mig, der har forårsaget den ulykke, De klager over, mens det tværtimod er mig, der har fremmet Deres lykke ... Hav derfor den godhed at skænke mine ord nogen opmærksomhed."

Hertugens sky blik lovede ikke nogen synderlig opmærksom tilhører.

"Da jeg for to år siden forlod Paris, dette Paris, som jeg elskede så højt," begyndte markisen, "da jeg rejste til Italien, til Rom, hvorfor gjorde jeg så det? Jo, de Beaudreuil, jeg gjorde det for Deres skyld ... De elskede mig, og jeg elskede også Dem, det troede jeg i det mindste ... Deres slægt, som hadede mig, modsatte sig vort giftermål, og Deres økonomiske stilling tillod Dem ikke at trodse den ... De fulgte efter mig til Rom, hvor vi hemmeligt giftede os ... jeg, en markise d'Estelle, af en æt, der er lige så god som Deres, bekvemmede mig til det ... det var allerede et offer, som De forstod at sætte pris på, i det mindste

den gang ... Deres mange besøg hos mig stillede mit rygte blot for verden, som måtte holdes i uvidenhed om de bånd, der forenede os, det var også et offer, større og bitrere end det første ... Jeg søgte imidlertid at trøste mig med håbet om, at en eller anden begivenhed i Deres slægt ville hæve dette ubehagelige forhold og give mig det navn overfor verden, som jeg havde ret til at bære ... Efter nogen tids samliv forlod de mig, det var i det mindste utaknemmeligt af Dem."

"Utaknemmeligt!" sagde hertugen. "Hvad var det, der tvang mig til at forlade Dem? Hvad andet end Deres letsindighed og utroskab."

"Hvor kan De have hjerte til at dømme en kvindes luner og indfald så hårdt? ... De rejste til Paris, og i næsten et år trøstede De mig ikke med den ringeste meddelelse ... Jeg var bange for, at der var tilstødt Dem en ulykke, for jeg er ikke så følelsesløs, som De tror ... Til sidst tog jeg min beslutning og rejste efter Dem ... Min frygt var grundet, for jeg genfandt Dem i en højst fortvivlet tilstand ... De havde ødelagt Dem selv og Deres slægt, De havde allerede spist to onkler og Gud ved hvor mange tanter op ... Den understøttelse, Henri den Femte gav Dem, forslog knapt til foder til Deres heste og liberier til Deres lakajer ... De kunne ikke hjælpe Dem selv, end sige være Deres høje velynders sag til nogen nytte, De havde valget imellem gældsfængslet og en pistolkugle ... Hvem var det så, som reddede Dem? Hvem var det, der rådede Dem til at se at gøre et fordelagtigt parti? Hvem var det, der gjorde Dem opmærksom på den blåøjede borgerdatter og hendes mange millioner? Hvem andre end mig? I stedet for at søge erstatning for de opofrelser, jeg havde gjort, i stedet for at hævne mig for de lidelser, De havde påført

mig, gjorde jeg Dem til en af de rigeste mænd i Frankrig og satte Dem i stand til at virke for vor rette og lovlige konge, og når han, som jeg håber, en dag holder sit indtog i Paris for at sætte sine fædres krone på sit hoved, hvem er det så, der har gjort Dem måske til konseilspræsident, hvem andre end mig?"

"Ja, kun De har handlet uegennyttigt," sagde hertugen ironisk.

"Ja, hr. hertug," svarede markisen.

"Og de to millioner?"

"Som De har lovet mig, men som jeg ikke har fået og heller ikke tager imod."

Hertugen så både forundret og bestyrtet på markisen, men bestyrtelsen var større end forundringen. Han anslog rimeligvis denne uegennyttighed til dens sande værdi; han vidste formodentlig, at når løven forsmår et får, er det, fordi den har udsigt til en hest.

Markisen rejste sig fra divanen for ligesom hertugen før at forvisse sig om, at ingen lurede ved dørene. Derpå vendte hun tilbage til divanen og tog plads nærmest ved hertugen. Denne fulgte alle sin skønne værtindes bevægelser med stadig uro. Den duft, der omgav hende, forekom ham tung og kvalm ligesom den sommerluft, der varsler om torden og storm.

"Géronnière er død," begyndte markisen igen, "og det var nødvendigt, ikke blot for Dem, men også for den sag, der må ligge enhver ædel franskmand nærmest på hjerte ... Henri den Femte er ikke blot Deres retmæssige konge, men også Deres velgører, og intet offer var så stort, at De ikke burde bringe ham det ... De er for gammel politiker til at bekymre Dem om et liv mere eller mindre ... Verdenshistorien er på én gang Deres

forsyn og Deres trøst ... Nævn mig en eneste stor statsmand, som ikke har dyppet sine hænder i blod, nævn mig en krigers sværd, der har fældet flere end Richelieus mindste finger .... Alt, hvad der er nødvendigt, er tilladt, og alt er tilladt, når det gælder om at nå et stort og for hele samfundet gavnligt mål ... Der gaves for Dem ingen anden vej til bankierens millioner end over hans grav ... De har fundet vejen og står nu som sejrherre ved den rige skat."

Hertugen havde med synlig interesse og mindre uro hørt på markisens tale. Jesuitternes velbekendte læresætning, som hun havde gentaget for ham, havde opklaret hans pande noget og gjort hans blik lidt livligere.

"Hvad De der sagde, fru markise," sagde han, "er i alle henseender sandt, og jeg tænker ligesom De ... Men endnu forstår jeg ikke, hvorfor De giver afkald på de to millioner, som De har løfte på."

"De har ikke hørt mig til ende endnu, kære hertug," svarede markisen.

"Jeg venter med utålmodighed på fortsættelsen."

"Så hør da ... Jeg sagde, at De har fundet vejen og hævet skatten, men det er endnu ikke nok."

"Hvad mener De?"

"De må også sørge for, at De uhindret kan gå den samme vej tilbage og uden fare føre skatten med Dem ... En grav er og bliver hul grund, om den så er aldrig så godt tilmuret."

"Jeg forstår Dem."

"Nå?"

"De mener, at jeg bør fylde denne hule grund med én grav til?"

Markisen begyndte igen at lege med sine lokker.

"De får mig til at gyse," vedblev hertugen.

"Gys ... men gys for Deres egen skæbne! ... Deres blege hustru vil blive Deres bøddel!"

"Nej," svarede hertugen roligt, "fra den kant frygter jeg intet ... hun vil ingen mistanke have til mig i den henseende."

"Hvorfor skulle hun ikke lige så let kunne fatte mistanke til Dem i den ene henseende som i den anden? ... Har De glemt, at hun har Dem mistænkt for at være gift med to på én gang?"

"Det er muligt, at hun har denne mistanke ... Men så længe den ikke påfører mig nogen ulempe, har jeg ingen grund til at være urolig over det."

"Borgerdatteren skal altså vedblive at være Deres hustru?" spurgte markisen med en blanding af harme og foragt.

"Min hustru!" gentog hertugen med et suk. "De ved jo, at jeg er lige så fremmed for hende, som hun for mig."

"De synes at være vemodig over dette ulykkelige forhold?" spurgte markisen med hån.

"De er grusom nok til at misunde den stakkels kvinde den tarvelige deltagelse, jeg nærer for hende."

"Deres deltagelse? ... Hvornår er den vågnet, hr. hertug?"

Hertugen tav og så ned på tæppet.

"Var det af deltagelse, De lod de rygter udsprede om hendes fortrolige forhold til St. Bris?"

"Denne djævelske plan var også Deres værk, fru markise!"

"Nå, så nu kommer De endelig i tanker om, at der var lagt en plan," sagde hun koldt; "men De har ikke i sinde at udføre den, lader det til ... Efter at De selv har givet Deres hustrus rygte til

pris for verden, vil De beholde hende i Deres hus og tålmodigt finde Dem i, at man peger fingre ad Dem."

"Hellere det end en ny forbrydelse," svarede hertugen.

"I går var De langt fra at ville standse på halvvejen?"

"I dag finder min samvittighed, at jeg er gået langt nok."

"Svage menneske! ... Denne frygt, der standser Dem midt på banen, vil blive Deres ulykke ... Sæt, det en skønne dag faldt Deres hertuginde ind at ville skilles fra Dem, og sæt, hun nu i den anledning anklagede Dem for bigami?"

"Det gør hun ikke, og det af to grunde."

"Og hvad er det for grunde?"

"For det første er hun næsten lige så bange som jeg for den skandale, en sådan proces ville gøre, og for det andet ved hun godt, at hun ingen ting kan bevise."

"Men De har glemt én ting," bemærkede markisen.

"Hvad er det?"

"De har glemt, at der lever et væsen på jorden, som hedder St. Bris."

"St. Bris?"

"De har glemt de forpligtelser, De har påtaget Dem overfor denne mand."

"Nej, jeg har ikke glemt dem."

"De har glemt Deres løfte til baronen."

"St. Bris vil lade sig nøje med guld."

"Smagen er så forskellig her i verden ... det kunne hænde, at han fandt mere behag i den blege hertuginde end i det røde guld."

"Det bliver min sag at stille ham tilfreds."

"Det er altså afgjort, at borgerdatteren vedbliver at være hertuginde de Beaudreuil?" spurgte markisen igen, men denne gang med en ro, der måske var mere ulykkespående end den harme og foragt, hun nylig havde lagt for dagen ved det samme spørgsmål.

"Som sagerne nu står, finder jeg ingen forandring nødvendig," svarede hertugen.

"De indrømmer altså dog, at der kan indtræffe begivenheder, som gør en sådan forandring nødvendig?"

"Ja ... men ..."

"Men om nu en af disse begivenheder allerede var indtruffet?" afbrød markisen ham.

Hertugen så på hende med et spørgende blik.

"Ja, den er indtruffet," vedblev markisen, "indtruffet for længe siden, skønt De i Deres blindhed ingen ting har mærket til det ... Men hvem giver Dem ret til dette overmod, som har til følge, at De i alle Deres omgivelser kun ser midler og redskaber, rede til blindt at lyde Deres luner og tjene Deres gnieri eller ærgerrighed? ... De ligner disse udresserede dyr, som jager vildtet op i den tro, at de gør det for egen regning, og som derfor ikke bliver lidet overraskede, når jægeren, deres herre, river dem byttet af munden ... Jeg beder Dem om forladelse for denne uhøflige lignelse, men den er slående."

"Jeg forstår Dem ikke," sagde hertugen, grebet af en ny uro.

"De skal snart komme til at forstå mig, hertug de Beaudreuil."

Hertugen anede, at der var ved at bryde et uvejr løs.

"Da jeg viste Dem vejen til Géronnières skatte," sagde markisen, "da jeg åbnede Dem udsigt til anseelse og magt,

gjorde jeg det lige så meget for min som for Deres regning ... Deres vej var altså min, Deres udsigter mine, og kunne det være anderledes? Vi var jo ét, ét overfor det alter, ved hvilket vore hænder lagdes i hinanden, ét overfor den Gud, som hørte vore eder."

Hertugen hørte på hende med stive øjne og vidt åben mund.

"Deres navn var min ret," vedblev markisen, "men jeg ville bære det med ære ... Jeg ville have, at det en dag skulle glimre, ikke ved billarderne i Clichy, men ved ministerbordet i Tuilerierne ved siden af vor retmæssige konges ... De begynder at forstå mig, hertug de Beaudreuil."

"Å!" stønnede hertugen, idet han pillede purpurbetrækket på den lænestol, han sad i, itu.

"Jeg gør nu min ret gældende, jeg kræver nu Deres navn; jeg vil være hertuginde de Beaudreuil."

"Å Gud! Å Gud!" stønnede hertugen.

"Og jeg skal blive det!" sagde markisen med den slags bestemthed, som ikke slår af.

"De! De!" udbrød hertugen, dirrende af raseri.

"Ja, jeg!" svarede markisen roligt.

"Nej, De skal ikke blive det!" råbte de Beaudreuil, idet han fo'r op af lænestolen ude af stand til længere at beherske sig.

"Tåbe," sagde markisen, "tag Dem i agt, at De ikke i Deres heftighed kvæler Dem selv med den lænke, jeg har lagt om Deres hals."

"De truer?"

"Jeg advarer."

"De prøver måske på at tvinge mig?"

"Jeg *prøver* ikke på at tvinge Dem; jeg *tvinger* Dem."

"De! ... De tvinger mig!" råbte hertugen ude af sig selv; "De skulle kunne tvinge mig!"

"Tæl leddene i lænken, inden De spørger, om jeg kan."

"De, min medskyldige!"

"Syvfold tåbelige mand! ... Er det da mig, der har begået bigami ... er det mig, der har anbefalet Levisière og skaffet Géronnière ham til huslæge?"

"Jeg er fortabt!" sukkede hertugen, idet han sank om på divanen og skjulte sit ansigt i dens puder.

"Mand uden egen vilje, mand uden egen kraft," sagde markisen, "Deres svaghed kunne jeg måske let tilgive Dem, men at De kunne tro om mig, at jeg ville spille den underordnede rolle, De behagede at give mig, det har jeg ondt ved at glemme! ... Jeg, markise d'Estelle, skulle være den mands tjenerinde, som har ligget for mine fødder! Jeg skulle være en hertug de Beaudreuils maitresse! ... Den mand, der kunne tro det, kunne jeg dræbe; men en tosse, som tror alt, vækker blot min medlidenhed ... Dolkespidsen for den første opløser sig i en tåre for den sidste. – Jeg har medlidenhed med Dem, Rigobert," vedblev hun med mildere stemme, idet hun lagde sin hånd på hertugens skulder; "desuden forsoner tanken om det hellige mål, vi i fællesskab stræber imod, mig med meget ... Men for at nå det, må De have en ved Deres side, som ikke taber modet i modgang og ikke ødsler alle roser bort i medgangens tid ... Rigobert, hvad havde du været uden mig, og hvad kunne du vel herefter blive uden mig? ... Du er helt og holdent mit værk ... Tålmodighed! den dag kan måske komme, da jeg elsker mit værk."

11. Baron St. Bris

Der hørtes skridt i værelset ved siden af. Hertugen hævede hovedet fra puderne, og markisen gik hen til døren.

Døren blev åbnet og markisens tjener viste sig.

"Baron St. Bris," meldte han.

"Hvad!" råbte markisen. "De vidste jo, at jeg ikke tager imod i dag."

"Jeg underrettede baronen om markisens befaling," svarede tjeneren; "men baronen forsikrede, at det ærinde, han havde, ikke tålte den ringeste opsættelse."

"Jeg skal selv have den ære at bevidne det," sagde baronen, hvis elegante figur i det samme viste sig bag tjenerens ryg.

"Nå, så velkommen da," sagde markisen.

Baronen trådte ind i boudoiret, hvorpå tjeneren forsvandt, og døren blev lukket.

Baronen blev dog stående så længe ved døren, til der blev stille i værelset ved siden af.

"Jeg havde den ære at søge markisen i går eftermiddags og hertugen i formiddags, men Dem begge forgæves," begyndte baron St. Bris; "nu kender jeg imidlertid min heldige stjerne igen, siden jeg har den lykke at træffe Dem sammen."

"Vær så god at tage plads, hr. baron," sagde markisen. "Deres ærinde angår både mig og hertugen?"

"Ja, frue," svarede baronen, idet han igen bukkede for dem begge.

Hertugen syntes hverken at have øje eller øre for baronen; formodentlig brændte furiernes fakler endnu i hans hjerne.

"Må jeg bede Dem om at komme til sagen," sagde markisen.

"Jeg var i går formiddags oppe i Luxembourgs galleri," fortalte baronen.

"Der kommer De tit," sagde markisen med et koldt smil.

"Ja, frue ... kunne man blive kunstner blot ved at beundre den skønne kunst, så var jeg for længe siden en stor maler, og ..."

"Undskyld, hr. Baron, men det er vel ikke for at tale om Luxembourgs malerier, De kommer," afbrød markisen ham utålmodigt; "og for resten, hvis jeg ikke tager fejl, kommer De der nok mere for naturens end for kunstens skyld ... De traf, som sædvanlig, hertuginde de Beaudreuil deroppe, antager jeg?"

"Ja, men i går trængte hun mindre end nogen sinde til mit selskab."

"Hvorfor det?"

"Eftersom hertuginden ikke var alene."

"Hvad mærkeligt er der i det? ... Luxembourgs galleri vrimler jo hver formiddag af kunstnere."

"Jeg ved just ikke, om den person, jeg mener, kan regnes til kunstnernes olympiske skare, men om så er, er han min sjæl ikke en af de mindst heldige."

"Han, siger De ... hvilken han? ... en eller anden af vore venner formodentlig?"

"En af vore venner? ... Det tror jeg at kunne benægte ... men jeg tvivler om, at jeg tør det for hertugindens vedkommende."

"Hvad skal alle de omsvøb til, min kære baron ... Hvem var det?"

"En, som ikke er vor ven, men som vi ikke des mindre interesserer os ganske overordentlig for, måske mere, end om

han virkelig var en af vore venner ... De ved nok, hvorledes man nu for tiden behandler sine venner?"

"Nå, hvem mener De så?"

"Armand Cambon," svarede baronen.

"Armand Cambon!" gentog markisen, idet hun fo'r op fra divanen.

"Armand Cambon!" gentog hertugen, som blev vakt af sine mørke grublerier ved dette navn.

"Ja, just ham," sagde baronen, "denne fyr, som vi ikke har set, Gud ved hvor længe, som vi har troet var både død og begravet, som vi, når vi gjorde jagt på ham, næppe kunne ramme med vore blikke, denne fugl Fønix, som flyver op fra hvert bål, vi tænder, med nye og smukkere fjer."

"Og De så ham i går i Luxembourgs galleri?" spurgte markisen.

"Lige så tydeligt, som jeg nu ser Dem, frue, ja meget tydeligere, for mine øjne blev overordentlig store, kan jeg forsikre Dem."

"Og De så ham sammen med hertuginden?"

"Ja."

"Sammen med hertuginden?" gentog hertugen, som fik mere og mere interesse for samtalen.

"Jeg så Dem længe før, jeg havde den lykke selv at blive set ... Ak, hvor kan man håbe at blive set af mennesker, der kun har øje for hinanden."

"De er forrykt, hr. baron," sagde markisen.

"Hvad skal alt dette sige?" udbrød hertugen.

"Det skal ganske simpelt sige, at jeg traf hertuginden og Armand Cambon i den allerfortroligste samtale, næsten lige så

nær ved hinanden som maleriet og rammen, for at tale artistisk."

"De talte fortroligt sammen, siger De?" sagde hertugen. "Hertuginden tale fortrolig med en Armand Cambon! ... De overdriver, min herre!"

"Er det måske ikke nok for os, at hun talte med ham, uden hensyn til, om det var fortroligt eller ikke?" spurgte markisen hertugen; "men, hr. baron," tilføjede hun, idet hun vendte sig til St. Bris, "hørte De ikke, hvad de sagde til hinanden?"

"Nej, men da jeg, som jeg nylig sagde, havde store øjne, gjorde disse tjeneste i ørenes sted ... De ved måske, at man undertiden hører bedre med øjnene end med ørene?"

"Nå, hvad så De så?"

"Den smukkeste rødme på den unge mands kinder."

"Ja så, De så ham rødme!" udbrød markisen.

Hertugen rejste sig fra divanen og begyndte at gå op og ned ad gulvet.

"Ja, den fortræffeligste rødme," svarede baronen; "en digter ville have sammenlignet den med Auroras, og en maler ville have ruineret sig på cinnober for at gengive den på lærredet ... Jeg har ikke nødig at sige Dem, fru markise, at når en mand rødmer overfor en ung, smuk kvinde, er han enten meget bly eller meget lykkelig, hvis han da ikke er begge dele på én gang."

"Og hun?" spurgte markisen.

"Og hertuginden?" spurgte hertugen, idet han blev stående med armene over kors lige over for baronen.

"De spørger om hertuginden?"

"Ja."

"Hertuginden er en af vore blege skønheder; man skulle, når man ser hende i selskabssalen eller operasalonen, antage hende for en af de alvorlige engelske damer, der pryder vort selskab, ... men ser man hende i Luxembourgs galleri og i samtale med Armand Cambon, så ..."

"Så?"

"Så er hun fransk, fuldkommen fransk, min nådige ... der var et liv, et farvespil i hendes ansigt ... og hendes øjne ... hendes øjne ..."

"Hendes øjne?" gentog markisen, hvis blikke stadig vandrede frem og tilbage imellem hertugen og baronen, mens denne fortalte.

"Var smægtende og ømme som duens, når den bærer det første strå til reden eller stikker sin unge det første korn i næbbet."

Markisen lo hjerteligt. Hertugen bed sig i læben og rynkede øjenbrynene.

"Nå, videre, hr. baron," sagde markisen; "De er billedrig i Deres frem stilling, hvilket viser, at udstillingen i Luxembourgs galleri denne gang har gjort særlig indtryk på Dem."

"Naturligvis," svarede baronen med et mislykket forsøg på at smile.

"Hvor længe var De en tavs tilskuer til dette rørende tableau?" spurgte markisen.

"For at overbevise mig om, hvor vidt det var et nyt værk af vore sædvanlige kunstnere eller et billede sendt af Djævelen for at vinde prisen ved næste kunstudstilling, nærmede jeg mig omsider den unægtelig smukke gruppe, og gjorde derved ende på den interessante samtale."

"Nå, og så?"

"Hr. Cambon er en fuldendt kavaler," sagde St. Bris. "De tror mig måske ikke, når jeg fortæller, at hans artighed gik så vidt, at han tilbød hertuginden sit selskab på hjemvejen ... Kom nu og sig, at ridderligheden kun er et privilegium for Frankrigs adel, når bluserne gør krav på at køre i karet med hertuginder ved siden af sig."

Markisen lo, så hun fik tårer i øjnene ved det, mens hertugens sprudede ild.

"Jeg kæmpede som en mand for adelens ære," sagde baronen, "og sejrede i det mindste denne gang ... Med ét ord, jeg havde den lykke at følge hertuginden hjem fra Luxembourgs galleri."

"Og arbejderen?" spurgte markisen.

"Blev, hvor han var, formodentlig for at kysse det støv, hendes fod havde trådt på, eller dyppe næsen i den oliefarve, den høje kunstnerinde havde spildt på gulvet."

"Men søgte De ikke, mens De fulgte hertuginden hjem, at ..."

"At aflokke hendes smukke læber en forklaring over hendes forhold til blusemanden?" afbrød St. Bris hende. "Jo vist gjorde jeg så ... men hendes mund var som forseglet, og hele hendes væsen røbede den fuldkomneste åndsfraværelse ... Hun svævede sikkert i tankerne om imellem Luxembourgs malerier for med henrykkelse at se, hvorledes hendes ridder i ordets videste betydning bar hendes farver."

Baron St. Bris havde endt sin fortælling. Den noget skæmtsomme måde, hvorpå han havde fortalt den, skjulte kun dårligt den ærgrelse og harme, der glødede i ham.

"Hvad mener De nu om alt dette?" spurgte han, idet han skiftevis så på markisen og på hertugen.

"Det har altid været min tanke," svarede markisen, "at der allerede i nogen tid har bestået et hemmelighedsfuldt forhold imellem disse to mennesker, og at der før eller senere kan vokse en storm op af dette forhold, stærk nok til at gøre det af med os alle ... Eller hvad mener De, hertug de Beaudreuil?" tilføjede hun, idet hun vendte sit ansigt imod ham, strålende af skadefro triumf.

"Jeg mener," svarede hertugen med dump røst, "at baron St. Bris havde ret, da han sagde, at det er Djævelen selv, der har arrangeret denne scene i Luxembourgs galleri for at ..."

"Vinde prisen?" afbrød markisen ham. "Ja, De har ret, og han vinder den, hvis man ikke uddriver Djævelen ved Beelzebubs hjælp."

12. Rygter

Hertuginde de Beaudreuil gik frem og tilbage i sit kabinet, klædt i dyb sorg. Den sorte dragt gjorde hendes ansigt endnu blegere end sædvanlig, og den matte rødme omkring øjnene viste, at hun nylig havde grædt.

Collette, hertugindens kammerjomfru, stod, ligeledes sortklædt, ved døren med en sort fløjlsmantille, som hun lige havde taget af sin frues skuldre, over armen.

"Hertugen har været nede og spurgt efter fruen, mens fruen var borte," sagde Collette.

"Efter mig?" spurgte hertuginden adspredt.

"Ja."

"Hvad ville hertugen?"

"Han spurgte, hvor fruen var kørt hen, og jeg svarede naturligvis, at De var kørt til sørgehuset."

Hertuginden tørrede atter nogle tårer af sine øjne og fortsatte sin vandring op og ned ad gulvet.

"Sagde han ikke andet?" spurgte hun efter en pause.

"Han spurgte, om fruen var meget bedrøvet over sin onkels død," svarede Collette.

"Så?" sagde hertuginden, idet hun standsede over for Collette.

"Jeg svarede, at fruen havde klaget over, at De ikke kom til at tale med Deres onkel, inden han døde."

"Og hertugen?"

"Så ud til at blive bedrøvet over det, men sagde, at det ikke var hans skyld, men lægernes, som havde forbudt at forstyrre den syge."

Hertuginden tog plads i en lille sofa, der stod midt på gulvet, og støttede sit hoved mod dens arm.

"Hertugen stillede mig også nogle andre spørgsmål," sagde kammerjomfruen.

"Om hvad?"

"Jeg ved knap, om jeg tør sige fruen det, for ..."

"Hvorfor ikke?"

"Det er desuden ikke passende nu i dette øjeblik, da fruen er så bevæget, at ..."

"Tal, Collette!"

"Måske fruen tillader, at jeg en anden gang ..."

"Hvad var det for spørgsmål, hertugen stillede?"

"Det var egentlig en gentagelse af visse rygter, som jeg allerede havde hørt, men som forekom mig så tåbelige, at jeg ikke anså det for umagen værd at omtale dem for fruen."

"Rygter? ... Om hvem?"

"Om Dem, frue."

"Om mig?" sagde hertuginden, idet hun langsomt hævede hovedet.

"Ja, frue," svarede Collette med synlig varme; "når ikke engang De kan være i fred for onde tunger, De, som er så god, så mild, De, som er en engel, så ..."

Hertuginden gjorde en utålmodig bevægelse.

"Hertugen spurgte mig, om De kørte alene til sørgehuset," begyndte Collette endelig.

"Alene? ... Hvem skulle vel følge med mig?"

"Da jeg svarede, at De var kørt alene, rystede hertugen på hovedet, som om han ikke troede mig ... derpå sagde han med

det mistænksomste blik: 'Er De vis på, Collette, at baron St. Bris ikke fulgte med hertuginden?'"

"Baron St. Bris!" udbrød hertuginden forbavset; "baron St. Bris! ... Hvor kunne hertugen falde på den idé, at baron St. Bris skulle ledsage mig?"

"Omtrent det samme gav jeg hertugen at forstå ... men så sagde han: 'De ved altså ikke, at baronen ledsager hende på alle hendes spadsereture.'"

"Ledsager mig på alle mine spadsereture!" gentog hertuginden.

"Og at han hver formiddag møder hertuginden i Luxembourgs galleri."

"Hvorfor skulle han møde mig i Luxembourgs galleri?"

"Det vovede jeg også at spørge hertugen om, for jeg kunne ikke uden harme høre på en så uværdig mistanke."

"Og hvad svarede han?"

"Han rystede igen på hovedet ... Jeg spurgte atter, hvorfor hertuginden skulle møde baronen i Luxembourg, når hun ikke engang tog imod ham hjemme."

"Og hertugen?"

"Drog et dybt suk og sagde: 'Alle mennesker påstår det ikke des mindre ...' Jeg kom da til at huske på, at jeg nogle gange tidligere har hørt hertugens tjenere snakke om noget lignende."

"De også?"

"Jeg sagde det til hertugen og bad ham om at give sine folk en irettesættelse, fordi de udspredte sådanne løse rygter ... 'Men jeg har også hørt det fra andre sider,' sagde hertugen."

"Ja så, også af andre!"

"Det sagde han og vendte sig i det samme bort ligesom for at skjule sin sorg for mig ... Men da jeg erklærede, at jeg agtede øjeblikkelig at fortælle hertuginden alt, hvad jeg havde hørt både af hertugen selv og hans folk, vendte han sig heftig om imod mig og sagde: 'Jeg vil ikke have, at et eneste ord om det må komme for hertugindens øren; hun må ikke foruroliges på nogen som helst måde; jeg tror, som De kan begribe, ikke på disse historier, jeg skal irettesætte mine folk og gendrive de rygter, der måske er i omløb uden for huset' ... Med disse ord stak han mig en louisd'or i hånden og gik, inden jeg havde kunnet give ham guldstykket, som brændte mig i hånden, tilbage ... Det forekom mig, som var det hans mening at købe min tavshed med det ... Hertugens opførsel forekom mig mistænkelig, hans suk og bedrøvede udseende var ikke naturlige ... Det ser virkelig ud, som om han ønskede, at alverden skulle tro på disse rygter, uden at hertuginden fik det mindste at vide om det ... Hvad hans hensigt er med det, må Gud vide, men da den ikke kan være god, har jeg troet at burde sige fruen alt."

"Du mener mig det godt, Collette, jeg kender din hengivenhed for mig," sagde hertuginden rolig, "men du bør ikke mere end jeg lade dig forurolige af sådanne rygter ... Jeg forbyder dig at sige til nogen, at du har meddelt mig dem ... Det er under min værdighed både at høre på dem og at lade mig forurolige af dem ... Har du forstået mig, Collette?"

"Ja, frue," svarede Collette noget nedslået.

Hertuginden støttede panden imod hånden, idet hun fordybede sig i sine tanker.

"Er hertugen hjemme?" spurgte hun efter en kort pause.

"Jeg tror det, frue."

"Lad hertugen vide, at jeg er kommet hjem og ønsker at tale med ham."

"Straks, frue," sagde kammerjomfruen, idet hun skyndte sig ud.

"Der foregår noget omkring mig, som jeg ikke forstår," sagde hertuginden ved sig selv, "men at det er noget mørkt og ulykkevarslende, fatter jeg ... Å Gud! Har jeg ved ikke at træde kraftigt nok op imod en brøde fremmet en anden og endnu større, da er jeg straffet, straffet hårdt ... Er det uhyggelige billede, som i dette øjeblik fylder hele min sjæl, ikke et foster af min opskræmmede indbildningskraft, men skyggen af en gyselig virkelighed, der opfordrer mig til hævn, så ... så ... Ja, jeg må tage en beslutning, og, når den er taget, må den øjeblikkelig udføres."

Efter nogle minutters forløb trådte hertugen ind i kabinettet, ligesom hun klædt i dyb sorg.

"Jeg takker Dem, frue, for den godhed, De viser mig ved at ville se mig," begyndte han, idet han tog plads i en stol ved siden af sofaen, hvor hertuginden sad; "jeg søgte Dem, som De måske ved, mens De var borte, men mit uheld den gang opvejes ganske af det held, som dette øjeblik bereder mig."

"Har De bestemt, hvornår min onkel skal begraves?" spurgte hertuginden.

Hertugen så noget overrasket på sin frue, som om han havde ventet et helt andet svar på sine galante talemåder.

"De ved utvivlsomt," svarede han, "at et lig må begraves 48 timer efter dødsfaldet."

"Ganske vist ... altså?"

"I overmorgen formiddag kl. 10 skal liget føres til Madeleine-kirken, efter først kl. 9 at være udstillet, som skik og brug er, i porten, der i den anledning bliver draperet med sort klæde, dekoreret med frynser og kvaster af sølv."

"Men min onkel døde meget pludselig," bemærkede hertuginden; "jeg antager derfor, man han truffet alle de forholdsregler, der er almindelige i sådanne tilfælde?"

"En halv time efter hans død indfandt kvarterets distriktslæge sig på embeds vegne for at undersøge liget," svarede hertugen; "efter at have konstateret dødsårsagen afgav han sin sædvanlige attest og indleverede den på vedkommende sted."

"Men," bemærkede hertuginden igen, "det er jo skik og brug ved ethvert dødsfald ... jeg antog, at min onkels lig skulle obduceres, hvilket, så vidt jeg ved, plejer at ske efter en pludselig og uventet død."

Hertugen skævede til hertuginden, og hans overlæbe dirrede svagt, dog tøvede han ikke længe med svaret.

"Deres formodning er ganske rigtig, frue ... jeg har allerede truffet anstalter i den anledning ... Deres onkel skal obduceres."

"Hvornår?"

"Jeg havde tænkt i morgen eftermiddag."

"Hvorfor ikke lige så gerne i dag?"

"Jeg havde ikke tid i dag og ville gerne selv være til stede ... Har De noget imod, at vi opsætter det til i morgen eftermiddag?"

Hertuginden så ud til at være noget i tvivl.

"Å nej," svarede hun endelig; "det bliver altså i morgen eftermiddag?"

"Ja, frue."
"Hvad tid?"
"Klokken fem ville passe mig bedst."
"Har De bestemt, hvilke læger der skal tilkaldes?"
"Endnu ikke, men i fald De ønsker det, kan vi jo tale sammen om det ... Eller måske De alene vil bestemme, hvem vi skal tilkalde? ... Hvem ønsker De?"
"Jeg har endnu ikke tænkt på det, men da De tillader mig at bestemme det, skal jeg endnu i dag meddele Dem mit ønske."
"Som De behager."
"De sagde, at De selv agter at være til stede?"
"Ja, frue."
"Jeg ønsker også at være til stede," erklærede hertuginden.
"De også?" sagde hertugen med et nyt sideblik og med skælvende læber.
"Ja."
"Men vil det ikke være Dem ubehageligt at være til stede ved noget så uhyggeligt?" spurgte de Beaudreuil.
"Hvorfor skulle det være mere ubehageligt for mig end for andre?"
"Jeg tænkte, at De som dame ..."
"Hvorfor skulle døden have noget afskrækkende for mig?"
"Ganske vist ..."
"De ønsker ikke min nærværelse, hr. hertug?"
"Jeg ønskede den ikke, men for Deres egen skyld, frue ... Dog, i fald De holder fast ved Deres ønske, følger det af sig selv, at jeg må opfylde det ... De har heri som i alt andet kun at følge Deres egen vilje."
"Jeg takker Dem, hr. hertug."

Der påfulgte en stunds tavshed fra begge parter.

"Er der andet, jeg kan være Dem til tjeneste med?" spurgte hertugen endelig.

"For øjeblikket ikke."

"De befaler måske, at jeg skal fjerne mig?" spurgte de Beaudreuil, idet han rejste sig fra stolen.

"Jeg har ingen ret til at gøre Dem ulejlighed længere," svarede hertuginden.

Hertugen bukkede ærbødigt og ville gå.

"Træffer De snart baron St. Bris?" spurgte hertuginden.

Hertugen vendte sig om.

"Det er meget muligt, frue," svarede han.

"Han skal være en af Deres daglige gæster," vedblev hertuginden.

"Ganske vist ... men ..."

"Men da han ikke er en af mine og aldrig kan blive det, så bed baronen om at holde sig borte fra min nærhed."

"Jeg forstår Dem ikke, fru hertuginde."

"De forstår mig, men jeg forstår ikke Dem, hvilket for resten kun bekymrer mig lidet ... Farvel, hr. hertug."

Hertugen bukkede igen og gik.

"Skulle det blot være et foster af min indbildningskraft?" spurgte hertuginden sig selv. "Hvorledes det end er, vil jeg i alt fald være til stede ... Gravens port må ikke lukkes, før alt er lige så klart på denne side af den som på den anden ... Ingen uvished må flette sine mørke blade ind i den krans, jeg lægger på min stakkels onkels grav ... Å Gud, jeg står altså ganske ene her i verden ... ingen slægtning, ingen ven! ... Ingen ven? ... Ak," tilføjede hun smilende, "jeg har jo min ridder fra Bastille-

pladsen ... min fattige og ubemærkede, men tapre og trofaste ridder."

Da hertugen var kommet op i sin etage, mødte han baron St. Bris, som skyndte sig ud imod ham.

"De her, hr. baron?" sagde hertugen.

"Ja," svarede baronen, "og med mange nyheder, hvoraf én kan være nok for os, i det mindste for øjeblikket."

"Og det er?"

"At municipalgardisterne alle sammen trækker sig tilbage til hovedvagterne, og at politisergenterne begynder at beklage sig over det lune af naturen, der har gjort dem nogle tommer længere end almindelige mennesker."

"Hvad mener De med det?"

"Hvad andet, end at politiet kommer til kort, alt hvad det kan."

"Og hvad så?"

"Ja, så kan virkelig ingen lejlighed være heldigere, i fald De skulle ville gøre et vist rygte til virkelighed."

"Ja, det er virkelig på høje tid," sagde hertugen, idet han trak vejret dybt og tørrede sin pande; "det er på høje tid, såfremt ikke et nyt rygte skal give sig luft, et rygte, der forholder sig til det gamle som dommedagsbasunens lyd til aftenvindens suk ... dette dysser de levende i søvn, hin vækker de døde ... Ja, St. Bris, øjeblikket er kommet, om der så stod en municipalgardist på post ved hvert gadehjørne og lurede en politibetjent i hver port!"

13. Spøgelseshusets genbo inden døre

Broder Bredôt, som læseren både så og hørte adskilligt til i slutningen af 1847, boede endnu i det lille hus lige over for Armands forrige hjem. Han havde en lejlighed på tre små værelser, men af dem var kun det inderste møbleret, og det i al tarvelighed, som det sømmer sig en kirkens tjener. En seng, et bord, stole uden hynder, en bedestol og en skriftestol, adskillige større og mindre krucifikser samt nogle gudelige bøger var tilstrækkelige for en arbejder i den katolske vingård og ville også have været det for broder Bredôt, dersom han ikke, som vi vil se af det følgende, havde sværmet for adskilligt andet af mere verdslig art.

Klokken var omtrent seks om eftermiddagen.

Broder Bredôt havde et lille hyggeligt bål i sin kamin, og på bordet, han sad ved, brændte en lampe. Foran ham lå fem-seks prægtige cylinderure, som han undersøgte med en urmagers kenderblik.

Mens han sad og undersøgte dem, smilede han jævnligt og nikkede bifaldende til en ung, moderne klædt herre, der sad tæt ved ham og lænede sig mageligt tilbage i stolen, mens han fortalte en lille historie om

Urmageren og slåbrokken.

I Rue Vivienne bor der en urmager, som man i det mindste må sige om, at han har flere ure, end han selv behøver. Han har dem rigtig nok for at sælge dem, men han er så dyr med dem, at man ikke kan overkomme at købe nogen af dem.

Fra morgen til aften er der fuldt op af folk udenfor de høje spejlglasruder, som slår tiden ihjel bare med at se, hvordan den går, og da det ene ur går for stærkt og et andet for sagte, bliver man ikke klogere for det.

Ingen er mere uvis om, hvad klokken egentlig er, end den, der står udenfor en urmagers vindue, og man kan derfor med god grund sige, at en urmager mere forvirrer end oplyser folk.

En morgen triner en ung mand med en statelig holdning og indhyllet i den fineste slåbrok, man kan se for sine øjne, ind i den elegante butik.

Urmageren skynder sig høfligt hen til den fremmede, skønt han jo nok bliver noget forundret ved at se en kunde møde i slåbrok.

"Min herre," siger manden i slåbrokken, "jeg bor i huset her lige ved siden af og sidder netop med min hustru ved kaffebordet, da hun, en, to, tre, overrasker mig ved at huske mig på, at det i dag er hendes tyvende fødselsdag ... tyve år er en Guds gave, men fødselsdagene ... fødselsdagene er en ulykke og burde ikke eksistere, min herre."

Urmageren ser en stund på herren i slåbrokken, men begynder endelig at smile.

"Min kone minder mig om, at jeg for længe siden har lovet hende et smukt cylinderur," vedblev herren, "hun kommer alt for tit forbi Deres dejlige vindue, De bor meget for nær for vor fred og ro; uroen i Deres ure kan ikke være livligere end den, der fylder min stakkels kones hjerte."

"Aha, min herre," sagde urmageren leende, "De har lovet Deres frue et cylinderur ... Nå, kan De finde noget nyttigere at give hende på hendes fødselsdag? ... Vær så god at se Dem om;

jeg har et stort lager, som De ser; jeg er så heldig at have nogle ure, som man ikke let skal finde mage til, og i fald Deres frue ikke ser på prisen ..."

"Ak, hvornår ser en kone på prisen? ... Det er jo udelukkende mandens sag ... I begyndelsen sagde jeg også nej, men ..."

"Men hvor kan en mand nægte sin kone noget så uundværligt som et ur, et cylinderur?"

"De har ret, en mand kan ikke nægte sin kone noget, når hun er tyve år og han selv i slåbrok ... jeg måtte da også af sted, som jeg gik og stod, for hun var bange for, at jeg skulle skifte sind, når jeg fik klædt mig om."

"Deres frue tænkte såmænd meget fornuftigt," sagde urmageren stadig munter; "vær så god og vælg ... jeg har til alle priser, som De ser ... Sandt at sige tjener jeg mere på de billige ure end på de dyre, men vil De følge mit råd, min herre, skal De tage et af de dyre ... Deres frue vil være mere tilfreds med det, og De med, for så slipper De for at købe et nyt igen om en otte-ti år ... De husker nok det gamle, sande ord: Jo billigere priser, des rigere pung."

"Ganske vist ... Men De ved også, min herre, at næst efter at nægte sin unge kone noget er ingen ting så vanskeligt som at vælge noget, hun synes om ... Hvis De derfor havde tid til nu straks at følge med mig op og tage en fem-seks ure til forskellige priser med til at vælge imellem, så gjorde De mig og min kone en stor tjeneste."

"Nu? ... Nu straks?"

"Ja, mens jeg har slåbrokken på," svarede den skæmtsomme kunde, "for Gud ved, hvordan det vil gå, når jeg har fået frakken

på .... Frakken er en rustning mod tøflens herredømme, min herre."

Urmageren tager glad og vel til mode seks ure ned, hvert med sin seddel med prisen på.

"Jeg kan ikke gå herfra i øjeblikket," siger han, "men vær så god og tag dem selv og vis fruen dem ... disse er jo ganske kønne ... det dér, til 400 francs, kan jeg svare for i 20 år."

"Men De svarer da også for de andre?"

"Jeg indestår et år for dem alle."

"Og prisen?"

"Det er bestemte priser, som De ser, men ..."

"Men nu det til 400 francs, kunne det ikke gå for 350?"

"Umuligt, min herre ... men vi får vel se ... Deres navn, om jeg må være så fri?"

"Descats, advokat, anden sal ... God morgen, min herre!"

Herren i slåbrokken går med de seks ure.

Urmageren følger ham høfligt ud på gaden; han bliver stående udenfor døren til sin butik og følger med øjnene herren, som ganske rigtigt går ind i huset ved siden af. Urmageren står længe og venter, småbandende over, at damerne aldrig kan bestemme sig til noget. Omsider bliver han urolig og går ind i den port, gennem hvilken herren i slåbrokken er forsvundet.

Forestil Dem nu hans overraskelse, da han finder den smukke slåbrok liggende på trappen, men forgæves søger efter herren og de seks cylinderure.

Nu ved urmageren, hvad klokken har slået, uden at have nødig at se på solskiven. Lad os ikke dvæle ved hans fortvivlelse!

"Hvad vurderer De så de seks ure til?" spurgte fortælleren broder Bredôt.

"Man må mindst kunne få 1400 francs for dem," svarede præsten. "De er et geni, Plichon, en ære for det hellige broderskab."

Præsten havde imidlertid puttet de seks ure i en skindpung. Derpå trak han en bordskuffe ud, tog en anden pung frem og tømte indholdet ud på bordet.

Det var en bunke guldringe og brocher. Bredôt begyndte at undersøge dem stykke for stykke.

Der stod en probérsten, en flaske skedevand, et par små vægtskåle med tilbehør, alt sammen værdigt en juvelers eller pantelåners bod, på bordet.

"Nå, Plichon," sagde han, "denne pung har også sin historie, kan jeg tænke."

"Ja vist," sagde Plichon, og fortalte historien om

Frisøren og blomsterbuketten.

I nr. 4 i Rue de Stockholm bor madame Pélion, fyrretyve år gammel og enke efter tre mænd. I stedet for at ofre blomster på tre grave, foretrækker hun imidlertid at smykke sit eget hår med dem.

Madame Pélion har danset fortvivlet alle sine dage, men det er mændene, der har fået svindsoten på halsen.

Den, som gerne danser, kommer naturligvis tit på bal, bruger mange sko og endnu flere blomster.

Madame Pélion er derfor også en af madame Furstenhoffs bedste kunder, for madame Furstenhoff laver de smukkeste og naturligste kunstige blomster i Paris.

En dag i forrige uge skulle madame Pélion igen på bal.

Kammerjomfruen fører en ung, gentil frisør ind, som stiller sig bag ved den danselystne madame Pélions stol.

Madame Pélion har endnu sit tykke sorte hår i behold, hvilket viser, at naturen har været skånsom imod hende og – hvorfor ikke sige det – hendes tre mænd med, for man ved jo, hvordan mændene kan være.

Den unge frisør reder det lange, glinsende hår ud og har en artighed på rede hånd for hver lok.

Madame Pélion smiler taknemmelig til kammerjomfruen, der har bragt hende en frisør med så megen smag og dømmekraft.

Hun smiler også til frisørens billede i spejlet. Madame Pélion smånynner og slår takt med den højre fod. Det er polkaen, hun drømmer om, det er mazurkaen, hun aner.

Endelig er de tykke fletninger lagt op i en tyk krans midt på madame Pélions nakke og lokkerne behørigt friseret, hvorpå frisøren planter en buket af de nydeligste kamelier midt i kransen.

Madame Pélion kan ikke tilbageholde et udbrud af henrykkelse, da hun i spejlet ser kamelierne spire op af hendes hoved som af en vase af Sèvres-porcelæn.

Kammerjomfruen er også henrykt, og frisøren tager et lys for ved dets skin nærmere at kunne beundre sit værk.

Da, o ve! griber flammen ved et ulykkeligt tilfælde fat i kamelierne, og før nogen menneskelig magt har kunnet hindre det, er madame Furstenhoffs værk gået op i luer. Kun med nød og næppe lykkes det den stakkels frisør at redde det uvurderlige hår.

Almindelig bestyrtelse og fortvivlelse.

Madame Pélion er lige ved at falde i besvimelse, og frisøren ligger bønfaldende for hendes fødder. Kammerjomfruen hælder en flaske eau de cologne i hårkransen,

Kammerjomfruen får ordre til lige på minutten at gå til madame Furstenhoff og købe nye kamelier. Hun iler ud af værelset.

Madame Pélion og den ulykkelige hårkunstner er alene.

Madame Pélion kaster et bedrøvet blik på uret, for hun bar lovet at danse første dans med en vis hr. Westercamp, som har et indbringende embede ved Nordbanen, og som ikke synes at frygte de tre hedengangne mænds hårde skæbne.

Beroliget, for der er endnu god tid, lader madame Pélion atter sit blik vandre til spejlet for at se, om hendes skønhed har lidt noget ved ildprøven. Da ser hun til sin store overraskelse, hvorlunde frisøren lister sig hen til døren og skyder slåen for.

"Min herre," råber hun, idet hun vender sig om, "hvad, hvorfor ...?"

"Ak, madame!" Siger frisøren, idet han iler hen til hende, "jeg kan ikke forstille mig længere."

"Min herre!" siger hun, rødere end de kamelier, der brændte, "hvad har De i sinde? ... hvorfor låser De døren? ... hvorfor ..."

"Frue, De må give mig ..."

"Unge mand!" afbryder madame Pélion ham, idet hun vender ansigtet bort og dækker sin mund med den mest buttede hånd, noget menneske kan se, "De glemmer, at ... Men så tag dog Deres fornuft fangen ... Unge mand, hvad er det, De vil?" tilføjede hun med nedslagne øjne.

"Hvad jeg vil? ... Jeg vil have Deres ringe, Deres halsbånd, Deres ur og andre pretiosa, kort sagt alt, hvad der med lethed

lader sig transportere ... følgelig ikke Deres egen ærede person, som jeg nærer den dybeste respekt for ... De har en svaghed for dans; dans De; man behøver ikke pretiosa for at danse ... Jeg har en svaghed for pretiosa og er en ivrig samler ... Vær derfor så venlig at tage alt, hvad De har af den slags, af, inden kammerjomfruen kommer og forstyrrer os."

"Å!"

"Skrig ikke, madame Pélion!" advarede frisøren, idet han tog en kniv op af lommen og førte dens slebne blad tæt op til hendes næse, "det ville være lige så smerteligt for mig som for Dem, om jeg blev nødt til i nogen måde at beskadige Deres skønne hals, som unægtelig fortjener en bedre skæbne."

"Å!" stønner madame Pélion.

"De må gerne stønne, når De blot ikke gør det alt for højt ... Se sådan ... her er jo adskillige nette småting ... Jeg lover Dem, at hvor meget frisør jeg end er, skal jeg ikke krumme et hår på Deres hoved."

"Å!" sukker madame Pélion for tredje gang og dumper ned af stolen. Frisøren bliver forskrækket ved bumpet og forsvinder med madame Pélions pretiosa.

Madame Pélion svigter for den aften hr. Westercamp ved Nordbanen.

"Hvad anslår De madame Pélions pretiosa til?" spurgte fortælleren broder Bredôt.

"Jeg skulle tro, der må kunne bringes en 5000 francs ud af dem," svarede den erfarne præstemand. "De er en lystig fyr, Plichon, og De har en måde at gøre forretninger på, som gør Dem værdig til at blive hugget marmor og stillet op på Børsen."

"De har vel set på den lille danserindes juveler, som jeg også kom til på en så behagelig måde, da jeg forklædt som hendes tjener plyndrede hende på en køretur?" spurgte Plichon. "Hvad er de værd?"

"Hundrede og fem tusind francs," sagde Bredôt; "jeg omfavner Dem, Plichon, på egne og det hellige broderskabs vegne."

Pater Bredôt var rørt til tårer.

"De er meget god, min fader," sagde Plichon, ikke slet så rørt som pateren, "men tårer er tårer, og guld er guld."

"Guld er jord, men tårer er Himlen, og De har krav på begge dele," svarede den hellige mand, idet han lagde to ruller louisd'orer i Plichons fremrakte hånd.

"Enten er min hånd blevet stærkere siden sidst, jeg var her," sagde Plichon og vejede rullerne i hånden, "eller også er her mindre end tre tusind francs."

"Hvem har sagt, at der skal være tre tusind ... Der er virkelig ikke mere end to tusind, min søn."

"To tusind for hundrede og elleve tusind fire hundrede," sagde Plichon melankolsk.

"Men betænk, min søn, at mens De med største lethed kan fordoble de to tusind et tusind gange, kan jeg ikke uden den største fare forvandle de hundrede elleve tusind og fire hundrede, om det så blot var til en eneste franc ... At erobre er en ringe ting for en mand med geni, men at bevare og passe på det erobrede er noget, de største genier er strandede på ... og så glemmer De for resten den fuldstændige syndsforladelse, jeg har givet Dem."

"Den frier mig fra skærsilden," sagde Plichon, "men ikke fra galejerne i Toulon eller Brest ... Ved De hvad, min fader, når jeg kommer til at tænke på Toulon og Brest, kommer jeg ligefrem til at svede."

"Så lad være at tænke på dem, undtagen når De fryser," sagde præsten;

"Betænk for resten, at det hellige broderskabs arme når meget længere end til Toulon og Brest, i fald en ulykkelig skæbne skulle føre Dem derhen ... Vær De derfor rolig og vedbliv at tjene den hellige sag som hidtil ... De er en af dens virksomste tjenere, og De gør det alt sammen med sådan en omtanke ... De kan betragte Dem som et Guds redskab, udsendt for at straffe denne verdens letsindighed og dårskab."

"Det skal der ikke megen omtanke til," svarede Plichon ganske fordringsløst, "alvorlige og hæderlige folk har næsten aldrig noget, der er værd at tage ... den slags folk kan gerne sove for åbne døre uden at have noget at frygte ... Men farvel, ærværdige fader, jeg står her og snakker både Deres og min tid bort."

"Vil De gå?"

"Ja, det tegner til, at der bliver mudder i Paris, og en forretningsmand som jeg må være med i det almindelige røre ... Jeg ser i alle ministerkriser en Forsynets styrelse, for de giver anledning til demonstrationer og opløb, og pariseren har aldrig knapt med penge, når han er ude at købe kugler og bly ... jeg gør ganske bestemt tronen og loven en tjeneste, når jeg i forbigående tømmer en og anden lomme."

"Når De bare ikke træffer på en pistol i stedet for en pung, som i fjor, da vi nær var kommet i forlegenhed ... De har vel ikke

glemt eventyret på Vendômepladsen ... Men à propos, den unge mand, min forrige nabo, skal have vist sig igen ... De skulle ikke tilfældigvis have set ham?"

"Jeg ser knap til den slags folk, efter at jeg har begyndt at færdes i de højere kredse."

"Lad så også være at visitere den slags folks lommer ... Et geni som De, Plichon, bør ikke befatte sig med sådanne simple affærer."

"Å, det er mere for håndelagets skyld end for vindingen," svarede Plichon; "en soldat må jo hver dag øve sig i at lade og skyde med løst krudt for ikke at glemme at lade og skyde for alvor."

"Men jeg påstår alligevel, at De bør opgive sådanne barnagtigheder, som før eller senere vil ødelægge Dem."

"De tvivler stadig om min behændighed?"

"Jeg kan ikke nægte, at jeg har tabt noget af min gode mening om Dem i den retning."

"Så priser jeg mig lykkelig ved straks at kunne overtyde Dem om, at De tager fejl."

"Hvad mener De?"

"Inden De lukkede pungen med madame Pélions pretiosa, gemte De en ring med en diamant, den største af dem alle, i en af deres inderste lommer ... De holder nok af store diamanter, min fa'r."

Præsten stak med et udtryk af den højeste overraskelse sin højre hånd ind under kjolen og ned i den ene bukselomme.

"Gør Dem ingen ulejlighed, min fader," sagde Plichon, "her er den."

Plichon viste den hellige mand en ring med en eneste stor diamant i.

Broder Bredôt blev meget flov.

"Jeg gjorde uret i at tvivle om Deres behændighed," sagde han endelig leende. "Deres morsomme spøg gav mig en velfortjent tilrettevisning ... Altid er De den samme humoristiske og muntre fyr," sagde han, idet han rakte hånden ud efter diamanten.

"Spøg?" gentog den humoristiske; "hvor mange gange har De ikke fortalt mig, at man ikke må spøge med det hellige broderskab!" og den muntre fyr puttede ringen i lommen og tog sin hat for at gå.

Det hellige broderskab bed sig i læben og sukkede, men tændte så en voksstabel og fulgte den lystige ud af sovekammeret.

Da broderen var kommet tilbage, tog han pungene og gik hen til kaminen med dem. Han greb en ildtang og skrabede asken og de brændende kul til side, løftede en sten op i bunden af kaminen og lod pungene forsvinde i det derved fremkomne hul. Derpå lagde han stenen tilbage på dens plads og dækkede den igen med kul og aske.

Han var næppe blevet færdig med dette, da der hørtes fem slag på døren til det yderste værelse. Præsten, som meget opmærksomt havde talt slagene, tændte atter voksstablen og gik ud.

Da han kom ind igen, ledsagedes han af baron St. Bris, som uden at tage kappen af kastede sig på en stol.

"De kommer til fods, hr. baron?"

"Nej, jeg lod min vogn vende om ved enden af gaden og køre hjem ... Det er mindre rådeligt at køre i cabriolet, i det mindste for øjeblikket."

"Det begynder altså at blive alvorligt?" spurgte Bredôt ret munter.

"Paris ser i det mindste alvorligt ud, og det har altid noget at betyde, ved De nok."

"Det har meget at betyde."

"Men på vejen her hen traf jeg abbed Saint-Romme."

"Abbed Saint-Romme ... nå, og så?"

"Han fortalte mig, at han havde mødt flere folkehobe i forstaden St. Antoine, og de havde råbt ..."

"Ned med Louis Philippe!" sagde præsten. "Det ser jeg hverken noget ualmindeligt eller noget uheldigt i."

"Men de havde også råbt: Ned med jesuitterne! og det er, om end just ikke ualmindeligt, så dog mindre heldigt."

Bredôt tav og syntes at have mistet sit gode humør.

"Frygtede abbed St.-Romme noget for det hellige kollegium?" spurgte han endelig.

"Det så næsten ud til det ... Men det er egentlig ikke for at tale om det, jeg kommer ... Jeg har været ved ikke færre end fire af portene og fundet, at ikke en kat kan liste sig ubemærket igennem. Det er derfor umuligt at komme til Montmorency, hvor jeg havde fået alting så godt i orden ... Hvilket fordømt uheld!"

"Nå, hvad agter De så at gøre?"

"Der er ikke andet for end at gøre, hvad vi talte om i middags."

"Det bliver noget besværligt for mig, men det kan muligvis lade sig gøre."

"Det må lade sig gøre ... Nu eller aldrig."

"Men det går dog ikke godt an at byde et slet og ret fængsel," bemærkede præsten leende.

"Nej," svarede baronen, idet han kastede en fuld pung på bordet, "jeg overlader derfor til Deres venskab og smag at ordne alt så smukt og bekvemt som muligt."

"Jeg skal gøre mit bedste, hr. baron," forsikrede præsten med et blik på pungen.

"Men det er sandt," sagde baronen, "er De endnu ikke kommet på spor efter denne arbejder?"

"Jeg har folk ude på alle kanter."

"Det er nødvendigt, at han bliver fundet, ja, måske det nødvendigste af alt."

"Jeg ved det."

"Tyve tusind francs for det første dolkestød, der træffer hans hjerte!"

"Min forrige genbo er mere værd, end han selv nogen sinde har kunnet forestille sig."

"Har De truffet Flauret i dag?"

"Vor vidt berømte doktor Levisière? Ja, han var her for nogle timer siden."

"Var han fornøjet?"

"Ja, i dag var han meget vel tilfreds."

"Men i morgen er han det måske ikke?"

"Flauret har det ustadigste humør, og hans tilfredshed varer sjældent længe."

"Det bliver måske nødvendigt at gøre hans humør stadigt og hans tilfredshed evig."

"Vore tanker er ligesom støbte i én form," sagde præsten med et let grin.

"Imidlertid er vor ædle hertug nu en mægtig, rig herre," vedblev han efter en pause.

"Ja, og vor ædle hertug skal dele," forsikrede baronen.

"Og vor fortryllende markise?"

"Vor hellige Eulalie har i dette øjeblik abbed St.-Romme og hele kollegiet hos sig."

Der lød igen fem slag på døren.

"Nå, det er en af vores," sagde broder Bredôt, idet han rejste sig.

Baron St. Bris tog en sort maske frem, som han hidtil havde haft skjult under kappen, og satte den for ansigtet.

14. Aftenen den 21. og formiddagen den 22. februar

Første scene.

(Et herreværelse i et palæ på St. Georges plads. Til stede er Thiers og Odilon Barrot; de sidder ved kaminen.)

Odilon Barrot:

Anklageakten virkede.

Thiers:

Guizot lo, men hans latter var som månen bag skyerne.

Odilon Barrot:

Vi har aflyst banketten; men vil dagen i morgen forløbe uden uroligheder?

Thiers:

Nej, men vi kan vaske vore hænder; det kan ministeriet ikke.

Odilon Barrot:

Der er bevægelse blandt legitimisterne og republikanerne.

Thiers:

Å pyt! Julimonarkiet er sikkert.

Odilon Barrot:

Pas på! Der fløj en gnist hen på Deres frakke.

Thiers:

Jeg mærkede allerede en sveden lugt i forvejen. Pas selv på, De har brændt et hul i Deres benklæder.

Odilon Barrot:

Vi sidder måske for nær ved ilden.

Thiers:

Eller også har vi lagt for meget ved på.

Anden scene.

(Et værelse i et palæ i Faubourg St. Germain. Montalembert og Berryer træder ind.)

Montalembert:

Hvad nyt?

Berryer:

Godt nyt! Tuilerierne myldrer af adjudanter, gaderne af mennesker, og misfornøjelsen er stor. – Hævnens øjeblik nærmer sig.

Montalembert:

Amen! Kureren er straks parat.

Berryer:

Den høje familie er i Lucca og kan være ved grænsen inden fjorten dage.

Montalembert:

Jeg har en liste over det nye ministerium.

Berryer:

Det har jeg også.

Montalembert:

Lad os bytte og se dem.

Berryer *(læser)*:

Berryer, konseilspræsident ...

Montalembert *(læser)*:

Montalembert, konseilspræsident ...

Berryer *(bukker)*:

Så De forstår mig ...

Montalembert *(ligeså)*:

Og De mig ...

Tredje scene.

(Et værelse i udenrigsministeriet. Guizot og Duchâtel.)

Guizot:

Jeg har ikke vist Dem anklageakten, som jeg modtog i kammeret i morges.

Duchâtel:

Hvordan er den?

Guizot *(ler hånligt)*.

Duchâtel:

Der bliver vel igen en revolte.

Guizot:

Ja, og en ny deportering af fanger, som staten må betale, nye barrikader, ny brolægning osv.

Duchâtel:

Tror De ikke, der er noget at frygte?

Guizot:

Nej … Bourbonerne faldt for en overraskelse, Orléanerne er forberedte. Et vink af denne hånd, og en kanonmunding gaber mod hver gadeåbning, et vink igen, og Seinen er blodrød, et tredje, og Paris er aske. De er urolig, Duchâtel, men De har tre hundrede tusind vælgere for Dem. Stol på dem og vær rolig.

Duchâtel:

Og De?

Guizot:

Jeg stoler på mig selv.

En stemme udefra:

Den, som stoler på sig selv, bespotter Gud.

Duchâtel *(blegner)***:**

Hvad var det?

Guizot:

Det var kun min gamle moder.

En gammel kone *(træder frem, støttende sig til en krykke)***:**

Når en moder taler til sit barn, er det Guds røst, som taler igennem hende.

Så længe man ved skinnet fra butikkernes rigt oplyste vinduer kan læse politipræfektens proklamationer, er grupper af folk samlede omkring dem.

Men omsider slukkes lysene, vinduesskodderne sættes for, og butikkerne lukkes.

Natten er kommet, og hver søger hjem til sit.

Ordonnansofficerer til hest gennemstrejfer de rigest befolkede kvarterer. De møder bluseklædte folk, der standser for at betragte dem. Der veksles ikke et eneste ord imellem dem, men alligevel føler man, at truslen vokser.

Officererne vender tilbage til Tuilerierne, hvorfra de er kommet. De har ingen modstand mødt, de har ingen larm hørt, de kan melde:

"Paris er roligt."

Alle hovedvagter er forstærkede og befæstede. Skydehullerne, der sædvanlig er tilmurede med gibs, er nu åbne og afdækkede. På alle torve er der bivuaker af fodfolk, i alle gader patruljer af hestfolk.

Ministeriet kan være roligt, kongedømmet kan sove trygt.

Paris er som sagt roligt – men kun på overfladen.

Paris sover ikke – Paris venter.

Dagen gryr, himlen er skydækket, en fugtig vind blæser fra øst.

Luften er imidlertid mild, og gaderne er rolige.

Men omkring kl. 10 kommer en utallig skare bluseklædte mænd med bare arme fra de simplere folkekvarterer. Den skare er let at kende igen fra de tidligere opstande.

Den ved, hvilke forholdsregler regeringen har taget, og at det er dens vilje at føre dem igennem. Ikke des mindre er den på vej for at indfinde sig til et møde, som ingen har stævnet til, ja, som man oven i købet har tilbagekaldt for den dag.

Overalt, hvor denne skare drager frem arm i arm, lukkes butikkerne og åbnes vinduerne, hvorfra man lytter til Marseillaisens toner, denne republikkens stridssang, i hvilken hvert vers er et helt rustkammer, hvert ord en ladt bøsse.

På samme tid farer det fornemme og ellers så rolige St. Germain op af sine edderduns dyner og lytter med skælven bag de tilskruede vinduesskodder til girondisternes sang.

Det er studenterne, der efter at have samlet sig på Panthéon-pladsen ligeledes arm i arm drager igennem de legitimistiske kvarterer og går over broen Pont-Neuf.

De blot nysgerrige masser, der er så lette at skelne fra dem, vi nys har betegnet, vælter frem fra Paris' tre store hovedårer, boulevarderne, Rue St. Honoré og kajerne.

Disse masser er endnu kolde, de har endnu ikke taget deres beslutning.

På Madeleine-pladsen møder skarerne fra folkekvartererne skarerne fra St. Germain.

"Marseillaisen" forener sig med "girondisterne", blusen med frakken, arbejderen med studenten, kroppen med ånden.

De gør først i forening et sving om Madeleine-pladsen og bølger så frem imod Place de la Concorde i rækker, der er lige så brede som gaden og dybere, end blikket kan måle.

Men endnu er ingen arm væbnet, alt ser ud som en fredelig demonstration. Det er kun Marseillaisen, der lyder truende, og det med føje. Denne sang er aldrig blevet sunget forgæves.

Den store skare standses ved Concordebroen. En deling linjetropper, der står opstillet der, fælder bajonetterne imod de kommende.

De første rækker vil standse, men de efterfølgende trænger på med uimodståelig kraft.

"Mine herrer," råber en ung bluseklædt mand til soldaterne, "lad os passere."

"Tilbage," svarer officeren, idet han strækker kårdespidsen frem imod den anden.

"Det er umuligt," siger denne, "De ser selv, at vi vil standse, men at hele massen trykker på."

"Tilbage!" vedbliver officeren.

"Godt!" udbryder den unge mand, idet han blotter sit bryst, "så stød til! ... Ingen vil misunde Dem den ære at have myrdet en ubevæbnet medborger."

Officeren står et øjeblik tvivlrådig; så sænker han kården. Bajonetterne hæves, kolberne støder imod brostenene, og soldaterne viger til side.

Den unge mand – det er Armand Cambon – gør atter et skridt fremad. Skaren følger ham og toget går videre hen imod deputeretkammerets palads.

Dette er i ordets bogstavelige forstand omringet af tropper. Linjebataljoner, jægere, dragoner og municipalgardister holder det besat på alle sider, og lige for, med mundingerne vendt imod broen, står to kanoner.

En general med vajende fjerbusk viser sig på paladsets trappe.

"Vær De kun rolig," råber han til befalingsmanden for paladsets vagt. "Paladset er nu sådan forsvaret, at ikke engang Europas bedste tropper ville vove at storme det."

Generalens ord var ikke tomt praleri.

Kolonnen standser igen. En eskadron dragoner med dragne sabler spærrer vejen for den, og fra begge sider rykker infanteribataljoner frem.

"Leve dragonerne!" råber Armand, idet han svinger sin hue over hovedet.

"Leve dragonerne! Leve linjen!" istemmer folkehoben.

Dragonerne besvarer råbet ved at hilse med sablerne, hvorpå de stikker dem i skederne.

De nøjes med ved hjælp af hestene at hindre kolonnen i at komme videre.

"Hvad skal vi nu gøre?" spurgte en ung frakkeklædt mand Armand.

"Vente og slå os til tåls," svarede denne.

"For Fanden!"

"Hvad vil De da have, vi skal gøre? ... Vi kan jo hverken komme frem eller tilbage."

"Hvad havde vi da her at gøre?"

"For det første at vise de herrer deputerede af flertallet derinde, at vi lever og er ved helsen."

"Og for det andet?"

"Hilse på dragonerne."

"Det er alt sammen meget godt, men ..."

"Men det forslår ikke, mener De?"

"Guds død, nej!"

"Har De aldrig set, at det lyner, længe før det tordner, hr. Eugène?"

"Det er sandt ... men det er alligevel utåleligt," mente den utålmodige poet.

"Jeg ved et godt middel til at forslå tiden med," sagde Armand.

"Nå?"

"Sagde De ikke nylig, at De lige havde lavet en ny frihedssang?"

"Jeg har skrevet mange af den slags," svarede folkedigteren med selvtilfreds mine.

"Men den sidste."

"Min yngste, mener De, for De er vel ikke så uartig at tro, at det bliver den sidste?"

"Det forbyde Gud!" sagde Armand og trykkede varmt digterens hånd.

"Jeg har kun tre vers færdige af den."

"Hvor mange mener De, der skal være?"

"Fire ... jeg skulle lige have været i lag med det fjerde, da jeg hørte den fordømte Marseillaise, som Gud velsigne, og så måtte jeg naturligvis med."

"Så syng dem, De har."

"Men dragonernes heste skraber med deres sko, så ..."

"Det skal De ikke bryde Dem om ... Vi stemmer i alle sammen."

Så sang Eugène det første vers af sin vise, og da han var kommet igennem det, stemmede folkeskaren i og sang omkvædet med. Da det andet vers var ude, sang ikke blot folkeskaren, men også dragonerne med.

"Hvem er det, der synger i geleddet dér?" råbte dragonofficeren, idet han vendte sig om imod sin eskadron.

Dragonerne vendte deres ansigter imod officeren, men ingen af dem svarede.

Officeren gentog sit spørgsmål med endnu tydeligere stemme og endnu vredere. Dragonerne vedblev at se på officeren, men ingen af dem åbnede munden.

Officeren så ned på hestens manke med en svag rødme på kinderne.

"Jeg forbyder jer at synge med," befalede han, men hans stemme lød ikke mere bydende, for hans forbavselse havde overvundet hans vrede.

"Leve dragonerne!" råbte Armand, hvis opmærksomhed intet af dette lille optrin var undgået.

"Leve dragonerne!" gentog hele folkeskaren.

Dragonerne førte højre hånd op til hjelmene som svar på folkets hilsen.

"Tredje vers, Eugène!" sagde Armand; "kan De nu mærke, at vi også er kommet herhen for at lære dragonerne at synge ... Påstår De endnu, at vi står her til ingen nytte?"

Eugènes øjne lynede. Det smigrede ham lige så meget, som det glædede hans patriotiske hjerte, at dragonerne sang med uden at være særligt opfordret til det.

"Tredje vers! Tredje vers!" råbte folkeskaren.

Eugène sang tredje vers, men da koret sang omkvædet, blev det afbrudt af et skrig fra tusinder af munde, og dette skrig kom fra Place de la Concorde.

Officeren trækker atter på skuldrene, idet han kaster et blik over folkeskarens hoveder i den retning, hvorfra skriget kommer.

Dragonerne ser også derhen og rynker brynene.

Armand og hans mange kammerater vender sig om for også at se, hvad grunden kan være til tumulten på den anden side af

broen.

Men der er alt for mange hoveder i bevægelse imellem dem og Place de la Concorde, til at de kan se noget; de hindres desuden også i det ved den trængsel og forvirring, der opstår ved, at alle vil se, hvad der er på færde. De kan kun ane, hvad der foregår, men anelsen er nok til at farve deres kinder hvide som kridt og til at få dem til krampagtigt at knytte hænderne.

Der er imidlertid nogle, der ikke har nødig at nøjes med at ane, eftersom de udmærket kan se, hvad der foregår, det er de herrer, der har den misundelsesværdige plads i søjlegangen foran deputeretkammerets palads. Trappen, der fører fra denne søjlegang ned til pladsen, er otte meter høj, og man har derfor den frieste udsigt derfra over Place de la Concorde.

Der stod også flere deputerede og beundrede troppernes faste stilling, idet de med foragt så ned på den sammenstuvede folkemasse, der ligesom var omgivet af en jernring.

Der var rigtig nok møde i kammeret på denne tid, men det var meget få af dem, der var inde i salen, der hørte efter, hvad der blev sagt.

Så var det meget morsommere at snakke sammen om dagens begivenheder udenfor, imens man frydede sig ved det storartede skue af et folk omringet af soldater.

"Hvem skulle tro, at det er for at beskytte et kammer, der drøfter et bankreglement, at der er samlet så betydelige stridskræfter," sagde en af de deputerede, der stod i søjlegangen.

"Det er meget sandt," indrømmede en anden, "men der er vel heller ingen, der tror det."

"Det er måske for at beskytte det brave folk, der sveder dernede for Frankrigs vel," sagde en tredje leende og pegede på den sammenstuvede folkemasse.

"Det ser virkelig sådan ud," sagde en fjerde; "men jeg for mit vedkommende har vanskeligt ved at le ad det ... Hvorfor renser man ikke pladsen? ... har man trukket over 70.000 mand sammen blot for at lade dem paradere? ... Eller tror man, at pøblens nakker er hårdere end hestenes sko og dragonernes sabler?"

"De synes at være meget ivrig efter at forvisse Dem om det modsatte," sagde en høj, mager mand med skarpe, udprægede ansigtstræk.

"Jeg er virkelig opsat på det, min herre," svarede den tiltalte trodsigt; "jeg ville klappe ad det første stød, der gjorde Place de la Concorde så glat som gulvet i en dansesal."

"Man danser dårligt på et gulv, der er dækket med lemlæstede menneskelegemer," svarede den magre mand.

"Da har De dog vist, at man kan danse meget godt på sådan et gulv," bemærkede den trodsige.

"Hvad mener De, min herre?" spurgte den magre med lynende øjne.

"Å, ingen ting er simplere ... De har danset Dem generalsepauletterne til på Afrikas valpladser."

"De gør altså ingen forskel imellem fjender og medborgere?"

"Å, medborgere!" gentog den trodsige foragteligt. "De taler jo som en rød republikaner ... Det ville min sæl ikke være rådeligt at give Dem kommandoen over Paris."

"Jeg ville ikke tage imod den, min herre."

"Hvorfor ikke?"

"Fordi jeg ikke kunne give ordre til at angribe folk, som for det første endnu ikke har grebet til våben, og for det andet ikke forlanger andet end deres lovlige ret."

"Deres lovlige ret ... Kalder De Marseillaisen for deres lovlige ret?"

"Det er ikke mere ulovligt at synge Marseillaisen end for en eneste mands skyld at sætte tusinders liv og velfærd på spil."

"Og hvem skulle den ene være, om jeg må være så fri at spørge?"

"Behøver jeg at sige, at jeg mener Guizot? ... Giv ham hans afsked i dag, og i morgen kan De, om De vil, danse fuldstændig ugenert på Place de la Concorde."

"Men når man nu, som jeg håber, ikke afskediger Guizot?"

"Så kommer De hverken i morgen eller i overmorgen til at danse på Place de la Concorde eller nogen anden plads."

"Det mener De, men heldigvis ikke marskal Bugeaud, for se der ... se der! ... nå endelig!"

Den på Place de la Concorde sammenstuvede folkemasse havde hidtil ikke bevæget sig på anden måde end kornet på marken, når vinden farer hen over det. Hist og her over denne menneskeager hævede der sig ubevægelige grupper af folk, der var krøbet op på statuerne, lygtepælene og stensætningerne omkring springvandene, der ikke sprang den dag.

Pludselig mærkes en voldsom bevægelse i hoben. Nylig kunne den næppe røre sig, nu flyr den. Midt inde i skaren blinker municipalgardisternes hjelme og sabler, mens der samtidig gøres et kavalerifremstød fra de elysæiske marker og Tuileriernes park.

I stedet for vandet i springvandene flyder der nu blod. Deraf kom det forfærdelige skrig, der afbrød folkedigterens vise.

Place de la Concorde er renset, den er så øde som en grav, men en grav for mange døde og et leje for endnu flere sårede.

"Nå, hvad sagde jeg?" spurgte den deputerede, som stolede på marskal Bugeaud, med et triumferende blik på den høje, magre mand, "og hvad siger De nu?"

"Jeg siger, at De hverken kommer til at danse på Place de la Concorde i morgen eller i overmorgen," svarede denne roligt.

"Haha!" lo den trodsige, "vi får vel se, vi får vel se, general Cavaignac!"

15. Vagten i Champs-Élysées

Klokken er fire. Solen går ned bag Invalidehotellet. Der lægger sig som et blodrødt bånd omkring den sorte kuppel.

Tuileriernes have bliver lukket.

En betydelig troppestyrke våger over Place de la Concorde; tropperne, der om morgenen er rykket ud fra kasernerne, vender ikke tilbage til dem. De er spredt omkring i byen i kompagnier, pelotoner og piketer; man ser dem grupperet ved kajerne, på de åbne pladser, i korsgaderne; ved hvert gadehjørne blinker en musket.

Men der er endnu ingen af Nationalgardens musketter at se. Nationalgarden er endnu ikke blevet kaldt sammen. Man vil ikke give dem geværerne i hånden, som man er bange for skal gå på med bajonetten.

Regeringen nærer mistillid til Nationalgarden; den har måske sine grunde til det. Men den glemmer, at mistillid på den ene side ikke blot vækker mistillid på den anden, men også avler ligegyldighed eller vrede hos de trofaste, på samme tid som den øger modet og håbet hos de frafaldne.

Men når Himlen har bestemt, at en konge skal miste sin trone, lader den ham først tabe hovedet.

Klokken fire er tusmørkets tid i de elysæiske marker. Lygterne er allerede tændt.

Omtrent midt på den smukke plads står et kønt lille hus, der udenpå ligner en italiensk villa, men som indvendig helt og holdent er indrettet til vagtstue.

På den tid, vi her taler om, bestod besætningen i denne vagt af fyrre mand af linjen. Den var dog ikke den eneste vagt i de

elysæiske marker, men stod i forbindelse med flere andre, mellem hvilke der var udstillet poster i kort afstand fra hinanden.

Udenfor bemeldte vagt havde soldaterne stillet deres geværer sammen, formodentlig for at have dem nærmere ved hånden, og soldaterne stod selv ved affutagerne og snakkede sammen. Deres anfører, en ung løjtnant, stod i nogen afstand fra dem med armene over kors og så sig om.

De elysæiske marker var for længe siden blevet renset for de folkemasser, der havde opfyldt dem om formiddagen.

Nu var de temmelig øde. Hist og her sås en og anden nysgerrig spadserende, men det var sikkert folk, som boede i nabolaget, og som man ikke havde ment at kunne vise bort.

Når officeren så sig om, kom det derfor ikke af frygt for en mulig overrumpling, men rimeligvis af beundring for den rige belysning, der hver aften gør Champs-Élysées så fortryllende. Den unge løjtnant og hans mandskab hørte måske til de tropper, der nylig var beordret til Paris, og det er derfor ikke utroligt, at han glædede sig i ånden til de timer, da han, fri for tjenesten, skulle sværme om i disse fortryllende alléer.

Han havde stået således en stund, da hans blik ophørte at flakke om til højre og venstre og fæstede sig ved en ny genstand, der bevægede sig foran ham og kom nærmere og nærmere.

Denne genstand var også en ung mand, men klædt i bluse og med en brændende cigar i munden. Han standsede nogle meter fra løjtnanten.

"Hvad vil De? Hvorfor standser De her? Hvorfor går De ikke videre?" var de tre spørgsmål, løjtnanten temmelig barsk og vredt gjorde den unge mand.

"Er det da forbudt at stå her?" spurgte blusemanden.

"Det kan De vel nok vide."

"Men når man er ganske alene?"

"Lige meget ... Vær så god at gå videre, og det straks, min herre."

"Ja, så skal jeg straks gå," svarede blusemanden og gjorde mine til at gå, men tabte i det samme sin cigar.

"Å!" sagde han og begyndte at lede på jorden efter den.

"Nå, går De så?" sagde løjtnanten.

"Tillad mig blot at finde min cigar," bad blusemanden ivrigt ledende.

"Behøves ikke ... Passér!" vedblev officeren.

Blusemanden gik, men hverken til højre eller venstre, men lige ud, stadig famlede på jorden.

Han nærmede sig løjtnantens fødder, som om han troede, at cigaren var rullet helt hen til dem.

"Jeg lader Dem arrestere, hvis De ikke straks lystrer!" truede officeren, som nu tabte tålmodigheden.

"Nej, det er mig, der arresterer Dem!" råbte blusemanden, idet han i det samme slog armene om løjtnanten og trykkede ham så fast ind til sig, at han knapt kunne få vejret, endsige give nogen lyd fra sig.

I samme øjeblik styrtede omtrent tredive andre blusemænd frem fra begge sider og kastede sig straks over geværerne, og inden en eneste af soldaterne havde fået sundet sig efter dette uventede overfald, havde hver af blusemændene taget sit gevær.

Men ikke nok med det, de havde også dannet en halvkreds om de sammentrængte soldater og lagt an på dem.

"Den første, der giver en lyd fra sig, er dødsens!" råbte skarens anfører.

"De ser, min herre," sagde den mand, der havde grebet løjtnanten, "at De nu må finde Dem i Deres skæbne og ikke udsætte mig for at måtte dræbe en tapper mand."

Mens han sagde dette, tog han løjtnanten i sine arme og bar ham hen til det sted, hvor hans kammerater stod, med samme lethed, som om han havde været et barn.

"Ind med dem alle sammen i vagten," råbte han, "og den, som prøver på at flygte, bliver skudt ned."

Derpå stillede han den forbløffede løjtnant i halvkredsen.

"Vær så god, min herre, at foregå Deres folk med et godt eksempel," formanede han; "al modstand er umulig, hele huset er omringet af vore folk, alle poster imellem det og de andre vagter er taget ... Højre om og rask ind i vagten, hvor De må blive som fange! ... March!"

Soldaterne gik ind i huset med hængende hoveder, fremskyndede af bajonetterne, der kildrede dem i ryggen.

Den unge løjtnant var endnu ikke kommet til sig selv og stirrede næsten bevidstløs frem for sig. Men da en af blusemændene tog sablen, som han endnu bar ved siden, fra ham, brast han i en krampagtig gråd og måtte føres ind.

Den blusemand, der havde taget ham til fange, og som ikke var nogen anden end vor helt Armand Cambon, tog løjtnantens sabel ud af sin kammerats hånd og nærmede sig derpå den unge officer, der var sunket om på en stol med begge hænder for ansigtet.

"Min herre," sagde han til løjtnanten, "De er ingen gendarm, og kan altså ikke være min fjende ... De står i linjen, og linjen

har ikke besudlet sine hænder med medborgeres blod … Tag Deres våben igen, De ville have ført det som en franskmand, hvis De ikke var blevet overrumplet … Vær så god, min herre!"

Den ulykkelige løjtnant rev sablen til sig, trykkede den til sit bryst og kyssede den som en moder sit genfundne barn. Han holdt op med at hulke; det forekom ham, at han havde frelst sin tabte ære.

"Hvad fjender ikke havde formået, formåede medborgere," vedblev den trøstende sejrherre, idet han vendte sig til soldaterne, "og det er derfor ikke mere end billigt, at også I beholder jeres sidevåben … Men I må ikke undre jer over, at vi tager jeres patroner, som vi dog kun agter at gøre brug af i yderste nødstilfælde … Undskyld, mine herrer, men patronerne kan ikke skilles fra geværerne."

Soldaterne udleverede deres patrontasker til blusemændene, som tog imod dem med største artighed og mangt et: "Undskyld, min herre!"

"Å; der fik jeg en brillant idé til det sidste vers af min vise," udbrød en af blusemændene, idet han tog en tegnebog og en blyant op af lommen og gik hen til en lygte for at skrive.

"Det må De vente lidt med, hr. Eugène," sagde Armand.

"Vente?" spurgte poeten forundret; "hvorfor det?"

"Fordi vi nu har andet at gøre end at skrive vers … nu marcherer vi."

"Marcherer … hvornår?"

"Nu på øjeblikket."

"Hvorfor det?"

"Hvorfor det?" istemte de øvrige blusemænd, idet de flokkedes omkring deres anfører.

"Min herre," sagde Armand, idet han vendte sig til løjtnanten, "Deres fangenskab bliver ikke af lang varighed, som De ser ... Vi skilles nu, og De er fri ... Jeg behøver ikke at bede Dem om ved lejlighed at vise samme mildhed imod Deres fanger, som vi har vist imod Dem ... God aften, mine herrer," tilføjede han med et buk for soldaterne.

Derpå vendte han sig til sine kammerater og kommanderede: "Fremad march!" hvorpå han forlod vagten.

Kammeraterne fulgte deres anfører med lydige ben, men med protesterende munde.

Da de var kommet udenfor, standsede Armand.

"Stille!" bød han.

Alle tav.

"Hør!" sagde han.

"Nå, hvad er der så?" spurgte Eugène muggent.

"Hvad hører I?" spurgte Armand.

"Jeg hører trin af en marcherende trop," svarede en.

"Et kompagni fodfolk, som er i anmarch," tilføjede en anden.

"Hvorfor ikke lige så gerne en bataljon," spurgte Armand, "hvorfor ikke et regiment, to regimenter?"

"Nå, og hvad så? Hvad så?"

"Hvad så? ... Rask at sted fra Champs-Élysées og ingen holdt, førend vi når St. Honoré."

Med disse ord ilede Armand tværs over pladsen. De tredive fulgte ham med vagtmandskabets geværer og patrontasker, men ingen af dem kunne gætte, hvad deres anfører havde i sinde.

16. Den blå mand

I et hvælvet kælderrum i et stort hus i Rue de la Paix, en af de fineste gader i Paris, der strækker sig imellem Vendômepladsen og boulevarden, boede på den tid, vor fortælling omhandler, en gammel mand, der længe havde været meget bekendt i Paris under navnet "den blå mand," fordi han, så længe man kunne mindes, altid havde gået med lyseblå benklæder og frakke og hue af samme slags tøj og farve både sommer og vinter. Andet navn kender man ham ikke under, og når han taler om sig selv, hvilket dog kun sjældent sker, kalder han sig selv den blå mand.

Hvad han har været, eller hvad han egentlig har taget sig for, ved man heller ikke, men hvad alle mennesker ved, og hvad man navnlig i de tættere bebyggede og fattigste folkekvarterer har haft lejlighed til at erfare, er, at den blå mand i de sidste fyrre år daglig har strejfet om i de nævnte dele af byen og uddelt mad- og brændsels-billetter til enhver trængende, han møder.

Men ikke nok med det, han går op ad de mørkeste og stejleste trapper for at opsøge og hjælpe de nødlidende, der ikke har kræfter nok til at komme ud på gaden og vise sig for verden. Det er, som om han kunne se igennem de tykke, sorte mure, og han gennemskuer menneskenes ansigter, som ofte er vanskeligere at gennemtrænge end selve murene.

Disse fattigbilletter køber han i forskellige dele af staden, og hans daglige indkøb retter sig efter årstiden og efter den større og mindre fortjeneste, arbejderklassen i det hele taget har.

Han begynder sin vandring tidlig om morgenen og kommer først hjem sent om natten. Man har aldrig set ham besøge noget teater, nogen folkefest eller nogen anden forlystelse. Han

er stadig i bevægelse, og standser han, er det kun for at uddele sine billetter. Så går han videre.

Han møder mange, som ser trængende ud, men han giver ikke til alle, hans blik, påstår man, har endnu aldrig bedraget ham. Han har ved sin mangeårige erfaring lært at skelne den virkelige nød fra den forstilte, lidelsen fra komediespillet, dyden fra lasten. Den blå mand, påstår man, ved bedre besked i den slags sager end alle den store bys politikommissærer og præster tilsammen.

På denne måde har han gået i fyrretyve år; hans lokker er grånede, det tynde, hvide, stride hår ligger som en sølvkrans om hans skaldede isse, men hans tynde, korte ben synes ikke at have lidt noget af alderen; hans ryg er måske blevet noget krum i den sidste halve snes år, men hovedet bærer han lige så højt som i ungdommens dage, og blikket lyser endnu af ungdommens ild. Ansigtet er fuldt af rynker, men når han smiler, glattes rynkerne, og han smiler ofte, for han taler jævnlig med sig selv og smiler altid derved. Hvad han siger, hører ingen, men af hans smil kan man se, at det altid er noget godt.

Man siger, at han hverken har slægtninge eller bekendte, og at aldrig nogen besøger ham, lige så lidt som han på gaden viser sig i selskab med nogen. Der er ingen, der hører den blå mand til, skønt den blå mand tilhører hele verden.

Man har regnet ud, at han daglig giver adskillige penge ud til billetter til mad og brænde, men ingen ved, hvor han får disse penge fra, ingen ved, hvor han har sine kapitaler. De overtroiske mener, at han må stå i pagt med usynlige magter, onde eller gode, måske snarest de første, eftersom disse i reglen

anses for større forretningsmænd end de sidste, men der er dog ingen, der vover at påstå, at han har forskrevet sig til dem, hverken med rødt eller sort blæk, og man har aldrig hørt ham råde til noget ondt.

Den blå mand har aldrig boet andet steds end i den hvælvede kælder i Rue de la Paix. Huset, den hører til, har i årenes løb undergået adskillige forandringer og gentagne gange skiftet ejer, men den blå mand er stadig blevet boende, og det hedder sig, at han hos husets første ejer har betinget sig ret til at blive der til sin dødsdag.

Det er klart, at en original som den blå mand for længe siden havde vakt almindelig opmærksomhed. "Han er småtosset," siger de fine folk, og de simple folk gentager kun alt for tit, hvad de fine siger. Man vender sig om og ler, når man er kommet forbi ham på boulevarderne. Men når han viser sig i almuekvartererne, råber man alle vegne, hvor han kommer: "Dér er den blå mand!" og alle hoveder blottes, alle blikke følger ham, så længe han er at se, og taknemmelighedens tårer glimter, hvor han går.

Regeringen, som var henrykt over et menneske, der, uden løn eller krav på erstatning, ikke blot mættede de fattige, men også opfordrede dem til fred og tålmodighed, udnævnte i 1840 den blå mand til ridder af Æreslegionen.

Det var en drøj dag for ham, da han fik sin udnævnelse; han ville først ikke tage imod ordenen, men man sagde ham, at det var nødvendigt for eksemplets skyld. "Lad først et ordensbånd vise sig i folkekvartererne," sagde man, "så følger der snart flere, og jo flere ordensbånd, des flere mad- og brændsels-billetter".

Det virkede, for den blå mand havde slet ikke noget imod at få konkurrenter.

Han satte derfor både båndet og stjernen på sin lyseblå frakke, og således udstyret begyndte han igen sin vandring.

Nu lo man ikke mere ad ham på boulevarderne som ad en halvtosset person. Ordensstjernen var ligesom blevet en attest på, at hans forstand var i orden. Da han kom ind i almuekvartererne, blev han omringet af en mængde mennesker, af hvilke nogle ønskede ham til lykke med den nye værdighed, mens andre ærgrede sig over, at han kun var blevet ridder. De fleste mumlede om, at stjernen snart ville æde de fattiges billetter op.

Det gjorde den blå mand meget ondt, at der var så liden velsignelse ved stjernen, men han bar den dog tålmodigt i tre måneder og ventede på, at der skulle vise sig flere stjerner på folkelivets mørke himmel. Han ventede imidlertid forgæves. Det er kun himlens stjerner, der lyser i mørket, jordens er planeter og søger til den sol, de har fået glansen af.

Så tog den blå mand stjernen af igen, og man påstår, at han solgte den og købte fattigbilletter for pengene.

Så lo man igen ad ham på boulevarderne, men han så det ikke. Hvor skulle han også kunne se det, han, som ikke engang ser taknemmelighedens tårer i almuekvartererne.

Omtrent på samme tid, som Armand og hans kammerater stormede vagten i Champs-Élysées, sad den blå mand ved sit vindue, hvis nederste rude var åben.

"En spildt dag! En spildt dag!" mumlede han ved sig selv, mens han lod blikket glide ud over den imod sædvane mørke og folketomme gade. "Ingen i Faubourg du Temple, ingen i

Faubourg St. Antoine har så meget som blot villet se til deres gamle ven i dag ... Man kender ham ikke mere, man støder hans hånd fra sig ... Jeg har mistet mine børn, mine venner!"

Den blå mand skjulte ansigtet i sine hænder; han sørgede over noget, som ikke ret mange ville beklage sig over, nemlig, at ingen havde villet tage imod hans gaver.

Larmen af en tung vogn på gaden forstyrrede den blå mand i hans sorg. Han hævede ansigtet og så ud; der var ikke andet at se end en stor kalechevogn, der holdt udenfor porten til huset ved siden af det, han selv boede i.

Hvad brød han sig om at se på de stolte, sorte heste, der var spændt for den, på deres sølvbeslagne seletøj og på guldgalonerne om kuskens hat, al den herlighed var ikke noget for ham. Han hensank atter i sine mørke betragtninger. "Det bliver ligesom i 1830," sagde han; "blodet vil flyde i gaderne, huset gå op i luer, børn blive faderløse, hustruer enker ... Enker og faderløse børn!" gentog han ivrigt, "så får jeg meget at gøre!"

Det var næsten, som om et mat smil spillede om de tynde læber. Sorgen over de ulykker, han ikke kunne forhindre, syntes at mildnes noget ved tanken om de ulykkelige, det måske en gang skulle falde i hans lod at trøste og husvale.

Han tav og begyndte at tælle på fingrene. Talte han efter, om hans hjælpsomhed kunne slå til for de mange, der ville komme til at trænge til ham?

Da opfangede hans øre følgende med dæmpet stemme førte samtale ude på gaden.

"Flauret!"

"Ja, Deres Velbårenhed."

"Du har fået dine ordrer?"

"Ja."

"Du kører først over Vendômepladsen og lige frem til Rue de Rivoli."

"Ja, jeg ved besked."

"Så følger du Rue de Rivoli, til du er kommet forbi den nordlige fløj af Tuilerierne."

"Ja."

"Og bøjer så af til højre ind på Karusselpladsen."

"Ja."

"Du kører igennem slottets sydlige fløj, og når du er kommet ud på Quai de Louvre, kører du over Pont-Royal."

"Ja, Deres Velbårenhed."

"Hele denne vej kører du med almindelig fart."

"Ja."

"Men når du er kommet over broen, kører du til."

"Ja, jeg skal nok huske det, Deres Velbårenhed."

"Du kører så rask som muligt den nærmeste vej til Rue St. Etienne."

"Ja vel."

"Og dér holder du."

"Skal jeg køre helt frem?"

"Du holder ved hjørnet."

"Ja vel."

"Og der får du videre ordre."

"Af baronen?"

"Ja, af baronen ... Nu glemmer du ikke noget af, hvad jeg har sagt?"

"Nej, Deres Velbårenhed."

"Godt. Lykkes alt som det skal, er din fremtid sikret."

"Det skal lykkes, Deres Velbårenhed."

Samtalen ophørte og den blå mand hørte husets port blive lukket op og i. Der blev atter stille på gaden.

"Flauret?" mumlede den blå mand. "Hans navn? ... Det var også hans stemme ... Kan det være ham, der sidder der på bukken i det fine livré? ... Men hvem var det, han talte med? ... Hvem var det, han kaldte Deres Velbårenhed? ... Hvad kan en fornem herre have at tale med Flauret om?"

Den blå mand afbrødes i disse betragtninger ved en ny larm på gaden. Det var en stærk afdeling municipalgardister, der marcherede forbi, på vejen fra Vendômepladsen til boulevarden.

"Hvor skal De hen?" spurgte den blå mand og gyste. "Hen at myrde eller myrdes ... Å, du Himlens Gud, det er væsner, du har sat på jorden for at forkynde din magt og nyde godt af din kærlighed ... Savner mennesket da øje for din magt og følelse for din kærlighed? Nej, men de arme har ikke øre for sandhedens røst, de overlader alt til hovmodet og egenkærligheden ... Det er de fornemmes hovmod, der sårer middelklassen, og de riges egenkærlighed, der oprører samfundets fattige og stedmoderligt behandlede børn ... Hovmod og egenkærlighed, det er kilderne til alt had og al elendighed her på jorden ... Evige sandhed, er du vel andet end Guds besøg hos vor forstand? For værdigt at modtage dette besøg renser man sin sjæl for lidenskabernes støv, og når det er gjort, siger man: Herre! kammeret er beredt, kom og tag bo i det! ... Ak, hvornår vil kammeret blive beredt? Hvornår vil den himmelske gæst for evigt tage bo der inde?"

Den blå mand bøjede på ny sit hoved, og hans tårer randt.

Han græd over menneskeheden og sin spildte dag.

17. Barrikaden i St. Honoré

Der løber fra Rue St. Honoré en kort, men bred gade ved navn Duphot ud til Madeleine-pladsen.

Omtrent klokken fem samme eftermiddag standsede Armand og hans tredive kammerater ved det hjørne, der dannes af disse gader. De førte en fem-seks fangne og afvæbnede soldater med, som de havde overrumplet på deres poster undervejs.

Lige som den lille skare gjorde holdt, kom der en omnibus fra Rue Duphot. De standsede den straks. Kusken var i begyndelsen meget vred, men tav omsider stille og syntes endog meget tålmodig at se på, hvorledes hestene blev spændt fra og vognen væltet lige for enden af gaden, hvilket alt sammen skete så stille og forsigtigt som muligt.

"Nu rask til værket!" råbte Armand til sine ledsagere.

Værket bestod i, at man begyndte at bryde gaden op og fylde den store væltede vogn med sten. Alle tog del i dette arbejde på tre blusemænd nær, som med fældet bajonet bevogtede de fangne municipalgardister.

"Det er ikke mig, der har stoppet omnibussen," bemærkede den fredelige kusk, "og heller ikke mig, der har spændt hestene fra og væltet vognen, hvilket ville have været meget tåbeligt af mig ... Men hvad skulle jeg gøre, én imod så mange! Jeg ville skrige, men man tvang mig til at tie ... Man ligefrem tvang mig til det med hug og slag, er det ikke sandt?"

"Jo vist så," svarede Armand leende.

"Nu manglede det bare, at man også skulle tvinge mig til at fylde vognen med sten i stedet for med passagerer," sagde

kusken, "det manglede bare!"

"Så gør det da."

"Ja, men ikke uden, at man tvinger mig til det."

"Det er jo tydeligt, at man tvinger Dem til det," sagde Armand, idet han puffede let til kusken.

"Av! Av!" råbte kusken, hvorpå han meget ivrigt tog fat på at bryde gaden op og fylde vognen med sten.

Armand, som ikke selv lagde hånd på værket, tog plads ved porten til et gammelt hus tæt ved hjørnet og studerede ved skæret af en lygte kortet over Paris.

"Hvilken prægtig, malerisk scene!" hviskede en ungdommelig stemme Armand i øret.

Armand så op og mødte sin ven digterens blik.

"De, Armand, under lygten med kortet i hånden," vedblev Eugène, "soldaterne der henne ved muren med bajonetterne for brystet, arbejderne dér færd med at bygge barrikaden, og det alt sammen i læ af nattens mørke vinger ... Det er en scene for en maler og en digter ... den har også givet mig en ny, gnistrende idé til sidste vers i min sang ... Mens De, Armand, flyver med øjnene over Paris, sporer jeg min Pegasus."

Han tog atter tegnebog og blyant frem.

Armand kastede et blik på barrikaden og sine våbenbrødre, der var beskæftiget dér.

"Det gør mig ondt, Eugène," sagde han, "at jeg igen må bede Dem putte Deres tegnebog og blyant i lommen ... Vi har heller ikke nu tid til at skrive vers."

"Heller ikke nu? ... Hvad er der da nu igen?"

"Det er nok, kammerater!" råbte Armand til de arbejdende.

"Hvad er nok?" spurgte Eugène.

"Barrikaden er færdig."

"Færdig? ... Den er jo knapt halvt så høj, som den bør være," bemærkede Eugène.

"Den er høj nok," svarede vor helt.

Blusemændene holdt op med arbejdet og samlede sig om deres anfører med et "men?" på tungen.

"Nu må vi dele os," svarede Armand, "og sprede os i andre dele af byen."

"Og barrikaden?"

"Lader vi naturligvis ligge."

"Til hvem?"

"Til regeringens tropper, i fald de vil have den."

"Og ingen skal forsvare den?"

"Nej, vi i det mindste ikke."

"Hvad skal det sige?"

"Hvorfor har vi da bygget den?"

"Er det for soldaternes skyld, vi har brugt vore arme?"

"Det er akkurat lige som før ved vagten."

"Det er noget løjerligt noget."

"Ganske ubegribeligt."

"Kort og godt, vi forstår Dem ikke, hr. Armand."

Disse spørgsmål og bemærkninger stormede ind på Armand fra alle kanter.

"Kammerater," sagde denne ganske roligt, "da legionen i går aftes enstemmigt overgav mig kommandoen, modtog jeg den på én betingelse ... har I allerede glemt den?"

"Nej vist ikke ... men ..."

"Min betingelse var," sagde Armand, "at ingen i fire dage måtte kræve regnskab af mig for min handlemåde, men at alle

blindt skulle lyde mine befalinger."

"Det er sandt, men ..."

"Der er endnu ikke gået et døgn, og allerede vægrer man sig ved at adlyde mig."

"Nej, vi vægrer os ikke ... vi lyder Dem," råbte alle.

"Men man kræver regnskab af mig," sagde vor helt noget fortrædelig.

"Nej, nej! ... tal ikke mere om det."

"Vi har tillid til Dem, hr. Armand."

"Ja, ja," istemmede alle.

"Jeg er anfører for frie mænd," sagde denne, god igen, "og kan derfor ikke handle som despot."

"Bravo! Leve Armand Cambon!"

"Stille!" befalede Armand; "jeg vil derfor forklare ..."

"Behøves ikke!"

"Vi har jo sagt, at vi har tillid til Dem ... De har kun at befale."

"Jeg befaler jer at tie stille og lade mig tale."

Der blev stille.

"Var vi blevet i vagten," begyndte Armand sin forklaring, "ville vi fem minutter efter have været omringet og belejret ... inden et kvarter ville vagthuset have været skudt ned og vi alle begravet under dets ruiner."

"Ja, det er sandt," indrømmede alle.

"I stedet for står vi nu vel beholdne i Rue St. Honoré, alle væbnet med de våben, vi har båret med os som trofæer fra den vagt, vi stormede."

"Ja det var et mesterstykke, som søger sin lige!"

"Nu har vi bygget en barrikade," vedblev Armand, "men bliver vi ved den fem minutter endnu, vil vi blive angrebet både for og

bag fra og hugget ned, da vi har svoret ikke at overgive os ... sejr eller død er vort løsen ... fangenskab er et ord, vi ikke kender."

"Det er rigtigt ... ingen fanger ... kun sejre eller dø!" lød det enstemmigt fra alle sider.

"Men I begriber ikke, hvorfor vi stormede vagten og nu har bygget barrikaden, når meningen ikke var, at vi skulle beholde hin eller forsvare denne."

Alle tav og kastede spørgende blikke på anføreren.

"Jo," sagde denne, "inden midnat vil det være bekendt over hele Paris, at tredive ubevæbnede arbejdere har stormet og indtaget en vagt med fyrretyve mands besætning og taget dem alle til fange, og det, skønt der stod en troppestyrke på fire tusind mand på Place de la Concorde, det vil sige i kun to bøsseskuds afstand fra vagten ... Følgen heraf vil være, at inden i morgen tidlig vil der næppe være en eneste vagt i Paris, som ikke er angrebet og belejret af folket."

"Ja, ja! Bravo! Bravo!"

"Stille ... Så vil det spørges, at på hjørnet af Rue St. Honoré og Rue Duphot eller lige i hjertet af byen er der blevet bygget en barrikade, skønt der stod to bataljoner municipalgardister slagfærdige i Rue de Rivoli, i et bøsseskuds afstand, og tre bataljoner af linjen bivuakerede på Boulevard Madeleine, mindre end et bøsseskud fra barrikaden ... Følgen deraf vil være, at inden i morgen er mindst det halve Paris dækket med barrikader."

"Ja, rigtigt ... Bravo!"

"Således har vi i eftermiddag viet et ægtepar, vagten i Champs-Élysées og barrikaden i Rue St. Honoré, som i morgen

vil have en børneflok, som intet øje kan tælle og ingen kanoner bringe til tavshed."

"Bravo! leve Arm ..."

"Stille!" bød anføreren. "Hører I nu?" tilføjede han lyttende.

"De kommer fra Rue de Rivoli," hviskede én.

"De kommer også fra boulevarden," hviskede Armand.

Derpå gav han hviskende fire af sine våbenfæller en ordre, som de ligeledes hviskende gentog for de andre.

Armand gav nu et tegn, og alle forsvandt fra pladsen i en lynende fart.

Soldaterne og kusken blev tilbage. De første rådslog en stund med hinanden og listede så af; de skammede sig måske for de tropper, der rykkede frem. De havde mistet deres våben, og en fransk soldat, der har sat sit gevær til uden at kunne sone tabet ved at fremvise et sår, han har fået ved samme lejlighed, gør bedst i at liste af, når han ikke kan komme til at skyde sig en kugle for panden.

Kusken humpede hen til sine heste, som også stod der endnu og slet ikke syntes at have noget imod, at omnibussen, deres gamle påhæng, lå væltet og fuld af sten.

"Så det var bare for løjer!" mumlede kusken ærgerlig imellem tænderne; "men," tilføjede han noget ængsteligere, "det er ikke rådeligt at stå i nærheden af en barrikade uden andet selskab end et par heste ... Man kunne let falde på, at jeg selv har lavet dette hersens for min fornøjelse, skønt jeg i det hele taget jo er blevet tvunget til det med hug og slag ... Å, der kommer soldater i massevis."

Derpå begyndte han at klage over tabet af sin omnibus og at skrige som en gal.

Hestene var ganske rolige, men de havde jo også en betydelig bedre samvittighed end deres herre.

18. Meget for en spildt dag

Klokken gik til syv, da et ungt par arm i arm bøjede af fra boulevarden ind i Rue de la Paix.

"Jo, kære Felix, vi må have vort magasin på Boulevard des Italiens," sagde den ene, en ung, slank og elegant klædt kvinde.

"Ja vel, Collette," svarede lyoneseren, "men det bliver dyrt ... Tænk bare, tolv tusind francs i leje blot for magasinet, og skatterne, som retter sig efter lejen, løber så op til 600 francs ... Dertil kommer 200 om året for min en gros-bevilling, for det er klart, at jeg må drive forretningen i det store."

"Man kan altså også få en mindre bevilling?"

"Ja, men så kan jeg ikke handle en gros og sende mine produkter bort ... så er der skatten for døre og vinduer, som f. eks. for porten til mit magasin 22 francs og 2 for hvert vindue ... Og jeg har så endda ikke taget de værelser med i beregningen, vi selv skal bo i."

"Butikken må være stor og elegant, og man må ikke se på, hvad den koster ... Men vi kan godt nøjes med ét værelse selv, og det kan vi få at leje for mindre end to hundrede francs ... Det er jo sådan, at den, der betaler mindre end to hundrede francs i leje, slipper for at betale skat?"

"Ja ... men man får ikke et værelse ved boulevarden for to hundrede francs."

"Vi behøver heller ikke at bo ved boulevarden ... vi kan bo, hvor det skal være ... vi må knappe af på alt, hvad der angår vor egen bekvemmelighed ... Det er ikke med den huslige lykke som med skatterne, at den retter sig efter huslejen."

"Det har du ret i, Collette, og det skal nok blive godt alt sammen."

"Det er jeg vis på, for du er en brav fyr, Felix; du skal også blive fornøjet med mig ... Jeg både skriver og regner meget ordentligt, så du skal ikke få noget at klage over bogføringen."

"Det tror jeg heller ikke ... Ja, vi bliver det lykkeligste par i verden ... Men der er én ting, jeg endnu ikke er enig med mig selv om."

"Og hvad er det?"

"Om jeg bør holde faste priser på, hvad jeg laver."

"Det bør du ikke ... fine herrer køber aldrig klæder hos skræddere, der holder faste priser, og du får mange fine kunder, du."

"Det er da ikke så sikkert, Collette."

"Ikke det? ... Jeg, som har været kammerjomfru hos en hertuginde, skulle altså ikke kunne skaffe os fornemme kunder ... Jeg sidder i butikken, ser du, og jeg gad se den, der ikke giver, hvad jeg forlanger ... Vær du ganske rolig, kære Felix."

"Du kender altså mange fornemme herrer, Collette?" spurgte Felix, ikke ganske rolig.

"Ja, en hel del flere, end der kan rummes i vor butik."

"Ja så!"

"Du kan være ganske rolig, Felix ... jeg lader mig ikke prutte med."

"Vi må, i det mindste i førstningen, undgå alle unødvendige udgifter for vort eget vedkommende."

"Ja det er klart ... Jeg vil også kun én gang om måneden på komedie ... Men du må også lade være at ryge mere end én cigar

om ugen, for det er dyrt at ryge, ved du nok, især når cigarerne skal være gode, og de dårlige vil jeg ikke vide af."

"Ja, det skal nok blive godt, Collette ... Men i begyndelsen kan det blive småt nok for os ... Jeg kan just ikke gøre regning på at få synderligt af min fader ... han er ganske vist en velstående mand, men jeg har mange søskende, og ..."

"Men du glemmer, at jeg langt fra er uden midler ... jeg tror ikke, jeg ville gifte mig, uden i det allermindste at have lige så meget som min mand at føre ind i boet ... Hertuginden har ..."

"Har du allerede talt om det til hertuginden?"

"Ja, min ven, og hun har lovet os langt mere, end jeg nogen sinde kunne drømme om ... du vil måske knap tro det, når jeg siger dig, at hun har lovet os tredive tusind francs."

"Tredive tusind francs!" sagde Felix, idet han forbavset standsede.

"Og desuden har hun lovet fremdeles at være os til nytte, om vi havde hende nødig."

"Hun må holde meget af dig, den gode hertuginde."

"Ja, jeg tror nok, hun synes, hun har grund til at være tilfreds med mig ... men jeg har en anelse om, at det endda ikke helt og holdent er for min skyld, hun giver os de penge."

"For hvis da?"

"Hertuginden sætter stor pris på din fortræffelige fætter."

"På Armand?"

"Ja ... Jeg ved ikke, hvilke tjenester din fætter har kunnet vise hertuginden, men da hun hørte, at jeg havde i sinde at gifte mig med en slægtning af ham, blev hun så glad, som jeg længe ikke har set hende ... Jeg tror, at om jeg så havde forlangt 100.000 francs, havde hun givet mig dem."

"Det er godt nok, som det er, synes jeg ... så er vi jo allerede rige, Collette!"

"Men vi skal alligevel begynde, som om vi var fattige," sagde den fornuftige pige, "for kun på den måde kan vi blive rigtig rige og vente, at den tid vil komme, da jeg hver aften kan gå på komedie og du hver dag ryge dine cigarer."

Mens de således snakkede om fremtiden, nærmede det unge par sig et meget stort hus i den gade, de gik i, og standsede foran en høj port, prydet med billedhuggerarbejde.

Porten stod åben, og der sås flere personer i den, som talte meget levende sammen. Collette genkendte snart portneren og både hertugens og hertugindens tjenerskab.

En af hertugindens folk ilede hen til Collette.

"Å, sikken ulykke, sikken græsselig ulykke!" råbte han.

"Hvad er der på færde?" spurgte Collette.

"Hertuginden ..."

"Hvad er der med hertuginden?" råbte Collette forskrækket.

"Hertuginden er kørt ud ..."

"Nå ja, hun skulle jo ud i eftermiddag."

"Men hun er løbet sin vej."

"Løbet sin vej?"

"Ja, med baronen."

"Baronen?"

"Ja, med baron St. Bris."

Collette måtte støtte sig til Felix' arm for ikke at falde om.

"Det er ikke muligt!" råbte hun endelig, "jeg siger Dem, det er umuligt."

"Men sandt er det alligevel," bevidnede en af hertugens tjenere; "hertuginden skulle, som hun foregav, køre til

sørgehuset kl. 4, og kørte også ... Men en time efter fik hertugen et brev ..."

"Fra hertuginden?"

"Nej, fra baronen."

"Og dette brev ..."

"I dette brev, som hertugen næsten vanvittig af sorg læste for os alle ..."

"I dette brev? ... Hvad skriver baronen i dette brev?" spurgte Collette ubeskrivelig bestyrtet.

"Han underretter ganske simpelt hertugen om, at han og hertuginden, som ikke kan leve uden hinanden ..."

"Som ikke kan leve uden hinanden!" gentog Collette; "baronen og hertuginden! ... Å, det er en nedrig løgn!"

"Men det står alligevel i baronens brev," sagde tjeneren.

"Nå, hvad står der så mere?" spurgte Collette.

"Ja, hvem kan huske alt det? ... Men for resten var der en mængde høflige ord og også nogle sparsomme hilsener fra hertuginden."

"Og hvor skulle de have begivet sig hen?" spurgte Collette.

"Det tog de sig nok i agt for at sige," svarede tjeneren.

"Men hertuginden ... har hertuginden ikke skrevet noget?" spurgte hendes kammerjomfru.

"Det ved man ikke ... Det kan måske nok være, at hun før eller senere sender den stakkels hertug et par trøstende ord, for hun var jo en engel af godhed, Deres dejlige hertuginde," tilføjede tjeneren hånligt.

"Dejlig engel!" Sagde en anden; "men jeg anede nok, at det ville tage den ende ... Baronen var jo efter hende alle vegne som sommerfuglen efter blomsten."

"Men blomsten var ikke efter sommerfuglen," sagde Collette. "Å, det kan aldrig hænge rigtigt sammen."

"Nej, det var synd at sige," sagde tjeneren, "men jeg har da i alt fald ikke det på min samvittighed, at jeg har set og lukket øjnene, hørt og tiet stille."

"Hvad er det, De har set og hørt?"

"Hertugindens og baronens forhold begribeligvis ... Jeg advarede hertugen, men han var døv for mine advarsler."

"Men jeg, som daglig var om hertuginden, har hverken hørt eller set noget," erklærede Collette fast.

"Å, fruentimmer har deres egen måde at høre og se på ... Når talen er om kærlighedsaffærer, har de særegne øjne og øren ... Jeg vædder, jomfru Collette, at De har bragt mere end én kærlighedsbillet fra hertuginden til baronen og, for ikke at gå tomhændet hjem, fået mere end én louisd'or med Dem, som De dog ikke har afleveret."

"Usling!" råbte kammerjomfruen, skælvende af harme.

"Min herre," sagde Felix, som nu endelig tog ordet, til hertugens tjener,

"Jeg kunne let falde på at lukke det øje, der ikke kan lukke sig af sig selv, og stoppe den mund, der ikke kan tie."

Tjenerne svarede med en lattersalve.

Lyoneseren rev sig løs fra Collettes arm for straks at gøre alvor af sin trussel.

"Felix," bad Collette, idet hun anvendte alle sine kræfter for at holde ham tilbage, "Felix, ingen overilelse ... der gives fornærmelser, som det er under et menneskes værdighed at hævne sig for ... Å, min stakkels hertuginde!"

I det samme hørte man en klokke ringe i porten.

"Det er hertugen!" råbte tjeneren og skyndte sig ind i porten.

"Nå, har jomfruen ikke i sinde at gå ind?"- spurgte portneren.

Collette svarede ikke. Hun syntes døv for alt undtagen for sine egne tanker.

"De ynder aftenluften," sagde portneren, "nå ja, for mig gerne, men tag Dem i agt for, at De ikke bliver bortført af patruljen, for det er nok så galt som at blive bortført af en baron."

Med disse ord gik han ind og lukkede porten efter sig.

Felix og Collette blev stående på gaden, tavse og hensunkne i deres tanker, og hørte ikke de raske trin af en person, der nærmede sig dem fra boulevarden.

"Å, der har jeg Dem endelig, jeg anede det nok," sagde en bekendt stemme glad til dem.

De vendte sig om og genkendte Armand Cambon.

"Jeg er på vej over til den anden side af Seinen," vedblev han, "men da jeg anede, at jeg ville træffe Felix hos Dem, Collette, gik jeg denne vej for i forbigående at se op til Dem og ønske Dem en god aften."

"En god aften!" gentog Felix mørkt; "å, det står meget slemt til her."

"Ja, hr. Armand," tilføjede Collette hulkende, "en stor ulykke ... å Gud!"

"Men så tal dog!" udbrød Armand bestyrtet, på forhånd ligesom i en følelse af, at denne ulykke også gjaldt ham; "så tal dog i Himlens navn ... hvad er der hændet?"

"Hertuginden ..." hulkede Collette.

"Hertuginden!" råbte Armand, idet han greb fætterens og kammerjomfruens hænder og trykkede dem så hårdt, at de

næsten sank i knæ ved det. "Tal ... hvert sekund, I tøver, dræber mig."

Jævnligt afbrudt af tårer og klageråb fortalte Collette alt, hvad hun nylig havde hørt af tjenerne.

Armand stod som forstenet. Felix slap sin kærestes arm og greb sin fætters. Den stærke trængte til at støttes af den svage.

"Når jeg lægger dette sammen med de rygter, som både hertugens tjenere og han selv har været så ivrig efter at fortælle mig," sagde kammerjomfruen, da hun havde endt sin beretning, "er jeg fuldt og fast overbevist om, at der er det grueligste anslag i gære imod min stakkels hertuginde, og at det vil lykkes, hvis Himlen ikke beskytter hende."

"Ja," mumlede Armand med dump stemme, "denne djævelske plan, som jeg har anet, som jeg har frygtet, er altså endelig modnet og ved at lykkes ... Men," tilføjede han, idet han gik frem og tilbage og vred sine hænder, "hvorledes skal jeg rive hende ud af disse udyrs klør? ... Hvorledes skal jeg redde hende fra den undergang, der truer hende? Evige Gud, giv mig et lys i denne nat, blot en gnist, blot et spor, og jeg skal finde røverkulen! ... Jeg skal have en helts mod i mit bryst og kæmpekræfter i mine arme! ... Evige, barmhjertige Himmel!"

Den unge fortvivlede mand hævede sine hænder mod den mørke himmel.

Og himmelen hørte ham.

"Stille, og kom her hen," sagde en mild stemme tæt ved Armands hoved.

De vendte sig alle tre hen imod det sted, hvorfra stemmen kom. I et vindue i kælderen i huset ved siden af hertugens så de et sølvhvidt hoved.

"Den blå mand!" udbrød Collette.

"Den blå mand!" udbrød Armand, idet ban styrtede hen til vinduet og greb det sølvhvide hoved mellem sine hænder og kyssede det atter og atter.

"Stille, stille! De kvæler mig, unge mand!" sagde den blå mand stønnende.

"De bad mig komme hen til Dem!" stammede Armand, "De har altså noget at sige mig i denne sag, det må være i denne sag, det kan ikke være i nogen anden ... De ved noget, De har hørt noget, set noget? ... Et ord, blot et eneste ord! ... Hele mit liv for et ord!"

"Men kom dog til Dem selv og lad mig tale," bad den blå mand.

"Jeg er rolig, tal blot, tal!" bad Armand, idet han lagde sit ene øre tæt op til den blå mands mund og pressede begge hænder hårdt imod sit hjerte.

"Jeg har hørt alt, hvad der er blevet talt her på gaden i aften," begyndte den blå mand; "jeg har hørt, hvad De sagde, så vel som, hvad andre før Dem har sagt."

"De har hørt ..."

"Omtrent klokken fire så jeg en vogn udenfor hertugindens port."

"De så vognen?"

"Jeg så en mand på bukken, som jeg syntes jeg skulle kende igen."

"Og det var?"

"En af disse ulykkelige, som kun politiet kan drive bort fra forbrydelsen, men som snart river sig løs igen for at vende tilbage til den samme gruelige bane."

"Videre! Videre!"

"Jeg hørte ham tale med en person, som han kaldte Deres Velbårenhed."

"Det var hertugen … Kender De hertugen personlig?"

"Nej, men jeg hørte denne velbårenhed, hvem han nu var, give kusken nogle ordrer."

"Han gav ham ordrer, hertugen gav banditten på bukken ordrer! … tal, tal, i Himlens navn!"

Den blå mand gentog nu den mystiske samtale, læseren allerede kender.

"Det var en baron, der skulle møde vognen, sagde De?" spurgte Armand.

"Ja, det var en baron, men jeg hørte ikke hans navn."

"Baron St. Bris og ingen anden," mumlede Armand, idet han pillede kalken af muren; "men stedet, hvor han skulle møde vognen? … De indser selv, at det er det vigtigste af det hele, at alt beror på, at jeg ved stedet … O Himmel, skulle De have glemt det! Så var det alt sammen forgæves, alt var tabt! … Stedet, stedet!"

"Jeg hørte det, men lad mig tænke mig om …"

"Var det en gade eller en åben plads?"

"Det var en gade … ja, det var en gade."

"Navnet, navnet! … Men jeg forvirrer Dem, jeg skal være rolig," forsikrede Armand, idet han kastede et stort stykke kalk, som han lige havde revet af muren, i stenbroen og gav sig til at pille et nyt løs.

"Rue St. Etienne!" udbrød den blå mand endelig med synlig glæde.

"Rue St. Etienne!" gentog Armand med et glædesråb og gjorde et sæt hen imod den blå mands vindue.

Men den blå mand, som formodentlig tænkte, at der var en ny omfavnelse i vente, trak klogelig sit hvide hoved tilbage.

"Rue St. Etienne!" mumlede Armand, idet han blev stående ved muren uden at røre sig, fordybet i sine tanker.

Collette og Felix, som under Armands samtale med den blå mand havde været lutter øren, bestormede ham nu med en mængde spørgsmål om de forhåbninger, han knyttede til den nævnte gade.

"Men så tal dog til os!" bad Collette. "De synes at være glad og fuld af håb ... De tror altså, at ..."

"Jeg redder hende," afbrød Armand hende, "ja, jeg redder hende eller lader mit liv ... Når I ser mig igen, så ser I mig med hende ... og ser I mig ikke igen, så tænd lys i kirken for jeres hertuginde og mig ... Men jeg skal redde hende, jeg føler, at det vil lykkes ... der er ikke den hindring så stor, at jeg ikke skal overvinde den ... Gud, som har vist mig vejen, vil også føre mig til målet."

Collette kyssede begge Armands hænder.

"Men nu til handling!" sagde han med en ro, der stadig blev fastere. "De, Collette, går straks op til Dem selv og lader, som om De tror på den historie, man har lavet ... Fik de deroppe nogen mistanke om, at de anede den rette sammenhæng, var De fortabt, for disse skurke er i stand til alt ... Men du, Felix, må udføre et vigtigt ærinde for mig."

"Jeg er parat. Hvad er det for et ærinde?"

"Du skynder dig til Bastillepladsen," hviskede Armand til sin fætter, "og når du er kommet der hen, bøjer du ind i Rue de

Faubourg St. Antoine. Du standser ved hjørnet af denne gade og Rue de la Bonne Graine. I dette hjørnested er der en vinbod med en tilstænget jerndør på knap to alens højde. Du slår fire hårde slag på denne dør, og når man indenfor spørger, hvem du er, svarer du blot: *Brød eller døden*, så bliver du lukket ind. Spørg så efter Simon."

"Ja så, Simon! Ja, ham kender jeg nok."

"Når du har truffet ham, siger du til ham, at i fald jeg ikke indfinder mig klokken ti, som aftalt, skal han ikke des mindre og uden at vente på mig, sætte vor plan i værk."

"Ikke andet?"

"Nej ... Det er muligt, at han spørger dig om grunden til, at jeg bliver borte. Så svarer du blot, at det er en sag af yderste vigtighed, der holder mig bundet andetsteds ... men ikke en stavelse om, hvad der er på færde."

"Så skynder jeg mig af sted," sagde Felix.

"Og Felix skal gå hele den vej alene?" spurgte Collette ængstelig.

Felix lo ad Collettes ængstelighed.

"Hr. Armand," sagde hun, "jeg er ikke fri for at være bange for at gå op i huset ... det er ikke urimeligt, at man allerede aner, at jeg har fattet mistanke om, at der er noget galt ... jeg tror, det er det klogeste, at jeg følger med Felix."

"Det er også ret nyttigt for ham," sagde Armand til begges store glæde; "når han følges med en kvinde, er han mindre udsat for at blive anholdt af patruljerne, og desuden vil ingen kunne narre dem bedre end De ... Det kan også være meget godt, at De er med, i fald Felix skulle få i sinde at kaste sig ind i en eller anden eventyrlig affære ... Glem ikke, Felix, at jeg

forbyder dig at tage del i nogen som helst strid, og at jeg er ansvarlig for dig overfor dine forældre. Der er ingen andre end pariserne, der har nødig at tage del i den forestående kamp. Paris skal nok klare sig uden Lyon."

Felix mumlede noget imellem tænderne.

"Når du har udrettet dit ærinde," vedblev Armand, "lader du dig ikke opholde af noget som helt, men går straks hjem ... du må sagtens kunne adlyde mig, når du tænker på din brave moder."

Felix tav og så ned mod stenbroen.

"Det er altså afgjort, at jeg følger med Felix," sagde Collette og klappede i hænderne af glæde.

"Ja, og jeg beundrer Deres mod," sagde Armand smigrende.

"Godt, så lad os skynde os," udbrød Felix.

"Farvel, mine venner," sagde Armand.

Felix og Collette fjernede sig mere løbende end gående.

Armand vendte sig mod vinduet, hvor det sølvhvide hoved endnu var at se.

"Min herre," sagde han idet han blottede sit hoved, "skulle der i morgen være en ild, De vil have, jeg skal gå igennem, eller et hav, De vil have, jeg skal svømme over, så sig til, og jeg skal gøre det."

"De tror altså, at den ubetydelige oplysning, jeg har givet Dem, kan være Dem til nogen nytte?" spurgte den blå mand.

"Ja, min herre," svarede Armand, "De har reddet et menneskeliv."

"Et menneskeliv!" gentog den blå mand med strålende ansigt.

"Ja, meget mere end et menneskeliv," forsikrede Armand med hånden på hjertet, "De har reddet den ædleste, bedste kvinde."

Med disse ord skyndte den unge mand sig bort og forsvandt i en af sidegaderne.

"Nå," sagde den blå mand med taknemmeligt blik og foldede hænder, "det var endda noget ... Å Gud, hvad siger jeg ... det var meget for en spildt dag!"

19. Politikken forstyrrer alt

Den vordende pariserskrædder og hans tilkommende hustru styrede, som det var blevet dem pålagt, kursen imod Bastillepladsen.

Felix og Collette fantaserede som et par fornuftige franske forlovede ikke blot om de blomster, hvormed de skulle bestrø den vej, de agtede at vandre sammen, men også om de grøntsager, der er gode at spise. De talte om deres fremtidige husholdning, som naturligvis skulle indrettes på den fornuftigst mulige måde.

Men de talte også, og måske allermest, om den store forretning, Felix Lambert skulle drive. Fordringerne steg mere og mere, jo længere de kom fra Rue de la Paix. Felix udførte allerede i ånden sine produkter til alle verdens kanter. Han sendte bukser til Amerika, kjoler til Asien og overfrakker til Afrika, og det i sådanne masser, at han rent glemte Europa, som dog måske trængte mest til hans fortræffelige klæder.

De formørkede ikke det lyse billede med noget ord om hertugindens skæbne, for Felix havde forsikret Collette, at når Armand havde sagt, at han nok skulle redde hende, så var det allerede så godt som gjort, og Collette havde lige så stor tillid til, hvad Armand kunne udrette, som Felix.

De var heller ikke kommet til at tænke på, at deres aftentur i virkeligheden var en vandring i en revolutions dæmring, og at de byggede deres fremtids slot på glødende vulkaner.

Men jo nærmere de kom Bastillepladsen, des flere stød fik deres uskyldige fantasier. Deres opmærksomhed blev lidt efter lidt draget hen på, hvad der omgav og mødte dem. Jo smallere

gader de passerede, des flere genstande frembød der sig for deres blikke.

"Har du lagt mærke til, hvor løjerligt folk bærer sig ad med gadedørene, Collette?" spurgte Felix.

"Ja, jeg har nok lagt mærke til, at næsten hver dør, vi kommer forbi, bliver lukket op på klem," svarede Collette.

"Men så snart der kommer en patrulje forbi, bliver den lukket."

"Og når patruljen er borte, bliver den lukket op igen, og flere hoveder kigger ud. Hvad mon det skal betyde?"

"Der skal ske noget i morgen, måske allerede i nat."

"Du har ikke hørt noget om det af Armand?"

"Du hørte selv, hvad han sagde til mig ... han vil jo have, at jeg skal krybe i skjul, når det går løs ... Det kan være godt nok, at Paris kan klare sig uden Lyon, men en franskmand er en franskmand, mener jeg dog."

"Havde du da virkelig lyst til at tage del i kampen, hvis der bliver nogen?" spurgte Collette.

"Hvorfor ikke? ... Skulle jeg måske stå og se med koldt blod på, at mine brødre bløder?"

"Men sæt nu, du faldt, sæt du blev slået ihjel?"

"Nå ja!"

"Dine forældre?"

"De ville have mere glæde af at have haft en søn, der var faldet for friheden, end af at en fej kryster bar deres navn."

"Og jeg, Felix? Jeg?"

"Burde rødme af skam, i fald man en dag pegede fingre ad din mand."

Collette tav.

"Men Armand har jo forbudt dig det," sagde hun igen efter en stunds tavshed.

"Men hvorfor tager Armand da selv så ivrigt del i dagens begivenheder? ... Hvorfor skal min stakkels onkel i Bicêtre være mere misundelsesværdig end min fader i Lyon? ... Du kan ikke tænke dig, hvilken indflydelse Armand har på alle, både på fine og simple folk ... I morges havde han besøg af de berømteste mænd i hele Frankrig ... Jeg så Ledru Rollin, Louis Blanc, Marrast og flere andre ... De lagde alle sammen råd op med min fætter, og det var for det meste hans råd, der kom til at gælde."

"Armand er født til noget stort," mente Collette.

"Men jeg er altså kun født til at sy klæder!" bemærkede Felix bittert.

Lyoneseren begyndte at føle sig noget mindre henrykt over sin håndtering, og hans iver for at komme til at forsyne alverdens garderober aftog betydeligt.

Den smukke Collette gjorde alt, hvad hun kunne, for at føre sin kærestes tanker tilbage til det fremtidige store magasin på boulevarden, men alt var forgæves, hvert skridt, der førte Felix nærmere til målet for hans gang, bragte hans revolutionære anlæg til at vokse og satte hans blod i stærkere bevægelse. Han begyndte at tale om menneskerettighederne og om kamp i gaderne, om den sunde fornuft og om at kaste møbler ud af vinduerne i hovedet på soldaterne, om Guds hånd, der beskærmer folkene, og om det stakkels folk, der anvender sin sidste hvid til krudt og kugler.

Med ét ord, den vordende skrædder var helt forvandlet. Han begyndte til Collettes store forskrækkelse at nynne melodier til

revolutionære sange og at tage så lange skridt, at den stakkels kammerjomfru havde sin nød med at følge ham.

Den stakkels Collette begyndte at græde.

"Græd blod, så tyrannerne blegner!" råbte skrædderen.

"Du gør os ulykkelige, Felix."

"Hvad gør det, når blot mit fædreland bliver lykkeligt?" vedblev skrædderen og slog ud med hånden.

"Men du tænker slet ikke på mig."

"Du skal stride ved min side."

"Nej, tak skal du have."

"Du skal falde ved min side."

"Men du er jo aldeles forrykt ... Å, hvorfor sendte Armand os også her hen!" tilføjede Collette sukkende.

Hertugindens kammerjomfru havde ret, de gader, de kom igennem, var ikke skikkede til at stække vingerne på den revolutionære ånd. Fra hver port, hvert vindue, hver luge titter der et blodigt minde fra de tidligere revolutioner frem, minder, som synes at tale med uimodståelig magt til sjælen og ægge til ny kamp; navnlig gælder dette om Rue du Faubourg St. Antoine, som de nu bøjede ind i. I denne gade, som er og fra de ældste tider har været beboet af håndværkere, der her har deres fabrikker og værksteder, stod der blodige kampe de tre julidage og navnlig den 28. Her boede 1791 den bekendte brygger Santerre, der var chef for Nationalgarden i Paris og general for én af republikkens hære, hvilket imidlertid ikke hindrede ham i at brygge øl og tappe det på flasker.

Gaden har således aner, selv om man ikke regner dem med, den fik i 1848, både i februar og juni.

Felix havde nok af de første, det fik Collette at vide, hun, som stadig søgte at lægge bånd på hans begejstring.

Endelig kom de til hjørnet af denne gade og Rue de la Bonne-Graine. Collette gyste, da hun så ind i denne snævre og mørke gyde. Også den var stille, hist og her knirkede blot en port, som blev åbnet og lukket igen.

Felix opdagede snart den lave jerndør, der førte ned til den omtalte vinbod. Den var lukket, som Armand havde sagt. Felix slog de fire foreskrevne slag på den.

"Hvem der?" spurgte en stemme indenfor.

"Brød eller døden!" svarede Felix så højt og heftigt, at den urolige, men betænksomme Collette måtte hoste af alle kræfter for at overdøve genlyden fra gaden og gyden.

"Politikken forstyrrer alting," sukkede den stakkels pige af sit inderste hjerte.

20. Atter spøgelseshuset

Omtrent på samme tid som Felix og hans kæreste standsede udenfor den lille jerndør i Faubourg St. Antoine, stod Armand Cambon udenfor det lille hus i Rue St. Etienne, hvor, som læseren ved, broder Bredôt boede.

Armand var, som vi ligeledes ved, efter sin hjemkomst fra Lyon ikke flyttet til sit tidligere hjem, spøgelseshuset. Han var noget misfornøjet med Albert og de øvrige yderliggående radikale; rimeligvis var han heller ikke glad ved at have en genbo som broder Bredôt, og det havde ærgret ham, at Albert, der var den egentlige lejer af spøgelseshuset, ikke, som han havde lovet ham, havde gjort noget for at opdage, hvem broder Bredôt egentlig var, og i hvad forhold han stod til de skatte, Armand ved et tilfælde havde fundet i den hemmelighedsfulde kælder ved siden af rustkammeret.

Den foregående nat havde Armand imidlertid besøgt sit fordums hjem og haft et møde med sin legion. De var blevet enige om først at væbne sig næste nat, og det var for at træffe sammen med sine kammerater, at Armand havde begivet sig på vejen derhen. Den underretning, han i forbigående havde fået i Rue de la Paix, havde selvfølgelig bevinget hans skridt.

Mødet var imidlertid først bestemt til klokken ni, og da den endnu ikke var mere end otte, havde Armand god tid til uforstyrret at spejde omkring den mistænkelige præsts hus.

Han nøjedes ikke med at gå rundt om det; han lagde sig også ned på alle fire og så sig om.

Rue St. Etienne var en dårlig, slet brolagt gade. På mange steder bestod den af det bare sand, og det var især disse steder,

vor helt undersøgte med den yderste nøjagtighed.

"Ja, der er ingen tvivl om det," sagde han ved sig selv, mens han således krøb om; "der er tydelige spor af en vogn med brede hjul, og de spor, jeg ser her, er de samme som dem, jeg opdagede ved begyndelsen af gaden ... Her udenfor porten beskriver de en halvkreds ... Vognen har altså holdt udenfor denne port og er vendt samme vej tilbage ... Ja, her har de bragt hende hen, her må hun være, og her skal jeg også finde hende."

Armand kastede et blik op på vinduerne i præstens hus. Et af disse vinduer var oplyst, men der var et gardin for det, som hindrede folk udenfor i at se, hvad der gik for sig derinde. Armand gik hen til porten og tog i den; den var låset indvendig. Han lagde øret til, men hørte intet.

"Der er intet andet for end at vente, til klokken bliver ni og mine kammerater kommer ...," sagde han, "så stormer jeg huset, slår porten og murene ind, om det gøres nødig, gennemsøger hver krog i denne røverkule, griber kæltringerne og redder hende ... Å, hvorfor er klokken ikke allerede ni!"

"Men," fortsatte han straks efter, "der er en hel time til, og en time har tresindstyve minutter ... på mindre end et minut kan der begås den skrækkeligste forbrydelse ... Jeg kan ikke vente et minut, end sige en time ... Å Gud, det er måske allerede for sent! ... Jeg må sprænge porten alene, storme huset, gøre det af med kæltringerne og redde hende ... Velan, jeg gør det."

Han gjorde et skridt, som om han øjeblikkelig ville storme løs på porten.

"Men," sagde han, idet han standsede, "jeg er ubevæbnet, og de kan være flere og er måske bevæbnede ... det forslår ikke, at jeg lader mig slå ihjel; hvad skulle min død vel kunne nytte

hende! … Havde jeg blot en dolk, en kniv … de fordømte patruljer, jeg turde ikke tage noget våben med … Men det er sandt, jeg glemmer jo, at jeg lige her ved har våben nok til et helt regiment, og at jeg har nøglen til rustkammeret i lommen!"

Armand forlod præstens hus, gik ind i den vel bekendte have, styrtede ind i huset og stod snart i det kammer, han indtil for en måneds tid siden havde boet i.

Armand tændte en lygte.

Bohavet var omtrent i samme tarvelige stand, som da vi sidst besøgte den unge arbejder i hans hjem.

Han trak sengen frem fra dens sædvanlige plads og åbnede lemmen under den, krøb igennem den lille kælder og kom ind i den store, hvor han satte lygten på gulvet.

Armand lod øjnene glide hen over våbensamlingen, der var blevet betydelig forøget siden vort sidste besøg i det underjordiske rustkammer. Han tog et par terzeroler, ladede dem og stak desuden nogle patroner i lommen. Der var nok af dem, for i stedet for én krudtfjerding var der nu tre, alle overfyldt med færdige patroner. Den revolutionære propaganda havde været virksom, uagtet vor helt havde været borte.

Efter at have stukket terzerolerne til sig, trak han en kårde, hvis æg han prøvede, og efter at have fundet den i orden, stak han den i sit blusebælte og ville forlade rustkammeret. Han kom imidlertid i tanke om, at han også måtte have noget til at sprænge porte og mure med, og gav sig derfor til at undersøge nogle musketter, idet han fortrinsvis dvælede ved dem, der havde de solideste kolber. Skønt han mente, at han havde fundet den solideste, tvivlede han imidlertid på, at den ville

kunne være ham til så megen nytte, som han ønskede. Han ønskede, han havde en jernstang, jo tungere des bedre.

Han søgte en stund forgæves, men kom så heldigvis i tanke om, at han havde set en der nede, skønt han nu ikke vidste hvor. Han greb derfor lygten og gav sig til at lede omhyggelig. Endelig fandt han den; den stod op til væggen, stukket dybt ned i jorden, og ved siden af den stod et jernspyd, ligeledes stødt ned i kælderens gulv.

Armand huskede nu, at han selv havde stødt både stangen og spyddet i gulvet for at barrikadere indgangen til den anden kælder med den. Han rykkede jernstangen op og ville så gå sin vej. Han gjorde et skridt, men standsede pludselig, for han hørte tydeligt igennem væggen den dumpe lyd af en jerndør, der blev slået i.

Han lagde øret til væggen og lyttede, men der var intet videre at høre.

"Enten er nogen kommet eller gået," sagde han ved sig selv og vedblev at lytte. Alt var imidlertid roligt.

Pludselig slog han sig for panden, hvilket plejer at være tegn på, at man får en ny idé.

"Det er vist nok," sagde eller rettere tænkte han, "at når jeg bryder porten op, kan jeg fra gaden af trænge ind til præsten, men det lader sig ikke gøre uden støj ... Advarede og forberedte ved denne støj vil kæltringerne ruste sig til kamp og længe kunne gøre mig sejren stridig ... Ja, hvem ved," tilføjede han gysende, "de vil måske hellere end at se deres offer i mine hænder dræbe det."

"Men kunne jeg," tænkte han videre, "ubemærket liste mig bag på banditterne gennem denne kælder, som ingen aner går i

ét med vor, hvilken fordel ville det da ikke byde mig! ... Selv om døren der indenfor er stænget, vil jeg i alt fald lettere kunne bryde den op end angribe huset fra gaden af ... Rask til værket, men forsigtig! ... Der er ingen tid at spilde."

Armand satte lygten fra sig og trak og så spyddet op. Derpå lagde han sig ned og begyndte at skrabe jorden til side. Da det var besørget, trak han kården ud af bæltet og lagde den ved siden af sig; terzerolerne tog han også frem for ikke at besværes af dem, mens han krøb igennem åbningen i muren, og lagde dem ligeledes på jorden, men så nær ved sig, at han straks kunne have dem ved hånden, hvis det gjordes nødig.

Efter således at have taget alle nødvendige forsigtighedsregler greb han med begge hænder fast i den rustne jernindfatning, der omgav lemmen, og begyndte forsigtigt at åbne den. Han lyttede atter, men der var intet at høre. Han kiggede ind igennem åbningen, men der var intet at se.

Så tog han lygten og stak den ind igennem åbningen. Han så da noget, han ikke mindedes at have set, da han første gang krøb ind i denne hemmelighedsfulde kælder; han så nemlig noget gråt tøj, der hang indenfor, lige op til åbningen. Han rørte med hånden ved det; det var groft at føle på, og han mærkede, at det var fast spændt, så det kun gav lidt efter for håndens tryk. Ved at lade hånden glide ned ad det stødte han på en træliste, som det var sømmet fast til. Han prøvede at skyde listen ind, men den var gjort stærkt fast i gulvet.

"Et stykke tøj er ikke alverden," tænkte Armand og greb kården, hvis spids var tynd og hvas som odden på en pennekniv.

Han begyndte at skære i tøjet med den, men for ikke at spilde tiden til ingen nytte med forsøg på, hvor vidt slebet stål kan bide i lærred, fulgte han lemmens sider med kårdespidsen for blot at skære et hul, der var stort nok, til at han kunne krybe igennem det.

Uden nogen synderlig kraftanstrengelse fik han tøjet skåret igennem. Den øverste side af det firkantede hul var allerede dannet eller skåret, siderne til højre og venstre ligeså, og nu faldt hele stykket indad, blødt og folderigt, efter at det var blevet skilt fra det store spændte vægstykke, det hørte til.

Armand kiggede ind igennem åbningen, der nu var fri, og kunne kun med den største overvindelse dæmpe det udråb af overraskelse, der var ved at trænge sig frem imellem hans læber.

21. Besøg hos genboen

Et lysskær slog ham i møde, så stærkt, at han i sin første overraskelse troede, at hele rummet stod i lys lue. Han stak kården og terzerolerne ind igennem åbningen og krøb selv bag efter så hurtigt som muligt.

Da han vel var kommet indenfor, var han i en fart på benene, men han måtte holde hånden for øjnene, for han blændedes af det lys, der strømmede ham i møde fra alle sider.

Hvad var der dog blevet af den fordums kælder med dens ujævne sorte vægge, dens fugtige, rå lergulv? Havde det guld, Armand havde set, sidst han var her, på en troldmands bud bredt sig overvægge og loft der inde for at lade dem stråle i den rigeste pragt? På tapeter af purpur blinkede stjerner af guld, og det hvælvede loft var dækket med draperier af hvidt atlask, hvorfra der hang kvaster og frynser af guld. Gulvet var dækket af et elastisk, næsten overdådigt broderet tæppe, i en gylden roset i loftet hang en mangearmet lysekrone, stor nok til at oplyse en af pariserverdenens store sale, ved begge sider stod høje, tændte kandelabre. Ved den ene væg stod en seng, dækket med et hvidt silketæppe, kantet med brede kniplinger og med rosenrødt omhæng.

Armand måtte gnide sine øjne for at forvisse sig om, at han ikke drømte. Han fik imidlertid snart øje på noget, der ville have gjort ham lysvågen, om han så havde ligget i den dybeste dvale, noget, som han ville have set, om hans øjne end havde været blinde – det troede han i det mindste selv.

På en kolossal sofa, betrukket med silke, store roser på hvid grund, lå en ung kvinde i en sort kashmirs dragt. Hendes arme

hang ubevægelige ned hver på sin side af sofaen.

Armands blik fæstede sig straks ved den unge kvindes ansigt, hvis rene, ædle træk bar dødens blege farve, og hvis øjne var lukket.

Han nærmede sig på tåspidserne den blege, sørgeklædte kvinde og bøjede sig over hende med tilbageholdt åndedræt. Han nærmede sit øre til hendes blege læber for at lytte til hendes åndedræt. Urolig over hendes ubevægelige, bevidstløse tilstand lagde han sig på knæ foran sofaen og berørte den ene af de to små hænder, der hang ned over sofaens kant.

Hans fingre havde imidlertid næppe skælvende rørt ved den, før den lille hånd krampagtigt trak sig tilbage, som om der var faldet en gnist på den. Et par store blå, men næsten vanvittigt stirrende øjne åbnedes, men lukkede sig igen.

"Gud! Gud!" hørtes svagt fra de blege læber.

Armand rejste sig forskrækket fra tæppet og stod nu oprejst foran den unge kvinde, til hvis ansigtstræk livet lidt efter lidt begyndte at vende tilbage.

Den unge mand vidste ikke, hvad han skulle gøre. Han turde ikke anvende noget middel for at fremskynde hendes opvågnen til bevidsthed, og han frygtede for, at en for langvarig bevidstløshed skulle medføre farlige følger.

Endelig tog han en beslutning og nærmede sin mund til hendes øre.

"De er reddet!" sagde han med sagte, men udtryksfuld stemme, "reddet – fri!"

Som ramt af et elektrisk stød rejste den unge kvinde sig med lynets fart fra sofaen, åbnede atter øjnene og stirrede længe på den unge mand.

"Det er mig, frue," sagde Armand, idet han strakte sine arme ud imod hende, "mig, Armand Cambon ... kun mig."

Den unge kvinde udstødte et skrig og lå i samme øjeblik i vor helts arme. Han førte hende hen til den sofa, hun nys havde forladt, og satte hende ned i den, hvorpå han stillede sig overfor hende med foldede hænder.

"Himlen være lovet, så kom jeg dog ikke for sent!" sagde han dybt rørt. "Gid jeg må gå evigt til grunde, om jeg nogen sinde glemmer, at der er en Gud, som våger over de gode her i verden!"

"Men," sagde hertuginden, idet hun fo'r op og kastede et sky blik hen på den ene væg, "de kommer, de kommer og dræber Dem, ligesom de vil dræbe mig."

"Nej, de skal ikke dræbe os," sagde Armand, idet han smilende hævede sin højre arm, "det er mig, der skal dræbe dem, knuse dem, træde dem under fødder ... Gud forlade mig, men jeg føler noget i mit bryst, jeg aldrig før har kendt, jeg føler hævnens vellyst og skånselsløshedens raseri, og jeg dør, i fald jeg ikke får lejlighed til at give dem begge luft."

"Ja så," tilføjede han, idet han fulgte hertugindens blik, "det er altså fra denne væg, De venter dem ... der er altså en dør i den væg ... men de skal ikke have nødig at åbne den, for inden de har nået den, har jeg ramt dem ... jeg har kugler til to og en klinge til ti."

Armand sprang hen til den åbning i muren, han var kommet igennem, og tog sine våben op. Den skarpe kårdeklinge blinkede i hans højre hånd, den ene terzerol sad i skærfet om hans bluse, mens den anden var i hans venstre hånd.

Armand gjorde et skridt hen imod døren, men standsede, og hans blik søgte atter hertuginden. Den unge kvinde var sunket på knæ med foldede hænder og øjnene hævede mod himlen. Hun bad – bad stille.

Armand sænkede kårdespidsen. Det forekom ham, at hans kraft ikke længere behøvedes, han så i den bedende kvinde en engel, der stred for dem begge.

Hertuginden havde endt sin bøn; hendes smækre skikkelse rejse sig fra gulvet; hun gik hen til den unge mand, hvis højre arm hun berørte.

Hun var ikke længere den forskrækkede, halvt bevidstløse kvinde, der bøjede sig under skæbnens slag, der var ro, besindighed og håb over hende.

"Armand," sagde hun med en stemme, der ikke mere skælvede, "De skal ingen dræbe ... De skal ikke besmitte Deres hænder med disse niddingers blod ... De skal ikke lade hævnens ugudelige brand rase i Deres gode hjerte."

"Jeg lyder," svarede Armand med svag stemme; "men," tilføjede han noget højere, "retfærdigheden og den almene sikkerhed fordrer, at jeg overgiver disse forbrydere i lovens hånd."

Hertuginden lod sit blik løbe om i det pragtfulde underjordiske rum.

"Hvorledes kom De her ind?" spurgte hun.

Armand pegede på åbningen i muren og svarede: "jeg krøb her ind fra en kælder ved siden af denne, som de, der har ført Dem her hen, ikke kender."

"Å, det var altså Dem, jeg hørte ... forvirret af den vold, man allerede havde øvet imod mig, og som man yderligere truede

med, drømte jeg kun om farer og elendighed ... Jeg så uhyrer stige op af jorden, og ..."

"Det var altså mig, der denne gang forskrækkede Dem, mig, som var skyld i den afmagt, som ..."

"Vi kan altså komme samme vej tilbage?" afbrød hertuginden ham med et blik på åbningen i muren.

"Ja, men ..."

"Men min Gud, hvor vidste De, at man havde ført mig her hen?"

Armand fortalte med få ord, hvorledes han havde fået nys om hertugindens bortførelse, og grunden, hvorfor han havde fattet mistanke om, at baron St. Bris havde ført hende til pater Bredôts hus i Rue St. Etienne.

"Man ville udslette sporene af én forbrydelse ved at begå en ny," sagde hertuginden, da Armand havde endt sin beretning; "i eftermiddag skulle min onkels lig obduceres, og jeg havde forlangt at være til stede ... Jeg stiger op i vognen for at køre til min onkels hus ... Vognen kører, men jeg synes snart, at turen varer længere end nødvendigt, og tror, at kusken er kørt vild ... jeg vil trække vognjalousierne ned for at råbe til ham, men de er sømmet til og trodser alle mine anstrengelser ... Jeg råber, men ingen hører mig, og ingen kan høre mig for larmen af vognen, der kører hurtigere og hurtigere ... Endelig standser den i en mørk, afsides gade ... Vogndøren åbnes, og jeg ser baron St. Bris."

"Den nidding!" sagde Armand med sammenbidte tænder.

"Man kvæler mine skrig og slæber mig ned ad flere trapper her hen ..."

"Og jeg skal ikke have lov til at dræbe de skurke!" rasede Armand.

"De skal få mere at vide ... men lad os først komme herfra, bort fra dette frygtelige sted!" sagde hertuginden, idet hun nærmede sig den væg, igennem hvilken man kunne komme ud i den anden kælder.

Armand bøjede sig ned og skrabede jorden til side med hænderne. Derpå stak han armen længere ind for at støtte lemmen, i fald spyddet, han havde stødt ned i jorden indenfor, ikke var tilstrækkeligt.

Hertuginden lavede sig virkelig til at passere den snævre vej. Men skæbnen havde bestemt, at hun ikke skulle beundre de radikales rustkammer.

En jerndørs knirken drog begges opmærksomhed fra lemmen hen på den modsatte væg.

"De kommer! De kommer!" sagde hertuginden.

"Så meget des bedre," svarede Armand muntert, "den anden vej er meget bekvemmere."

"Men ..."

"En kvinde som De, frue, mangler hverken mod eller åndsnærværelse ... Sæt Dem i sofaen dér, og De skal se, hvor let jeg fanger ræven uden så meget som at ridse hans skind."

Med disse ord skød han en lænestol hen foran åbningen ind til den anden kælder og sprang derpå hen til sengen og gemte sig bag ved den.

Hertuginden havde næppe sat sig i sofaen, førend en del af væggen bevægede sig, og en stor dør blev lukket op.

Baron St. Bris trådte ind med en sølvbakke, på hvilken der stod et lille bæger af samme metal.

Baronen, som altid var elegant at se til, var denne aften klædt med den mest udsøgte pyntelighed og smag.

Han satte bakken fra sig på et lille marmorbord, der stod foran sengen, og stillede sig derpå foran hertugindens sofa og så længe på hende uden at sige noget.

"Fru hertuginde," sagde han endelig, "jeg genfinder Dem sandelig ganske anderledes end De var, da jeg nylig forlod Dem ... Deres kinder blomstrer, Deres øjne stråler ... Hvilken Gud har jeg at takke for denne glædelige forvandling? ... De har altså endelig indset, at nødvendigheden også er en dyd ... Tillad mig derfor at erklære, at jeg i denne stund finder Dem skønnere end nogen sinde før, hvilket vil sige meget, ja, mere end meget!"

Hertuginden så på baronen med et udtryk af den dybeste afsky; men hun tav.

Baronen vedblev: "Jeg gyser, når jeg tænker på, at den samme nødvendighed, som De nu gør en dyd af, nær havde tvunget mig til et skridt, som kunne have ført til en gyselig gerning, det indrømmer jeg, men som undskyldes af denne ulykkelige skæbne, som fører mennesket imod dets vilje lige så ofte til afgrunde som op på højden ... Ja, skønne dame, De er ikke den af os to, der er mest at beklage."

Hertuginden så ned på tæppet, åbenbart ikke meget opmærksom på, hvad den hæderlige baron sagde. Måske tænkte hun på, at det øjeblik var nær, da hun skulle være vidne til en kamp på liv og død imellem to mænd, og skønt hun ikke tvivlede om dens udfald, følte hun sig dog urolig til mode.

"De har ikke spurgt mig om, hvad der er i bægeret på bordet der," sagde baronen.

Hertuginden hævede blikket fra gulvet og så hen på bægeret, uden dog just at røbe synderlig nysgerrighed.

"Dette bæger er, så lille som det er, en grav for megen ungdom, megen skønhed og meget talent," vedblev baronen.

Hertuginden kunne ikke lade være at gyse, men fattede sig snart.

"Ulykkelige," sagde hun med et udtryk, der snarere røbede beklagelse end klage, "det var altså Deres hensigt at myrde mig!"

"Å Gud, hvor kan De tale således, fru hertuginde?" svarede baronen. "Behøver jeg at gentage, hvad jeg for lidt siden sagde Dem? ... Det er jo hertugen, Deres lidet elskværdige mand, der har besluttet Deres død, og det var jo blot for at redde Dem, at jeg rev Dem ud af hans hænder ... Overladt til ham, havde De nu været død; overladt til mig, lever De og skal leve."

"Og bægeret der på bordet?"

"Er døden, i fald De ikke vil leve."

"Og prisen for mit liv?" spurgte hertuginden med grænseløs foragt.

"Den kender De, fru hertuginde," svarede baronen, idet han gjorde et skridt hen imod hende.

"Og De tror, jeg har nødig at vælge, at jeg er i tvivl om mit valg," sagde hun.

Baronen så forundret på hende.

"Har nødig!" gentog han, "De må vælge, frue, da jeg, som nu behersker Dem, selv beherskes af min skæbne ... De må tilhøre mig eller dø, såfremt jeg ikke selv skal gå til grunde!"

"Og De skal gå til grunde, elendige!" råbte Armand, idet han med et eneste sæt, der var en panter værdigt, kastede sig over

baronen og væltede ham baglæns om på gulvet, inden han havde kunnet så meget som vise sin ubehagelige overraskelse ved et råb.

22. Enden på besøget

Armand satte baronen knæet for brystet, lagde hånden om hans strube og hindrede ham således både i at røre sig og råbe.

"Dræb ham ikke!" bad hertuginden, forskrækket over de krampagtige trækninger i baronens ansigt.

"Nej, frue," svarede Armand, "han tilhører ikke mig, men loven, og jeg vil ikke berøve galejerne deres velfortjente bytte ... Det var ikke for morskabs skyld, jeg ønskede at høre og vide, hvad han kunne sige og gøre ... jeg bliver nu overfor domstolen et vidne, som kommer vel tilpas, ifald den forhærdede nidding vil nægte sin forbrydelse ... Men jeg må binde ham ... Havde jeg blot ... Havde jeg blot en af de fine guldsnore, der hænger ned fra loftet dér ... Å, tør jeg bede Dem, frue ..."

Hertuginden gik hen til væggen, greb i en af guldkvasterne og søgte at rive den og snoren, den hang i, ned. Mens hun var i færd med dette arbejde, der ikke faldt hende så let, trak Armand et stort ostindisk tørklæde op af baronens egen lomme og lavede den ypperligste knebel til hans mund af det.

St. Bris gjorde en kraftanstrengelse for at slippe løs, men det var fluens afmægtige forsøg imod edderkoppen.

Hertuginden slap, forskrækket over den voldsomme tumlen, der fulgte med baronens forgæves forsøg, den guldkvast, hun havde grebet, og tog fat i en anden, der hang tæt ved den. Hun rykkede heftigt i den, og ved det første ryk fik hun både kvasten og snoren revet ned, men i det samme hørtes lyden af en klokke.

"Gud! Jeg har rykket i en klokkestreng!" udbrød hun angst.

"Det gør ingen ting, giv mig blot snoren, frue," sagde Armand og vendte baronen om, så han kom til at ligge med ansigtet ned imod gulvet, hvorpå Armand bandt hans hænder på ryggen; "om forladelse, frue," tilføjede han, "den stygge snor har helt ødelagt Deres fine, hvide hænder."

Hertuginden kunne ikke lade være at smile ad et menneske, som, mens han var i færd med at binde en røver, havde tid til at beundre hendes hænder.

"Jeg hører skridt der udenfor!" udbrød hun lidt efter, "å Gud, de kommer!"

"De kommer lige tilpas," svarede vor helt, idet han sprang op og væltede sofaen over sin fange, hvorpå han trak den ene terzerol frem og vendte sig mod døren.

Der blev banket på.

"Havde jeg ikke berøvet baronen mælet," hviskede Armand til hertuginden, "skulle jeg nu have tvunget ham til at tale til den, der banker på døren ... Men hvis De, frue, ville ..."

"Hvad vil De, jeg skal gøre?"

"Blot spørge, hvem det er."

"Hvem er det?" spurgte hertuginden med tydelig, om end just ikke ganske sikker stemme.

"Jeg syntes, baronen ringede," svarede en stemme udenfor.

Hertuginden kastede et spørgende blik på sin ridder.

"Bed ham komme ind," hviskede Armand.

"Kom ind," sagde hertuginden.

Døren gik op, og broder Bredôts lange sorte kjole og sortsmudsede ansigt viste sig.

Det sortsmudsede ansigt havde lagt sig i folder til et skælmsk smil, men dette smil frøs øjeblikkelig bort, ikke mindre ved

synet af den pistolmunding, der gabede ham i møde, end af det ansigt, der viste sig ovenfor det lille, ulykkevarslende løb.

Broder Bredôt, som vist aldrig havde troet hverken på Gud eller Fanden, så nu ud, som om han i det mindste troede på denne sidste. Han blegnede lige til skægrødderne.

"Hvis De gør så meget som et halvt skridt for at flygte," forsikrede Armand, "sender jeg Dem en ny kugle til Deres rosenkrans, og den skal komme til at gå Dem mere til hjerte end de andre, som De formodentlig mest bærer for et syns skyld."

Broder Bredôt, der var så modtagelig for den glade og humoristiske Plichons indfald, kunne umuligt få sig til at smile ad Armands. Han gabede og stirrede på den lille pistolmunding, men kunne ikke få et ord frem.

"Vær så god at komme nærmere, ærværdige fader," sagde Armand, "vi er jo gamle bekendte, og De ser, at jeg har gengældt Dem det besøg, De beærede mig med i fjor ... De bor som en kardinal og er lige så gæstfri ... Træd nærmere, siger jeg, ellers nødsages jeg til selv at føre Dem her ind, og det bør De undgå, for jeg har meget hårde hænder, kan jeg forsikre Dem!"

Præsten nærmede sig med vaklende ben og voksgul i ansigtet. Hvordan han end vred og vendte sig, havde han den fordømte terzerol lige for sig.

"Vær så venlig at lukke døren," sagde den ubudne gæst til sin vært.

Også det gjorde broder Bredôt, skønt han vist ville have været noget livligere til det, ifald han havde været udenfor.

"Behag nu at se til højre," vedblev Armand.

Den hellige mand så til højre og udstødte et dybt suk, da han så den væltede sofa og et par fine, lakerede støvler, der stak

frem under den.

"Tys! Hør!" hviskede hertuginden til Armand.

"Hvad er der?" spurgte denne.

"Jeg hørte larm inde fra kælderen," svarede hertuginden ængstelig.

"Ja så!" udbrød Armand glad. "Det er mine venner ... Klokken er altså endelig ni."

"Nej, men se, der er et hul i muren!" hørtes en stemme sige inde i kælderen.

"Ja, og der er lys indenfor," tilføjede en anden.

"Hvem dér?" spurgte Armand, uden dog at tabe broder Bredôt af sigte.

"Å, det er Armands stemme," svarede man der inde fra.

"Er Armand der inde?" spurgte flere stemmer.

"Ja," svarede denne, "kryb her ind en af jer, men ikke flere end én ... Frue," tilføjede han, "der ligger et sort slør på stolen der, som sikkert tilhører Dem ... Det er måske overflødigt, at De viser Gud og hvermand Deres ansigt på dette uhyggelige sted."

Hertuginden tilkastede sin ridder et taknemmeligt blik og kastede sløret over hovedet.

"Man må have skuldre som et fem års barn for at komme ordentlig igennem dette hul," sagde et barn på syv fod, som i det samme rejste sig op indenfor hullet; "men Guds død, hvad er det for en troldmand, der huserer i dette slot? ... Hvem kunne ane sådan noget i det gamle spøgelseshus!"

Den talende var en ungdommelig kæmpe med sort hår, der hang ned over de sværeste skuldre.

"Velkommen, Alphonse," sagde Armand, uden at vende sig om til ham, da han stadig måtte holde øje med sin vært, "kan De

se den fyr, jeg nu sigter på?"

"Præsten!" svarede Alphonse, idet hans sorte øjne lynede lige ind i broder Bredôts ynkelige skikkelse.

"De ynder jo præsterne, Alphonse?"

"Ja, det kan De bande på."

"Nå ... tag så, hvad De finder hensigtsmæssigt til det brug, og bind ham både på hænder og fødder."

Bredôt, hvis ansigt spillede i det grønlige, udstødte en stønnende lyd.

"Skal jeg binde præsten?" sagde Alphonse, idet han viste sine hvide tænder. "Skal jeg ikke hellere hænge ham?"

"Å nej, det skal De ingen ulejlighed gøre Dem med ... gør blot, som jeg siger."

"Å, lad mig have lov at hænge ham," bad Alphonse så mindeligt, "bare for den ene gangs skyld."

"Nej, skynd Dem nu blot lidt ... Men vent lidt," tilføjede han med et blik på hertuginden, som gysende vendte sig bort fra den scene, der nu atter forberedtes i hendes påsyn, "træk ham først ind i vor kælder, men uden at gøre ham nogen skade på liv eller lemmer, for han er hjemfalden til loven ... Gør også det med fangen, som De ser ligge under sofaen dér."

"Nå, så der er en til," sagde Alphonse; "hvad er det for en fisk?"

"En baron, kære Alphonse."

"Altså en præst og en adelsmand på én gang ... Jeg skal binde dem sammen over kors."

Med disse ord nærmede Alphonse sig den skælvende præst og lagde sin tunge arm på hans skuldre.

Armand stak terzerolen i sit bælte og gik hen til hullet i muren og råbte der ind:

"To af jer forlader øjeblikkelig kælderen, løber over gaden og posterer jer foran det lille hus, der ligger lige overfor vort havestakit, men vel bevæbnede ... hører I?"

"Ja vel," svarede et helt kor inden for.

Derpå hjalp Armand sin ven Alphonse med hans arbejde med fangerne.

Der hørtes to hurraråb fra kælderen med korte mellemrum, det første da præsten vel var kommet der ind, det andet, da baronen fulgte efter.

"Er der så videre?" spurgte Alphonse, idet han strøg sit lange hår til siderne.

"Nej, men De følger med og svarer mig til Deres fanger," sagde Armand.

"Vel," svarede Alphonse, idet han ved en af kandelabrene tændte sin lille pibe, som han ikke et øjeblik havde sluppet af munden. Derpå bøjede han sin lange krop og smuttede igennem hullet i muren så hurtig som et flygtende firben.

Hertuginden og arbejderen var alene. Den første havde sat sig i en lænestol, med ansigtet bortvendt fra den sidste scene med fangerne.

Armand nærmede sig hende.

"Frue," sagde han, "det var mig ikke muligt at skåne Dem for synet af optrin, som naturligvis har måttet oprøre Dem dybt ... Nu er alt imidlertid lykkeligvis overståaet, og jeg venter nu blot på Deres befalinger."

Hertuginden slog det sorte slør fra sit ansigt, hun smilede mildt og rakte den unge arbejder hånden.

"Armand," sagde hun, "denne aften glemmer jeg aldrig, thi ..."

Ordet, taknemmelighedens hellige ord døde bort på hendes læber, men levede atter op i den varme tåre, som, klarere end diamanten og mere veltalende end alle ord, tindrede i hendes strålende øje.

23. Den blodrøde fane

Omtrent på samme tid, som disse begivenheder foregik, sad to personer i et andet underjordisk rum.

Det var et lille værelse med mørke og grimme vægge, møblementet bestod af et bord og to stole, umalede og skrøbelige. Et tyndt lys med en lang tande brændte i en jernstage på bordet. Der var alt andet end hyggeligt.

Den ene af de to personer var Felix Lambert. Den anden, som var yngre og mere spædlemmet, bar vel bluse' og benklæder, men man genkendte dog let hertugindens kammerjomfru.

"Men kære Felix, hvor længe skal vi vente her?" spurgte Collette, idet hun så sig om i det skumle kammer med et uroligt blik.

"Det skal jeg vanskelig kunne sige," svarede Felix, "men længe kan det ikke vare."

"Men du har jo udrettet dit ærinde."

"Ja vel."

"Hvad venter du da på?"

"Du er så nysgerrig, søde Collette."

"Nej, men jeg er urolig for din skyld, Felix ... Jeg synes slet ikke om dette sted."

"Hvorfor ikke?"

"De personer, jeg allerede har set, forekommer mig ganske forfærdelige."

"Å ... fattige, men ærlige arbejdere, andre har vi ikke set."

"Det kan gerne være, men ..."

"Hør, ved du hvad, den dragt klæder dig rigtig allerkæreste," sagde Felix, idet han med velbehag mønstrede sin kæreste.

"Synes du, Felix? Ja, jeg synes det virkelig også selv, når jeg skal være oprigtig," sagde hun, idet hun rejste sig fra stolen og spændte blusebæltet fastede om livet, så hun blev endnu smækrere. "Skade blot, at tøjet er så groft."

"Den gode værtinde havde ikke noget bedre," svarede Felix.

"Gud ved, hvad hertuginden ville sige, dersom hun vidste, at jeg sad her på dette elendige sted i det kostume," sagde Collette.

"Det er jo blot en nødvendig forklædning," sagde Felix trøstende; "det gik jo ikke an at se ud som en fornem dame her ... Men du kalder dette sted elendigt, og det har du uret i, for ..."

Fire stærke slag på døren afbrød Felix, som øjeblikkelig rejste sig.

Colette greb urolig sin kærestes hånd og så bekymret på ham, men Felix var blind for hendes bekymrede blik og råbte: "Hvem dér?"

"Brød eller døden!" svarede en stærk bas.

Felix trak Collette, som ikke ville slippe hans hånd, med hen til døren og åbnede den. En høj mand, iført en ikke synderlig ren bluse og med en maske af rødmalet pap for ansigtet og et rødt bind i hånden, trådte ind.

"Er du rede?" spurgte han.

"Ja," svarede Felix med fast stemme.

"Rede? Til hvad?" spurgte Collette, idet hun ængsteligt betragtede manden.

"Du kan endnu vende om," sagde denne.

"Jeg vil ikke vende om," svarede Felix.

"Foran dig har du æren og døden," vedblev manden, "bagved dig trældommen og livet ... Går du frem ad eller vender du om?"

"Jeg går frem ad," erklærede lyoneseren med den højtideligste alvor.

"Bliv, å bliv!" hviskede den forskrækkede pige, idet hun klyngede sig til hans arm.

"Så kom," sagde manden, idet han bandt Felix det røde bind for øjnene.

"Elsker du mig, Felix, så gå ikke," bad den stakkels pige.

"Vær rolig," svarede Felix, "jeg kommer snart igen, plag mig nu ikke."

"Og Armand, som bad dig ..."

"Jeg er en fri og selvstændig borger, Collette!" udbrød Felix patetisk. Derpå rev han sig løs fra Collette og fulgte med manden, som næppe havde værdiget hans ledsagerske et blik.

Collette var alene i det mørke kammer og vred fortvivlet sine hænder.

Felix fulgte sin fører ned ad flere trappetrin, uden at der veksledes noget ord imellem dem. Endelig hørte Felix en tung jerndør knirke på sine hængsler.

"Bliv her og rør ikke bindet," sagde hans fører, idet han slap hans hånd, "går du et skridt eller løfter en finger for at røre ved bindet, er du dødsens."

Felix tog sig vel i agt for at røre enten hånd eller fod. Der var ganske stille omkring ham. Endelig hørte han fire stærke slag som af en kølle mod en stok, og en kraftig, dyb stemme sagde:

"Brød eller døden! Brød eller døden! Brød eller døden!"

Disse ord gentoges lige så højt og langsomt af flere stemmer. Derpå fulgte atter fire slag, hvorefter der blev stille et minut.

"Dit navn!" spurgte stemmen, som først havde sagt de tre ord.

"Felix Lambert," svarede lyoneseren.

"Elsker du dit fædreland?"

"Ja, jeg vil dø for mit fædreland!" udbrød lyoneseren, idet han hævede sine tilbundne øjne mod loftet.

"Hvad mener du om dit fædrelands tilstand?"

"Den er ulykkelig, højst beklagelsesværdig," svarede Felix ufortøvet.

"Godt! ... Hvad mener du om dets regering?"

"Den er gyselig, afskyelig," svarede lyoneseren lige så rask.

"Godt! ... Du kender altså de mange fejl og forbrydelser, denne regering har gjort sig skyldig i i løbet af sytten år?"

"Ja, jeg kender dem," svarede Felix med lydelig røst.

"Opregn nogle af dem."

Lyoneseren syntes at grunde. "De er utallige som sandet i havet," svarede han endelig, idet han foretrak at tage dem alle under ét for at indlade sig på enkeltheder.

"Men hvorledes mener du at kunne afhjælpe dit fædrelands ulykker?" spurgte stemmen atter.

Den unge skrædder grundede igen. Det havde han aldrig tænkt på; det var da også et spørgsmål, som kunne forvirre andre end en skrædder.

"Hvorledes vil du redde dit fædreland?" vedblev stemmen.

"Ak, mit ulykkelige fædreland," svarede Felix med et dybt suk, "mit stolte, mit herlige Frankrig, frihedens fædreland, ærens fædreland ... ak, mit ulykkelige fædreland!"

Den unge skrædder hævede sig på tåspidserne og rettede atter sine tilbundne øjne mod loftet.

"Tror du, at kongedømmet redder Frankrig?"

"Nej!" svarede Felix, og denne gang havde han ikke nødig at spekulere, inden han svarede.

"Du tror, at republikken er det eneste redningsmiddel?"

"Ja!" svarede lyoneseren lige så frejdig.

"Godt! ... Er du rede til at ofre dit blod for republikken?"

"Liv og blod!" svarede Felix, idet han slog sig for brystet.

"Blindt at ofre dem din vilje og dine kræfter, der arbejder for at nå dette hellige mål?"

"Ja," svarede Felix uden betænkning.

"Samfundet *Den blodrøde Fane* byder republikken sit bryst som værn, og dets tusinder af arme er allerede hævede og venter blot på signalet ... Vil du føje dine arme til vore?"

"Ja!"

"Er du rede til at aflægge den ed, der kræves for at optages i dette hellige samfund?"

"Jeg er rede!"

"Nu vel, så sig den dyre ed efter, som endnu ingen har brudt."

En anden stemme fremsagde en gruelig ed, som Felix sagde efter. Derpå blev bindet taget fra hans øjne. Han så sig om, men kunne ikke se andet end de blanke spidser af knive, dolke, sabler og spyd.

Endelig veg disse spidser til side for et blodrødt klæde, der blev ført helt hen til hans ansigt. I samme øjeblik blev hans venstre arm grebet og blottet. Han følte en smerte, som om nogen havde såret ham i armen med et fint knivsblad, og han så derpå det blodrøde klæde falde ned over sin arm.

En stemme råbte: "Nu har den blodrøde fane, som allerede har drukket tusinder af brødres blod, også drukket dit, og vi hilser dig som et værdigt medlem af *Den blodrøde Fane*."

"Brød eller døden!" lød det fra alle sider under klirren og gny af sabler og spyd, der sloges imod hinanden.

Derpå blev det nye medlem ført hen til en bænk og sat ned på den. Man stak ham et tre alen langt spyd i hånden og satte et krus øl foran ham på bordet.

24. Mere om den blodrøde fane

Da bindet blev taget bort fra den tapre lyonesers øjne, og han havde fået sundet sig lidt, så han, at han befandt sig i en af disse underjordiske sale, hvor de simpleste og fattigste arbejdere plejer at samles i deres fritid for at ryge, drikke øl, spille kort og snakke om politik. Ved de lange borde sad lutter kæmpestore skikkelser med vilde ansigter, dels med, dels uden bluser. Længst borte i salen stod på en slags forhøjning en stol, på hvilken der sad en skikkelse, endnu mere grovkornet end alle de andre.

Felix genkendte i denne Simon eller Isbjørnen. Det var også ham, der havde stillet ham de mange spørgsmål.

Isbjørnen, som altså var *Den blodrøde Fane*s formand, forlod sin ophøjede plads og gik hen til det nys optagne medlem.

"Velkommen, Felix Lambert," sagde han, idet han greb begge lyoneserens hænder med sin brede lab; "du er rigtig nok endnu ikke synderlig bevandret i de offentlige anliggender, men du er ung og uforfærdet ... af spirer kan der blive træer, selv løven har været unge."

Det sårede lyoneseren, at man ikke fandt ham tilstrækkelig hjemme i de offentlige anliggender; han syntes, han havde klaret udmærket for sig.

"Men det skal du nu ikke bryde dig om, min dreng," sagde Isbjørnen opmuntrende, "du er, som sagt, ung og uforfærdet, og den dag er måske ikke fjern, da du ved mod og tapperhed kan svinge dig op til en anførers plads i dette store samfund ... Det er ikke altid så nødvendigt, at man ved, hvad det er, tidslen

kvæler, når man bare ved, at tidslen er et ukrudt, som må rykkes op med rode."

"Hvilken stilling indtager Armand i dette samfund?" spurgte Felix.

"Armand," svarede Isbjørnen med et suk, "er ikke med i *Den blodrøde fane*."

"Hvad for noget!" udbrød Felix. "Er Armand ikke med? Han står jo dog i forbindelse med jer."

"Ja, for øjeblikket," svarede Isbjørnen; "Armand trænger til os, ligesom vi trænger til ham ... I dag og i morgen slås vi ved siden af hinanden ... i overmorgen står vi måske ansigt til ansigt som fjender."

"Men Armand er jo også republikaner," bemærkede Felix.

"Ja vel," svarede Simon; "men Armand er med al sin klogskab en af disse godtroende, tossegode fyre, som tror, at man kan lave kamelier af tidsler, sukker af eddike og guld af flintesten."

Felix rystede på hovedet og beklagede sin stakkels fætter, der kunne tro på sådanne urimeligheder.

Endelig kom han i tanker om, at den stakkels Collette var alene og måtte føle sig meget urolig over hans lange fraværelse.

"Har jeg lov til at vende tilbage til min ledsagerske?" spurgte han Simon.

"Ja," sagde denne, "men når du hører klokken ringe, kommer du øjeblikkelig tilbage, for tiden nærmer sig, tiden nærmer sig!"

Isbjørnens øjne rullede, og han gned sine labber imod hinanden, idet han sagde de sidste ord. Det nye medlem af *Den blodrøde Fane* syntes, at hans chef så ophøjet ud.

"Ja, tiden nærmer sig, tiden nærmer sig!" gentog han derfor, idet han ligeledes gned sig i hænderne og rullede med øjnene

for at blive lige så ophøjet som Isbjørnen.

Isbjørnen lagde med et faderligt smil sin brede hånd på den unge skrædders hoved, og den unge skrædder skævede til sine nye kammerater for at se, hvad virkning denne udmærkelse gjorde. Efter at have forvisset sig om, at den vakte disse tapre og udmærkede mænds misundelse, hvorover han følte sig i høj grad smigret, gik han sin vej for at opsøge sin kæreste.

Da han atter stod i det lille kammer, bestormede Collette ham med en mængde spørgsmål om, hvad der var foregået, spørgsmål, som det edsvorne medlem af *Den røde Fane* naturligvis ikke kunne svare på. Han kunne dog ikke skjule sin ærgrelse over, at hans fætter ikke var medlem af dette selskab, og endte sine beklagelser herover med at sige:

"Det er meget muligt, at Armand og jeg i overmorgen kommer til at stå ansigt til ansigt som fjender, men jeg skyder ikke på Armand, jeg løfter ikke min hånd imod ham ... jeg kan beklage ham for hans godtroenhed og tossegodhed, men jeg kan aldrig blive min tapre fætters fjende."

Felix kastede et blik på Collette i forventning af, at hun skulle sige noget beundrende om dette med mildhed blandede heltemod, som hans ord antydede.

"Å, din tåbe, dit stakkels, enfoldige barn!" udbrød Collette. "Hvad er det for folk, du har sluttet dig til? Hvad er det for onde magter, du har forskrevet dig til? ... Vil du stille dig i rækker, som Armand fornægter og måske endog foragter? ... Du taler om at stå ansigt til ansigt som fjende med ham, som kunne være din fader, hvis I ikke var jævnaldrende! ... Hvor vil han ikke blive bedrøvet over din ubetænksomhed! ... Og dine forældre,

dine gode, kærlige forældre, dine søskende, dine venner, for ikke at tale om mig, som måske sørger mere end alle de andre!"

Felix blev ikke blot overrasket, men bestyrtet ved Collettes ord. Gløden på hans kinder begyndte at gå ud og glansen i hans blik at tage af. Han blev urolig og mørk. Han vovede ikke at møde Collettes blik.

"Ja, Felix," sagde Collette, "du ønsker allerede alt dette ugjort, du ønsker dig mange mile borte herfra ... du græder i din sjæls inderste over, at du ikke har lyttet til Armands råd og fulgt min advarsel."

Felix, som ikke var meget stålsat af naturen, begyndte at vakle frem og tilbage i det snævre kammer. Collette standsede ham, greb begge hans hænder og så ham dybt ind i øjnene.

"Du havde lyst til at flygte, i fald du kunne?" sagde hun.

Felix stønnede og så ned mod gulvet.

"Men du kan ikke," vedblev hun, "for du har bundet dig med en ed, jeg aner det."

"Ja, en gruelig ed," mumlede han næppe hørligt.

"Der findes intet på jorden så usselt som en meneder," sagde Collette; "bliver du, er du blot et svagt, vildledt menneske ... flyr du, bliver du en foragtelig meneder ... Ulykkelige, du har kun to onder at vælge imellem, og du må vælge det mindste og mindst fordømmelige."

Den stakkels lyoneser vovede endelig at møde sin kærestes blik med et sky, spørgende øjekast.

"Du skal blive, Felix ... du skal med dristig hånd optage den handske, skæbnen har kastet for dine fødder ... Ved mod og tapperhed må du sone, hvad du har fejlet i svaghed og ubetænksomhed."

"Og du, Collette?" spurgte Felix med svag stemme. "Du ... Du?"

"Jeg følger dig, Felix," svarede hun, "jeg viger ikke fra din side ... Hvem ved, måske lykkes det os at udrette noget godt imellem disse vildmænd, som det ulykkelige tilfælde har ført os til ... Derfor mod, min ven ... svigter du, skal jeg hviske dig kraft i øret, og falder du, skal min arm blive din sidste hovedpude og mit blik din sidste trøst i døden ... Derfor mod, mod! Og fald som en mand, når du ikke kan leve med ære!"

Med disse ord slog hun armene om sin kærestes hals og kyssede hans blege, fugtige pande.

I det samme hørtes lyden af hammerslag på en stor malmklokke.

"Hør!" råbte Felix, "hør! ... det er signalet, som kalder mig!"

"Som kalder *os*!" udbrød Collette og trykkede hans hånd.

Inden det sidste klokkeslag lød, havde de begge forladt det lille kammer. Men hvilken scene i det underjordiske rum! Isbjørnen holdt den røde fane i den ene hånd og en kølle i den anden, mens de andres våben funklede i faklernes skær.

25. Morgenen den 23. februar

Fra midnat til klokken tre om morgenen oplyses Paris af to store bål, det ene tændt af de tropper, der bivuakerer imellem Porte St. Martin og Boulevard Bonne-Nouvelle, og som varmer deres forfrosne lemmer ved det, det andet tændt af folket midt på de elysæiske marker. Det er en hel række barakker, opført for soldaterne, der går op i luer.

Ved solopgang slukkes begge bål. Et vældigt regnskyl driver vandet i skummende bække ned ad gaderne. Regeringens få venner velsigner regnen og siger: "Det regner, så bliver der ikke noget af det". Men regeringens mange soldater, der ikke i nogen særlig grad velsigner regnen, støder overalt på barrikader, overfyldt med stridsmænd, der længes efter striden for i den at kunne kvikkes op efter en i travlhed gennemvåget nat.

Armand Cambon havde ret, da han den foregående dag spåede, at det ægtepar, han da havde viet, næste morgen ville have en utallig børneflok at opvise.

Man slås allerede på flere steder i Paris. Alle porte er lukkede, alle vinduer ligeså, med undtagelse af dem, hvorigennem man skyder på soldaterne eller kaster møbler ned til brug ved barrikaderne. Franskmændene er i reglen gode husholdere, men når det gælder barrikader, sparer de ikke på en stol eller et bord, en seng eller et spejl, ja, ikke engang på et fortepiano.

Vilde, halvnøgne skikkelser springer omkring på tagene, river tagstenene op og kaster dem i hovederne på soldaterne.

Mens man således angriber og forsvarer barrikaderne, angriber og forsvarer man også vagterne. Endnu er det dog kun

de mere afsides dele af staden, striden raser i, endnu står de troppemasser uvirksomme, der er draget sammen omkring Tuilerierne og andre lige så vigtige punkter.

Vi fører læseren til enden af Rue Rambuteau, en stor, bred og ny gade, der støder op til en åben plads. For enden af denne gade har man bygget en barrikade på næsten to etagers højde af vogne, møbler og sten. Det var ikke den eneste; alle de små stræder, der støder til og overskærer denne gade, var afspærret med mindre barrikader. Midt på hovedbarrikaden stod en smuk mahognitræs seng, på hvis krølhårs madras en ung mand strakte sig og sov i god ro, til trods for regnvejret.

Klokken kunne være omtrent ti om formiddagen, da stenene i den side af barrikaden, der vendte udad til gaden, raslede. Alles blikke vendte sig derhen, og en ung mand, der i det samme viste sig på barrikadens top, blev hilst med et stormende velkommen.

Det var vor helt. Han holdt i venstre hånd en stang på næsten tre meters længde, fra hvis øverste ende fanen med de tre bekendte farver: blåt, rødt og hvidt flagrede. Han plantede fanen midt på barrikaden, blottede hovedet, svang hatten nogle gange og råbte: "Leve republikken!"

De, der stod i nærheden af ham, istemte dette råb, og i samme øjeblik genlød det over hele gaden, fra barrikade til barrikade, fra vindue til vindue.

"Leve republikken!" råbte den unge mand i sengen, idet han nu rejste sig op og lysvågen gned sine øjne.

"God morgen, hr. Eugène!" sagde Armand.

"Å, er det Dem, Armand!" sagde Eugène med et fornøjet nik. "Jeg drømte, at jeg stod oppe på det ene af Notre-Dames tårne ...

Så højt er vi nok ikke nået endnu, så vidt jeg kan se ... men vi er dog på god vej dertil ... Er det sent på morgenen?"

"Solen er stået op længe før De," svarede Armand.

"Det tror jeg nok; den har heller ikke nødig at bruge natten til at bygge barrikader i ... Nå, hvad synes De så om vort arbejde?"

"Godt, fortræffeligt!"

"Hvordan ser det ud andre steder?"

"Godt, man har været flittig alle vegne ... Har De så fået Deres sidste vers færdigt?"

"Hvornår skulle jeg vel have skrevet det? Jeg har jo knapt haft tid til at spise og drikke i de sidste fire og tyve timer ... Evige, laurbærkransede Apollo, hvorledes skal jeg få mig en kop kaffe?"

"Eugène!" råbte en velklingende stemme tæt ved.

"Marly, Marly!" svarede Eugène, idet han sprang op af sengen og i en fart klavrede hen over barrikaden til et vindue på anden sal, hvor der viste sig en ung, køn pige.

"Hvordan er du kommet her hen, Marly?" spurgte Eugène.

"Jeg vidste jo, at du var her, Eugène, og så begriber du jo nok ..."

"Ja, jeg begriber det ... Har du kaffe, min søde pige?"

"Ja!"

"Har du cognac, min engel?"

"Ja, alt, hvad du vil."

"Alt, hvad jeg vil, det er alt, hvad jeg kan forlange ... Du er en engel, Marly! ... Er kaffen varm?"

"Se her, drik!" sagde Marly, idet hun rakte poeten en kop dampende kaffe ud af vinduet.

"Herligt! ... jeg er aldeles gennemblødt ... Det var da en udmærket kop kaffe ... Men hvad er det for gode sager, du har i

den lille, pæne kurv, du har på armen?"

"Det er charpi og bind," sagde Marly.

"Til mig?"

"Til enhver, der har det nødig, men især til dig, kan du nok begribe."

"Hvor du er sød ... Så du vil forbinde mig, hvis jeg bliver såret."

"Ja, naturligvis, hvem skulle vel kunne gøre dig det bedre tilpas end jeg? ... Du er altid så urimelig vanskelig."

"Det er bare for at øve din himmelske tålmodighed ... Men hvor er cognacen?"

"Her!"

"Nej, hvor den dog er lille! Er det et glas at komme med på sådan en barrikade!"

"Jeg havde ikke flere penge ... jeg ledte på dit bord og vendte op og ned på alle dine skuffer, men der var ikke en hvid, ikke andet end de velsignede vers."

"Ikke andet! ... du sårer min egenkærlighed, Marly, og det sår kan du ikke forbinde."

"Det er heller ikke din egenkærlighed, jeg er kommet for at forbinde."

"Det har du ret i ... Men enten du forbinder mig eller ikke, så er jeg dig taknemmelig for kaffen, så længe jeg lever ... Men dør jeg, så tag aldrig mere en poet til kæreste, for det er de utåleligste kærester på jorden."

"Ja undertiden," svarede den oprigtige pige.

"Altid, altid, kære Marly!"

"Nej, Eugène, i så tilfælde havde jeg nu ikke stået her med kaffe og cognac til din mund og charpi og bind til dine sår ...

Men vær forsigtig under striden og stil dig ikke blot, når det ikke behøves; jeg vil helst beholde min utålelige kæreste så længe som muligt."

Imidlertid talte Armand med de elever af den polytekniske skole, der havde ledet opførelsen af barrikaderne, om, hvorledes de bedst kunne forsvares. Der sendtes uophørlig adjudanter frem og tilbage mellem hovedbarrikaden og dens mindre søskende.

"Hvad tager De Dem for, hr. Eugène?" spurgte Armand poeten, som nu havde taget plads på sengekanten med tegnebogen i den ene hånd og blyanten i den anden.

"Jeg laver mit sidste vers, som jeg nu endelig har tid til at skrive," svarede Eugène uden at se op fra tegnebogen.

"Så må De skynde Dem."

"Hvorfor det?"

"Hører De ikke trommerne ... hører De ikke Vincennes-jægernes horn?"

"Guds død!" mumlede poeten, idet han stak tegnebogen og blyanten i lommen og trak et langt gevær frem, som han havde haft gemt under sengen. Derpå stillede han sengen på højkant med madrassen ud imod torvet.

Den, der syntes at føre kommandoen her, satte en jagtpibe for munden og blæste et signal. Barrikaden fyldtes øjeblikkelig med bluseklædte mænd, bevæbnede med geværer og andre våben.

Det store torv foran barrikaden, som hidtil havde været temmelig tomt, begyndte nu at få et livligere udseende. Både fra Place de la Victoire og andre sider kom der tropper, og inden der var gået fem minutter, stod en afdeling fodfolk opstillet i

slagorden på torvet; det var et linjeregiment, en bataljon jægere og to kompagnier municipalgardister, samt et dusin politibetjente, anført af en politikommissær, i alt to et halvt tusinde mand med to feltkanoner.

26. Endelig det sidste vers

Politikommissæren og hans betjente nærmede sig den store barrikade.

"Det ser ud til, at man vil tale med os," sagde Armand til barrikadens befalingsmand. "Hør efter, hr. Laborde, hvad man har at sige, og svar på vore vegne."

"Ja, hvorfor ikke," svarede Laborde, "skønt jeg ikke holder af at tale med politispioner ... God morgen, mine herrer, hvad skylder jeg æren af et så talrigt besøg?"

"I kongens og lovens navn," råbte politikommissæren, så det kunne høres over hele torvet, "opfordrer jeg jer til øjeblikkelig at nedlægge våbnene og rive barrikaderne ned!"

"Nå, ikke andet," svarede- Laborde, "jeg troede, De var kommet for at undersøge, om fiskerkonerne her på torvet ikke havde dårlige varer ... Jeg skal sige Dem, at der har været ført almindelig klage over makrellen, både i henseende til prisen og til beskaffenheden, uden at politiet har gjort sin pligt ... Det kommer formodentlig af, at politikommissærer og politibetjente kun spiser fisk i fasten ligesom andre gudfrygtige folk ... Jeg har nu altid sagt, at det meget kød er skadeligt for politibetjentene, for det gør dem tunge og dumme, jeg skulle tilråde, at ..."

"I kongens og lovens navn opfordrer jeg jer til at nedlægge våbnene og rive barrikaderne ned," gentog politikommissæren. "Hvis Deres våben ikke er udleveret inden fem minutter," vedblev han, idet han så på sit ur, "og oprørerne ikke har begyndt at rive barrikaderne ned, fyrer soldaterne, og enhver

oprører kommer uden barmhjertighed til at springe over klingen."

"Efter mit ur mangler klokken fem minutter i elleve," svarede Laborde, idet han ligeledes så på sit ur, "altså på slaget hel!"

"Stormes barrikaden!" råbte politikommissæren.

"Og bliver stormen afslået," tilføjede Laborde rolig.

"Hatten af for den trefarvede fane!" råbte flere stemmer fra barrikaden, mens flere geværløb rettedes imod politikommissæren og hans betjente.

"Gevær i hvil! Respekt for parlamentæren!" råbte Armand til sine våbenfæller.

"Respekt for parlamentæren!" gentog disse og adlød.

Politikommissæren og hans betjente vendte uhindrede tilbage derhen, hvorfra de var kommet. Midt på torvet holdt en oberst til hest omgivet af sin stab. Så vidt man kunne se fra barrikaden, talte obersten ivrigt med ham.

"Hvad er det?" sagde Armand lidt efter, idet han så ud over torvet. "Kommer der ikke en ny parlamentær? I dag slår man ordentlig stort på ... Denne gang sender man os en ung løjtnant af linjen."

"Og med en hvid fane," sagde Laborde, "det er i det mindste militært og artigt ... Men for pokker, jeg kender jo den løjtnant; jeg dansede med hans kæreste på sidste operamaskerade, og han syntes ikke nær så godt om det som hun; han søgte klammeri, og vi var nær kommet til at duellere ... Jeg vil ikke tale med ham, jeg kunne komme til at trække på smilebåndet, og det ville være synd for mennesket. Tal De med ham, hr. Armand ... De skal nok sige ham besked, kender jeg Dem ret."

En ung løjtnant af linjen viste sig nu udenfor barrikaden med en hvid fane.

"Hvad har De at meddele os, min herre?" spurgte Armand, idet han høflig hilste på ham.

"Jeg kommer efter min obersts befaling, min herre," svarede løjtnanten, idet han lige så høfligt gengældte Armands hilsen; "obersten mener så vidt muligt at burde spare sine landsmænds blod."

"Så tænker obersten, som en fransk borger og kriger altid bør tænke ... Vær forvisset om, at her ikke findes nogen blandt os, som ikke er af samme mening."

"Obersten har ordre til at gå frem med den yderste strenghed imod oprørerne og at behandle dem uden skånsomhed, enten de gør modstand eller ikke ... Men han har befalet mig at sige, at hvis De og Deres kammerater rømmer barrikaderne og udleverer deres våben, giver han sit æresord på, at han ikke vil forfølge nogen, men lade alle gå bort med fuld sikkerhed både for liv og frihed ... Længere kan obersten ikke gå, og han frygter endda for, at hvad han således gør, vil pådrage ham deres mishag, der har givet ham de strengere ordrer ... Han vil imidlertid hellere påtage sig ansvaret for at handle imod sin ordre end betynge sin samvittighed med landsmænds blod."

"Vi forstår at vurdere oberstens menneskekærlighed," svarede Armand, "og hører også med større fornøjelse på hans velvillige forslag end på politikommissærens pukkende magtsprog ... Men vi kan ikke forlade vore barrikader og udlevere vore våben ... Barrikaderne er en hel nats værk, vi har våget i regn og blæst, anskaffelsen af vore våben har kostet os vor sidste skærv, og at give dem fra os ville være det samme som at kaste alt,

hvad vi har tilbage, bort ... En mand med Deres obersts ridderlige sind kan ikke forlange et sådant offer."

"Obersten har da ikke andet at gøre end at give signal til angreb," sagde løjtnanten; "han har befalet mig at sige Dem, at han lader slå tre trommehvirvler med korte mellemrum ... Er De og Deres kammerater på barrikaden efter den tredje hvirvel, begynder stormen øjeblikkelig ... De har altså endnu nogen tid at betænke Dem i."

"Vi behøver ingen betænkningstid, og Deres trommehvirvler er ganske overflødige ... Blæs De til angreb jo før jo hellere ... det klarer i vejret, det bliver godt at slås i."

"Og det er Deres sidste ord?"

"Ja."

"Så skal jeg bringe obersten Deres svar," sagde løjtnanten og vendte sig om for at gå.

"Men ...," sagde Armand, som om han havde noget mere at tilføje.

Officeren vendte sig atter mod barrikaden.

"De har noget mere at sige?" sagde han, måske i håb om, at han allerede fortrød, hvad han havde sagt.

"Ja, og jeg ville sige det, i fald jeg var vis på, at De gentog mine ord for Deres oberst."

"Jeg skal gøre det."

"Ord til andet?"

"Ord til andet."

"Giver De mig Deres æresord på det?"

"Ja, på ære."

"Vel ... Så sig Deres oberst, at der er stor forskel på de rettigheder og pligter, begge parter påberåber sig ... Obersten

lyder divisionsgeneralens ordrer, men vi følger konstitutionens forskrift; obersten udfører militærlovenes befaling, vi forsvarer de rettigheder, konstitutionen har givet os, men som vilkårligheden har gjort vold på ... Sig ham fremdeles, at de mænd, der står på denne side af barrikaden, tilhører den klasse af folket, man i årevis har lovet alt, uden at holde et eneste af sine løfter ... Man har talt til os med våben, og vi svarer med våben. Man har nægtet os brød, derfor råber vi til disse sten: Bliv til brød! ... Louis Philippe har barrikaderne at takke for sin krone ... Hvad barrikaderne har givet, tager barrikaderne igen."

"Ja, ja!" skreg hundrede stemmer fra barrikaden.

"Mere har jeg ikke at sige," sagde Armand.

"Farvel, min herre," sagde løjtnanten, hilste og gik.

"Farvel, min herre," svarede Armand, idet han besvarede hilsenen.

Kort efter hørtes en stærk og lang trommehvirvel fra torvet. Det var den første.

"Det er kedeligt, at vi ikke har en eneste tromme at svare med," sagde Laborde.

"Havde jeg haft mit sidste vers færdigt, kunne vi have svaret med det," sagde Eugène.

"Så syng det første," sagde Armand, "Deres sang er et passende svar på trommehvirvler."

"Nu vel, så stem i med," råbte Eugène til sine våbenfæller, og da den første trommehvirvel var døet hen, begyndte han på sin sang, som alle blusemændene istemte.

Sangen blev afbrudt af den anden trommehvirvel. Ærgerlig, som poeter plejer at blive, når man afbryder dem i deres sange, knyttede Eugène hånden og truede ned imod torvet.

"Videre, videre!" råbte Armand. "Eugènes sang hedder *Republikanernes Trosbekendelse*, og den dør ikke af trommehvirvler."

Sangen blev fortsat med fordoblet kraft. Den tredje trommehvirvel begyndte at lyde og endte med et kanonskud, der besvaredes fra barrikaden med råbet: "Leve republikken!"

"Barrikaden rystede," sagde Armand til Laborde.

"Og skred en halv tomme tilbage," sagde Laborde roligt; "den svære kugle ligger nu mellem stenene i vor nederste omnibus som en Saul imellem profeterne."

Et nyt kanonskud drønede fra torvet.

"Der har vi Saul nr. 2," sagde Armand, idet han undersøgte låsen på sit gevær.

"Barrikaden rørte sig næppe," svarede Laborde, "Saul nr. 2 gør straks mindre virkning og Saul nr. 3 endnu mindre ... Aha, der har vi den tredje ..." barrikaden rørte sig ikke en hårsbred ... "men pas nu på, gutter; skjult af krudtrøgen vil de prøve på at storme."

Barrikadekæmperne lagde sig ned med geværerne foran sig.

"Og St. Cæcilia?" spurgte Eugène.

"Ligger ganske rolig," svarede Laborde, "hun ler ad grundskuddene, den brave helgeninde ... Men det er på tide, at vi tager bindet fra hendes øje, hvis hun skulle ville græde."

Den omtalte St. Cæcilia lignede meget en mørser, der lå tværs over barrikaden, skjult af sten, der var lagt over den. En af mandskabet tog bliklåget bort fra mundingen, en anden tændte en lunte, så nu var helgeninden klar til at græde.

I det samme knaldede et fjerde kanonskud fra torvet. Det gik, som Laborde havde forudsagt. Der hørtes en livlig geværild

nedenfor barrikaden, men endnu var der ikke blevet løst et skud fra denne.

"Jeg hører på trinene og anslaget, at det er municipalgarden, der stormer," hviskede Laborde til Armand, der lå ved siden af ham; "hør, hvor det smælder ... sådan holder man hus med statens krudt ... Græd St. Cæcilia! græd over municipalgardens synder!"

Endelig løsnedes det første skud fra barrikaden, men det var et forfærdeligt skud, det var St. Cæcilia, der græd.

"Når en helgeninde græder," sagde Laborde, "forstummer jorden i hellig andagt."

Laborde sagde sandt. Geværilden var ophørt. Alt var stille. Kun en tromme på torvet hørtes at slå retræte. Krudtrøgen begyndte at sprede sig, og såvel de, der stod på barrikaden, som de, der var opstillet på torvet, fik et forfærdeligt syn at se. St. Cæcilias druehagl havde ikke blot fejet største delen af stormkolonnen ned, men også slået et bredt, blodigt hul i jægerbataljonen bag ved denne.

Der herskede en ubeskrivelig forvirring blandt regeringens tropper. Man havde ventet sig en stenregn og i det højeste en og anden slet sigtet geværkugle i tilgift, men en helgeninde, der kunne græde sådan, havde ingen drømt om. Døde og sårede overalt undtagen på barrikaden!

"Hvad har De nu for, Eugène?" spurgte Armand poeten, som havde vendt sengen om og pillede med begge hænder i krølhårsmadrassen.

"Gud skal vide, at jeg aldrig har samlet guld eller sølv," sagde Eugène, "men nu har jeg lagt mig efter blyet ... Sikken mængde kugler, der har bidt sig fast i madrassen ... den, der købte denne

madras efter vægt, ville ordentlig blive narret ... Nogle af kuglerne er blevet slået flade mod jernet i bunden af sengen, dem kan Marly bruge til bukseknapper til mig."

"Å nej," sagde Laborde, "giv hellere St. Cæcilia dem, hun kan bedre anbringe dem, hvor de skal sidde ... Sådan, når man har noget godt, skal man ikke beholde det for sig selv alene, men give andre noget med ... Men stille, nu begynder legen fra alle kanter, nu slås man i alle fire verdenshjørner."

En livlig geværild hørtes nede fra gaden, som snart fyldtes med krudtrøg. Det var de mindre barrikader, der blev angrebet og forsvaret.

"Hurra!" råbte poeten, "nu breder krigens gudinde sine ildrøde vinger over hele Rue Rambuteau ... Nu bliver det lystigt at leve og heller ikke så kedeligt at dø ... Nej se, dér er Marly i vinduet!" råbte han, idet han sprang hen til hende. "Jeg har endnu ikke løsnet et skud til din ære ... men du skal få at se, du skal få at se ... Men hvad er det, du har i hånden, Marly?"

"En gryde," svarede Marly smilende.

"En Minerva med gryde i stedet for med hjelm," råbte Eugène; "hvad vil du med den gryde?"

"Byde soldaterne frokost," svarede Marly, idet hun løftede gryden i vejret og gjorde mine til at kaste den ned.

"Gud velsigne dig for din gæstfrihed, du tænker på alle ... Giv mig et kys, skønt du er ganske sodet."

Batteriet på torvet begyndte atter at spille imod hovedbarrikaden.

"Feje hunde bjæffer altid på afstand," mumlede Laborde; "men St. Cæcilia skal snart stoppe munden på dem ... Ti stille

der henne, når helgeninden taler!" råbte han og affyrede i det samme med egen hånd mørseren, der var blevet ladet igen.

Batteriet, som havde mistet sit mandskab, tav, men i stedet for det knaldede nye geværsalver. Nye stormkolonner styrtede frem imod barrikaden, og nu begyndte en af disse kampe, der kun kan finde sted i en stor stad.

Kugler fra neden peb imod kugler fra oven; geværløb, der sigtede op imod husene, sloges ned af bohave, der kastedes ud af vinduerne. Håndgranater, som soldaterne kastede op imod barrikaden, sprang midt i den stenregn, der styrtede ned over angribernes hoveder. Den hellige Cæcilia græd for tredje gang og udgød strømme af blod; men nu begyndte der også at flyde blod på barrikaden.

"Armand," hviskede Eugène, "hvis det ikke gør Dem for megen ulejlighed, så før mig hen til vinduet, til min stakkels Marly ."

"Eugène, hvad fejler De?"

"Jeg har altid haft et let bryst," svarede Eugène med et suk, "men nu begynder jeg at trække vejret tungt ... Da jeg rejste mig op for at føle, om min madras havde fået mere bly i sig, fik jeg selv en kugle i brystet ... og den sidder fast, skønt jeg ikke er stoppet med krølhår som madrassen."

Mens Eugène talte således med svag stemme, trak Armand ham med sig hen til vinduet. Marly stod allerede derinde og modtog den sårede digter i sine arme. Stille, men bleg lagde hun ham med Armands hjælp på en sofa, der var blevet stående i værelset, fordi den var for bred til at kunne komme ud af vinduet.

Mens Armand holdt Eugenes hoved oppe, rev Marly den såredes vest og linned op, men udstødte et jammerskrig, da hun så blodet vælde ud af et sår midt i brystet.

"Græd ikke over mit blod, lille Marly," sagde Eugène, "det tager en trone med sig, og jeg føler sejrens fryd, skønt mit hjerte brister ... Armand, Armand," tilføjede han heftigt, idet han rejste sig op med ryggen mod sofaens endestykke, "papir, blyant! ... skriv, nu har jeg det ... Endelig har jeg det sidste vers! Skriv, inden det bliver for sent!"

Med tårer i øjnene tog Armand digterens tegnebog og nedskrev det vers, han dikterede, mens trommerne hvirvlede og geværerne knaldede. Digterens hoved sank tilbage, hans øjne lukkedes, dødens hvide, hårde hinde bredte sig over hans smilende ansigtstræk.

Marly omfavnede med et nyt jammerskrig hans knæ og gemte sit ansigt ved hans bryst. Hun varmede forgæves liget med sine tårer.

Armand gemte digterens sidste vers på sit bryst og trykkede et kys på hans kolde læber. Derpå gjorde han et spring ud igennem vinduet og styrtede sig atter ud i den blodige kamp.

27. Grev de Vandeul

Porten på hertug de Beaudreuils hus havde været i livlig bevægelse fra den tidlige morgenstund af. Hertugens mange venner, som allerede havde fået nys om den tunge skæbne, der havde ramt ham, skyndte sig til ham i håb om muligvis at kunne trøste ham, men vendte synligt skuffede tilbage.

Den stakkels hertug! At stå ved en kær slægtnings båre og på samme tid at måtte græde over en troløs ægtefælle, det var for meget! At miste en ung, smuk og talentfuld hustru efter kun to måneders ægteskab er allerede hårdt, og så den måde, det var sket på! Hun var løbet bort med en anden!

Den eneste, der fandt den stakkels mand nogenlunde fattet og modtagelig for fornuftgrunde, var markise Eulalie d'Estelle, som heller ikke havde undladt at indfinde sig.

"Min kære hertug," sagde hun med dette smil, som ingen dødelig kunne modstå, "vær blot forsigtig ... Ikke alt for mange ak'er og o'er ... det kunne vække Deres fjenders mistanke, på samme tid som det nedsætter Dem i deres venners øjne, da de ikke kan begribe, at en hertug de Beaudreuil kan sørge sådan over en lille borgerlig dame fra Rue St. Honoré."

"Men jeg er bange," sagde hertugen.

"Bange? For hvad?"

"For at St. Bris ikke er forsigtig nok med at passe på hende."

"Frygter De for, at hun skal undkomme?"

"Gjorde hun det, var alt tabt," sagde hertugen, blegnende ved den blotte tanke.

"Ganske vist, men det er en umulighed," forsikrede markisen; "den brave barons egen sikkerhed er os en borgen for det, for

ikke at tale om de mange louisd'orer, han har i vente for den beskyttelse, han skænker en ung og smuk kvinde."

"Det undrer mig alligevel, at jeg endnu ikke har hørt fra St. Denis ... han lovede at sende mig bud i morges."

En tjener trådte ind og meldte grev de Vandeul.

"En ny kondolencevisit," sagde markisen, idet hun rejste sig for at gå.

"Å Gud, hvor det er kedeligt!" sagde hertugen, som allerede var ked af sine medmenneskers deltagelse.

"Nu rask fra dur over i mol, hertug," sagde markisen, idet hun rakte ham hånden.

"Farvel, Eulalie," sagde hertugen og kyssede hende på hånden; "efter begravelsen ser jeg op til Dem."

"De skal være velkommen."

Markisen gik, og greven, en mand på tres år med stolt holdning og ædle ansigtstræk, trådte ind.

"Så heller ikke De, grev de Vandeul, har glemt mig i min ulykke!" udbrød hertugen, idet han gik den nye gæst i møde; "De har altid vist min stakkels, vildledte hustru så megen velvilje."

"Jeg og hele min familie har altid sat megen pris på hertuginden," svarede greven.

"De ville ikke have anet, at noget sådant kunne ske?"

"Nej."

"De ville ikke have troet det, i fald man havde fortalt Dem det?"

"Nej."

"Ligesom De anede jeg det ikke, ville ikke tro det ... Å, jeg kan knap tro det endnu, og dog er det sandt ... Grev de Vandeul, jeg

er meget ulykkelig."

"Ja, De er meget ulykkelig," gentog greven.

De Beaudreuil vendte sig om imod vinduet som for at skjule sine tårer. Greven sendte et dybt bedrøvet blik efter ham.

"Jeg så, at Deres vogn var forspændt," sagde greven efter en stunds tavshed.

"Ja, det er sandt, jeg havde glemt det," sagde hertugen; "er De kommet gående?"

"Ja, og derfor ville jeg bede Dem, om jeg måtte benytte Deres vogn?"

"Deres selskab vil være mig både til trøst og glæde," forsikrede hertugen.

"Godt, så følger jeg med Dem ... vi har endnu en halv time, men det er måske i sin orden, at De kommer noget tidligere end de andre."

"Ja, De har ret, lad os køre straks."

Hertugen og greven fulgtes ned ad trapperne og steg til vogns.

Under kørslen hørte de to herrer i afstand geværsalver og kanonskud, men vedligeholdt ikke des mindre den fuldstændigste tavshed; den ene syntes helt og holdent fordybet i sin sorg, og den anden syntes at være for hensynsfuld til at ville forstyrre ham.

Da hertugens vogn ingen hindringer stødte på, skønt der var stærkt røre i gaderne, holdt den en halv snes minutter efter udenfor porten til den afdøde bankiers hus. Hertugens to tjenere, begge med sørgeflor om hattene og armene, åbnede vogndøren, og herrerne stod et øjeblik efter i porten.

Porten var betrukket med sort tøj, og tunge sølvdraperier prunkede højtideligt på den sorte grund, men katafalken …

En ligkiste kan aldrig være noget behageligt syn, selv om man skal arve den, der ligger i den; men ikke at finde en ligkiste, hvor man venter at finde den, er måske endnu mere ubehageligt. Hertugen så kun den sort betrukne og med sølvfrynser prydede katafalk, den skulle stå på, kisten selv var der ikke.

"Hvad skal det betyde?" spurgte han med noget usikker stemme portneren, som stod ved siden af ham med platten i hånden og bukkede; "klokken er snart elleve, og kisten er ikke sat ned endnu?"

"Den har været sat ned, Deres Velbårenhed," svarede portneren.

"Har været!" gentog hertugen. "Har været sat ned? Hvad mener De?"

"Ja, for to timer siden, som Deres Velbårenhed havde befalet, men …"

"Er det muligt, at man allerede har ført liget hen i kirken uden at vente på mig og følget?"

"Nej, Deres Velbårenhed …"

"Hvor er ligkisten da henne?" spurgte hertugen, idet han vendte sig om for at skjule, hvor bleg han blev.

"Den er nylig båret op igen."

"Båret op igen," gentog hertugen, idet han støttede sig til katafalken; "båret op uden min ordre! … Hvorfor har man båret den op?"

"Det ved jeg ikke, Deres Velbårenhed, men det er en halv times tid siden …"

"På hvis befaling er det sket?"

"På hertugindens," svarede portneren.

"Hertugindens!" udbrød hertugen.

Grev de Vandeul syntes ikke at dele hertugens bestyrtelse, men hans blik søgte hertugens ansigt og hvilede med et alvorligt udtryk på hans marmorhvide træk.

"Hvilken hertuginde?" udbrød hertugen, idet han gjorde vold på sig selv for at få ordene frem.

"Hvilken anden skulle det vel være end vor hertuginde, Deres Velbårenheds gemalinde?" sagde portneren.

Hertugen faldt om på katafalken. Portneren tabte hatten og stirrede bestyrtet på sin herre.

"Gå ind efter et glas vand," sagde greven; "De ser jo, at hertugen er syg."

"Å Gud!" råbte portneren og skyndte sig ind i sit lukaf.

"Giv mig Deres arm, hr. hertug," sagde greven, "så skal jeg føre Dem til Deres vogn."

Hertugen tog mekanisk grevens arm og lod sig føre ud af porten.

"Luk vogndøren op," sagde greven til de to tjenere, som blev i høj grad bestyrtede ved at se deres herres blege, fortrukne ansigt.

Greven hjalp hertugen ind i vognen og fik ham bragt til sæde.

"Op på jeres pladser," råbte han til tjenerne, "hertugen vil køre hjem."

Da tjenerne var kommet på deres pladser, bøjede grev de Vandeul sig ind i vognen og sagde, så at det kun kunne høres af hertugen:

"Hertuginde de Beaudreuil har tilbragt denne nat i min families skød, men for øjeblikket er hun her, hvor lægerne netop nu er i færd med at obducere hendes onkels lig … Det var meningen, at De også skulle have været til stede, men De faldt over katafalken, De var ikke stærk nok til at gå op ad trappen, og jeg anså det derfor for bedst for Dem, at De kørte hjem … Hertug de Beaudreuil, De er en morder, De er en nidding! Det er Dem og Deres lige, der har vanæret den stand, De desværre tilhører … Det er Dem og Deres lige, der har styrtet denne stand ned fra den højde, den altid burde stå på, både for sin fødsels og sin dannelses skyld … Det er ikke pøblens hænder, men adelsmænds forbrydelser, der har plettet vore skjolde og brudt vore sværd."

Der perlede en tåre i den gamle adelsmands øje, da han sagde disse ord.

"De Beaudreuil," tilføjede han, "sæt nu ikke kronen på vanæren ved fejhed … Lad denne vogndør, som jeg nu lukker, for Dem være det samme som gravens."

Med disse ord slog han døren i. "Hertugen kører hjem!" råbte han til kusken, og gik derpå ind i den afdøde bankiers hus.

28. Palais Royal

Klokken er to. Der slås generalmarch alle vegne. Endelig sammenkalder man Nationalgarden, som man længe har betænkt sig på at ty til, skønt den allerede tre gange havde reddet juli-dynastiet.

Nationalgarden hører kaldet, men tøver med at følge det. Den mærker allerede den mistillid og ringeagt, regeringen nærer for den. Den ved endog, at der er blevet givet befaling til ikke at udlevere patroner til den.

Man forstår imidlertid snart, at generalmarchen mere slås i folkets end i kongedømmets navn. Nationalgarden begynder at vise sig i gaderne, men den har taget sin beslutning. Den vil standse ilden, den vil optræde som mægler imellem Tuilerierne og folkekvartererne, men den sætter som betingelse, at ministeriet skal falde, at reformen skal antages.

Mindre afdelinger af Nationalgarden viser sig nu overalt på gaderne, boulevarderne og kajerne. Der opstår ikke den ringeste fjendtlighed imellem dem og linjetropperne. Soldaterne råber vel endnu ikke "Leve reformen! Ned med ministeriet!" men de lader folket og Nationalgarden råbe så meget, de lyster.

Udenfor den side af Palais Royal, der vender ud imod St. Honorégade, stod en talrig skare arbejdere, der trængte på ved de tre tillukkede gitterporte og parlamenterede med den i gården opstillede vagt af linjen, der havde lagt an og sigtede med geværløbene ud imellem gitterstængerne.

Noget derfra stod nogle bedre klædte personer.

"Hvad er der på færde der henne?" spurgte en af disse.

"Man vil have fangerne ud," svarede en anden.
"Hvilke fanger?"
"Dem, der nylig blev bragt ind i vagten."
"Hvor er de taget?"
"Har De ikke hørt om det frygtelige blodbad i Rue Rambuteau?"
"Jo, men jeg har ikke hørt, hvad enden blev."
"Efter fire timers kamp, den blodigste barrikadekamp, man mindes, og efter at stormen seks gange var slået tilbage, lykkedes det endelig tropperne at erobre barrikaderne ... Men troppernes sejr må næsten betragtes som et nederlag, for deres tab er uhørt ... Det var først, efter at der var kommet flere forstærkningsbataljoner til, og efter at insurgenterne havde bortskudt al deres ammunition, at tropperne blev herre over pladsen."
"Og insurgenterne?"
"De fleste af dem, der forsvarede barrikaden, faldt; ingen ville strække gevær."
"Og man har dog taget fanger?"
"Ja, men kun hårdt sårede ... For et kvarters tid siden slæbte man dem ind i vagten, for ingen af dem kunne gå."
Der lød et dybt suk bag ved de samtalende, som vendte sig om ved det og så en ældre mand på to træben og med to krykker. Da krøblingen så, at man havde lagt mærke til ham, gik han bort, hen til folkeskaren, der skiftede ord med vagten.
En ung bluseklædt mand, en sand kæmpe at vækst, ragede op over dem, der stod foran den mellemste gitterport. Han syntes at være de andres anfører og førte ordet. Det var Alphonse,

ham, i hvis hårde hænder Armand dagen i forvejen havde overgivet de to fanger i Rue St. Etienne.

"Min herre," råbte han til officeren inden for gitteret, "De må udlevere fangerne, ellers sprænger vi portene."

"Vi udleverer ingen fanger," svarede officeren, "prøv på at sprænge portene."

"Vi stikker ild på Palais Royal," råbte Alphonse, "og skal stege jer, som man steger fasaner."

"Gør det," sagde officeren, "men glem ikke, at med det samme I steger fasanerne i gården, bliver ravnene i kældrene også stegt."

Det virkede. Alphonse og hans kammerater blev meget modfaldne; de satte åbenbart mere pris på ravne end på fasaner.

I det samme hørtes et vildt glædesråb fra pladsen. Alphonse vendte sig overrasket om og så over de andres hoveder en fem-seks blusemænd slæbe afsted med en afvæbnet premierløjtnant af linjen.

"Aha," sagde Alphonse, "for en fasan må man kunne få adskillige ravne."

"Abélard!" råbte vagtkommandøren og blegnede, for han genkendte sin egen broder i fangen. Soldaterne tog gevær ved foden og så uroligt på deres fører.

"Min herre," sagde Alphonse, idet han atter vendte sig til denne, "hvad siger De om et kristeligt bytte? ... Kom frem med, hvad De har i kældrene, og lad os få det. – Vi skal give, hvad vi har, og mere en anden gang, når vi bliver rigere."

Vagtkommandøren tav og så mørkt ned for sig.

"Nej, nej," råbte den fangne officer, "jeg underkaster mig min skæbne ... Underhandlinger med oprørerne kan der ikke være tale om, og skal I give dem svar, så svar med en geværsalve."

Vagtkommandøren blev endnu mere forvirret, for fangen var ikke blot hans broder, men også hans nærmeste forsatte.

"Ja så," sagde Alphonse, "så De holder af at blive hængt, ja, det har De lov til ... Vel, De skal blive hængt ... Dér står en lygtepæl ... Er der ikke en ærlig mand, der har et stykke reb?"

Der var imidlertid ingen ærlig mand, der for øjeblikket var i besiddelse af et stykke reb, og en af blusemændene var derfor så velvillig at spænde sit bælte af og række Alphonse det.

"Reb er bedre," sagde denne, "men læder kan også bruges ... man kan komme til at slide det, der er værre, inden livet går af en."

Mens han sagde dette, lagde han ganske roligt læderremmen om den fangne løjtnant hals.

"Skyd! Skyd!" råbte denne til vagtkommandøren.

Der var imidlertid ingen af soldaterne, der gjorde mine til at skyde. Broderen indenfor så ud, som om det var ham, der havde den ulyksalige rem om halsen.

To underofficerer trådte hen til løjtnanten og talte en stund sagte med ham. Derefter gik officeren hen til gitterporten.

"I har kun én fange i eders magt, men vi har tyve," sagde han; "I kan ikke forlange, at vi skal give dem alle for en eneste ... Vi tilbyder jer derfor at udveksle én af jeres fanger."

Alphonse rådslog med sine kammerater og vendte sig derpå atter til vagtkommandøren.

"Den tale er der rimelighed i," sagde han; "én imod én, for én af jeres kan aldrig veje op imod tyve af vore ... vi vil derfor nøjes

med én ... Men så vil vi selv have lov at vælge."

"Vel ... Hvem vælger I så?"

"Armand Cambon," svarede Alphonse.

"Armand Cambon!" råbte mængden, "den tapre Armand Cambon!"

"Jeg skal give ordre til at lade ham hente," sagde officeren.

"Men jeg forbyder det," sagde fangen; "du synes kun at huske, at jeg er din broder, men ikke at jeg er din foresatte ... Du har at lystre."

"Karlen er gal," råbte Alphonse, "han lider af ulykkelig kærlighed til lygtepælen ... Nå ja, så til lygtepælen da, til lygtepælen!"

"Til lygtepælen!" istemte blusemændene, og tyve hænder tog på én gang fat i den uforfærdede fange.

"Holdt!" råbte krøblingen, som hidtil havde hørt til i tavshed. "Jeg har også ret til at give mit ord med i laget, for jeg har kæmpet for friheden ligesom I, og jeg har mistet begge mine ben ved det i 1830 ... Jeg har dræbt mere end én fjende i striden, men jeg har aldrig betynget min samvittighed med en myrdet fanges blod ... Jeg vil heller ikke tillade, at andre gør det, om det så skal koste mig begge mine arme, ja mit hoved med!"

Alle flokkedes om krøblingen, som de fleste godt kendte.

"I skal ikke myrde denne mand," vedblev han, "for den, der trodser døden for at opfylde sin pligt, fortjener jeres beundring ... I skal endog skænke ham friheden, for folket bør være ædelmodigt ... det folk, der ikke er ædelmodigt, fortjener ikke at sejre."

Alphonse og hans kammerater mumlede.

"Jeg har en dobbelt ret til både at blive hørt og adlydt," vedblev krøblingen: "jeg er ikke blot invalid for frihedens skyld, men også fader til den, hvis frihed I kræver ... jeg er Armand Cambons fader ... Armand er mit eneste barn, han er det eneste, der endnu gør mig livet kært, men jeg ville hellere se ham dø i sit fængsel end se folket besmitte sine hænder med en afskyelig forbrydelse, og stod Armand selv her midt iblandt os, ville han tale som hans fader."

Alle slog i tavshed øjnene ned. Folket lader sig for det meste tale til rette, når man blot forstår at tage det fra den rigtige side.

"Min herre," sagde invaliden til den fangne løjtnant, "De er fri og kan straks gå ind til Deres soldater ... Stil Dem så i spidsen for dem, for det gælder at forsvare Deres fanger ... Vi vil have dem tilbage eller dø."

"Ja, ja, bravo, bravo!" råbte alle, idet de næsten kvalte invaliden med deres favntag.

"Her er din rem," sagde Alphonse til den, der havde lånt ham den; "jeg glemte, at sådan en bare er til at spænde tomme og sultne maver sammen med."

"Gå uden videre ind gennem porten," sagde invaliden til fangen, "ikke en finger skal røre den, førend De er kommet ind."

Den befriede kriger trykkede invalidens hånd og trådte ind i gården. Gitterporten lukkedes efter ham; men da det vel var sket, vendte han sig om og råbte:

"Nylig havde jeg døden for øje, nu friheden ... men hvad jeg ikke gjorde den gang, gør jeg nu ... Jeg giver jer den fange, I forlanger, for jeg vil ikke være i jeres gæld."

Hele pladsen genlød af stormende bifaldsråb, som også soldaterne istemte.

"Bravo, bravo! Leve linjen!" hørtes fra alle sider.

"Leve folket!" svarede nogle af linjen.

Armands fader lænede sig op til gitterporten med glædestrålende øjne. På officerens befaling blev Armand Cambon hentet op. Han blev modtaget med jubelråb af folkene på gaden.

Vor helt var meget bleg af blodtab, og han bar et tykt bind om hovedet. Da han genkendte sin fader, ilede han hen imod ham og rakte ham hånden imellem gitterstængerne.

"Armand, Armand, min søn, min søn!" råbte faderen, idet han i sin henrykkelse kyssede sønnens hånd, "du er såret, du lider, min stakkels dreng!"

"Det har ingen ting at betyde," svarede Armand; "jeg blev ramt i hovedet af en geværkolbe og faldt bevidstløs om på barrikaden ... da jeg kom til mig selv igen, befandt jeg mig tillige med mine kammerater i fængslet, men ..."

"Skynd dig," afbrød faderen ham, "du er fri ... skynd dig, skynd dig!"

"Fri?" sagde Armand, idet han overrasket så sig om.

"Ja, min herre, De er fri," sagde den nylig løsladte officer, "tak Deres fader, den hædersmand, for det, for det er egentlig ham, De skylder Deres frihed."

"På hvilke betingelser er jeg blevet fri?" spurgte Armand, som næppe kunne tro sine egne øren.

"På ingen, slet ingen ... kom blot!" råbte invaliden.

"Ingen!" råbte Armand, idet han ilede hen til porten, som åbnede sig for ham.

Nye jubelråb fra de udenfor stående lød ham i møde, og utallige arme udstraktes for at tage imod ham.

"Men," sagde Armand, idet han standsede, "men mine ulykkesfæller?"

"De har ingen ting med den historie at bestille," svarede officeren, "og må blive."

"De må blive, siger De?" spurgte vor helt, idet han gjorde et skridt tilbage.

"Ja."

"Jeg skulle forlade mine kammerater!" sagde den unge barrikadechef, "jeg skulle forlade den heltemodige Laborde og mine tapre våbenfæller, der har det meget værre end jeg! ... Jeg, den eneste, der nu er i stand til at pleje dem, skulle fejt og hjerteløst overlade dem til deres skæbne ... Nej aldrig ... Min herre," tilføjede han, idet han vendte sig til officeren, "befal Deres folk at lukke porten og at føre mig tilbage ... Enten fri med mine brødre eller fange med dem."

"Armand," udbrød invaliden, "vi skal befri dine brødre, vi skal dø for dem, kom blot! Kom!"

Armand gik atter hen til det sted, hvor hans fader stod, greb hans hånd imellem gitterstængerne og kyssede den uden at sige et ord. Derpå vinkede han glad ad sine kammerater og vendte tilbage til den fløj, i hvis kælder fangerne sad.

"Jeg havde næsten kunnet sige det på forhånd," sagde officeren, idet han fulgte sin fange med et beundrende blik.

"Armand, min søn, min søn!" hulkede krøblingen. "Du dræber din gamle fader ... Men ... jeg havde handlet som du, jeg var også blevet ... Gå og trøst dine brødre ... din fader velsigner dig!"

Den gamle mand lagde sit blege ansigt op til jerngitteret og hulkede som et barn.

Alphonse, den ubarmhjertige, skånselsløse barrikadekæmper, trak huen ned over øjnene ... han skammede sig for at vise, at han også kunne røres af sligt.

"Men nu til våben!" råbte invaliden, idet han rettede sin skikkelse og hævede den ene krykke. "Til kamp, til kamp!"

"Til kamp!" gentog den atletiske Alphonse og rystede jerngitteret.

"Til kamp!" gentog skaren og rustede sig til angreb.

"Læg an!" kommanderede officeren inde i gården.

I det samme hørtes lyden af en tromme, og et kompagni nationalgardister rykkede frem.

"Ingen strid, ingen strid!" råbte kompagniets kaptajn, idet han lod sit mandskab tage post imellem portene og folkehoben. "Guizot har trukket sig tilbage, kongen har modtaget både hans og de andre ministres demission ... Om en time har vi et nyt ministerium, hvis program er antagelsen af reformen."

"Men fangerne må gives fri!" råbte invaliden. "Fangerne! Fangerne!"

"Ja, ja! Fangerne! Fangerne!" skreg folket.

"Ministeriets første handling bliver almindelig amnesti," forsikrede nationalgardekaptajnen.

"Men fangerne må ud på øjeblikket!" råbte invaliden, "nu straks!"

"Ja, nu straks!" skreg folket.

"Et øjebliks tålmodighed, mine venner," svarede kaptajnen; "jeg skal tale med den kommanderende officer og lover at skaffe dem fri."

"Leve Nationalgarden!" råbte folket.

"Min herre," sagde nationalgardekaptajnen til løjtnanten i linjen, "hele Nationalgarden har besluttet for enhver pris at skaffe al anledning til yderligere strid af vejen ... Jeg opfordrer Dem derfor i samfundets og menneskelighedens navn til at udlevere alle de fanger, De har i forvaring."

"Jeg skulle med største fornøjelse opfylde Deres ønske," svarede løjtnanten, "men uden ordre fra mine foresatte kan jeg ikke udlevere fangerne."

"Når samfundet er i fare, og det gælder om at spare menneskeliv, må de militære ordrer træde tilbage ... Nationalgarden har endnu ikke vekslet et skud med linjen og vil ikke gøre det ... men holder De blindt fast ved de givne ordrer, nødes vi til at optræde som avantgarde for det folk, der står bag ved os."

Løjtnanten kastede et blik på sit mandskab.

Underofficererne havde allerede stukket deres sabler i skederne og de fleste af soldaterne havde uden kommando taget gevær ved foden. Han så, at militærdisciplinen veg for menneskets og borgerens højere rettigheder.

"Der er kun én mulighed," sagde løjtnanten, som nu kun tænkte på at redde skinnet.

"Og det er?"

"At jeg overgiver Dem og Deres kompagni mine fanger og overlader Dem ansvaret."

"Godt, vi modtager fangerne."

"Og tager ansvaret for dem?"

"Ja," råbte hele kompagniet som med én mund.

"Hr. sergent, før fangerne op i gården."

"Bravo!" jublede massen.

Løjtnanten vendte sig bort for ikke at høre på sine soldater, hvis lovtaler han ikke kunne modtage uden blandede følelser.

"Leve linjen!" råbte Nationalgarden.

"Leve Nationalgarden!" råbte linjen.

"Leve linjen! Leve Nationalgarden!" råbte hele massen.

29. Hos grev de Vandeul

Grev de Vandeuls datter Diane og Adelaide Géronnière havde været skolekammerater; de havde den gang sluttet sig inderligt til hinanden, men deres forhold var blevet noget fjernere efter skoletidens slutning, da det ikke stemmede med grevens legitimistiske grundsætninger, at hans datter holdt omgang med en bankiers broderdatter, han måtte så være så rig og mægtig, han være ville. Adelaides giftermål med hertug de Beaudreuil havde til en vis grad udjævnet standsforskellen, men helt kunne det aldrig ske, for det første bud i en legitimists religion er: du skal ikke besmitte din ædle byrd, som er falden i din lod til Jordens pryd og Himlens ære.

Grev de Vandeul og hans hustru hørte til den legitimistiske trosbekendelses ægte tilhængere, men da de holdt lige så strengt på mange andre og langt smukkere bud end de nys anførte, var de agtede og afholdte også af andre end netop dem, der boede i de legitimistiske kvarterer. De havde været rige, men sat det meste af deres formue til på velgørenhed, og levede nu indskrænket; de glemte, at de havde været rige, men aldrig at gøre godt.

Hertuginde de Beaudreuil kunne derfor vanskeligt vælge sig et bedre tilflugtssted, da hun efter det uhyggelige optrin i broder Bredôts underjordiske sal begav sig til grev de Vandeuls hus, ledsaget af sin befrier, Armand Cambon. Vi behøver ikke at sige, at hun blev modtaget med åbne arme af den ædle familie. Greven og grevinden gik endog så vidt, at de varmt trykkede den unge arbejders hånd og overøste ham med lovtaler for den snarrådighed og det mod, han havde vist i denne sag.

Den gamle fortrolighed var snart atter helt og holdent til stede mellem de to veninder, og hertuginden fik nok at gøre med at trøste sin stakkels Diane, som var blevet forelsket i en ung, borgerlig født officer, en kærlighed, der på grund af den hårdnakkethed, hvormed hendes forældre holdt fast ved deres grundsætninger, måtte betragtes som fuldstændig håbløs. Officeren havde den foregående dag taget afsked med hende for bestandig, da han følte, at han skulle dø i den forestående kamp, som han ikke billigede. Han var redet forbi hendes vinduer og de havde vekslet nogle ord.

Dagen efter, at Adelaide var taget i huset hos grev Vandeul, sad hun med sin veninde i dennes værelse, optaget af en samtale om dette trøstesløse emne.

Det bankede på døren, og Dianes kammerjomfru trådte ind.

"Den person, hertuginden har ventet og flere gange har spurgt efter, er endelig kommet," sagde hun.

"Hvem?" spurgte hertuginden adspredt.

"Jeg husker ikke hans navn, men det er den samme, der var her i går, han, arbejderen."

"Å, Armand Cambon!" sagde hertuginden og forlod sin venindes værelse.

Da hun var kommet ind i sit eget lille kabinet, fandt hun Armand stående lige inden for døren, ventende på hende.

Det lille kabinet oplystes af en lampe med grøn skærm over den mat slebne kuppel, hvorved der opstod et halvmørke, der gjorde det ellers så smagfulde værelse noget skummelt.

Hertuginden gik forbi Armand, som stod næsten skjult i skyggen, og satte sig i en lænestol ved bordet, hvorpå lampen stod. Hun syntes stadig adspredt og var det også i høj grad; hele

hendes sjæl var hos veninden, hun nys havde forladt, og hun syntes ganske at have glemt vennen ved døren. Med albuerne støttet på bordet skjulte hun ansigtet i sine hænder.

Vor helt skønnede, at en ny sorg opfyldte den unge dame, men skønt han brændte af nysgerrighed efter at lære den at kende, vovede han dog ikke at bryde tavsheden.

Om han var nedslået over, at den varede så længe, ved vi ikke, men så meget er vist, at den faldt ham for langvarig, og at han måtte læne sig op til dørstolpen, han stod ved; nu og da tog han sig også med hænderne op til ansigtet, navnlig tindingerne, som ikke længere dækkedes af noget bind. Havde en stråle fra lampen kunnet falde på hans træk, ville den have fundet dem meget blege.

Armands højre hånd famlede efter dørgrebet, og da han endelig, ikke uden møje, havde fundet det, brød han tavsheden med følgende ord:

"Frue, De ønskede i går aftes, at jeg skulle komme her hen i dag klokken et, men det har været mig umuligt at komme før nu ... Måske ønsker De, at jeg skal komme igen en anden gang?"

Enten var den stemme, dette blev sagt med, for svag til at kunne høres, eller også var hertugindens hørelse lige så fraværende som hendes øvrige sanser, for hun svarede ikke.

Der gik atter et minut i fuldkommen tavshed. Endelig begyndte armene på bordet at røre sig og det hidtil skjulte ansigt viste sig atter.

"Å Gud," udbrød hertuginden, "jeg glemte rent, at De var her. Kom nærmere, Armand; kom her hen, min ven, jeg har så meget at tale med Dem om."

Men nu var dørstolpen blevet lige så stum som bordet før. Hertuginden rejste sig og gik hen til døren. Hun var alene i kabinettet.

"Ubegribeligt," sagde hun ved sig selv, "jeg syntes dog, han var her inde ... Men hvad er det?"

Hertuginden havde på stolen ved døren fundet en mandshue af ganske simpelt tøj.

"Her har altså dog været nogen," sagde hun, idet hun tog den og så på den. "Men ... store Gud ...!" udbrød hun skælvende over alle lemmer.

Sagen var, at hertugindens blik havde opdaget nogle blodpletter på huens foer, hun kastede den fra sig og ilede ud. Efter at være kommet igennem et par værelser standsede hun i forstuen som forstenet ved det syn, der viste sig for hende. Husets tjenestefolk havde samlet sig omkring en stol, på hvilken der sad en ung mand, hvis dragt viste, at han tilhørte arbejderklassen; hans hoved og arme hang slappe og ubevægelige ned; han var åbenbart faldet i afmagt.

"Det er den unge mand, der nylig kom ud fra hertugindens kabinet," forklarede en tjener; "da han kom ud i forstuen, faldt han om på gulvet ... Han har et stort hul i hovedet, men det må han have haft, inden han kom her hen, for det er tydeligt at se, at han har været forbundet."

"Himmel! Han er død!" råbte hertuginden, idet hun til alles store forbavselse og forfærdelse kastede sig ned og greb den afmægtiges hænder, som hun krampagtigt trykkede til sit bryst.

Den unge, kraftige barrikadehøvding var bukket under for hele to døgns anstrengelser og kamp i forbindelse med det sår,

han havde fået.

"Død!" gentog tjeneren. "Nej, Deres Nåde, han slog øjnene op for lidt siden; men det var dog måske bedst at sende bud efter en læge."

"Læge!" sagde en anden. "Hvordan skal man få fat på en læge nu, da alle mennesker er ude? ... Det bedste var at bære ham ned i vort kammer og pleje ham der så godt som muligt ... Nå, nu slår han øjnene lidt op igen."

Hertuginden rejste sig fra gulvet og bøjede sig frem over den afmægtige, idet hun lyttede til hans åndedræt og lagde hånden på hans hjerte.

"Men sæt nu, det er en af oprørerne," sagde den anden tjener; "det ser virkelig ud til, at han har været med på en barrikade ... I så fald var det rigtigere at sende ham hen på den nærmeste politistation, for ..."

Et skarpt blik fra hertuginden bragte den lovelskende tjener til tavshed.

"Bær ham straks ind til mig," sagde hun.

Tjenerne faldt atter i forbavselse over så stor en menneskekærlighed hos en hertuginde, men alt er muligt i Frankrig, især i revolutionstider. Et øjeblik efter lå Armand på en blød sofa.

"En guldbørs til den, der skaffer en læge," sagde hertuginden.

Der var ingen tid til at falde i forbavselse igen; alle tjenerne styrtede afsted. Kun en pige blev tilbage og forenede sine anstrengelser med den ivrige hertugindes for at kalde arbejderen tilbage til livet. Der blev udgydt strømme af den fineste Eau de Cologne og den kostbareste Vinaigre de Toilette over den fattige barrikadekæmper.

Men ikke nok med det, man måtte også forbinde det sårede hoved. Pigen vidste ingen udvej; hvor skulle man i sådan en fart få charpi og bind fra? Hertuginden vidste imidlertid råd for det; hun lavede bind af et kashmirs sjal og charpi af brysselerkniplinger. Der blev anvendt alt for at få det blege hoved godt forbundet, og så meget er i alt fald vist, at det blev et af de finest og rigest udstyrede hoveder i verden.

"Ak, hvilke smukke ansigtstræk," sagde kammerpigen, idet hun kastede et kenderblik på det i cachemere og kniplinger indhyllede ansigt.

"Men denne langvarige afmagt gør mig ængstelig," svarede hertuginden, som også ville have liv i dette ansigt, hvorfor hun også bøjede sit eget så nær ned over det, at hun næsten berørte hans kind med sine læber. I kritiske øjeblikke må alt forsøges. Man måtte være af sten for ikke at leve op ved sådan en berøring.

Armand åbnede omsider øjnene og begyndte at stirre omkring sig, idet han mumlede nogle usammenhængende ord.

"Fremad! ... Hug ned! ... Jeg hævner dig, ædle Eugène! ... Fly, red jer! Ulykkelige Felix! Stakkels Collette! Fly, fly!"

Hertuginden mindedes ikke Felix, men hun huskede, at hun i et helt døgn ikke havde hørt noget til sin kammerjomfru. Hun havde i løbet af dagen sendt flere bud til Rue de la Paix for at spørge efter hende, men stadig forgæves. Hvad var der blevet af den stakkels Collette?

"Til kamp, til kamp!" vedblev Armand i sine feberfantasier. "Leve republikken! Leve hertuginden! ... Jeg dør for friheden ... for hende ... for Adelaide!"

Hertuginden lagde sin hånd på hans mund, så at de sidste lyde af hendes navn døde hen imellem hendes fingre.

Armand tav. Det var, som om hendes hånd beroligede ham. Feberrødmen tog af, øjnene, der nylig skød lyn, blev mildere.

"Å Gud, hvor er jeg?" sagde han, idet han rejste sig op fra sofaen. "Hvor er jeg? ... Å! Hertuginden! ... Tilgiv, tilgiv!"

Hun gav kammerjomfruen et tegn, og denne gik ud af værelset.

"Vær rolig, Armand," sagde hertuginden. "De er blandt venner. De er nu uden for al fare, og jeg takker Gud for det ... De kender mig igen, og føler Dem jo bedre nu! ... Å Gud, hvor De gjorde mig forskrækket!"

Hun gik helt hen til ham og rakte ham hånden.

"Tilgiv, tilgiv!" var de eneste ord, han kunne fremstamme.

Mens dette skete, blev den stakkels Diane de Vandeul af en kyrasserofficer underrettet om, at hendes elskedes anelse var gået i opfyldelse, at han var død.

30. Frihedsgudinden.

Der begynder imidlertid at blive ualmindelig livligt på boulevarderne. Siden klokken to er det rygte fløjet omkring i staden, at kongen har afskediget det forhadte ministerium og ladet Molé kalde for at lade ham danne et nyt.

Boulevarderne myldrer af folk, hvis øjne lyser af glæde og fortrøstning. Folk, som ikke kender hinanden, trykker hinandens hænder. "Er det sandt?" spørger den ene. "Ja," svarer den anden, og de trykker atter hinanden i hænderne og skilles som gamle bekendte.

Februardagene er korte, og klokken fem er det allerede mørkt. Natten har imidlertid næppe begyndt at udfolde sine mørke vinger, før alle vinduesruder stråler, og det ikke blot på boulevarderne, men i alle sidegaderne med, og det er endda ikke alt; folk holder fakler i hænderne og sætter lys i geværløbene. Det er en ny slags belysning, og den gør megen effekt, idet den uophørlig flytter sig. Lys møder lys, fredeligt og mildt ligesom blik og hænder.

Det er en folkefest i stor stil, så meget mere velkommen, som man ikke havde ventet den. Fra alle caféer på boulevarderne lyder bægerklang og sang. Man drikker det gamle ministeriums gravøl og byder med det samme det nye velkomment. En og anden vover sig frem med en skål for det kongelige hus og får ikke tilhold om at tie stille, skønt der nylig er flydt blod efter højere ordre. Louis Philippe var blevet populær igen, og folket jublede – jublede frit, for regeringens tropper havde trukket sig tilbage fra de strålende boulevarder.

Kun uden for udenrigsministerens palæ stod der en afdeling af det 14. linjeregiment opstillet i karré med et hundrede dragoner i midten. Denne troppestyrke så imidlertid alt andet end truende ud, den så kun ud til at være stillet op for at beundre den kæde af lys, der strakte sig fra Madeleine-kirken til Bastillepladsen.

Selv udenrigsministerens palæ var rigt illumineret. Det kunne umulig være Guizot, der havde tændt disse glædesblus; det måtte være det nye ministerium, der begyndte sin bane med forsonende at sprede lys over jorden.

Alt var altså godt og vel. Louis Philippe vil efter al sandsynlighed en gang komme til at hvile sit grå hoved i St. Denis-kirken, hvor så mange af Frankrigs konger sover de retfærdiges søvn, og det orleanske våben lader til i al evighed at skulle stråle fra Frankrigs fane.

Da overraskes folk på boulevarden af et fantastisk tog, der bevæger sig langsomt frem fra Bastillepladsen. Det er et stort køretøj, trukket af to magre heste, hvis knokler man dog omhyggeligt har skjult under guirlander af kunstige blomster, som rigtig nok er både brugte og medtagne, men som dog tager sig pænt ud i fakkelskinnet.

På det forreste sæde i denne vogn, der ligeledes er dekoreret med guirlander af samme slags, sidder en kæmpestor mand, kun iført skjorte og hvide benklæder. I den ene hånd holder han tømmen, i den anden en stor rød fane. Foruden ham er der fire yngre mænd i vognen, klædt i forskellige mytologiske dragter og med brændende fakler i hænderne.

Midt i vognen og på en mere ophøjet plads sidder en ung, meget smuk kvinde, klædt i en hvid dragt, der når helt ned til

fødderne, med et rødt, med guldstjerner prydet skærf, der falder i brede folder fra venstre skulder ned til højre side af midjen, hvor det ender i et forgyldt kors. På hovedet, over det lange sorte hår, der falder ud over skuldrene, langt ned på ryggen, bærer hun en høj, rød fløjlshue, på hvilken der med gyldne bogstaver står ordet *Liberté* (frihed).

Vi vil straks præsentere nogle af disse mytologiske figurer for læseren og begynder da med at meddele, at kæmpen, der kører vognen, ikke er nogen anden end vor gamle bekendt Simon, også kaldet Isbjørnen.

Simon, *Den blodrøde Fane*s formand, havde hele dagen igennem tappert forsvaret barrikaderne i forstaden St. Antoine, med større held end Armand, for så vidt som ingen af hans barrikader var blevet taget. Nationalgardens mellemkomst havde gjort ende på striden og tvunget tropperne til at trække sig tilbage, så at den blodrøde fane vajede i fred og ro på hovedbarrikaden ud imod Bastillepladsen.

Denne fredelige tilstand var ikke efter Isbjørnens hoved, men hvad skulle han gøre? Hans kammerater var udmattede af striden, der havde varet i flere timer, og han manglede desuden ammunition, i fald han skulle ville gå angrebsvis til værks.

For at fordrive tiden faldt han på den sindrige tanke at lade friheden, folkekvarterernes tilbedte gudinde, holde sit højtidelige indtog på boulevarderne. Det var ganske vist kun et karnevalsoptog, men noget var alligevel bedre end intet, og det passede desuden meget godt til karnevalstiden, som man var lige midt i.

Men hvor skulle man få en værdig repræsentant for *La Liberté*? Nå, man kunne ikke længe tvivle om valget, når Collette var

blandt dem, der var at vælge imellem.

Collette havde troligt holdt sit løfte, ikke at forlade Felix. Den unge skrædder havde rystet ved den første salve, men var snart blevet lige så modig som alle de andre. Han havde da også fået megen berømmelse af alle og især af sin højt agtede formand Isbjørnen, som flere gange havde klappet ham på hovedet og spået ham en Dantons, en Robespierres og flere andres glimrende fremtid, til stor glæde for Felix, som i øjeblikket ikke huskede, at alle disse hædersmænd og lysende forbilleder var gået i graven et hoved kortere, end de havde været i livet. Han så sig allerede i ånden sidde ved rådsbordet i færd med at klippe reformer til, til pryd og bekvemmelighed for statens krop; hele historien skulle sidde, som den var støbt om den.

Collette, som med megen opmærksomhed, om end just ikke med de samme forhåbninger, havde fulgt disse fortræffelige anlæg, havde stået ved sin kærestes side i den hedeste strid. Det var, som om hendes skarpe øjne kunne gennemtrænge krudtrøgen og tælle kuglerne, der peb igennem den. Mere end én gang havde hun grebet Felix i benet og trukket ham ned fra barrikaden, inden kugleregnen blev alt for tæt. Desuden hjalp hun stadig sin helt med at lade, uden at skåne sine smukke hænder, som unægtelig led en hel del ved dette for en kvinde mindre passende arbejde.

Collette havde lige så lidt rystet ved den første som ved den sidste salve. Hun var med liv og sjæl en fransk pige, og de ryster aldrig i farens stund. Men da alle som én trængte ind på hende og ville have, at hun skulle forestille *Liberté*, da rystede hun, i det mindste i begyndelsen, for nu kom hun i tanker om, at hun var en hertugindes kammerjomfru, og at hun i denne egenskab

tilhørte et helt andet parti end *Den blodrøde Fane*, og om man end i smug kunne gøre en og anden volte til siden, som hun allerede havde gjort, så burde man dog bevare skinnet overfor verden og ikke optræde offentligt i en rolle, som ganske bestemt ville vække mishag i de politiske kredse, hun mente at tilhøre. Det smigrede heller ikke hendes forfængelighed synderligt at skulle vise sig offentligt iblandt sine nye bekendte, disse vilde, grumme karle med blod på hænderne, om end ikke på samvittigheden – det mente de da i alt fald selv.

Hun afslog derfor til alles store forbavselse den ære, man gjorde hende. Fra alle sider besvor man hende om at gøre det. Mændene svor på, at St. Geneviève, arbejdernes fornemste skytshelgen, ikke havde været dejligere end hun; kvinderne svor på, at mændene havde ret, hvilket rørte Collette dybt. Felix, som ikke for alt i verden ville, at hans elskerinde skulle give afkald på sådan en ære, bad og græd. Isbjørnen, som hverken bad eller græd, sagde ganske simpelt: "Du skal, om Friheden så skal bindes fast til vognen."

Der var med ét ord så mange forskellige ting, der bragte Collettes standhaftighed til at vakle, og for at sætte kronen på værket, kom man frem med den dragt, frihedsgudinden skulle have på. Collette fandt, at den var meget køn; hvidt og rødt havde altid klædt hende, især når der havde været guldbroderi på det røde. Hun syntes også godt om, at frihedsgudinden skulle have uredt hår, det måtte jo så være både langt og svært, akkurat som Collettes eget. Hun havde heller ikke noget imod, at frihedsgudinden bar rød fløjlshue med guldbogstaver på. Endelig fandt hun, at bemeldte gudinde nødvendigvis måtte

have en smuk og smækker figur samt et ansigt med rene, ædle træk, værdige en antik gudinde.

Alle disse fuldkommenheder havde Collette med sin bedste vilje ikke kunnet opdage hos de for øvrigt ganske livlige og tapre kvinder fra forstaden St. Antoine, og da disse nu ved deres åbne anerkendelse af hendes ubestridelige fortrin så patriotisk havde ofret deres egen lyst til at behage, burde hun så ikke på sin side ofre sin lige så naturlige blufærdighed? Naturligvis.

Collette iførte sig derfor det antikke skrud og besteg gudindens vogn under almindelig jubel. Toget var snart i orden, satte sig i bevægelse og bøjede af fra Bastillepladsen ind på boulevarderne.

Collette huskede, at frøken Rachel, den berømte tragiske skuespillerinde, ved højtidelige lejligheder plejede langsomt at hæve og sænke den højre arm. Collette gjorde ligeså og lønnedes med en jubel, som Rachel ville have misundt hende. Hun gjorde samme bevægelse med venstre arm, og jublen fordobledes. Desuden draperede hun sig, som hun havde set Rachel gøre det, og jublen blev så voldsom, at himlen nær var faldet ned ved det. Med ét ord, Collette gjorde lykke over al forventning og var følgelig meget vel fornøjet med sin nye rolle. Hun, som før havde været så begejstret over debardeurdragten, foresatte sig nu, at næste gang hun skulle på operamaskerade, ville hun være frihedsgudinde.

Felix, som tillige med tre andre unge mænd stod på vognen og forestillede Styrken, i hvilken egenskab han havde det hverv at beskytte Friheden, søgte i sin henrykkelse hvert øjeblik sin kærestes blik og hånd, men hun havde hverken hånd eller blik

mere for ham. En gudinde tilhører verden og kan ikke udelukkende tilhøre nogen enkelt.

Felix fandt sig i sin skæbne. Han så i Collette et højere væsen; Collette var forsvundet for ham, han så kun frihedens gudinde.

Således skrider det festlige tog fremad. Røgen og gnisterne fra de brændende fakler, der hvirvler højt op over alles hoveder, ligner en vajende sort fjerbusk besat med guldpailletter. For hvert skridt, toget rykker frem, vokser den allerede talrige mængde, der følger det, for det meste dog kun bestående af kvinder og børn.

De, som ser det i afstand, ser på det med en vis frygt, som om det var en sky, der bar lyn i sig. Men de, der ser det på nærmere hold, kan umuligt se andet i det end et af de optog, der i karnevalstiden giver det glade liv på boulevarderne nye brogede vinger.

Ved St. Denisporten holder et regiment kyrasserer, hvis blanke hjelme synes at brænde i faklernes skin.

Simon, den kæmpemæssige kusk, kan ikke holde en politisk meningsytring tilbage. Den rolle, han nu har at udføre, er imidlertid af rent fredelig art og kræver derfor en besindig og mådeholden meningsytring. Han råber derfor blot:

"Leve reformen! Ned med Guizot!"

Folket stemmer øjeblikkelig i med, men under latter, for det er jo allerede almindelig bekendt, at Guizot er faldet, og at reformen som følge deraf er i anmarch. Kyrassererne stemmer også i med, for næst efter en falden konge opgives ingen så hurtig som en falden minister.

Toget standser lidt, for man vil fraternisere med de tapre kyrasserer.

Disses officerer har intet imod dette, så får de lejlighed til så meget længere at kigge på frihedens gudinde, hvis skønhed de, uden hensyn til hendes guddommelige natur, ved at sætte tilbørlig pris på.

Frihedsgudinden har heller ikke noget imod opholdet; hun mener det lige så godt med de brave kyrasserer som alle andre. Der er fryd og beundring og henrykkelse på begge sider.

Endelig sætter toget sig atter i bevægelse, ganske vist med en hel del støj og larm, men uden den ringeste uorden.

Da det var nået frem til udenrigsministerens rigt oplyste palæ, standsedes det af infanterikarréen, der var opstillet der.

"Hvad er der i vejen?" råbte Simon. "Hvorfor hindrer man os i at drage videre?"

Karréen åbner sig, og en officer til hest rider frem imod vognen.

"Felix, tag tømmen imens," sagde Simon; "jeg vil snakke et par ord med officeren dér."

Felix tager hans plads, og Simon står ned af vognen.

"De hører, at De ikke må passere," råber officeren til Simon, som nu står pande mod pande med officerens hest.

"Det var da mærkværdigt," sagde Simon, "der er ingen, der har hindret os i det før."

"Det ser jeg nok," svarer officeren. "Men her kommer ingen forbi."

"Men, min herre, De ser jo da vel, at det er en lystig folkeskare uden våben, De har for Dem, for det meste kvinder og børn ... Havde vi villet væbne os, havde det været en let sag, for i St. Antoine er der mere end nok af våben ... Vær derfor så venlig at lade os komme videre."

"Nej," svarede officeren kort; "vend straks om, her kommer ingen forbi."

Isbjørnens galde begynder at koge, men han er for klog en general til at indlade sig i strid med en væbnet skare, når han ikke føler sig stærkt nok rustet til det.

"Men det er en ren umulighed at komme til at vende i sådan en masse mennesker," bemærkede han meget rigtigt, idet han tvang sin vrede.

"Kommer ikke mig ved ... De skal!" sagde officeren med urokkelig stædighed.

I det samme faldt der et geværskud fra infanterikarréen – det er aldrig blevet opklaret, hvem der løsnede det ulykkelige skud. Officeren vender sin hest, som begynder at stejle, og rider hastigt tilbage til karréen, som lukker sig efter ham. Straks efter ser Simon til sin store bestyrtelse, hvorledes to rækker bajonetter sænker sig imod ham og den talløse skare bag ved ham.

"Guds død! ... tag jer i agt, tag jer i agt!" råber Isbjørnen, idet han bukker sig ned imod stenbroen.

"Fyr!"

Simon, hvis øren tydeligt har opfattet dette uhyggelige kommandoråb, griber fat i brostenene, som om han ville klemme dem itu mellem sine kæmpefingre; men kæmpens finger lammes ved lyden af den salve, der følger umiddelbart efter kommandoordet.

Langs hele boulevarden hæver der sig et skrig, et jammerskrig, det gyseligste måske, som endnu har rystet en stads mure, og de, der fra vinduerne har udsigt over boulevarden, ser et forfærdeligt syn.

Alle, som kan flygte, flygter ind i de tilstødende gader; men mange kan ikke flygte; mange ligger og vælter sig i deres blod, og hvad den overstadige karnevalslystighed nys har sået, høster nu den blege, skånselsløse død. Den larmende boulevard er nu som et gravkapel; faklerne, som glæden har tændt, vifter som sørgeblus over de faldne.

Hvorfor dette myrderi uden foregående advarsel, uden bydende nødvendighed? Hvorledes kunne en væbnet troppestyrke fyre på en ubevæbnet, glad skare mænd, kvinder og børn?

Hvorfor? Hvorledes?

Simon rejser sig og kaster et blik på sin vogn, hvis heste begge er faldet. Af de fem personer, der var i vognen, ser han nu ingen. Frihedens gudinde er forsvundet og ligeså hendes vagt. Men de tørre blomsterguirlander sætter nye røde blomster.

Simon bøjer sig ned over kuskesædet. Neden for det ligger Felix, endnu med tømmerne i sin stivnende hånd.

Simon, som ikke har sluppet den røde fane, famler med den arm, han har fri, ned i midten af vognen, og da han atter hæver armen, bærer den en ung kvindes blodige lig.

Det er frihedens gudinde, den nys så smukke, så beundrede, så stolte *Liberté*.

En blodstrøm vælder frem fra hendes hvide bryst og bugter sig som et purpurbånd om Isbjørnens nøgne arm, mens han holder den højt over sit og andres hoved. Han går frem med den blodrøde fane i den ene hånd og bærende den dødblege pige i den anden arm.

"Til våben!" brøler han; "til våben! man myrder vore kvinder! Til våben! man myrder vore børn!"

Ingen stiller sig mere i vejen for ham. Soldaterne, som nylig gjorde det, viger til side, allerede angrende deres dåd, forbandende den pligt, der har bragt død over værgeløse.

En officer træder frem for efter sin foresattes befaling at give en forklaring af, hvad der er sket, – som om en sådan tildragelse kunne forklares!

"Det er en ren fejltagelse," hedder det, "en af soldaterne har i ubetænksomhed fyret sit gevær af, og dette ulykkelige skud blev signalet for de andre … en ren fejltagelse!"

Det er muligt, det er troligt, men der ligger over tres mennesker dræbt på boulevarden, og det er ingen fejltagelse.

Frihedens gudinde bløder synlig for alle; men det er ikke en kvindes blod, det er en lavastrøm, der flyder.

"Til våben! Man myrder vore kvinder! Til våben! Man myrder vore børn!" vedbliver Isbjørnens tordenstemme at råbe.

Men denne gang råber han ikke alene. Ligesom kanonens ekko rullet fra klippe til klippe, fra strand til strand, således ruller råbet: "Til våben!" fra gade til gade, fra port til port.

Det er ikke længere de politiske partier, der støder i trompeten, ikke mere republikanerne, der løber storm. Det er ikke hundrede eller tusind, det er en million og snart flere millioner, det er Paris og snart hele Frankrig.

Hør! Det klemter fra Notre Dame-kirkens tårne! Quasimodos klokke lyder!

Men det er ikke Quasimodo, der trækker i tovene, det er et helt folks hævnende arm.

Tæl slagene, du konge i Tuilerierne! Før morgendagens sol er gået ned, har du for stedse ophørt at tælle – ikke et angstfuldt hjertes slag, men slagene af klokken i Notre Dame.

31. La Morgue

Imidlertid begynder man i Tuilerierne at tælle slagene, som kalder folket til våben og Gud til hjælp for folket. Kongen, som har talt dem lige til klokken et om natten, lader omsider Molé kalde.

Det var altså ikke sandt, at Molé dagen i forvejen havde dannet et nyt ministerium? Nej, det var ikke sandt.

Kongen havde ganske vist snakket med sin gamle ven om det, og Molé havde ikke noget imod at blive minister, men den konservative Molé, som var mere skarpsynet end hans skarpsynede monark, mente, at man for øjeblikket burde give noget efter, og det var netop det, kongen ikke ville.

"Det er ikke andet end studenterne, der rører sig," sagde kongen, som aldeles havde glemt, hvorledes det var, da de rørte sig i juli 1830.

Molé sukkede og gik.

Men det bliver ved at ringe fra Notre Dame. Hvor er Molé? Molé kommer ikke. Hvorfor? Formodentlig fordi det ringer fra Notre Dame.

Guizot er der derimod; han bliver trolig på sin post. Kongen har ikke hjerte til at sende ham bort, Guizot ikke hjerte til at gå. Disse to mænd, der bæres mod afgrunden af de samme bølger, gør sig endnu forhåbninger.

Men det bliver ved at ringe fra Notre Dame, og denne klemten lyder mere og mere ubehagelig, jo længere den står på.

Kongen spørger efter Thiers.

Thiers er ikke bange for Notre Dame. Med sine små, livlige ben tripper han op ad Tuileriernes velkendte trapper, tørrer

sine briller, som er blevet duggede i natteluften, og står snart over for kongen med denne smilende selvtillid, som efter omstændighederne er en stor fortjeneste eller en stor fejl.

Thiers fordrer, at skydningen skal høre op før morgen.

Kongen samtykker.

Thiers fordrer, at Odilon Barrot skal være med i det nye ministerium.

Kongen samtykker.

Thiers sætter sig og skriver en ministerliste.

Kongen læser navnene. Han samtykker.

Thiers siger godnat til kongen. Han siger også godnat til Guizot, der gengælder hilsenen med samme høflighed. De er fjender i sjæl og hjerte, men de har levemåde.

Thiers lægger sig, kongen lægger sig, men klokken i Notre Dame bliver ved at ringe.

Mens det nye ministerium dannedes, som nys beskrevet, stod Armand på Pont-Neuf, den største af de 23 broer, der fører over Seinen.

Nogle af de mange arbejdere, der strømmede frem og tilbage over Pont-Neuf, standsede ved synet af vor helt.

"Nå endelig," sagde han; "jeg har ventet længe på jer ... men lad os nu skynde os."

Med disse ord ilede han afsted fra Pont-Neuf og bøjede ind i den gamle by, fulgt af sine kammerater.

Lyden af Notre Dames klokke lød nu stærkere, men det er også i den gamle by, La Cité, som den kaldes, at Notre Dame, dronningen blandt Frankrigs kirker, hæver sine stolte tårne og tinder.

Da Armand og hans ledsagere var kommet over på øen, fulgte de dens sydlige bred og standsede endelig foran et lille stenhus, imod hvis fod Seinen brød sine bølger.

Der stod allerede to mænd og ventede ved en båre, på hvilken der stod to ligkister.

"Er porten åben?" spurgte Armand de to mænd.

"Ja," svarede den ene af dem; "der har allerede været flere og hentet deres."

"Tænd lygterne og lad os så gå ind," sagde Armand.

Det lille hus hedder *La Morgue*. Det er opført for at modtage ligene af de ofre, hvis slægt og hjem ikke kendes. Det har to sale, den ene til anatomiske undersøgelser, den anden til udstilling af ligene. Døren til den sidste står altid åben om dagen, men man standser dog ved en glasvæg, hvorigennem man fra forstuen kan se ind i salen. Det kan være nok med at stå ved denne væg og se ind igennem ruderne; man går ikke gerne ind i en sal, hvor døden bor, især en død som denne.

Den druknede, som floden har skyllet op, vandringsmanden, der er faldet for morderens kniv, selvmorderen, der har søgt døden langt fra sit hjem – alle, af hvad stand de end kan være, føres til La Morgue, når man ikke kan afgøre, hvem de er, og dér må de vente på deres nærmeste og på den sidste tjeneste, der skal ydes dem her på jorden.

Den, som savner en ven eller frænde, går først til La Morgue, inden han søger på andre steder. Der ligger de døde på lejer af sort marmor, hver med sin blanke messingplade som hovedgærde, og over hver hænger de klæder, han har båret i sin dødsstund.

Armand og hans ledsagere kom ud fra La Morgue efter en halv times forløb. De havde de to kister med, men nu var de åbenbart tungere, end da de blev båret derind.

"Jeg husker nok, da jeg stod her om aftenen den 30. juli 1830," sagde den ældste af mændene; "der lå hundrede og fem og tyve faldne derinde den gang ... Nede ved flodbredden landede en stor båd med sort flag ... Den var kommet for at hente de døde ... Der havde samlet sig en mængde mennesker, som i tavshed så på båden med flaget ... Men da den så stødte fra land med sine endnu stummere passagerer, hævede der sig et skrig, som råbte på hævn, og hævnen udeblev ikke ... Med de jordede ofre jordedes også bourbonerne, og de skal ikke rejse sig igen før på dommedag!"

Armand var sunket ned på båren imellem de tvende kister. "Unge, livsglade pige," sagde han med et blik på den ene kiste, "det kunne du ikke ane, da du i går aftes leende og dansende forlod mig i Rue de la Paix ... Felix, Felix," tilføjede han, idet han slog begge armene om den anden kiste, "hvad skal jeg svare dine forældre og søskende? Hvad skal jeg svare din stakkels moder, når hun råber til mig: Giv mig mit barn igen, giv mig min førstefødte tilbage! ..."

32. Morgenen den 24. februar 1848

Musketter og kanoner, det var de haner, der gol, da solen gik op over Paris den 24. februar. Klokken i Notre Dame vedblev at ringe, højere og uhyggeligere for hvert slag.

Overalt så man barrikader, besat af forsvarere, der var besluttet på at vove det yderste, overalt vinduer med geværløb rettede imod gader og torve.

Men hverken barrikader eller huse blev angrebet. Tropperne var udmattet af tre dages uafbrudt tjeneste og var desuden ikke længere den sag hengivne, de skulle forsvare; de nøjedes derfor med at gå forsvarsvis til værks. Der var ikke mere tale om kamp i gaderne; det gjaldt blot for tropperne om at forsvare de åbne pladser og befæste de vagter, de endnu holdt besatte.

På Place de Palais Royal, lige overfor palæets mindre gård, som vi har omtalt i et foregående kapitel, stod den gang et andet palæ, som hed Chateau d'Eau. Det holdtes besat af municipalgarden og var Tuileriernes vigtigste udenværk, idet det beherskede de fleste gader, der førte op til kongeborgen. Det var altså en vigtig fæstning og så også ganske sådan ud; de tykke mure var rigeligt forsynede med skydehuller.

På pladsen foran det stod opstillet en bataljon af municipalgarden til fods tillige med en eskadron af samme garde til hest. En tolvpundig kanon vendte mundingen ud imod hver af de tilstødende gader. Vi har allerede omtalt den vagt af linjetropper, der holdt gården med de tre gitterporte besat. Pladsen var således vel forsvaret, og et forsøg på at angribe den kunne næsten synes afsindigt.

Men folket, som ikke veg tilbage for afsindige foretagender, havde besluttet ikke blot at angribe, men også at tage denne plads. Det samme vanvittige forsøg var blevet gjort en gang før, under revolutionen i 1830, og det var lykkedes. Efter to timers blodig kamp blev folket den gang herre over pladsen.

Ligesom den gang Charles den Tiendes tolvpundigere fejede nu Louis Philippes alt bort, som viste sig i de gader, der fører op til pladsen ved Palais Royal. Navnlig gjaldt dette om de tvende mundinger af Rue St. Honoré, der fra øst og vest munder ud på denne plads. Der lå allerede mange døde i denne gade, og man bragte uafbrudt sårede ind i de tilstødende huse, hvor kvinder med utrættelig iver forbandt og plejede dem. Alle porte og gårde var fulde af folkets stridsmænd, som tyede der ind, hver gang et kardæsk-skud drønede ud imod gaden.

I en port lidt over halvtreds meter fra den østlige munding af denne gade sås vor gamle bekendt Alphonse, han, der så gerne ville hænge folk. Han talte, men for bedre at kunne høres havde han bøjet sin kæmpemæssige skikkelse sammen, således at han næsten lå på knæ. Det var nødvendigt, for de, han talte til, var en tyve-tredive drenge, af hvilke ingen var ældre end tolv år. De var blege og dårligt klædt alle sammen, men øjnene lynede af mod, og de klappede tit jublende i deres små magre hænder.

"Drenge," sagde Alphonse, "der er vel ingen krystere iblandt jer?"

"Nej, nej! Guds død!" skreg drengene, idet de rejste sig på de nøgne tæer for at tage sig højere ud, end de var.

"Og der er vel ingen gardistbørn mellem jer?" spurgte Alphonse.

"Guds død, vi er frie borgere alle sammen," råbte knægtene, "lutter frie borgere!"

"Godt ... og nu husker I alle sammen, hvad jeg har sagt jer?"

"Ja, ja!" svarede de alle; "det skal gå som en dans, det skal blive evige løjer!"

"Vel ... for fire skilling bolsjer til jer hver!"

"For fire skilling bolsjer!" råbte drengene og klappede i hænderne. "Leve republikken!"

"Hold mund, I ravneunger, I sprænger jo mine trommehinder! ... Handl først, så kan I skrige bagefter!"

"Men jeg ville så gerne have mig en sabel," sagde en af drengene.

"Jeg kan eksercere med karabin," sagde en anden.

"Det var så morsomt at probere en af de pæne hjelme med hestehale i," sagde en tredje.

"Den, der får én gardist ned af hesten, får en sabel," sagde Alphonse, "to giver en karabin, og tre både sabel og karabin og hjelm oven i købet ... det er noget, hvad, karle?"

"Bravo, bravo!" skreg knægtene og klappede igen i hænderne.

"Men det vil jeg sige jer, at hvis nogen er bange for at blive trådt ihjel, må han hellere gå hjem og hjælpe sin moder med at riste kastanjer, i fald hun har nogle."

"Bliver du trådt ihjel, Charles, skal du lade mig få din karabin," sagde en af drengene til en anden.

"Jeg agter at beholde min karabin selv," sagde Charles; "for hvad skal man med sabel og hjelm, når man ikke har karabinen med," tilføjede han, idet han således gav at forstå, at han havde i sinde at skaffe sig en komplet udrustning.

"I er altså karle og rene demokrater alle sammen?" spurgte Alphonse.

"Ja, ja!" skreg de tolv års demokrater, skønt Gud skal vide, at rene var de ikke.

Mens Alphonse således på forhånd skænkede de stolte municipalgardisters våben bort til tolv års knægte, gik det endnu livligere til i Café Danemark, der ligger i samme gade, noget nærmere ved Palais Royal. Der var mange folk i caféen denne morgen, ikke som sædvanlig kunstnere og nordboer, men folk i bluser og med geværer. Den smukke disk var flyttet midt ud på gulvet for at gøre tjeneste som talerstol, for at slås uden at holde taler er en umulighed for franskmænd.

En taler var lige stået ned fra denne tribune under klap og bifaldsråb, som et øjeblik overdøvede kanonaden fra torvet.

"Plads for folkets mænd, plads for Ledru-Rollin!" råbte flere stemmer.

"Leve Ledru-Rollin!" råbte hele skaren. "Leve Louis Blanc! Leve Lagrange og leve Ledru-Rollin!"

Blusemændene trængte sig så tæt sammen som muligt for at gøre plads for den svære mand med det stolte hoved, som vi allerede en gang har set på Place de la Concorde den dag, deputeretkammeret åbnedes. Ledru-Rollin fulgtes af flere personer, blandt hvilke også sås hr. Albert, som vi ligeledes har gjort bekendtskab med.

Ledru-Rollin og alle de, der fulgte ham, havde billardkøer i hænderne; de kom lige fra billardet. Det hænder nemlig, at når folket i Paris kæmper i gaderne, spiller dets førere billard i nærheden.

Ledru-Rollin blev løftet i vejret og stod snart på den improviserede tribune.

"Franskmænd!" sagde han, idet han hævede sin røst, som mere end én gang havde bragt tronen til at skælve. "Der behøves ikke mange ord i handlingens øjeblik. Mit folk, du, hvis suverænitet ikke erkender nogen anden over dig end Himlen, du, hvis fædre har blødt og sejret for frihedens hellige sag, du folk af martyrer og helte, hvad skuer du i denne stund? Over dynger af faldne lejesvende, gennem luer af brændende fæstninger skuer du en blegnende krone, en ramlende trone! Fremad! Fremad! I støvet med kronen! I støvet med tronen! Men skynd dig, il som lynet, for gudinden nærmer sig for at række dig sin hånd. Grib den, for tøver du blot et øjeblik, er den forsvundet for stedse. Mod og udholdenhed, mit heltefolk! Du kender gudinden, Frankrig! Det er frihedens gudinde! Leve republikken!"

"Leve republikken!" rungede det igennem salen; det var, som om de mange spejle, der viste de tilstedeværendes billeder mange gange fordoblede, også fordoblede bifaldsråbene.

I det samme drønede tolvpundigeren der udenfor igen og fejede atter gaden ren.

Armand Cambon styrtede ind i salen.

"Hvem følger mig for at erobre kanonerne?" råbte han. "Disse fordømte kanoner, der mejer folket ned som kornet på en mark! ... Hvem følger mig?"

"Vi! vi!" skreg alle, idet de løftede deres våben.

"Nu vel," råbte Armand, "så gør jer færdige, for vi har viet os til døden. Kugler i løbene, krudt på panden, hånd på sværdet, for det bærer mod døden."

Nu blev der et andet liv i caféen. Ladestokkene stødtes i løbene, hanerne spændtes.

"Færdig?" spurgte Armand sine våbenbrødre, efter at han selv havde undersøgt sit gevær og sine patroner.

"Færdig," svarede de roligt og resolut.

"Så fremad!" råbte han. "Enten over kanonerne eller under dem!"

"Ja, ja!" svarede alle.

"Sejr eller død!" råbte Ledru-Rollin. "Frihed og udødelig ære!"

Armand og hans kammerater styrtede ud i striden. Ledru-Rollin og hans venner gik op og spillede billard.

33. Kampen ved Palais Royal

Tolvpundigeren ved Palais Royal skød skud på skud, snart kugler, snart druehagl. Armand og hans til døden viede kammerater vadede i blod og sprang over lig. De var halvtreds, da de fulgte ham ud, men da vor helt nåede hen til kanonen, havde han kun ti med sig. De fyrre havde fået forfald.

"Leve republikken!" råbte Armand, idet han skød to artillerister ned. "Leve republikken!" råbte han igen, idet han fældede to andre med kolben på sit gevær.

"Leve republikken!" istemmede hans ti kammerater, og fældede kanonens øvrige mandskab. Kanonen var forstummet, og gaden var fri.

Som vandet vælder frem gennem en revne i muren, styrtede folk gennem gaden, som nu var farbar, ind på pladsen. Det var også på høje tid, for municipalgarden til hest, artilleriets dækning, nærmede sig. Gardisternes blanke hjelme tindrede igennem krudtrøgen, og hesteskoene klaprede mod brostenene.

I første række af det forsamlede folk sås den kæmpemæssige Alphonse.

"Se så, gutter," sagde han til sine tolv års elever, der sprang foran, "pas nu på, når den første salve knalder løs ... Glem ikke sablen, karabinen, hjelmen og bolsjerne!"

"Leve republikken!" skreg drengene.

I det samme lagde folkets mænd an og affyrede deres første ordentlige salve.

Da krudtrøgen havde spredt sig noget, og begge parter kunne se hinanden, viste det sig, at arbejderne havde sigtet for

højt, og at det nærmest var hestgardisternes hjelme, der havde taget skade. Kavaleriangrebet var imidlertid blevet afbrudt, da de forskrækkede heste var vanskelige at holde styr på.

De små republikanere var ikke til at se, men deres mester lo så lunt, imedens han ladede sit gevær, og til sidst brast han ud i en skoggerlatter, og hele rækken fulgte hans eksempel.

Hvad var der da at le af? Jo, der var opstået en højst mærkelig bevægelse blandt hestgardisterne. Sadlerne vaklede til højre og venstre og generede åbenbart de ellers så sadelfaste ryttere i ikke ringe grad. Man så de stolte kavalerister, blegnende lige så meget af frygt som af raseri, stikke med deres sabler ned imellem hestene, som om de havde en underjordisk fjende at bekæmpe.

Straks efter, at geværsalven havde standset angrebet, var drengene, skjult af krudtrøgen, sprunget frem og var med al den smidighed, der følger med deres alder, krøbet ind imellem hestenes fødder, og havde med deres knive skåret hestenes buggjorde over.

Det var en ren umulighed for de brave kavalerister under disse omstændigheder på én gang at styre hestene og håndtere pistolen eller karabinen. Man kan forestille sig deres harme! At blive overvundet er en skæbne, som selv den tapreste kriger må være belavet på, men at blive overvundet af børn, at blive kastet af sadlen af børn, som rimeligvis aldrig havde siddet på en hest i deres levedage, det var hårdt!

"Se bare," råbte Alphonse til sine kammerater; "se bare, hvor gale gardisterne bliver i hovederne ... Lad os bringe dem til fornuft med en smule bly, men sigt for Guds skyld en halv meter lavere."

Efter disse ord fulgte der en ny salve, som gjorde forvirringen fuldstændig og fremskyndede nederlaget. Det var en forfærdelig hævn, der blev taget på pladsen ved Palais Royal.

Mens Armand, som nu havde hundrede mand med sig, demonterede den ene kanon efter den anden, og på denne måde åbnede nye veje for folket, der strømmede ind fra alle gader, nedhuggedes det rådvilde kavaleri til sidste mand. Man så hestgardister i deres strålende rustninger, de smukkeste i hele armeen, løftes i vejret over den bølgende folkemasse, ligesom forgyldte galionsfigurer på forliste skibe, og derefter forsvinde i dybet.

Af infanteribataljonen lykkedes det næppe halvdelen at redde sig ind i Chateau d'Eau. Den vagt af linjetropper, der havde holdt Palais Royal besat, havde i tide strakt gevær og undgik derved municipalgardens skæbne.

Pladsen ved Palais Royal er erobret, og folket istemmer et jublende sejrsråb.

Men det kommer for tidligt. Chateau d'Eau er endnu tilbage med sine grå, truende mure. Vinduerne i dets første og anden etage er forsynet med jernstænger, de svære egetræs porte både udvendig og indvendig beslået med jern. Man må have kanoner for at sprænge dem, men man har demonteret kanonerne.

Man kunne skaffe sig andre, men hvem har vel tid til det? Et helt folk må vel også kunne udrette mere end kanoner.

Og hele folket styrter frem imod Chateau d'Eaus mure. Man skyder på denne fæstning fra de tilstødende huse, man bygger barrikader og skyder fra dem, man vasker de grå mure hvide med kugleregn.

Men Chateau d'Eau spruder ild og bly ud af hvert vindue, og stenbroen farves rød af blod.

Hvilke forbandelser, hvilke trusler om hævn udslynges der ikke imod disse grå mure!

"Ild! Stik ild på Chateau d'Eau!" råber en stemme i hoben. Det er Armand Cambons stemme.

"Stik ild på Chateau d'Eau!" lyder det over hele pladsen.

Man fatter ikke, at man ikke før er faldet på så simpelt et middel, det eneste, der giver udsigt til at få bugt med favnetykke mure.

Karrer og vogne i hundredvis ruller frem imod Chateau d'Eau og stilles op omkring dets bastioner. Fra alle huse i nabolaget kastes der møbler ned, som stables ovenpå vognene, og der ovenpå stables tønder og fade fulde af cognac og rom.

Bålet tændes, luen stiger, vinden driver den mod murene, mod vinduer og porte. Træet forkuller, jernet gløder; hvislende, fortærende trænger luerne ind igennem hver en åbning og sejrer alle vegne. Søjlerne ryster, billedstøtterne ramler ned, springvandenes store beholdere blander sydende deres damp med røgen fra det brændende slot.

Et tæppe af luer indhyller Chateau d'Eau, og nu og da gennembrydes tæppet af kugler, der spreder død og fordærvelse. Skydningen forstummer imidlertid snart, fæstningens brand fortærer geværilden.

Besætningen strækker gevær. Tusinder af økser hæves over soldaternes hoveder.

Men imellem disse økser og disse hoveder står en ung mand med udstrakte arme. Han taler om sejrens ære, men også om

sejrherrens mildhed, der er endnu skønnere. Han truer og beder, trodser og bønfalder.

Økserne sænkes langsomt. Man kan ikke nægte Armand Cambon noget, for han er pladsens helt.

34. Et morgenbesøg i St. Germain

Forstaden St. Germain, det fornemme, legitimistiske hovedkvarter, lyttede fra den anden side af Seinen til kampens bulder. Man lyttede med tilbageholdt åndedræt, men med strålende øjne, for også dér vidste man, at det ikke mere gjaldt om den eller den minister, men ganske simpelt om en trone, Louis Philippes trone.

Ved hvert skud, der drønede, var det, som om man hørte en sten falde ud af grundvolden for julidynastiets trone, og man velsignede for en gangs skyld det brave folk, som ikke har egetræs-porte og mahogni-persienner at krybe i skjul bag ved, når det gælder.

Den eneste, der ikke var rigtig glad i St. Germain, var måske den smukke markise Eulalie d'Estelle.

Hun var alene i sit prægtige boudoir og målte atter og atter gobelintæppet med sine små, beundringsværdige fødder, der funklede af guldpailletter på purpurrødt silkefløjl. Snart spændte hun diamantspændet på det silkeskærf, der holdt hendes morgendragt af hvide kniplinger sammen, og spændte det så fast, som om hun ville ligne hvepsen i smækkerhed, snart løsnede hun atter skærfet, så at kniplingskjolen draperede sig i skødesløse folder omkring hendes ulastelige figur ligesom det fodside klædebon omkring en antik billedstøtte.

Den ene skygge efter den anden jog hen over de yppige liljer på hendes kinder uden dog at kunne fordunkle deres vellystige skønhed eller betage de store sorte øjne deres mægtige, bedårende glans. Hun tog sig snarere skønnere ud under disse vekslende skygger.

Markisen standsede ofte foran et lille forgyldt bord med en plade af kunstigt mosaik. Det var imidlertid ikke de indlagte fantastiske figurer, hendes øjne hvilede på; der lå en ganske lille sammenlagt, men dog åbnet billet.

Hun tog gentagne gange denne billet, lukkede den op, læste den og lagde den sammen igen. Det kunne ikke være nogen kærlighedsbillet, for i så fald ville markisen blot i en fart have gennemløbet den og derefter kastet den i marmorkaminen, hvis bål af cedertræ blussede livligt og duftende. Men hvad kunne det da være for en billet?

Vi benytter os af lejligheden til at læse den, da hun nu åbner den igen. Der stod, som følger:

> Eulalie!
>
> Alt er opdaget, alt er tabt! Hertuginden er fri og bor hos grev de Vandeul. St. Bris og Bredôt sidder fængslet i Palais de Justice. Jeg har reddet mig og er død, når De får dette brev. Red De Dem selv på samme måde, hvis De ikke foretrækker at bo i St. Lazare ved siden af vanæren og med erindringen om den, hvis undergang De er skyld i.
>
> *Rigobert.*

"Ja så, på samme måde," sagde eller rettere tænkte hun. "Stakkels tosse ... tosse lige til døden! Du råder mig til at dø ... jeg skulle dø, jeg?" tilføjede hun smilende med et blik i spejlet, som sikkert aldrig havde vist noget skønnere billede.

"Redde mig?" vedblev hun. "Redde mig? ... For hvem? For hvad? Fordi en hertug giver en bankier en dosis gift? ... Fordi han, hvis enke jeg er, også har en anden enke? ... Fordi den ene

ægtefælle sælger den anden, og så, når han har truffet på en dårlig køber, skyder sig en kugle for panden? ... Det er alt sammen meget ubehageligt, men hvad angår det egentlig mig? ... Hvad har jeg at være bange for? ... St. Bris og Bredôt er fængslet og vil blive indviklet i en kriminalproces, men hvad har de at anføre imod mig? ... Mon han da bildte sig ind, den stakkels hertug, at jeg lod disse slyngler kigge mig mere i kortene, end jeg selv ville? ... Rigobert, kun en eneste gang i dit liv har du været fornuftig, og det var, da du satte pistolen for dit hoved ... Jeg har voldt din undergang, skriver du ... den vise har jeg hørt andre synge før dig, og jeg kan virkelig ikke gøre for, om endnu flere kommer til at synge den."

Efter at have anstillet disse beroligende betragtninger, satte markisen sig i sin bløde sofa og gav sig til at løse sine lange sorte fletninger, hvilket, som vi ved, var hendes yndlingsbeskæftigelse, når hun ikke havde andet at tage sig for.

Pludselig sprang hun op fra sofaen og slap hårfletningerne, hvilket ikke var noget godt tegn.

"Denise! Denise!" mumlede hun. "Ved Gud, hende havde jeg glemt!"

Hendes fløjlsklædte fødder begyndte igen at måle gobelintæppet. "Denise ved virkelig, hvad ingen dødelig burde ane," sagde hun. "Stillede man hende for en domstol, og hun fortalte alt, hvad hun vidste, hun kunne ... ved Gud, hun er meget farlig! ... Jeg har virkelig noget at være bange for ... Tilgiv mig, Rigobert, jeg har været uretfærdig imod dit støv!"

"Denise er blevet ræd af sig i den senere tid," vedblev hun; "jeg har set hende gyse, tit for, Gud ved, hvad, tit for meget lidt ... Det kan blive en meget vanskelig sag, meget vanskelig ... Nå, når

en af mine heste bliver sky," tilføjede hun, "når en af dem truer med at løbe løbsk med min vogn, hvad gør jeg så?"

Markisen, som stod lige foran det høje spejl, vendte sig hurtigt om; hun var blevet gul i ansigtet, og den farve holdt hun ikke af.

Lidt efter fik hun dog sin naturlige farve igen, og med den sin sædvanlige sindsro. Hun ringede på klokken og satte sig atter i sofaen.

Denise trådte ind. Hun havde virkelig det sky udseende, der havde foruroliget markisen.

"Hvilken skrækkelig begivenhed!" sagde markisen.

"Ja, frue, en skrækkelig begivenhed!" gentog Denise med et langt sandere udtryk af bedrøvelse end hendes frues.

"Du sagde, at det var med to kugler, den stakkels hertug ... å Gud!"

"Ja, frue ... Da hertugens kammertjener i morges tidlig som sædvanlig kom ind i hans sovekammer for at få sine ordrer, lå hertugen død i sin seng, dræbt af to kugler i hovedet."

"Forfærdeligt! ... Jeg befinder mig ilde, jeg har ondt i hovedet! ... Der må ingen komme ind til mig i dag ... Champagne med is!"

Denise skyndte sig ud.

Markisen gik hen til en lille pult, indlagt med perlemor i de nydeligste rosetter, åbnede en klap, ledte længe i en af skufferne og tog endelig noget op af den, som hun hurtigt skjulte i barmen. Derpå satte hun sig atter på sofaen og støttede sin pande imod den skønneste hånd, noget menneske kunne se.

Denise kom snart tilbage med en sølvbakke, hvorpå der foruden et stort glas af krystal stod en sølvterrin med is, og

midt i den en champagneflaske uden etikette og sølvpapir, for det var ægte champagne.

"Befaler fruen, at jeg skal skænke?" spurgte Denise.

"Ja."

Denise tog den lange flaske, og lidt efter strømmede druens ædle perler, glade over den genvundne frihed, ned i krystalglasset.

Markisen førte glasset til sine læber og tømte det.

"Biscuit," sagde hun.

Denise skyndte sig afsted for at hente det forlangte.

"Den stakkels Denise," sagde markisen, "hun lider endnu af sin ulykkelige lidenskab for den utaknemmelige, usle eventyrer ... jeg har længe ventet, at hun ville gøre et fortvivlet skridt ... det skulle ikke undre mig, om hun en skønne dag ... hun ville ikke være det første offer for ulykkelig kærlighed ... Stakkels Denise, tilstødte der hende noget, hvem ville i disse stormfulde tider tænke på en fattig kammerjomfru!"

Mens hun sagde dette, fyldte hun glasset. Perlerne hoppede og dansede på ny. Markisen kom frem med, hvad hun nylig havde skjult i barmen; det var en lille grøn flaske med glasprop. Hun hældte nogle dråber af den i champagneglasset; livet og bevægelsen i dette standsede øjeblikkelig.

Denise kom ind med en smagfuldt ordnet pyramide af biscuit.

"Tak, Denise," sagde markisen, idet hun tog et stykke af det. "Du ser så forfrossen ud, mit barn ... drik, jeg har netop skænket dette glas til dig."

Denise tog glasset, for kammerjomfruen holdt også af champagne.

I det samme hørtes der tunge trin i værelset ved siden af. Denise tog hånden fra glasset og lyttede.

"Hvad?" råbte markisen. "Der går nogen derude, og jeg har sagt, at her ingen måtte komme ind ... Se straks efter, hvem det er, og send ham bort, hvem det så er ... Men kom straks tilbage."

Denise forsvandt for tredje gang.

"Jeg vil håbe, at champagnen ikke taber sin kraft," mumlede markisen med et stygt smil. "Men det er mærkværdigt, så længe hun bliver borte ... den fremmede må dog være gået, siden der er så stille i salen ... Men hvad tænker hun dog på, at hun ikke kommer; hun plejer ellers ikke at lade vente på sig, når der er champagne til hende."

Hvad Denise tænkte på, må Gud vide, men hun kom ikke. Markisen tabte omsider tålmodigheden og ringede heftigt. Døren til boudoiret åbnedes langsomt, og et hoved viste sig, men det var ikke Denises. Det var et meget stort hoved, hvis ansigt, skønt det ikke kunne kaldes grimt, havde en stor mund med brede tænder og øjne, der mere lignede fakler end stjerner. Issen var skaldet, men til gengæld var hagen dækket med et tykt skæg.

"God dag!" sagde hovedet, mere glad og fortrolig end egentlig artig og ærbødig.

"Hvor er Denise?" råbte markisen, som ikke syntes om det store hoved, skønt det var hende aldeles ubekendt. "Hvor er mine tjenestefolk henne? ... Man lader folk komme her ind uden at melde dem ... Denise! Denise!"

Det store hoved svarede, stadig glad og fortrolig:

"Denise snakker med en af mine venner, Deres andre tjenestefolk snakker med nogle andre at mine venner ... Hver

har sin bestilling, det er nu min at snakke med Dem."

Ikke blot hovedet, men hele kroppen viste sig nu inden for døren. Kroppen kunne minde markisen om disse titaner, der efter den græske mytologi prøvede på at storme Olympen, gudernes hjem, og den ny titan var iført en dragt, som uden tvivl var forskrækkeligere at se på end hans forgængeres. Den var ikke blot sønderrevet, men overalt sværtet af krudtrøg og plettet af blod. Ved hans side klirrede en lang ryttersabel i jernskede.

Men hvad ville titanen i markisens Olymp?

Markisen gjorde et skridt for at flygte ind i de indre værelser. Men titanen gjorde et skridt, der var fire gange så langt som hendes, og tog et tag med sin brede hånd omkring hendes runde arm. Derpå satte han hende ned i sofaen og tog selv plads ved siden af hende.

Markisen var næsten lamslået over denne nærgåenhed og kunne knapt lukke munden op.

"Hvad vil De? Hvem er De?" var alt, hvad hendes skælvende tunge formåede at fremstamme.

"De kender mig ikke igen, Deres Nåde?" svarede titanen. "Det er ellers mig, som en gang ville gøre Dem bekendt med løven i Jardin des Plantes for at spare Dem for udgifterne til en rejse til Afrika."

Et utydeligt, for længe siden jordet minde begyndte at spøge i markisens hoved. Hendes ansigt blev blegere, lige så blege blev hendes læber.

"De spurgte, hvad jeg vil," vedblev Isbjørnen, som læseren vel allerede har genkendt. "For det første vil jeg takke Dem, fordi De bekostede min rejse til Afrika, skønt jeg ikke havde bedt

Dem om det ... Men De bekostede ikke tilbagerejsen, Deres Nåde, den måtte jeg selv sørge for, så godt jeg kunne ... Jeg kan imidlertid hilse Dem fra Deres slægt og venner derovre ... Hyænen befinder sig vel og plejer ligesom De aldrig at klippe sine kløer ... Krokodillen holder sig også godt til trods for sin høje alder, og har endnu ikke haft nødig at lægge sig forlorne tænder til, lige så lidt som De, antager jeg ... Kort sagt, de har det alle sammen godt ... Nogen dannelse og lidt finere manerer ville imidlertid ingen skade være til ... Det var noget, De kunne tage Dem af, frue ... Til en begyndelse kunne De lære Dem at bide med andres tænder, det var altid noget."

Hvad Isbjørnen sagde, kunne jo ganske vist ikke være synderlig opbyggeligt for markisen at høre på, men den tone, hvori han sagde det, var hverken truende eller på anden måde skrækindjagende. Markisen begyndte derfor så nogenlunde at fatte sig efter sin første forskrækkelse. Hun tvang sig til at smile, og det lykkedes hende ganske godt.

"Hvad De fortæller om Afrika, er unægtelig meget interessant," sagde hun, "og jeg kunne næsten fristes til at gøre, hvad De beder mig om ... Det undrer mig blot, at De ikke selv har forsøgt at udrette noget i den retning, De, som dog har været på stedet."

"Nej, for pokker, jeg bider helst med mine egne tænder," sagde Isbjørnen leende.

"Hvad for resten Deres tilbagerejse fra Afrika angår," sagde markisen, "så ville jeg kunne bevise, at det også var min hensigt at bekoste den ... Nu er De kommet mig i forkøbet, men det hindrer ikke, at jeg alligevel betaler rejsepengene, uden at De

derfor har nødig at præsentere mig regningen ... Så vidt jeg mindes, var der også tale om et gravmonument, som ..."

"Ikke et ord om gravmonumentet, fru markise!" sagde Isbjørnen med dump stemme og med svulmende årer i panden. "Ikke et ord om det! ... Det er hverken det eller rejsepengene, jeg nu har i sinde at tale med Dem om, det er noget helt andet, kan jeg forsikre Dem."

"Men hvad kan det da være, min kære?" spurgte markisen i sin blideste tone, idet hun høfligt forsøgte at befri sin arm for den plumpe hånd.

Hendes bestræbelser var imidlertid frugtesløse; om hun så havde sat et helt markisat ind derpå, hun havde ikke fået sin arm ud af denne hånd.

"Å jo, jeg vil bare fortælle Dem et par småhistorier," svarede Isbjørnen.

"Et par småhistorier, siger De ... og hvad handler de om?"

"Om to ulykkelige vinhandlere," svarede Isbjørnen til markisens store overraskelse, og rimeligvis også til læserens.

35. En ny måde at gøre vinhandlere lykkelige på

Markisen begyndte at tro, at manden ved siden af hende var rømt fra et galehus, og denne tro indgød hende mod og fortrøstning. Hun mente formodentlig, at en gal bjørn var mindre farlig end en klog. Hun besluttede at behandle den gale med al mulig varsomhed og mildhed.

"Ja så, to ulykkelige vinhandlere," gentog hun med inderlig deltagelse, "hvordan er det da fat med de stakkels mennesker?"

"Ja, nu skal De høre, frue," svarede Isbjørnen og begyndte at fortælle sine småhistorier. Den første handlede om en vinhandler, som hed Dudeffant, hvis kone løb fra ham med en lansenérofficer. Manden løb efter hende og traf officeren, som, da han fik at vide, at vinhandleren agtede at tage livet af sig, i fald han ikke fik sin kone igen, var højmodig nok til at udlevere hende. Hun lovede bod og bedring, men otte dage efter løb hun bort med en advokat. Manden fik hende også denne gang udleveret, da advokaten så, at det var livet om at gøre. Otte dage efter løb hun bort med en hertug. "Giv mig min hustru tilbage eller dræb mig," sagde manden, da han kom til hertugen. "Gå ned i haven og led efter hende," sagde denne. Manden gik ned i haven, men der var ikke spor af hans ægtehalvdel at finde, han så hende aldrig mere. Den stakkels vinhandler sørgede grueligt og har nu den fikse idé, at han er den grimmeste mand i verden, og at alle kvinder hader ham. Han forbander sin person, og alle dens enkelte dele, han forbander sine forældre og Himlen, som har tilladt, at sådan et grimt uhyre blev til.

"Er han ikke fandens ulykkelig?" spurgte Isbjørnen.

"Jo vist så, stakkels fyr," svarede markisen.

"Jeg er vis på, at De er villig til at gøre, hvad det skal være, for at bringe den ulykkelige til fornuft."

"Ja, naturligvis," indrømmede markisen, som godt vidste, at man må give en gal mand medhold i alt, hvad han siger.

"Ja, det vidste jeg nok, for De har sådan et godt hjerte," sagde Isbjørnen.

Der var ingen tvivl mere, vindrageren var fra forstanden ligesom vinhandleren.

Isbjørnen kom nu med sin anden historie. Den lød lige så forrykt som den første og handlede også om en vinhandler ved navn Maugiron, der mistede alle sine kunder og af fortvivlelse over det gik fra forstanden og fik den fikse idé, at han ville komme til at dø af tørst midt imellem alle sine vine.

"Er han ikke fandens ulykkelig?" spurgte Isbjørnen, da han var færdig.

"Meget ulykkelig," svarede markisen, som havde hørt på ham med en engels tålmodighed.

"De kunne så let også gøre ham lykkelig," sagde Isbjørnen.

"De har gode tanker om min evne til at gøre mennesker lykkelige ... jeg skal også gøre, hvad jeg kan."

"Ja, det er, som jeg altid har sagt, De har det fortræffeligste hjerte," sagde vindrageren artigt.

"Vil der da ingen komme og befri mig fra dette gale menneske?" sukkede markisen for sig selv.

"Tillader De mig at foreslå en måde at gøre de fortvivlede vinhandlere lykkelige på?"

"Foreslå den, min ven."

"Hvis De, frue, ville bære hr. Dudeffants navn, De, som er den skønneste dame i Paris, tror De så ikke, at den stakkels Dudeffant ville komme bort fra den fikse ide, at alle kvinder skyr ham?"

"Jo, det tror jeg virkelig," svarede markisen, som ikke kunne lade være at le.

"Og hvis De, frue, bar hr. Maugirons navn, De, som er en af de fornemste damer i Paris, tror De så ikke, at den stakkels vinhandler ville få sin kredit og sine kunder tilbage?"

"Jo vist, jeg er fuldstændig af Deres mening," sagde markisen, som nu virkelig blev lystig, for vindragerens galskab var unægtelig af en noget komisk beskaffenhed.

"De foragter altså ikke at bære de to vinhandleres navne?" vedblev den gale.

"Foragte sådanne navne? Hvor skulle jeg kunne det, navnlig efter at De, min brave ven, har talt så godt om dem."

"Og De lover at ville bære dem?"

"Ja vist så ... Men De må indrømme, at det ikke er så let en sag at bære to så betydelige navne på én gang ... jeg forstår knapt, hvorledes det skal gå til."

"Å, det er lettere, end De tror," forsikrede Isbjørnen med så godmodig en mine, at markisen næsten følte medlidenhed med den stakkels tosse.

Isbjørnen stak den hånd, han havde fri, ned i en af de store lommer i sin lærredsbluse og fremtog to små indretninger, hver med sit lille håndtag og ganske ens at se til.

"Hvad er det for noget?" spurgte markisen, idet hun nysgerrigt så på indretningerne.

"Å," svarede Isbjørnen ligegyldigt, "det er bare to jernstempler, som vinhandlerne bruger til deres likørankere, – for de laver også likør, gør vinhandlerne. Det går til på den måde, at man først varmer stemplet i ilden, til det er gloende, og så trykker man det ind i bunden på det lille anker ... Af de to stempler, jeg her har den ære at vise Dem, bærer det ene navnet Dudeffant og det andet navnet Maugiron ... de er begge, som De ser, af en fingers længde og af en negls bredde ... Måske De nu forstår, hvorledes det kan lade sig gøre at bære to ulykkelige vinhandleres navne på én gang, frue?"

Markisen svarede ikke, men hun begyndte at forstå det. Havde hun rigtig kendt Isbjørnen, havde hun næppe antaget ham for gal; nu gøs hun for hans sindrighed.

Hun kastede et fortvivlet blik til døren og gjorde en fortvivlet anstrengelse for at befri sin arm fra Isbjørnens tag. Blikket kunne ikke hindres, men armen sad fast som i en skruestik.

"De har allerede ild i kaminen," vedblev Isbjørnen, "det kan ikke vare mange minutter, før de små stempler er varme nok ... Ak, hvor den stakkels Dudeffant vil blive lykkelig, når han får at vide, at markise d'Estelle bærer hans navn på sin venstre kind! Og hvor den stakkels Maugiron vil blive glad, når han hører, at markisen bærer hans navn på sin højre kind ... Et navn på hver kind, og så måske en lille lilje i panden oven i købet ... De bliver ligesom et skilt, Deres Nåde, man vil ikke finde mage til på boulevarden!"

Markisen udstødte et skrig, som man skulle tro måtte kunne trænge igennem murene. Isbjørnen udstødte også et brøl, som man skulle tro måtte kunne høres over hele Faubourg St. Germain.

Døren til boudoiret blev revet op, men ikke til markisens trøst. En anden skikkelse, ikke ulig Isbjørnen, i det mindste hvad toilettet og manererne angik, trådte ind på gobelintæppet.

"Pascal," sagde Isbjørnen til ham, "tag du denne søde unge på skødet og hold på hende, mens jeg varmer stemplerne ... det er noget andet end din fregnede kæreste."

Pascal lo, spændte sin lange sabel af sig og stillede den ved døren ligesom de herrer militære, når de byder op til dans. Derpå tog han den næsten bevidstløse dame ud af Isbjørnens arme og satte sig i sofaen med hende på skødet.

Isbjørnen gik hen til kaminen og lagde de to stempler i ilden med en sikkerhed og øvelse, som røbede, at det ikke var første gang, han varmede stempler for at forevige vinhandleres navne.

Markisen vågnede snart af sin dvale.

"Hele min formue, alle mine juveler, i fald De redder mig," hviskede hun til manden, der holdt hende i sine arme.

Pascal lo og kyssede, uden at bede om forlov, markisen på munden – han havde smag, den grimme Pascal.

Men markisen – ja, hvem skulle have troet det – ikke blot gengældte hans kys, men fulgte hans læber med sin mund, da de trak sig tilbage med deres rige bytte. Nu var det hende, der kyssede den uragede Pascal. Nød bryder alle love, og markise d'Estelle var en af sin tids snarrådigste kvinder.

"Ved min sjæls evige salighed," hviskede hun, "red mig, og min evige kærlighed tilhører dig!"

Isbjørnen puslede imidlertid ved kaminen. Han havde fået fat i en lille puster, broderet med perler, og pustede til ilden. Men han syntes også, der var nogen, der pustede bag ved ham. Han vendte sig derfor om og opdagede til sin store forbavselse

en anden ild, som han ikke havde pustet til; den brændte på Pascals kinder.

"Hvad skal det sige?" brummede Isbjørnen, idet han slap sin puster.

"Simon," sagde Pascal noget spagfærdig, "det er dog måske noget for grusomt."

" Å Fanden!" mumlede Isbjørnen, idet han rejste sig op fra kaminen.

"En svag, værgeløs kvinde!" sagde Pascal. "Himlen vil aldrig tilgive det, Simon!"

"For Djævlen," råbte isbjørnen, idet han nærmede sig gruppen i sofaen, "har øglens brod allerede nået bøflens hjerte ... Hvem skulle have troet det, stakkels Pascal?"

"Ved den hellige Geneviève," svarede Pascal, "jeg stormer hellere ganske alene en fæstning, end jeg finder mig i at se på, at en svag kvinde mishandles således ... Hun er allerede halv død af skræk, og det kan være nok med det."

Den halvdødes hvide arm lagde sig taknemmelig og opmuntrende om Pascals hals.

"Pascal," udbrød isbjørnen, som nu var kommet helt hen til gruppen, "du er en stakkel, et får ... men for gammelt venskabs skyld skal jeg behandle dig, som du var en okse."

Han havde næppe udtalt det sidste ord, førend han med den højre knyttede næve gav sin ven Pascal sådan et slag i hovedet, at denne slap markisen og dånede.

Det sidste stærke nødanker var tabt; det var ude med markisen; kyssene, omfavnelsen, alt havde været forgæves.

"Nåde! ... Nåde!" stammede hun, idet hun omklamrede Isbjørnens knæ.

"Tænk på vaskerpigen med kniplingerne!" svarede Isbjørnen.

"Nåde! ... Nåde!"

"Tænk på Afrikas ørkener, men først og sidst på den stakkels Madelone, som ikke fandt nåde for Dem," svarede Simon og slæbte sit offer nærmere hen til ilden.

"Å!" skreg markisen med en stråle af håb i de glansløse øjne, "De handler retfærdigt, uforsonlige menneske ... Men en eneste bøn ... blot en eneste ... Deres hånd skælver, jeg føler det ... De vil gøre mig mere fortræd, end De har i sinde ... De vil dræbe mig, og det er jo ikke Deres agt ... Ja, ja, Deres hånd skælver forfærdeligt, og det undrer mig ikke, for der skal meget mod til for at behandle en kvinde, således som De vil behandle mig ... Der på bordet står et glas champagne, jeg nylig skænkede til mig selv ... drik det ... vinen vil give Dem mod, så Deres hånd ikke længere ryster og De ikke bliver grusommere imod mig, end De har i sinde ... Drik! Drik!"

Isbjørnen så noget forundret på hende, det var første gang nogen havde bønfaldet ham om at drikke champagne.

"Sikken et påfund!" udbrød han. "Jeg skulle ryste på hånden! ... Isbjørnen ryste! ... Jeg har kun rystet én gang i mit liv, det var, da jeg trykkede Madelones brustne øje til, det eneste, hun havde tilbage, for det andet havde De ... Død og Helvede," brølede han, frådende af raseri, "jeg ville kunne brændemærke Dem fra issen til fodsålen og så præsentere Dem for Vorherre og forlange belønning for en god gerning ... Til ilden! Jernene er gloende!"

Således brast også dette anker.

Men endnu en gang skød der en stråle fra den ved kaminen sammensunkne kvindes øjne. Det var en stråle, der vidnede om

en fast beslutning, og hvis vilde glans syntes at trodse døden.

"*De* ryster ikke," sagde markisen med en ro, som havde kunnet isne enhver anden end Isbjørnen, "men *jeg* ryster! ... Kan De ikke mærke, hvor jeg ryster?"

Simon så igen forbavset på markisen, for han mærkede ikke det ringeste til, at hun rystede.

"Min sidste bøn må De ikke afslå," vedblev markisen, "lad mig drikke vinen, jeg trænger til den, lad mig tømme glasset, så bliver jeg roligere end De, grusomme mand! ... Jeg besværger Dem ved hendes navn, De nylig nævnede ... jeg besværger Dem ved Madelones minde!"

I stedet for at svare slæbte Simon hende atter hen til sofaen, tog det bredfulde glas fra mosaikbordet og rakte markisen det.

"Drik," sagde han, "men skynd Dem! ... De kan måske nok trænge til en styrkedrik ... Men lad aldrig mere Madelones navn komme over Deres læber, i fald De ikke vil trædes i stykker, som man gør ved en led snog."

Markisen ordnede først sine rige fletninger, der var kommet i uorden, og tog så glasset og satte det for munden.

Der gives øjeblikke, i hvilke man føler døden som en vellyst i sammenligning med et brændemærket liv.

Isbjørnen, som stadig holdt fast på hendes ene arm, vendte hastigt sit ansigt imod døren; han hørte stemmer og hastige skridt.

Døren sprang op, og Armand Cambon ilede ind i boudoiret.

Armands første blik faldt på markisen, som endnu lå på knæ ved sofaen og havde sat glasset fra sig på tæppet. Hans andet blik faldt på Pascal, som begyndte at røre sig og lidt efter lidt at komme til sig selv efter det bedøvende slag. Hans tredje blik

standsede ved Isbjørnen, som, forbløffet ved sin fordums discipels komme, endelig havde sluppet markisens arm.

Vor helt sprang frem, kastede sig imellem markisen og Isbjørnen og stødte denne, som ikke var forberedt på det, tilbage imod kaminen, hvor hans jern glødede.

"Jeg fik at vide, at De havde listet Dem her hen, Simon," råbte Armand, "og heldigvis kommer jeg ikke for sent ... Hvad er det for en gerning, De ruger over? ... Hvad vil De her?"

"Jeg vil bare brændemærke markise d'Estelle," svarede Simon trodsigt, "og jeg har allerede jernene i ilden," tilføjede han, idet han tog det ene stempel frem og viste Armand det rødglødende jern. "Hvad jeg har sat mig for, skal jeg også udføre ... Af vejen, dreng, du stiller dig altid i vejen for mig, og det kommer du ikke godt fra i længden."

"Ulykkelige! De vil brændemærke folkets sejr," råbte Armand; "for man vil ikke sige, at det er vindrageren Simon, der har taget hævn over markise d'Estelle for en forbrydelse, hun har begået, man vil sige, at det franske folk har misbrugt sin sejr og plyndret og myrdet de fornemme og rige i St. Germain! ... Derfor bort herfra, Simon, eller jeg hugger Dem ned! ... Bort, siger jeg! ... Tilbage eller dø!"

Med disse ord drog han sin sabel. Simon drog også sin uden at sige et ord, og for anden gang krydsede mester og lærling klinger.

Det pragtfulde, men snævre boudoir var ikke nogen hensigtsmæssig tumleplads for sådanne arme og våben. En krystallysekrone og et spejl lå allerede splintret på det kostbare tæppe. Simon kæmpede imod den, der havde stillet sig imellem ham og hans længe forberedte hævn. Armand stred mindre for

en kvinde, som han måtte afsky, end for det almenes sag, som han mente ville plettes ved vold øvet imod den enkelte. Øjne og klinger gnistrede. Men det var ikke skæbnens bestemmelse, at Armands og Simons anden strid skulle blive den sidste.

"For sent, for sent, jeg dør!" lød en stemme igennem larmen af sabelhuggene, så hul og uhyggelig, at de to kæmper uvilkårligt og på én gang sænkede deres våben.

Armand vendte sig om og så markisen segne om på gulvet med blå læber og fortrukne ansigtstræk. Han ilede hende til hjælp og lagde hende på sofaen, som Pascal havde rejst sig fra. Isbjørnen var også sprunget hen til sofaen og så med en vis forbavselse på sit offers krampetrækninger.

"Ja ... for sent ... giften ... giften ... å, hvilken kval!" jamrede markisen, idet hun vred sig af smerte.

"Ulykkelige! Hvem har givet Dem gift?" spurgte Armand, idet han bøjede sig ned over hende.

"Jeg selv, jeg selv," stammede den døende; "retfærdige Gud! det var altså til mig selv, jeg ..."

"Å, der var gift i det glas vin, hun bød mig!" råbte Simon med et rasende blik på glasset, som kun var halvt tømt. Hun havde ikke fået drukket mere, da frelsen kom, men det var nok.

"Den levende glente!" mumlede Simon.

"Stille, Simon," sagde Armand, "en højere magt river hende bort fra Deres lave hævn."

"Forbarmelse! Nåde!" råbte den døende, idet hun førte Armands hånd til sine kolde læber. "Evige Gud! Hellige jomfru! Nåde! Nåde!"

Armand kom i tanker om, at han på sit bryst bar et lille krucifiks, hertuginden havde givet ham. Han tog det frem og

holdt det hen for markisens øjne. Det forekom ham, som om Frelserens gyldne billede lånte den døendes ansigtstræk noget af sin klarhed. Markisen rev heftigt krucifikset til sig og trykkede det og Armands hånd til sit bryst.

Markise d'Estelle havde villet styrte både Armand Cambon og hertuginde de Beaudreuil i undergang, og dog blev det den førstes hånd og den sidstes gave, der mildnede hendes sidste øjeblikke.

36. Tuilerierne

Klokken havde lige slået halv elleve om formiddagen den 24. februar. Kongeborgen bevogtes af 3000 mand kernetropper og seks kanoner.

Der høres geværskud i nogen afstand, og den utrættelige klokke i Notre Dame er endnu ikke forstummet, men man har begyndt så nogenlunde at vænne sig både til det ene og det andet, man kan jo vænne sig alt.

Kongen træder ind i den sal, der kaldes *Dianes galleri* for at spise frokost. Dronningen og hendes sønner tillige med deres gemalinder er allerede derinde.

Kongen smiler til sine kære. Hvad har han nu vel mere at frygte? Oppositionen er jo nu hans værn, Thiers og Odilon Barrot lader folket få den velsignede reform eller rettere sagt løfte om den. Et løfte i Thiers' og Barrots portefølјer behøver ikke at være mere sejlivet end alle de tidligere. Det gælder nu blot om at vinde tid og få barrikaderne af vejen.

De høje herskaber tager plads ved kaffebordet. Inden en eneste dråbe af den duftende drik har berørt de fyrstelige læber, træder imidlertid en af de nye ministre, Duvergier du Hauronne, uanmeldt og uden mindste respekt for etiketten ind i salen, fulgt af en ordonnansofficer.

Ministeren er ikke bleg; han har en kulør som bly. Han forlanger at komme til at tale med kronprinsen.

Denne rejser sig fra kaffebordet, men giver kongen og dronningen et tegn, at de skal være rolige. Alle rejser sig imidlertid og skynder sig hen til den uanmeldte.

"Deres Majestæt ved altså ikke, hvad der foregår?" siger ministeren.

"Hvad foregår der?" spørger kongen.

"Jo, nede på Place de la Concorde, tre hundrede skridt fra Deres Majestæt, overgiver dragonerne deres sabler og infanteristerne deres geværer."

"Til hvem? Til hvem?"

"Til folket, Deres Majestæt."

"Umuligt! Umuligt!" udbryder kongen.

"Jeg beder om forladelse, Deres Majestæt," siger officeren, "men jeg har set det med mine egne øjne."

"Deres Majestæt," siger dronningen til sin gemal, "stig til hest og dø, om det må så være! ... Fra Tuileriernes balkon skal Deres hustru og børn se, hvorledes De sætter livet ind for Deres krone."

Kongen iører sig skyndsomt sin generalsuniform og stiger til hest. Dronningen sætter sig på balkonen tillige med prinserne og prinsesserne. Kaffen må vente.

Lidt efter kommer kongen smilende tilbage. Han er blevet beroliget ved den revy, han har holdt over slottets garnison. De tre tusind og mandskabet ved de seks kanoner har råbt "Leve kongen!" Det er ubegribeligt, at så fornuftig en mand som Duvergier du Hauronne kan tro, at soldater, der råber "Leve kongen!" kan fraternisere med folket.

Den stakkels konge!

Thiers træder ind.

"Det er for sent!" siger han og glemmer at tørre brillerne – han ser klart nok endda. Han har aldrig set klarere. Han ser, at hvor stor hans popularitet end er, går barrikaderne dog over

den. Han har vist sig ved foden Af en barrikade med den nye ministerliste i hånden. "Thiers og Odilon Barrot! Odilon Barrot og Thiers!" har han råbt, men man har lét ad ham. Han har åbnet munden for at berolige folket, da ser han i rette tid en sten lige så stor som han selv blive slynget imod ham. Så vendte han ryggen til barrikaden og flygtede.

Nu står han i Tuilerierne. Al hans veltalenhed er svundet ind til ordene: "For sent!"

"Og Odilon Barrot?" spørges der fra alle sider. "Odilon Barrot?"

Ingen har endnu hørt noget om denne mægtige mand. Odilon Barrot har imidlertid også været ude med en liste. "Odilon Barrot og Thiers! Thiers og Odilon Barrot!" har han råbt neden for en anden barrikade. Man lo ikke ad ham, men rettede et geværløb imod ham. Så forsvandt Odilon Barrot.

Det står fortvivlet til i Tuilerierne. I løbet af nogle timer har man kastet tre ministre over bord. Det hjælper ikke; skuden er for læk.

Da træder Emilie Girardin, den navnkundige redaktør af *La Presse*, ind, også uanmeldt.

"Deres Majestæt," siger Girardin, "hvad gør Deres Majestæt?"

"Jeg udnævner Odilon Barrot til konseilspræsident," svarer kongen, som virkelig er i færd med at skrive. Han tror i sit hjertes enfoldighed, at når han gør Odilon Barrot til konseilspræsident i stedet for Thiers, er sagen klar.

"Det er for sent!" udbryder Girardin.

Kongen ser forbavset på redaktøren. Det er anden gang, han hører dette ulykkevarslende ord.

"Deres majestæt," vedbliver Girardin, "i dette øjeblik er det ikke en forandring af ministeriet, folket kræver, det forlanger en tronfrasigelse ... Frasig Dem tronen, Deres Majestæt, ellers findes der om en time hverken folk eller kongedømme i Frankrig."

Kongen taber pennen.

"Deres Majestæt," siger Girardin, idet han igen rækker ham den, "et minuts tøven, og alt er tabt!"

Kongen famler næsten bevidstløs med hænderne på bordet.

"Her er proklamationen, som jeg allerede har ladet trykke," siger Girardin, idet han holder et trykt papir op for kongens øjne. Der står:

Kongens tronfrasigelse.

Hertuginden af Orleans' regentskab.

Kammerets opløsning.

Almindelig amnesti.

Kongen tøver, og man kan ikke undre sig over det. I går var man fornøjet med så lidt, i dag vil man have alt.

"I Frankrigs navn, frasig Dem regeringen!"

"Nu vel," svarer kongen omsider "jeg nedlægger kronen!"

Girardin skynder sig ud. Kongen sætter sig og skriver sin tronfrasigelse.

Der høres geværskud udenfor, de kommer nærmere og nærmere, og skydningen bliver livligere og livligere.

"Man skyder på Tuilerierne!" råber en hofmand og flygter.

"Man stormer slottet!" råber en anden og flygter.

Kongen affører sig generalsuniformen og klæder sig civil.

"Spænd for!" befaler kongen.

"Der er spændt for," siger en kammertjener, "men man har dræbt hestene."

"Der er altså ingen vogn at få?"

"Jo, der holder to vogne uden livré og våben ved Pont-Tournant."

"Så lad os køre," siger kongen, idet han byder dronningen armen.

De går. Nogle følger dem – ikke alle, for det er farligt at følge en konge, der flygter. Man går ad den lønvej, kejseren har ladet anlægge for kongen af Rom; man følger terrassen, der vender ud til flodbredden, træder ud igennem den lille port og står nu midt iblandt et sejrende folk og afvæbnede tropper.

Hvilken pen formår at beskrive, hvad det alderstegne kongepar følte i denne stund! Kongen vakler og er nødt til at støtte sig på dronningens arm. Dronning Amélie går med hævet hoved, og hendes stolte øje lyner af harme.

"Plads for en stor ulykke!"

"Agtelse for ulykken!"

"Agtelse for den ulykkelige gamle mand!"

Det er de råb, der fra alle sider lyder omkring de kongelige personer.

Det er blusemænd, der råber, blusemænd med udmagrede ansigter og blodbestænkte klæder, for de er lige kommet fra

striden, fra en sejr, de har købt med deres venners og frænders blod. Men de brænder ikke af hævnlyst, de kræver ikke den til regnskab, på hvis befaling dette blod er blevet udgydt.

Det kongelige par skrider frem imellem disse levende mure og standser ved obelisken. Kongen kaster et blik over Place de la Concorde. Han blegner, for Philippe Egalités søn mindes, at det var på dette torv, hans faders hoved faldt. Han kaster et blik tilbage mod Tuilerierne, dette stolte slot, som han ikke mere skal få at se, denne skønne park, hvis duft han ikke mere skal indånde.

Han bliver blegere. "Som Charles den Tiende, som Charles den Tiende!" mumler han.

Endelig er de i vognene. Kuskene sætter hestene i gang, og det går ad St. Cloud til.

"Hvad var det, De gjorde?" spurgte en person Crémieux, som havde fulgt de kongelige personer til vogns, for det var kongedømmets fjender, som i det sidste øjeblik beskyttede den kongelige familie.

"Jeg lukkede vogndøren i efter kongedømmet," svarede Crémieux.

37. Folket i Tuilerierne

Imidlertid stormer folket Tuilerierne. Alt, hvad der kommer på dets vej, slås ned, begraves, tilintetgøres – nej, ikke alt, kunstværker og monumenter, alt, hvad der ikke kan erstattes, skåner man, men edderduns dyner, lænestole og kinesisk porcelæn er man ikke så nøjeregnende med, den slags ting kaster man ud af vinduerne.

Tronen, den kongelige trone er allerede i stumper og stykker og går op i luer på Karusselpladsen. Halvnøgne skikkelser varmer sig ved dette kostbare bål. De jubler, hopper og klapper i hænderne ad hver en lænestol eller vase, der kommer ned igennem vinduerne, og man brøler af henrykkelse, når en edderdunsdyne bliver sprættet op og dens lette indhold spredes for vindene.

Sale, gallerier og forgemakker fyldes med de vildeste skikkelser. Isbjørnen er den første, der betræder Dianes galleri. I begyndelsen er han noget forlegen ved al den pragt, der stråler ham i møde fra alle sider, men snart er han fuldstændig som hjemme.

"Ha ha, der har vi kaffe," råber han og slår sig ned i den stol, Hans Majestæt har siddet i, "og fløde og sukker og sukkerbrød i ... Kom herhen, gutter, det er noget for jer; værsgo' og sæt jer ned, kaffen er god nok, skønt den er kold ... og den er allerede skænket, ser jeg ... Gud velsigne kong Louis for hans betænksomhed ... den er såmænd både stærk og god ... Gud velsigne dronning Amélie, fordi hun laver sådan en god kop kaffe ... Men hvor er hoflakajerne? Hvorfor opvarter de ikke folkets majestæt? ... Aha!" tilføjer han med et blik på en høj,

forgyldt skærm, neden for hvilken der ses et par fødder med silkestrømper og lakerede sko på. "Aha, kom frem, gode ven, ellers tager jeg silkestrømperne fra Dem uden først at trække dem af Deres ben."

En skælvende lakaj kom frem fra skærmen, ligbleg i ansigtet.

"Mere kaffe, opvarter," råber Isbjørnen, "og mere sukker og en kalvesteg! ... Hvad! Har De ikke kalvesteg, ulykkelige? Kom så med noget andet godt, nogle fasaner og noget strassburgerpostej; op med hele det kongelige køkken ... Louis Philippe er mæt, men folkets majestæt er sulten."

Mens Isbjørnen således giver sine ordrer, kommer den ene lakaj listende frem efter den anden og stiller sig til tjeneste. De stakkels lakajer! Hvem kunne ane om morgenen, at de skulle komme til at dække det kongelige taffel for sådanne gæster. De løber frem og tilbage og opvarter med alt, hvad der findes af levemåde, for folkets majestæt er glubende sulten.

Men folkets majestæt er også meget tørstig. "Vin, mere vin!" råber Isbjørnen. "Hvad er det for et hus, hvor man ikke byder gæsterne vin? Op med vinen og likøren!"

"Vin! Vin!" istemmer kammeraterne. "Cognac! Cognac! ... Cognac til kaffen!"

En lakaj forsikrer, at der ikke er mere vin der oppe, men i kældrene er der fuldt op af alle slags drikkevarer.

Isbjørnen og hans staldbrødre forlader det kongelige taffel og styrter ned i Tuileriernes kældre. Isbjørnen har en ejendommelig måde at servere vin på, han slår bunden ud af alle fadene. Røde og hvide floder blander sig med hinanden, der bliver en hel syndflod i kældrene, de vader i vin.

Imedens floden stiger i kældrene, vokser også folkestrømmen i salene og forgemakkerne. Store skarer gennemstrejfer de strålende sale, de respekterer intet uden kunstværker, guld og diamanter. Halvnøgne mennesker stiller sig på vagt for millioner. Det var kun folkets avantgarde, Isbjørnen og hans mænd, der fik godt af det kongelige måltid. Blege og udmagrede ansigter bøjer sig over de tomme sølvfade, men de rører dem ikke.

Armand Cambon, som anfører hovedstyrken, der bedre repræsenterer folkets majestæt, går igennem det ene værelse efter det andet med opmærksomme blikke til alle sider. Før levede og åndede han kun for striden og stormen, nu synes han kun at være til for at våge over ordenen og sejren. Det er ham, der har sat vagt ved millionerne, det er ham, der endnu befaler, og som alle lyder.

Sølv og guld, diamanter og kunstsager førtes til et fælles opbevaringssted, og nøglerne til dette overgaves af blusemændene til den længere op ad dagen dannede regering for siden at tilstilles den orleanske familie.

Man fik i et af de inderste værelser øje på to personer, der var ved at liste sig bort. Da de så mistænkelige ud, blev de grebet. Man vendte deres lommer og fandt adskillige nette småting, bl.a. nogle røde fløjlsfutteraler med den orleanske families våben udenpå og diamantsmykker indeni. Sagen var klar nok, der behøvedes intet forhør, synderne tænkte slet ikke på at forsvare sig. Nogle minutter efter hang der to døde legemer over indgangen til Tuilerierne, hvert med et stykke papir på brystet, hvorpå der med store bogstaver stod:

Død over tyvene!

38. Folket i St. Germain

"Hvad siger De? Republikken? Man har altså proklameret republikken!" råbte grev de Vandeul forfærdet til Berryer, som på vejen hjem fra Deputeretkammeret var gået op for at besøge sin gamle ven og bringe ham den vigtigste af alle de vigtige nyheder, denne dag havde bragt til verden.

"Ja," svarede Berryer og fortalte, hvorledes hertuginden af Orleans havde indfundet sig i kammeret med sin søn greven af Paris og allerede højtidelig modtaget lykønskninger i anledning af regentskabet, for Odilon Barrot havde højtideligt erklæret, at julikronen nu hvilede på dette barns hoved. Men i det samme styrtede den ene folkeskare vildere end den anden ind i kammeret ...

"Først råber en stemme fra galleriet: Det er for sent! Så råber en anden: Leve republikken! Hele massen stemmer i med, og til sidst lægger man an på de deputerede med skarpladte geværer ... Hertuginden flygter, de deputerede flygter, naturligvis med undtagelse af de radikale ... Men jeg og hr. Laroche Jaquelin blev også, og ved De, hvad vi tog os for?"

"Nej – tal!"

"Vi hjalp vor hæderlige ven, Ledru Rollin."

"De hjalp Ledru Rollin! ... Med hvad?"

"Med at udnævne en provisorisk regering."

"Der er altså en provisorisk regering?"

"Ja vist."

"Og hvem har man sat ind i den?"

"Først er der den store radikale, hr. Dupont de l'Eure med det hvide hår, men for resten rød lige ned til fodsålerne; så er der

Arago, den, fortræffelige astronom, som vist aldrig har kunnet læse i stjernerne, at han en dag skulle komme til at regere; så er der Lamartine, vor store digter og nye strålende politiske regnbue; fremdeles Ledru Rollin, den største af dem alle, for han voksede mindst en favn for hvert minut, ja, og så fremdeles en mængde andre store mænd: Marrast, Crémieux, Marie og hvad de alle sammen hedder ... Frankrig har store mænd ikke blot i folderne af sin kappe, men også i sine skosåler ... Er det ikke en dejlig regering, vi har?"

"Og De og Laroche Jaquelin stemte på disse mænd?"

"Hvad skulle vi gøre? ... For resten havde vi hellere stemt på de værste af blusemændene end været med til at sætte kronen på dette barns hoved ... Vi har haft en republik på prosa under Robespierre ... Nu har vi en på vers under Lamartine ... Nå, hvad siger De så til alt dette her? ... Er det ikke et underligt land, vort kære Frankrig?"

"Hvad har De i sinde at gøre, Berryer?"

"Jeg vil råbe: Leve republikken! af alle kræfter ... og hele St. Germain skal råbe med."

"Jeg ikke, hr. Berryer."

"De med, hr. de Vandeul."

"Aldrig."

"De må, hvis De ikke vil plyndres og myrdes."

"Om man så truer mig med tusind pinsler, skal min mund dog aldrig vanhelliges af disse forhadte ord!"

"De skal ligesom jeg råbe dem i to uger, hvis De i den tredje vil råbe: Henrik den Femte leve!"

"Tror De, det fører derhen?"

"I to uger er vi alle sammen republikanere ... men i den tredje, når man er blevet træt af uordenen, plyndringerne og myrderiet, tyer man til den, der alene kan redde Frankrig, til den kongelige flygtning i fremmed land ... Vær De ganske rolig, grev de Vandeul, det fører til ham, selv om man må krybe over nogle tusind urolige hoveder, som først må bringes til ro, gravens ro naturligvis."

"Hr. Berryer," svarede de Vandeul, "i atten år har jeg daglig bedt til Gud om sejr for vor lovlige, retfærdige sag ... Men min mund skal aldrig råbe, hvad mit hjerte fornægter. Jeg vil ikke slutte pagt med Djævelen, selv om jeg derved troede at kunne tjene Himlen ... Jeg tror, at Henrik den Femte vil komme, men jeg vil ikke, at han skal holde sit indtog mellem rygende ruiner og dynger af lig."

"De er en dårlig politiker, min kære de Vandeul."

En tjener trådte ind.

"Der står to bevæbnede mænd uden for porten," sagde han, "De forlanger at få greven i tale."

"Ser De! Ser De!" udbrød Berryer blegnende.

"Hvad vil De?" spurgte de Vandeul rolig.

"Jeg ved kun, at De vil tale med greven."

"Truer de? Truer de?" spurgte Berryer, som blev mere og mere urolig.

"Nej," svarede tjeneren, "de er tvært imod meget høflige."

"Tigeren klapper, før den river," sagde Berryer.

"Lad dem komme," sagde greven.

Tjeneren gik.

"For Himlens skyld, vær dog forsigtig!" advarede Berryer, "det gælder Deres og Deres families liv ... Endnu en gang, vi må alle

være republikanere en stund."

En høj bluseklædt mand, væbnet til tænderne, trådte ind i grevens arbejdsværelse.

"Hvad vil De?" spurgte greven skarpt.

"Jeg og min kammerat der nede har ordre til at stå på vagt uden for Deres port," svarede blusemanden.

"Ordre? Af hvem?"

"Af vor anfører, Armand Cambon."

"Af hvilken grund?"

"Simpelt hen af den grund, at der driver en mængde tyve og andet pak omkring i de rigere kvarterer, formodentlig for at benytte sig af lejligheden, nu da der intet politi er."

"Hos mig er der ikke noget at stjæle, så jeg behøver ingen vagt," svarede greven stolt.

"Men det er jo ædelt og storartet handlet," sagde Berryer. "Hvilket ædelt, stort folk!" tilføjede han med behørig deklamation og store fagter.

"Forstår jeg Dem ret, min herre," spurgte blusemanden, "tillader De os ikke at stå på vagt uden for deres hus?"

"Jeg takker Dem for Deres gode mening," svarede greven, "men jeg vil ikke have vagt uden for mit hus."

"I så fald har jeg en anden ordre," sagde blusemanden.

"Og det er?"

"At enten grev de Vandeul tillader det eller ikke, bliver vi som vagt her uden for."

Med disse ord forlod han værelset.

"Skulle der virkelig være tale om at holde orden?" mumlede Berryer, idet han gik hen til vinduet med en dyb rynke i panden.

Da blusemanden var kommet ud i salen, fik han øje på to unge, smukke damer, der stod ved et af vinduerne og med ængstelige blikke betragtede den bevæbnede mand, der var blevet nede på gaden.

En af dem, den blegeste, vendte sig om imod ham, der kom fra grevens værelse.

"Hvad skal dette betyde?" spurgte hun med et sky blik på ham.

Blusemanden gav hende omtrent det samme svar, som han havde givet greven.

Ved navnet Armand Cambon vendte også den anden dame sig om fra vinduet.

"Deres anfører hedder altså Armand Cambon?" spurgte hun.

"Ja, frue."

"Og det er ham, der har sendt Dem her hen for vor sikkerheds skyld?"

"For Deres og andres sikkerheds skyld ... vi er mindst seks hundrede mand i Faubourg St. Germain ... De fornemme herskaber kan spise og sove i ro," tilføjede blusemanden, ikke uden et vist eftertryk på ordene.

"Og Deres anfører er vel også uden for al fare?" spurgte damen.

"Vel er han det," svarede blusemanden, idet han noget forundret betragtede den unge, fornemme dame, der røbede så megen deltagelse for en mand af folket.

"Jeg formoder, han har været med i striden?" sagde damen.

"Hvor skulle Armand Cambon have været, når han ikke havde været med i striden?" sagde blusemanden. "Han er den sidste på en stormet barrikade og den første i et stormet slot ... Armand

Cambon har gjort mere for sit heltenavn på en eneste dag end mangen general har gjort for sit i mange år."

"De holder altså meget af Deres unge anfører?"

"Hvem holder ikke af Armand Cambon?" spurgte blusemanden, forbavset over, at man kunne spørge sådan.

Den unge dame rødmede. Hun var måske den sidste af alle til at tvivle om det.

"Og hvor opholder Deres tapre anfører sig nu?" spurgte hun efter nogle sekunders tavshed.

"Jeg skiltes fra ham i Tuilerierne for halvanden time siden ... Han gik derfra til Deputeretkammeret, og dér har han nok også klaret godt for sig, efter hvad en af mine kammerater lige har fortalt mig."

"Hvad har han da gjort?"

"Først viste han kammerets præsident sin kønne bøssepibe, så fik hr. Sauzet den at se, og han holder ikke af bøssepiber og kilede af sted som et egern ud af kammeret, fulgt af regentskabet og hele majoriteten. Derefter gik han hen til tributten og sagde sit ja eller nej, da Ledru Rollin foreslog medlemmer af den provisoriske regering, og da alle var enige med Armand Cambon, er det egentlig ham, der har indsat regeringen ... Endelig bød han Arago og Lamartine hen på rådhuset, som han allerede havde ladet besætte ... og nu skulle jeg tage meget fejl, hvis han ikke er på vej dertil med republikkens regering."

"Vi har altså republikken?" udbrød hun, der havde talt om Armand Cambon, men hendes udråb var mere forundret end forskrækket.

"Ja," svarede blusemanden, "og nu gad jeg se den, der vil tage den fra os."

Han bukkede og ville gå.

"Sørg for," sagde den blege dame til tjeneren, "at der bliver uddelt forfriskninger til vore tapre forsvarere."

"Der står i ordren, at vi ikke må tage imod det ringeste af dem, hvis ejendom vi beskytter," svarede blusemanden.

Derpå gik han ud og stod snart efter ved sin kammerats side uden for. Porten til grevens hus med geværet ved foden, nynnende Eugènes sidste vise.

39. Hotel de Ville (Rådhuset)

Den store, pragtfulde bygning, som bærer det navn, der står som overskrift over dette kapitel, er Paris' palads, ligesom Versailles er hele Frankrigs slot, og Paris er en majestæt, som nok har råd til at bo fyrsteligt, Paris, som har underholdt så mange majestæter, for ikke at tale om dem, det har styrtet.

Men hvad har Hotel de Ville ikke oplevet i de 300 år, det har stået dér med sin rige, med stadens våben prydede hovedfacade ud imod Grèvepladsen! – Grèvepladsen! En retslærd har regnet ud, at hvis alle de, der er blevet henrettet på denne plads, kunne samles på et og samme sted, ville deres antal langt overgå mængden af tilskuere, der har overværet nogen af henrettelserne, – og hvor mange tusinder kan der ikke rummes på pladsen, broerne og kajerne, der støder op til den!

Også i vinduerne! Udsigten fra Hotel de Ville var naturligvis den bekvemmeste, og de kongelige undlod da i reglen heller ikke at benytte sig af denne bekvemmelighed tillige med deres stab eller suite, navnlig når en eller anden skulle lide døden for, hvad man kalder idéer, f. eks. for friheden, den gemeneste af alle idéer. Så sad der mægtige fyrster og henrivende fyrstinder ved disse vinduer og så til og spiste ananas og appelsiner til.

Men også Danton og Pétion har siddet ved disse vinduer, og det er troligt nok, at de heller ikke trak sig tilbage bag gardinerne, da den første revolutions første ofre måtte udgyde deres blod på pladsen, men hvor vidt de spiste ananas og oranger til, vides ikke.

På Grèvepladsen prøvedes i april 1792 for første gang den bekendte guillotine, en opfindelse af en *doctor medicinæ*

Guillotin; og da dette kirurgiske instrument fandtes at være såre anvendeligt, overlevede det både republikken og kejserdømmet. Guillotinen var den eneste republikanske opfindelse, bourbonerne ikke kastede over bord, da de vendte tilbage. Den savnede heller ikke arbejde under restaurationen, for forbrydere har der aldrig været mangel på, heller ikke politiske.

De sidste, der var omkommet på denne plads, var fire unge underofficerer; det var den 24. august 1822. De havde ikke gjort andet end at råbe: Leve friheden! men de var meget forhærdede. Skønt hoffet havde indfundet sig mandstærkt ved vinduerne for at nyde synet af den kongelige hævn, vedblev de fire unge mænd dog stadig at råbe: Leve friheden! De råbte det, da de førtes over pladsen, da de var kommet op på skafottet, og endnu efter at de havde lagt halsen under den forfærdelige kniv. Hoffet råbte: Leve kongen! Leve bourbonerne! Men hvem råbte sidst?

Otte år efter gik 10.000 borgere i højtidelig procession til Grèvepladsen og fejrede en sørgefest til minde om de fire patrioter.

Festen begyndte og endte med råbet: Leve friheden! og den gang stemte en konge i med.

Dette var imidlertid ikke tilfældet, da det samme råb lød fra Grèvepladsen om eftermiddagen den 24. februar 1848. Da råbte man ikke blot: Leve friheden! men også: Leve republikken!

Endelig, endelig havde man republikken, som man så længe havde kæmpet, lidt og blødt for. Hvilken vrimmel, hvilket hav af mennesker! Grèvepladsen er levende, broerne og kajerne er levende, det regner ned med kranse og blomster fra alle

vinduer. Glæden, henrykkelsen grænser til vanvid; folk, der ikke kender det mindste til hinanden, omfavner hinanden under glædestårer, som brødre og søstre, der længe har været adskilte. Grove hænder søger fine hænder, og de fine søger slet ikke at slippe ud af de grove. Man forstår ikke, hvorledes det har kunnet være anderledes, man fatter ikke, hvorledes samfundet nogen sinde har kunnet være andet end en eneste stor familie, kun bestående af forældre og børn, søstre og brødre, alle med samme interesser, samme tanker, samme lykke. Man har været blind, men nu endelig har man fået øjnene op. Endelig, endelig republikken!

Men disse råb afbrydes af andre, der også modtages af en bifaldsstorm.

"Plads, plads!" lyder det igennem menneskehavet. "Plads for republikkens regering!"

"Leve republikken!" svares der fra torve, kajer og broer.

Og republikkens regering kommer.

Forrest går en flok blusemænd, væbnede fra top til tå og anførte af Armand Cambon, der bærer den trefarvede fane. Det er kernen af den vordende mobilgarde.

Efter denne livvagt kommer den gamle Dupont de l'Eure, ført ved hver hånd af en nationalgardist i uniform, for skønt han er yngling i hjerte og blik, har han dog oldingens vaklende knæ.

Efter ham kommer Arago, den ædle Arago, videnskabens alvorlige, store helt, han, som på stjernehimlen kun kunne læse sig til lysets sejr over mørket, han, som endnu ikke har bøjet sig for nogen anden konge end Gud.

Så kommer Lamartine, den store historieskriver og elskelige digter.

"Leve Dupont! Leve Arago! Leve Lamartine! Lamartine! Lamartine!"

Man råber mest på den sidste, som om man allerede i ham anede det heles sjæl.

Hotel de Ville åbner sine porte, og republikkens regering forsvinder, men kun for en stund. Kort efter viser den sig igen på den balkon, man i dagens anledning har bygget over rådhusets port, højt over den bølgende masses hoveder.

Lamartine træder hen til balustraden med et gyldent bæger i hånden. Han tømmer det, løfter det over sit hoved og råber ud over pladsen med sin stærke, klangfulde stemme:

"Venner, nu holder vi den banket, vi har lovet jer!"

Efter at den bifaldsstorm, der hilste ham, havde lagt sig, vedblev han:

"Venner! Sejr! Sejr! ... I en tid af kun tre timer har I tilkæmpet jer alle borgerens og den frie mands rettigheder, og i fald en blind, ugudelig magt skulle ville benytte sig af nattens skygge for at berøve jer den, vil I vide at værge, hvad I har vundet. Martyrer og stridsmænd, der har skaffet os denne herlige dag, hav tak i fædrelandets, i verdens navn!"

Med de utallige stemmers råb forener sig gnyet af bajonetter og spyd, der skyder op og glimter over folkets hoveder som tangen, når den gyngende på bølgerne blinker i aftensolen.

Men fra folkemassens dyb hæver sig en anden røst, der taler på et helt folks vegne.

"Men I?" spørger den. "Hvilke er jeres planer, jeres tanker? For hidtil har I kun talt om os."

"Vi hører jer til med liv og sjæl," svarer Lamartine; "vi kan ikke skilles fra jeres sag, aldrig vende om, vi har brændt vore skibe,

nu ligger der et ocean imellem os og kongedømmet."

"Leve republikken!" lyder det umådelige kor.

Mens råbet endnu runger ud over pladsen, fra gade til gade, trænger en vild, kæmpemæssig skikkelse sig frem igennem hoben og efter at være nået hen til balkonen, hæver den en rød fane imod Lamartine. Inden den er nået op til digteren, har en anden arm imidlertid slået den ned og rækker i stedet den trefarvede fane i vejret.

Den lette sky, der et øjeblik dækkede Lamartines høje pande, forsvinder.

Det var Armand Cambon, som igen spillede sin gamle lærer et puds. Isbjørnen brøler, og der er flere end ham, der brøler. Mange øjne, gnistrende som tigerens, lyner imod Lamartine, og mange munde med tænder som vilde dyrs åbner sig, som om de ville sluge ham.

Men Lamartine griber den trefarvede fane, hvis dug flagrer over hans hoved. "Tager I den fra mig," siger han, "røver I mig med det samme mere end halvdelen af Frankrigs styrke ud ad til, for Europa kender den trefarvede fane, det er republikkens og kejserdømmets stolte flag. Jeg vil aldrig modtage den røde fane – og ved I hvorfor? Jo, den trefarvede har vandret verden over med republikken og kejserdømmet, med friheden og bedrifterne, den røde har kun vandret Marsmarken rundt, og den er rød af medborgeres blod."

Et råb af almindelig henrykkelse afbryder taleren. Alles arme udstrækkes imod ham. Selv Isbjørnen føler sin tunge lammet. Forbavset over sig selv ser han på sine kammerater og ser, hvordan selv hans trofasteste og vildeste kæmper stumme og blege stirrer på taleren med fugtige øjne. Isbjørnen gør en

fortvivlet grimasse, river den røde fane fra dens stang og gemmer den blodige dug på sit bryst.

Tredje periode

Juni måned samme år

Slutning

Det var en af de sidste dage i juni måned.

Striden og stormen havde atter raset. Den ro og orden, der var fulgt umiddelbart efter februarrevolutionen, var forbi, da den konstituerende forsamling var trådt sammen. Folket lyttede til farlige lærere og lærte deres farlige lærdomme udenad. Stormklokken lød på ny, den ene halvdel af Paris stod rustet imod den anden, og der kæmpedes en strid, som heller ikke har sin lige i historien. Kun Gud kan måle det blod, der udgødes, kun han kan tælle de tårer, der randt.

Det var én af de sidste dage i juni måned.

General Cavaignac, republikkens diktator under striden og derefter dens præsident indtil videre, havde et større selskab af herrer og damer samlet hos sig.

Man begyndte lidt efter lidt at trække vejret efter den vilde storm. Man talte dels om de ulykker, man havde overstået, dels om meget andet, for franskmændene er vant til stormfulde tider og holder ikke af at tale om et og det samme.

Den alvorlige vært, som var genstand for alles beundring og taknemmelighed, havde et ord til hver gæst, men han så jævnligt mod døren. Han syntes at vente endnu en gæst.

Endelig blev salondørene slået op, og en tjener meldte:

"Hr. Armand Cambon."

Kunne det være vor helt, generalen ventede? Det så ud til det, at dømme efter det smil, den ellers så alvorlige kriger modtog sin nye gæst med.

Vor helt var noget forandret, men helt og holdent til sin fordel. – Hvad gør ikke klæderne! Mobilgardens simple, men

smagfulde officersuniform klædte den smukke, velskabte unge mand fortræffelig, og Æreslegionens smukke bånd og kors så heller ikke ilde ud.

Armand havde, siden vi sidst så ham, lagt sig noget til, som en kvinde ved første øjekast måske ikke ville synes om, men til sidst dog vist ville forsone sig med, nemlig et bredt og temmelig friskt ar tværs over det venstre kindben, et mærke efter en god klinge, der var blevet ført af en dygtig arm.

Værten tog officeren ved hånden og førte ham frem i salonen, ind i en broget kreds af herrer i uniform og juvelsmykkede damer.

"Det er mig en ære at præsentere denne unge mand for Dem, mine ædle gæster," sagde generalen. "Hr. Armand Cambon er premierløjtnant ved den tapre mobilgarde. Men når jeg erklærer, at han er den tapreste i sit regiment, er det kun simpel retfærdighed, som ingen af hans kammerater hverken kan eller vil bestride."

Sådanne ord fra sådanne læber havde en hel del at betyde. En mumlen af overraskelse gik igennem salen. Det røde ar på Armands kind sås ikke mere, for hele hans ansigt blussede.

"Han blev anbefalet til mig med stor ros af min ærede ven hr. Lamartine, hvis ordonnans han stadig har været siden februar-revolutionen, og han har tjent under min kommando og kæmpet under mine egne øjne. Han deler med sit regiment æren for at have reddet samfundet fra den største fare; men hvad samfundet særlig har ham at takke for, er, at den mest produktive del af Paris ikke ligger i aske og tusinder af vildledte mennesker begravet under den."

Nu var der stille i salen, men det var en stilhed, der havde sin grund i overraskelse og beundring.

"Faubourg St. Antoine var i hænderne på *Den blodrøde Fane*, dette fortvivlede samfund, som vi alle har hørt tale om," sagde generalen, "og dets chef, den vilde Simon, havde svoret, at han før ville dø end overgive sig. Forgæves havde min ven og våbenfælle Lamoricière beskudt barrikader så høje som huse og stærkere end disse. Jeg havde ingen anden udvej end at stikke ild i de tættest befolkede kvarterer i Paris med alle deres fabrikker og værksteder. Bomber og begkranse var i orden, og jeg havde allerede kommandoordet på læberne. Da kom Armand Cambon i spidsen for sit kompagni. "Trøst min gamle fader, for jeg falder, hvis jeg ikke sejrer!" råbte han til mig og stormede løs på barrikaden. Hans kompagni, der var føreren værdigt, fulgte ham, men kun få nåede op på barrikaden. Jeg så min tapre løjtnant i kamp med den vilde Simon, og begge parters stridsmænd sænkede deres våben, som for at beskue denne forfærdelige tvekamp. Det var en tvekamp imellem den trefarvede og den røde fane, værdig den førstes ære og den andens mørke fortvivlelse. Endelig sank den røde fane, og Simon rullede med kløvet hoved ned fra barrikaden. Insurgenterne strakte straks gevær, som om hele modstandskraften havde samlet sig i anførerens person, og Faubourg St. Antoine var reddet."

"Jeg tog korset fra mit bryst og fæstede det på sejrherrens," vedblev generalen med dyb rørelse. "Den unge helt tog det, kyssede det og råbte: Hvor det vil glæde min gamle far! og sønnen helligede med sine tårer, hvad krigeren havde vundet med sit blod. Jeg ved ikke, hvad jeg mest skal beundre,

krigerens næsten utrolige mod eller den sønlige kærlighed, som midt i sejrens og belønningens berusende øjeblik kun har øje for faderens glæde."

Generalen standsede. Der var ikke et tørt øje i hele den store sal. Navnlig var der et par blå øjne, som straks, da Armand trådte ind i salen, havde fæstet sig på hans ansigt og ikke siden havde vendt sig fra det.

Dette øjenpar, der snart lyste med henrykkelsens glans, snart tindrede med tårer, tilhørte en ung dame, der strålede af ynde. Hun sad imellem to ældre damer, som med forundring og uro havde hørt på deres unge nabos udråb, mens generalen skildrede Armand Cambons sidste heltedåd.

"Kender De den unge officer?" spurgte den ene af dem.

"Om jeg kender ham?" udbrød den unge dame. "Ak, vidste generalen alt, hvad jeg ved om ham, hvad ville han da ikke kunne fortælle! ... Hvilken mand ... Hvilken helt!"

"Han er unægtelig en flink ung mand," indrømmede den ældre, "og han har også et ganske fordelagtigt ydre ... Men at blive så begejstret, som De er ..."

"Jeg kan aldrig blive det i for høj en grad."

"Det er et held, at hertug d'Arlenton ikke hører det."

"Hvorfor det?"

"Hertug d'Arlenton, som gør kur til Dem!"

"Å, hvem har nogensinde tænkt på hertug d'Arlenton!"

De to ældre damer betragtede den unge dame næsten med bestyrtelse. At være begejstret for en mand af folket, og ikke tænke på en hertug, som endog, efter hvad der påstodes, havde nogle dråber kongeligt blod i sine årer!

"For Himlens skyld, hertuginde, vær dog rolig," sagde den anden af de ældre damer formanende; "det er for meget, meget for meget, om han så var den store Condé selv."

"Jeg havde gerne villet knytte denne mand til Paris," begyndte generalen igen, "for en arm og et hjerte som hans er uvurderlige i farens stund ... Men han har selv indtrængende forlangt en kommando i Afrika, og jeg benytter mig derfor af denne lejlighed for som et bevis på Frankrigs taknemmelighed og min højagtelse i alles nærværelse at overrække ham denne bestalling som kaptajn ved Første Jægerregiment, der om otte dage er marchfærdigt til Algier. Jeg ønsker det kompagni, som hvis fører han forlader os, til lykke, og det skal aldeles ikke undre mig, om den nuværende kompagnichef en dag vender hjem i spidsen for et regiment, ja endda for en brigade."

Med disse ord overrakte generalen den nye kaptajn bestallingen. Den unge mand blev overøst med lovtaler for de bedrifter, han allerede havde øvet, og med lykønskninger til de nye, Cavaignac havde spået om. Alle syntes overmåde glade over den tapre officers forfremmelse.

Kun hun, der nylig var blevet tituleret hertuginde, delte ikke de andres glæde.

"Han vil forlade Paris," udbrød hun blegnende, "gå til Algier, til Afrika ... å Gud!"

Med disse ord forlod hun de to forbavsede ældre damer.

Imidlertid var vor og dagens fejrede helt så at sige gået fra hånd til hånd, hele det glimrende selskab igennem; enhver havde haft et ord og et håndtryk til ham. Endelig lod man ham i fred og begyndte på en samtale om midlerne til at ophjælpe pariserteatrenes dårlige økonomi.

Armand, som ikke havde noget forslag at gøre i så henseende og heller ikke interesserede sig synderlig for de andres, trak sig tilbage fra salen, og da han tilfældigvis i et lille kabinet fandt en sofa ledig, tog han plads i den for uforstyrret at kunne studere sin kaptajnsbestalling, en lekture, som man skulle tro måtte være af den behageligste natur, især for en ung mand, der kun havde været løjtnant i fire uger.

Ikke des mindre gled kaptajnens øjne hvert øjeblik bort fra bestallingen og stirrede på alt muligt andet. Med ét blev han meget varm, han havde fået solen lige øjnene, skønt det var sent om aftenen og kabinettet var fuldt oplyst med vokslys. Den ulykkelige hertug de Beaudreuils lykkelige enke var kommet ind i kabinettet, og det var hende, vor helt havde fået i øjnene, for ikke at tale om, at han allerede i forvejen havde hende både i hoved og hjerte.

Armand rejste sig fra sofaen.

"Lad os sætte os og tale lidt sammen," sagde hertuginden og satte sig i sofaen, hvor der var plads til to.

Kaptajnen ved Jægerregimentet nr. 1 blev nr. 2 i sofaen, men han havde ikke villet afstå dette nummer for en hel hær.

"Jeg behøver ikke at sige Dem, hvor inderligt jeg tager del i Deres lykke og hæder," vedblev hertuginden; "da De modtog Deres velfortjente hæderskors og nød tanken om Deres gamle faders glæde, glemte De at forestille Dem min."

Det lød næsten, som hun var misundelig på invaliden i Bicêtre.

"Vovede jeg vel at forestille mig den!" svarede kaptajnen.

"De er noget egenkærlig, min kære kaptajn," sagde hertuginden. "De vil være alene om at tænke og handle godt ...

Det er noget uretfærdigt at anse mig for et udeltagende væsen."

"For Guds skyld, frue, udlæg dog ikke mine ord således, det var virkelig ikke min mening med dem."

"Jeg ved det nok," sagde hertuginden mildt, som om hun fortrød sin bebrejdelse. "Jeg ved jo, at De er lige så fordringsløs og beskeden som tapper og uforfærdet ... De havde måske snarere grund til at bebrejde mig noget; men langt borte fra Paris, som jeg har været i disse ulykkelige måneder, fandt jeg ingen passende lejlighed til at sende Dem underretning om mig ... Jeg har imidlertid fulgt Dem opmærksomt, og alt, hvad jeg har hørt om Dem, har retfærdiggjort mine gode tanker om Dem, har forøget min ... Men det er ikke mig selv, jeg vil tale om, det er om Dem, om Deres fremtid ... Jeg har hørt, at De har i sinde at forlade Paris for at gå til Afrika."

"Ja, frue."

"Hvorfor? Har De ikke vundet ære nok?"

"En bedrøvelig ære," svarede Armand; "hvert rosende ord, generalen nylig sagde om mig, var mig som et stik i hjertet ... Hver sten i Paris taler om en broders død."

"Fortryder De den store tjeneste, De har gjort folket?"

"Nej, frue, langt fra, for en eneste dags anarki havde været frihedens grav for årtier ... Men jeg beklager dybt så mange forvildelser og begræder bittert så mange tapre mænds død."

"Jeg forstår Dem," sagde hertuginden, "jeg forstår, at De ikke kan trives i Paris ... Men Frankrig er jo stort ... hvorfor vil De til Afrika?"

"Jeg er uden at have tænkt på det blevet kastet ind på den militære bane, og nu jeg en gang er der, må jeg fremad."

"Og fremad vil De komme, det er jeg vis på, det behøver jeg hverken Deres eller generalens ord for ... Men der ligger mange grave mellem kaptajns- og generals-epauletterne, og en af dem kan måske blive Deres egen."

"Det er sandt, frue ... men jeg skælver mindre ved tanken om min egen end om andres grav."

"De rejser altså til Afrika for at dø?"

Armand tav.

"Det havde jeg ikke kunnet tænke mig," vedblev hertuginden. "En mand i sin mest blomstrende alder og med Deres evne til at gavne fædrelandet skulle allerede være træt af livet? ... Undskyld, men jeg kender ikke Armand Cambon igen."

"Ak, jeg kender næppe mig selv igen," svarede Armand. "Jeg er blevet gammel, meget gammel i de sidste måneder ... Det er, som var min sjæl allerede grånet, som havde jeg ikke mere noget at leve for."

"Og Deres fader, som elsker Dem så højt?"

"Min fader? Min gode, ædle fader! ... Han er krøbling, min stakkels fader, men han er yngre end hans søn ... Tilgiv mig, fru hertuginde," tilføjede han, idet han rejste sig, "tillad mig at tage afsked ... man søger Dem i salonen, for det følger af sig selv, at man savner Dem dér ... og man undres sikkert over ..."

"Over hvad?"

"Over at De sidder her, frue."

"Jeg kan ikke forbyde nogen at undre sig," sagde hertuginden; "men jeg tillader ingen at meddele mig sin forundring ... Vær så god at tage plads igen, kaptajn Cambon."

"Umuligt," hviskede Armand, idet han i det samme kastede et sky blik på en ung elegant herre, der trådte ind i kabinettet og

virkelig syntes at søge nogen.

"De hørte ikke, hr. kaptajn, at jeg bad Dem sætte Dem ned," sagde hertuginden højt og næsten bydende, men uden at skænke den nys indtrådte så meget som et blik.

Armand sank næsten mekanisk tilbage i sofaen.

Den unge herre fortsatte sin vej gennem kabinettet og forsvandt efter at have fundet, hvad han søgte, men ikke fået, hvad han havde fundet.

"Hvorfor blegnede De ved synet af denne mand?" spurgte hertuginden smilende.

"Blegnede jeg?" stammede dagens helt.

"Kendte De ham?"

"Jeg ... jeg tror, det var den unge hertug d'Arlenton," stammede Armand meget beklemt om hjertet.

"Og Armand Cambon, den tapreste blandt de tapre, blegner for en hertug d'Arlenton?"

Armands udseende gjorde virkelig hans ret til heltenavnet meget tvivlsom.

"Så er dette rygte altså også kommet Dem for øre," sagde hertuginden. "Jeg har ikke noget imod, at De har fulgt mig med opmærksomhed, men at De har lyttet til de falske rygter, synes jeg ikke om."

"Ak, fru hertuginde!" udbrød kaptajnen.

"Armand, vil De give mig et bevis på Deres hengivenhed, så lad mig være fri for denne titel ... jeg har aldrig brudt mig om den og kommer aldrig til det."

Armand drog et suk, som om der var faldet en hel barrikade fra hans bryst.

"Jeg havde bedre tanker om Deres hensigt med at drage til Afrika," vedblev hun, "og jeg skal uforbeholdent sige Dem dem … Jeg tænkte, at De ville derned for ved nye bedrifter og yderligere avancement at nærme Dem den kvinde, De elsker."

Armand så på sin dame med ubeskrivelig forvirring.

"De troede, at De kun på den måde kunne blive hende værdig," vedblev hun, idet hun lod, som om hun ikke lagde mærke til hans forvirring; "men da jeg meget godt kender den, De elsker, kan jeg også sige Dem, hvad hun tænker i denne sag … Hun tænker, at Deres ære ikke bliver større ved, at Deres arm slår et par snese stakkels kabylere ihjel … hun vil heller ikke føle sig særlig lykkelig ved at skulle gøre en rejse til Afrika blot for at lægge en krans på Deres grav … Nej, lad Afrika ligge!" udbrød hun, idet hun rakte vor helt hånden. "De skal høre, hvad jeg siger, og lyde mit bud, endnu er jeg Deres uindskrænkede herskerinde."

"Det er og bliver De i al evighed!" sagde vor helt. – Hvad lover man ikke i sådanne øjeblikke!

"Oprigtig talt gav jeg også nødig slip på min magt over Dem," sagde Adelaide, "men hør nu og adlyd."

Frihedskæmperen, der nu var slave, tav og adlød.

"I morgen kl. 10 indgiver De ansøgning om Deres afsked ikke blot fra kaptajnsværdigheden, men fra hele militærvæsenet, for det gælder om at forlade Paris, ja Frankrig for et eller måske to år … Men klokken tolv tager De to af Deres mest ansete venner med og træffer mig …"

"Hvor? Hvor?" spurgte Armand med tilbageholdt åndedræt.

"Hos borgmesteren i første distrikt," svarede Adelaide.

Slaven ville falde på knæ, men den uindskrænkede herskerinde bød ham at vente med det til en mere passende lejlighed.

"Imod sædvane tænker De i dette øjeblik mere på Dem selv end på mig," sagde hun, "De tænker ikke på, at også jeg en gang vil være lykkelig, og at jeg ved, hvor min lykke er at finde. Hører De, egennyttige menneske," tilføjede hun med et fortryllende smil, "jeg har valgt Dem frem for alle andre, fordi jeg ved, at jeg ved Deres side vil blive den lykkeligste hustru på jorden ..."

"Å Gud! Mindes de Luxembourgs galleri?" vedblev hun. "Mindes De ridder Roderik, uhyret og Angelica lænket til klippen? ... Kom, min ridder! De har fældet uhyret, og Angelica venter Dem ... Byd nu Deres dame armen og før hende ind i salen ... Man vil misunde hende, at hun har erobret dagens helt ... og måske vil man også misunde Dem," tilføjede hun med dette fine uimodståelige koketteri, der er ejendommeligt for de franske kvinder.

Den henrykte, lyksalige Armand Cambon førte sin dame ind i salonen.

Adelaide havde haft ret i noget, men uret i andet. Skønt hun holdt dagens helt under armen, var der dog næppe nogen, der var misundelig på hende, men derimod var der ganske sikkert mange, der misundte kaptajnen hans sidste erobring. Géronnières store formue var ganske vist smeltet en hel del ind som følge af revolutionen, men af de ti millioner, der var tilbage, var jo dog mindst de $9/10$ for meget for en ung mand, som ikke havde gjort andet end redde Faubourg St. Antoine. Ingen kunne forstå, at enken efter en hertug kunne falde på en så fortvivlet idé.

Den, der, rigtig nok uden mindste tanke om millionerne, sørgede mest over denne idé, var alligevel grev de Vandeul, som havde sat megen pris på hertuginde de Beaudreuil, men som umuligt kunne åbne sin salon for fru Cambon.

Man vil imidlertid vide, at efter at fru Cambon efter to års ophold i udlandet var vendt hjem med sin mand og en lille søn med blå øjne, som rigtig nok ikke havde ret til at føre hertugtitlen, opholdt den blege Diane sig i nogle måneder på et slot i Provence, der tilhørte og beboedes af hendes fordums skolekammerat Adelaide. I den tid havde Diane skrevet flere breve til sine fornemme forældre i Faubourg St. Germain med de mest bedårende skildringer af den forhenværende hertugindes lykke og af hr. Cambons mageløse egenskaber både som ægtemand og vindyrker, og tillige et og andet om en invalid på træben, som allerede havde lært den lille Armand Eugène at eksercere både med sabel og gevær og at synge hans navnes sidste sang.

Greven og grevinden rystede bekymret på hovederne, men skyndte alligevel ikke på deres datter, at hun skulle komme hjem – luften i Provence er så sund.

Om "Sønnen af syd og nord"

Forfatter: August Blanche (1811-1868).
Org.udgave: *Sonen av söder och nord : romantisk skildring ur senaste pariserrevolutionen.* Östlund & Berling, Stockholm 1851.
Denne udgave baseret på: *Sønnen af syd og nord.* Romantisk skildring fra Revolutionen i Paris 1848 af August Blanche. Autoriseret oversættelse fra svensk af Fr. Winkel Horn og Johannes Magnussen. Illustreret af N. Kreuger. A. Christiansens Kunstforlag, Kjøbenhavn – Kristiania 1899.
Oversættere: Frederik Winkel Horn (1845-1898) og Johannes Magnussen (1848-1906).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Jean-Victor Schnetz (1787-1870): *Combat devant l'Hôtel de Ville de Paris le 28 juillet 1830.*

ISBN 978-87-7628-050-5
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-302-6 (Ølstykke 2013).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk